

تبیین نظریه خدمات تنظیم‌کننده روابط انسانی

(ساختار جدید خدمات دستگاه‌های اجرایی)

با استناد به ۲۴۳ آیه و روایت

محورهای جلسه:

۱. مبنا و فلسفه ارائه خدمات در دولت اسلامی چیست؟
۲. کارکردهای نهادی دستیابی به خودتنظیمی در روابط انسانی چیست؟
۳. دستگاه‌های اجرایی برای تحقق خودتنظیمی در روابط انسانی چه خدماتی باید ارائه کنند؟
۴. پیوست روابط انسانی برای خدمات فعلی دستگاه‌های اجرایی چگونه است؟
۵. مراحل ایجاد تحول در سازمان امور اداری و استخدامی کشور (براساس نظریه خدمات تنظیم‌کننده روابط انسانی) چیست؟

شورای راهبردی
الگوی پیشرفت اسلامی
۲۴ اردیبهشت ۱۴۰۲

اللَّهُمَّ

وَكَأَيِّنْ مِنْ نَبِيٍّ قَاتَلَ مَعَهُ رِيثُونَ كَثِيرٌ فَمَا وَهَنُوا لِمَا أَصَابَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَمَا ضَعُفُوا وَمَا اسْتَكَانُوا
اللَّهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ

سوره مبارکه آل عمران، آیه ۱۴۶

و چه بسیار از پیامبرانی که مردان الهی فراوانی به همراه آنان جنگیدند، پس در مقابل آنچه در راه خدا به آنان رسید سستی نکردند و ناتوان نشدند و سر تسلیم و ذلت فرود نیاوردند؛ و خدا شکیبایان را دوست دارد.

شناسنامه:

متن پیش رو (ویرایش اول) صد و پنجاه و نهمین مکتوب از نوع ششم محصولات مرتبط با نقشه الگوی پیشرفت اسلامی (پیاده فوری) است. محتوای این محصول، متن پیاده شده سخنان حجت الاسلام و المسلمین علی کشوری (دبیر شورای راهبردی الگوی پیشرفت اسلامی) در نشست تخصصی « ساختار جدید خدمات دستگاه‌های اجرایی بر اساس مفاهیم الگوی پیشرفت اسلامی » (تیین اجمالی نظریه خدمات تنظیم‌کننده روابط انسانی) می‌باشد که در تاریخ یکشنبه ۲۴ اردیبهشت‌ماه سال ۱۴۰۲ در سازمان امور اداری استخدامی کشور در شهر تهران برگزار گردیده است. شایان ذکر است که این متن، مستند به ۲۴۳ آیه و روایت و زیرمجموعه مباحث "فقه الامام" است. ضمناً بحث حاضر حاوی یک جدول تصمیم (مشمول بر ۱۳ تصمیم) می‌باشد.

ساختار جدید خدمات دستگاه‌های اجرایی بر اساس مفاهیم الگوی پیشرفت اسلامی

مقدمه: ضرورت بحث

علت اصلی تأمین نشدن اهداف انقلاب اسلامی:

مدیریت و برنامه‌ریزی در کشور بر مبنای مفاهیم و جهت‌گیری‌های دولت مدرن

درک حداقلی نظام کارشناسی کشور از مفاهیم دولت اسلامی!

فرهنگی روابط عاطفی، خانوادگی

گسترش آسیب‌های اجتماعی

نژادپرستی مژمن

ضرورت تغییر دستگاه کارشناسی کشور و لزوم پرداختن به مفاهیم دولت اسلامی:

عدم تحقق آرمان‌های انقلاب! با ادامه روند برنامه‌ریزی مدرن در کشور

تاریخ گذشته‌ی برنامه‌ریزی توسعه:

کشتار بالغ بر ۱۰۰ میلیون نفر در جنگ‌های جهانی! (اولین خروجی‌های برنامه‌ریزی توسعه در جهان)

تاریخ آینده‌ی برنامه‌ریزی توسعه: (طبق پیش‌گویی روایات!)

وقوع «هرج الروم» ایجاد هرج و مرج و اختلال شدید در روابط انسانی در آینده اروپا و فروپاشی غرب!

جنبش تسخیر وال استریت در آمریکا

جنبش جلیقه زردها در فرانسه

شورش‌های حاشیه لندن

قابلیت هم‌اوردی با مفاهیم معیوب «توسعه پایدار»

غیر قابل انکار بودن و قابلیت تفاهم داشتن «فوائد مفهوم خودتنظیمی در روابط انسانی» با تمام انسان‌ها

به وجود آمدن مشکلات متعدد و ناکارآمدی دستگاه کارشناسی توسعه در رفع آنها

تورم افسارگسیخته

گسترش فقر و فاصله طبقاتی

دیکتاتوری (مانند: حکومت‌های پادشاهی)

مجلس شورا (قانونگذاری مدرن)

تبيين حکمت و فلسفه احکام

رابطه انسان با امام

رابطه انسان با معلم

رابطه انسان با خانواده

رابطه انسان با همسایه

رابطه انسان با طرف معامله

رابطه انسان با شریک شغلی

رابطه انسان با دشمن

رابطه انسان با دوست

رابطه انسان با فقیر

رابطه انسان با یتیم

رابطه انسان با این‌سبیل

رابطه انسان با مهمان

رابطه انسان با طرف همسفر

مبنا و فلسفه ارائه خدمات در دولت اسلامی چیست؟ (تعریف)

مفهوم «خودتنظیمی در روابط انسانی» سیزده گانه (معیار ارزیابی پیشرفت جامعه)

خودتنظیمی؛ به معنای نظم اختیاری

تنظیم روابط انسانی (نه جبر و ابلاغ قانون)

حوزه‌های سیزده گانه تنظیم روابط انسانی

نظم جبری:

مهم‌ترین راهکار انبیاء برای هدایت و اداره جامعه

یکی از روش‌ها: تبیین حکمت و فلسفه احکام

نه افزایش GDP و ارزش افزوده

نظریه خدمات تنظیم کننده روابط انسانی

کارکردهای نهادی خودتنظیمی در روابط انسانی:

نیاز فراوان دولت مدرن به نهادسازی‌های روزافزون!

یکی از نتایج بی‌توجهی دولت به خدمات مبتنی بر ایجاد خودتنظیمی در روابط انسانی (نظم اختیاری)

کارکرد روانشناسانه خودتنظیمی در روابط انسانی:

کارکرد آخرتی خودتنظیمی در روابط انسانی:

کاهش هزینه‌های اداره جامعه

کوچک شدن دولت (واگذاری امور به مردم)

کاهش مشاغل استخدامی (واگذاری پدیده مشاغل مستقل)

کاهش اصطکاک و افزایش رضایتمندی مردم

ایجاد آرامش

مبنای محاسبه در آخرت

کاهش وظایف نهاد بیزستی و نهاد کمیته امداد (از طریق تحقق امداد غیر متمرکز)

کاهش وظایف قوه قضاییه (از طریق خلوت شدن دادگاه‌های خانواده)

کاهش وظایف نهاد های متکفل ایجاد تفریح برای مردم (از طریق تحقق تفریح غیر متمرکز و خانگی)

کاهش وظایف آموزشی وزارتخانه‌های آموزش و پرورش و آموزش عالی (از طریق تحقق خانواده‌های متکفل آموزش)

کاهش وظایف نیروهای نظامی (از طریق آموزش ورزش‌های مفید شنا و تیراندازی و اسب سواری توسط پدر و در نتیجه: قوی شدن افراد جامعه از لحاظ بدنی)

کاهش وظایف نهادهای سیاسی-امنیتی (بخاطر پدیده متری بیسیج و مدافعان حرم)

کاهش وظایف نهاد تعزیرات و نهادهای تنظیم بازار (بخاطر کاهش کم‌فروشی و احتکار)

انتقال تجربه و دانش (بخاطر تنظیم رابطه با پدربزرگ و مادربزرگ‌ها)

افزایش دریافت رفق و محبت (بخاطر تنظیم رابطه با خانواده و اقوام)

کاهش شورش‌های اجتماعی

افزایش کیفیت علمی (بخاطر اختیار در انتخاب استاد و...)

کارکرد تنظیم رابطه با یتیم، فقیر و این‌سبیل

کارکرد تنظیم رابطه با خانواده

کارکرد تنظیم رابطه با امام یا مسئول

کارکرد تنظیم رابطه با شریک شغلی و طرف معامله

کارکرد تنظیم رابطه با خانواده

کارکرد تنظیم رابطه با یتیم، فقیر و این‌سبیل

کارکرد تنظیم رابطه با معلم

۱. واگذاری زمین رایگان به خانواده‌ها (اجرای کامل قانون موقوفه اعیان موات)

۲. ساخت گسترده بازارهای موقت (به صورت رایگان)

۳. تهیه نقشه کالبدی محلات و بازتعریف طرح‌های تقصیلی شهری

۴. ساخت دار و اسعه (خانه حیاط‌دار)

۵. حمایت از تحقق مشاغل برتر

۶. گسترش فضای سبز به محوریت درختان و درختچه‌های معطر و مثمر

۷. گسترش مفهوم پیشگیری ساختاری از بیماری

۸. گسترش آموزش‌های مرتبط با روابط انسانی

۹. الگوی جدید بهره‌برداری از انتقال و معادن

محوریت زمین در همه امور

فراموش شدن محل کسب و تجارت برای عموم مردم (و در نتیجه: کاهش پدیده رانت در دلالی و توزیع انحصاری و آرزای نترشدن کالا)

بر اساس محله محوری و احیاء محیط همسایگی

مشاغل مرتبط با تولید غذا و دارو

عاملی مهم برای آرامش و کنترل عصبانیت!

یکی از لوازم تنظیم بهینه در روابط انسانی

شامل ۴ باب بزرگ علمی:

فقرزدایی

تسهیل در تنظیم روابط انسانی

دانش‌های مرتبط با نظام‌سازی

دانش‌های مرتبط با شناسایی اشیاء در عالم

دانش‌های مرتبط با شناخت خداوند متعال

دانش‌های مرتبط با علوم غریبه

دستگاه‌های اجرایی برای تحقق خودتنظیمی در روابط انسانی چه خدماتی باید ارائه کنند؟ (تصمیم)

پیوست روابط انسانی برای خدمات فعلی دستگاه‌های اجرایی چگونه است؟ (تصمیم)

مراحل ایجاد تحول در سازمان امور اداری و استخدامی کشور کدام است؟ (تصمیم)

تعریف پیوست روابط انسانی (پیوست فرهنگی) برای تمام خدمات دولت (بنابر دستور رهبر معظم انقلاب در بند اول از سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه + ماده ۲۵ قانون برنامه پنجم توسعه)

تحول در نظام آموزش و مهارت‌افزایی کارکنان دولت (طبق ماده ۵۸ و ۵۹ قانون مدیریت خدمات کشوری)

انتشار گزارش ارزیابی از میزان توجه دستگاه‌های اجرایی نسبت به خدمات مرتبط با تنظیم روابط انسانی

ایجاد پُست‌های سازمانی مرتبط با خدمات تنظیم کننده روابط انسانی در دستگاه‌های اجرایی

پیوست روابط انسانی در ساخت بازار: ساخت بازارهای موقت (نه ساخت هایپرمارکت و مگا مال) (بخاطر فروپاشی مشاغل خرد در مدل توزیع به وسیله مگا مال)

پیوست روابط انسانی در کاشت درخت: کاشت گسترده درخت و درختچه‌های معطر و مثمر در ادارات دولتی (بخاطر ایجاد آرامش و پیشگیری از ایجاد نزاع در بین کارمندان)

پیوست روابط انسانی در تغذیه ادارات دولتی: تغییر دمنوش‌های مرسوم در ادارات دولتی از دمنوش «چای» و جایگزینی دمنوش‌های مفید (مانند: بادرنجبویه) بخاطر دارا بودن خاصیت ایجاد آرامش قلب و عدم دارا بودن مضرات «چای»

پیوست روابط انسانی در: نحوه نوشتن قراردادها، نحوه طراحی بازار، آموزش مفاهیم مرتبط با پیوست روابط انسانی

شورای راهبردی الگوی پیشرفت اسلامی / ۲۴ اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۲ / تهران m-hedayat.blog.ir

فهرست مطالب:

۱. مقدمه: تأمین نشدن اهداف انقلاب اسلامی؛ علت تبیین ساختار جدید خدمات دستگاه‌های اجرایی براساس مفاهیم الگوی پیشرفت اسلامی ۱
- ۱/۱. درک حداقلی نظام کارشناسی کشور از مفاهیم دولت اسلامی؛ دلیل ناتوانی دولت در پیشبرد اهداف انقلاب اسلامی.... ۴
- ۱/۲. اجمالی از سرفصل‌های پنج‌گانه مطرح در جلسه (برای مقایسه ارائه خدمات در دولت مدرن و دولت اسلامی)..... ۶
- ۱/۳. ضرورت تغییر دستگاه کارشناسی کشور و لزوم پرداختن به مفاهیم دولت اسلامی:..... ۱۰
- ۱/۳/۱. عدم تحقق آرمان‌های انقلاب (مانند عدالت) در برنامه‌ریزی مبتنی بر مفاهیم "دولت مدرن"؛ دلیلی بر شکست مفاهیم و برنامه‌ریزی توسعه و ضرورت پرداختن به مفاهیم "دولت اسلامی" ۱۰
- ۱/۳/۲. محرومیت‌های شدید در کشورهای توسعه‌یافته از لحاظ روابط انسانی (عاطفی، خانوادگی، آسیب‌های اجتماعی، نژادپرستی و...)؛ دلیلی دیگر بر شکست مفاهیم و برنامه‌ریزی توسعه و ضرورت پرداختن به مفاهیم دولت اسلامی..... ۱۱
- ۱/۳/۳. کشتار بالغ بر ۱۰۰ میلیون نفر در جنگ‌های جهانی! و وقوع "هَرَجُ الروم" (فروپاشی اروپا به دلیل هرج و مرج و اختلال شدید در روابط انسانی) در آینده اروپا؛ دلیلی دیگر بر شکست مفاهیم و برنامه‌ریزی توسعه و ضرورت پرداختن به مفاهیم دولت اسلامی ۱۵
- ۱/۳/۴. به وجود آمدن مشکلات فراوان (مانند: تورم، فقر، فاصله طبقاتی) و در نتیجه: ایجاد شورش‌های اجتماعی (مانند: جنبش جلیقه‌زرها در فرانسه، جنبش وال استریت در آمریکا، شورش‌های حاشیه لندن و ...)؛ دلیلی دیگر بر شکست مفاهیم و برنامه‌ریزی توسعه و ضرورت پرداختن به مفاهیم دولت اسلامی ۱۷
۲. سوال اول: مبنا و فلسفه ارائه خدمات در دولت اسلامی چیست؟ (تعریف) ۱۸
- ۲/۱. خودتنظیمی در روابط انسانی سیزده‌گانه؛ مبنا و فلسفه ارائه خدمات در دولت اسلامی ۱۸
- ۲/۱/۱. تبیین اصطلاحات سه‌گانه مفهوم «خودتنظیمی در روابط انسانی سیزده‌گانه» ۱۸
- ۲/۱/۱/۱. اصطلاح اول: «خودتنظیمی» (نظم اختیاری) ۱۸
- ۲/۱/۱/۱/۱. دیکتاتوری و مجلس شورا (قانون‌گذاری مدرن)؛ دو مصداق بارز ایجاد "نظم جبری در جامعه" در مقابل خودتنظیمی (نظم اختیاری) ۱۸
- ۲/۱/۱/۱/۱/۱. عدم اطلاع مردم از قوانین و عدم تبیین حکمت قوانین برای مردم؛ دو اشکال از اشکالات مجلس شورا (قانون‌گذاری مدرن) در ایجاد خودتنظیمی (نظم اختیاری) ۱۸
- ۲/۱/۱/۱/۱/۱/۱. تبیین حکمت احکام؛ یکی از راهکارهای پیامبران برای اجرای احکام و ایجاد خودتنظیمی (نظم اختیاری) ۱۹
- ۲/۱/۱/۱/۱/۱/۱/۱. جلوگیری از ایجاد جذب ناصواب و تحریک شهوت + جلوگیری از کاهش فهم افراد جامعه؛ دو نمونه از حکمت‌های حکم حجاب در تفکر پیامبران در راستای ایجاد نظم اختیاری برای رعایت حجاب و عفاف ۱۹

- ۲۳ ..... ۲/۱/۱/۲. اصطلاح دوم: «روابط انسانی»
- ۲۵ ..... ۲/۱/۱/۳. اصطلاح سوم: «روابط سیزده‌گانه انسانی»
- ۲۵ ..... ۲/۱/۱/۳/۱. رابطه انسان با امام، معلم، خانواده، همسایه، طرف تجارت، شریک شغلی، دشمن، دوست، فقیر، یتیم، ابن‌سبیل، مهمان، همسفر؛ سیزده حوزه اصلی در روابط انسانی
- ۲۶ ..... ۲/۱/۱/۳/۱/۱. مثال ۱: رابطه انسان با "امام یا مسئول" و تاثیر آن بر تنظیم روابط انسانی
- ۲۶ ..... ۲/۱/۱/۳/۱/۱/۱. لزوم حساسیت در انتخاب امام (مسئول و الگو)؛ بخاطر تاثیر و الهام‌بخشی بی‌بدیل امام (امام نور یا امام نار) در هدایت و یا شقاوت انسان
- ۲۸ ..... ۲/۱/۱/۳/۱/۲. مثال ۲: رابطه انسان با "معلم" و تاثیر آن بر تنظیم روابط انسانی
- ۲۸ ..... ۲/۱/۱/۳/۱/۲/۱. انتخاب اختیاری استاد و افزایش کیفیت علمی؛ دو نمونه از آثار تنظیم رابطه با معلم
- ۲۹ ..... ۲/۱/۱/۳/۱/۳. مثال ۳: رابطه انسان با "خانواده" و تاثیر آن بر تنظیم روابط انسانی
- ۲۹ ..... ۲/۱/۱/۳/۱/۳/۱. انتقال تجربه و دانش (از طریق تنظیم رابطه و بزرگداشت پدر بزرگ و مادر بزرگ‌ها و پیران) و افزایش دریافت رفق و محبت (از طریق تنظیم رابطه با دایی، خاله، عمو و عمه)؛ دو نمونه از آثار تنظیم رابطه با خانواده
- ۳۰ ..... ۲/۱/۱/۳/۱/۴. مثال ۴: رابطه مناسب انسان با "دشمن" و "دوست" و تاثیر آنها بر تنظیم روابط انسانی
- ۳۱ ..... ۲/۱/۱/۳/۱/۴/۱. تاثیرگذاری فراوان دشمن بر ایجاد اختلال در روابط انسانی؛ علت لزوم تنظیم رابطه مناسب با دشمن
- ۳۱ ..... ۲/۱/۱/۳/۱/۵. مثال ۵: رابطه انسان با "یتیم"، "فقیر" و "ابن سبیل" و تاثیر آنها بر تنظیم روابط انسانی
- ۳۱ ..... ۲/۱/۱/۳/۱/۵/۱. کاهش شورش‌های اجتماعی؛ نمونه‌ای از آثار تنظیم رابطه با یتیم و فقیر و ابن‌سبیل
- ۳۲ ..... ۲/۱/۲. لزوم مفهوم‌پردازی (نه موضع‌گیری‌های سیاسی) در مقابل مفاهیم معیوب «توسعه پایدار»؛ به دلیل گسترش یافتن این مفاهیم توسط سازمان ملل در ذهن تمامی کارشناسان کشور!
- ۳۲ ..... ۲/۱/۲/۱. قابلیت هم‌اوردی مفهوم «خودتنظیمی در روابط انسانی سیزده‌گانه» با مفاهیم معیوب گسترش یافته «توسعه پایدار»؛ به دلیل غیرقابل انکار بودن مفهوم «خودتنظیمی در روابط انسانی سیزده‌گانه» برای تمامی انسان‌ها
- ۳۴ ..... ۲/۲. فوائد سه‌گانه «خودتنظیمی در روابط انسانی سیزده‌گانه» برای نظام اداری کشور (دلایل مبنا قرار دادن این مفهوم در ساختار و نظام اداری) (تصویر)
- ۳۴ ..... ۲/۲/۱. فایده اول: کاهش هزینه‌های اداره جامعه
- ۳۴ ..... ۲/۲/۱/۱. حل و فصل اختلافات خانوادگی در "درون خانواده" نه در "دادگاه‌های خانواده"؛ نمونه‌ای از کاهش هزینه‌های اداره کشور در صورت ارائه خدمات دولت براساس خودتنظیمی در روابط انسانی (رابطه انسان با خانواده)
- ۳۴ ..... ۲/۲/۱/۲. کاهش فراوان هزینه‌های نظامی - امنیتی در کشور (بخاطر پدیده متریقی بسیج و مدافعان حرم)؛ نمونه‌ای دیگر از کاهش هزینه‌های اداره کشور در صورت ارائه خدمات دولت براساس خودتنظیمی در روابط انسانی (رابطه انسان با امام)
- ۳۶ ..... ۲/۲/۲. فایده دوم: کاهش اصطکاک اجتماعی و افزایش رضایت‌مندی مردم
- ۳۸ ..... ۲/۲/۳. فایده سوم: کوچک‌شدن دولت

- ۲/۲/۳/۲. اصل قرارگرفتنِ مشاغلِ استخدامی (از زمان تأسیس سازمان برنامه و بودجه) و ایجاد چالش در روابط انسانی؛ یکی از لوازم دولت مدرن و متمرکز ۳۸
- ۲/۲/۳/۱. اصل قرارگرفتنِ مشاغلِ مستقل و غیراستخدامی؛ یکی از لوازم کوچک‌شدنِ دولت ۳۸
- ۲/۲/۳/۲/۱. کاهش تولید و افزایش تورم (بخاطر کاهش مشارکت مردم در تولید)؛ یکی از آثار دولت متمرکز و اصل قرارگرفتنِ مشاغلِ استخدامی ۳۹
- ۲/۳. نتیجه فواید سه‌گانه: تنظیم صحیح روابط انسانی (نه افزایش GDP و ارزش افزوده)؛ مبنا و فلسفه ارائه خدمات در دولت اسلامی ۴۱
۳. سوال دوم: کارکردهای نهادی دستیابی به «خودتنظیمی در روابط انسانی» چیست؟ (تصویر) ۴۲
- ۳/۱. ایجاد آرامش در دنیا و مبنای محاسبه الهی در آخرت؛ دو کارکرد مهم تنظیم روابط انسانی ۴۲
- ۳/۲. برخی کارکردهای نهادی خودتنظیمی در روابط انسانی ۴۳
- ۳/۲/۱. کارکرد نهادی «تقویت خودتنظیمی در رابطه با یتیم، فقیر و ابن سبیل»: تحقق امداد غیرمتمرکز (محل‌های و خانواده‌محور) و کاهش وظایف نهادهایی مثل بهزیستی و کمیته امداد ۴۴
- ۳/۲/۲. برخی کارکردهای نهادی خودتنظیمی در روابط خانوادگی: ۴۵
- ۳/۲/۳/۱. کاهش وظایف قوه قضاییه (از طریق خلوت‌شدن دادگاه‌های خانواده)؛ اولین کارکرد نهادی خودتنظیمی در روابط خانوادگی ۴۵
- ۳/۲/۳/۲. کاهش وظایف نهادهای متکفل ایجاد تفریح برای مردم (از طریق تحقق تفریح غیرمتمرکز و خانگی)؛ دومین کارکرد نهادی خودتنظیمی در روابط خانوادگی ۴۵
- ۳/۲/۳/۲/۱. ازدواج و غذاهای شادی‌آفرین؛ دو نمونه از تفریحات ده‌گانه غیرمتمرکز و خانگی ۴۵
- ۳/۲/۳/۲/۲. حیاط خانه؛ مرکز اصلی تحقق تفریح غیرمتمرکز و خانگی ۴۷
- ۳/۲/۳/۳. کاهش وظایف آموزشی وزارتخانه‌های آموزش و پرورش و آموزش عالی (از طریق تحقق خانواده‌های متکفل آموزش)؛ سومین کارکرد نهادی خودتنظیمی در روابط خانوادگی ۴۸
- ۳/۲/۳/۴. کاهش وظایف نیروهای نظامی (از طریق آموزش ورزش‌های مفید شنا و تیراندازی و اسب‌سواری توسط پدر و در نتیجه: قوی‌شدن افراد جامعه از لحاظ بدنی)؛ چهارمین کارکرد نهادی خودتنظیمی در روابط خانوادگی ۴۹
- ۲/۲/۳. برخی کارکردهای نهادی خودتنظیمی رابطه با امام: کاهش چالش‌های سیاسی (و در نتیجه: کاهش وظایف نهادهای سیاسی-امنیتی) ۵۱
- ۲/۲/۴. برخی کارکردهای نهادی خودتنظیمی رابطه با شریک شغلی و طرف معامله: کاهش کم‌فروشی و احتکار (و در نتیجه: کاهش وظایف نهاد تعزیرات و نهادهای تنظیم بازار) ۵۲

۳/۳. نیاز فراوان دولت مدرن به نهادسازی‌های روزافزون! ؛ یکی از نتایج عدم ارائه خدمات بر مبنای خودتنظیمی روابط انسانی (نظم اختیاری) ۵۲

۴. سوال سوم: دستگاه‌های اجرایی برای تحقق خودتنظیمی در روابط انسانی چه خدماتی باید ارائه کنند؟

(تصمیم) ۵۴

۴/۱. خدمت اول: واگذاری زمین رایگان به خانواده‌ها (اجرای قانون مترقی احیاء موات) ۵۴

۴/۱/۱. واگذاری هزار متر زمین رایگان به ۱۰ میلیون خانواده مستاجر ایرانی؛ اولین مرحله پیشنهادی برای واگذاری زمین رایگان به خانواده‌ها ۵۴

۴/۱/۲. محوریت زمین در همه امور (کشاورزی، دامداری، باغداری، ساخت خانه، تفریح و...)؛ علت لزوم واگذاری زمین رایگان به خانواده‌ها ۵۵

۴/۲. خدمت دوم: ساخت گسترده بازارهای موقت ۵۶

۴/۲/۱. رایگان بودن و دارا بودن حق اولویت (قاعده سبقت)؛ دو ویژگی بازارهای موقت ۵۶

۴/۲/۲. فراهم شدن رایگان محل کسب برای عموم مردم (و در نتیجه: کاهش پدیده رانت در دلالی و توزیع انحصاری) و ارزان تر شدن کالا؛ دو فائده از فوائد بازارهای موقت ۵۸

۴/۳. خدمت سوم: تهیه نقشه کالبدی محلات و بازتعریف طرح‌های تفصیلی شهری ۵۹

۴/۴. خدمت چهارم: ساخت دار واسعه (خانه حیاطدار) ۶۰

۴/۵. خدمت پنجم: حمایت از تحقق مشاغل برتر (مشاغل مرتبط با تولید غذا و دارو: کشاورزی، باغداری، دامداری و خیاطی + تجارت) ۶۱

۴/۶. خدمت ششم: گسترش فضای سبز به محوریت درختان و درختچه‌های معطر و مُثمر ۶۱

۴/۶/۱. بهره بردن از سرمایه طبیعی، افزایش آرامش و کاهش عصبانیت؛ دو نمونه از فوائد گسترش فضای سبز به محوریت درختان و درختچه‌های معطر و مُثمر ۶۱

۴/۷. خدمت هفتم: گسترش مفهوم پیشگیری ساختاری از بیماری ۶۳

۴/۸. خدمت هشتم: گسترش آموزش‌های مرتبط با روابط انسانی ۶۶

۴/۹. خدمت نهم: الگوی جدید بهره‌برداری از انفال و معادن ۶۷

۵. سوال چهارم: پیوست روابط انسانی برای خدمات فعلی دستگاه‌های اجرایی چگونه است؟ (تصمیم) ۷۰

۵/۱. تعریف پیوست روابط انسانی (پیوست فرهنگی) برای تمام خدمات دولت (بنابر دستور رهبر معظم انقلاب در بند اول از سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه + ماده ۲ قانون برنامه پنجم توسعه) ۷۰

- ۵/۱/۱. "پیوست در حوزه روابط انسانی"؛ معنای روشن و مشخص "پیوست فرهنگی" ۷۱
- ۵/۱/۲. متنوع بودن پیوست روابط انسانی (پیوست فرهنگی) برای بخش‌های مختلف خدمات دولت: ۷۱
- ۵/۱/۲/۱. ساخت بازارهای موقت (نه ساخت هایپرمارکت و مگامال) (بخاطر فروپاشی مشاغل خرد در مدل توزیع به وسیله مگامال‌ها)؛ نمونه‌ای از پیوست روابط انسانی در نحوه طراحی سیستم توزیع کشور ۷۱
- ۵/۱/۲/۲. کاشت گسترده درخت و درختچه‌های معطر و مُثمر در ادارات دولتی (بخاطر ایجاد آرامش و پیشگیری از ایجاد نزاع در بین کارمندان)؛ نمونه‌ای دیگر از پیوست روابط انسانی در خدمات مختلف کشور ۷۲
- ۵/۱/۲/۳. تغییر دمنوش‌های مرسوم در ادارات دولتی از دمنوش "چای" و جایگزینی دمنوش‌های مفید (مانند: "بادرنجبویه" بخاطر دارا بودن خاصیت ایجاد آرامش قلب و عدم دارا بودن مضرات "چای")؛ نمونه‌هایی دیگر از پیوست روابط انسانی در خدمات مختلف کشور ۷۲

۶. سوال پنجم: مراحل ایجاد تحوّل در سازمان امور اداری و استخدامی کشور (براساس نظریه خدمات

- تنظیم‌کننده روابط انسانی) کدام است؟ (تصمیم) ۷۴
- ۶/۱. تصمیم اول: تحول در نظام آموزش و مهارت‌افزایی کارکنان دولت (طبق ماده ۵۸ و ۵۹ قانون مدیریت خدمات کشوری) ۷۴
- ۶/۲. تصمیم دوم: انتشار گزارش ارزیابی از میزان توجه دستگاه‌های اجرایی نسبت به خدمات مرتبط با تنظیم روابط انسانی ۷۴
- ۶/۲/۱. تولید و انتشار گزارش ارزیابی ماهانه؛ نمونه‌ای از گزارش‌های ارزیابی ۷۴
- ۶/۳. تصمیم سوم: ایجاد پُست‌های سازمانی مرتبط با خدمات تنظیم‌کننده روابط انسانی در دستگاه‌های اجرایی ۷۵
- جمع‌بندی مباحث جلسه ۷۶
- پرسش و پاسخ ۷۷
- پیوست‌ها: ۸۱

- پیوست شماره ۱: شش‌دسته دلیل بر میل داشتن الگوی تولید در اسلام به تولید غیر متمرکز و محله‌ای (نه تولید متمرکز و صنعتی!) ۸۲
۱. روایات «زمان کسب»، «مکان کسب» و «نهی از اجیرشدن»؛ سه دسته روایات عام تولید ۸۲
۲. روایات «تولید نان»، «نگهداری دام» و «تازه‌خوری»؛ سه دسته از روایات بخشی تولید ۹۱
۳. اصل بودن تولید غیر متمرکز؛ نتیجه دو دسته آیات و روایات عام و بخشی در ویژگی‌های الگوی تولید و تفاوت بنیادین با الگوی تولید صنعتی ۱۰۴
- پیوست شماره ۲: تنظیم روابط انسانی؛ مفهوم اصلی پیشرفت اسلامی (نه GDP و ارزش افزوده) ۱۱۰

- پیوست شماره ۳: «توسعه، محرومیت‌زاست!» (چرا با توسعه غربی مخالف هستیم؟ چرا نظام برنامه‌ریزی مبتنی بر توسعه نمی‌تواند کشور را اداره کند؟!)..... ۱۱۷
- پیوست شماره ۴: آمارهای تکان‌دهنده بین‌المللی در مورد محرومیت شدید (فروپاشی روابط انسانی) در کشورهای توسعه‌یافته اسکانندیناوی و آمریکا! ۱۲۲
- پیوست شماره ۵: گزارش بانک جهانی و آنکتاد (کنفرانس تجارت و توسعه سازمان ملل متحد) (UNCTAD: United Nations Conference on Trade and Development) در مورد کاهش سرمایه‌گذاری خارجی در اواخر دولت دوازدهم ۱۶۱
- پیوست شماره ۶: علت وقوع جنگ جهانی اول و دوم + تعداد کشته‌های آنها (بالغ بر ۱۰۰ میلیون نفر!) (اولین خروجی‌های نظم توسعه!) ۱۷۰
- پیوست شماره ۷: گزارش اجمالی از برخی از شورش‌های متعدد اجتماعی در کشورهای توسعه‌یافته دنیا (جنبش جلیقه‌زرها در فرانسه، جنبش وال‌استریت در آمریکا و شورش‌های حاشیه لندن)؛ یکی از خروجی‌های برنامه‌ریزی توسعه ۱۷۹
- پیوست شماره ۸: تبیین اجمالی نظریه نظم اختیاری (هدایت نظامات ذهنی)..... ۱۸۶
- پیوست شماره ۹: خودتنظیمی در روابط انسانی (نظم اختیاری) (نه جبر و قانون)؛ سنت و راهکار پیامبران برای هدایت و اداره جامعه ۱۸۹
- پیوست شماره ۱۰: اهمیت فراوان تنظیم رابطه مناسب با دشمن..... ۱۹۴
- پیوست شماره ۱۱: مذمت مشاغل استخدامی در روایات ۱۹۷
- پیوست شماره ۱۲: برخی از کارکردهای آخرتی تنظیم روابط انسانی..... ۲۰۵
- پیوست شماره ۱۳: برخی از غذاهای شادی‌آفرین در آیات و روایات ۲۰۹
- پیوست شماره ۱۴: برخی از شبهات امکان‌سنجی «واگذاری زمین رایگان به مردم» و «ساخت دارواسعه (خانه حیاطدار)» و پاسخ اجمالی آنها ۲۱۵
- شبهه ۱: پیدایش کلانشهرها با ساخت افقی ساختمان ۲۱۵
- شبهه ۲: گرانی و کمبود زمین در شهرها ۲۱۵
- شبهه ۳: هزینه بالای آماده‌سازی زمین ۲۱۶
- پیوست شماره ۱۵: تعریفی اجمالی از مدیریت شهری محله‌محور (محیط همسایگی) ۲۲۳
- پیوست شماره ۱۶: اهمیت فراوان دارواسعه (خانه وسیع حیاطدار) در روایات ۲۲۸

پیوست شماره ۱۷: مشاغل برتر (مشاغل مرتبط با تولید غذا و لباس: کشاورزی، باغداری، دامداری و خیاطی + تجارت) در روایات	۲۳۳
پیوست شماره ۱۸: متن کامل نامه حجت الاسلام کشوری (دبیر شورای رهبری الگوی پیشرفت اسلامی) به آیت الله رئیسی (رئیس جمهور محترم دولت سیزدهم) در مورد نقشه اولیه تشکیل دولت اسلامی	۲۴۶
نظام اصطلاحات	۲۵۰

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا وَنَبِيِّنَا وَشَفِيعِنَا فِي يَوْمِ الْحِزَابِ وَحَبِيبِ قُلُوبِنَا أَبِي الْقَاسِمِ مُحَمَّدٍ وَعَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ سَيِّمًا بَقِيَّةَ اللَّهِ فِي الْأَرْضِينَ أَرْوَاحُنَا لِمَالِهِ الْفِدَاءُ وَعَجَّلَ اللَّهُ تَعَالَى فَرَجَهُ الشَّرِيفُ وَاللَّعْنُ الدَّائِمُ عَلَى أَعْدَائِهِ أَعْدَاءِ اللَّهِ مِنَ الْآنَ إِلَى قِيَامِ يَوْمِ الدِّينِ.

همان طور که به استحضار بزرگواران رسیده است، موضوع ارائه حقیر و نشست تخصصی امروز، «تبیین ساختار جدید خدمات دستگاه‌های اجرایی کشور بر اساس مفاهیم الگوی پیشرفت اسلامی» می‌باشد. ان شاء الله بفضلها تبارک و تعالی به شرحی که عرض خواهم کرد؛ در جلسه امروز «نظریه فقهی خدمات تنظیم‌کننده روابط انسانی» را برای شما تشریح خواهم نمود. بنده ذیل این نظریه قصد دارم که در ذهن شما کارشناسان محترم (و سایر افرادی که بعداً از طریق سایر بلندگوها این جلسه را استماع خواهند کرد)، یک درک روشن‌تری از مفهوم "دولت اسلامی" شکل بگیرد.

۱. مقدمه: تأمین نشدن اهداف انقلاب اسلامی؛ علت تبیین ساختار جدید خدمات

دستگاه‌های اجرایی بر اساس مفاهیم الگوی پیشرفت اسلامی

همان طور که استحضار دارید، دولت محترم جمهوری اسلامی از بدو تأسیس خودش، کشور را ذیل مفهوم "دولت مدرن" اداره می‌کند! ^۱ و [لذا] اهداف "انقلاب اسلامی" آنچنان که باید تا الان تأمین

---

۱. **ارجاع پرورشی:** فکر برنامه‌ریزی در ایران از سالهای قبل از شهریور ۱۳۲۰ وجود داشته و اولین گام در این راه در سال ۱۳۱۶ برداشته شده است که به منظور اصلاح و بهبود وضع اقتصادی کشور از طریق طرح و تهیه برنامه‌های اقتصادی و همچنین بنا به دستور حکومت وقت در فروردین ۱۳۱۶ پیشنهاد تأسیس شورایی به نام "شورای اقتصاد" از سوی اداره کل تجارت مطرح گشت. ... در

نشده است. دلیل عمده آن هم این است که: اساساً "دولت مدرن" را برای تحقق "جهت‌گیری‌های اسلامی" طراحی و تئوریزه نکرده‌اند. لذا کشور به معنای واقعی کلمه نیازمند یک تحول و انقلاب در

دهمین جلسه شورا (اول تیرماه ۱۳۱۶) پس از ارائه گزارشی درباره تهیه نقشه عمومی اقتصادی کشور و تذکر رضاشاه مبنی بر انحراف شورا از وظیفه اصلی خود، شورای اقتصاد مصمم گردید، سعی خود را بیشتر به تهیه نقشه اقتصادی معطوف نموده و لذا در جلسه مورخ ششم مهرماه ۱۳۱۶ مقرر شد که کمیسیون دائمی تهیه برنامه برای تولید محصولات تشکیل گردد. این کمیسیون که هسته مرکزی شورا محسوب می‌شد، پیشنهادهایی در مورد اصلاح وضع کشاورزی و مساله مهاجرت مطرح، و حتی برنامه هفت ساله کشاورزی را نیز تنظیم نمود. ریاست کمیسیون به عهده آقای دکتر مشرف نفیسی بود. ... مقدمات برنامه پیشنهادی در دست تهیه بود که شروع جنگ جهانی و بسته شدن راه‌های زمینی و دریایی امکان اجرا و تعقیب آن را غیرعملی نمود. ... دولت در پنجم مهر ۱۳۲۷ به موجب تصویب‌نامه شماره ۱۳۰۶۲ اداره‌ای به نام "اداره دفتر کل برنامه" با ریاست دکتر مشرف نفیسی تاسیس نمود که وظیفه آن تهیه برنامه تفصیلی هفت ساله برای تقدیم به دولت و تهیه مقدمات اجرای برنامه پس از تصویب قانون آن بوده است. این اداره بعداً "سازمان موقت برنامه" نامیده شد.

منبع: کتاب سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و پیشینه تاریخی تشکیلات آن (از انتشارات سازمان برنامه)، اجمالی از صفحات ۱۱ تا ۲۱

برنامه اول تا پنجم توسعه قبل از انقلاب:

برنامه عمرانی هفت ساله اول: (۱۳۲۷-۱۳۳۴): لایحه برنامه هفت ساله اول در ۲۶ بهمن ۱۳۲۷ به تصویب مجلس شورای ملی رسید و پس از آن در ۱۳ تیر ۱۳۲۸، قانون اجازه اجرای موقت برنامه هفت ساله اول از تصویب مجلس شورای ملی گذشت. برنامه عمرانی هفت ساله دوم: (۱۳۳۴-۱۳۴۱): قانون برنامه عمرانی دوم، مشتمل بر ۲۱ ماه و ۱۰ تبصره، در جلسه سه شنبه هشتم اسفند ۱۳۳۴ به تصویب مجلس شورای ملی رسید.

برنامه عمرانی پنج ساله سوم کشور: (۱۳۴۱-۱۳۴۶) / برنامه عمرانی پنج ساله چهارم کشور: (۱۳۴۷-۱۳۵۱) / برنامه عمرانی پنج ساله پنجم کشور: (۱۳۵۲-۱۳۵۶)

منبع: کتاب روسای سازمان برنامه و بودجه از آغاز تا تشکیل سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، از صفحات ۱۱ تا ۵۳

برنامه ششم توسعه قبل از انقلاب:

برنامه عمرانی پنج ساله ششم کشور (۱۳۵۷-۱۳۶۱): این برنامه که برای سال‌های ۱۳۵۷-۱۳۶۱ طراحی شده بود، به دلیل هم‌زمانی با پیروزی انقلاب اسلامی ایران، به مرحله اجرا در نیامد.

دولت‌های تشکیل شده از ۱۳۵۶ تا پیروزی انقلاب اسلامی ایران: از ۲۵ مرداد ۱۳۵۶ با برکناری دولت هویدا تا زمان پیروزی انقلاب اسلامی در ۲۲ بهمن ۱۳۵۷، دولت‌های متعددی بر سر کار آمده و بدون موفقیت و حصول نتیجه برکنار شدند.

منبع: کتاب روسای سازمان برنامه و بودجه از آغاز تا تشکیل سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، ص ۶۱

برنامه‌های اول تا ششم توسعه بعد از انقلاب:

برنامه پنج ساله اول توسعه از سال ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۲ / برنامه پنج ساله دوم توسعه از سال ۱۳۷۴ تا ۱۳۷۸ / برنامه پنج ساله سوم توسعه از سال ۱۳۷۹ تا ۱۳۸۳ / برنامه پنج ساله چهارم توسعه از سال ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۸ / برنامه پنج ساله پنجم توسعه از سال ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۴ / برنامه پنج ساله ششم توسعه از سال ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰.

آدرس مطلب: سایت خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران (ایرنا)

<https://www.irna.ir/news/۸۱۸۵۶۷۷۲>

ساختار اداری و نظام اجرایی خود است که از این تحول در ادبیات انقلاب به عنوان "مرحله دولت اسلامی" تعبیر شده است.^۲

قصد بنده این است که مفاهیم اقماری "دولت اسلامی" را قدری در جلسه امروز بحث کنیم؛ تا درک از این موضوع، کاربردی‌تر و عملیاتی‌تر شود. البته به اندازه‌ای که وقت داریم. بنابراین موضوع اصلی بنده در امروز این است که "دولت مدرن" را با "دولت اسلامی" مقایسه کنم. طبق صحبتی که با دکتر لطیفی^۳ داشتم؛ قرار شد که در دو جلسه در خدمت شما باشم و در جلسه اول به «نظریه خدمات تنظیم‌کننده روابط انسانی» بپردازم و در جلسه دوم قدری عملیاتی‌تر نقشه اجرایی این کار را در "سازمان امور استخدامی"^۴ توضیح خواهم داد.

۲. **ارجاع پرورشی:** حضرت آیت‌الله خامنه‌ای رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار اعضای شورای عالی مرکز الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت، هدف انقلاب اسلامی را «تحقق تمدن اسلامی» خواندند... ایشان در تبیین مراحل پنج‌گانه‌ی تحقق اهداف انقلاب اسلامی و نسبت آن با الگوی پیشرفت، گفتند: مرحله‌ی اول در این فرایند، شکل‌گیری انقلاب اسلامی است و پس از آن باید بلافاصله نظام اسلامی تشکیل شود که هنر بزرگ امام خمینی رحمه‌الله نیز ایجاد نظام اسلامی بود.

رهبر انقلاب، مرحله‌ی سوم را که اکنون در آن قرار داریم، «تشکیل دولت اسلامی» یعنی تشکیل دولتی براساس الگوها و معیارهای کاملاً اسلامی خواندند و افزودند: تا وقتی این مرحله به‌طور کامل محقق نشده است، نوبت به «تشکیل جامعه اسلامی» نمی‌رسد و در این صورت، موضوع سبک زندگی اسلامی نیز صرفاً در سطح گفت‌وگو در جامعه باقی خواهد ماند. ایشان، گام نهایی در مراحل پنج‌گانه‌ی اهداف انقلاب اسلامی را تحقق «تمدن اسلامی» دانستند و خاطرنشان کردند: تمدن اسلامی، کشورگشایی نیست بلکه به معنای تأثیر پذیرفتن فکری ملت‌ها از اسلام است.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای تولید الگوی پیشرفت اسلامی - ایرانی را لازمه‌ی تحقق «تمدن اسلامی» خواندند و در پاسخ به این سؤال که «چرا الگوهای موجود و آزموده‌شده در دنیا نمی‌توانند الگوی مطلوبی برای ما باشند؟»، گفتند: الگوهای رایج توسعه، از لحاظ مبانی، غلط و بر پایه‌ی اومانیسیم و اصول غیر الهی هستند و از لحاظ آثار و نتایج نیز نتوانسته‌اند وعده‌هایی را که درخصوص ارزش‌هایی نظیر «آزادی» و «عدالت» داده بودند، محقق کنند.

دیدار اعضای شورای عالی «مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت» با رهبر انقلاب / تاریخ: دوشنبه ۱۳۹۵/۲/۶

<https://farsi.khamenei.ir/news-content?id=۳۲۸۹۵>

۳. **ارجاع پردازشی:** دکتر میثم لطیفی متولد سال ۱۳۵۷ در شهر همدان بوده و در حال حاضر طبق حکم رئیس جمهور دولت سیزدهم جمهوری اسلامی ایران، حجت الاسلام و المسلمین سید ابراهیم رئیسی، معاون رئیس جمهور و رئیس سازمان اداری و استخدامی کشور می‌باشد. وی دانش آموخته دکتری مدیریت منابع انسانی از دانشگاه تربیت مدرس و دانشیار دانشگاه امام صادق علیه السلام است. وی از سال ۱۳۸۹ عضو شورای نخبگان بنیاد ملی نخبگان و از سال ۱۳۹۵ تا سال ۱۴۰۰ رئیس دانشکده معارف اسلامی و مدیریت دانشگاه امام صادق علیه السلام بوده است.

پایگاه اطلاع‌رسانی و مردمی دکتر میثم لطیفی

<http://meisamlatifi.ir/>

۴. **ارجاع پردازشی:** طبق اصل ۱۲۶ قانون اساسی، رئیس‌جمهور، مسئولیت امور برنامه و بودجه و امور اداری و استخدامی کشور را مستقیماً برعهده دارد و می‌تواند اداره آنها را به عهده دیگری بگذارد. «سازمان اداری و استخدامی کشور» یک سازمان دولتی در ایران

۱/۱. درک حداقلی نظام کارشناسی کشور از مفاهیم دولت اسلامی؛ دلیل ناتوانی دولت در

پیشبرد اهداف انقلاب اسلامی

پس موضوع این جلسه مشخص شد. به نظر بنده "حیات انقلاب اسلامی" به این موضوع وابسته است! چراکه وقتی انسان "برنامه‌های توسعه‌ای" و همچنین "احکام برنامه‌ای توسعه" و "برنامه‌های بودجه‌ای سالیانه" را مشاهده می‌کند، متوجه می‌شود که نویسندگان و طراحانش درک حداقلی از "مفاهیم دولت در اسلام" در ذهنشان وجود دارد! و نتوانسته‌اند این مسئله را به شکل صحیح بازتعریف کنند.

است که رئیس آن، معاون رئیس‌جمهور بوده و وظایف رئیس‌جمهور در حوزه اداری و استخدامی را بر عهده دارد. بند ۱۰ اصل ۳ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، مبنی بر ایجاد نظام اداری صحیح و حذف تشکیلات غیرضرور، جز فعالیت‌های این سازمان است.

«سازمان اداری و استخدامی» از سال ۱۳۴۵ فعالیت داشته و دوره‌های مختلفی را پشت سر گذرانده است. ... در سال ۱۳۷۹، از ادغام «سازمان امور اداری و استخدامی کشور» با «سازمان برنامه و بودجه»، سازمانی با نام «سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی» تأسیس شد. ۷ سال بعد نیز با مصوبه شورای عالی اداری، «سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور» در ۱۸ تیر ۱۳۸۶ منحل و به دو معاونت رئیس‌جمهور با نام‌های «برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی» و «توسعه مدیریت و سرمایه انسانی» تبدیل شد که معاونت توسعه مدیریت و سرمایه انسانی، وظایف سابق «سازمان امور اداری و استخدامی کشور» را بر عهده گرفت. در سال ۱۳۹۳ این دو معاونت با هم ادغام شدند و برای بار دوم «سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی» شکل گرفت؛ اما دو سال بعد، این سازمان دوباره منحل شد و سازمان‌های «برنامه و بودجه» و «اداری و استخدامی کشور» تفکیک شدند.

هر چند این سازمان در طول سالیان فعالیت خود به لحاظ تشکیلاتی، دستخوش تغییرات فراوانی بوده؛ اما با آغاز فعالیت در دوره جدید، به عنوان **سازمانی مستقل برای اداره موثر نظام اداری** و در جهت پیشبرد مأموریت‌های پیش‌بینی شده در قانون اساسی و دیگر قوانین موضوعه بازطراحی شده است.

مهمترین مأموریت سازمان اداری و استخدامی کشور، **راهبری نظام اداری کشور** قلمداد می‌شود که بر این اساس، **مهمترین وظایف این سازمان عبارت‌اند از:** * فراهم آوردن زیرساخت‌های لازم برای اجرای سیاست‌های کلی نظام اداری ابلاغی مقام معظم رهبری. * تبیین نقش و مأموریت‌های بخش‌های مختلف دولتی، عمومی و سازمان‌های مردم‌نهاد از منظر مدیریتی و اداری. * سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، راهبری و ایجاد هماهنگی و نظارت بر بخش‌های مختلف دولتی؛ شامل ساختارهای سازمانی، سرمایه انسانی دولت، آمار و برنامه‌ریزی نیروی انسانی. * توسعه و ترویج آموزش‌های کاربردی و حرفه‌ای در حوزه نظام اداری کشور و تربیت مدیران توسعه‌گرا و آینده‌نگر در نظام اداری. * راهبری توسعه دولت الکترونیک. * مدیریت فرایندهای سازمانی جهت اصلاح سیستم‌ها و روش‌ها. * طراحی و استقرار نظام مدیریت دانش. * طراحی نظام جبران خدمت عادلانه. * تلاش برای ارتقای سلامت اداری. * مدیریت و ارزیابی عملکرد دستگاه‌های اجرایی، مدیران و کارکنان دولت. * صیانت از حقوق شهروندان و کارکنان دولت در نظام اداری. * برنامه‌ریزی، هدایت و راهبری ارتقای اثربخشی و کارایی نظام اداری و مدیریت بهره‌وری ملی. * طراحی بهینه‌سازی و استقرار نظام‌های اداری برای تحقق برنامه‌های توسعه با همکاری سازمان برنامه و بودجه.

منبع: سایت رسمی سازمان اداری و استخدامی کشور

<https://www.aro.gov.ir/fa-IR/PortalAro/4927/page>

مثلاً مفهوم "عدالت" را از طریق "باز توزیع درآمدها" پیگیری کرده‌اند^۵ و [به تبع آن] مجموعه‌ای از احکام برنامه‌ای را پیشنهاد داده‌اند؛ در حالی که در اسلام، "عدالت" بر پایه "تولید" پایه‌گذاری می‌شود.^۶

و یا مثلاً در "الگوی تولید"، همه [کارشناسان توسعه در کشور]، "تولید صنعتی متمرکز" را پذیرفته‌اند؛ در حالی که "الگوی تولید در اسلام" به "الگوهای غیرمتمرکز" میل دارد.^۷ نمونه‌های دیگری نیز از این

۵. **ارجاع پرورشی:** Distribution of wealth and income: the way in which the wealth and income of a nation are divided among its population, or the way in which the wealth and income of the world are divided among nations. Such patterns of distribution are discerned and studied by various statistical means, all of which are based on data of varying degrees of reliability. Wealth is an accumulated store of possessions and financial claims. Income is a net total of the flow of payments received in a given time period.

توزیع ثروت و درآمد: نحوه تقسیم ثروت و درآمد یک ملت بین جمعیت آن، یا نحوه تقسیم ثروت و درآمد جهان بین ملت‌ها. این گونه الگوهای توزیع با ابزارهای آماری مختلفی که همگی بر اساس داده‌هایی با درجات مختلف پایایی هستند، تشخیص داده و مورد مطالعه قرار می‌گیرند. ثروت ذخیره انباشته اموال و مطالبات مالی است. درآمد مجموع خالص جریان پرداخت‌های دریافتی در یک دوره زمانی معین است.

منبع: دانشنامه بریتانیکا

<https://www.britannica.com/money/distribution-of-wealth-and-income>

۶. **ارجاع پرورشی:** اولین و شاید مهم‌ترین فایده‌ای که در الگوی تولید غیرمتمرکز است مسئله عدالت است. شما می‌دانید تئوری‌هایی که راجع به عدالت در اقتصاد سرمایه‌داری و در نظریه دولت رفاه و برخی از تئوری‌های دیگر بحث شده اینها می‌گویند ما مسئله فاصله طبقاتی را در مرحله بازتوزیع درآمدها مدیریت می‌کنیم. توجه کنید! در اینجا یک افسانه مطرح است: یعنی: کمک می‌کنیم یک سرمایه‌دار، یک سود حداکثری ببرد، بعد با وضع مالیات‌های مختلف سعی می‌کنیم یک قدری در مرحله توزیع، عدالت را محقق کنیم! من خیلی نمی‌خواهم مناقشه نظری کنم بلکه می‌خواهم یک حرف ساده بزنم: می‌گویم حتی ایده‌های دولت رفاه هم شکست خورده است. اگر قرار بود در مرحله بازتوزیع درآمدها، عدالت محقق شود مثلاً دولت رفاه در انگلستان نباید کمک‌های دولت به بخش بهداشت و سلامت و آموزش را محدود می‌کرد. سرمایه‌دارها در مسئله مالیات‌دهی مقاومت می‌کنند فرار مالیاتی اتفاق می‌افتد؛ هرچه هم شما قوانین سخت‌گیرانه بگذارید به شهادت اینکه الان در دنیا، فاصله طبقاتی یک امر محقق الوقعی است. این همه نظریه‌پردازی کردید که عدالت از طریق بازتوزیع درآمدها حل می‌شود اما حل نشده است. پس این ایده یک ایده شکست خورده‌ای است.

حالا ما مقابل این ایده در فقه المکاسب می‌گوییم عدالت را باید در الگوی تولید پایه‌گذاری کرد و نه در مرحله بازتوزیع درآمدها. وقتی شما الگوی تولید غیرمتمرکز را طراحی می‌کنید اساساً گردش اعتبارات حول بخش قابل توجهی از مردم تحقق پیدا می‌کند و نه فقط حول بخش خصوصی؛ که بهتر است به آنها خان‌های مدرن بگوییم. این فایده اول است. فرض بفرمایید شما در شهری، یک مجموعه صنعتی به نام دامشهر دارید که گوشت آن شهر را تأمین می‌کند. اما زمانی هم می‌گویید گوشت یک شهر دو میلیونی را می‌دهیم هفتاد روستای اطرافش تأمین کنند؛ قطعاً این مدل به عدالت نزدیک‌تر است؛ چون گردش اعتبارات آن عادلانه‌تر توزیع می‌شود.

حجت الاسلام کشوری، باب دوم فقه المکاسب / الگوی فقهی تحلیل و مهار تورم، ۲۰ اردیبهشت ۱۴۰۲

<https://eitaa.com/olgou۵۴۵۳/۴>

۷. **ارجاع پژوهشی:** جهت مطالعه «شش‌دسته دلیل بر میل داشتن الگوی تولید در اسلام به تولید غیرمتمرکز و محله‌ای (نه تولید متمرکز و صنعتی!)»؛ به پیوست شماره ۱ مراجعه فرمایید.

کار باید به کجا ختم شود؟ چون در صورتی که انسان هدف خود را معین نکند، در هر نقطه‌ای که باشد می‌تواند آن را مثبت تلقی کند. [یعنی:] در واقع "معیار ارزیابی" از بین خواهد رفت. این سوال در ذهن همه کارشناسان کشور یک مفهوم مهم را برای "ارزیابی عملکرد" ایجاد می‌کند. اجمالاً در یک جمله اشاره کنم که: مفهوم "خودتنظیمی در روابط انسانی سیزده‌گانه"، هدف از ارائه خدمت در حاکمیت اسلامی است. و ارائه خدمت در نهایت باید منجر به رشد انسان در "تنظیم روابط انسانی" گردد.

سوال دوم: کارکردهای نهادی دستیابی به خودتنظیمی در روابط انسانی چیست؟

سوال دوم این است که: مبنا قرار دادن "خودتنظیمی در روابط انسانی سیزده‌گانه" [برای ارائه خدمات دولتی به مردم] چه فوایدی دارد و کارکرد نهادی آن چیست؟ سیزده حوزه اصلی در روابط انسانی متصور است؛ [که ما] می‌گوییم: رشد در این "حوزه‌های سیزده‌گانه روابط انسانی"، کارکرد نهادی هم دارد. یعنی: اگر مردم در "روابط انسانی" رشد پیدا کنند، بسیاری از کارهایی که شما به واسطه نهادها انجام می‌دهید، بلاموضوع خواهند شد که در ادامه توضیح خواهم داد.

تمامی تمرکز "دولت مدرن" بر این [مطلب استوار] است که همه چیز را باید به محوریت "سازمان" یا "شرکت" یا "وزارتخانه" انجام داد؛ اما اگر قدری انسان شاگردی انبیاء را انجام دهد، می‌بیند بسیاری از اموری را که ما به سازمان‌ها و مؤسسات تفویض می‌کنیم، در فرآیند "روابط انسانی پیوسته" حل و فصل خواهند شد و دیگر لازم نیست برای حل آن موضوع، به سازمان‌ها مأموریت بدهیم. اگر بخواهیم خلاصه بگوییم؛ [خواهیم گفت:] «روابط انسانی کارکرد نهادی دارد.»

طلبه‌ها وقتی در مود "روابط انسانی" بحث می‌کنند، دو موضوع را به خوبی ارائه می‌دهند: یکی: فایده روابط انسانی برای آخرت انسان‌ها. و دیگری: آثار روان‌شناسانه روابط انسانی (یا به عبارتی آثار دنیوی آن) بر رفاه و آرامش فردی. [اما کارکردهای نهادی روابط انسانی و اثر روابط انسانی در اداره جامعه را مورد توجه قرار نمی‌دهند.]

سوال سوم: دستگاه‌های اجرایی برای تحقق خودتنظیمی در روابط انسانی چه خدماتی باید ارائه کنند؟

در سرفصل یا سوال سوم، "خدمات تنظیم‌کننده روابط انسانی" را (که حاکمیت‌ها و دولت‌ها باید ارائه دهند) تشریح خواهیم کرد. علی‌الحساب [و فعلاً] در این جلسه به تشریح نه خدمت می‌پردازیم که اگر دولت این نه خدمت را ارائه کند، زمینه "تنظیم روابط [انسانی]" آماده خواهد شد. [اگرچه] در اصل "پدیده مترقی تنظیم روابط انسانی" کار خود مردم است؛ اما وظیفه مهم دولت این است که زیرساخت آن را فراهم کند که حالا طبق ماده ۵۸ و ۵۹ قانون مدیریت خدمات کشوری یکی از وظایف سازمان امور اداری و استخدامی کشور این است که باید نظام دانشی کارمندان کل کشور را تنظیم کند.^۹ پیشنهاد بنده این است که ذیل این نظام دانشی و مهارتی که این سازمان متکفل تنظیم آن است، آشناسدن کارمندان با "مفهوم خدمات تنظیم‌کننده روابط انسانی" در دستور کار قرار بگیرد.

۹. ارجاع پردازی: فصل نهم [از قانون مدیریت خدمات کشوری] - توانمندسازی کارمندان:

ماده ۵۸ - سازمان موظف است به منظور ارتقاء سطح کارایی و اثربخشی دستگاه‌های اجرایی، نظام آموزش کارمندان دستگاه‌های اجرایی را به گونه ای طراحی نماید که همراه با متناسب ساختن دانش، مهارت و نگرش کارمندان با شغل مورد نظر، انگیزه‌های لازم را جهت مشارکت مستمر کارمندان در فرآیند آموزش تأمین نماید به نحوی که رابطه ای بین ارتقاء کارمندان و مدیران و آموزش برقرار گردد و از حداقل سرانه ساعت آموزشی براساس مقررات مربوط در هر سال برخوردار گردند.

ماده ۵۹ - دستگاه‌های اجرایی مکلفند با رعایت مقررات این قانون و نظام آموزش کارمندان دولت، برنامه‌های آموزشی کارمندان خود را تدوین نمایند.

تبصره - دستگاه‌های اجرایی می‌توانند در قالب برنامه‌های آموزشی مصوب برای اجراء دوره‌های آموزشی مورد نیاز خود با دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی انعقاد قرارداد نمایند. همچنین دستگاه‌های مزبور می‌توانند کلیه مراحل طراحی، اجراء و ارزشیابی دوره‌ها و فعالیتهای آموزشی و پژوهشی خود را به مؤسسات و مراکز آموزشی و پژوهشی دولتی و غیردولتی که صلاحیت فنی و تخصصی آنها به تأیید سازمان رسیده باشد، واگذار نمایند.

... قانون فوق مشتمل بر ۱۲۸ ماده و ۱۰۶ تبصره در جلسه مورخ هشتم مهر ماه یکهزار و سیصد و هشتاد و شش کمیسیون مشترک رسیدگی به لایحه مدیریت خدمات کشوری مجلس شورای اسلامی طبق اصل هشتاد و پنجم (۸۵) قانون اساسی تصویب گردید و پس از موافقت مجلس با اجراء آزمایشی آن به مدت پنج سال، در تاریخ ۱۳۸۶/۷/۱۸ به تأیید شورای نگهبان رسید.

رئیس مجلس شورای اسلامی - غلامعلی حداد عادل

منبع: مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

<https://rc.majlis.ir/fa/law/show/۱۳۰۰۲۱>

سامانه ملی قوانین و مقررات جمهوری اسلامی ایران / معاونت حقوقی ریاست جمهوری / معاونت تدوین و تقنین و انتشار قوانین و مقررات /

قانون مدیریت خدمات کشوری / مصوب ۱۳۸۶/۷/۱۸ کمیسیون مجلس

<https://qavanin.ir/Law/TreeText/۱۱۹۱۴۶>

دقیقاً اینجاست که فرق "دولت مدرن" با "دولت اسلامی" مشخص می‌شود؛ تمرکز دولت اسلامی بر روی "ارائه خدمات تنظیم‌کننده روابط انسانی" به مردم است. در حالی که در دولت مدرن یا این خدمات نادیده گرفته می‌شود و یا اینکه به صورت ناقص به آن پرداخته می‌شود.

سوال چهارم: پیوست روابط انسانی برای خدمات فعلی دستگاه‌های اجرایی چگونه است؟

در سرفصل چهارم در این خصوص بحث می‌شود که به هر حال ممکن است اجرای این نظریه (حتی اگر همین الآن شروع به اجرای آن کنیم) حداقل دو دهه طول بکشد. حالا سوال این است که [از طرفی] دولت در حال ارائه خدماتی است که آن خدمات، "تنظیم‌کننده روابط انسانی" نیستند و از طرفی هم نمی‌توان ارائه خدمات دولت را متوقف کرد؛ [حالا] آیا می‌شود همین طوری [و بدون مبنا و جایگزین مناسب] ارائه خدمات را متوقف کرد؟ خیر. پس تکلیف چیست؟ [در پاسخ به این سوال] می‌گوییم: نباید خدمات فعلی متوقف شود؛ بلکه باید برای ارائه تمامی خدمات، "پیوست روابط انسانی" تعریف بشود. خدمات فعلی کشور اگر بخواهد مشکل مردم را حل کند، باید به "روابط انسانی" گره بخورد.

مکرر در سال‌های گذشته عرض کرده‌ایم که "مفهوم تنظیم روابط انسانی"، "مفهوم اصلی پیشرفت اسلامی" است^{۱۰} و نمی‌شود به هیچ بهانه‌ای خدشه‌ای به آن وارد کرد.

من قبلاً "قراردادهای عسلیه" را می‌دیدم که کارگر طبق آن عملاً در ماه ۲۵ روز مشغول کار و دور از خانواده و ۵ روز را با خانواده خود می‌بود. و شما این را به عنوان "شغل" دارید معرفی می‌کنید! درحالی که "نیازهای عاطفی"، "جنسی"، "تربیتی" و در یک جمله همه "نیازهای فرد" را از او سلب می‌کنید! و در مقابل به او یک "شغل" می‌دهید. این یکی از مصادیق مشاغلی است که "ضد روابط انسانی" عمل می‌کند. می‌گوییم باید برای همه خدماتی که دستگاه‌های اجرایی و سازمان‌ها ارائه می‌دهند یک "پیوست روابط انسانی" نوشته شود که من در ادامه توضیح خواهم داد.

شما یکی از کارهایی که در این سازمان انجام می‌دهید ارزیابی دستگاه‌های موجود [دولتی] است. حال [می‌توان] همین "مفهوم ارائه پیوست روابط انسانی برای خدمات فعلی دولت"، [را] مبنای ارزیابی قرار داد؛ یعنی: شما وقتی می‌خواهید بگویید فلان دستگاه برتر است یا فلان کارمند برتر

۱۰. جهت مطالعه بیشتر؛ به پیوست شماره ۲ (تنظیم روابط انسانی؛ مفهوم پایه و اصلی پیشرفت اسلامی) مراجعه فرمایید.

است؛ این ارزیابی را بر اساس چه مفهومی انجام می‌دهید؟ ما "مفهوم مادر" در این زمینه را همین ارائه "پیوست روابط انسانی" می‌دانیم.

سوال پنجم: مراحل ایجاد تحوّل در سازمان امور اداری و استخدامی کشور (براساس نظریه خدمات تنظیم‌کننده روابط انسانی) چیست؟

پنجمین و آخرین سرفصل جلسه امروز عبارت است از: ترسیم نقشه تحوّل در فعالیت‌های سازمان اداری استخدامی کشور براساس ارائه خدمات تنظیم‌کننده روابط انسانی. بنده دارم به سازمان اداری استخدامی جدیدی در آینده می‌اندیشم؛ سوال این است که مراحل دستیابی به آن چگونه است؟ دقیقاً چه نقشه‌ای را باید برای تحوّل در این مسئله پیگیری کرد؟

۱/۳. ضرورت تغییر دستگاه کارشناسی کشور و لزوم پرداختن به مفاهیم دولت اسلامی:

۱/۳/۱. عدم تحقق آرمان‌های انقلاب (مانند عدالت) در برنامه‌ریزی مبتنی بر مفاهیم "دولت مدرن"؛ دلیلی بر شکست مفاهیم و برنامه‌ریزی توسعه و ضرورت پرداختن به مفاهیم "دولت اسلامی"

من قبل از تشریح این پنج سرفصل می‌خواهم بگویم: عده‌ای با شنیدن حرف‌های ما، استبعاد خواهند کرد و انگیزه‌ای برای عملیاتی کردن آن ندارند و اگر صدای درون آن‌ها را بشنوید می‌گویند: خب؛ به هر حال این حرف‌ها هم باید شنیده شود. [لذا فقط] از باب "حُسن الاستماع" می‌شنوند و عبور می‌کنند. ولی عرض بنده این است که: ما بر سر یک دوراهی مهم قرار داریم؛ یا ما باید از "آرمان‌های انقلاب اسلامی" مان دست برداریم! و یا اینکه مدل حکمرانی‌مان را عوض کنیم.

مثلاً: امسال سال "مه‌ار توژم" است ولی در عمل الان "بهار توژم" است! چرا؟ چون دستگاه‌های موجود مبنای کارشناسی‌شان اصلاً برای این مورد و این جهت نیست. و یا [اینکه مثلاً] چهار دهه

---

۱۱. **ارجاع پردازشی:** به گزارش پایگاه اطلاع‌رسانی دولت، مرکز آمار ایران با انتشار جدول تورم ماهانه اردیبهشت، اعلام کرد تورم این ماه یک درصد کمتر از ماه قبل یعنی فروردین می‌باشد. براساس این گزارش تورم نقطه به نقطه اردیبهشت هم ۰.۹ درصد نسبت به ماه قبل کاهش نشان می‌دهد. تورم نقطه به نقطه خانوارهای کشور: منظور از تورم نقطه به نقطه، درصد تغییر عدد شاخص قیمت نسبت به ماه مشابه سال قبل می‌باشد. در اردیبهشت ماه ۱۴۰۲ تورم نقطه به نقطه خانوارهای کشور، ۵۴.۶ درصد بوده است؛ یعنی خانوارهای کشور به طور میانگین، ۵۴.۶ درصد بیشتر از اردیبهشت ماه ۱۴۰۱ برای خرید یک «مجموعه کالاها و خدمات یکسان» هزینه کرده‌اند. تورم نقطه به نقطه اردیبهشت ماه ۱۴۰۲ در مقایسه با ماه قبل، ۰.۹ واحد درصد کاهش یافته است.

است که از "عدالت" می‌گوییم (البته یک تلاش‌هایی هم شده مثلاً "یارانه" ای داده می‌شود)؛ اما ساختار [برنامه‌ریزی در] کشور، یک "ساختار محرومیت‌زا" است.

۱/۳/۲. محرومیت‌های شدید در کشورهای توسعه‌یافته از لحاظ روابط انسانی (عاطفی، خانوادگی، آسیب‌های اجتماعی، نژادپرستی و...): دلیلی دیگر بر شکست مفاهیم و برنامه‌ریزی توسعه و ضرورت پرداختن به مفاهیم دولت اسلامی

من در یک جمله عرض کنم که: «توسعه محرومیت‌زا است».^{۱۲} این ساختار کجا محرومیت ایجاد می‌کند؟ در GDP؟ خیر. اگر مبنا را GDP^{۱۳} قرار بدهید، خیر. اما اگر مبنا را بر "روابط انسانی" قرار بدهید، می‌بینید که به شکل فزاینده‌ای محرومیت‌های شدید روابط انسانی را ایجاد می‌کند.

تورم ماهانه خانوارهای کشور: منظور از تورم ماهانه، درصد تغییر عدد شاخص قیمت، نسبت به ماه قبل می‌باشد. در اردیبهشت ماه ۱۴۰۲ تورم ماهانه خانوارهای کشور برابر ۲٫۸ درصد بوده است. تورم ماهانه برای گروه‌های عمده «خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات»، ۲٫۶ درصد و برای گروه عمده «کالاهای غیرخوراکی و خدمات»، ۲٫۸ درصد بوده است. تورم سالانه خانوارهای کشور: منظور از نرخ تورم سالانه، درصد تغییر میانگین اعداد شاخص قیمت در یک سال منتهی به ماه جاری، نسبت به دوره مشابه قبل از آن می‌باشد. در اردیبهشت ماه ۱۴۰۲ نرخ تورم سالانه برای خانوارهای کشور به ۴۹٫۱ درصد رسیده که نسبت به همین اطلاع در ماه قبل، ۱٫۵ واحد درصد افزایش یافته است.

منبع: پایگاه اطلاع‌رسانی دولت:

<https://dolat.ir/detail/۴۱۳۲۶۱>

* البته قابل ذکر است که طبق گزارش مسئولان دولتی در انتهای سال ۱۴۰۲؛ مجموعاً آمار تورم نسبت به ابتدای سال ۱۴۰۲ کاهش یافته است:

سید ابراهیم رئیسی در پیام نوروزی سال ۱۴۰۳ خطاب به ملت ایران، با برشمردن آمارهای نهادهای رسمی از نرخ رشد اقتصادی متوسط ۶ درصدی در سال ۱۴۰۲ و نیز کاهش نرخ تورم، گفت: اگر چه همچنان قیمت‌های بالا و تورم وجود دارد، اما شاخص‌ها نشان می‌دهد که ما با همراهی مردم و فعالان بخش‌های مختلف اقتصادی، مسیر اصولی و درستی را برای کاهش پایدار تورم و رشد اقتصادی انتخاب کرده‌ایم.

منبع: پایگاه اطلاع‌رسانی ریاست جمهوری

<https://www.president.ir/fa/۱۵۰۷۹۸>

رئیس‌کل بانک مرکزی (محمد رضا فرزین) در پیام خود در نخستین ساعات آغاز نوروز ۱۴۰۳ اعلام کرد: تورم نقطه به نقطه در سال ۱۴۰۲ نسبت به انتهای سال ۱۴۰۱ کاهش ۲۳٫۷ درصدی پیدا کرد.

منبع: پایگاه اطلاع‌رسانی دولت

<https://dolat.ir/detail/۴۴۲۳۳۸>

۱۲. جهت مطالعه بیشتر؛ به پیوست شماره ۳ «توسعه؛ محرومیت‌زاست» مراجعه بفرمایید.

۱۳. **ارجاع پرورشی:** تولید ناخالص داخلی (GDP) Gross Domestic Product) مهم‌ترین متغیری است که در تجزیه و تحلیل‌ها و ارزیابی‌های اقتصاد کلان از آن استفاده می‌شود.

لذا توسعه‌یافته‌ترین کشورهای دنیا، از لحاظ عاطفی، خانوادگی، آسیب‌های اجتماعی، نژادپرستی و... محروم‌ترین آدم‌های دنیا محسوب می‌شوند! مثلاً اگر شما کشورهای حوزه اسکاندیناوی، آمریکا و هر نوع مدل توسعه‌ای دیگر که در کشورهای مختلف وجود دارد را بررسی کنید، می‌بینید که روابط انسانی این‌ها دچار فروپاشی شده است.^{۱۴} بنابراین نمی‌توانید بگویید که زندگی خوبی به ارمغان آورده‌اند؛ چون نکته اصلی در زندگی این است که روابط بین انسان‌ها به نحو مطلوب تنظیم شود که در ادامه آن را شرح خواهم داد.

بنابراین ما اگر می‌خواهیم "جهت‌گیری اسلامی" را حفظ کنیم، لازمه‌اش تغییر بدنه کارشناسی کشور است. البته بعضی‌ها اراده و عزم ندارند؛ ولی دوستان ما بحمدالله در این قضیه اولوالعزم هستند و در آینده با یک جمعیتی این [مسیر] تغییر خواهد کرد.

من پیشنهاد می‌کنم جلسه امروز را خارج از "ضوابط اداری" موجود تصور کنید. همه شما را دعوت می‌کنم به مشارکت در یک "فرآیند تمدنی" و آینده را دیدن و شجاعت به خرج دادن برای فهم و اظهارنظر درباره مفاهیمی که می‌تواند مشکلات مردم را حل کند. وگرنه روی کاغذ خیلی‌ها نوشته‌اند که: «فلان کشور توسعه‌یافته است». مثلاً خیلی‌ها می‌گویند: «چین قدرت آینده دنیا است». حالا من با تحلیل‌هایی که عمدتاً در سطح تصمیم‌سازی سازمان ملل و دنیا وجود دارد کاملاً آشنا هستم. بله؛ اگر معیار غلط را مبنا قرار دهید، شاید درست باشد. یعنی: ممکن است بگویید: «تولید ناخالص ملی» در چین، یا همین‌الآن جلوتر است و یا در یکی دو دهه آینده کاملاً تفوق پیدا خواهد کرد؛ اما معلوم نیست این مبنا [ی تولید ناخالص ملی که مبنای مقایسه کشورها است] مبنای درستی باشد.

گریگوری منکیو. اقتصاد کلان. نشر نی. ص ۵۹

تعریف استاندارد تولید ناخالص داخلی عبارت است از: ارزش بازاری (ارزش پولی) تمامی کالاها و خدمات نهایی تولید شده در داخل مرزهای یک کشور طی دوره زمانی خاص.

گریگوری منکیو. مبانی علم اقتصاد. نشر نی. ص ۳۷۸

۱۴. **ارجاع پردازشی:** جهت مشاهده «آمارهای تکان‌دهنده بین‌المللی در مورد محرومیت شدید (فروپاشی روابط انسانی) در

کشورهای توسعه‌یافته اسکاندیناوی و آمریکا ۱»؛ به پیوست شماره ۴ مراجعه فرمایید.

من ۲-۳ نامه به رئیس دولت قبلی نوشتم؛ ایشان این بحث‌ها را اصلاً متوجه نبود^{۱۵} و هشت سال یک‌سری حرف‌های توهمی و تخیلی را مطرح کرد! حتی در آن شاخصی که نظر خودشان بود که می‌گفت: «باید "تنش‌زدایی" کنیم تا "سرمایه‌گذاری خارجی" افزایش پیدا کند»؛ دیدیم که در همان شاخص هم عقب افتاده‌ترین دولت جمهوری اسلامی شدند!^{۱۶}

۱۵. ارجاع پرورشی: متن نامه سوم حجت الاسلام علی کشوری به حسن روحانی (رئیس جمهور وقت):

بسم الله الرحمن الرحيم. جناب آقای دکتر حسن روحانی؛ سلام علیکم؛ پیش از این در روزهای چهارشنبه (۳ خرداد ۱۳۹۶) و سه شنبه (۹ بهمن ۱۳۹۷) دو نامه با موضوع تبیین عواقب خطرناک سیاست‌های توسعه غربی برای معیشت عمومی - به ضمیمه پیشنهادهای جایگزین الگوی پیشرفت اسلامی - را برای جنابعالی ارسال کردم؛ پیشنهاد می‌کنم در تمه دوران مسئولیت خود خیرخواهی این طلبه کوچک را بپذیرید و لااقل در حوزه محاسبات و برنامه‌های مرتبط با معیشت مردم، مفاهیم و راه‌حل‌های "نقشه الگوی پیشرفت اسلامی" را به کارگیری و اجراء کنید!

در این شرایط دشوار تاریخی و اجتماعی برای جلوگیری از ایجاد اختلال بیشتر در معیشت عمومی - به دلیل وقوع شوک تورمی، ناشی از اصلاح قیمت بنزین و برخی عوامل دیگر - پیشنهاد می‌کنم؛ مرحله نمونه سازی "بازارهای موقت" را آغاز نمایید. "نظریه فقهی بازارهای موقت"، اصلاح مؤثر معیشت عمومی و حتی رونق و تغییر در بافت تولید را وابسته به اصلاح در مفاهیم بازار و تجارت می‌داند. در این نظریه دولت و حاکمیت اسلامی با طراحی و ساخت محل بازار و ارائه موقت و روزانه آن به مردم و همچنین عدم اخذ کرایه و مالیات از واحدهای بازار، زمینه کاهش قیمت تمام شده کالا برای مصرف کننده نهائی و زمینه عمومی‌تر شدن تجارت در میان مردم را فراهم می‌آورد. اجرای دقیق این طرح، بخش عمده‌ای از موانع تجارت عمومی را مرتفع و از پایگاه گسترش تجارت، رونق تولید، زمینه سازی برای تغییر تعریف پول اعتباری، تعادل قیمتی در سایر بازارها و در نهایت بهبود اختیاری روابط انسانی را به ارمغان می‌آورد (رجوع شود به دوره اول مباحثات فقه‌المکاسب - محرم الحرام ۱۴۴۱ ه ق)

آقای رئیس جمهور! تحقق و تئوریزه کردن "نظریه فقهی بازارهای موقت" و ایجاد نسل جدیدی از بازارهای کارآمد، با استفاده از مفاهیم مترقی فقه‌المکاسب ممکن است و اجرای این طرح بر اساس مفاهیم مکتب نهاد گرائی و مکتب تنوکیزی و سایر مکاتب معیوب اقتصادی، امکان وقوع ندارد. نباید آئین نامه‌های اجرائی (تعریف، تصویر و تصمیم) این نظریه تمدنی را - با توجه به پیچیدگی‌های مفهومی آن و انعکاس ارتباطی آن با ۸ زیرساخت دیگر هدایت - بر اساس مفاهیم اقتصاد سرمایه داری تنظیم کرد و در اجرای آن محوریت کارشناسان فقه‌المکاسب یک اصل است. اینجانب برای بهبود معیشت مردم حاضرم با تعطیلی دروس و مباحثات رایج خود، مدیریت "چرخه چهار بخشی تحریک فکر" مرتبط با نظریه بازارهای موقت را از مرحله مدیریت خبر تا مرحله نمونه سازی متکفل شوم.

والسلام علی عباد الله الصالحین

علی کشوری - دبیر شورای راهبردی الگوی پیشرفت اسلامی / قم مقدس - ۱۹ ربیع الاول ۱۴۴۱ مصادف با ۲۶ آبان ۱۳۹۸

منبع: خبرگزاری رسمی حوزه

<https://hawzahnews.com/x1rjc>

۱۶. جهت مشاهده گزارش بانک جهانی و آنکتاد (کنفرانس تجارت و توسعه سازمان ملل متحد) (UNCTAD: United Nations Conference on Trade and Development) در مورد کاهش سرمایه‌گذاری خارجی در اواخر دولت دوازدهم؛ به پیوست شماره ۵ مراجعه بفرمایید.

بنابراین من دوستان کارشناسان را از اینکه براساس مفاهیم غلط ارزیابی کنند و یک سرایی را در نظر بگیرند و بعد به آن نرسند [پرهیز می‌دهم]! حالا دولت فعلی می‌تواند همان مسیر را برود و یا می‌تواند در نظام مفاهیم خودش تحول ایجاد کند. حالا الحمدلله آدم زمینه‌هایی را در دولت فعلی می‌بیند. کارشناسانی را می‌بیند که این حرف‌ها را می‌فهمند و تلاش‌هایی انجام می‌دهند؛ اما باید این تلاش‌ها را پررنگ‌تر کرد و اصلاً صحنه را به شکل دیگری دید.

در ابتدای انقلاب که خبرنگاری از امام [خمینی (ره)] پرسیده بود: «شما که این دروس دانشگاهی را خوانده‌اید و در حجره بوده‌اید (و امثال از این حرف‌هایی که به ما هم می‌زنند)؛ حالا شما چگونه می‌خواهید سیاست و اقتصاد را اداره کنید؟!»، مرحوم امام فرمودند که: «ما یک مبنای جدید پایه‌گذاری کرده‌ایم و آن مبنا عبارت از عدل و ظلم است. براساس مبنای خودمان نقد و حمله می‌کنیم و براساس مبنای خودمان هم می‌سازیم. و اتفاقاً بهتر است که من دانش‌های شما را بلد نیستم!»^{۱۷} بله؛ [حق با امام بود چون] فرض بفرمایید اگر من هم دوره دکتری خوانده بودم، باید الآن در مورد "مفهوم توسعه پایدار"^{۱۸} با شما صحبت می‌کردم. این را توجه بفرمایید که برخی از مفاهیم،

۱۷. **ارجاع پرورشی:** سؤال خبرنگار: «شما زندگی خیلی منزوی داشتید، شما اقتصاد جدید و حقوق روابط بین‌المللی را مطالعه نکرده‌اید. تحصیل شما مربوط به علوم الهی است، شما در سیاست و گرفتن و دادن یک زندگی اجتماعی درگیر نبوده‌اید. آیا این در ذهن شما این شک را به وجود نمی‌آورد که ممکن است عواملی در این معادله باشد که شما نمی‌توانید درک کنید؟»
جواب امام خمینی (ره): «ما معادله جهانی و معیارهای اجتماعی و سیاسی ای که تا به حال به واسطه آن تمام مسائل جهان سنجیده می‌شده است را شکسته‌ایم. ما خود چارچوب جدیدی ساخته‌ایم که در آن عدل را ملاک دفاع و ظلم را ملاک حمله گرفته‌ایم. از هر عادل‌دلی دفاع می‌کنیم و بر هر ظالمی می‌تازیم، حال شما اسمش را هرچه می‌خواهید بگذارید. ما این سنگ را بنا خواهیم گذاشت. امید است کسانی پیدا شوند که ساختمان بزرگ سازمان ملل و شورای امنیت و سایر سازمان‌ها و شوراهای بر این پایه بنا کنند، نه بر پایه نفوذ سرمایه‌داران و قدرتمندان که هر موقعی که خواستند هرکسی را محکوم کنند، بلافاصله محکوم نمایند. آری با ضوابط شما من هیچ نمی‌دانم و بهتر است که ندانم!»

صحیفه امام خمینی (ره)، جلد ۱۱، صفحه ۱۶۰

۱۸. **ارجاع پرورشی:** The Sustainable Development Goals are a universal call to action to end poverty, protect the planet and improve the lives and prospects of everyone, everywhere. The ۱۷ Goals were adopted by all UN Member States in ۲۵ September ۲۰۱۵, as part of the ۲۰۳۰ Agenda for Sustainable Development which set out a ۱۵-year plan to achieve the Goals

THE ۱۷ GOALS: (۱) No Poverty, (۲) Zero Hunger, (۳) Good Health and Well-being, (۴) Quality Education, (۵) Gender Equality, (۶) Clean Water and Sanitation, (۷) Affordable and Clean Energy, (۸) Decent Work and Economic Growth, (۹) Industry, Innovation and Infrastructure, (۱۰) Reducing Inequality, (۱۱) Sustainable Cities

ضالّه هستند. می‌دانم که این حرف‌ها در ذهن مبارک شما کلی سوال و چالش ایجاد می‌کند؛ اما ما آمده‌ایم برای همین حرف‌ها! نیامده‌ایم تعارف کنیم!

۱/۳/۳. کشتار بالغ بر ۱۰۰ میلیون نفر در جنگ‌های جهانی؛ و وقوع "هَرَجُ الرُّومِ" (فروپاشی اروپا به دلیل هرج و مرج و اختلال شدید در روابط انسانی) در آینده اروپا؛ دلیلی دیگر بر شکست مفاهیم و برنامه‌ریزی توسعه و ضرورت پرداختن به مفاهیم دولت اسلامی

بنده عرض می‌کنم که: توسعه، ضالّ‌ترین و گمراه‌کننده‌ترین مفهومی است که شیطان تا الآن پایه‌گذاری کرده است و همه کشورهای دنیا را به این سمت برده است! خروجی‌های اولیه توسعه هم منجر به جنگ‌های جهانی شده است که بالغ بر چند ۱۰۰ میلیون نفر کشته برجای گذاشته است!^{۱۹} ما در روایات خود [در مورد آینده] داریم که غرب دچار "هَرَجُ الرُّومِ" خواهد شد. "هَرَجُ الرُّومِ" اصطلاح امام باقر علیه السلام است. در روایات ما "غرب" فعلی را به عنوان "روم" نام می‌برند. یعنی: ما در روایات خود داریم که در غرب "هرج و مرج" اتفاق خواهد افتاد و علت فروپاشی غرب، همین "هرج و مرج" و "اختلال شدید در روابط انسانی" خواهد بود.^{۲۰} و ما نمی‌توانیم این‌ها را [در تحلیل‌های خود] نادیده بگیریم.

and Communities, (۱۲) Responsible Consumption and Production, (۱۳) Climate Action, (۱۴) Life Below Water, (۱۵) Life On Land, (۱۶) Peace, Justice, and Strong Institutions, (۱۷) Partnerships for the Goals

اهداف توسعه پایدار یک فراخوان جهانی برای اقدام برای پایان دادن به فقر، محافظت از کره زمین و بهبود زندگی و چشم انداز همه، در هر مکان است. این ۱۷ هدف توسط کلیه کشورهای عضو سازمان ملل متحد در سال ۲۰۱۵ (۲۵ سپتامبر) [مصادف با ۳ مهر ۱۳۹۴ شمسی] به عنوان بخشی از برنامه ۲۰۳۰ توسعه پایدار که برنامه ای ۱۵ ساله برای دستیابی به هدف تعیین کرده بود، تصویب شد. ۱۷ اهداف: (۱) عدم فقر، (۲) گرسنگی صفر (۳) سلامتی و رفاه، (۴) آموزش با کیفیت، (۵) برابری جنسیتی، (۶) آب تمیز و بهداشتی، (۷) انرژی مناسب و تمیز، (۸) مناسب کار و رشد اقتصادی، (۹) صنعت، نوآوری و زیرساخت‌ها، (۱۰) کاهش نابرابری، (۱۱) شهرها و جوامع پایدار، (۱۲) مصرف و تولید مسئولانه (۱۳)، اقدامات اقلیمی، (۱۴) زندگی در زیر آب (۱۵) زندگی در خشکی، (۱۶) صلح، عدالت، و نهادهای قوی، (۱۷) مشارکت برای هدف.

آدرس مطلب: سایت سازمان ملل متحد

<https://b2n.ir/u66395>

۱۹. به بیوست شماره ۶ (علت وقوع جنگ جهانی اول و دوم + تعداد کشته‌های آنها (بالغ بر ۱۰۰ میلیون نفر!) (اولین خروجی‌های نظم توسعه!)) مراجعه بفرمایید.

۲۰. ارجاع پژوهشی: أَخْبَرَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ هُوَلَاءِ الرَّجَالِ الْأَزْبَعَةِ [أَي: مُحَمَّدُ بْنُ الْمُفَضَّلِ وَ سَعْدَانُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ سَعِيدٍ وَ أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ وَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ جَمِيعاً] عَنْ ابْنِ مَجْبُوبٍ وَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ الْكَاتِبِيُّ أَبُو جَعْفَرٍ قَالَ حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ هَاشِمٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ وَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عِمْرَانَ قَالَ حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عِيْسَى قَالَ وَ حَدَّثَنِي

اگرچه ما اینجا یک عده روشنفکر داریم که بر روی سر عده‌ای از آن‌ها عمامه هم هست! این دوستان همین‌طور [بدون توجه] مفاهیم غربی را ترجمه می‌کنند. این در حالی است که [طبق فرمایش امام خمینی (ره) که عرض کردیم؛] ما از ۴۴ سال قبل، قرار بود یک مبنای جدیدی را پایه‌گذاری کنیم و در اختیار قرار دهیم. این مفاهیم جدی هستند. حالا من ترجیح می‌دهم از وقت جلسه استفاده کنم و برخی از این مفاهیم را شرح بدهم.^{۲۱}

عليُّ بْنُ مُحَمَّدٍ وَ غَيْرُهُ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ جَمِيعاً عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مُحَمَّدٍ قَالَ وَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْمُؤَصِّلِيُّ عَنْ أَبِي عَلِيٍّ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ أَبِي نَاشِرٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ هِلَالٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِي الْمِقْدَامِ عَنْ جَابِرِ بْنِ يَزِيدَ الْجُعْفِيِّ قَالَ قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الْبَاقِرُ (عليه السلام): يَا جَابِرُ! الزَّمِ الْأَرْضَ وَ لَا تُحْرِكْ يَدَا وَ لَا رِجْلَا حَتَّى تَرَى عَلَامَاتٍ أَذْكُرُهَا لَكَ إِنَّ أَذْرَكْتُهَا أَوْلَهَا اخْتِلَافٌ بَيْنِي الْعَبَّاسِ وَ مَا أَرَاكَ تُدْرِكُ ذَلِكَ وَ لَكِنْ حَدَّثَ بِهِ مَنْ بَعْدِي عَنِّي وَ مُنَادٍ يَنَادِي مِنَ السَّمَاءِ وَ يَجِئُكُمُ الصَّوْتُ مِنْ نَاحِيَةِ دِمَشَقَ بِالْفَتْحِ وَ تُحْسَفُ قَرْيَةٌ مِنْ قُرَى الشَّامِ تُسَمَّى الْجَابِيَّةَ وَ تَسْقُطُ طَائِفَةٌ مِنْ مَسْجِدِ دِمَشَقَ الْأَيْمَنِ وَ مَارِقَةٌ تَمْرُفِي مِنْ نَاحِيَةِ التُّرْكِ وَ يَغْفُبُهَا هَنْجُ الرُّومِ وَ سَيُقْبَلُ إِخْوَانُ التُّرْكِ حَتَّى يَنْزِلُوا الْجَزِيرَةَ وَ سَيُقْبَلُ مَارِقَةُ الرُّومِ حَتَّى يَنْزِلُوا الرَّمْلَةَ فَبَلِّغْكَ السَّنَةَ يَا جَابِرُ فِيهَا اخْتِلَافٌ كَثِيرٌ فِي كُلِّ أَرْضٍ مِنْ نَاحِيَةِ الْمَغْرِبِ فَأَوَّلُ أَرْضٍ تَخْرُبُ أَرْضُ الشَّامِ ثُمَّ ...

جابر بن یزید جعفی: امام باقر علیه السلام فرمود: «ای جابر! به زمین بچسب و حرکت مکن تا نشانه‌هایی را که برایت ذکر می‌کنم، ببینی، اگر آنها را ببینی: نخستین نشانه، اختلاف بنی عباس است - و نمی‌بینم که به آن برسی؛ اما آن را پس از من، از قول من نقل کن -، و منادی ندادهنده از آسمان، و صدای فتح، که از سمت دمشق به سوی شما می‌آید، و به زمین فرو رفتن آبادی‌ای از آبادی‌های دمشق به نام جابیه، و فرو ریختن بخشی از جانب راست مسجد دمشق، و خروج کننده‌ای که از سمت تُرک بیرون می‌آید و **هرج و مرج روم (اروپا) را در پی دارد**، و پیشروی برادران تُرک که در جزیره فرود می‌آیند، و جلو آمدن **خروج کنندگان روم (اروپا)** که در رمله فرود می‌آیند، و آن سال - ای جابر - در هر ناحیه از مغرب‌زمین (اروپا)، **اختلاف‌های فراوانی** هست. نخستین منطقه‌ای که خراب می‌شود، سرزمین شام است. سپس ...

الغیبة (للنعمانی)، ص ۲۸۰ / الإختصاص (مفید)، ص ۲۵۵

۲۱. **انتقال از متن:** تا بعداً ببینیم که در سازمان شما بحث چقدر جدی خواهد بود. باید ببینیم که آیا مدیران محترم این سازمان، بحث را به این سمت می‌برند که این مباحث را با کارشناسان مطرح کنند [تا] آن‌ها ارتباط بگیرند، نقد کنند و بحث را جلو ببرند؟ و یا اینکه نه؛ این جلسه هم مثل بقیه جلسات برای این است که یک گزارش کاری داده شود؟! امیدوارم که اینطور نباشد. سابق بر این، در دولت قبل هم بنده را به "سازمان برنامه و بودجه" دعوت کردند. ولی من نرفتم. [چون] آن‌ها می‌خواستند آن جلسه را [تبدیل به] یک جلد کتاب کنند و به جاهای مختلف از جمله دفتر آقا بفرستند و [به رهبر انقلاب این‌طور گزارش دهند که] این الگویی پیشرفتی که شما مطرح فرمودید ما ۲-۳ جلسه برای آن برگزار کردیم! [یعنی با این بحث به این مهمی] اینطوری [برخورد و] معامله می‌کنند!

۱/۳/۴. به وجود آمدن مشکلات فراوان (مانند: تورّم، فقر، فاصله طبقاتی) و در نتیجه: ایجاد شورش‌های اجتماعی (مانند: جنبش جلیقه زردها در فرانسه، جنبش وال استریت در آمریکا، شورش‌های حاشیه لندن و ...): دلیلی دیگر بر شکست مفاهیم و برنامه‌ریزی توسعه و ضرورت پرداختن به مفاهیم دولت اسلامی

نتیجه [بی‌توجهی به ضرورت تحوّل در برنامه‌ریزی توسعه،] هم این ناکارآمدی‌های موجود در کشور (مانند: "تورّم افسار گسیخته!") شده است. و همچنین بر همه کشورهای توسعه‌یافته، "فقر شدید" و "تضاد طبقاتی" حاکم است؛ به‌طوریکه الآن شما "جنبش جلیقه زردها" را در "پاریس" دارید، "جنبش ضد وال استریت" را در "آمریکا" دارید، "شورش‌های حاشیه لندن" را دارید.^{۲۲}

من نمی‌دانم بعضی از دوستان به چه چیزی دعوت می‌کنند؟! بله؛ روی کاغذ که نگاه می‌کنید و بررسی می‌کنید، خیلی از حرف‌ها [در مثلاً پیشرفته‌بودن کشورهای توسعه‌یافته] وجود دارد. اما در عینیت که می‌آید، [در این کشورها] "اختلال شدید در روابط انسانی" به وجود آمده است.

جلسه را با پاسخ به آن پنج سوالی که ابتدا مطرح کردیم، شروع می‌کنم.

۲۲. به پیوست شماره ۷ (گزارشی از شورش‌های متعدد اجتماعی در کشورهای توسعه‌یافته) مراجعه بفرمایید.

۲. سوال اول: مبنا و فلسفه ارائه خدمات در دولت اسلامی چیست؟ (تعریف)

۲/۱. خودتنظیمی در روابط انسانی سیزده‌گانه؛ مبنا و فلسفه ارائه خدمات در دولت اسلامی

سوال اول این بود که فلسفه ارائه خدمات توسط امام علیه السلام و حاکمیت اسلامی چیست؟ پاسخ ما به این سوال این است که: ما به سه دلیل باید به دنبال "خودتنظیمی در روابط انسانی سیزده‌گانه" باشیم. من ابتدا مفهوم "خودتنظیمی در روابط انسانی سیزده‌گانه" را شرح می‌دهم و سپس آن سه دلیل را اقامه خواهم کرد که چرا باید "خودتنظیمی در روابط انسانی" مبنای "ساختارسازی" و "تحول در نظام اداری" ما قرار بگیرد؟

ببینید این اصطلاح "خودتنظیمی در روابط انسانی سیزده‌گانه" که ما از آیات و روایات استنباط کرده‌ایم، ترکیبی از سه چیز است: (۱) اصطلاح خودتنظیمی. (۲) اصطلاح روابط انسانی. و (۳) اصطلاح سیزده‌گانه.

۲/۱/۱. تبیین اصطلاحات سه‌گانه مفهوم «خودتنظیمی در روابط انسانی سیزده‌گانه»

۲/۱/۱/۱. اصطلاح اول: «خودتنظیمی» (نظم اختیاری)

در ذیل کلمه "خودتنظیمی" به این می‌پردازیم که: کشور را نمی‌شود با "جبر" اداره کرد و شما باید به دنبال پدیده مترقی "نظم اختیاری" باشید؛ [یعنی:] نه به بهانه "نظم" می‌توان "اختیار" را به چالش کشید و نه به بهانه "اختیار"، می‌توان "نظم" را نادیده گرفت. حاکم و کارشناسانی که در حاکمیت هستند باید درک درستی از "خودتنظیمی" داشته باشند.

مقابله با "خودتنظیمی" و "نظم اختیاری" در طول تاریخ، دو مخالف و مصداق بزرگ داشته است:

یکی همین فضاها "دیکتاتوری" که در کشورهایی وجود داشته است؛ از جمله: همین پادشاه انگلستان که از دوران گذشته باقی مانده است و یک نفر برای دیگران تصمیم می‌گرفته است. [در واقع این نوع از مدیریت، عاملی برای] به چالش کشیدن اختیار [افراد] یک کشور است.

یک مصداق جدیدی هم [در مقابله با خودتنظیمی در روابط انسانی وجود] دارد [که عبارت از] "مجلس شورا" است که باز مصداق "جبر" محسوب می‌شود؛ چون "اجرای قوانین" در کشورها همراه با فهم "حکمت و فلسفه قوانین" نیست. [یعنی حتی] اگر فرض کنیم فلسفه و حکمت همه قوانینی

۲/۱/۱/۱/۱. دیکتاتوری و مجلس شورا (قانون‌گذاری مدرن)؛ دو مصداق بارز ایجاد "نظم جبری در جامعه" در مقابل خودتنظیمی (نظم اختیاری)

۲/۱/۱/۱/۱/۱. عدم اطلاع مردم از قوانین و عدم تبیین حکمت قوانین برای مردم؛ دو اشکال از اشکالات مجلس شورا (قانونگذاری مدرن) در ایجاد خودتنظیمی (نظم اختیاری)

۲/۱/۱/۱/۱/۲. تبیین
حکمت احکام؛ یکی از
راهکارهای پیامبران برای
اجرای احکام و ایجاد
خودتنظیمی (نظم اختیاری)

که در مجلس شورا تصویب می‌شود، فلسفه و حکمت درستی داشته باشند؛ اما عرض بنده این است که همه مردم از آن مطلع نیستند؛ بنابراین باز مصداق "جبر" است. من خیال شما را راحت کنم که شارع محترم حتی در مورد "حکم صلات" و "حکم حجاب" هم که از "احکام الهی" هستند، حکمت احکام را برای مردم مطرح و تبیین کرده است.

۲/۱/۱/۱/۱/۲/۱.
جلوگیری از ایجاد جذب
ناصواب و تحریک شهوت +
جلوگیری از کاهش فهم
افراد جامعه؛ دو نمونه از
حکمت های حکم حجاب در
تفکر پیامبران در راستای
ایجاد نظم اختیاری برای
رعایت حجاب و عفاف

مثلاً: یکی از حکمت‌هایی که برای رعایت "حجاب" وجود دارد، این است که: شارع محترم از یک طرف فرموده است که: «موهای زن، یکی از دو زینت برجسته زن است»؛^{۲۳} و توضیح داده است که "مو" در روابط انسانی چه کارکردی دارد؛ مو، [یکی از] "ابزار جذب" است. این از یک طرف. از طرف دیگر: در معارف دینی تشریح شده است که اگر مبنا در یک جامعه‌ای بر "تحریک شهوت" و جذب حداکثری [به صورت ناصواب] رقم خورد، "حکمت" و "فهم عمیق" از آن جامعه برداشته می‌شود. یعنی: «گسترش شهوت مساوی با کاهش سطح فهم است.»^{۲۴} بنابراین وقتی شارع دارد

۲۳. **ارجاع پژوهشی:** أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنِي مُوسَى قَالَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيٍّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص إِذَا أَرَادَ أَحَدُكُمْ أَنْ يَتَزَوَّجَ الْمَرْأَةَ فَلْيَسْأَلْ عَنْ شَعْرِهَا كَمَا يَسْأَلُ عَنْ وَجْهِهَا فَإِنَّ الشَّعْرَ أَحَدُ الْجَمَالَيْنِ.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هرگاه یکی از شما، خواهان همسرگزینی است، همچنان که از چهره او پرس و جو می‌کند، از موی او نیز بپرسد؛ زیرا مو، یکی از دو زیبایی است.

الجعفریات (الأشعنیات)، ص ۹۴ / من لا یحضره الفقیه، ج ۳، ص ۳۸۸

مکارم الأخلاق، ص ۲۰۰ / النوادر (للراوندي)، ص ۱۳ / دعائم الإسلام، ج ۲، ص ۱۹۶

وسائل الشیعة، ج ۲۰، ص ۵۹ / الوافی، ج ۲۱، ص ۵۵ / بحار الأنوار، ج ۱۰۰، ص ۲۳۷ / مستدرک الوسائل، ج ۱۴، ص ۱۸۱

۲۴. **ارجاع پژوهشی:** أَبِي رَحِمَهُ اللَّهُ قَالَ حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدَ بْنِ عِيسَى عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانَ قَالَ سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ الصَّادِقَ ع فَقُلْتُ الْمَلَائِكَةُ أَفْضَلُ أَمْ بَنُو آدَمَ فَقَالَ قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ ع إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ رَكَّبَ فِي الْمَلَائِكَةِ عَقْلاً بِلا شَهْوَةٍ وَ رَكَّبَ فِي الْبَهَائِمِ شَهْوَةً بِلا عَقْلِ وَ رَكَّبَ فِي بَنِي آدَمَ كِلَيْهِمَا فَمَنْ غَلَبَ عَقْلُهُ شَهْوَتُهُ فَهُوَ خَيْرٌ مِنَ الْمَلَائِكَةِ وَ مَنْ غَلَبَتْ شَهْوَتُهُ عَقْلُهُ فَهُوَ شَرٌّ مِنَ الْبَهَائِمِ.

عبدالله بن سنان گوید که از امام صادق علیه السلام پرسیدیم: آیا آدمیان برترند یا فرشتگان؟ فرمود: امیرالمؤمنین علیه السلام گفته است: «خدا فرشتگان را از عقل بدون شهوت آفرید و چارپایان را از شهوت بدون عقل؛ اما در آدمی، هر دو را ترکیب کرد. آن که عقلش بر شهوتش چیره شود، از فرشتگان برتر است، و آن که شهوتش بر عقلش چیره گردد، از چارپایان پست‌تر است.»

علل الشرائع، ج ۱، ص ۴

وسائل الشیعة، ج ۱۵، ص ۲۰۹ / بحار الأنوار، ج ۵۷، ص ۲۹۹

عن علی ع: لَا تَجْتَمِعُ الشَّهْوَةُ وَ الْحِكْمَةُ.

علی (علیه السلام): شهوت با حکمت جمع نمی‌شوند.

غرر الحکم و درر الکلم، ص ۷۷۲

عیون الحکم و المواعظ (للثیثی)، ص ۵۳۳

حکم وضع می‌کند که حجاب را رعایت کنید، می‌خواهد سطح شعور جامعه تنزل پیدا نکند. چون [در صورت کنار گذاشتن حجاب،] جامعه به یک چیز جذاب به نحو متکثر و زائدالوصف مشغول می‌شود و آنگاه تمام ظرفیت [افراد جامعه] مشغول آن خواهد شد؛ چراکه "مو"، "زینت" است و در آن جذابیت وجود دارد. بنابراین اصلاً فرصت برای پرداختن به حوزه‌های فکری دیگر باقی نمی‌ماند. در مورد "صلوات" هم همین‌طور است [که شارع برای ایجاد نظم اختیاری در حوزه اقامه صلوات، به تبیین حکمت و فوائد صلاه می‌پردازد].^{۲۵} حالا من نمی‌خواهم اینجا در مورد حکمت احکام الهی

عن علیّ ع: حَرَامٌ عَلَيَّ كُلُّ عَقْلٍ مَغْلُولٍ بِالشَّهْوَةِ أَنْ يَتَنَفَّعَ بِالْحِكْمَةِ.

علی (علیه السلام): بر هر عقلی که در زنجیر شهوت است، حرام است که از حکمت سود برد.

غرر الحکم و درر الکلم، ص ۳۵۰

عیون الحکم و المواعظ (للیثی)، ص ۲۳۳ / تصنیف غرر الحکم و درر الکلم، ص ۶۵

عن علیّ ع: ذهاب العقل بين الهوى و الشهوة.

علی (علیه السلام): پیروی از هوای نفس و شهوت، عامل زوال عقل و خردمندی است.

غرر الحکم و درر الکلم، ج ۴، ص ۳۲

عیون الحکم و المواعظ (للیثی)، ص ۲۵۶ / تصنیف غرر الحکم و درر الکلم، ص ۶۵ / مستدرک الوسائل، ج ۱۱، ص ۲۱۱

عن علیّ عليه السلام: مَنْ لَمْ يَمْلِكْ شَهْوَتَهُ لَمْ يَمْلِكْ عَقْلَهُ.

علی (علیه السلام): هر کس شهوت خود را مالک نباشد، عقلش را نیز مالک نخواهد بود.

غرر الحکم و درر الکلم، ص ۶۵۳

تصنیف غرر الحکم و درر الکلم، ص ۳۰۴ / مستدرک الوسائل، ج ۱۱، ص ۲۱۲

عن علیّ عليه السلام: لا عقل مع شهوة.

علی (علیه السلام): به همراه شهوت، عقلی نخواهد ماند.

غرر الحکم و درر الکلم، ص ۷۷۰

تصنیف غرر الحکم و درر الکلم، ص ۶۵ / مستدرک الوسائل، ج ۱۱، ص ۲۱۲

عن علیّ ع: مَنْ غَلَبَتْ شَهْوَتُهُ ظَهَرَ عَقْلُهُ.

علی (علیه السلام): کسی که بر شهوت خود غلبه کند، عقلش آشکار می‌شود.

غرر الحکم و درر الکلم، ص ۵۸۸

تصنیف غرر الحکم و درر الکلم، ص ۶۵ / عیون الحکم و المواعظ (للیثی)، ص ۴۳۰ / مستدرک الوسائل، ج ۱۱، ص ۲۱۲

۲۵. **ارجاع پژوهشی:** از باب نمونه: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى بْنِ الْمُتَوَكِّلِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ السَّعْدَابَادِيُّ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِيِّ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مَهْرَانَ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ جَابِرٍ عَنْ زَيْنَبِ بِنْتِ عَلِيٍّ قَالَتْ قَالَتْ فَاطِمَةُ ع فِي حُطْبَتِهَا: ... فَقَرَضَ الْإِيمَانَ تَطْهِيراً مِنَ الشَّرْكِ وَ الصَّلَاةَ تَنْزِيهاً عَنِ الْكِبْرِ.

حضرت فاطمه زهرا (سلام الله علیها) در خطبه فدکیه: ... پس خداوند ایمان را فرض و واجب کرد؛ بخاطر پاک شدن از شرک. و نماز را واجب کرد بخاطر منزّه و پاک شدن از کبر.

علل الشرائع، ج ۱، ص ۲۴۸ / من لا یحضره الفقیه، ج ۳، ص ۵۶۸

بحث کنم؛ بلکه می‌خواهم بگویم وقتی پیامبران یک حکمی را وضع کرده‌اند، مفصلاً در مورد حکمت آن وارد بحث شده‌اند تا "نظم اختیاری" به چالش کشیده نشود. اما اگر شما "حکمت و فلسفه احکام" را با مردم در میان نگذاشتید، به سمت "جبر" حرکت خواهید کرد.

الآن ما حدود ۱۰۰ سال است که [در ایران] سابقه قانون‌گذاری داریم^{۲۶} و گفته می‌شود که ۱۲ هزار بسته قانونی در بستر کشور ما در حال اجراست! بنابراین بنده می‌گویم: مجلس شورا ۱۲ هزار بسته برای جبر و محدود کردن اختیارات تصویب کرده است! دولت مدرن جبارترین دولتی است که در عالم به وجود آمده است! علی‌رغم اینکه قیافه "اختیار" و "آزادی" و... را [به خود] می‌گیرد. [چون] مبنای دولت مدرن، "تفاهم" نیست؛ درحالی که مبنای پیامبران "تفاهم" و "هدایت" است. این مسئله مهمی است که باید به آن پرداخته شود. ما در گذشته در جای دیگری این مفهوم "خودتنظیمی" یا "جبر" را ذیل "نظریه نظم اختیاری" به صورت مفصل شرح داده‌ایم^{۲۷} که من الآن فقط [یک مقدار] از آن استفاده کردم. [پس] این خودش یک نوع نگاه است.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: إِيمَانٌ تَطْهَرُ بِأَخِيهِ مِنَ الشُّرْكِ وَالصَّلَاةُ تَنْزِيهًا مِنَ الْكِبْرِ.

رسول خدا (صلی الله علیه و آله): ایمان را بخاطر پاک شدن از شرک است، و نماز بخاطر منزه و پاک شدن از کبر است.

جامع الأخبار (للسعیری)، ص ۱۲۳ / نزهة الناظر و تنبيه الخاطر، ص ۴۶

۲۶. **ارجاع پرورشی:** تشکیل اولین مجلس کشور به انقلاب مشروطه برمی‌گردد که فرمان تشکیل آن در روز ۱۶ مرداد سال ۱۲۸۵ خورشیدی توسط "مظفرالدین شاه قاجار" به امضا رسید و نظام‌نامه مجلس شورای ملی نیز در ۱۷ شهریور همان سال به دست وی امضا شد. مجلس شورای ملی در جریان جنبش مشروطه و بر پایه اولین قانون اساسی ایران تشکیل شد که پس از ۷ دوره مجلس سنا نیز تشکیل و به آن اضافه شد. مجموعه مجلس شورای ملی و مجلس سنا را اغلب به عنوان "مجلسین" می‌خواندند، از صدور فرمان مشروطیت در سال ۱۲۸۵ خورشیدی تا انقلاب جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۷۵ مجموعاً ۲۴ دوره مجلس شورای ملی تشکیل شد که در برخی مواقع ایام فترت نیز پیش آمده و کشور بدون مجلس بوده است.

* دوره‌های ۲۴ گانه مجلس شورای ملی: دوره اول: نخستین جلسه رسمی مجلس شورای ملی در تاریخ ۱۳ مهر ماه ۱۲۸۵ خورشیدی مطابق با ۱۷ شعبان ۱۳۲۴ قمری و ۱۷ اکتبر ۱۹۰۶ میلادی با نطق افتتاحیه مظفرالدین شاه قاجار گشایش یافت. نمایندگان این دوره مجلس به موجب ماده ۶ نظام‌نامه انتخابات از بین طبقه اشراف و شاهزادگان، تجار و مالکان، روحانیون و اصناف انتخاب شدند. این مجلس، قانون اساسی ایران را که مشتمل بر ۵۱ اصل بود در تاریخ ۸ دی ماه ۱۲۸۵ به توشیح مظفرالدین شاه و پس از فوت وی متمم قانون اساسی را ۱۵ مهر ماه ۱۲۸۶ به امضای محمدعلی شاه رساندند.

منبع: خبرگزاری تسنیم

<https://www.tasnimnews.com/fa/news/۱۳۹۲/۰۳/۰۸/۶۵۷۴>

۲۷. **ارجاع پرورشی:** جهت مطالعه اجمالی در مورد «نظریه نظم اختیاری (هدایت نظامات ذهنی)»؛ به پیوست شماره ۸ مراجعه

بفرمایید.

بنابراین افراد را در هیچ حوزه‌ای نباید مجبور کرد. بزرگ‌ترین جبر آن است که "عقل" مردم را به رسمیت شناسید و "تفاهم" با آن‌ها را صفر کنید. بالاترین سطح به رسمیت شناختن اختیار هم این است که خداوند متعال کتاب خودش را برای ابناء بشر نازل کرده است و از آن‌ها خواسته که هر روز آن را مع التدبیر مطالعه کنند. یعنی خداوند متعال که قدرت لایزال است، مبنایش "نظم اختیاری" است؛ چون بزرگ‌ترین درخواستش مطالعه کتاب و تدبیر در آن است.^{۲۸} حالا وظیفه ما در حاکمیت این است که باید تا جایی که می‌توانیم به سمت "خود تنظیمی" و "اداره جامعه بر مبنای رعایت اختیار مردم" حرکت کنیم.

۲۸. ارجاع پژوهشی: کتاب اَنْزَلْنَا إِلَيْكَ مُبَارَكًا لِيَتَذَكَّرُوا آيَاتِهِ وَ لِيَتَذَكَّرَ أُولُو الْأَلْبَابِ / سوره مبارکه ص، آیه ۲۹
این کتاب پریرکتی است که آن را بر تو نازل کرده‌ایم تا آیاتش را تدبیر کنند و خردمندان متذکر شوند.

أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ وَ لَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا / سوره مبارکه نساء، آیه ۸۲
آیا به قرآن [عمیقاً] نمی‌اندیشند؟ چنانچه از سوی غیر خدا بود، همانا در آن اختلاف و ناهمگونی بسیاری می‌یافتند.

أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ أَمْ عَلَى قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا / سوره مبارکه محمد، آیه ۲۴
آیا در قرآن نمی‌اندیشند [تأحقایق را بفهمند] یا بر دل هایشان قفل‌هایی قرار دارد؟

وَ اَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ / سوره مابکه نحل، آیه ۴۴
و قرآن را به سوی تو نازل کردیم به خاطر اینکه برای مردم آنچه را که برای [هدایتشان] به سویشان نازل شده بیان کنی و برای اینکه بیندیشند.

عن علی علیه السلام: تَدَبَّرُوا آيَاتِ الْقُرْآنِ وَاعْتَبِرُوا بِهِ، فَإِنَّهُ أَبْلَغُ الْعِبَرِ.

امام علی علیه السلام: در آیات قرآن تدبیر کنید و از آن عبرت آموزید؛ زیرا که قرآن رساترین پندها و عبرتهاست.

غرر الحکم و درر الکلم، ص ۳۶۸ / تصنیف غرر الحکم و درر الکلم، ص ۱۱۱

أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ فَهْدٍ الْجَلِّيُّ فِي عُدَّةِ الدَّاعِي، عَنْ حُفْصِ بْنِ غِيَاثٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ سَمِعْتُ عَلِيَّ بْنَ الْحُسَيْنِ ع يَقُولُ: آيَاتُ الْقُرْآنِ خَزَائِنُ الْعِلْمِ، فَكُلَّمَا فَتَحَتْ خَزَائِنَهُ فَيَنْبَغِي لَكَ أَنْ تَنْظُرَ فِيهَا.

امام زین العابدین علیه السلام: آیه‌های قرآن گنجینه‌های علم هستند. پس، هر گاه گنجینه‌ای گشوده شد، شایسته است که در آن نظر افکنی.

عدة الداعي (ابن فهد)، ص ۲۸۵ / مستدرک الوسائل، ج ۴، ص ۲۳۸ / بحار الأنوار، ج ۸۹، ص ۲۱۶

۲/۱/۱/۲. اصطلاح دوم: «روابط انسانی»

در ذیل اصطلاح "روابط انسانی" به این می‌پردازیم که: اصل و مفهوم پایه در اداره جامعه، رابطه انسان‌ها با یکدیگر است. این [رابطه] باید درست تنظیم شود؛ منتها نباید قانون ابلاغ شود. الحمدلله در جامعه اسلامی ما در بخش‌هایی این‌طور است؛ مثلاً: کسی به زور "قانون صله رحم" را انجام نمی‌دهد،^{۲۹} یا مثلاً "ازدواج" هم همین‌طور است^{۳۰} و خود افراد تصمیم می‌گیرند که با اختیاری که دارند ازدواج کنند، یا مبنای "بچه‌دار شدن" هم قانون نیست.^{۳۱} برخلاف کشور توسعه‌یافته چین که

۲۹. **ارجاع پژوهشی:** عَنْهُ (مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى) عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ حَطَّابِ الْأَعْمَرِ عَنْ أَبِي حَمْرَةَ قَالَ قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ ع: صِلَةُ الْأَرْحَامِ تُرَكِّي الْأَعْمَالَ وَ تُنْمِي الْأَمْوَالَ وَ تُدْفَعُ الْبُلُوَى وَ تُيسِّرُ الْحِسَابَ وَ تُيسِّرُ فِي الْأَجَلِ.

امام باقر (علیه السلام): صله رحم، اعمال را پاکیزه، اموال را زیاد، بلا را دفع، حساب را آسان و عمر را طولانی می‌کند.

الکافی، ج ۲، ص ۱۵۰ / تحف العقول، ص ۲۹۹ / مشکاة الأنوار، ص ۱۶۵

وسائل الشیعة، ج ۲۱، ص ۵۳۴

۳۰. **ارجاع پژوهشی:** عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِيِّ عَنْ الْحَسَنِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ رَجُلٍ عَنْ جَمِيلِ بْنِ دَرَّاجٍ قَالَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع مَا تَلَدَّدَ النَّاسُ فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ بِلَدَّةٍ أَكْثَرَ لَهُمْ مِنْ لَدَّةِ النَّسَاءِ وَ هُوَ قَوْلُ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ: «زُيِّنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النَّسَاءِ وَ الْبَنِينَ...» ثُمَّ قَالَ: وَ إِنَّ أَهْلَ الْجَنَّةِ مَا يَتَلَدَّدُونَ بِشَيْءٍ مِنَ الْجَنَّةِ أَشْهَى عِنْدَهُمْ مِنَ النَّكَاحِ لَا طَعَامٍ وَ لَا شَرَابٍ.

هیچ لذتی برای مردم در دنیا و آخرت بیشتر از لذت زن نیست و این معنای سخن خداوند است که فرمود: (محبت و تما یل به زن و اولاد برای مردم، زینت داده شده ....) اهل بهشت، از هیچ چیزی به اندازه ازدواج، لذت نمی‌برند؛ نه غذا و نه نوشیدنی.

الکافی، ج ۵، ص ۳۲۱ / تفسیر العیاشی، ج ۱، ص ۱۶۴

وسائل الشیعة، ج ۲۰، ص ۲۳

عَنْهُ (عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ) عَنْ الْجَامُورِيِّ عَنْ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي حَمْرَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يُوسُفَ التَّمِيمِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ آبَائِهِ ع قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص: مَنْ تَرَكَ التَّرْوِيجَ مَخَافَةَ الْعَيْلَةِ فَقَدْ أَسَاءَ ظَنَّهُ بِاللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ يَقُولُ: «إِنَّ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِيهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ».

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس از ترس فقیر شدن ازدواج نکند، به خداوند عز و جل گمان بد برده است. خداوند عز و جل می‌فرماید: «اگر تنگ‌دستانند، خدا آنان را از فضل خویش، بی‌نیاز خواهد کرد».

الکافی، ج ۵، ص ۳۳۱ / من لا یحضره الفقیه، ج ۳، ص ۳۸۵ (زوی) عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ حَرِيزِ بْنِ الْوَلِيدِ قَالَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ

مکارم الأخلاق، ص ۱۹۷ / عوالي اللئالی، ج ۳، ص ۲۸۱

وسائل الشیعة، ج ۲۰، ص ۴۲

۳۱. **ارجاع پژوهشی:** عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ وَ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ ابْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ رَبَاطٍ عَنْ عَبْدِ الْأَعْلَى بْنِ أَعْيَنَ مَوْلَى آلِ سَامٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص تَرَوُّجُوا الْأَبْكَارَ فَإِنَّهُنَّ أَطِيبُ شَيْءٍ أَفْوَاهًا وَ فِي حَدِيثٍ آخَرَ وَ أَنْشَفَهُ أَرْحَامًا وَ أَدْرَسَ شَيْءٍ أَخْلَافًا وَ أَفْتَحَ شَيْءٍ أَرْحَامًا أَمَا عَلِمْتُمْ أَنِّي أَبَاهِي بِكُمْ الْأُمَّمُ - يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى بِالسَّقَطِ يَنْظُرُ مُحَبَّبُنَا عَلِيٌّ بَابِ الْجَنَّةِ فَيَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ ادْخُلِ الْجَنَّةَ فَيَقُولُ لَا ادْخُلْ حَتَّى يَدْخُلَ أَبُوَايَ قَبْلِي فَيَقُولُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى لِمَلَكِكَ مِنَ الْمَلَائِكَةِ اثْنَيْنِ بِأَبَوَيْهِ فَيَأْمُرُ بِهِمَا إِلَى الْجَنَّةِ فَيَقُولُ هَذَا بِفَضْلِ رَحْمَتِي لَكَ.

تولد فرزند دوم در سال‌های قبل در چین ممنوع بود.^{۳۲} نتیجه هم این شده است که الآن چینی‌های آن مقطع زمانی، الآن نه "خاله" دارند، نه "دایی"، نه "عمه" دارند، و نه "عمو"! یعنی چه؟ یعنی "محیط دریافت محبت و رفق" ندارند و از نظر عاطفی و روانی به شدت آسیب‌پذیرند. در نتیجه این افراد تصمیمات تندی خواهند گرفت؛ شما نمی‌توانید از آدمی که دریافت محبت و رفق در او کاهش پیدا کرده است، انتظار داشته باشید که تصمیمات عاقلانه بگیرد.

رسول خدا (صلی الله علیه و آله): با دختران باکره را ازدواج کنید زیرا که دهانهای ایشان از هر چیزی خوشبوتر است و پستانهای ایشان از هر چیزی پرشیرتر و زهدانهای ایشان از هر چیزی گشوده‌تر. آیا نمی‌دانید که من در روز قیامت به شما امت مباحات و افتخار می‌کنم حتی به سقط! فرزند سقط‌شده بر در بهشت، ناراحت می‌ایستد پس خدای عز و جل به او می‌فرماید: که داخل بهشت شو. عرض می‌کند: نمی‌شوم تا پدر و مادرم پیش از من داخل شوند. بعد از آن خدای عز و جل به فرشته‌ای از فرشتگان می‌فرماید که: پدر و مادرش را بنزد من آورید بعد از آنکه می‌آیند امر می‌فرماید که ایشان را بسوی بهشت برند و به آن طفل می‌فرماید که این به فضل رحمت و افزونی مهربانی من است از برای تو.

الکافی، ج ۵، ص ۳۳۴ / التوحید (للسدوق)، ص ۳۹۵ (با اندکی تفاوت) / وسائل الشیعة، ج ۲۰، ص ۵۵ تهذیب الأحکام (تحقیق خراسان)، ج ۷، ص ۴۰۰ (با اندکی تفاوت)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص: اَعْلَمُوا أَنَّ أَحَدَكُمْ يُلْقِي سِقْطَهُ مُحْبِطًا عَلَى بَابِ الْجَنَّةِ حَتَّى إِذَا رَأَهُ أَحَدٌ يَبْدُو حَتَّى يَدْخُلَهُ الْجَنَّةَ وَإِنَّ وَكَلَدَ أَحَدِكُمْ إِذَا مَاتَ أَجْرٌ فِيهِ وَإِنْ بَقِيَ بَعْدَهُ اسْتَعْفَرَ لَهُ بَعْدَ مَوْتِهِ.

رسول خدا (صلی الله علیه و آله): بدانید که شما فرزند سقط شده خود را در کنار درب بهشت در حالی که ناراحت است ملاقات خواهید کرد، تا شما را می‌بیند دست شما را می‌گیرد و داخل بهشت می‌کند. همانا فرزند شما اگر بمیرد شما پاداش می‌بینید و اگر بعد از شما باقی بماند برای شما طلب آمرزش می‌کند.

من لا يحضره الفقيه، ج ۳، ص ۴۸۳ / عوالي اللئالي، ج ۳، ص ۲۸۹

عن النبي ص أَنَّهُ قَالَ: الْمَوْلُودُ فِي أُمَّتِي أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ.

رسول خدا (صلی الله علیه و آله): یک فرزند که در امت من به دنیا می‌آید نزد من دوست‌داشتنی‌تر است از هر آنچه خورشید بر آن می‌تابد.

مستدرک الوسائل، ج ۱۶، ص ۱۵۳ / عوالي اللئالي، ج ۳، ص ۲۸۶

۳۲. ارجاع پردازشی: قانون «هر خانواده یک فرزند» از سال ۱۹۷۹ تا ۲۰۱۶ میلادی در چین حاکم بود.

منبع: یورونیوز فارسی / تاریخ انتشار ۲۳/۰۷/۲۰۲۰

<https://pars.euronews.com/۲۳/۰۷/۲۰۲۰/china-s-two-child-policy-shifting-power-relations-babies-with-mum-family-name>

بنابراین روابط انسان‌ها را باید به دست خودشان سپرد تا [آن‌ها روابط انسانی را] بر اساس اختیار خود، تنظیم کنند؛ این "سنت انبیاء" است.^{۳۳} چقدر این حرف مُترقی است! چقدر در سازمان شما در این باره بحث می‌شود؟

۲/۱/۱/۳. اصطلاح سوم: «روابط سیزده‌گانه انسانی»

حال ما یک استنباط فقهی انجام داده‌ایم؛ نتیجه‌اش این شده است که در روابط انسانی، سیزده حوزه بسیار مهم هستند که عبارتند از: ۱) رابطه انسان با امام، ۲) رابطه انسان با معلم، ۳) رابطه انسان با خانواده، ۴) رابطه انسان با همسایه، ۵) رابطه انسان با طرف معامله و طرف تجارت، ۶) رابطه انسان با شریک شغلی، ۷) رابطه انسان با دشمن، ۸) رابطه انسان با دوست، ۹) رابطه انسان با فقیر، ۱۰) رابطه انسان با یتیم، ۱۱) رابطه انسان با ابن‌سییل (در راه مانده)،^{۳۴} ۱۲) رابطه انسان با مهمان، ۱۳) رابطه انسان با همسفر.

۲/۱/۱/۳/۱. رابطه انسان با امام، معلم، خانواده، همسایه، طرف تجارت، شریک شغلی، دشمن، دوست، فقیر، یتیم، ابن‌سییل، مهمان، همسفر؛ سیزده حوزه اصلی در روابط انسانی

اگر کسی از ما بپرسد که جامعه در چه صورتی پیشرفت خواهد کرد؟ پاسخ ما این است که: اگر انسان‌ها در یک جامعه با اختیار خودشان بر این سیزده رابطه مواظبت کنند که به دیگران ضربه نزند؛ آن جامعه پیشرفته است.

۳۳. **ارجاع پژوهشی:** إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا * إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا * إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَلَاسِلًا وَأَغْلَالًا وَسَعِيرًا * إِنَّ الْأَبْرَارَ يَشْرَبُونَ مِنْ كَأْسٍ كَانَ مِزَاجُهَا كَافُورًا * عَنَّا يَشْرَبُ بِهَا عِبَادُ اللَّهِ يُفَجِّرُونَهَا تَفْجِيرًا (سوره مبارکه انسان، آیات ۲ الی ۶)

ما انسان را از نطفه آمیخته و مختلطی [از مواد و عناصر] آفریدیم و او را از حالتی به حالتی و شکلی به شکلی [از نطفه به علقه، از علقه به مضغه، از مضغه به استخوان تا طفلی کامل] درآوردیم، پس او را شنوا و بینا قرار دادیم. * ما راه را به او نشان دادیم یا سپاس گزار خواهد بود یا ناسپاس. * ما برای کافران زنجیرها و بندها و آتش فروزان آماده کرده‌ایم. * همانا نیکان همواره از جامی می‌نوشند که نوشیدنی‌اش آمیخته به کافور [آن ماده سرد، سپید و معطر] است. * آن جام از چشمه‌ای است که همواره بندگان خدا از آن می‌نوشند و آن را به دلخواهشان هرگونه که بخواهند جاری می‌نمایند.

جهت مشاهده آیات و روایات بیشتر در مورد «خودتنظیمی در روابط انسانی (نظم اختیاری) (نه جبر و قانون)؛ سنت و راهکار پیامبران برای هدایت و اداره جامعه»؛ به پیوست شماره ۹ مراجعه بفرمایید.

۳۴. **ارجاع پرورشی:** ابن‌السبیل: مسافر در راه مانده. به مسافر در راه مانده و نیازمند، ابن‌السبیل گفته می‌شود؛ هر چند در شهر خود دارای مال و سرمایه باشد. ابن‌السبیل به این معنا در قرآن و روایات نیز به کار رفته و در باب‌های زکات و خمس از آن بحث شده است.

۲/۱/۱/۳/۱/۱. مثال ۱: رابطه انسان با "امام یا مسئول" و تاثیر آن بر تنظیم روابط انسانی

۲/۱/۱/۳/۱/۱/۱ لزوم حساسیت در انتخاب امام (مسئول و الگو)؛ بخاطر تاثیر و الهام‌بخشی بی‌بدیل امام (امام نور یا امام نار) در هدایت و یا شقاوت انسان

مثلاً: شارع خیلی تأکید دارد که امامتان را درست انتخاب کنید. بعد توضیح می‌دهد که ما دو نوع امام داریم: یکی "امام نار" که «يَهْدِي إِلَى النَّارِ»،^{۳۵} و دیگری "امام نور" که «يَهْدِي إِلَى التَّوْرِ». ^{۳۶} بعد می‌گوید: "امام نور" را انتخاب کنید؛ چون می‌دانید که امام ایده‌بخش است و ما هیچ آدمی نداریم که امام نداشته باشد؛ همه یک الگو و الهام‌بخش دارند. ^{۳۷} بعد تأکید می‌کنند که امام خود را درست

۳۵. **ارجاع پژوهشی:** وَ اسْتَكْبَرُ هُوَ وَ جُنُودُهُ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَ ظَنُّوا أَنَّهُمِ الْبَنَاءُ لَا يُرْجَعُونَ * فَأَخَذْنَاهُ وَ جُنُودَهُ فَنَبَذْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ فَاظْلَمُ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ * وَ جَعَلْنَاهُمْ أُمَّةً يُدْعُونَ إِلَى النَّارِ وَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا يُنصَرُونَ * وَ اتَّبَعْنَاهُمْ فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ هُمْ مِنَ الْمَقْبُوحِينَ / سوره مبارکه قصص، آیات ۳۹ تا ۴۲

او (فرعون) و سپاهیانش به ناحق در زمین سرکشی و تکبر کردند، و پنداشتند که آنان را به سوی ما بازمی‌گردانند، * پس او و سپاهیانش را گرفتیم و در دریا افکندیم پس با تأمل بنگر که سرانجام ستمکاران چگونه بود؟ * و آنان را [به کيفر طغيانشان] پیشوایانی که دعوت به آتش می‌کنند قرار دادیم، و روز قیامت یاری نمی‌شوند، * و آنان را در این دنیا با لعنت بدرقه کردیم، و روز قیامت از زشت‌رویان [و مطرودان] از رحمت خدایند.

۳۶. **ارجاع پژوهشی:** وَ لَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَلَا تَكُنْ فِي مِرْيَةٍ مِّنْ لِّقَائِهِ وَ جَعَلْنَاهُ هُدًى لِّبَنِي إِسْرَائِيلَ * وَ جَعَلْنَا مِنْهُمْ أُمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَ كَانُوا بِآيَاتِنَا يُوْقِنُونَ / سوره مبارکه سجده، آیات ۲۳ و ۲۴

و به راستی ما به موسی کتاب دادیم، پس تو در دریافت کتاب [به وسیله موسی] هیچ تردیدی نداشته باش، و آن را برای بنی‌اسرائیل هدایت قرار دادیم، * و برخی از آنان را چون [در برابر مشکلات، سختی‌ها و حادثه‌های تلخ و شیرین] صبر کردند و همواره به آیات ما یقین داشتند، پیشوایانی قرار دادیم که به فرمان ما [مردم را] هدایت می‌کردند.

وَ لَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَى بِآيَاتِنَا أَنْ أَخْرِجْ قَوْمَكَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ / سوره مبارکه ابراهیم، آیه ۵
و همانا موسی را با نشانه‌های خود فرستادیم [و به او وحی کردیم] که: قوم خود را از تاریکی‌ها به سوی نور بیرون آور.

رَسُولًا يَتْلُوا عَلَيْكُمْ آيَاتِ اللَّهِ مُبَيِّنَاتٍ لِّيُخْرِجَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ ... / سوره مبارکه طلاق، آیه ۱۱
[و آن] پیامبری [است] که آیات روشن خدا را بر شما می‌خواند، تا کسانی را که ایمان آورده و کارهای شایسته انجام داده‌اند از تاریکی‌ها به سوی نور بیرون آورد.

۳۷. **ارجاع پژوهشی:** يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أَنَسٍ بِإِمَامِهِمْ فَمَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ فَأُولَئِكَ يَقْرَءُونَ كِتَابَهُمْ وَ لَا يُظْلَمُونَ فَتِيلًا / سوره مبارکه اسراء، آیه ۷۱

[یاد کن] روزی را که هر گروهی از مردم را با پیشوایشان می‌خوانیم پس کسانی که نامه اعمالشان را به دست راستشان دهند، پس آنان نامه خود را [با شادی و خوشحالی] می‌خوانند و به اندازه رشته میان هسته خرما مورد ستم قرار نمی‌گیرند.

تَفْسِيرُ التَّعْمَانِيَّةِ بِالْإِسْنَادِ الْآتِي فِي كِتَابِ الْقُرْآنِ عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ ع قَالَ: النَّاسُ أَتْبَاعٌ مِّنْ اتَّبَعُوا مِنْ أُمَّةِ الْحَقِّ وَ أُمَّةِ الْبَاطِلِ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ «يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أَنَسٍ بِإِمَامِهِمْ فَمَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ فَأُولَئِكَ يَقْرَءُونَ كِتَابَهُمْ وَ لَا يُظْلَمُونَ فَتِيلًا» فَمَنْ اتَّبَعَ بِالصَّادِقِينَ حُسْرًا مَعَهُمْ وَ مَنِ اتَّبَعَ بِالْمُتَافِقِينَ حُسْرًا مَعَهُمْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص: يُحْسَرُ الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ.

انتخاب کنید. امام باید «أعلم من في الارض» باشد،^{۳۸} امام باید «أرحم و مهرباترین»^{۳۹} باشد، امام باید «أعدل» باشد. حالا ما می‌خواهیم جامعه را اداره کنیم؛ برای این کار با این ۲۴ و نیم میلیون

امیرالمومنین (علیه السلام): مردم پیرو آن کسانی هستند که از آنان پیروی می‌کنند. چه امامان حق، و چه امامان باطل. خداوند عزوجل می‌فرماید: «[یاد کن] روزی را که هر گروهی از مردم را با پیشوایشان می‌خوانیم ...» پس هر کس به صادقین اقتدا کند، با همان‌ها محشور می‌شود و هر کس با منافقین اقتدا کند، با همان‌ها محشور می‌گردد. رسول خدا (صلی الله علیه و آله) فرمود: انسان با هر آنچه دوست دارد، محشور می‌شود.

بحار الأنوار، ج ۶۶، ص ۸۱

يُوسُفُ الْقَطَّانُ فِي تَفْسِيرِهِ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: «يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أُنَاسٍ بِإِمَامِهِمْ» قَالَ: إِذَا كَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ دَعَا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ أَيْمَةَ الْهُدَى وَ مَصَابِيحَ الدُّجَى وَ أَغْلَامَ التُّقَى أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْحَسَنَ وَ الْحُسَيْنَ ثُمَّ يُقَالُ لَهُمْ جُوزُوا الصِّرَاطَ أَنْتُمْ وَ شِيعَتُكُمْ وَ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ. ثُمَّ يَدْعُو أَيْمَةَ الْفُسْقِ وَ إِنْ وَ اللَّهُ يَزِيدُ مِنْهُمْ فَيُقَالُ لَهُ خُذْ بِبِدِّ شِيعَتِكَ إِلَى النَّارِ بِغَيْرِ حِسَابٍ.

مناقب آل أبي طالب عليهم السلام (لابن شهر آشوب)، ج ۳، ص ۶۵ / بحار الأنوار، ج ۳۸، ص ۱۵۴

تفسیر العیاشی: عَنْ بَشِيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِنَّهُ كَانَ يَقُولُ: مَا بَيْنَ أَحَدِكُمْ وَ بَيْنَ أَنْ يَغْتَبِطَ إِلَّا أَنْ تَبْلُغَ نَفْسُهُ هَاهُنَا وَ أَشَارَ بِإِصْبَعِهِ إِلَى حَنْجَرَتِهِ؛ قَالَ: ثُمَّ تَأْوَلُ بِآيَاتٍ مِنَ الْكِتَابِ فَقَالَ: «أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ وَ أُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ» «مَنْ طِيعَ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ» [إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ] قَالَ: ثُمَّ قَالَ: «يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أُنَاسٍ بِإِمَامِهِمْ» فَرَسُولُ اللَّهِ إِمَامُكُمْ وَ كُمْ إِمَامُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَجِيءُ يُلْعَنُ أَصْحَابَهُ وَ يُلْعَنُونَ.

امام صادق (علیه السلام): ... رسول خدا (صلی الله علیه و آله)، امام و پیشوای شماست و چه بسیار از پیشوایانی که در روز قیامت می‌آیند در حالی که اصحاب خود را لعن می‌کنند و همچنین اصحاب او او را لعن می‌کنند!

تفسیر العیاشی، ج ۲، ص ۳۰۴ / بحار الأنوار، ج ۸، ص ۱۳

۳۸. **ارجاع پژوهشی:** حَدَّثَنِي السَّيِّدُ الْعَالِمُ الْعَابِدُ أَبُو جَعْفَرٍ مَهْدِيُّ بْنُ أَبِي حَزْبٍ الْحُسَيْنِيُّ الْمَرْعَشِيُّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَخْبَرَنَا الشَّيْخُ أَبُو عَلِيٍّ الْحَسَنُ بْنُ الشَّيْخِ السَّعِيدِ أَبِي جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الطُّوسِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَخْبَرَنِي الشَّيْخُ السَّعِيدُ الْوَالِدُ أَبُو جَعْفَرٍ قَدَسَ اللَّهُ رُوحَهُ قَالَ أَخْبَرَنِي جَمَاعَةٌ عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ هَارُونَ بْنِ مُوسَى التَّلَعُكْبَرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ هَمَّامٍ قَالَ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ السُّورِيُّ قَالَ أَخْبَرَنَا أَبُو مُحَمَّدٍ الْعَلَوِيُّ مِنْ وُلْدِ الْأَفْطَسِ وَ كَانَ مِنْ عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى الْهَمْدَانِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدِ الطَّيَالِسِيِّ قَالَ حَدَّثَنَا سَيْفُ بْنُ عَمِيرَةَ وَ صَالِحُ بْنُ عُقْبَةَ جَمِيعًا عَنْ قَيْسِ بْنِ سِمْعَانَ عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ مُحَمَّدٍ الْخَضْرَمِيِّ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ ع أَنَّهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص: ... مَعَاشِرَ النَّاسِ! مَا مِنْ عِلْمٍ إِلَّا وَ قَدْ أَحْصَاهُ اللَّهُ فِيهِ وَ كُلُّ عِلْمٍ عَلِمْتُ فَقَدْ أَحْصَيْتُهُ فِي إِمَامِ الْمُتَّقِينَ مَا مِنْ عِلْمٍ إِلَّا عَلِمْتُهُ عَلَيْنَا وَ هُوَ الْإِمَامُ الْمُبِينُ. مَعَاشِرَ النَّاسِ! لَا تَضِلُّوا عَنْهُ وَ لَا تَنْفَرُوا مِنْهُ وَ لَا تَسْتَكْبِرُوا [وَ لَا تَسْتَكْفِرُوا] مِنْ وَلَاتِيهِ فَهُوَ الَّذِي يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ وَ يَعْمَلُ بِهِ وَ يَزْهِقُ الْبَاطِلَ وَ يَنْهَى عَنْهُ.

رسول خدا (صلی الله علیه و آله) در حدیث غدیر: ... ای مردم! هیچ علمی نیست مگر اینکه خداوند آن را در من جای داده است و من نیز هر علمی را که من آموختم در امام المتقین جای دادم. هیچ علمی نیست مگر اینکه آن را به علی آموختم و او امام آشکار است. ای مردم! از او گمراه نشوید و از او فرار نکنید، و از ولایت او استکبار نوزید و استنکاف نکنید. پس او کسی است که به حق هدایت می‌کند و به حق عمل می‌نماید و باطل را می‌برد و از آن نهی می‌کند.

الإحتجاج على أهل اللجاج (للطبرسي)، ج ۱، ص ۶۰ / روضة الواعظین (فتال نیشابوری)، ج ۱، ص ۹۳

تفسیر الصافی، ج ۲، ص ۵۹ / إثبات الهداة (شیخ حرّ عاملی)، ج ۳، ص ۱۱۹ / بحار الأنوار، ج ۳۵، ص ۴۲۸

خانواده‌ای که در ایران زندگی می‌کنند صحبت و تفاهم می‌کنیم تا امام خود را درست انتخاب کنند. چون در جامعه کنونی ما، رئیس جمهور یا نماینده مجلس، حکم "امام" را برای ما دارند و برای ما تصمیم‌گیری می‌کنند؛ بنابراین شاخص‌های انتخاب این افراد به عنوان امام باید در ذهن من و شما ارتقاء پیدا کند و این جزو کارهای اصلی ماست.

۲/۱/۱/۳/۱/۲. مثال ۲: رابطه انسان با "معلم" و تاثیر آن بر تنظیم روابط انسانی

در رابطه با استاد [هم نکاتی را بیان کنیم]: خیلی‌ها دیده‌اند که برخی اساتید، برای ارتقاء درجه علمی خود، از شاگردان خود بهره‌برداری و استفاده می‌کنند! که این کار باعث کاهش "کیفیت علمی" خواهد کرد. [ولی] وقتی "اختیار انتخاب استاد" وجود داشته باشد و شاگرد با اختیار خود به سمت استاد برود^{۴۰} و شاگردی وی را انجام دهد، سطح علمی بالا خواهد رفت.^{۴۱} وقتی انتخاب استاد، اختیاری باشد، کیفیت تدریس و تدارس بالا می‌رود.

۲/۱/۱/۳/۱/۲/۱

انتخاب اختیاری استاد و افزایش کیفیت علمی؛ دو نمونه از آثار تنظیم رابطه با معلم

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص: أَنَا مَدِينَةُ الْعِلْمِ وَعَلِيٌّ بَابُهَا.

رسول خدا (صلی الله علیه و آله): من شهر علم هستم و علی درب آن است.

صحيفة الإمام الرضا عليه السلام، ص ۵۸ / التفسير المنسوب إلى الإمام الحسن العسكري عليه السلام، ص ۶۲۸ / تفسير القمي، ج ۱، ص ۶۸ / تفسير فرات الكوفي، ص ۲۶۵ / الخصال، ج ۲، ص ۵۷۴ / عيون أخبار الرضا عليه السلام، ج ۱، ص ۲۳۳ / الإختصاص (مفيد)، ص ۲۳۸

۳۹. **ارجاع پژوهشی:** أَبُو مُحَمَّدٍ الْقَاسِمِ بْنِ الْعَلَاءِ رَجَمَهُ اللَّهُ رَفَعَهُ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالَ: كُنَّا مَعَ الرَّضَا ع بِمَرْوَ فَأَجْتَمَعْنَا فِي الْجَامِعِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فِي بَدْءِ مَقْدِمَتِنَا فَأَذْرَأَ أَمْرَ الْإِمَامَةِ وَذَكَرُوا كَثْرَةَ اخْتِلَافِ النَّاسِ فِيهَا فَدَخَلْتُ عَلَى سَيِّدِي ع فَأَعْلَمْتُهُ حَوْصَ النَّاسِ فِيهِ فَبَسَمَ ع ثُمَّ قَالَ: ... **الإمام الأئیس الرفیق و الوالد الشفیق و الأئخ الشفیق و الأم البرة بالولد الصغیر و مفرع العباد فی الداهية التآد ...** امام رضا (علیه السلام): ... امام، همدم همراه است، و پدر دلسوز و برادر بسیار نزدیک و مادری بسیار مهربان به فرزند کوچکش، و پناهگاه بندگان در بلاهای سخت ...

الكافي، ج ۱، ص ۲۰۰ / الغيبة (للنعماني)، ص ۲۱۹

سند نعمانی: أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو الْقَاسِمِ بْنُ الْعَلَاءِ الْهَمْدَانِيُّ رَفَعَهُ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ مُسْلِمٍ

عیون أخبار الرضا عليه السلام، ج ۱، ص ۲۱۶ / کمال الدین و تمام النعمة، ج ۲، ص ۶۷۸ / معانی الأخبار، ص ۹۸

مناقب آل أبي طالب عليهم السلام (لابن شهر آشوب)، ج ۱، ص ۲۴۶ / الإحتجاج على أهل اللجاج (للطبرسي)، ج ۲، ص ۴۳۴

الوافي، ج ۳، ص ۴۸۲

۴۰. **ارجاع پژوهشی:** عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ خَالِدٍ عَنْ أَبِيهِ عَمَّنْ ذَكَرَهُ عَنْ زَيْدِ الشَّحَامِ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ: «فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ إِلَى طَعَامِهِ» قَالَ: قُلْتُ: مَا طَعَامُهُ؟ قَالَ: عِلْمُهُ الَّذِي يَأْخُذُهُ عَمَّنْ يَأْخُذُهُ.

امام باقر علیه السلام درباره آیه «انسان باید به خوراک خود بنگرد» فرمود: یعنی دانشی را که می‌آموزد، مواظب باشد از چه کسی فرا می‌گیرد.

الكافي، ج ۱، ص ۵۰ / المحاسن، ج ۱، ص ۲۲۰ / الإختصاص (مفيد)، ص ۴

الوافي، ج ۱، ص ۲۲۳ / مستدرک الوسائل، ج ۱۷، ص ۳۱۳

۲/۱/۳/۱/۳. مثال ۳: رابطه انسان با "خانواده" و تاثیر آن بر تنظیم روابط انسانی

همین طور "تنظیم روابط با خانواده" [هم یکی از سیزده رابطه مهم محسوب می‌شود]. که در اینجا مراد از خانواده فقط "انتخاب همسر" نیست؛ بلکه دیگر افراد حاضر در خانواده نیز بسیار اثرگذار هستند. مثلاً "تأثیر خاله و دایی بر شخصیت فرزند" خیلی بیشتر از پدر و مادر است. لذا به مرد گفته‌اند: وقتی به خواستگاری دختری می‌روی، برادر و خواهر همسر آینده خود را نیز ارزیابی کن؛ چون آن‌ها بچه تو را تربیت می‌کنند و هیچ کاری هم نمی‌توانی بکنی!^{۴۲}

یا مثلاً: "پدر بزرگ و مادر بزرگ" (که ما در دولت مدرن برای آن "خانه سالمندان" می‌سازیم!) انتقال‌دهنده تجارب به نسل آینده هستند. یک مخزن تجربه دارید به اسم پدر بزرگ و مادر بزرگ!

۲/۱/۳/۱/۳/۱ انتقال تجربه و دانش (از طریق تنظیم رابطه و بزرگداشت پدر بزرگ و مادر بزرگ و پیران) و افزایش دریافت رفیق و محبت (از طریق تنظیم رابطه با دایی، خاله، عمو و عمه)؛ دو نمونه از آثار تنظیم رابطه با خانواده

مَنْ وَصِيَّ ذِي الْقُرْبَى: لَا تَتَعَلَّمِ الْعِلْمَ مِمَّنْ لَمْ يَنْتَفِعْ بِهِ فَإِنَّ مَنْ لَمْ يَنْتَفِعْ عِلْمَهُ لَا يَنْفَعَكَ.

ذوالقرنین علیه السلام- در سفارش خود- فرمود: علم را از کسی که از آن بهره نمی‌برد، فرا نگیر؛ زیرا کسی که علمش به حال خودش سودی نداشته باشد، به حال تو نیز نخواهد داشت.

الدعوات (للراوندي)، ص ۶۳ / بحار الأنوار، ج ۲، ص ۹۹

أَلْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ مُعَلَّى بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الْأَرْمِينِيِّ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ يَقُطِينٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ قَالَ: مَنْ أَضْعَى إِلَى تَاطِقٍ فَقَدْ عَبَدَهُ فَإِنَّ كَانَ التَّاطِقُ يُؤَدِّي عَنِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فَقَدْ عَبَدَ اللَّهَ وَإِنْ كَانَ التَّاطِقُ يُؤَدِّي عَنِ الشَّيْطَانِ فَقَدْ عَبَدَ الشَّيْطَانَ. امام صادق علیه السلام: هر که به گوینده‌ای گوش سپارد، در حقیقت او را پرستیده است. پس، اگر گوینده از خدا بگوید، شنونده خدا را پرستیده است و اگر از شیطان بگوید، شیطان را پرستیده باشد.

الكافي، ج ۶، ص ۴۳۴ / اعتقادات الإمامية (للسدوق)، ص ۱۰۹ (با اندکی تفاوت) / عيون أخبار الرضا عليه السلام، ج ۱، ص ۳۰۴ وسائل الشيعة، ج ۱۷، ص ۳۱۷ / هداية الأمة، ج ۶-۷، ص ۳۸ / الفصول المهمة، ج ۱، ص ۵۲۶

۴۱. انتقال از متن: ما در حوزه یک استادی داشتیم که من خودم او را انتخاب کردم. من تا زمانی که ایشان مرحوم شد، ۱۷ سال همراه ایشان بودم. چون کسی به من جبر نکرده بود؛ بلکه براساس معیارهایی که ما داشتیم ایشان را انتخاب کردیم. ایشان از دنیا رفت که ارتباط ما قطع شد. البته در عالم رؤیا ملاقاتشان می‌کنیم و با هم گفتگو می‌کنیم. پس...

۴۲. ارجاع پژوهشی: عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ التَّوْفَلِيِّ عَنِ السَّكُونِيِّ عَنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ: ص: اخْتَارُوا لِنُطْفِكُمْ فَإِنَّ الْخَالَ أَحَدُ الصَّحَابَةِ.

امام صادق (علیه السلام) از رسول خدا (صلی الله علیه و آله): [جایگاه خوبی] برای نطفه (فرزند) خود انتخاب کنید؛ چرا که دایی به منزله یکی از دو هم خواب است.

الكافي، ج ۵، ص ۳۳۲ / تهذيب الأحكام، ج ۷، ص ۴۰۲

النوادر (للراوندي)، ص ۱۲ / دعائم الإسلام، ج ۲، ص ۱۹۴ / عوالي اللئالي، ج ۳، ص ۳۰۱ (فیه: تخیروا) / الجعفریات (الأشعثیات)، ص ۹۰ وسائل الشيعة، ج ۲۰، ص ۴۸

عَنْ الصَّادِقِ ع قَالَ: تَرَوُجُوا فِي الْحُجْرِ الصَّالِحِ فَإِنَّ الْعِرْقَ دَسَّاسٌ.

امام صادق علیه السلام: با خانواده شایسته وصلت کنید؛ زیرا عرق تاثیر پنهان می‌گذارد.

مکارم الأخلاق، ص ۱۹۷

بنابراین اکرام آنها یعنی اکرام دانش و اکرام تجربه! ^{۴۳} وقتی پدر بزرگ و مادر بزرگ تعظیم می‌شوند، فرزند دنیا دیده می‌شود و رشد آدم‌ها سریع‌تر انجام می‌گیرد. پس خانواده به معنای بزرگ آن مد نظر است.

مثال ۴: رابطه مناسب انسان با "دشمن" و "دوست" و تاثیر آنها بر تنظیم روابط انسانی ۲/۱/۱/۳/۱/۴

[یکی دیگر از روابط سیزده‌گانه، تنظیم] رابطه با دشمن [و دوست است]. دشمن کیست؟ دوست کیست؟ اگر شما دشمن خود را درست انتخاب نکنید، می‌شود ماجرای "برجام" که مشاهده کردید چه

۴۳. ارجاع پژوهشی: وَ قَالَ النَّبِيُّ ص: الشَّيْخُ فِي أَهْلِهِ كَالنَّبِيِّ فِي أُمَّتِهِ.

رسول خدا (صلی الله علیه و آله): پیر در خانواده‌اش، مانند پیامبر در امتش است.

جامع الأخبار (لشعیری)، ص ۹۲ / روضة الواعظین، ج ۲، ص ۴۷۶ / مشکاة الأنوار فی غرر الأخبار، ص ۱۶۹

نهج الفصاحة، ص ۵۴۰ / مستدرک الوسائل، ج ۸، ص ۳۹۴ / بحار الأنوار، ج ۷۲، ص ۱۳۷

وَ قَالَ النَّبِيُّ ص: الْبِرْكَةُ مَعَ أَكْبَرِكُمْ.

رسول خدا (صلی الله علیه و آله): برکت با پیران شماست.

جامع الأخبار (لشعیری)، ص ۹۲ / شهاب الأخبار (قضاعی)، ۴۵۴ ق، ص ۱۴

نهج الفصاحة، ص ۳۷۶ / بحار الأنوار، ج ۷۲، ص ۱۳۷ / مستدرک الوسائل، ج ۸، ص ۳۹۴

أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنِي مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ع قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص: مَنْ وَقَرَّ ذَا سَيْبَةٍ لِسَيْبَتِهِ آمَنَهُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ مِنْ فَرَعِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ.

از امام زین العابدین، از امام حسین، از امام علی علیهم السلام: پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله) فرمود: «هر کس سالمندی را به خاطر موی سفیدش بزرگ بدارد، خدای عز و جل او را از هراس روز قیامت، ایمن می‌دارد».

الجعفریات (الأشعنیات)، ص ۱۹۶ / النوادر (لرأوندي)، ص ۷

بحار الأنوار، ج ۷۲، ص ۱۳۷ / مستدرک الوسائل، ج ۸، ص ۳۹۱

عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ رَفَعَهُ قَالَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع: لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يُوقِّرْ كَبِيرَنَا وَ يَرْحَمَ صَغِيرَنَا.

امام صادق (علیه السلام): از ما نیست آن که پیران را حرمت نمی‌نهد و بر کودکان ترحم نمی‌کند.

الكافي، ج ۲، ص ۱۶۵ / الجعفریات (الأشعنیات)، ص ۱۸۳

وسائل الشيعة، ج ۱۲، ص ۹۸ / الوافي، ج ۵، ص ۵۴۴ / بحار الأنوار، ج ۷۲، ص ۱۳۸

عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ أَبِي عَمِيرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبَانَ عَنِ الْوَصَافِيِّ قَالَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع: عَظُمُوا كِبَارَكُمْ وَ صَلُّوا أَرْحَامَكُمْ وَ لَيْسَ تَصَلُّونَهُمْ بِشَيْءٍ أَفْضَلَ مِنْ كَفِّ الْأَذَى عَنْهُمْ.

امام صادق (علیه السلام): بزرگان (پیران) خود را احترام کنید ....

الكافي، ج ۲، ص ۱۶۵ / مشکاة الأنوار فی غرر الأخبار، ص ۱۷۰

وسائل الشيعة، ج ۱۲، ص ۹۸ / بحار الأنوار، ج ۷۲، ص ۱۳۹ / الوافي، ج ۵، ص ۵۴۴

اتفاقاتی در آن زمان افتاد. من بارها به آقای دکتر ظریف و به معاونین ایشان حضوری گفتم: "مفهوم دشمن" در ذهن شما مقداری ماست مالی شده است!^{۴۴} نتیجه اش هم این شد که آمریکا یک طرفه برجام را لغو کرد! و یک قراردادی نوشته شد که حتی فرق "لغو" و "تعلیق" هم در آن روشن نشده بود. لذا باید توجه کنیم که در انتخاب "دشمن" و "دوست" اشتباه نکنیم؛ چون سبب "اختلال در روابط انسانی" می شود.

۲/۱/۱/۳/۱/۵. مثال ۵: رابطه انسان با "یتیم"، "فقیر" و "ابن سبیل" و تاثیر آنها بر تنظیم روابط انسانی

رابطه با "یتیم"، "فقیر" و "ابن سبیل" هم همین طور است. [عدم تنظیم این روابط] منجر به شورش اجتماعی می شود! الآن چرا "جلیقه زردها" به خیابانها می آیند؟ چرا در ایران هم در برخی از دورانها، شورشهایی اتفاق می افتد؟ چرا؟ چون [تنظیم] رابطه با "یتیم" و "فقیر" و "ابن سبیل"، مبنا نیست. بالأخره "فقیر" دچار فقر است، "یتیم" دچار یک فقر شدیدتری است. همچنین کسانی که در راه می مانند باید مواظبت شوند تا به وطن بازگردند؛ اما دولت مدرن می گوید: من از حساب خودم چیزی برای اینها اختصاص نمی دهم! [من هم] می گویم: همه اینها بعداً تبدیل به یک شورش خواهد شد! لذا قرآن می فرماید: «وَفِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُومٌ لِّلسَّائِلِ وَ الْمَحْرُومِ»؛^{۴۵} افرادی که تفکر انبیا را می فهمند یک بخشی از اموال خود را برای "سائل" و "محروم" کنار می گذارند. یعنی در جامعه

۲/۱/۱/۳/۱/۵/۱
کاهش شورش های
اجتماعی؛ نمونه ای از
آثار تنظیم رابطه با یتیم و
فقیر و ابن سبیل

۴۴. به پیوست شماره ۱۰ (اهمیت فراوان تنظیم رابطه مناسب با دشمن) مراجعه فرمایید.

۴۵. ارجاع پژوهشی: إِنَّ الْإِنْسَانَ خُلِقَ هَلُوعًا * إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا * وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا * إِلَّا الْمُصَلِّينَ * الَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ * وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُومٌ * لِّلسَّائِلِ وَ الْمَحْرُومِ (سوره مبارکه معارج، آیات ۱۹ تا ۲۵)
همانا انسان حریص و بی تاب آفریده شده است * چون آسیبی به او رسد، بی تاب است، * و هنگامی که خیر و خوشی [و مال و رفاهی] به او رسد، بسیار بخیل و بازدارنده است، * مگر نماز گزاران، * آنان که همواره بر نمازشان مداوم و پایدارند، * و آنان که در اموالشان حقی معلوم است * برای درخواست کننده [تهیدست] و محروم [از معیشت و ثروت].

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَ عُيُونٍ * ءَاخِذِينَ مَا ءَاتَاهُمْ رَبُّهُمْ رَبُّهُمْ * إِنَّهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذَٰلِكَ مُحْسِنِينَ * كَانُوا قَلِيلًا مِّنَ الْبَلِ مَا يَهْجَعُونَ * وَ بِالْأَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ * وَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِّلسَّائِلِ وَ الْمَحْرُومِ (سوره مبارکه ذاریات، آیات ۱۵ تا ۱۹)
بی تردید پرهیزکاران در بهشتها و چشمه سارهایند. * آنچه را پروردگارشان به آنان عطا کرده دریافت می کنند زیرا که آنان پیش از این همواره نیکوکار بودند. * آنان اندکی از شب را می خوابیدند [و بیشتر آن را به عبادت و بندگی می گذرانند]. * و سحرگهان از خدا درخواست آمرزش می کردند. * و در اموالشان حقی برای سائل تهی دست و محروم از معیشت بود.

اسلامی "امداد فقرا به نحو غیرمتمرکز" صورت می‌گیرد. به جای اینکه "سازمان بهزیستی" و "کمیته امداد" و امثالهم را بسازید، سعی می‌کنید پدیده مترقی "امداد غیرمتمرکز" را رواج بدهید.

خب؛ این [هم توضیحاتی] در مورد خودتنظیمی در روابط انسانی سیزده‌گانه.

ما در [مورد خودتنظیمی در روابط انسانی] حدود ۲۰۰ جلسه بحث آماده داریم! چون [این مبنا]، مبنای نظری ما می‌باشد و نمی‌خواهیم از آن عبور کنیم. از ما می‌پرسند "پیشرفت اسلامی" یعنی چه؟ می‌گوییم: یعنی "خودتنظیمی در روابط انسانی سیزده‌گانه". این اصل بحث ماست. این را باید خیلی خوب فهم کرد. من پیشنهاد می‌کنم دوستانی که دوست دارند این بحث را پیگیری کنند، آن را از سایر کتاب‌های "شورای راهبردی الگوی پیشرفت اسلامی" مطالعه کنند. چون اگر این [مطلب] فهم نشود ما نمی‌توانیم تحوّل ایجاد کنیم. که عرض کردیم که مبنای تحوّل هم "اختیار" است.

۲/۱/۲. لزوم مفهوم‌پردازی (نه موضع‌گیری‌های سیاسی) در مقابل مفاهیم معیوب «توسعه پایدار»؛ به دلیل گسترش یافتن این مفاهیم توسط سازمان ملل در ذهن تمامی کارشناسان کشور!

طبق آماری که بنده از سازمان شما گرفتم، تعداد ۲ میلیون و ۹۰۰ هزار کارمند داریم. [لذا] در ابتدا باید این تعداد از کارمندان -خصوصاً کارمندان ارشد- با این مفهوم "خودتنظیمی در روابط انسانی" آشنا باشند؛ وگرنه "پیشرفت اسلامی" یک شوخی است! بلکه [مفهوم غالب در ذهن کارمندان و کارشناسان کشور] همان "توسعه پایدار" است و تا آخر هم همین‌طور خواهد بود! در حال حاضر "سازمان ملل" دارد کشور را اداره می‌کند! چون او "مفهوم توسعه پایدار" را آورده و [در کشور] جا انداخته و راجع به آن گفت‌وگو کرده است. با "موضع‌گیری سیاسی" نمی‌شود جلوی مفاهیم رواج‌یافته در ذهن کارشناسان کشور را گرفت؛ بلکه باید در مقابل مفاهیم آن‌ها "مفهوم‌پردازی" کرد.

بنده عرض می‌کنم تنها مفهومی که قابلیت هم‌آوردی در مقابل "مفهوم توسعه غربی" دارد، "مفهوم خودتنظیمی در روابط انسانی سیزده‌گانه" است؛ [چون] تا شما از این مفهوم بحث می‌کنید، [سریعاً] انسان‌ها با این مفهوم (به اصطلاح معیوب روانشناسی) "همزادپنداری" کرده و آن را فهم می‌کنند. [چرا؟] چون خودشان انسان هستند و [همه انسان‌ها] ذیل این سیزده رابطه، تعین پیدا کرده‌اند و دارند زندگی می‌کنند و [اصلاً این مفهوم] قابل انکار نیست. شما در قم نظریه‌پردازی کنید یا در تهران

۲/۱/۲/۱. قابلیت
هم‌آوردی مفهوم
«خودتنظیمی در روابط
انسانی سیزده‌گانه» با
مفاهیم معیوب
گسترش‌یافته «توسعه
پایدار»؛ به دلیل غیرقابل
انکار بودن مفهوم
«خودتنظیمی در روابط
انسانی سیزده‌گانه» برای
تمامی انسان‌ها

یا در واشنگتن یا در پکن؛ همه این را می‌فهمند که دارند ذیل [این] سیزده رابطه زندگی می‌کنند. بنابراین بهتر است که ذیل این سیزده عنوان، زندگی خود را بهینه کنند. باز من تاکید می‌کنم که "مفهوم خودتنظیمی در روابط انسانی سیزده‌گانه"، غیرقابل انکار است. یعنی: به لحاظ فلسفی و منطقی غیرقابل انکار است و نمی‌شود این مفهوم را نادیده گرفت. ما باید یک نسبتی با این مفهوم داشته باشیم. این بحث اصلی بنده است و دیگر حرفی ندارم! بقیه [حرف‌های بنده نیز] شرح این مطلب است.

۲/۲. فوائد سه‌گانه «خودتنظیمی در روابط انسانی سیزده‌گانه» برای نظام اداری کشور

(دلایل مبنا قرار دادن این مفهوم در ساختار و نظام اداری) (تصویر)

۲/۲/۱. فایده اول: کاهش هزینه‌های اداره جامعه

حالا با زبان [و ادبیات] اداری، این [اهتمام به خودتنظیمی روابط انسانی]، مشخصاً سه فایده برای "نظام اداری" دارد: اولین فائده: کاهش هزینه‌های اداره جامعه.

مثلاً: گاهی اوقات شما "اختلافات درون خانواده" را درون خود "خانواده" حل می‌کنید، گاهی اوقات هم این اختلافات را در "دادگاه خانواده" حل می‌کنید. معلوم است که هزینه‌های مورد دوم بالاتر خواهد بود. لذا من در تبیین اولین فائده، براساس "ادبیات برنامه و بودجه" می‌گویم: اگر موفق شدیم "تنظیم روابط انسانی" را در جامعه حاکم کنیم؛ "هزینه اداره کشور" کاهش پیدا خواهد کرد.

مثال دوم: [تاثیر تنظیم روابط انسانی در مباحث دفاعی و امنیتی یک کشور]: بنده گزارش‌های برخی از نهادهای اطلاعاتی امنیتی کشور آمریکا را مطالعه کرده‌ام؛ [در این گزارشات هست که]: از زمانی که رئیس جمهور فرمان حرکت نیروهای نظامی را می‌دهد تا موقعی که شلیک اتفاق می‌افتد و یا منطقه‌ای فتح می‌شود و ... [برای تمام این مراحل] محاسبه دلار انجام می‌دهند! لذا آقای ترامپ گفت: هزینه ما در جنگ عراق و خاورمیانه، ۷ تریلیون بوده است!^{۴۶}

حالا شما این هزینه را به لحاظ هزینه‌ای با "پدیده مُترقی مدافعان حرم" مقایسه کنید؛ ببینید [خودتنظیمی در] روابط انسانی اینطور است [و حتی باعث کاهش هزینه‌های امنیتی یک کشور هم می‌شود]. برای اینکه افرادی که [برای دفاع از حرم] می‌رفتند، احساس می‌کردند که در حال معامله

۲/۲/۱/۱. حل و فصل اختلافات خانوادگی در "درون خانواده" نه در "دادگاه‌های خانواده"؛ نمونه‌ای از کاهش هزینه‌های اداره کشور در صورت ارائه خدمات دولت براساس خودتنظیمی در روابط انسانی (رابطه انسان با خانواده)

۲/۲/۱/۲. کاهش فراوان هزینه‌های نظامی - امنیتی در کشور (بخاطر پدیده مُترقی بسیج و مدافعان حرم)؛ نمونه‌ای دیگر از کاهش هزینه‌های اداره کشور در صورت ارائه خدمات دولت براساس خودتنظیمی در روابط انسانی (رابطه انسان با امام)

۴۶. ارجاع پردازشی:

The Washington Post: Trump claims the U.S. has spent √\$trillion in the Middle.. In it, he claimed the United States has spent " √\$trillion in the Middle East." The president has made this claim (or one like it) several times...

واشنگتن پست: ترامپ مدعی است که: آمریکا ۷ تریلیون دلار در خاورمیانه هزینه کرده است. وی مدعی شد که ایالات متحده (۷ تریلیون دلار در خاورمیانه خرج کرده است). رئیس جمهور چندین بار این ادعا (یا ادعایی مشابه آن) را مطرح کرده است ...

منبع: واشنگتن پست

<https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/۲۰۱۸/۰۲/۲۰۱۸/trump-claims-the-u-s-has-spent-۷-trillion-in-the-middle-east-it-hasnt/>

با امام حسین علیه السلام هستند.^{۴۷} و این احساس درستی است و [در عین حال] امنیت هم ایجاد می‌کند. لذا "هزینه‌های نظامی" در کشور ما بسیار پایین است؛ چون "نظریه مترقی بسیج" در کشور ما حاکم است و "نظریه بسیج" دعوت به "احیاء ارزش‌های اسلامی" و دعوت به "محاسبه الهی" است.^{۴۸} لذا کشور [در مباحث نظامی و امنیتی] ارزان اداره می‌شود.

۴۷. **ارجاع پژوهشی:** رَوَى لَنَا جَمَاعَةٌ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ قُضَاعَةَ بْنِ صَفْوَانَ بْنِ مَهْرَانَ الْجَمَّالِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ صَفْوَانَ قَالَ: ... قَالَ الصَّادِقُ ع: ... ثُمَّ تَوَجَّهَ إِلَى الشَّهَدَاءِ وَقَالَ: «السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا أَوْلِيَاءَ اللَّهِ وَ أَحِبَّاءَهُ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا أَصْفِيَاءَ اللَّهِ وَ أَوْلَادَهُ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا أَنْصَارَ دِينِ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا أَنْصَارَ رَسُولِ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا أَنْصَارَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا أَنْصَارَ فَاطِمَةَ سَيِّدَةِ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا أَنْصَارَ أَبِي مُحَمَّدٍ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ الْوَلِيِّ النَّاصِحِ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا أَنْصَارَ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ بِأَبِي أَنْتُمْ وَ أُمِّي طِبْشَمٌ وَ طَابَتِ الْأَرْضُ الَّتِي فِيهَا دُفِنْتُمْ وَ فُرُتُمْ فَوْزاً عَظِيماً فَيَا لَيْتَنِي كُنْتُ مَعَكُمْ فَأَفُوزَ مَعَكُمْ.»

امام صادق (علیه السلام) در ذکر زیارتنامه شهداء کربلا: ... و به سوی شهیدان برو و بگو: «سلام بر شما، ای اولیا و دوستان خدا! سلام بر شما، ای برگزیدگان و دوستان راستین خدا! سلام بر شما، ای یاوران دین خدا و یاوران پیامبرش و یاوران امیرمؤمنان و سلام بر شما ای یاوران حسن علیه السلام و سلام بر شما ای یاوران حسین علیه السلام! پدر و مادرم فدایتان باد، که پاک و پاکیزه‌اید، و پاک و پاکیزه است زمینی که شما در آن، دفن شدید و به رستگاری بزرگی دست یافتید. کاش همراه شما بودم و با شما به رستگاری بزرگی دست می‌یافتم! سلام و رحمت و برکات خدا بر شما باد!»

مصباح المتعبد و سلاح المتعبد (شیخ طوسی)، ج ۲، ص ۷۲۳ / المزار الكبير (لابن المشهدي)، ص ۶۶۵ / إقبال الأعمال (ابن طاووس)، ج ۱، ص ۳۳۵ / المزار (للشهيد الاول)، ص ۱۲۹ / البلد الأمين (كفعمی، ۹۰۵ ق)، ص ۲۹۰ / بحار الأنوار، ج ۹۸، ص ۲۰۱ و ۳۶۲ / زاد المعاد (علامة مجلسی)، ص ۵۴

۴۸. **ارجاع پژوهشی:** لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ وَ الْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَ أَنْفُسِهِمْ فَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ بِأَمْوَالِهِمْ وَ أَنْفُسِهِمْ عَلَى الْقَاعِدِينَ دَرَجَةً وَ كُلاً وَعَدَ اللَّهُ الْحُسْنَى وَ فَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا (سوره مبارکه نساء، آیه ۹۵)

آن گروه از مؤمنانی که بدون بیماری جسمی [و نقص مالی، و عذر دیگر، از رفتن به جهاد خودداری کردند و] در خانه نشستند، با مجاهدانی که در راه خدا با اموال و جان‌هایشان به جهاد برخاستند، یکسان نیستند. خدا کسانی را که با اموال و جان‌هایشان جهاد می‌کنند به مقام و مرتبه‌ای بزرگ بر خانه‌نشینان برتری بخشیده است. و هر یک [از این دو گروه] را [به خاطر ایمان و عمل صالحشان] وعده پاداش نیک داده، و جهادکنندگان را بر خانه‌نشینان [بی‌عذر] به پاداشی بزرگ برتری داده است.

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ جَدِّهِ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ النَّضْرِ الْخَرَّازِيِّ عَنْ عَمْرٍو بْنِ شَمْرٍو عَنْ جَابِرِ بْنِ يَزِيدَ الْجُعْفِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الصَّادِقِ ع قَالَ: أَنِّي رَجُلٌ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ فَقَالَ: إِنِّي رَاغِبٌ تَسِيْطُ فِي الْجِهَادِ. قَالَ: فَجَاهِدْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، فَإِنَّكَ إِنْ تَقَاتَلْتَ كُنْتَ حَيًّا عِنْدَ اللَّهِ تُرْزَقُ، وَإِنْ مِتَّ فَقَدْ وَقَعَ أَجْرُكَ عَلَى اللَّهِ، وَإِنْ رَجَعْتَ خَرَجْتَ مِنَ الدُّنْيَا إِلَى اللَّهِ.

امام صادق (علیه السلام): مردی خدمت پیامبر صلی الله علیه و آله آمد و عرض کرد: من خواهان و شيفته جهاد هستم. پیامبر فرمود: پس، در راه خدا جهاد کن؛ زیرا اگر کشته شوی، نزد خدا زنده‌ای و روزی می‌خوری. اگر بمیری، پاداشت با خداست. و اگر برگشتی، از گناهان پاک گشته‌ای.

الأمالی (للصدوق)، ص ۶۶۱ / الکافی، ج ۲، ص ۱۶۰

سند کافی: أَبُو عَلِيٍّ الْأَشْعَرِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَالِمٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ النَّضْرِ عَنْ عَمْرٍو بْنِ شَمْرٍو عَنْ جَابِرِ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ رَوْضَةُ الْوَاعِظِينَ، ج ۲، ص ۳۶۷ / وسائل الشیعة، ج ۱۵، ص ۲۰ / بحار الأنوار، ج ۷۱، ص ۶۶ / الوافی، ج ۵، ص ۴۹۷

ده‌ها مثال برای "کاهش هزینه اداره جامعه" براساس اصل قرار دادن روابط انسانی وجود دارد که به عنوان نمونه این دو مورد را بیان کردم.

۲/۲/۲. فایده دوم: کاهش اصطکاک اجتماعی و افزایش رضایت‌مندی مردم

فایده دوم: کاهش اصطکاک اجتماعی و افزایش رضایت‌مندی مردم است. جامعه‌ای که ما می‌خواهیم بسازیم به این شکل است که افراد کمتر با هم دعوا می‌کنند. اگر تعداد "پرونده‌های قوه قضائیه" را بررسی کنید، می‌بینید که سالی چند میلیون نزاع فقط ثبت می‌شود! [حالا آن تعدادی

عَلَيْهِ بُنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ التَّوْقَلِيِّ عَنِ السَّكُونِيِّ عَنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص: لِلْجَنَّةِ بَابٌ يُقَالُ لَهُ بَابُ الْمُجَاهِدِينَ يَمْضُونَ إِلَيْهِ فَإِذَا هُوَ مَفْتُوحٌ وَهُمْ مُتَقَلِّدُونَ بِسُيُوفِهِمْ وَ الْجَمْعُ فِي الْمَوْقِفِ وَالْمَلَانِكَةُ تُرَحَّبُ بِهِمْ. ثُمَّ قَالَ: فَمَنْ تَرَكَ الْجِهَادَ أَلْبَسَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ ذُلًّا وَفَقْرًا فِي مَعِيشَتِهِ وَ مَحَقًّا فِي دِينِهِ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ أَعْنَى أُمَّتِي بِسَنَابِكِ خَيْلِهَا وَ مَرَازِرِ رِمَاحِهَا.

رسول خدا (صلی الله علیه و اله): بهشت را دری است که آن را باب المجاهدین گویند، در حالی که مردم در محشر به حساب مشغولند اینان به سوی آن باب روان شوند همه شمشیر به خود آویخته و آن در به روی آنها باز شود و فرشتگان خیر مقدم گویند، و مرحبا گویان از ایشان استقبال نمایند. و هر کس جهاد در راه خدا را ترک کند، خداوند لباس خواری و مذلت به او بپوشاند، و در زندگی تنگدست و نیازمندش گرداند، و دینش نیز از بین برود، زیرا خداوند عزت و ارجمندی امت من را به سم ستوران و جایگاه نیزه سربازان وابسته ساخته است.

الکافی، ج ۵، ص ۲ / تهذیب الأحکام، ج ۶، ص ۱۲۳ / الأمالی (للمصدق)، ص ۵۷۷ / ثواب الأعمال و عقاب الأعمال، ص ۱۸۹

روضه الواعظین، ج ۲، ص ۳۶۲ / عوالي اللئالی، ج ۳، ص ۱۸۳

وسائل الشیعة، ج ۱۵، ص ۱۰ / الوافی، ج ۱۵، ص ۶۱ / بحار الأنوار، ج ۹۷، ص ۸

۴۹. **ارجاع برداشتی:** معاون راهبردی قوه قضائیه (سید محمد صاحب‌کار) گفت: سالی بیش از ۹ میلیون پرونده وارد دستگاه قضایی و ۱۷ میلیون رسیدگی انجام می‌شود و تعداد بالای پرونده‌ها یکی از اصلی‌ترین دلایل اطاله دادرسی است

خبرگزاری فارس / ۱۵ بهمن ۱۳۹۹: <https://farsnews.ir/news/۱۳۹۹۱۱۱۵۰۰۰۱۳۶>

به گزارش خبرنگار قضایی ایرنا، حجت الاسلام حمید شهریاری (رئیس مرکز آمار و فناوری اطلاعات قوه قضائیه) روز سه شنبه در نشست خبری با ارائه گزارشی از عملکرد مرکز آمار و فناوری اطلاعات قوه قضائیه افزود: در سال گذشته بیش از ۱۶ میلیون و ۳۲۱ هزار و ۳۲۵ پرونده به صورت تکراری در دستگاه قضا وارد شده و پنج میلیون و ۸۲۸ هزار و ۱۳۶ پرونده غیرتکراری محاسبه شده است.

خبرگزاری ایرنا / ۲۰ شهریور ۱۳۹۷: <https://www.irna.ir/news/۱۳۹۷۰۸۲۰۹۸۶۳>

چالش افزایش آمار پرونده‌های ورودی به دستگاه قضا: رییس کل دادگستری استان البرز (حسین فاضلی هر یکندی) یکی از چالش‌های قوه قضائیه افزایش ورودی پرونده‌ها به محاکم است که باعث طولانی شدن رسیدگی و عدم ایتقان می‌شود، گفت: موضوع پیشگیری از جرم اگر چه از وظایف قوه قضائیه است، اما با همت جمعی محقق می‌شود.

خبرگزاری فارس / ۲ آبان ۱۴۰۲: <https://farsnews.ir/alborz/news/۱۴۰۲۰۸۰۲۰۰۰۰۷۷>

بجنورد- رئیس کل دادگستری خراسان شمالی (حجت الاسلام رضا براتی زاده) گفت: طی سال گذشته ۲۹۳ هزار فقره پرونده وارد دستگاه قضایی استان شد که این آمار، با توجه به جمعیت حدود یک میلیونی استان، رقم بسیار بالایی است!

که اصلاً ثبت نمی‌شود را کار نداریم!] این نشان‌دهنده چیست؟ نشان‌دهنده "اختلاف شدید بین مردم" است. یکی از شاخص‌های پیشرفته بودن یک کشور این است که مردم کمتر با هم دعوا کنند. ولی برخی می‌خواهند جامعه ما را به این سمت ببرند که مسائل سیاسی جامعه را هم با درگیری و نزاع داخل خیابان حل کنند! در آمریکا هم همین‌طور شد به‌طوریکه ترامپ بعد از اینکه رأی نیابرد دستور "فتح کنگره" را داد! یعنی همه جا "اختلاف در روابط انسانی" وجود دارد! چرا؟ چون مدل [اداره

خبرگزاری مهر / ۱۱ تیر ۱۴۰۲: <https://www.mehrnews.com/news/۵۸۲۴۹۸۲>

حجت‌الاسلام علی موحدی‌راد (رئیس کل دادگستری خراسان جنوبی) در گفت‌وگو با ایسنا به بهانه روز قوه قضاییه اظهار کرد: در سال گذشته، میزان پرونده‌های ورودی به دادگستری خراسان جنوبی ۵۸ هزار و ۲۶۵ پرونده بوده که این آمار در سال قبل از آن ۵۶ هزار و ۵۵۲ پرونده بوده است. وی افزود: مقایسه پرونده‌های ورودی حدود سه درصد رشد را در این زمینه نشان می‌دهد، از طرفی پرونده‌های شورای حل اختلاف در سال ۱۴۰۱ نیز سه هزار و ۹۰۴ فقره بوده است که نسبت به سال قبل از آن ۲۱.۲ درصد رشد را نشان می‌دهد.

خبرگزاری ایسنا / ۷ تیر ۱۴۰۲: <https://www.isna.ir/news/۱۴۰۲۰۷۰۴۰۷۰>

سنندج - رئیس کل دادگستری کردستان (حجت‌الاسلام سید حسین حسینی) گفت: در سال ۹۹ بیش از ۳۷۴ هزار پرونده مورد رسیدگی قرار گرفته و حدود دو هزار و ۸۰۰ پرونده از موجودی دادگستری استان کم شده است.

خبرگزاری مهر / ۳۰ خرداد ۱۴۰۰: <https://www.mehrnews.com/news/۵۲۳۹۸۶۲>

۵۰. ارجاع پردازشی:

Trump Supporters Storm U.S. Capitol, Clash With Police JANUARY ۶, ۲۰۲۱: Trump supporters clash with police and security forces as they try to storm the Capitol in Washington, D.C. on Wednesday. Demonstrators breached security and entered the Capitol as Congress debated the ۲۰۲۰ electoral vote certification. Joseph Prezioso/AFP via Getty Images Updated ۳:۰۸p.m. ET Thousands of Trump supporters stormed the U.S. Capitol on Wednesday, prompting the House and Senate to abruptly take a recess as the U.S. Capitol Police locked down the building. Congress' Electoral Count To Resume After Violent Protests Halt Process CONGRESS' ELECTORAL COLLEGE TALLY: LIVE UPDATES Congress' Electoral College Tally Promises More Acrimony Than Ceremony Protesters had amassed in Washington, D.C., to reject the results of the Nov. ۳ election, cheering as President Trump himself addressed the crowd and urged them to protest what he falsely claims was a rigged election before marching to the Capitol and pushing past security barriers there. The protests are timed to coincide with Congress' certification of the Electoral College votes and aim to pressure Republican lawmakers into supporting Trump's effort to overturn President-elect Joe Biden's electoral victory.

یورش حامیان ترامپ به ساختمان کنگره آمریکا و درگیری با پلیس ۶ ژانویه ۲۰۲۱: حامیان ترامپ در حالی که روز چهارشنبه سعی داشتند به ساختمان کنگره در واشنگتن دی سی یورش ببرند، با پلیس و نیروهای امنیتی درگیر شدند. تظاهرکنندگان امنیت را نقض کردند و در حالی که کنگره در مورد صدور گواهینامه انتخابات ۲۰۲۰ بحث می‌کرد وارد کنگره شدند. هزاران نفر از حامیان ترامپ روز چهارشنبه به ساختمان کنگره آمریکا هجوم بردند و باعث شد که مجلس نمایندگان و سنا به طور ناگهانی به تعطیلات بپردازند، زیرا

جامعه]، مبنایش "تنظیم روابط انسانی" نیست. اگر "دولت مدرن" ما، "تنظیم روابط انسانی" را مبنا قرار ندهد، این مشکلات را خواهیم داشت.

عرض کردم که در روایات داریم که: «اروپا به دلیل هرج‌و‌مهر، دچار فروپاشی خواهد شد»؛^{۵۱} که این یک امر قطعی است و اتفاق خواهد افتاد. هرجایی (حتی ایران) هم اگر مدرن عمل کند، همین‌طور خواهد شد! که الآن ما هم داریم این‌طور عمل می‌کنیم! پس "کاهش اصطکاک اجتماعی" هم یک فایده [از فوائد] "تنظیم روابط انسانی" است.

۲/۲/۳. فایده سوم: کوچک‌شدن دولت

فائده سوم [مبنای قرارداد تنظیم روابط انسانی در اداره جامعه] این است که: دولت، کوچک می‌شود. چون اگر بنا باشد که تمام خدمات [به مردم] را دولت [به تنهایی] انجام دهد، باید "اصل استخدام" را جدی بگیرد؛ در نتیجه "مشاغل استخدامی" نسبت به "مشاغل مستقل و غیراستخدامی" اصالت پیدا خواهد کرد. اما اگر "روابط انسانی" را [در اداره جامعه] اصل قرار دادید، دیگر برخی از موضوعات، بلاموضوع یا [لااقل] کم حجم خواهند شد؛ بنابراین با استخدام کمتر می‌توان کار را جلو برد.^{۵۲}

لااقل (از سال ۱۳۲۷ که "ابوالحسن ابتهاج" این شخصیت آمریکایی! "سازمان برنامه و بودجه ایران" را راه‌اندازی کرد و "اولین برنامه توسعه" نوشته شد)؛^{۵۳} این "دولت مدرن" حدود ۷۰-۸۰ سال است

۲/۲/۳/۱. اصل
قرار گرفتن مشاغل مستقل و
غیراستخدامی؛ یکی از
لوازم کوچک‌شدن دولت

۲/۲/۳/۲. اصل
قرار گرفتن مشاغل
استخدامی (از زمان
تأسیس سازمان برنامه و
بودجه) و ایجاد چالش در
روابط انسانی؛ یکی از
لوازم دولت مدرن و
متمرکز

پلیس کنگره آمریکا ساختمان را قفل کرده است. معترضان در واشنگتن دی سی جمع شده بودند تا نتایج انتخابات ۳ نوامبر را رد کنند و در حالی که خود رئیس‌جمهور ترامپ در جمع مردم سخنرانی کرد و از آنها خواست قبل از راهپیمایی به ساختمان کنگره و عبور از موانع امنیتی به آنچه او به دروغ ادعا می‌کند یک انتخابات تقلبی است اعتراض کنند. این اعتراضات همزمان با تأیید کنگره برای آرای کالج الکترال است و هدف آن تحت فشار قرار دادن قانونگذاران جمهوری خواه برای حمایت از تلاش ترامپ برای براندازی پیروزی جو بایدن، رئیس‌جمهور منتخب در انتخابات است..

منبع: رادیوی ملی N.P.R آمریکا National Public Radio

<https://www.npr.org/sections/congress-electoral-college-tally-live-updates/95366207/06/01/2021/diehard-trump-supporters-gather-in-the-nations-capital-to-protest-election-resul>

۵۱. به ارجاع شماره ۲۰ مراجعه فرمایید.

۵۲. جهت مطالعه در مورد «مذمت مشاغل استخدامی در روایات»؛ به پیوست شماره ۱۱ مراجعه فرمایید.

۵۳. **ارجاع پرورشی:** فکر برنامه‌ریزی در ایران از سال‌های قبل از شهریور ۱۳۲۰ وجود داشته و اولین گام در این راه در سال ۱۳۱۶ برداشته شده است که به منظور اصلاح و بهبود وضع اقتصادی کشور از طریق طرح و تهیه برنامه‌های اقتصادی و همچنین بنا به دستور

که "تخریب روابط انسانی" انجام داده است! حالا شما فرض بفرمایید که ما برای جبران [این مشکلات]، حدود یکی دو دهه وقت لازم داریم. حالا ما اگر این جبران‌ها را انجام بدهیم و "تنظیم روابط انسانی" را [اصل در ارائه خدمات قرار بدهیم و] جلو ببریم، در نهایت اینطور خواهد شد که ما یک دولت کوچکی خواهیم داشت که "حاکمیت مرکزی" نیاز به "استخدام حداکثری" ندارد.

اما الان شما برای "مرغ" و "تخم مرغ" هم "قرارگاه ملی" تشکیل می‌دهید!^۴ من در اخبار دیدم که قرار است "قرارگاه ملی عدس" هم راه اندازی شود!^۵ اگر با همین منوال پیش برود، [در آینده] "قرارگاه ملی خربزه"، "قرارگاه ملی هندوانه" و... [نیز تشکیل خواهد شد!] کما اینکه الان در کشورهای اروپایی هم همین‌طور است. یعنی: چون شما مردم را در "تولید" مشارکت نمی‌دهید و تولید را در دست افراد خاص نگه‌داشته‌اید، سطح تولید پایین آمده است، لذا قیمت‌ها ارتقاء پیدا می‌کند.

۲/۲/۳/۲/۱. کاهش
تولید و افزایش تورم
(بخاطر کاهش مشارکت
مردم در تولید)؛ یکی از
آثار دولت متمرکز و
اصل قرارگرفتن مشاغل
استخدامی

حکومت وقت در فروردین ۱۳۱۶ پیشنهاد تاسیس شورایی به نام "شورای اقتصاد" از سوی اداره کل تجارت مطرح گشت. ... دولت در پنجم مهر ۱۳۲۷ به موجب تصویب‌نامه شماره ۱۳۰۶۲ اداره‌ای به نام "اداره دفتر کل برنامه" با ریاست دکتر مشرف نفیسی تاسیس نمود که وظیفه آن تهیه برنامه تفصیلی هفت ساله برای تقدیم به دولت و تهیه مقدمات اجرای برنامه پس از تصویب قانون آن بوده است. این اداره بعداً "سازمان موقت برنامه" نامیده شد.

منبع: کتاب سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و پیشینه تاریخی تشکیلات آن (از انتشارات سازمان برنامه)، اجمالی از صفحات ۱۱ تا ۲۱

۵۴. **ارجاع پردازشی:** ستاد تنظیم بازار در آخرین جلسه خود بر حمایت از تصمیمات قرارگاه ساماندهی مرغ، میزان و قیمت کالاها در سه‌ماهه ویژه ماه مبارک تأکید کرد. به گزارش خبرگزاری مهر به نقل از وزارت صمت، کارگروه تنظیم بازار در یکصد و سی و دومین جلسه خود به ریاست عباس قبادی برگزار و در این جلسه، موضوعات مربوط به تأمین و توزیع گوشت مرغ بر اساس مصوبات و تصمیمات قرارگاه تخصصی ساماندهی مرغ مطرح و بر حمایت ستاد تنظیم بازار از مصوبات این قرارگاه، تأکید شد؛ همچنین گزارش‌هایی درباره میزان و نحوه توزیع گوشت مرغ در سطح استان تهران و سایر استان‌ها ارائه شد.

خبرگزاری مهر / ۱۷ فروردین ۱۴۰۰: <https://www.mehrnews.com/news/5182382>

وزیر جهادکشاورزی (کاظم خاوازی) خبر داد؛ جدیدترین مصوبه قرارگاه مرغ / عرضه مرغ بسته بندی در فروشگاهها ممنوع!

خبرگزاری مهر / ۱۵ فروردین ۱۴۰۰: <https://www.mehrnews.com/news/5181270>

۵۵. **ارجاع پردازشی:** انتقادهای تند نماینده جوان چابهار: تشکیل فراکسیون عدس دون شأن مردم است. به گزارش همشهری آنلاین به نقل از برنا، معین الدین سعیدی، نماینده جوان چابهار، نیک شهر، کنارک و قصرقندی: ... اولین انتقاد در رابطه با بحث فراکسیون‌ها است. تعدد فراکسیون‌ها به گونه‌ای است که شأن و جایگاه قانون‌گذاری و جایگاه نظارتی مجلس را زیر سوال برده است. در حال حاضر بیش از ۱۰۰ تقاضا برای تشکیل فراکسیون وجود دارد و در این میان به اسم فراکسیون زیتون یا عدس یا حبوبات و اینطور چیزها برمی‌خوریم. به نظر پدیده حتی غیراخلاقی است دون شأن مردمان کشور عزیز ماست که این قبیل فراکسیون‌ها شکل بگیرند. اگر وضعیت چنین پیش برود می‌خواهم یک فراکسیون به نام عدم تشکیل فراکسیون‌های جدید را تشکیل بدهم! چراکه واقعا تعدد فراکسیون‌ها آسیب است.

منبع: همشهری آنلاین (به نقل از خبرگزاری برنا) - ۱۴ تیر ۱۳۹۹: <https://www.hamshahronline.ir/news/527903>

پس این هم یک بحث شد که: [به شرط اصل قرارداد تنظیم روابط انسانی در اداره جامعه]،
"مشاغل مستقل" در آینده نسبت به "مشاغل استخدامی" بیشتر خواهد شد.

۲/۳. نتیجه فواید سه‌گانه: تنظیم صحیح روابط انسانی (نه افزایش GDP و ارزش افزوده)؛

مبنا و فلسفه ارائه خدمات در دولت اسلامی

بنابراین با ذکر این سه فایده، ما عرض می‌کنیم که "مبنا و فلسفه ارائه خدمات در دولت اسلامی"، این است که "تنظیم صحیح روابط انسانی" اتفاق بیفتد. اگر رئیس‌جمهور، یا وزیر، یا مدیرکل، یا هر [مسئول و] کارشناس دیگری در هر سطحی [از سطوح کشور] که دارد تصمیم می‌گیرد، متوجه باشد [و برای او اهمیت داشته باشد] که این تصمیم او [آیا] "روابط انسانی" را پیوسته می‌کند [یا نه؟]؛ ما داریم به سمت صلاح حرکت می‌کنیم. اما اگر [مبنا و فلسفه ارائه خدمات دولت را] براساس GDP و "ارزش افزوده" محاسبه کردیم، این‌طوری نمی‌شود کشور را اداره [و مشکلات کشور را حل] کرد!

۲-۳ شب قبل یکی از همکاران سازمان شما، یک گزارشی را برای من ارسال کرد، که در آن به صورت تفصیلی، استان‌ها را "بر مبنای ارزش افزوده" محاسبه کرده بود که هر استانی یا سازمانی چقدر ارزش افزوده ایجاد می‌کند و چقدر ضرر می‌زند. عرض من این است که باید برای هر استان چنین گزارشی بر "مبنای خودتنظیمی روابط انسانی" نوشته شود و در آن معلوم شود که در هر استان چه تصمیماتی "روابط انسانی" را تخریب کرده و کدام تصمیمات "روابط انسانی" را پیوسته می‌کند. اگر مفهوم [و مبنای ارائه خدمات] تغییر پیدا کند، "ارزیابی" هم تغییر پیدا خواهد کرد.

از سوال اول عبور می‌کنم تا بعداً اگر وقت شد تفصیلی‌تر در این زمینه گفتگو کنیم.

۳. سوال دوم: کارکردهای نهادی دستیابی به «خودتنظیمی در روابط انسانی»

چیست؟ (تصویر)

۳/۱. ایجاد آرامش در دنیا و مبنای محاسبه الهی در آخرت؛ دو کارکرد مهم تنظیم روابط

انسانی

سوال دوم بنده این بود که: آیا تنظیم روابط انسانی، کارکردهای نهادی هم دارد؟ یا اینکه فقط کارکردهای آخرتی دارد؟ که ما عرض کردیم "کارکرد روان‌شناسانه" و "آرامش‌بخشی" [تنظیم روابط انسانی] برای فرد در همین دنیا که اظهر من الشمس است. مثلاً: وقتی همسر شما یا دوست و همکار شما و یا مغازه‌دار سر محله شما، قدرت تنظیم رابطه با شما را دارد، شما آرام‌تر هستید.

در آخرت هم که بر همین مبنا [تنظیم صحیح رابطه با انسان‌های دیگر]، کارهای ما [محاسبه می‌شود. مثلاً در روایات ما هست که: امام صادق علیه السلام گاهی اوقات به صورت مخفی به حج می‌رفتند تا کسی ایشان را نشناسد. وقتی از ایشان می‌پرسیدند که چرا به صورت مخفی به حج می‌آید؟ حضرت می‌فرمودند: برای اینکه می‌خواهم به حاجی‌ها خدمت کنم! اگر مردم مرا بشناسند که امام هستم، نمی‌گذارند به آن‌ها کمک کنم. مثلاً حضرت اسب و استر حاجی‌ها را تیمار می‌کردند و به آن‌ها غذا می‌دادند، برای حاجی‌ها غذا می‌پختند و می‌فرمودند: این کار از خود حج افضل است!^{۵۶}

حج واجب است و آدم باید مناسک حج خود را تماماً به جا بیاورد. اما آن بخش مستحب را می‌توان با "کمک کردن به مردم" جایگزین کرد. مثلاً اگر یک حاجی پیر همراه شماست؛ شما می‌توانید بعد از انجام دادن طواف خود به او هم کمک کنید.^{۵۷} این کمک‌ها از ده‌ها طواف حول مسجدالحرام بیشتر

۵۶. ارجاع پژوهشی: علی علیه السلام عن أبيه عن محمد بن زياد عن زياد عن صندل عن أبي الصباح الكناني قال قال أبو عبد الله ع: لقضاء حاجة امرئ مؤمن أحب إلى الله من عشرين حجة كل حجة يثوق فيها صاحبها مائة ألف.

امام صادق علیه السلام: هر آینه روا ساختن حاجت مؤمن نزد خدا از بیست حج که برای هر حج صد هزار [درهم یا دینار] خرج شده باشد، محبوبتر است.

الكافي، ج ۲، ص ۱۹۳ / وسائل الشیعة، ج ۱۶، ص ۳۶۳

۵۷. ارجاع پژوهشی: علی علیه السلام عن أبيه عن ابن أبي عمير عن بعض أصحابه عن أبي عبد الله ع قال: قال رسول الله ص: من إجلال الله إجلال ذي الشبيبة المسلم.

رسول خدا (صلی الله علیه و آله): بخشی از بزرگ‌داشتن خداوند، بزرگ‌داشتن پیرمرد ریش سفید مسلمان است!

الكافي، ج ۲، ص ۱۶۵ / وسائل الشیعة، ج ۱۲، ص ۹۹ / بحار الأنوار، ج ۷۲، ص ۱۳۸

ارزش دارد!^{۵۸} اصل محاسبه الهی هم این است که چقدر انسان‌های دیگر را خوشحال می‌کنید و مشکلات آن‌ها را حل می‌کنید.^{۵۹}

پس ما اینها را قبول داریم و مفروض گرفته‌ایم و نمی‌خواهیم [در این جلسه] در رابطه با آنها بحث کنیم.

۳/۲. برخی کارکردهای نهادهای خودتنظیمی در روابط انسانی

من می‌خواهم یک نکته جدید [غیر از پاداش‌های اخروی] بگویم که: تنظیم روابط انسانی، "کارکرد نهادهای" هم دارد. در این زمینه من پنج مثال را عرض می‌کنم.

۵۸. **ارجاع پژوهشی:** عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنِ الْحَكَمِ بْنِ أَيْمَانَ بْنِ تَعْلَبٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ: مَنْ طَافَ بِالْبَيْتِ أُسْبُوعًا كَتَبَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُ سِتَّةَ آلَافٍ حَسَنَةٍ وَ مَحَا عَنْهُ سِتَّةَ آلَافٍ سَيِّئَةٍ وَ رَفَعَ لَهُ سِتَّةَ آلَافٍ دَرَجَةً قَالَ وَ زَادَ فِيهِ إِسْحَاقُ بْنُ عَمَّارٍ وَ قَضَى لَهُ سِتَّةَ آلَافٍ حَاجَةٍ قَالَ ثُمَّ قَالَ وَ قَضَاءُ حَاجَةِ الْمُؤْمِنِ أَفْضَلُ مِنْ طَوَافٍ وَ طَوَافٍ حَتَّى عَدَّ عَشْرًا.

امام صادق (علیه السلام): هر که يك هفت بخانه كعبه طواف كند خدا عز و جل برايش بنويسد شش هزار حسنه و از او محو كند شش هزار سيئه و برايش بلند كند شش هزار درجه راوي گويد اسحاق بن عمار بدان افزوده، و برآورد خدا برايش شش هزار حاجت، و آنگاه فرمود: برآوردن حاجت مؤمن بهتر است از طوافي و طوافي تا آنكه ده طواف برشمرد.

الكافي، ج ۲، ص ۱۹۴ / المؤمن (حسين بن سعيد اهوازي، قرن ۳)، ص ۴۹
مستدرک الوسائل، ج ۹، ص ۳۷۶ / الوافي، ج ۵، ص ۶۶۱ / وسائل الشيعة، ج ۱۶، ص ۳۶۳

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَشِيَ الْمُسْلِمُ فِي حَاجَةِ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ خَيْرٌ مِنْ سَبْعِينَ طَوَافًا بِالْبَيْتِ.

امام صادق (علیه السلام): راه رفتن برای انجام حاجت مسلمانی بهتر است از هفتاد بار طواف گرد خانه كعبه.

مصادقة الإخوان، ص ۶۶ / المؤمن، ص ۵۲ / الإختصاص (مفيد)، ص ۲۶
مستدرک الوسائل، ج ۹، ص ۴۰۲ / بحار الأنوار، ج ۷۱، ص ۳۱۱ / وسائل الشيعة، ج ۱۶، ص: ۳۶۵

۵۹. **ارجاع پژوهشی:** عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ الْحَمِيرِيُّ فِي قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ طَرِيفٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلْوَانَ عَنِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ أَبِيهِ عَنِ آبَائِهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص: مَنْ قَضَى لِمُؤْمِنٍ حَاجَةً قَضَى اللَّهُ لَهُ حَوَائِجَ كَثِيرَةً؛ أَدْنَاهُنَّ الْجَنَّةُ.

از پیامبر (صلی الله علیه و آله): هر که حاجت مؤمنی را برآورد خدا حوائج بسیار از او برآورد که کمترشان بهشت است.

قرب الإسناد، ص ۱۱۹ / بحار الأنوار، ج ۷۱، ص ۲۸۵

الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ بَكْرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَا قَضَى مُسْلِمٌ لِمُسْلِمٍ حَاجَةً إِلَّا نَادَاهُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى عَلَيَّ تَوَابِكَ وَ لَا أَرْضَى لَكَ بِدُونِ الْجَنَّةِ.

امام صادق (علیه السلام): مؤمن حاجتی از مؤمنی برآورده نکند جز که خدا تبارک و تعالی او را فریاد زند ثواب تو بر من است و بکتر از بهشت برای تو رضایت ندهم.

الكافي، ج ۲، ص ۱۹۴ / قرب الإسناد، ص ۳۹ / الإختصاص (مفيد)، ص ۱۸۸ / ثواب الأعمال و عقاب الأعمال، ص ۱۸۸
وسائل الشيعة، ج ۱۶، ص ۳۵۸ / الوافي، ج ۵، ص ۶۶۲ / بحار الأنوار، ج ۷۱، ص ۲۸۵ / مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ص ۴۰۳

جهت مشاهده روایات بیشتر در مورد «کارکردهای آخرتی تنظیم روابط انسانی»؛ به پیوست شماره ۱۲ مراجعه فرمایید.

۳/۲/۱. کارکرد نهادی «تقویت خودتنظیمی در رابطه با یتیم، فقیر و ابن سبیل»: تحقق امداد غیرمتمرکز (محل‌های و خانواده‌محور) و کاهش وظایف نهادهایی مثل بهزیستی و کمیته امداد

مثال اول اینکه: تقویت خودتنظیمی در رابطه با "یتیم"، "فقیر" و "ابن سبیل"، مساوی است با "تحقق پدیده امداد غیرمتمرکز" و سبک‌سازی وظایف نهادهایی مانند: "بهزیستی" و "کمیته امداد". ما به عنوان کارشناسانی که دغدغه پیشرفت کشور را داریم، باید به این فکر کنیم که امداد باید "متمرکز" باشد و یا "غیرمتمرکز"؟ کدام یک باید در آینده در جامعه ما بیشتر باشد؟ این سوال اصلی است.

اگر شما "امداد غیرمتمرکز و محل‌های" را انتخاب کردید، دولت کوچک خواهد شد. الآن ما در کلاس‌های درسی که داریم، دائماً به بچه‌ها می‌گوییم که: فقیر اختصاصی شما چه کسی است؟ یتیم اختصاصی‌ای که شما می‌خواهید به او کمک کند چه کسی است؟ قرآن می‌فرماید: « فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ »^{۶۰} یعنی با یتیم قهر نکنید. سائل را رد نکنید. این تعالیم انبیاء موجب می‌شود که در جامعه "امداد غیرمتمرکز" شکل بگیرد. می‌دانید که حاکمیت‌ها حتی اگر بخواهند هم نمی‌توانند رسیدگی حداکثری [به مردم] داشته باشند! تنها راه آن این است که مردم به میدان بیایند. بنابراین [با به میدان آمدن مردم،] "امداد محل‌های" هم تبدیل به "امداد خانواده‌محور" می‌شود؛ فرض کنید اگر ما اقدام کنیم که از بین این ۲۴ و نیم میلیون خانواده ایرانی، ده میلیون از آنها امداد غیرمتمرکز را انجام دهند، به نظر من بیشتر از "کمیته امداد" و "بهزیستی" محرومیت‌زدایی اتفاق خواهد افتاد! پس ببینید [تنظیم روابط انسانی،] کارکرد نهادی [هم] دارد. این یک مثال.

۶۰. ارجاع پژوهشی: فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ * وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ / سوره الضحی، آیات ۹ و ۱۰ و اما [تو نیز به پاس نعمت ما] یتیم را میبازار * و گدا را مران.

۳/۲/۲. برخی کارکردهای نهادی خودتنظیمی در روابط خانوادگی:

مثال دوم: تقویت خودتنظیمی در روابط خانوادگی، دارای چهار فایده است. [یعنی از چهار بُعد کارکرد نهادی دارد و کار دولت را سبک می‌کند].

۳/۲/۳/۱. کاهش وظایف قوه قضاییه (از طریق خلوت شدن دادگاه‌های خانواده)؛ اولین کارکرد نهادی خودتنظیمی در روابط خانوادگی

اولین فایده عبارت است از: کاهش وظایف قضایی قوه قضائیه از طریق خلوت شدن دادگاه‌های خانواده.

۳/۲/۳/۲. کاهش وظائف نهادهای متکفل ایجاد تفریح برای مردم (از طریق تحقق تفریح غیرمتمرکز و خانگی)؛ دومین کارکرد نهادی خودتنظیمی در روابط خانوادگی

دومین فایده: تحقق پدیده تفریح غیرمتمرکز و خانگی است. یکی از چیزهایی که ما به پدر و مادرها توصیه می‌کنیم این است که: به "تفریح خانواده" خود فکر کنند. گاهی اوقات که ما با صدا و سیما هم جلسه داریم، به آقایان می‌گوییم: به مسئله "تفریح غیرمتمرکز" فکر کنید.

در روایات ما آمده است که ده چیز موجب تفریح است^{۶۱} که رأس آنها "نکاح" است.^{۶۲} پس باید ازدواج در سنین پایین اتفاق بیفتد.

اولین عامل تفریح هم "غذاهای شادی‌آفرین" است.^{۶۳} الآن متأسفانه به دلیل علیل بودن وزارت بهداشت، ما غذا را به محوریت "مولکول‌های زیستی"^{۶۴} روایت و گزارش می‌کنیم. به همین دلیل

۶۱. **ارجاع پژوهشی:** حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ إِسْحَاقَ الطَّلَقَانِيُّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْعَدَوِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا صَهْبِيُّ بْنُ عَبَّادٍ قَالَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عليه السلام قَالَ: النَّشْوَةُ (النَّشْرَةُ) فِي عَشْرِ أَشْيَاءَ: فِي الْمَشْيِ وَ الرُّكُوبِ وَ الْإِزْتِمَاسِ فِي الْمَاءِ وَ النَّظَرِ إِلَى الْخُضْرَةِ وَ الْأَكْلِ وَ الشَّرْبِ وَ الْجَمَاعِ وَ السَّوَاكِ وَ غَسْلِ الرَّأْسِ بِالْخَطْمِيِّ وَ النَّظَرِ إِلَى الْمَرْأَةِ الْحَسَنَاءِ وَ مُحَادَاةِ الرَّجَالِ.

امام صادق عليه السلام: **شادابی، در ده چیز است:** پیاده‌روی، سوارکاری، فرو رفتن در آب، نگاه کردن به سبزه، خوردن و آشامیدن، هم‌بستری، مسواک کردن، شستن سر با [گل] خَطْمِي، نگاه [حلال] به زن زیبا و گفتگو با مردان [بزرگ].

الخصال، ج ۲، ص ۴۴۳ / المحاسن، ج ۱، ص ۱۴

۶۲. **ارجاع پژوهشی:** عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِيِّ عَنْ الْحَسَنِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ رَجُلٍ عَنْ جَبِيلِ بْنِ دَرَّاجٍ قَالَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام: مَا تَلَذَّذَ النَّاسُ فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ بِلَذَّةٍ أَكْثَرَ لَهُمْ مِنْ لَذَّةِ النِّسَاءِ؛

امام صادق عليه السلام: مردم در دنیا و آخرت، لذتی دل‌نشین‌تر از لذتی که از زنان می‌برند، نمی‌چشند.

الکافی ج ۵، ص ۳۲۰ / الوافی، ج ۲۱، ص ۳۰. وسائل الشیعة، ج ۲۰، ص ۲۱

خانم‌های مدرن جامعه ما (که دولت مدرن ما ذهنیت آن‌ها را مدرن کرده است!) حواسشان نیست که برخی از غذاها شادی‌آفرین هستند. مثلاً وقتی که همسر شما عصبانی است می‌توانید یک "غذای شادی‌آفرین" بپزید تا "شادی" به خانه شما برگردد. مثلاً: کدوهای بزرگ یکی از غذاهای شادی‌آفرین است. در زمان قدیم که کارشناسان تغذیه، آخوندها بودند و نه این کارشناسان تغذیه فعلی که جامعه را خراب کرده‌اند! [این روایات را برای مردم می‌خواندند؛ مثلاً] در روایت دارد که: «اذا طَبَخْتُمْ...» یعنی: «وقتی دارید غذا طبخ می‌کنید، زیاد از کدو استفاده کنید.»^{۶۵} بعد من دوره قاجار و برخی دوره‌های دیگر را که بررسی کردم دیدم این‌ها به جای "سیب‌زمینی" از "کدو" (کدوهای بزرگ یا "کدو حلوائی"؛ نه کدوهای کوچک) استفاده می‌کردند که علاوه بر شادی‌آفرینی فواید دیگری هم دارد؛ از جمله اینکه خوردن این کدو "عقل" را زیاد می‌کند.^{۶۶} کدو غذای بسیار پیشرفته‌ای است؛ منتها این "مولکول‌های زیستی" شما نمی‌گذارد این حرف‌ها جا بیفتند! همه چیز را می‌خواهید بر اساس "کلسیم" و "ویتامین" و "پروتئین" و با این مدل معیوب روایت کنید؛ لذا مشکل ایجاد می‌شود.

۶۳. ارجاع پژوهشی: جهت مشاهده آیات و روایاتی در مورد «غذاهای شادی‌آفرین»؛ به پیوست شماره ۱۳ مراجعه فرمایید.

۶۴. ارجاع پرورشی: Biomolecule, also called biological molecule, any of numerous substances that are produced by cells and living organisms. Biomolecules have a wide range of sizes and structures and perform a vast array of functions. The four major types of biomolecules are carbohydrates, lipids, nucleic acids, and proteins.

مولکول‌های زیستی که مولکول‌های بیولوژیکی هم نامیده می‌شوند، هریک از مواد متعددی است که توسط سلول‌ها و موجودات زنده تولید می‌شود. مولکول‌های زیستی طیف وسیعی از اندازه‌ها و ساختارها را دارند و عملکرد وسیعی را انجام می‌دهند. چهار نوع اصلی مولکول‌های زیستی کربوهیدرات‌ها، لیپیدها، اسیدهای نوکلئیک و پروتئین‌ها هستند.

منبع: دانشنامه رسمی بریتانیکا

britannica.com/science/biomolecule

۶۵. ارجاع پژوهشی: وَ بِإِسْنَادِهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا طَبَخْتُمُ الطَّعَامَ فَأَكْتَبُوا الْقُرْعَ فَإِنَّهُ يُسِّرُ الْقَلْبَ الْخَزِينِ؛

رسول خدا ﷺ فرمودند: هرگاه غذا می‌پزید کدو (حلوائی) بسیار بپزید، زیرا کدو قلب محزون را شاد می‌کند.

صحيفة الإمام الرضا عليه السلام، ص ۵۴ / مكارم الأخلاق، ص ۱۷۷ / وسائل الشيعة، ص ج ۲۵، ص ۲۴ / بحار الأنوار، ج ۶۳، ص ۲۲۵

۶۶. ارجاع پژوهشی: وَ عَنْهُ ﷺ قَالَ: عَلَيْكُمْ بِالذُّبَابِ فَإِنَّهُ يَزَكِّي الْعَقْلَ وَ يَزِيدُ فِي الدَّمَاغِ؛

رسول خدا ﷺ فرمودند: کدو بخورید، چرا که عقل را تیز و (کارایی) مغز را زیاد می‌کند.

دعائم الإسلام، ج ۲، ص ۱۱۳ / بحار الأنوار، ج ۶۳، ص ۲۲۹

۳/۲/۳/۲/۲. حیاط خانه؛
مرکز اصلی تحقق تفریح
غیرمتمرکز و خانگی

پس "تفریح" [طبق روایات ما] ده سرفصل دارد. وقتی شما این سرفصل‌ها را به خانواده‌ها بگویید، این خانواده است که متکفل تفریح خواهد شد. "حیاط خانه" هم مرکز اصلی تفریح خواهد شد^{۶۷} که الحمدلله ایده "خانه‌های حیاطدار" هم جا افتاده است. نمی‌گوییم آدم‌ها مسافرت نروند و دیگر تفریحات را انتخاب نکنند؛ بلکه می‌گوییم: دولت مدرن گزینه "تفریح خانگی" را حذف کرده است؛ و بنا بر این [مشکلی که دولت مدرن ایجاد کرده است]، اولاً: تفریح همیشه در دسترس نیست. [ثانیاً: بسیار سطحی و حداقلی شده است؛ بدین صورت که: [تفریح ما این [شده] است که بنشینیم و "برنامه خندوانه" را تماشا کنیم!

یک بار هم من به آقای رامبد جوان گفتم: چرا شما گمان می‌کنید که فقط مطایبه و خندانند، شادی‌آفرین است؟! یعنی [چرا] تفریح را به شکل کاریکاتوری نشان می‌دهید و فقط "جوک" تعریف می‌کنید و "استندآپ کمدی" اجرا می‌کنید؛ در حالی که ما ده نوع تفریح داریم که باید روی تمام آن‌ها سرمایه‌گذاری کرد. اگر ایشان (یا دیگر دوستان که [در حوزه طنز فعال] هستند) حرف ما را گوش کنند، باید در برنامه‌های خود هر ده نوع تفریح را آموزش بدهند. بعد [مسئولین] هم باید محیط تفریح که "خانه حیاطدار" است را در اختیار مردم قرار بدهند. بعد شما یک دهه آینده خواهید دید که هر روز در خانه‌ها تفریح است. و وقتی [در زندگی مردم] هر روز تفریح وجود داشته باشد، [نتیجه‌اش این می‌شود که: آرامش مردم تأمین خواهد بود. یعنی وقتی بیرون می‌آیند کمتر با هم دعوا می‌کنند. ببینید این تفکر انبیاء است که [متأسفانه] مورد بحث قرار نمی‌گیرد!

۶۷. ارجاع پژوهشی: عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيٍّ قَالَ: إِنَّ لِلدَّارِ شَرْفًا وَ شَرَفُهَا السَّاحَةُ الْوَأَسَعَةُ وَ الْخُلَطَاءُ الصَّالِحُونَ وَ إِنَّ لَهَا بَرَكَةً وَ بَرَكَتُهَا جُودَةٌ مَوْضِعُهَا وَ سَعَةُ سَاحَتِهَا وَ حُسْنُ جِوَارِ جِيرَانِهَا.

امیرالمؤمنین (علیه‌السلام): برای هر چیزی شرفی است، و شرف خانه وسعت حیاط خانه و معاشران و آمیزش کنندگان صالح می‌باشد، و برای خانه برکتی است و برکت آن خوب بودن مکان آن و وسعت صحن و خوبی همسایگان آن است.

مکارم الأخلاق، ص ۱۲۵ / بحار الأنوار، ج ۷۳، ص ۱۵۴

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ مَاجِيلَوِيٌّ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الْعَطَّارُ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ الْأَدَمِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي عُثْمَانُ بْنُ عِيسَى عَنْ خَالِدِ بْنِ نَجِيحٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: ... وَ أَمَّا [شَوْمٌ] الدَّارُ فَضِيْقُ سَاحَتِهَا وَ شَرُّ جِيرَانِهَا وَ كَثْرَةُ عُيُوبِهَا.

امام صادق (علیه‌السلام) ... و اما (شومی) خانه، تنگی فضای حیاط و بدی همسایگان و بسیاری عیوب‌اش می‌باشد

الخصال، ج ۱، ص ۱۰۰ / من لا يحضره الفقيه، ج ۳، ص ۵۵۶ / معاني الأخبار، ص ۱۵۲ / الأملی (للسدوق)، ص ۲۳۹

مکارم الأخلاق، ص ۲۳۴ / روضة الواعظین، ج ۲، ص ۳۸۶

وسائل الشيعة، ج ۲۱، ص ۲۵۲ / الوافي، ج ۲۰، ص ۷۹۱ / بحار الأنوار، ج ۷۳، ص ۱۵۰

۳/۲/۳/۳. کاهش وظایف آموزشی وزارتخانه‌های آموزش و پرورش و آموزش عالی (از طریق تحقق خانواده‌های متکفل آموزشی)؛ سومین کارگرد نهادی خودتنظیمی در روابط خانوادگی

سومین فایده تقویت خودتنظیمی روابط خانوادگی عبارت است از: کاهش وظایف آموزشی وزارتخانه‌های آموزش و پرورش و آموزش عالی. می‌دانید که یکی از تعالیم غریب و متروک انبیاء این است که تأکید دارند که: "پدر و مادر" باید خودشان معلم بچه‌های خودشان باشند.^{۶۸} ولی الآن ما

۶۸. **ارجاع پژوهشی:** مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ بْنِ الْحُسَيْنِ يَاسِنَادِهِ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ الْفَضْلِ عَنْ ثَابِتِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ سَيِّدِ الْعَابِدِينَ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: حَقُّ اللَّهِ الْأَكْبَرُ عَلَيْكَ أَنْ تُعْبُدَهُ وَ لَا تُشْرِكَ بِهِ شَيْئاً... وَ أَمَا حَقُّ وَلَدِكَ فَإِنَّ تَعَلَّمَ أَنَّهُ مِنْكَ وَ مُضَافٌ إِلَيْكَ فِي عَاجِلِ الدُّنْيَا بِخَيْرِهِ وَ شَرِّهِ وَ أَنَّكَ مَسْتَوْلٌ عَمَّا وُلِّيْتَهُ مِنْ مُحْسِنِ الْأَدَبِ وَ الدَّلَالَةِ عَلَى رَبِّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ الْمَعُونَةِ عَلَى طَاعَتِهِ فَاعْمَلْ فِي أَمْرِهِ عَمَلٌ مَنْ يَعْلَمُ أَنَّهُ مَثَابٌ عَلَى الْإِحْسَانِ إِلَيْهِ مُعَاقَبٌ عَلَى الْإِسَاءَةِ إِلَيْهِ ...

از ثابت بن دینار نقل شده که امام علی بن الحسین زین العابدین علیه السلام فرمود: حق خداوند اکبر بر تو این است که او را پرستش کنی و چیزی را شریک او قرار ندهی و ... و اما حق فرزندت این است که بدانی او از توسل و خیر و شر او در دنیا متعلق بتو می‌باشد، و تو در نزد پروردگارت از سرپرستی او در ادب نیکو و هدایت بسوی پروردگار و اطاعت از خدا مستول هستی پس در امر فرزندت مانند کسی کوشش کن که یقین دارد در احسان به وی ثواب برده و در بدی بوی عقاب خواهد بود...

من لا يحضره الفقيه، ج ۲، ص ۶۲۲ / الأمالي (للصدوق)، ص ۳۷۱ / الخصال، ج ۲، ص ۵۶۸ / مكارم الأخلاق، ص ۴۲۱ الوافي، ج ۵، ص ۷۱۵ / وسائل الشیعة، ج ۱۵، ص ۱۷۵ / بحار الأنوار، ج ۷۱، ص ۶ / نقلاً عن الخصال

مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الْفَتَّالُ فِي رَوْضَةِ الْوَاعِظِينَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص: **مِنْ حَقِّ الْوَلَدِ عَلَى الْوَالِدِ ثَلَاثَةٌ: يُحَسِّنُ اسْمَهُ، وَيُعَلِّمُهُ الْكِتَابَةَ، وَيُرْزُقُهُ إِذَا بَلَغَ.**

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: از جمله حقوق فرزند بر پدرش سه چیز است: برایش نام خوب انتخاب کند، سواد به او بیاموزد و هر گاه به سن بلوغ رسید، او را همسر دهد.

روضة الواعظین، ج ۲، ص ۳۶۹ / مكارم الأخلاق، ص ۲۲۰ / وسائل الشیعة، ج ۲۱، ص ۴۸۲

رسول الله صلی الله علیه و آله: **حَقُّ الْوَلَدِ عَلَى الْوَالِدِ أَنْ يُعَلِّمَهُ الْكِتَابَةَ، وَالسَّبَاحَةَ، وَالرَّيْمَانَةَ، وَأَنْ لَا يَرْزُقَهُ إِلَّا طَيِّباً.** پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: حق فرزند بر پدرش این است که او را سواد و شنا و تیراندازی بیاموزد و جز روزی حلال خوراک او نکند.

مکاتیب الرسول صلی الله علیه و آله و سلم، ج ۱، ص ۳۸۳ / کنز العمال، ح ۴۵۳۴۰

عن رسول الله صلی الله علیه و آله: **حَقُّ الْوَلَدِ عَلَى الْوَالِدِ أَنْ يُحَسِّنَ اسْمَهُ، وَيُرْزُقَهُ إِذَا أَدْرَكَ، وَيُعَلِّمَهُ الْكِتَابَ.** پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: حق فرزند بر پدرش این است که نام نیکو برایش انتخاب کند، هر وقت بالغ شد، او را همسر دهد، و به او قرآن بیاموزد.

مکاتیب الرسول صلی الله علیه و آله و سلم، ج ۱، ص ۳۸۳ / کنز العمال ۴۵۱۹۱

عَدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدَ بْنِ خَالِدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ عَنْ رَجُلٍ عَنْ جَمِيلِ بْنِ دَرَّاجٍ وَ غَيْرِهِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: **بَادِرُوا أَوْلَادَكُمْ بِالْحَدِيثِ قَبْلَ أَنْ يَسْبِقَكُمْ إِلَيْهِمُ الْمُوجِبَةُ.**

امام صادق علیه السلام: نوجوانان خود را، پیش از آنکه [فرقه] مرجئه به سراغشان روند، حدیث بیاموزید.

الكافي، ج ۶، ص ۴۷ / وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۳۳۱

آموزش را به یک "نظام آموزشی" تفویض کرده‌ایم. درحالی که باید خانواده‌های متکفل آموزش را جایگزین کنیم.^{۶۹}

۳/۲/۳/۴. کاهش وظایف نیروهای نظامی (از طریق آموزش ورزش‌های مفید شنا و تیراندازی و اسب‌سواری توسط پدر و در نتیجه: قوی شدن افراد جامعه از لحاظ بدنی)؛ چهارمین کارکرد نهادی خودتنظیمی در روابط خانوادگی

چهارمین فایده که در این جلسه برای کارکرد نهادی خودتنظیمی روابط خانوادگی بیان می‌کنیم عبارت است از: کاهش وظایف نیروهای نظامی. در روایت داریم که پدر خانواده موظف است سه

قَالَ ع: إِنَّ [لِلْوَالِدِ عَلَى الْوَلَدِ] لَلْوَالِدِ عَلَى الْوَالِدِ حَقًّا وَإِنَّ [لِلْوَالِدِ عَلَى الْوَالِدِ] لَلْوَالِدِ عَلَى الْوَالِدِ حَقًّا فَحَقُّ الْوَالِدِ عَلَى الْوَلَدِ أَنْ يُطِيعَهُ فِي كُلِّ شَيْءٍ إِلَّا فِي مَعْصِيَةِ اللَّهِ سُبْحَانَهُ وَحَقُّ الْوَالِدِ عَلَى الْوَالِدِ أَنْ يُحَسِّنَ اسْمَهُ وَيُحَسِّنَ آدَبَهُ وَيُعَلِّمَهُ الْقُرْآنَ
امیرالمومنین (علیه السلام) فرمود: برای فرزند بر عهده پدر حقی است، و برای پدر نیز بر عهده فرزند حقی است. حق پدر بر فرزند اینکه پدر را در همه امور جز در معصیت خدا اطاعت کند، و حق فرزند بر پدر اینکه برای او نام نیکو قرار دهد، و وی را نیکو تربیت نماید، و به او قرآن تعلیم دهد.

نهج البلاغه (للصّحی صالح)، ص ۵۴۶ / حکمت ۳۹۹

۶۹. **ارجاع پرورشی:** ما در قم به این نتیجه رسیده‌ایم که شکل مطلوب مدرسه، "مدارس خانگی" است. چون پدر و مادر بهتر از دیگران می‌توانند فکر فرزند و دانش آموز خود را برعهده بگیرند. ... شما فکر کنید که اگر پدر و مادری بتوانند - چون توانستن پدر و مادر هم مهم است - معلم فرزند خود بشوند، از نظر امیرالمومنین بهترین گزینه است. حضرت در یک روایت می‌فرمایند: پدر، معلم فرزند خودش است. می‌فرماید: فرزند خود را ندهید توسط دیگران تربیت شود. در ادامه حضرت استدلال‌هایی دارند. می‌فرمایند: چون معلم فرزند شما بهتر از شما فرزند شما را نمی‌شناسد. دلسوزتر از شما نسبت به فرزند شما نیست. وقت او هم به اندازه وقتی که شما با فرزند خود هستید نیست. لذا من وقتی دارم آینده را تصور می‌کنم، فکر می‌کنم یک خانواده‌هایی به وجود می‌آید که اینها معلم بچه‌های خودشان می‌شوند. اگر هم نیاز شد پدر یک معلم در کنار خودش استخدام بکند. اما اینکه ما بچه‌های خود را ۱۲ هزار ساعت تحویل یک سیستم آموزشی بدهیم وضعیت خوبی نیست و نتیجه‌اش را هم داریم می‌بینیم.

حجت الاسلام کشوری، نظریه آموزش و پرورش آینده، ۵ آذر ۱۴۰۲، بابلسر

<https://eitaa.com/olgou5898/4>

جهت مطالعه بیشتر؛ به گزارش‌های مکتوب مدرسه فقهی هدایت در مورد «نظریه آموزش و پرورش آینده» مراجعه بفرمایید.

برخی از سرفصل‌های این نظریه عبارتند از: (۱) بررسی معایب آموزش و پرورش موجود (از حیث هدف، روش و محتوا)، (۲) بررسی ویژگی‌های آموزش و پرورش مطلوب، (۳) اولین اقدام برای دستیابی به آموزش و پرورش مطلوب، (۴) وظیفه نهادهای حاکمیتی برای اجرای نظریه آموزش و پرورش آینده، (۵) وظیفه مجموعه‌های مردمی برای اجرای نظریه آموزش و پرورش آینده، (۶) تعریف علم حاکم بر آموزش و پرورش آینده و ...

دریافت یکی از گزارش‌های مکتوب نظریه آموزش و پرورش آینده:

https://eitaa.com/ketab_olgou/78

ورزش "شنا"، "تیراندازی" و "اسب‌سواری" را به بچه‌های خود آموزش دهد^{۷۰} که الآن این‌ها متروک هستند و من دارم درباره چیزهایی که فراموش شده است حرف می‌زنم! این سه ورزش، [در دولت اسلامی] مبنای "ورزش عمومی کشور" قرار خواهد گرفت و در نتیجه افراد از نظر بدنی قوی خواهند شد و در نتیجه طمع دشمن برای تصرف کشور کاهش پیدا خواهد کرد.^{۷۱}

بینید؛ تمام این خدمات را "خانواده" انجام می‌دهد اما "کارکردهای نهادی" هم دارد. بنابراین دیگر نیاز نیست شهرداری‌ها اینقدر برای تفریح متمرکز هزینه کنند. الآن ما با شهرداری قم در همین زمینه در حال مباحثه هستیم. من گفتم چرا "باغ پرندگان" یا مثلاً "آکواریوم بزرگ" می‌سازید؟ و بعد یک تبلیغات اغواکننده هم به آن ضمیمه می‌کنید و می‌گویید: بزرگترین آکواریوم خاورمیانه [را ساخته‌ایم]. بعد هم می‌گویند: تفریح مردم را تأمین کردیم. این یک دروغ کارشناسی بزرگ است! با ساخت باغ پرندگان و پارک و بزرگ‌ترین آکواریوم خاورمیانه، واقعاً مشکل تفریح چقدر از مردم حل می‌شود؟! تفریح را نمی‌شود به این نحو حداقلی تأمین کرد؛ تفریح باید بیاید داخل "خانه".

پس بینید که تنظیم روابط انسانی، کارکرد نهادی [هم] دارد و نیاز نیست شما این همه نهاد داشته باشید که متولی ایجاد تفریح برای مردم باشند؛ بلکه [نهادهای فقط] به عنوان هدایتگر و زیرساخت‌گذار عمل می‌کنند. پس این هم مثال دوم.

۷۰. **ارجاع پژوهشی:** علي بن اَسْباطٍ عَنْ عَمِّهِ يَعْقُوبَ بْنِ سَالِمٍ رَقَعَهُ قَالَ قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَّمُوا أَوْلَادَكُمْ السَّبَاحَةَ وَ الرِّمَايَةَ؛

پیامبر خدا ﷺ: به فرزندان، شنا و تیراندازی یاد دهید.

الکافی، ج ۶، ص ۴۷ / وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۳۳۱

الإمام علي عليه السلام: عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ: أَنَّهُ رَخَّصَ فِي السَّبْقِ بَيْنَ الْخَيْلِ وَ سَابِقِ بَيْتِهَا وَ جَعَلَ فِي ذَلِكَ أَوَاقِيَةً مِنْ فِضَّةٍ؛

امام علی علیه السلام: پیامبر خدا ﷺ، اجازه برگزاری مسابقه اسب سواری داد و خود، آن را اجرا کرد و هفت مثقال نقره، [جایزه] مقرر کرد.

دعائم الإسلام، ج ۱، ص ۳۴۵

عنه ﷺ: مَا يَشْهَدُ الْمَلَائِكَةُ مِنْ لَهْوِكُمْ إِلَّا الرَّهَانَ وَ التَّنْضَالَ؛

پیامبر خدا ﷺ: در میان سرگرمی‌های شما، فرشتگان، تنها در مسابقه اسب سواری و تیراندازی، حضور می‌یابند.

المعجم الكبير، ج ۱۲ ص ۳۰۵ ح ۱۳۴۷۴

۷۱. **ارجاع پژوهشی:** عَنْهُ ﷺ: عَلَّمُوا بَيْتِكُمُ الرِّمِي؛ فَإِنَّهُ يَكَايَةُ الْعَدُو؛

پیامبر خدا ﷺ: به پسرانتان، تیراندازی یاد دهید؛ چراکه مایه پیروزی بر دشمن است.

نهج الفصاحة، ص ۵۶۸

۲/۲/۳. برخی کارکردهای نهادهای خودتنظیمی رابطه با امام: کاهش چالش‌های سیاسی (و در نتیجه: کاهش وظایف نهادهای سیاسی-امنیتی)

مثال سوم، "تقویت خودتنظیمی در رابطه با امام" است. اینکه امام درست انتخاب شود، مساوی است با کاهش چالش‌های سیاسی در جامعه. عدم شناخت امام به شکل صحیح، باعث پیدایش فرقه‌ها خواهد شد. الآن علت اصلی وجود این فرقه‌هایی که ما در کشور داریم (که دارند چالش سیاسی هم ایجاد می‌کنند) این است که: امام برای آن‌ها به درستی تبیین نشده است. مثلاً متصوفه که خودشان چند فرقه هستند و دیگران؛ این‌ها مقام امام را نشناخته‌اند. این عدم شناخت علاوه بر اینکه در "محاسبه الهی" از آن‌ها در آخرت سوال خواهد شد،^{۷۲} ما با این‌ها در دنیا یک مشکل دیگر هم داریم و آن اینکه "چالش سیاسی" ایجاد می‌کنند. چرا؟ چون در ذهن برخی از این ۲۴ و نیم میلیون خانواده ایرانی یک امامی برجسته است و او را انتخاب کرده‌اند که او صلاحیت امامت ندارد. در نتیجه این چالش‌ها ایجاد می‌شود.

---

۷۲. ارجاع پژوهشی: یَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ اُنَاسٍ بِاِمَامِهِمْ فَمَنْ اُوْتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ فَاُولَئِكَ يَلْقَوْنَ كِتَابَهُمْ وَ لَا يُظْلَمُونَ فَتِيلاً / اسراء، آیه ۷۱ [یاد کن] روزی را که هر گروهی از مردم را با پیشوایشان می‌خوانیم پس کسانی که نامه اعمالشان را به دست راستشان دهند، پس آنان نامه خود را [با شادی و خوشحالی] می‌خوانند و به اندازه رشته میان هسته خرما مورد ستم قرار نمی‌گیرند.

۲/۲/۴. برخی کارکردهای نهادی خودتنظیمی رابطه با شریک شغلی و طرف معامله: کاهش کم‌فروشی و احتکار (و در نتیجه: کاهش وظایف نهاد تعزیرات و نهادهای تنظیم بازار)

مثال چهارم این است که: "تقویت خودتنظیمی در رابطه با شریک شغلی و طرف معامله و تجارت"، منجر به کاهش پدیده‌های "کم‌فروشی" و "احتکار" می‌شود. [این امر سبب کاهش وظایف تعزیرات و نهادهایی می‌شود که مسئولیت تنظیم بازار را بر عهده دارند.] البته در این باره باید بعداً بیشتر توضیح بدهیم.

خب؛ در اینجا به چند مثال اشاره کردیم. اما عرض کنم که هر سیزده نوع رابطه انسانی، کارکرد نهادی دارند و می‌شود به آن‌ها رسیدگی کرد. این هم از سرفصل دوم.

غرض من از سرفصل دوم این بود که: اگر یک طلبه‌ای در مورد "تنظیم روابط انسانی" صحبت کرد، شما تصور نکنید که فقط "آخرت" مدنظر اوست (البته آن مقصد بسیار بزرگی است چون مساوی با ابدیت آدم‌هاست). و [همچنین] تصور نکنید که فقط اینکه آدم‌ها در این دنیا به "آرامش" برسند مدنظر اوست (که البته این هم مقصد بزرگی است)؛ اما عمده مقصد این است که: پدیده "نظم اختیاری" شکل بگیرد تا دولت مجبور نشود که اینقدر نهادهای متعدد و موازی برای حل مشکلات ایجاد کنند.

۳/۳. نیاز فراوان دولت مدرن به نهادسازی‌های روزافزون!؛ یکی از نتایج عدم ارائه خدمات بر مبنای خودتنظیمی روابط انسانی (نظم اختیاری)

من دیدم اخیراً در کشور ما "اورژانس اجتماعی" هم ایجاد شده است!^{۷۳} چرا اورژانس اجتماعی ایجاد می‌شود؟ چون خانواده‌ها دچار اختلال حداکثری شده‌اند. بعد مدیر ما به جای اینکه برای حل این

---

۷۳. **ارجاع پردازشی: اورژانس اجتماعی چیست؟** ... این برنامه حاصل فعالیت چند ساله سازمان بهزیستی کشور است. که تلفیقی از مداخله در بحران، فردی، خانوادگی و اجتماعی (مرکز اورژانس اجتماعی)، خط تلفن اورژانس اجتماعی (۱۲۳)، تیم سیار اورژانس اجتماعی (خدمات اجتماعی سیار) و پایگاه اورژانس اجتماعی (پایگاه خدمات اجتماعی) است که در مرحله اول با هدف توانمندسازی اجتماع محور در سکونت گاه‌های غیررسمی تدوین شده بود. ... این برنامه قصد دارد تا "مداخلات روانی - اجتماعی" را قبل "از مداخلات قضایی و انتظامی" و حتی در کنار این نوع مداخلات جایگزین کند که این مسئله در "پیشگیری از وقوع جرم" و "قضاردائی" نیز نقش مهمی ایفا می‌کند. **اهداف اختصاصی:** در دسترس قرار دادن خدمات تخصصی و اورژانسی سازمان بهزیستی به آحاد جامعه / ارتقاء توانمندیهای افراد در معرض آسیب و آسیب دیده اجتماعی جهت مقابله با مسائل اجتماعی در شرایط بحرانی از طریق ارائه خدمات تخصصی و به موقع / ارتقاء آگاهی و شناخت خانواده و اجتماعی نسبت به نیازهای مراجعان به منظور تسهیل

"اختلالات به وجودآمده در روابط انسانی" راه‌حل ارائه کند؛ دوباره یک نهاد جدید به اسم "اورژانس اجتماعی" می‌سازد! تا این نهاد به نحو اولیه به این مشکل رسیدگی کند.

اصلاً کشورها و "دولت‌های مدرن"، سندروم ساخت نهاد و سازمان و مؤسسه و شرکت دارند! که حالا رئیس همه این‌ها شماها هستید! و هیچ مقابله‌ای هم [با این مشکل] نمی‌کنید؛ مثلاً: شما برای آن‌ها "پست سازمانی" تعریف می‌کنید! "درجه شغلی" تعیین می‌کنید! "حقوق" آن‌ها را معین می‌کنید. درحالی که ما می‌گوییم به چه دلیل ما باید این همه نهادسازی انجام بدهیم؟! درحالی که می‌توانیم در ذیل یک اَبَر مفهومی به اسم "خودتنظیمی روابط انسانی" همه این مسائل را مدیریت کنیم. این اصل بحث من است. من از این موضوع هم عبور می‌کنم.

فرایند حل مسئله در شرایط بحرانی ... . گروه‌های هدف: زوجین متقاضی طلاق و افراد دارای اختلاف خانوادگی حاد / زنان و دختران در معرض آسیب اجتماعی یا آسیب دیده اجتماعی / افرادی که قصد خودکشی دارند یا اقدام به خودکشی کرده اند / کودکان خیابانی و کار / همسران آزار دیده / کودکان آزار دیده / مبتلایان به اختلال هویت جنسی / دختران و پسران فراری از منزل...

منبع: سازمان بهزیستی کشور

<https://behzisti.ir/xAwR>

<https://www.behzisti.ir/news/۱۵۶۲۳>

۴. سوال سوم: دستگاه‌های اجرایی برای تحقق خودتنظیمی در روابط انسانی چه خدماتی باید ارائه کنند؟ (تصمیم)

سرفصل سوم یکی از مهم‌ترین سرفصل‌های این جلسه است. بنده نه خدمت زیرساختی را در این جلسه خدمت عزیزان ارائه خواهم کرد، اما اگر فرصت دیگری وجود داشت برخی از خدمات دیگر را در این رابطه ارائه خواهم کرد.

۴/۱. خدمت اول: واگذاری زمین رایگان به خانواده‌ها (اجرای قانون مترقی احیاء موات)

۴/۱/۱. واگذاری هزار متر زمین رایگان به ۱۰ میلیون خانواده مستاجر ایرانی؛ اولین مرحله پیشنهادی برای واگذاری زمین رایگان به خانواده‌ها

[اولین خدمت این است که:] باید زمین به صورت "رایگان" در اختیار همه خانواده‌ها قرار بگیرد. که در مرحله اول پیشنهاد ما این است که به ۱۰ میلیون خانواده ایرانی که خانه ندارند و مستاجر هستند، هزار متر زمین رایگان داده شود. البته این یک مقدمات اجرایی و اداری دارد که عرض کردم اگر جلساتی باشد من در مورد "نحوه اجرای قانون مترقی احیاء موات"^{۷۴} بحث خواهم کرد و به شبهات آن پاسخ خواهم داد.

۷۴. **ارجاع پرورشی:** ما [در فقه] قائل به "احیاء موات" هستیم، [در فقه] زمین رایگان است و دیگر پولی را بابت زمین پرداخت نمی‌کنیم. می‌گوییم این [احیاء موات] "قانون پیامبر" است [۱] و از قانون پیامبر هم دفاع می‌کنیم. می‌گوییم: خدا به هر انسانی که قدرت "احیاء موات" را دارد، "زمین رایگان" واگذار کرده است. این "مدرنیت" است که ما را وادار کرده زمین را هم باید بخریم! شهرداری‌ها این کار را کرده‌اند! حالا دائماً بروید علوم دانشگاهی را بخوانید! "قانون پیامبران" این نیست. در قم، دو سوم قیمت تمام شده مسکن برای زمین است! سرمایه‌داری همه چیز را گران می‌کند! ولی تفکر فقهی همه چیز را به سمت رایگان کردن می‌برد. اگر شاگرد انبیاء شدیم این چنین می‌شود.

حجت الاسلام کشوری، گزارش مکتوب مقررات فقهی ساختمان، ص ۳۹

<https://eitaa.com/olgou۶۱۸۳/۴>

[۱] **ارجاع پژوهشی:** عَلِيُّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ التَّوْفَلِيِّ عَنِ السَّكُونِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: مَنْ غَرَسَ شَجْرًا أَوْ حَفَرَ وادياً بَدَيْتاً لَمْ يَسْبِقْهُ إِلَيْهِ أَحَدٌ أَوْ أَحْيَا أَرْضاً مَيْتَةً فَهِيَ لَهُ قِضَاءٌ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَرَسُولُهُ؛

پیامبر ﷺ فرمود: هر کس درختی بکارد در جایی که کسی بر وی در آن مکان پیشی نگرفته یا زمین مرده‌ای را آباد کند، برای او خواهد بود. بخاطر حکم خدا و رسول او.

من لا يحضره الفقيه، ج ۳، ص ۲۴۰ / تهذيب الأحكام، ج ۷، ص ۱۵۱ / الإستبصار، ج ۳، ص ۱۰۷

الوافي، ج ۱۸، ص ۹۸۴ / وسائل الشيعه، ج ۲۵، ص ۴۱۳

[مثلاً] یکی از شبهات این است که می‌گویند: ما با "پدیده شهرهای بزرگ" رو به رو خواهیم شد. پاسخ این است که "ما با شهرهای کوچک به هم پیوسته" مواجه خواهیم شد و لزومی ندارد مدیریت را متمرکز کنیم. مثل شهرهای شمال که [وقتی] شما از این کوچه در می‌آید، وارد یک شهر دیگری می‌شوید. ولی در هر یک از این شهرها یک "مدیریت مستقل" حاکم است. این‌ها را بعداً مفصل بحث خواهیم کرد.^{۷۵}

۴/۱/۲. محوریت زمین در همه امور (کشاورزی، دامداری، باغداری، ساخت خانه، تفریح و...); علت لزوم واگذاری زمین رایگان به خانواده‌ها

خب؛ حالا اگر کسی می‌خواهد "تنظیم روابط انسانی" را شروع کند، اول باید از "واگذاری زمین [رایگان]" شروع کند. چون زمین، زیرساخت "کشاورزی" است، زیرساخت "دامداری" است، زیرساخت "باغداری" است، زیرساخت "ساخت خانه" است، زیرساخت "تفریح" است. زمین زیرساخت همه چیز است. وقتی قیمت زمین در یک کشوری نجومی می‌شود، یعنی: هیچ یک از این‌ها را نمی‌شود انجام داد! چون همه چیز باید روی "زمین" پیاده شود. پس ببینید این اولین خدمت است.

حالا شما، با این معیار، دولت مدرن ایران یا جاهای دیگر دنیا را ارزیابی کنید. ببینید آیا می‌شود نمره داد یا باید نقد کرد؟ حالا بعداً عرض خواهیم کرد که کدام سازمان‌ها مکلف به اجرای این کار هستند. آن سازمان‌ها را باید به‌طور ویژه ارزیابی کنیم و آموزش بدهیم. چون وظیفه آموزش کارمندان دولت طبق ماده ۵۸ و ۵۹ قانون خدمات کشوری به عهده سازمان اداری استخدامی است.^{۷۶} چرا کارمندان و کارشناسان ما با "مفهوم خدمات تنظیم‌کننده روابط انسانی" آشنا نیستند؟! و فکر می‌کنند هر طرحی خدمت محسوب می‌شود؟! این اولین خدمت.

۷۵. جهت مشاهده برخی از شبهات امکان‌سنجی واگذاری زمین رایگان و ساخت دار و اسعه و پاسخ اجمالی آنها؛ به پیوست شماره ۱۴ مراجعه فرمایید.

۷۶. به ارجاع شماره ۹ مراجعه فرمایید.

۴/۲. خدمت دوم: ساخت گسترده بازارهای موقت

خدمت دوم، "ساخت گسترده بازارهای موقت" است. این دومین خدمتی است که دولت یا خیرین باید انجام بدهند. در اسلام هزینه محل تجارت باید توسط حاکمیت و یا خیرین پرداخت شود. مفهوم "بازار موقت" در اسلام به همین معنی است. یعنی محلی را به شکل "ثابت" می‌سازیم اما محل بهره‌برداری آن را "موقت" قرار می‌دهیم.

۴/۲/۱. رایگان بودن و دارا بودن حق اولویت (قاعده سبقت)؛ دو ویژگی بازارهای موقت

روایتی از امام صادق (علیه السلام) است که از امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) نقل می‌کنند و توضیح می‌دهند که ایشان با وجود جنگ‌هایی که داشتند چگونه طی کمتر از ۵ سال فقر را صفر کردند؛ می‌فرمایند: «امیرالمؤمنین کان یقول»، عبارت «کان یقول» یعنی: همیشه می‌فرمودند: «سُوقُ الْمُسْلِمِينَ كَمَسْجِدِهِمْ فَمَنْ سَبَقَ إِلَى مَكَانٍ فَهُوَ أَحَقُّ بِهِ إِلَى اللَّيْلِ قَالَ وَكَانَ لَا يَأْخُذُ عَلَى يَبُوتِ السُّوقِ الْكِرَاهَةِ».^{۷۷} امیرالمؤمنین دائماً به مردم و به کارگزارانشان می‌فرمودند: مسجد و بازار مسلمین مثل هم هستند؛ و این شباهت از دو حیث است: اول اینکه نحوه استفاده باید در هر دو "رایگان" باشد. یعنی همان‌طور که شما وقتی به مسجد می‌روید، پولی پرداخت نمی‌کنید؛ بازار موقت هم باید ساخته شود و به نحو رایگان در اختیار مردم قرار بگیرد. دوم هم اینکه "قاعده سبقت"^{۷۸} باید (مانند

۷۷. ارجاع پژوهشی: مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ طَلْحَةَ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ: قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عليه السلام: سُوقُ الْمُسْلِمِينَ كَمَسْجِدِهِمْ فَمَنْ سَبَقَ إِلَى مَكَانٍ فَهُوَ أَحَقُّ بِهِ إِلَى اللَّيْلِ قَالَ وَكَانَ لَا يَأْخُذُ عَلَى يَبُوتِ السُّوقِ كِرَاهَةً؛

امیرمؤمنان علی عليه السلام فرمود: بازار مسلمانان مانند مسجد آنها است، بنابراین هرکس زودتر به مکانی برسد، برای ماندن در آنجا آن روز تا شب سزاوارتر از دیگران است. آن حضرت برای حجره‌هایی که در بازار بود کرایه نمی‌گرفت.

الكافي، ج ۲، ص ۶۶۲ / تهذيب الأحكام، ج ۷، ص ۹ / وسائل الشيعة، ج ۵، ص ۲۷۸

۷۸. ارجاع پژوهشی: حق سبقت: اولویت ناشی از پیشی گرفتن. حق سبقت عبارت است از حق اولویت در استفاده از مکانهای

عمومی همچون مساجد، زیارتگاهها و بوستانها که به سبب پیشی گرفتن بر دیگران برای سبقت‌گیرنده ثابت است و از آن در باب صلات و احیای موات سخن گفته‌اند. کسی که در استفاده از مکانی عمومی بر دیگران پیشی گیرد، نسبت به آن مکان حق اولویت پیدا می‌کند و در نتیجه دیگری نمی‌تواند در استفاده از آن مکان مزاحم وی گردد، مگر آنکه پیشی‌گیرنده از آن جا اعراض و آن را ترك کند؛ بلکه به قول برخی، اگر کسی او را از آن مکان به زور بلند کند و در آن جا نماز بگذارد، نمازش باطل است.

فرهنگ فقه مطابق مذهب اهل بیت علیهم السلام؛ ج ۳، ص ۳۳۷

مسجد) در آن جاری باشد؛ در مسجد هر کسی زودتر رفت، یک جایی را اشغال می‌کند. [بازار هم در اسلام همینطور است؛] مثلاً فرض کنید یک بازار موقت دارید که ۲۰۰ حجره دارد؛ هر کسی که زودتر آنجا را گرفت، تا آخر شب آن حجره برای اوست. [و این جواز استفاده،] روزانه است.

برخی اینجا اشکال کردند و گفتند: این طرح مگر برای چند درصد از مشاغل جواب می‌دهد؟ من عرض می‌کنم: بسیاری از مشاغل نوپا و مشاغل خانگی، محل تجارت دائم احتیاج ندارند. یعنی همین که شما حجره‌ای را در دسترس او قرار دهید، یکی دو روز می‌آید جنس خود را می‌فروشد و می‌رود. اگر کسی واقعاً بر روی "زیست‌بوم مشاغل غیرمتمرکز"^{۷۹} کار کرده باشد و آن را شناخته باشد، خواهد دید که "مشاغل غیرمتمرکز" همیشه به "محل تجارت" نیاز ندارند. بنابراین شما باید یک بازاری داشته باشید که اگر صاحب آن کسب‌وکار به یک محل خرید و فروش نیاز داشت، هیچ هزینه‌ای پرداخت نکند. الآن این شنبه‌بازارها و دوشنبه‌بازارها و سه شنبه‌بازارهایی که شبیه همین بازارهای موقت است؛ قیمت‌هایش نسبت به مغازه‌ها و پاساژها یک‌سوم یا نصف است! علت این ارزانی این است که: فروشنده، هزینه محل تجارت را پرداخت نمی‌کند.

آنچه که به آن «حق سبق» تعلق گرفته به این ترتیب که شخصی قبل از دیگران از مسجد یا غیر آن، جایی را برای نماز اختیار کند و از آن اعراض نکند، بنابر احتیاط واجب- اگر دیگری بخواهد آنجا را بگیرد- در حکم غصب است. و نماز در صورتی در جای غصبی باطل می‌شود که نمازگزار، غصب بودن آن را بداند و در حال اختیار باشد.

ترجمه تحریر الوسيلة (امام خمینی)، ج ۱، ص ۲۶۷

۷۹. **ارجاع پرورشی:** جهت مطالعه بیشتر در این باره، به گزارش مدرسه فقهی هدایت با عنوان «الگوی مردم پایه مشاغل برتر» (در ۲۱۰ صفحه با ارجاع به ۱۸۶ آیه و روایت) مراجعه بفرمایید. در این گزارش به بررسی و پاسخ به شش سوال و سرفصل پراخته شده است: سرفصل اول: خطر یکسان‌انگاری مفاهیم اسلامی با مفاهیم غربی در کشور! سرفصل دوم: دلایل طرح ایده SMEها (پیشنهاد سند توسعه پایدار ۲۰۳۰) در کشور چیست؟ سرفصل سوم: اشکالات مدل SME (بنگاه‌های کوچک و متوسط) چیست؟ سرفصل چهارم: اقتصاد مردمی چه ویژگی‌هایی دارد؟ سرفصل پنجم: اقدامات لازم برای مردمی کردن اقتصاد چیست؟ (۴۰ اقدام) سرفصل ششم: معرفی شش شاخص جدید برای ارزیابی و تولید آمار در اقتصاد کشور.

دریافت متن گزارش:

<https://eitaa.com/olgou6363/4>

منبع: کانال الگوی پیشرفت اسلامی در پیام‌رسان ایتا

۴/۲/۲. فراهم‌شدن رایگان محل کسب برای عموم مردم (و در نتیجه: کاهش پدیده رانت در دلالی و توزیع انحصاری) و ارزان‌تر شدن کالا؛ دو فائده از فواید بازارهای موقت

چهار نوع هزینه است که [برای فروشنده] خیلی سنگین می‌شود: هزینه مالیات‌ها، هزینه آب و برق، هزینه شاگرد و هزینه اصل مغازه که معمولاً اجاره می‌کنند. بنابراین قیمت اجناس بالا می‌رود. "سازمان امور استخدامی" باید اینطور خدمات کشور را ارزیابی کند که [مثلاً] مردم چقدر به "تجارت" دعوت می‌شوند؟ و [چقدر] "زیرساخت تجارت عمومی" برای آن‌ها آماده می‌شود؟ الآن تجارت، مخصوص خواص است؛ ولی امام صادق (علیه السلام) فرمودند: «همه شما تجارت را شغل دوم خود قرار بدهید».^{۸۰} بعد حضرت چهار پنج دلیل اقامه کرده‌اند؛ یکی از آن دلایل این است که: «تجارت عقل را زیاد می‌کند».^{۸۱}

شما اگر بخواهید با پدیده "دلالی" و "انحصار در توزیع" مواجه شوید، راهش "ساخت بازارهای موقت" است؛ اجازه بدهید همه مردم توزیع‌کننده باشند تا قیمت‌ها کاهش پیدا کند. اما الآن وقتی توزیع‌کننده انحصاری است او خودش یک قیمتی را (حتی به تولیدکننده) تحمیل می‌کند! "انحصار در توزیع" رانت محسوب می‌شود و باید با آن مقابله کرد.

۸۰. ارجاع پژوهشی: أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ يَحْيَى عَنِ جَدِّهِ الْحَسَنِ بْنِ زَائِدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ: تَعَرَّضُوا لِلتَّجَارَةِ فَإِنَّ فِيهَا غِنًى لَكُمْ عَمَّا فِي أَيْدِي النَّاسِ.

امیرالمومنین (علیه السلام): همگی متعرض تجارت شوید؛ چرا که در آن برای شما، بی نیازی است از آنچه در دست مردم است. الکافی، ج ۵، ص ۱۴۹ / من لا یحضره الفقیه، ج ۳، ص ۱۹۳ / الخصال، ج ۲، ص ۶۲۱

۸۱. ارجاع پژوهشی: عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ عَنِ ابْنِ بُكَيْرٍ عَمَّنْ حَدَّثَهُ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: التَّجَارَةُ تَرِيدُ فِي الْعَقْلِ؛

امام صادق (علیه السلام): تجارت، بر خرد می‌افزاید.

الکافی، ج ۵، ص ۱۴۸ / من لا یحضره الفقیه، ج ۳، ص ۱۹۱

الوافی، ج ۱۷، ص ۱۲۱ / وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۱۲

۴/۳. خدمت سوم: تهیه نقشه کالبدی محلات و بازتعریف طرح‌های تفصیلی شهری

خدمت سوم، "تهیه نقشه کالبدی محلات و بازتعریف طرح‌های تفصیلی شهری" است. طرح‌های تفصیلی شهری^{۸۲}، شهرها و حتی روستاها را به محوریت مفهوم "منطقه شهری" باز تعریف می‌کند؛ درحالی که اگر بخواهیم "تنظیم روابط انسانی" داشته باشیم، لازم است مفهوم "محیط همسایگی" (که ما آن را به "محله محوری" ترجمه می‌کنیم)^{۸۳} را احیاء کنیم. یعنی واحد اداره را باید کوچک کنیم. و اگر این کار صورت بگیرد نتیجه‌اش این می‌شود که تنظیم روابط انسانی راحت‌تر صورت خواهد

۸۲. **ارجاع پردازشی: طرح تفصیلی** در حقیقت، تنظیم برنامه‌های مفصل و انجام اقدامات جزئی در مناطق و محلات شهری و طراحی آن‌ها است. در طرح تفصیلی، خدمات و فضاهای شهری با مشخص کردن جزئیات قابل اجرا تعیین می‌شود. با استفاده از این طرح‌ها می‌توان برنامه‌های مشخص بخش عمومی را تعیین کرد و این برنامه‌ها را کم و برحسب اولویت در برنامه‌ریزی اجرایی سالیانه شهرداری منعکس کرد. در واقع طرح تفصیلی، طرحی است که بر اساس معیارها و ضوابط کلی طرح جامع شهری و نحوه استفاده از زمین‌های شهری در سطح محلات مختلف شهر، موقعیت و مساحت دقیق زمین برای هر یک از آن‌ها وضع دقیق و تفصیلی شبکه عبور و مرور، میزان تراکم جمعیت و تراکم ساختمانی در واحدهای شهری، اولویت‌های مربوط به مناطق و بهسازی، نوسازی، توسعه و رفع مشکلات شهری و موقعیت تمامی عوامل مختلف شهری در آن تعیین و نقشه‌ها و مشخصات مربوط به مالکیت بر اساس مدارک ثبتی تهیه و تنظیم می‌شود. طرح تفصیلی طرحی جدا از طرح جامع شهری نیست و در واقع بخشی از آن محسوب می‌شود، اما محتوای طرح تفصیلی با طرح جامع، در جزئیات تفاوت دارد. آنچه در طرح جامع به طور کلی آمده، در طرح محتوای طرح تفصیلی با توجه به تعریفی که در قانون تغییر نام وزارت آبادانی و مسکن شده، به‌طور جزئی مشخص می‌شود. در واقع محتوای طرح تفصیلی عبارت است از: نقشه‌های کاربری اراضی، شبکه‌های ارتباطی، مساحت‌ها، سرانه‌ها، معیارها و ضوابط دقیق و اجرایی طرح جامع شهر که پیش از تهیه طرح تفصیلی تهیه شده و به تصویب مراجع رسمی رسیده است.

مراحل تصویب طرح تفصیلی: طبق قانون تاسیس شورای عالی شهرسازی و معماری ایران، تصویب طرح جامع از وظایف و اختیارات شورای عالی شهرسازی و معماری ایران است، البته این طرح پس از ارایه پیشنهاد شهردار به شورای اسلامی شهر و تصویب آن در شورای شهر و بررسی در کارگروه‌های تخصصی مربوط به شورای عالی شهرسازی ارایه شده و پس از تصویب به شهرداری ابلاغ می‌شود. پس از تصویب، طرح تفصیلی برای شهرداری همانند قانون اساسی برای یک کشور است که عدول از آن تخطف محسوب می‌شود.

سازمان تهیه کننده طرح تفصیلی بر پایه قانون تغییر نام، وزارت راه و شهرسازی است، اما این وظیفه در عمل به شهرداری‌ها محول شده است. قرارداد تهیه طرح تفصیلی با مشاور توسط سازمان‌های راه و شهرسازی منعقد می‌شود و وظیفه تصویب آن بر عهده کمیسیون ماده پنج شورای عالی شهرسازی و معماری است. بر اساس تبصره ۱ ماده ۲۳ قانون نوسازی و عمران شهری (۱۳۴۷)، شهرداری‌ها مکلفند پس از تهیه و تصویب نقشه جامع شهر، حداکثر ظرف دو سال نقشه‌ای تفصیلی را تهیه کنند، اما تهیه رسمی طرح‌های تفصیلی مصادف با قانون تاسیس شورای عالی شهرسازی و معماری ایران (۱۳۵۱) است.

انواع طرح‌های تفصیلی عبارتند از: طرح تفصیلی پایه (مکمل طرح جامع شهر). طرح تفصیلی موضعی جهت نوسازی و بهسازی بافت‌های موجود و توسعه‌های جدید شهر. طرح تفصیلی موضعی برای موضوعات خاص (شبکه حمل و نقل، تأسیسات و...).

منبع: خبرگزاری ایمننا (نخستین و تنها خبرگزاری شهر و شهروندی ایران) / ۱۰ شهریور ۱۳۹۷ / ZCM&imna.ir/x/

<https://www.imna.ir/news/۳۵۲۰۰۴>

۸۳. جهت مطالعه اجمالی در مورد «نظریه مدیریت شهری محله‌محور»؛ به پیوست شماره ۱۵ مراجعه فرمایید.

گرفت. الآن طبق آماری که برای شهر قم اعلام شده، براساس طرح تفصیلی که در شهر قم ارائه شده است، حدود ۷٪ از مساجد در شهر قم حذف خواهد شد! مسجد، یعنی: جایی که محل هدایت نرم و ایجاد نظم اختیاری است در حال حذف شدن و یا به انزوا کشیده شدن است!

۴/۴. خدمت چهارم: ساخت دار واسعه (خانه حیاط‌دار)

چهارمین خدمت، "ساخت دار واسعه" (که از آن به "خانه حیاط دار" تعبیر می‌شود) است. طبق آمار از چهارمیلیون مسکنی که نهضت ملی مسکن قول ساخت آن را داده است، حدود چهارصد هزار واحد از این خانه‌ها قرار است حیاط‌دار باشد^{۸۴} و این یک تصمیم‌سازی بود که از حوزه علمیه قم شروع شد و به دولت رسید و این باید ادامه پیدا کند. نباید برای مردم "قفس" بسازیم! بعد هم انتظار داشته باشیم مردم زندگی‌شان بهتر بشود. این هم چهارمین تصمیم^{۸۵}.

۸۴. **ارجاع پردازشی:** به گزارش خبرگزاری صداوسیما، مهرداد بذریاش (وزیر راه و شهرسازی) در سفر به قزوین با اشاره به روش ساخت خانه‌های حیاط دار یک و دوطبقه طرح نهضت ملی مسکن گفت: هر جا فضا و مساحت زمین اجازه دهد، مبنای ما احداث واحدهای یک یا دو طبقه حیاط دار خواهد بود. ... وزیر راه و شهرسازی با اشاره به ساخت ۲ میلیون و ۱۰۰ هزار واحد مسکونی در طرح نهضت ملی مسکن گفت: اکنون از این عدد عبور کرده ایم و شاهد اتفاقات خوبی در تأمین زمین و ساخت مسکن روستایی در کشور هستیم. ... وی همچنین با اشاره به واگذاری زمینهای روستایی برای ساخت مسکن تصریح کرد: در طرح نهضت ملی مسکن ۵۰۰ هزار قطعه زمین واگذار خواهد شد که سهم استان قزوین ۲۶ هزار قطعه است.

منبع: خبرگزاری صدا و سیما / تاریخ انتشار: ۲۲ بهمن ۱۴۰۲
<https://www.iribnews.ir/fa/news/۴۱۵۰۹۹۹>

۸۵. **ارجاع پرورشی:** توجه به حیاط خانه ۱۰ فایده بی بدیل برای خانواده به ارمغان می‌آورد / نمایندگان محترم مجلس و کارشناسان ساختمان کشور را به ایفای نقش در فرآیند تغییر هویت مسکن، محله و شهر دعوت می‌کنم! یکی از مهمترین ویژگی‌های مسکن از منظر اسلام مسئله حیاط خانه است. بر اساس پنج دسته از روایات - از جمله احادیث مرتبط با ایده مترقی پخت نان در خانه - برای ضرورت حیاط خانه استظهار کرده ایم! توجه به مسئله حیاط خانه و منع ساخت ساختمان با الگوی آپارتمان ۱۰ دسته فایده بی بدیل، شامل: ۱- گسترش تفریح خانگی و تقویت صله رحم، ۲- تسهیل مدیریت بازی کودکان، ۳- پیشگیری از بیماری، ۴- مطبوع سازی هوا، ۵- هدایت نزولات آسمانی به حفره های زمین از طریق حفر چاه خانگی، ۶- تسهیل معیشت مردم (اقتصاد مقاومتی)، ۷- کاهش سفرهای تفریحی، ۸- کاهش تولید زباله، ۹- تحقق ایده مترقی پخت نان در خانه و ۱۰- زمینه سازی برای تمرکز زدایی جمعیتی و مهاجرت معکوس از مناطق پرجمعیت را برای خانواده ها به ارمغان می‌آورد.

محاسبات ما در شورای راهبردی الگوی پیشرفت اسلامی نشان می‌دهد؛ که رعایت اصول فقهی ده گانه ساخت ساختمان، در مجموع هزینه های دولت و مردم را کاهش می‌دهد و به تنظیم صحیح روابط انسانی کمک می‌کند. نمایندگان محترم مجلس و کارشناسان ساختمان کشور را به ایفای نقش در فرآیند تغییر هویت مسکن، محله و شهر دعوت می‌کنم.

حجت الاسلام علی کشوری - تبیین کارکردهای ده گانه حیاط خانه - دوشنبه ۲۷ بهمن ۱۳۹۹ - حوزه علمیه قم
 منبع: کانال الگوی پیشرفت اسلامی در پیام‌رسان ایتنا
<http://nro-di.blog.ir/۲۷/۱۱/۱۳۹۹>

۴/۵. خدمت پنجم: حمایت از تحقق مشاغل برتر (مشاغل مرتبط با تولید غذا و دارو:**کشاورزی، باغداری، دامداری و خیاطی + تجارت)**

پنجمین خدمت، "حمایت از تحقق مشاغل برتر" است. منظور از "مشاغل برتر" مشاغلی است که غذا، لباس و داروی یک جمعیتی را تولید می‌کند.^{۸۶} ما نباید در لباس، غذا و دارو وابسته باشیم. برای اینکه از وابستگی در این اقلام مهم و استراتژیک عبور کنیم، راهش این است که: "مشاغل برتر" (که پنج شغل است) در جامعه ترویج پیدا کند و جزو مشاغل اصلی شوند و دولت از آنها حمایت کند. این شغل‌ها عبارت‌اند از: کشاورزی، باغداری، دامداری، خیاطی و تجارت^{۸۷} که عرض کردیم تجارت شغل دوم همه مشاغل است. باید توجه لازم به این مشاغل صورت بگیرد.

۴/۶. خدمت ششم: گسترش فضای سبز به محوریت درختان و درختچه‌های معطر و مُثمر**۴/۶/۱. بهره‌بردن از سرمایه طبیعی، افزایش آرامش و کاهش عصبانیت؛ دو نمونه از فوائد****گسترش فضای سبز به محوریت درختان و درختچه‌های معطر و مُثمر**

[خدمت ششم]: گسترش فضای سبز به محوریت درختان و درختچه‌های معطر و مُثمر. این مورد یک خدمت مهم در دولت اسلامی است. بعضی می‌پرسند: چرا فضای سبز اینقدر مهم است؟ [در پاسخ می‌گوییم]: ده‌ها دلیل دارد؛ یکی از دلایل این است که: پدیده "گرمایش و سرمایش طبیعی" را برای ما تضمین می‌کند. به‌طور مثال از وقتی که ما به "کاشت درخت" کم‌توجه شده‌ایم، شهرها و خانه‌های مان گرم‌تر شده است. مثلاً فرض کنید که اگر در حیاط یک خانه‌ای ده پانزده درخت وجود

جهت مطالعه روایات در مورد «اهمیت فراوان دار و اسعه (خانه بزرگ و حیاط دار)»: به پیوست شماره ۱۶ مراجعه فرمایید.

۸۶. **ارجاع پژوهشی:** عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِيِّ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ طَلْحَةَ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ كَانَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عليه السلام يَقُولُ لَا تَزَالُ هَذِهِ الْأُمَّةُ بِخَيْرٍ مَا لَمْ يَلْبَسُوا لِبَاسَ الْعَجَمِ وَ يَطْعَمُوا أَطْعِمَةَ الْعَجَمِ فَإِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ صَرَبَهُمُ اللَّهُ بِالذُّلِّ؛ امام صادق عليه السلام فرمود: امیر المؤمنین عليه السلام همیشه می‌فرمود: این امت همیشه در نیک بختی به سر برند تا وقتی که لباس بیگانگان را نبوشند و غذای بیگانگان را نخورند؛ اما وقتی چنین کردند خداوند آنان را به خواری اندازد.

المحاسن، ج ۲، ص ۴۱۰

۸۷. جهت مشاهده روایات مشاغل برتر (مشاغل مرتبط با تولید غذا و لباس: کشاورزی، باغداری، دامداری و خیاطی + تجارت): به پیوست شماره ۱۷ مراجعه فرمایید.

داشته باشد؛ ده پانزده درجه دمای آن خانه خنک‌تر خواهد بود. می‌دانید که "گرمایش و سرمایش طبیعی" خیلی با "گرمایش و سرمایش مصنوعی" فرق دارد که باید بعداً به این بحث بپردازیم. یکی دیگر از خاصیت‌های درختان و درختچه‌های مثمر و معطر این است که: عطر، عامل اصلی آرامش افراد است.^{۸۸} اگر کسی سوال کند که: چگونه یک آدم عصبانی را سریعاً آرام کنیم؟ یکی از پاسخ‌های مهم آن از نظر روایات این است که: [به او بگویند] عطر مصرف کند. منتها عطرها طبیعی. مثلاً "عطر نرگس"، "جنون" انسان‌ها را صفر می‌کند. آن‌ها هم صفر می‌کند!^{۸۹} خدای متعال "نرگس" را یک "درختچه امنیتی" قرار داده است! اینکه می‌بینید نبی مکرم اسلام (صلی الله علیه و آله) این همه عطر مصرف می‌کردند،^{۹۰} به این دلیل بوده که: ایشان در محیط جاهلیت بود و دائماً در برابر ایشان در مقابل صراط مستقیم لجبازی و مخالفت اتفاق می‌افتاد! یکی از چیزهایی که ایشان را آرام می‌کرد، مصرف زیاد عطر بود.

گسترش عطر و مغازه‌های عطاری و "صنعت عطر" یکی از مهم‌ترین خدمات دولت اسلامی است. منتها الآن عطر در کشور شما به کشور فرانسه و دیگر کشورها تحویل داده شده است و آن هم عطرها شیمیایی است. عجالاً شما خودتان عطر تهیه کنید و اعضای خانواده خودتان را آرام کنید تا بعد ببینیم به لحاظ زیرساختی چه کارهایی می‌توان انجام داد.

۸۸. **ارجاع پژوهشی:** علی بن ابراهیم رفعه‌ای به ابی عبد الله علیه السلام قال: مَنْ تَطَيَّبَ أَوَّلَ النَّهَارِ لَمْ يَزَلْ عَقْلُهُ مَعَهُ إِلَى اللَّيْلِ؛

امام صادق علیه السلام: هر کس در آغاز روز، بوی خوش استعمال کند، تا شب، عقلش او را همراهی می‌کند.

الکافی، ج ۶، ص ۵۱۱ / الوافی، ج ۶، ص ۶۹۶ / وسائل الشیعة، ج ۲، ص ۱۴۵

۸۹. **ارجاع پژوهشی:** وَ قَالَ صلى الله عليه وآله سَمُّوا التَّرَجِسَ وَ لَوْ فِي الْيَوْمِ مَرَّةً وَ لَوْ فِي الْأُسْبُوعِ مَرَّةً وَ لَوْ فِي الشَّهْرِ مَرَّةً وَ لَوْ فِي السَّنَةِ مَرَّةً وَ لَوْ فِي الدَّهْرِ مَرَّةً فَإِنَّ فِي الْقَلْبِ حَبَّةً مِنَ الْجُنُونِ وَ الْجُدَامِ وَ الْبَرَصِ وَ سَمُّهُ يَقْلَعُهَا؛

پیامبر خدا صلى الله عليه وآله: [کُل] نرگس را ببویید، هر چند در روز یک بار، هر چند در هفته یک بار، هر چند در ماه یک بار، هر چند در سال یک بار، و هر چند در همه عمر، یک بار؛ چراکه در قلب، هسته‌ای از دیوانگی، جذام و پستی وجود دارد و بوییدن نرگس، آن را دور می‌کند.

طب النبوی، ص ۳۰ / بحار الأنوار، ج ۵۹، ص ۲۹۹ / طب الأئمة عليهم السلام، ۲۸۰

۹۰. **ارجاع پژوهشی:** مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ مُحَمَّدٍ الْخَطَمِيِّ عَنْ إِسْحَاقَ الطَّوِيلِ الْعَطَّارِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ صلى الله عليه وآله قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وآله يَنْفُثُ فِي الطَّيِّبِ أَكْثَرَ مِمَّا يَنْفُثُ فِي الطَّعَامِ؛

امام صادق علیه السلام: پیامبر خدا صلى الله عليه وآله برای عطر، بیشتر از غذا خرج می‌کرد.

الکافی، ج ۶، ص ۵۱۲ / الوافی، ج ۶، ص ۶۹۷ / وسائل الشیعة، ج ۲، ص ۱۴۶

۴/۷. خدمت هفتم: گسترش مفهوم پیشگیری ساختاری از بیماری

گسترش مفهوم پیشگیری ساختاری از بیماری، یکی دیگر از خدمات است. ما باید "ساختارهای جامعه" (مثلاً: ساختار تولید غذا، ساختار ساخت مسکن و ساختار آموزش کشور) را "سلامت‌آفرین" قرار دهیم.

متأسفانه الآن خود پزشکان ما از "مفهوم پیشگیری" درک حداقلی دارند؛^{۹۱} اخیراً یک خبرنگاری از وزیر محترم بهداشت پرسید: شما برای پیشگیری از بیماری چه کارهایی انجام داده‌اید؟ ایشان گفتند: ما ویتامین‌ها و داروهای دوران بارداری را در بین مردم زیاد توزیع کرده‌ایم. اینطور داشتند پیشگیری را توضیح می‌دادند. و من از این اطلاعات پایین ایشان واقعاً تعجب کردم!

درحالی که از نظر ما، پیشگیری از بیماری، حداقل ۲۵ اقدام است که اگر شما این اقدام‌ها را انجام بدهید، سطح بیماری‌های جامعه کاهش خواهد یافت.^{۹۲} من نه در اظهارات جناب ایشان، نه در

۹۱. **ارجاع پرورشی:** Modern medicine generally focuses on curing or treating a health problem. Doctors who practice what is considered modern medicine often treat the symptoms of an illness, thereby providing temporary relief for the patient. The focus of modern medicine remains palliation, which means making the patient comfortable while dealing with a health hazard. Treating the symptoms, rather than preventing it from occurring outright, is only a temporary measure.

پزشکی مدرن به طور کلی بر درمان یک مشکل سلامتی تمرکز دارد. پزشکان در طب مدرن، اغلب علائم یک بیماری را درمان می‌کنند و در نتیجه تسکین موقتی برای بیمار فراهم می‌کنند. تمرکز پزشکی مدرن همچنان تسکین است، به این معنی که بیمار هنگام مواجهه با یک خطر سلامتی راحت باشد. درمان علائم، به جای جلوگیری از بروز مستقیم آن، تنها یک اقدام موقتی است.

منبع: مرکز Bridges Healing

bridgeshealingcenters.com/preventive-medicine-vs-modern-medicine

۹۲. **ارجاع پرورشی:** فهرست برخی از کتاب‌های تدوین شده با موضوع «پیشگیری ساختاری از بیماری» در شورای راهبردی الگوی پیشرفت اسلامی در قالب ۲۲۷۱ صفحه:

۱- معایب و چالش‌های بخش سوم سند توسعه پایدار ۲۰۳۰ (بخش سلامت) / ۷۲ صفحه:

https://eitaa.com/ketab_olgou/۸۱

۲- پیشگیری ساختاری از بیماری (۱ مرداد ۱۳۹۸) / ۵۱ صفحه:

https://eitaa.com/ketab_olgou/۸۲

۳- تبیین نظریه پیشگیری ساختاری از بیماری - ۳۶ صفحه:

https://eitaa.com/ketab_olgou/۸۳

۴- الگوی فقهی ارزیابی غذا (خبرگزاری حوزه) / ۴۸ صفحه:

https://eitaa.com/ketab_olgou/۸۴

۵- الگوی فقهی ارزیابی غذا (موسسه کیفیت رضوی) / ۷۴ صفحه:

https://eitaa.com/ketab_olgou/۸۵

۶- الگوی فقهی تحلیل بیماری (در مقایسه با پاتولوژی پوزیتیویستی) / ۵۷ صفحه:

https://eitaa.com/ketab_olgou/87

۷- واکسن و طرح جایگزین (نظریه فقهی ایمنی) / ۷۷ صفحه:

https://eitaa.com/ketab_olgou/87

۸- تبیین نظریه پیشگیری ساختاری از بیماری / ۲۷ صفحه:

https://eitaa.com/ketab_olgou/88

۹- پروتکل‌های فقهی مدیریت کرونا (ویرایش دوم) / ۸۵ صفحه:

https://eitaa.com/ketab_olgou/89

۱۰- روش تحقیق فقهی در حوزه پزشکی / ۵۰ صفحه:

https://eitaa.com/ketab_olgou/90

۱۱- طبیب مشاور نیروهای مسلح / ۹۷ صفحه:

https://eitaa.com/ketab_olgou/91

۱۲- برنامه فقهی سلامت قلب و عروق / ۲۱۵ صفحه:

https://eitaa.com/ketab_olgou/115

۱۳- پروتکل‌های فقهی مدیریت انواع آبله / ۱۰۴ صفحه:

https://eitaa.com/ketab_olgou/92

۱۴- الگوی فقهی تحلیل و تجویز دواء / ۳۹۷ صفحه:

https://eitaa.com/ketab_olgou/94

۱۵- بازخوانی اشکالات پنج‌گانه مسئله تراریخته / ۲۸ صفحه:

https://eitaa.com/ketab_olgou/112

۱۶- بررسی ابعاد سیاسی، امنیتی، پزشکی و نظری تراریخته (جلسه اصفهان) - ۱۶ صفحه:

https://eitaa.com/ketab_olgou/111

۱۷- بررسی اشکالات پنج‌گانه تراریخته‌ها (جلسه کاشان) - ۶۰ صفحه:

https://eitaa.com/ketab_olgou/110

۱۸- بررسی ابعاد سیاسی، امنیتی، پزشکی و نظری تراریخته (جلسه قم) - ۴۸ صفحه:

https://eitaa.com/ketab_olgou/109

۱۹- طبیب مشاور مغز و اعصاب و حافظه / ۲۶۹ صفحه:

https://eitaa.com/ketab_olgou/120

۲۰- طبیب مشاور عروق / ۳۰۶ صفحه:

https://eitaa.com/ketab_olgou/116

۲۱- پیشگیری ساختاری از بیماری (بابلسر) / ۱۵۴ صفحه:

https://eitaa.com/ketab_olgou/121

منبع: کتابخانه مدرسه هدایت

https://eitaa.com/ketab_olgou/123

اظهارات هیچ دکتری و نه در هیچ کدام از اسناد بین‌المللی در حوزه سلامت، ندیدم که به این ۲۵ حوزه سلامت‌آفرین توجه کنند! سلامت را به دست سازمان WHO سپرده‌ایم که به لحاظ فهم از سلامت، خیلی درک حداقلی دارند.^{۹۳} این هم یک خدمت.

۹۳. **ارجاع پرورشی:** اصل این بحث که سازمان ملل WHO به دنبال ایجاد پوشش همگانی سلامت است (کتاب سلامت در سال ۲۰۱۵، حرکت از MDGs به سوی SDGs، ص ۵۷) نیز زیر سؤال است. [بلکه] اولین اقدام باید ارتقاء ساختار پیشگیری می‌بود؛ نه پوشش همگانی سلامت. چون پوشش همگانی سلامت برای درمان است؛ می‌خواهند خدمات درمان را گسترش دهند، در حالی که اصل در سلامت، پیشگیری است؛ بنابراین با خانم دبیر کل (مارگارت چان)، اختلاف نظر داریم، این حرف که گفته‌اند «هدف سوم ما در پوشش همگانی سلامت در میان سیزده هدف است (پیشگفتار مارگارت چان بر کتاب سلامت در سال ۲۰۱۵، حرکت از MDGs به سوی SDGs)»؛ جای مناقشه دارد. اگر سازمان ملل قبول کند در سازمان ملل و اگر قبول نکرد در داخل وزارت بهداشت ما باید پیشگیری را اصل قرار دهیم. ما در تعریف پیشگیری نیز قائل به این هستیم که **پیشگیری ساختاری** اصل است و نه **پیشگیری توصیه‌ای**».

حجت الاسلام علی کشوری، نقد بخش سوم سند توسعه پایدار ۲۰۳۰، ۲۸ دی ۱۳۹۷، قم
m-hedayat.blog.ir/۲۹/۰۱/۱۳۹۸

«دوستانی که به طور فنی بخش سوم سند توسعه پایدار را مطالعه کرده‌اند، می‌توانند اذعان کنند که هدف اصلی این بخش از سند توسعه پایدار «درمان» بهتر است و هدفش **پیشگیری** از بیماری نیست. اساساً سند توسعه پایدار ۲۰۳۰ آمده در چند بخش -اجمالاً- به مسئله پیشگیری پرداخته است ولی بخش مهمی از سند این است که خدمات درمان در کشور را افزایش دهد. [ولی] در کشور ما و نزد سازمان ملل، پیشگیری یک شعار غیرقابل تحقق و بدون برنامه است. آن چیزی که بر روی آن تمرکز دارند این است که خدمات حوزه درمان را افزایش دهند و متأسفانه مسئله درمان به یکی از تجارتهای پرسود در دنیا و ایران تبدیل شده است و باید گفت که مافیایی در حوزه دارو وجود دارد و نگاه بخش قابل توجهی از پزشکان ما -بنده همه را متهم نمی‌کنم- نسبت به مسئله پزشکی این است که درآمد خوبی دارد؛ یعنی هدف این نیست که جامعه سالم‌تر باشد. علامت آن هم این است که هر چه بیمارستان‌ها و داروخانه‌ها بیشتر شود، حداقل بیماری‌های مزمن در کشور ما افزایش پیدا می‌کند. پس ببینید در **بخش سوم سند توسعه پایدار تعریف درستی از پیشگیری نداریم و عمده تعاریف این سند بر روش بخش افزایش خدمات درمانی رفته است**».

حجت الاسلام علی کشوری، تبیین الگوی جدید نگهداری از نظام، ۲۱ آبان ۱۳۹۸، قم
m-hedayat.blog.ir/۱۴/۰۹/۱۳۹۸

آن فهمی که بنده از آیات و روایات دارم این است که بخش اندکی از مسئله طب به مسئله **درمان** می‌پردازد، بخش عمده طب **پیوست‌های انضمامی به سایر موضوعات** است که اگر این پیوست‌های انضمامی رعایت شوند، نتیجه آن گسترش سلامت در جامعه خواهد بود. پس به صورت ساده، اساس مفهوم طب در اسلام به مفهوم **پیشگیری** بازمی‌گردد؛ یعنی اجازه نمی‌دهد بیماری در جامعه زیاد شود و جلوی بیماری را می‌گیرد. اگر در محتوای این روایات دقت کنیم، می‌بینیم مثلاً بخش عمده‌ای از این روایات، انضمام مسئله سبک زندگی است. مثلاً بخش عمده‌ای از روایاتی که در حوزه طب داریم، به مسئله **تغذیه و خوردن و آشامیدن** اختصاص دارد. خوردن و آشامیدن در اصل مسئله طبی نیست، [بلکه] یک بخشی از زندگی است و ملاحظات طبی دارد. یا مثلاً مسئله **خواب** هم مثل مسئله خوردن و آشامیدن مسئله طبی نیست، [بلکه] یک بخشی از زندگی است که ملاحظات طبی هم دارد. مسئله **زناشویی** و مجامعت بخشی از زندگی است که ملاحظات طبی دارد. **نماز خواندن و طهارتی** که مقدمه نماز است ملاحظات طبی دارد.

حجت الاسلام علی کشوری، مکتوب تبیین اجمالی الزامات تحول در حوزه سلامت کشور، ۱۸ آذر ۱۳۹۶، قم
m-hedayat.blog.ir/۱۸/۰۹/۱۳۹۶

۴/۸. خدمت هشتم: گسترش آموزش‌های مرتبط با روابط انسانی

"گسترش آموزش‌های مرتبط با روابط انسانی" هم یکی دیگر از خدمات دولت اسلامی است که شامل چهار باب بزرگ علمی است: (۱) دانش‌های مرتبط با نظام‌سازی.^{۹۴} (۲) دانش‌های مرتبط با شناسایی اشیاء در عالم.^{۹۵} (۳) دانش‌های مرتبط با شناخت خداوند متعال^{۹۶} و (۴) دانش‌های مرتبط با علوم غریبه.^{۹۷}

۹۴. **ارجاع پرورشی:** جدول اول علوم پایه به تشریح چگونگی تنظیم روابط انسانی ۱۳ گانه می‌پردازد. اساس زندگی تنظیم روابط انسان در ۱۳ حوزه ۱- رابطه انسان با امام، ۲- رابطه انسان با معلم، ۳- رابطه انسان با همسایه، ۴- رابطه انسان با خانواده، ۵- رابطه انسان با دوست، ۶- رابطه انسان با دشمن، ۷- رابطه انسان با طرف معامله، ۸- رابطه انسان با شریک شغلی، ۹- رابطه انسان با فقیر، ۱۰- رابطه انسان با یتیم، ۱۱- رابطه انسان با ابن سبیل، ۱۲- رابطه انسان با مهمان و ۱۳- رابطه انسان با همسفر است. مطالعه بیشتر درباره جدول روابط انسانی:

<https://nro-di.blog.ir/۱۳۹۹/۰۱/۱۱>

حجت الاسلام علی کشوری (مدیر مدرسه فقهی هدایت و دبیر شورای راهبردی الگوی پیشرفت اسلامی) - تبیین محتوای جداول چهارگانه علوم پایه مدرسه هدایت - دوشنبه ۲۸ آذر ۱۴۰۱ - قم

منبع: کانال الگوی پیشرفت اسلامی در پیام‌رسان ایتا

<https://eitaa.com/olgou/۴۹۱۹>

۹۵. **ارجاع پرورشی:** جدول دوم علوم پایه به تشریح خاصیت‌های اشیاء می‌پردازد. یکی دیگر از ارکان زندگی اسلامی علم به خاصیت‌های اشیاء است. دانستن خاصیت‌های اشیاء به زندگی ارزاتر و کم‌ضرر ختم می‌شود. ویرایش اول جدول تسخیر در قالب ۱۹ گروه ۱- گروه اشیاء پایه (آب، خاک، آتش و هوا)، ۲- گروه اشیاء ظرف مکان، ۳- گروه اشیاء ظرف زمان، ۴- گروه اشیاء مرتبط با آب، ۵- گروه اشیاء مرتبط با هوا، ۶- گروه اشیاء مرتبط با خاک، ۷- گروه اشیاء مرتبط با آتش، ۸- گروه حیوانات، ۹- گروه پرندگان، ۱۰- گروه درختان، ۱۱- گروه گیاهان، ۱۲- گروه گل‌ها، ۱۳- گروه صیفی جات و شتوی جات، ۱۴- حشرات، ۱۵- گروه حیوانات و غلات، ۱۶- اعضای بدن، ۱۷- گروه ملائکه، ۱۸- گروه جن و ۱۹- گروه اشیاء تعدیل‌کننده منایا (صوم، صلاه، حج، زکات، نکاح، صدقات و...) خاصیت‌های اشیاء را به فرزندان شما می‌آموزد. مطالعه بیشتر درباره جدول تسخیر:

<https://eitaa.com/olgou/۴۴۸۸>

منبع: همان

۹۶. **ارجاع پرورشی:** جدول چهارم علوم پایه به معرفی نیمه تفصیلی اسماء الهی به فرزند شما می‌پردازد. جدول اسماء الهی در واقع، معرفی خدمات خداوند به انسان و مخلوقات دیگر است و زمینه محبت شدید انسان به خداوند را فراهم می‌آورد. جدول اسماء الهی به شرح فقهی ۹۹ اسم ۱- الاله، ۲- الواحد، ۳- الاحد، ۴- الصمد، ۵- الاول، ۶- الآخر، ۷- السميع، ۸- القدير، ۹- القاهر، ۱۰- العلی، ۱۱- الاعلی، ۱۲- الباقي، ۱۳- البديع، ۱۴- الباری، ۱۵- الاکرم، ۱۶- الظاهر، ۱۷- الباطن، ۱۸- الحی، ۱۹- الحکیم، ۲۰- العليم، ۲۱- الحليم، ۲۲- الحفيظ، ۲۳- الحق، ۲۴- الحسيب، ۲۵- الحميد، ۲۶- الحفي، ۲۷- الرب، ۲۸- الرحمان، ۲۹- الرحيم، ۳۰- الذاری، ۳۱- الرزاق، ۳۲- الرقيب، ۳۳- الرئوف، ۳۴- الرائي، ۳۵- السلام، ۳۶- المؤمن، ۳۷- المهيمن، ۳۸- العزيز، ۳۹- الجبار، ۴۰- المتكبر، ۴۱- السيد، ۴۲- السبوح، ۴۳- الشهيد، ۴۴- الصادق، ۴۵- الصانع، ۴۶- الظاهر، ۴۷- العدل، ۴۸- العفو، ۴۹- الغفور، ۵۰- الغني، ۵۱- الغياث، ۵۲- الفاطر، ۵۳- الفرد، ۵۴- الفتاح، ۵۵- الفالق، ۵۶- القديم، ۵۷- الملك،

۴/۹. خدمت نهم: الگوی جدید بهره‌برداری از انفال و معادن

نهمین خدمتی که در دولت اسلامی باید صورت بگیرد، الگوی جدید بهره‌برداری از "انفال" و "معادن"^{۹۸} است. در حال حاضر "بهره‌برداری از معادن کشور" در اختیار افراد خاص است در صورتی

۵۸- القدوس، ۵۹- القوی، ۶۰- الغریب، ۶۱- القیوم، ۶۲- القابض، ۶۳- الباسط، ۶۴- قاضی الحاجات، ۶۵- المجید، ۶۶- المولی، ۶۷- المنان، ۶۸- المحیط، ۶۹- المبین، ۷۰- المقیت، ۷۱- المصور، ۷۲- الکریم، ۷۳- الکریم، ۷۴- الکافی، ۷۵- کاشف الضر، ۷۶- الوتر، ۷۷- النور، ۷۸- الوهاب، ۷۹- الناصر، ۸۰- الواسع، ۸۱- الودود، ۸۲- الهادی، ۸۳- الوقی، ۸۴- الوکیل، ۸۵- الوارث، ۸۶- البر، ۸۷- الباعث، ۸۸- التواب، ۸۹- الجلیل، ۹۰- الجواد، ۹۱- الخبیر، ۹۲- الخالق، ۹۳- خیر الناصرین، ۹۴- الدیان، ۹۵- الشکور، ۹۶- العظیم، ۹۷- اللطیف، ۹۸- الشافی، ۹۹- الله می پردازد.

آموزش جداول پایه مدرسه هدایت نگاه فرزند شما را به نگاه پیشرفته پیامبران نزدیک می‌کند و افراد را از باتلاق سکولاریسم و مدرنیسم نجات می‌دهد!

منبع: همان

۹۷. **ارجاع پژوهشی: جدول سوم علوم پایه، به معرفی اسباب غریب و مخفی عالم می‌پردازد.** جدول اسباب غریب به فرزند شما می‌آموزد که اسباب امور به دو دسته اسباب غریب و مخفی و اسباب ظاهر تقسیم می‌شود. **ویرایش اول جدول غریب** به معرفی اسباب غریبی مانند ۱- شناخت ملانکه و کارکردهای آنها، ۲- شناخت جن و کارکردهای آنها، ۳- شناخت سرزمین اموات و چگونگی حرف زدن با عالم اموات (آشنایی فنی با مفهوم زیارت)، ۴- آشنایی با عالم اعداد و ارتباط اعداد با حروف (اوافق مقدماتی) و ۵- آشنایی با علم مهم جعفر می‌پردازد.

منبع: همان

۹۸. **ارجاع پژوهشی / پرورشی: یَسْئَلُونَكَ عَنِ الْأَنْفَالِ قُلِ الْأَنْفَالُ لِلَّهِ وَالرَّسُولِ فَأَتَقُوا اللَّهَ وَاصْلِحُوا ذَاتَ بَيْنِكُمْ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ /** سوره انفال، آیه ۱

از تو دربارهی انفال (غنایم، و اموال بدون مالک) سؤال می‌کنند؛ بگو: «انفال مخصوص خدا و پیامبر است؛ پس، از [مخالفت فرمان] خدا بپرهیزید؛ و خصومت‌هایی را که در میان شماست، اصلاح کنید؛ و اگر ایمان دارید، از خدا و پیامبرش اطاعت کنید».

مَا آفَاءَ اللَّهِ عَلَىٰ رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرَىٰ فَلِلَّهِ وَالرَّسُولِ وَ لِلَّذِي الْقُرْبَىٰ وَ الْيَتَامَىٰ وَ الْمَسَاكِينِ وَ ابْنِ السَّبِيلِ كَيْ لَا يَكُونَ دُولَةً بَيْنَ الْأَغْنِيَاءِ مِنْكُمْ وَ مَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَ مَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَ اتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ / سوره حشر، آیه ۷

آنچه را خداوند از اهل این آبادی‌ها به پیامبرش بازگرداند، از آن خدا و پیامبر و خویشاوندان او، و یتیمان و مستمندان و در راه ماندگان است، تا [این اموال عظیم] در میان ثروتمندان شما دست به دست نگردد. آنچه را پیامبر برای شما آورده بگیرید [و اطاعت کنید]، و از آنچه شما را نهی کرده خودداری نمایید؛ و از [مخالفت] خدا بپرهیزید که خداوند کیفرش شدید است!

وَ عَنْ دَاوُدَ بْنِ فَرْقَدٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام فِي حَدِيثٍ قَالَ: قُلْتُ وَ مَا الْأَنْفَالُ؟ قَالَ: بُطُونُ الْأَوْدِيَةِ وَ رُءُوسُ الْجِبَالِ وَ الْأَجَامُ وَ الْمَعَادِنُ وَ كُلُّ أَرْضٍ لَمْ يُوجَفْ عَلَيْهَا بِخَيْلٍ وَ لَا رِكَابٍ وَ كُلُّ أَرْضٍ مَيْتَةٌ قَدْ جَلَا أَهْلُهَا وَ قَطَاعُ الْمُلُوكِ؛

داوود بن فرقد گوید: از امام صادق عليه السلام پرسیدم: «انفال چیست؟» حضرت فرمود: «گستره‌ی بیابان‌ها، قلّه‌ی کوه‌ها، نزارها، معادن، هر زمینی که اسب و شتر بر آن تاخته نشده باشد (با جنگ و غلبه گرفته نشده باشد)، هر زمین بایری که ساکنین آن کوچ کرده باشند و سرزمین‌ها و اموالی که پادشاهان به دیگری می‌بخشند.

مصدر اصلی: تفسیر العیاشی، ج ۲، ص ۴۹

منابع دیگر: وسائل الشیعة، ج ۹، ص ۵۳۴ / بحار الأنوار، ج ۹۳، ص ۲۱۲

* کلام مرحوم امام خمینی (ره) در معنای انفال:

«القول في الأنفال: وهي ما يستحقه الامام عليه السلام على جهة الخصوص لمنصب إمامته كما كان النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ لِرئاسته الإلهية، وهي أمور: منها- كل ما لم يوجف عليها بخيل وركاب أرضا كانت أو غيرها انجلى عنها أهلها أو سلموها للمسلمين طوعا. و منها- الأرض الموات التي لا ينتفع بها إلا بتعميرها وإصلاحها لاستيجمها أو لانتقطاع الماء عنها أو لاستيلائه عليها أو لغير ذلك، سواء لم يجر عليها ملك لأحد كالمفاوز أو جرى ولكن قد باد ولم يعرف الآن. ويلحق بها القرى التي قد جلا أهلها فخرت كبابل و الكوفة ونحوهما، فهي من الأنفال بأرضها و آثارها كالأحجار ونحوها، و الموات الواقعة في الأرض المفتوحة عنوة غيرها على الأقوى، نعم ما علم أنها كانت معمورة حال الفتح فعرض لها المواتان بعد ذلك ففي كونها من الأنفال أو باقية على ملك المسلمين كالمعمورة فعلا تردد و إشكال لا يخلو ثانيهما من رجحان. و منها- أسياف البحار و شطوط الأنهار، بل كل أرض لا رب لها على إشكال في إطلاقه و إن لا يخلو من قرب و إن لم تكن مواتا بل كانت قابلة للانتفاع بها من غير كلفة كالجزائر التي تخرج في دجلة و الفرات و نحوهما. و منها- رءوس الجبال و ما يكون بها من النبات و الأشجار و الأحجار و نحوها، و بطون الأودية، و الآجام، و هي الأراضي المتنفة بالقصب و الأشجار من غير فرق في هذه الثلاثة بين ما كان في أرض الإمام عليه السلام أو المفتوحة عنوة أو غيرهما، نعم ما كان ملكا لشخص ثم صار أجمة مثلا فهو باق على ما كان. و منها- ما كان للملوك من قطائع و صفايا. و منها- صفو الغنيمة كفرس جواد، و ثوب مرتفع، و سيف قاطع و درع فاخر، و نحو ذلك. و منها- الغنائم التي ليست بإذن الإمام عليه السلام. و منها- إرث من لا وارث له. و منها- المعادن التي لم تكن لمالك خاص تبعا للأرض أو بالإحياء. مسألة: الظاهر إباحة جميع الأنفال للشيعة في زمن الغيبة على وجه يجري عليها حكم الملك من غير فرق بين الغني منهم و الفقير إلا في إرث من لا وارث له، فإن الأحوط لو لم يكن الأقوى اعتبار الفقر فيه، بل الأحوط تقسيمه على فقراء بلده، و الأقوى إيصاله إلى الحاكم الشرعي. كما أن الأقوى حصول الملك لغير الشيعي أيضا بحيازة ما في الأنفال من العشب و الحشيش و الحطب و غيرها، بل و حصول الملك لهم أيضا للموات بسبب الإحياء كالشيعي.»

ترجمه: «گفتاری در مورد انفال: انفال چیزهایی است که امام (علیه السلام) به خصوص به خاطر منصب امامتش، مستحق آن می‌باشد همانطور که بدلیل ریاست الهی (و امامتی) که پیغمبر (صلی الله علیه و آله و سلم) داشت، انفال متعلق به او بود. و انفال چند چیز است: از آن جمله است- هر چیزی که با اسبان و سواران بر آن تاخته نشده است (و از طریق جنگ با کفار بدست مسلمانان نیفتاده است) زمین باشد یا غیر زمین، اهالی آن از آن کوچ کرده باشند یا آن را با میل و رغبت به مسلمانان تسلیم نموده باشند. و از آن جمله است- «زمین مواتی» که مورد استفاده نیست مگر این که آباد و اصلاح شود یا برای آن که نیزار است یا برای اینکه آب از آن قطع شده است یا برای اینکه آب آن را فرا گرفته و یا برای غیر اینها، چه ملک دیگری واقع نشده باشد مانند صحراهای بی آب و علف سوزان، یا ملک کسی بوده و لیکن مالک آن از بین رفته و الآن شناخته نشود. و قریه‌ها و شهرهایی که اهل آنها کوچ کرده سس خراب شده است مانند بابل و کوفه و مانند اینها به زمین موات ملحق می‌شود، پس این شهرها زمین و آثار آن مانند سنگها و مثل آنها از انفال می‌باشند، و زمین مواتی که در زمین مفتوح عنوة (با جنگ و غلبه فتح شده) واقع شده بنا بر اقوی مانند غیر آن (جزء انفال) است. ولی اگر معلوم باشد که در حال فتح مسلمین، آباد بوده و بعد از آن حالت موات بر آن عارض شده است پس در این که از انفال است یا بر ملک مسلمین باقی می‌باشد مانند زمینی که فعلا آباد است تردید و اشکال است که دومی آنها خالی از رجحان نیست. و از آن جمله است- کناره‌های دریاها و نهرها، بلکه هر زمینی که صاحب نداشته باشد- البته اطلاق آن اشکال دارد- اگر چه خالی از قرب نمی‌باشد، و اگر چه موات نباشد بلکه بدون زحمت و تکلف قابل استفاده باشد، مانند جزایری که در دجله و فرات و مانند آنها بیرون می‌آید. و از آن جمله است- سر کوهها و آنچه که از گیاه و درختها و سنگها و مانند آنها در آنها می‌باشد، و عرصه وادی‌ها و «آجام» و آن زمینهایی است که به نی و درختان پوشانده شده است. و در این سه، بین آن که در زمین امام (علیه السلام) باشد یا در مفتوح عنوة یا در غیر اینها باشد فرقی نمی‌کند؛ البته آنچه که ملک شخصی باشد سپس مثلا نیزار شود بر آنچه که بوده است باقی می‌ماند (و ملک صاحبش می‌باشد). و از آن جمله است- آنچه از مختصات شاهان بوده است از اموال غیر منقول و منقول. و از آن جمله است- غنیمت ممتاز، مانند اسب سواری نجیب و لباس گران قیمت و شمشیر برنده، و زره فاخر، و مانند اینها. و از آن جمله است- غنیمت‌هایی که (جنگ در آن) با اذن امام (علیه السلام) نباشد. و از آن جمله است- ارث کسی که وارثی نداشته باشد. و از آن جمله است- معدن‌هایی که به تبع زمین یا بواسطه احیای آن، ملک مالک خاصی نباشد.»

که باید بهره این‌ها به "فقراء" برسد و این هم یکی از خدمات است. لذا شما می‌گویید: پس فرق دولت اسلامی با دولت مدرن در چیست؟ می‌گوییم: یکی از فرق‌های نُه‌گانه [بین دولت مدرن و دولت اسلامی]، "مدل توزیع انفال و معادن" است. خداوند متعال، "معدن" را برای "فقرزدایی" خلق کرده است. اما الآن این‌طور نیست و بهره معادن ما در اختیار "سرمایه‌دارها"ی ماست!

پس من به سوال سوم هم پاسخ دادم. در واقع عنوان جلسه همین بود عرض کردیم: "نظریه خدمات تنظیم‌کننده روابط انسانی" یک ساختار جدیدی برای ارائه خدمات توسط دستگاه‌های اجرایی تعریف کرده است. آن ساختار جدید، نُه خدمت را برای "تنظیم روابط انسانی" ارائه می‌دهد که در اینجا عرض کردم. البته موارد بیشتری هم وجود دارد؛ ولی من این نُه مورد با [تاکید و] اهمیت بیشتری مطرح کردم.

مسأله: ظاهر آن است که همه انفال در زمان غیبت (حضرت مهدی سلام الله علیه) برای عموم شیعه مباح می‌باشد، بصورتی که حکم ملک بر آن جریان دارد بدون آن که بین غنی و فقیر شیعه فرقی باشد، مگر در مورد ارث کسی که وارثی ندارد. زیرا احتیاط - اگر اقوی نباشد - آن است که فقیر بودن در آن معتبر است، بلکه احتیاط آن است که بین فقرای شهر میّت تقسیم شود، و اقوی آن است که باید به حاکم شرع رسانده شود، کما این که اقوی آن است که اگر غیر شیعه آنچه را که در انفال است از گیاه و علف و هیزم و غیر اینها حیازت کند، مالک آن می‌شود، بلکه اگر زمین موات را هم احیاء کنند مانند شیعه ملکیت برایشان حاصل می‌شود.»

تحریر الوسيلة (امام خمینی)، ج ۱، ص ۳۶۸ / ترجمه تحریر الوسيلة، ج ۲، ص ۱۰۹

۵. سوال چهارم: پیوست روابط انسانی برای خدمات فعلی دستگاه‌های اجرایی چگونه

است؟ (تصمیم)

۵/۱. تعریف پیوست روابط انسانی (پیوست فرهنگی) برای تمام خدمات دولت (بنابر دستور

رهبر معظم انقلاب در بند اول از سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه + ماده ۲ قانون برنامه

پنجم توسعه)

سرفصل چهارم [عبارت از تبیین این سوال است که]: خدمات فعلی دولت‌ها که الان دارد انجام می‌گیرد را چه کنیم؟ همه دستگاه‌ها در حال خدمت‌رسانی هستند [این خدمات را چه کنیم؟] عرض کردم باید برای همه خدمات [دولتی] یک "پیوست روابط انسانی" تعریف بشود. سال‌هاست که رهبر معظم انقلاب فرموده‌اند که: «"پیوست فرهنگی" را برای همه دستگاه‌ها (خصوصاً بنگاه‌های بزرگ) تعریف کنید.»^{۹۹} و اگر اشتباه نکنم این را در بند دوم برنامه پنجم توسعه هم قرار دادند؛^{۱۰۰} اما الان در

۹۹. **ارجاع پردازشی:** در چارچوب سند چشم‌انداز بیست ساله و با رویکرد مبنایی پیشرفت و عدالت: ابلاغ سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه: حضرت آیت‌الله خامنه‌ای رهبر معظم انقلاب اسلامی در نامه‌ای به آقای احمدی نژاد رئیس‌جمهور، سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه را ابلاغ کردند. این سیاست‌های کلی در چارچوب سند چشم‌انداز بیست ساله و با رویکرد مبنایی پیشرفت و عدالت، ابلاغ شده است. سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه دارای ۴۵ بند و شامل سرفصل‌های: امور فرهنگی - امور علمی و فناوری - امور اجتماعی - امور اقتصادی و امور سیاسی، دفاعی و امنیتی است.

متن ابلاغیه مقام معظم رهبری به رئیس‌جمهور که همزمان برای رئیس‌مجلس، رئیس قوه قضاییه و رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام ارسال شده به این شرح است: بسم الله الرحمن الرحيم. جناب آقای دکتر احمدی نژاد؛ ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران؛ با سلام و تحیت؛ پیش روی بودن دومین پنجسال از سند چشم‌انداز دوره ی بیست ساله کشور و ابلاغ بعضی از سیاست‌های کلی اصولی مانند سیاست‌های کلی اصلی ۴۴ از یکطرف و بعضی تحولات جهانی از طرف دیگر اقتضاء می‌کند که هرچه زودتر قانون برنامه ی پنجساله پنجم کشور با جهت‌گیری دستیابی به اهداف مرحله ای متناسب با سند چشم‌انداز بیست ساله تهیه گردد. اینک سیاست‌های کلی برنامه پنجم که باید مبنای تهیه و تدوین قانون برنامه ی پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران باشد، ابلاغ می‌گردد. انتظار می‌رود این سیاست‌ها که با رویکرد مبنایی پیشرفت و عدالت تنظیم شده، بتواند در جای‌جای کلیه فعالیت‌های کشور چه در بُعد تقنین و چه در بُعد اجرا ظاهر گردد. بی‌گمان اهتمام و دقت نظر جنابعالی و هیئت محترم دولت و مجلس محترم شورای اسلامی و سایر دستگاه‌های رئیسی نظام می‌تواند در این باره نقش تعیین‌کننده ایفا کند. انتظار دارم در دوره پنجساله آینده اقدامات اساسی برای تدوین الگوی توسعه ایرانی - اسلامی که رشد و بالندگی انسانها بر مدار حق و عدالت و دستیابی به جامعه‌ای متکی بر ارزش‌های اسلامی و انقلابی و تحقق شاخص‌های عدالت اجتماعی و اقتصادی در گرو آنست، توسط قوای سه‌گانه کشور صورت گیرد. مشارکت جدی اندیشه‌وران حوزه و دانشگاه در تبیین مقوله عدالت و اقتضانات آن نقشی تعیین‌کننده در این امر دارد. ... سیدعلی خامنه‌ای

سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران:

- امور فرهنگی: ۱- تکمیل و اجرای طرح مهندسی فرهنگی کشور و تهیه پیوست فرهنگی برای طرح‌های مهم.

منبع: پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری / ۲۱ دی ۱۳۸۷

<https://www.leader.ir/fa/content/۴۶۶۶>

عمل هیچ "پیوست فرهنگی" نداریم! یکی از دلایلش این است که: تعریف روشنی از پیوست فرهنگی ارائه نشده است.

۵/۱/۱. "پیوست در حوزه روابط انسانی"؛ معنای روشن و مشخص "پیوست فرهنگی"

لذا ما اینجا یک اصطلاحی را تکرار می‌کنیم و می‌گوییم که "پیوست فرهنگی"، "پیوست در حوزه روابط انسانی" است.

۵/۱/۲. متنوع بودن پیوست روابط انسانی (پیوست فرهنگی) برای بخش‌های مختلف خدمات دولت:

۵/۱/۲/۱. ساخت بازارهای موقت (نه ساخت هایپرمارکت و مگامال) (بخاطر فروپاشی مشاغل خرد در مدل توزیع به وسیله مگامال‌ها)؛ نمونه‌ای از پیوست روابط انسانی در نحوه طراحی سیستم توزیع کشور

مثلاً فرض بفرمایید که می‌گوییم: مدل توزیع را آیا به سمت "بازارهای موقت" ببریم؟ و یا به سمت "هایپرمارکت‌ها" و "مگامال‌ها"؟ اگر این "پیوستگی روابط انسانی" اصل قرار بگیرد، می‌گویید: چون ذیل مگامال‌ها، "فروپاشی مشاغل خرد" دارد اتفاق می‌افتد؛ بنابراین اصلاً نباید "سیستم توزیع" را اینگونه تعریف کرد [و به سمت مگامال‌ها پیش بُرد].
بنابراین "پیوست روابط انسانی" در هر بخشی یک معنایی دارد؛ در برخی بخش‌ها باید "قراردادها" را اصلاح کرد، در بعضی بخش‌ها باید "الگوی بازار" را عوض کرد، در برخی از بخش‌ها باید یک سری مفاهیم را به افراد "آموزش" داد و ....

۱۰۰. ارجاع پردازشی: قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۴ - ۱۳۹۰):

فصل اول - فرهنگ اسلامی - ایرانی

ماده ۱- دولت موظف است با همکاری سایر قوا «الگوی توسعه اسلامی - ایرانی» که مستلزم رشد و بالندگی انسانها بر مدار حق و عدالت و دستیابی به جامعه‌ای متکی بر ارزشهای اسلامی و انقلابی و تحقق شاخص‌های عدالت اجتماعی و اقتصادی باشد را تا پایان سال سوم برنامه تدوین و جهت تصویب به مجلس شورای اسلامی ارائه دهد. این الگو پس از تصویب در مجلس شورای اسلامی مبنای تهیه برنامه ششم و برنامه‌های بعدی قرار می‌گیرد.

تبصره - دبیرخانه تهیه این الگو در قوه مجریه مستقر خواهد بود و رؤسای قوای سه‌گانه کشور موظفند با اتخاذ سازوکارهای لازم در هر قوه به فرآیند تهیه آن کمک کنند.

ماده ۲- دولت موظف است بر اساس نقشه مهندسی فرهنگی کشور و "نظامنامه پیوست فرهنگی" که تا پایان سال اول برنامه به تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی می‌رسد نسبت به تهیه پیوست فرهنگی برای طرح‌های مهم و جدید اقدام نماید.

... قانون فوق مشتمل بر ۲۳۵ ماده و ۱۹۲ تبصره در جلسه علنی مورخ پانزدهم دی ماه یکهزار و سیصد و هشتاد و نه مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۸۹/۱۰/۲۵ از سوی مجمع تشخیص مصلحت نظام موافق با مصلحت نظام تشخیص داده شد.

رئیس مجلس شورای اسلامی - علی لاریجانی

منبع: مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

<https://rc.majlis.ir/fa/law/show/۷۹۰۹۶۱>

۵/۱/۲/۲. کاشت گسترده درخت و درختچه‌های معطر و مثمر در ادارات دولتی (بخاطر ایجاد آرامش و پیشگیری از ایجاد نزاع در بین کارمندان)؛ نمونه‌ای دیگر از پیوست روابط انسانی در خدمات مختلف کشور

۵/۱/۲/۳. تغییر دمنوش‌های مرسوم در ادارات دولتی از دمنوش "چای" و جایگزینی دمنوش‌های مفید (مانند: "بادرنجبویه" بخاطر دارابودن خاصیت ایجاد آرامش قلب و عدم دارابودن مضرات "چای")؛ نمونه‌هایی دیگر از پیوست روابط انسانی در خدمات مختلف کشور

یکی از پیشنهادهایی که بنده به برخی از دوستان در سازمان‌های مختلف ارائه می‌کنم این است که: شما از روابط عمومی یا تدارکات یا هر نهاد دیگری مثل لجستیک بخواهید که هم "درخت" و "درختچه‌ها"ی داخل سازمان‌تان را معطر و مثمر کنند، و هم اینکه "عطرهای طبیعی" را در فضای سازمان انتشار بدهند. این کار اثر مستقیمی بر آرامش کارمندان دارد [و باعث می‌شود] که با هم نزاع پیدا نکنند و اصطلاحاً به اصطلاح معیوب رایج: "فرهنگ سازمانی" را ارتقاء می‌دهد و "روابط انسانی" را پیوسته می‌کند. ۱

پس بحث "پیوست روابط انسانی برای کارمندان دولت" ممکن است ده‌ها مصداق و مثال داشته باشد.

مثلاً: به جای همین "چای"هایی که شما [برای حاضرین در جلسه] آورده‌اید، "بادرنجبویه" بیاورید. ^{۱۱} چه اشکالی دارد که شما پیشرفته بشوید؟! چای پُرز معده شما را از بین می‌برد و هضم

۱۰۱. **ارجاع پژوهشی:** مُحَمَّدُ بْنُ یَحْیَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُوسَى عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّادٍ قَالَ: قَالَ: **الْحَوْكُ بَقْلَةٌ الْأَنْبِيَاءُ أَمَا إِنَّ فِيهِ تَمَانٌ خِصَالٍ يُمَرِّئُ وَيُفْتَحُ السُّدَدَ وَيُطَيِّبُ الْجُشَاءَ وَيُشْهِي الطَّعَامَ وَيَسْلُ الدَّاءَ وَهُوَ أَمَانٌ مِنَ الْجُدَامِ إِذَا اسْتَقَرَّ فِي جَوْفِ الْإِنْسَانِ فَمَعَ الدَّاءُ كُلَّهُ؛**
امام صادق علیه السلام: **بادروج (بادرنجبویه)** سبزی پیامبران است، بدانکه در آن هشت خاصیت است: ۱: هضم کننده است ۲: گرفتگی عروق و مجاری را می‌گشاید. ۳: آروغ را خوشبو می‌کند. ۴: غذا را دوست داشتنی می‌کند. ۵: درد و بیماری را از درون بدن بیرون می‌کشد. ۶: موجب ایمنی از بیماری جذام است. ۷: دهان را خوش بو می‌کند. ۸: چون درون بدن انسان جا می‌گیرد، همه بیماری‌ها را فرونشاند.

الكافي، ج ۶، ص ۳۶۴ / وسائل الشیعة، ج ۲۵، ص ۱۸۶

عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَيُّوبَ بْنِ نُوحٍ قَالَ: حَدَّثَنِي مَنْ حَضَرَ مَعَ أَبِي الْحَسَنِ الْأَوَّلِ علیه السلام الْمَائِدَةَ فَدَعَا بِالْبَادِرِ وَ قَالَ إِنِّي أَحْبُّ أَنْ أَشْتَفِيحَ بِهِ الطَّعَامَ فَإِنَّهُ يَفْتَحُ السُّدَدَ وَيُشْهِي الطَّعَامَ وَيَذْهَبُ بِالسُّبُلِ وَ مَا أَبَالِي إِذَا أَنَا افْتَتَحْتُ بِهِ مَا أَكَلْتُ بَعْدَهُ مِنَ الطَّعَامِ فَإِنِّي لَا أَخَافُ دَاءً وَ لَا غَائِلَةً فَلَمَّا فَرَعْنَا مِنَ الْغَدَاءِ دَعَا بِهِ أَيْضاً وَ رَأَيْتُهُ يَتَّبِعُ وَرَقَهُ عَلَى الْمَائِدَةِ وَ يَأْكُلُهُ وَ يُتَاوَلِي مِنْهُ وَ هُوَ يَقُولُ احْتِمِ طَعَامَكَ بِهِ فَإِنَّهُ يُمَرِّئُ مَا قَبْلُ كَمَا يُشْهِي مَا بَعْدُ وَ يَذْهَبُ بِالنَّقْلِ وَ يُطَيِّبُ الْجُشَاءَ وَ التَّكْهَةَ؛

به نقل از ایوب ابن نوح: یکی از کسانی که با امام کاظم علیه السلام بر سر سفره ای حضور یافته بود برایم نقل نمود که امام علیه السلام **بادروج (بادرنجبویه)** خواست و فرمود: "من دوست دارم غذا را با آن آغاز کنم زیرا انسدادها را می‌گشاید، اشتها آور است، سبیل را از میان می‌برد و اگر غذا را با آن آغاز کنم پس از آن هر چه بخورم از آن ایمنی ندارم، چرا که در این صورت از زیان و عارضه ای نمی‌ترسم. چون غذا خوردن را به پایان بردیم امام علیه السلام باز هم آن را خواست و ایشان را دیدم که دنبال سینی این سبزی می‌رفتند و از آن می‌خوردند و به من هم می‌دادند و فرمودند: "غذای خود را با آن به پایان ببر چرا که آنچه را پیش تر خورده ای هضم می‌کند و آنچه را پس از آن بخوری دوست داشتنی می‌سازد، سنگینی را از میان می‌برد و آروغ و دهان را خوشبو می‌کند.

الكافي، ج ۶، ص ۳۶۴ / مکارم الأخلاق، ص ۱۷۹ / وسائل الشیعة، ج ۲۵، ص ۱۸۸

شما را در آینده دچار مشکل می‌شود! اما اگر [به حاضرین در جلسات و کارمندان خود] "بادرنجبویه" بدهید، آرامش قلبی ایجاد می‌کند. من می‌خواهم عرض کنم که پیوست روابط انسانی ممکن است مصادیق متعددی داشته باشد [که برخی از آنها را به عنوان مثال عرض کردم] و شما باید اجازه بدهید [که در جلسات تفصیلی] روی آن بحث و گفتگو صورت بگیرد.

این هم از سرفصل چهارم. در این سرفصل فرض ما این است که: نمی‌شود همه خدمات فعلی [دولت] را تا یک دهه آینده تغییر داد. [لذا] حالا که در "حالت اضطرار" قرار داریم، باید برای همه آنها "پیوست روابط انسانی" تعریف کنیم.

عَنْهُ عَنِ النَّوْفَلِيِّ عَنِ السَّكُونِيِّ: سَأَلَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ﷺ عَنِ الْحَوْكِ فَقَالَ مَحَبَّةٌ إِلَى النَّاسِ غَيْرَ أَنَّهُا تُبَخَّرُ وَ الدَّيْدَانُ تُشْرَعُ إِلَيْهَا وَ هِيَ الْبَادَزُوجُ؛

از امام صادق علیه السلام در باره حوک سوال کردند. فرمود: مردم آن را دوست میدارند. این سبزی میکروب زدایی میکند و کرم‌ها زود به سراغش می‌روند و این همان بادرنجبویه است.

المحاسن، ج ۲، ۵۱۴

عَنِ الصَّادِقِ عَنِ أَبِيهِ عَنِ جَدِّهِ عَنِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ﷺ قَالَ: ذَكَرَ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ الْحَوْكُ وَ هُوَ الْبَادَزُوجُ فَقَالَ بَقْلَتِي وَ بَقْلَةُ الْأَنْبِيَاءِ قَبْلِي وَ إِنِّي لِأَحِبُّهَا وَ أَكَلْتُهَا وَ إِنِّي أَنْظُرُ إِلَى شَجَرَتِهَا نَابِتَةً فِي الْجَنَّةِ.

امام علی علیه السلام: نزد پیامبر خدا صلی الله علیه و آله از حوک که همان بادزوج (بادرنجبویه) است سخن به میان آوردند. فرمود: «سبزی من و سبزی پیامبران پیش از من است و من، آن را دوست دارم و می‌خورم گویا که رستگاره آن را در بهشت می‌نگرم.

مکارم الأخلاق، ص ۱۷۹

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْحَوْكُ بَقْلَةٌ طَيِّبَةٌ كَأَنَّي أَرَاهَا نَابِتَةً فِي الْجَنَّةِ؛

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: بادرنجبویه، سبزی پاکیزه‌ای است. گویا می‌بینم که در بهشت روییده است.

مکارم الأخلاق، ص ۱۷۹ / بحار الأنوار، ج ۶۳، ص ۲۱۵

۶. سوال پنجم: مراحل ایجاد تحول در سازمان امور اداری و استخدامی کشور

(براساس نظریه خدمات تنظیم‌کننده روابط انسانی) کدام است؟ (تصمیم)

سرفصل پنجم و آخرین سرفصل [عبارت است از اینکه: نقشه تحول در فعالیت‌های سازمان امور استخدامی کشور، براساس نظریه تنظیم‌کننده روابط انسانی کدام است؟ بنده سه اقدام را برای سازمان اداری استخدامی کشور پیشنهاد می‌دهم که این سازمان انجام دهد.

۶/۱. تصمیم اول: تحول در نظام آموزش و مهارت‌افزایی کارکنان دولت (طبق ماده ۵۸ و

۵۹ قانون مدیریت خدمات کشوری)

اولین اقدام اینکه بر اساس ماده ۵۸ و ۵۹ قانون مدیریت خدمات کشوری،^{۱۰۲} تحول در نظام آموزش و مهارت‌افزایی کارکنان دولت بر اساس این نظریه بازتعریف شود.^{۱۰۳}

۶/۲. تصمیم دوم: انتشار گزارش ارزیابی از میزان توجه دستگاه‌های اجرایی نسبت به

خدمات مرتبط با تنظیم روابط انسانی

دومین اقدام عبارت است از: انتشار گزارش ارزیابی از میزان توجه دستگاه‌های اجرایی نسبت به خدمات مرتبط با تنظیم روابط انسانی. ما در حال حاضر، این ارزیابی را در کشور نداریم که خدمات دستگاه‌ها چقدر به "تنظیم صحیح روابط انسانی" کمک می‌کند. این [مدل ارزیابی] باید تولید شود.

۶/۲/۱. تولید و انتشار گزارش ارزیابی ماهانه؛ نمونه‌ای از گزارش‌های ارزیابی

یک "گزارش‌های ماهانه" ای هم باید تولید شود که محور تولید این گزارش‌ها نزد ما معلوم است. ان‌شاء الله اگر جلسه دوم برگزار شد، آن را شرح خواهم داد. همین ماه می‌شود اولین گزارش را منتشر کرد و در اختیار کارشناسان دولتی قرار داد. با خواندن آن گزارش آن تصمیم‌سازی که عرض کردم شروع خواهد شد. چون با "ابلاغیه" نمی‌شود "تحول در نظام اداری" را شروع کرد؛ بلکه باید با

۱۰۲. به ارجاع شماره ۹ مراجعه فرمایید.

۱۰۳. انتقال از متن: که حالا نمی‌دانم دوستانی که کارشان مرتبط با ماده ۵۸ و ۵۹ هست، در این جلسه حاضر هستند یا نه؟ ظاهراً بیشترین مخاطب [حرف‌های ما در این جلسه] این دوستان می‌بودند و آقای نعمتی باید نسبت به این مسئله توجه می‌فرمودند که نفرمودند!

یکی از حضار: ان‌شاء الله که هستند.

حجت الاسلام کشوری: بله؛ ان‌شاء الله که باشند. همه چیز را با ان‌شاء الله راه می‌اندازیم!

"مفهوم‌پردازی" و "تصمیم‌سازی" کار را جلو برد. که حالا یکی از ابزارهای تصمیم‌ساز ما، همین انتشار گزارش‌های ارزیابی درخصوص میزان توجه دستگاه‌های اجرایی به تنظیم روابط انسانی است.

۶/۳. تصمیم سوم: ایجاد پُست‌های سازمانی مرتبط با خدمات تنظیم‌کننده روابط انسانی در

دستگاه‌های اجرایی

سومین پیشنهاد [عبارت است از] ایجاد پُست‌های سازمانی^{۱۰۴} مرتبط با خدمات تنظیم‌کننده [روابط انسانی] در دستگاه‌های اجرایی^{۱۰۵} است. ما نیاز داریم که پُست‌های سازمانی موجود را متناسب با این خدمات نُه‌بخشی که عرض کردم [بازتعریف کنیم] و اینها را به پُست‌های سازمانی موجود اضافه کنیم. البته این کار، زیرساخت آن پیشنهادی است که بنده برای حضرت آیت‌الله رئیسی نوشتم^{۱۰۶} که ایشان پیشقدم شوند و "معاونت‌های دولت اسلامی" را در همه وزارت‌خانه‌ها ایجاد کنند و خود ایشان به صورت ماهانه با آن‌ها جلسه بگذارند تا فعالیت‌های "دولت اسلامی" به لحاظ ساختاری هم شروع شود. پس این هم پیشنهاد سوم ما است.

از نظر بنده [نقطه] شروع ایجاد "دولت اسلامی"، در "سازمان برنامه و بودجه" و "سازمان اداری استخدامی" کشور است و تحوّل باید از اینجا شروع شود که بنده مراحل آن را عرض کرد.

---

۱۰۴. **ارجاع پرورشی: پست سازمانی:** عبارت است از جایگاهی که در ساختار سازمانی دستگاه‌های اجرایی برای انجام وظایف و مسؤولیت‌های مشخص (ثابت و موقت) پیش‌بینی و برای تصدی یک کارمند در نظر گرفته می‌شود. پست‌های ثابت صرفاً برای مشاغل حاکمیتی که جنبه استمرار دارد ایجاد خواهد شد.

منبع: ماده ۶ قانون مدیریت خدمات کشوری / مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

<https://rc.majlis.ir/fa/law/show/۱۳۰۰۲۱>

۱۰۵. **ارجاع پرورشی: دستگاه اجرایی:** کلیه وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی، مؤسسات یا نهادهای عمومی غیردولتی، شرکت‌های دولتی و کلیه دستگاه‌هایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر و یا تصریح نام است از قبیل شرکت ملی نفت ایران، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، بانک مرکزی، بانک‌ها و بیمه‌های دولتی، دستگاه اجرایی نامیده می‌شوند.

منبع: ماده ۵ قانون مدیریت خدمات کشوری / مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

<https://rc.majlis.ir/fa/law/show/۱۳۰۰۲۱>

۱۰۶. جهت مشاهده متن کامل نامه؛ به پیوست شماره ۱۸ مراجعه فرمایید.

جمع‌بندی مباحث جلسه:

پس بنده در جلسه امروز پنج پرسش را مطرح کردم؛ که ذیل این پنج سوال "نظریه فقهی خدمات تنظیم‌کننده روابط انسانی" را شرح دادم.

پرسش اول: فلسفه ارائه خدمات توسط حاکمیت اسلامی چیست؟ که در یک جمله عرض کردیم که در خودتنظیمی در روابط انسانی سیزده‌گانه است.

پرسش دوم: بررسی کارکردهای نهادی خودتنظیمی در روابط انسانی [چیست؟]. بنده [چهار مثال از] کارکردهای نهادی خودتنظیمی در روابط انسانی را شرح دادم که نتیجه آن می‌شود: (۱) کاهش هزینه‌های دولت، (۲) کاهش اصطکاک در جامعه و (۳) ایجاد پدیده مشاغل مستقل و (۴) کوچک شدن دولت.

در سومین [پرسش و] سرفصل، نه مصداق از خدمات تنظیم‌کننده روابط انسانی را که دولت‌ها باید ارائه کنند را محضر شما تشریح کردم.

در سرفصل چهارم به مفهوم [ضمیمه‌کردن] پیوست روابط انسانی برای خدمات فعلی [دولت] اشاره کردم.

در نهایت در سرفصل پنجم هم مراحل سه‌گانه [ایجاد] تحوّل در سازمان امور اداری و استخدامی کشور را براساس نظریه خدمات تنظیم‌کننده روابط انسانی عرض کردم.

من عرض می‌کنم که به لحاظ تئوریک ما بیش از دو دهه، مشغول تدوین این نظریه بوده‌ایم. لذا از فردا آماده اجرا هستیم و آماده ایجاد گفتگوهای عمیق برای اینکه کار شروع شود. از شما تقاضا می‌کنم گزارش این جلسه را به صورت دقیق در اختیار ارکان تصمیم‌گیر سازمان قرار بدهید.

و الحمد لله ربّ العالمین

پرسش و پاسخ:

یکی از حضار: سوال بنده این است که چرا در دولت جدید، دوستان شما در موضوعات مختلف به دنبال پیوست فرهنگی هستند؟ آیا این یک تعارض منافع نیست؟

حجت الاسلام کشوری: دلیل این کار را خدمتتون عرض کردم؛ شما عملاً با دولت مدرن دارید روابط انسانی را مختل می‌کنید. تعارض منافع یعنی چه؟ جایی که شما در سازمان از عطر استفاده کنید، این می‌شود تعارض منافع؟ یا مثلاً اصلاح قرارداد کارکنان را مطرح کردم، چه ربط و نسبتی به تعارض منافع دارد؟ لااقل برای بنده منفعتی ندارد اما مطمئنم برای مردم منفعت و آورده دارد.

یکی از حضار: نکته بنده این است که دولت بیشتر مجری تصمیمات حاکمیت و نهادهای بالادستی است اما نهادهای بالادستی مانند مجلس و... وظیفه سیاست‌گذاری و تصمیمات کلان را دارا هستند. از این رو برای مطالبی که بابت تنظیم روابط انسانی فرمودید ابتدا باید به مجلس و دستگاه‌های بالادستی ارائه شود و بعد به سازمانی مانند سازمان اداری و استخدامی که تا حدودی نهادی مجری محسوب می‌شود.

و نکته دیگر هم بحث دوگانه سنت و مدرنیته هست که سالیان سال شاهد دعوی افراد در این دو طیف هستیم؛ بهتر نیست درگیر این دعوا نشویم و رویکردی فرای این بحث‌ها داشته باشیم؟

حجت الاسلام کشوری: طبق اسناد بالادستی مجلس، سازمان امور اداری و استخدامی را موظف کرده که تحول در نظام آموزش کارمندان را برعهده بگیرد. و طبق ماده ۵۸ و ۵۹ قانون مدیریت خدمات کشوری، یکی از مخاطبان اصلی، سازمان اداری استخدامی می‌باشد که فکر می‌کنم جای درستی این مطالب را مطرح کرده‌ام. بابت نکته دومی که فرمودید من نمی‌گویم به این دعوی مطرح شده را تشدید کنیم بلکه می‌گویم برویم و ارزیابی کنیم و نتایج هر رویکرد را به دست آوریم و بعد مقایسه کنیم که کدام یک عملکرد موفق‌تری نسبت به دیگری داشته است. و در نهایت بگذاریم که یک راه میانه‌ای باز شود.

آقای واتقی: بنده چند تا نکته و سوال دارم؛ یکی اینکه این مباحث اگر به صورت کتاب یا گزارش مکتوبی نگاشته شده و در دسترس باشد شاید بهتر قابل استفاده قرار گیرد. نکته دیگر هم اینکه ما به عنوان کارشناسان سازمان باید بدانیم که این ۹ خدمتی که فرمودید چگونه و در چه فرآیندی احصاء شده است؟ شاید ممکن است موارد دیگری هم وجود داشته باشد اما قید نشده باشد. و ما از لحاظ علمی و کارشناسی باید به یک اطمینان روش‌شناختی نسبت به این نظریه برسیم و در ادامه اظهار نظر دقیق‌تری داشته باشیم.

و یک بحث دیگری که در قانون اساسی وجود دارد و دوست دارم بدانم این است که: جایگاه ارتباط مردم با دولتمردان و سیاست‌مداران از سطح محل گرفته تا سطح مرکزی در نظریه شما کجاست؟

حجت‌الاسلام کشوری: بابت مورد اولی که فرمودید؛ بله حق با شماست و ان‌شاء الله در آینده نزدیک یک گزارش مکتوب را خدمتتان تقدیم می‌کنیم. منتها این نافی گفت‌وگو نیست و باید تضارب آراء وجود داشته باشد. در رابطه با مورد دوم هم این مباحث به لحاظ روش‌شناسی، تتبع فقهی است و با تتبع فقهی موارد دیگری را هم می‌توان اضافه کرد. چون بنده در این جلسه به دلیل چالش وقت بحث روش‌شناسی را مطرح نکردم و اگر کسی هم نکته‌ای دارد بابت این مورد، ابتدا بهتر است "روش تحقیق مبتنی بر اشراف" و یا همان "روش تحقیق فقهی" را در یک جلسه‌ای با هم گفت‌وگو کنیم. آن روش به ما می‌گوید که مثلاً این ۱۳ مورد وجود دارد و این تبویب‌ها موجود می‌شود. و این سوال خوبی بود و یکی از جواب‌هایی که در بعدها خواهیم داد این است که این حوزه‌ها در حال حاضر غیرقابل انکار هستند. ممکن است شما مواردی را به آن اضافه کنید اما این‌هایی که الآن به دست آمده است غیرقابل انکار است. باید این را اضافه کرد که ذیل رابطه انسان با امام، وقتی شما پدیده‌ی اداره کشور را به نحوه غیرمتمرکز تتوریزه می‌کنید؛ نقش امام عمدتاً می‌شود رشد دادن فکری افراد و بعد نظارت. و اگر این کار ادامه پیدا کند، دولت‌های ما به این سمت سوق پیدا خواهند کرد. و از طرف مردم هم پدیده خانواده‌های بزرگ و محله شکل می‌گیرد. این سوال شما در رتبه‌ی دوم قرار می‌گیرد و ابتدا باید بگویید دولت چیست؟ دولت بما هو دولت؛ آیا دولت حداکثری است در همه امور؟ یا نه؟ بنابراین ابتدا باید این حل و فصل شود. و بعد در رابطه مردم با دولت بحث می‌کنیم. چون

با فرض تعریف دولت به شکل فعلی، رابطه‌ها تبدیل می‌شوند به نمایش، شو و تبلیغات! و رابطه‌ی واقعی شکل نمی‌گیرد.

آقای حسینی: سوال بنده با توجه به کارمان ناظر به بحث ارزیابی است که فرمودید؛ چون سنجش و اندازه‌گیری در ارزیابی بسیار مهم است؛ آیا ابزارهای سنجش و اندازه‌گیری برای هر دستگاهی چقدر در موضوع تنظیم روابط و خود تنظیمی روابط موفق بوده؟ طراحی شده و وجود دارد؟ اگر هم وجود دارد؛ چگونه است؟ و سوال دوم هم اینکه: با توجه به مقاومتی که نسبت به نهادسازی در کشور وجود دارد؛ آیا تشکیل این معاونت دولت اسلامی در وزارت‌خانه‌ها، گامی برای نهادسازی جدیدی نیست؟ و با ایجاد این معاونت تغییر ماهوی صورت خواهد گرفت؟

حجت الاسلام کشوری: در رابطه با ارزیابی که فرمودید بنده در این جلسه موارد را مطرح نکردم و اتفاقاً در گزارشی که به شکل مکتوب آماده شده، به بحث ارزیابی به صورت مفصل پرداخته‌ایم که ان‌شاءالله در جلسه آینده به این موضوع هم خواهیم پرداخت.

خانم مکی: بیشتر از اهمیت بحث آموزش صحبت کردند. و در ادامه بابت نهادهایی که فرمودید؛ به نظرم ممکن است که این معاونت در عمل به تناقض بخوریم بنابراین بهتر است به شکل دیگری وارد شویم؛ مثلاً ابتدا وظایف و مأموریت‌های آن را تعیین کنیم و بعد ببینیم که چگونه می‌توان آن را در دستگاه جانمایی کنیم. و در نهایت به چشم‌اندازهای که برایش ترسیم کرده‌ایم بیاییم و تصمیم‌گیری کنیم که چه رویکردی داشته باشیم.

آقای آوینی: به نظر بنده خلأ نظام اداری حال حاضر ما، عدم وجود "فقیه سازمانی" است. فقیه سازمانی که نگاه عمیقی به مسئله داشته باشد و مسائل نظام اداری را مبتنی بر فقه جلو ببرد. هنوز نظام اداری به این جمع‌بندی و تصمیم نرسیده که براساس چه نظریه‌ای مسائل خود را جلو ببرد. اما اگر یک فقیه سازمانی بالادست یک سازمانی که متولی کار باشد، قطعاً بهتر می‌تواند جهت‌گیری درستی همراه با نگاه‌های متفاوتی نسبت به دیگر افراد سازمان در تصمیم‌گیری‌های خود داشته باشد. اگر چه ما شورای فقهی را در شورای نگهبان داریم اما در ساحت اجرا این خلأ دیده می‌شود.

پیوست‌ها:

پیوست شماره ۱: شش دسته دلیل بر میل داشتن الگوی تولید در اسلام به تولید غیر متمرکز و

محلله‌ای (نه تولید متمرکز و صنعتی!)

خلاصه‌ای از باب دوم فقه‌المکاسب (تبیین ویژگی‌های الگوی تولید در اسلام)، قم، مسجد امام حسن عسکری علیه السلام ص ۱۵۹ الی ۱۷۹، ۲۱ الی ۳۱ شهریور ۱۳۹۸:

باب دوم فقه‌المکاسب: ویژگی‌های الگوی تولید از منظر آیات و روایات چیست؟

خب همانطور که وعده دادم امروزان شاء الله می‌خواهیم باب دوم فقه‌المکاسب را بحث کنیم. باب دوم فقه‌المکاسب به لحاظی یک باب بکر است و شاید به این نحوی که مطرح می‌کنم کمتر و یا اصلاً مورد توجه نبوده است و خیلی کمک می‌کند که نظام مقایسه فقه‌المکاسب با اقتصاد سرمایه‌داری واضح‌تر شود. همان طور که عرض کردم در باب دوم به ویژگی‌های الگوی تولید در مسئله اقتصاد می‌پردازیم؛ یعنی این را بحث می‌کنیم که به اصطلاح امروزی‌ها تولید به چه شکل اتفاق می‌افتد. تولید - که ممکن است متعلق آن امور مختلفی باشد - چطور اتفاق می‌افتد؟ آیا ما به هر شکلی می‌توانیم کالاها را تولید کنیم؟ آیا به هر شکلی می‌توانیم خدمات را تولید کنیم یا نه تولید کالا و خدمات در فقه شیعه مشروط به یک مفاهیم بالادستی است و اگر کسی به آن مفاهیم بالادستی توجه نکند، در واقع تولید آن جامعه به ثروتمند شدن آن جامعه ختم نمی‌شود؛ چرا که همان طور که عرض کردیم هزینه‌ها ارتقاء پیدا می‌کند.

... برای اینکه اصول حاکم بر الگوی تولید به دست بیاید ما دو دسته روایت را باید بررسی کنیم یا لااقل بنده در این دوره بحثی، دو دسته روایت را بررسی می‌کنم تا قواعد و اصولی در ذهن شما برای چهارچوب‌گذاری و طراحی‌های بخش تولید کالا و خدمات تشکیل شود.

۱. روایات «زمان کسب»، «مکان کسب» و «نهی از اجیر شدن»؛ سه دسته روایات عام تولید

دسته اول روایات، روایاتی هستند که به نحو عام قواعد تولید کالا و خدمات را بحث می‌کنند که خود دسته اول شامل سه دسته روایت است که خدمت شما عرض می‌کنم. یک دسته دیگر از روایات هم داریم که اینها در مورد تولید یک کالای خاص یا یک خدمت خاص، یک شرط را بحث می‌کند و اصطلاحاً روایات بخشی هستند و روایات عام محسوب نمی‌شوند. از بررسی هر دو دسته روایات ما می‌توانیم اصولی استنباط بکنیم که بر مسئله تولید حاکم هستند. خوب من از

روایات عام شروع کنم که به بیان ویژگی‌های تولید کالا و خدمات در یک امر خاص منحصر نیست و حضرت به نحو عمومی بحث می‌کند که اگر شما مشغول کسبی شدید باید این قواعد را رعایت کنید.

۱/۱. رعایت زمان کسب؛ اولین ویژگی عام الگوی تولید

دسته اول روایات، روایاتی هستند که راجع به زمان کسب و زمان امرار معاش وارد بحث شده‌اند. حالا هر کس که در هر شغلی مشغول است حضرت به او توصیه کرده است که مسئله امرار معاش را در زمان خاصی انجام دهد و زمان امرار معاش تمام یا اکثر زمان یک فرد را در روز نگیرد. به عنوان مثال از امام رضا (علیه السلام) روایتی نقل شده است که حضرت می‌فرمایند: «اجتهدوا» حضرت می‌فرماید که سعی کنید این طور باشید و از این کلمه پیداست که این مسئله خیلی مانع دارد که حضرت شروع روایت را از کلمه «اجتهدوا» شروع می‌کنند؛ به این معنا که این امر، به سادگی محقق نمی‌شود. اصطلاحاً تحقق این مسئله معارض‌های زیاد دارد. لذا حضرت می‌فرمایند: «اجتهدوا فی أَنْ يَكُونَ زَمَانُكُمْ أَرْبَعَ سَاعَاتٍ»^{۱۰۷} سعی کنید زمانی که در اختیار دارید را بر چهاربخش تقسیم کنید

۱۰۷. ارجاع پژوهشی: [قال الرضا (عليه السلام)]: وَ اجْتَهِدُوا أَنْ يَكُونَ زَمَانُكُمْ أَرْبَعَ سَاعَاتٍ سَاعَةً مِنْهُ لِمُنَاجَاةِ اللَّهِ وَ سَاعَةً لِأَمْرِ الْمَعَاشِ وَ سَاعَةً لِمُعَاشَرَةِ الْإِخْوَانِ النَّقَاتِ وَ الَّذِينَ يَعْرِفُونَكُمْ غُيُوبَكُمْ وَ يَخْلُصُونَ لَكُمْ فِي الْبَاطِنِ وَ سَاعَةً تَخْلُونَ فِيهَا لِلذَّنَائِكُمْ وَ يَهْدِيهِ السَّاعَةُ تَقْدِرُونَ عَلَى الثَّلَاثِ السَّاعَاتِ ...

امام رضا (علیه السلام): بکوشید که وقت شما چهار ساعت باشد، یک ساعت برای مناجات با خدا، یک ساعت برای کار زندگی و معاش، یک ساعت هم برای معاشرت با برادران و مردمان مورد اعتماد که عیوب شما را بشما می‌فهمانند و از دل بشما اخلاص دارند و یک ساعت هم خلوت کنید برای درک لذت‌های حلال و به وسیله این ساعت بر انجام وظایف آن سه ساعت دیگر توانا می‌شوید.
الفقه المنسوب إلى الإمام الرضا (عليه السلام)، ص ۲۳۷ / بحار الأنوار، ج ۷۵، ص ۳۴۶

وَ قَالَ [الكاظم] (عليه السلام): اجْتَهِدُوا فِي أَنْ يَكُونَ زَمَانُكُمْ أَرْبَعَ سَاعَاتٍ سَاعَةً لِمُنَاجَاةِ اللَّهِ وَ سَاعَةً لِأَمْرِ الْمَعَاشِ وَ سَاعَةً لِمُعَاشَرَةِ الْإِخْوَانِ وَ النَّقَاتِ الَّذِينَ يَعْرِفُونَكُمْ غُيُوبَكُمْ وَ يَخْلُصُونَ لَكُمْ فِي الْبَاطِنِ وَ سَاعَةً تَخْلُونَ فِيهَا لِلذَّنَائِكُمْ فِي غَيْرِ مُحَرَّمٍ وَ يَهْدِيهِ السَّاعَةُ تَقْدِرُونَ عَلَى الثَّلَاثِ سَاعَاتِ ...

امام کاظم (علیه السلام): بکوشید که وقت شما چهار ساعت باشد، یک ساعت برای مناجات با خدا، یک ساعت برای کار زندگی و معاش، یک ساعت هم برای معاشرت با برادران و مردمان مورد اعتماد که عیوب شما را بشما می‌فهمانند و از دل بشما اخلاص دارند و یک ساعت هم خلوت کنید برای درک لذت‌های حلال و به وسیله این ساعت بر انجام وظایف آن سه ساعت دیگر توانا می‌شوید.
تحف العقول، ص ۴۱۰

وقال (عليه السلام): لِلْمُؤْمِنِ ثَلَاثُ سَاعَاتٍ: فَسَاعَةٌ يَنَاجِي فِيهَا رَبَّهُ، وَ سَاعَةٌ يُرْمِ مَعَاشَهُ، وَ سَاعَةٌ يَخْلَى بَيْنَ نَفْسِهِ وَ بَيْنَ لَذَّتِهَا فِيمَا يَجِلُّ وَ يَجْمَلُ. وَ لَيْسَ لِلْعَاقِلِ أَنْ يَكُونَ شَاخِصًا إِلَّا فِي ثَلَاثٍ: مَرَمَةٌ لِمَعَاشٍ، أَوْ خُطْوَةٌ فِي مَعَادٍ، أَوْ لَذَّةٌ فِي غَيْرِ مُحَرَّمٍ.

امام علی (علیه السلام) فرمود: انسان با ایمان ساعات شبانه‌روز خود را به سه بخش تقسیم می‌کند: قسمتی را صرف مناجات با پروردگارش می‌کند و قسمت دیگری را برای ترمیم معاش و کسب و کار زندگی قرار می‌دهد و قسمت سوم را برای بهره‌گیری از لذات

«سَاعَةً لِمُنَاجَاةِ اللَّهِ» یک بخش از وقتتان را به این اختصاص دهید که با خدای متعال نجوا کنید. مناجات یعنی بدون اینکه کسی متوجه شود شما حرفتان را با خدا در میان بگذارید؛ این، یک بخش است. بعد می‌فرمایند: «وَسَاعَةً لِأَمْرِ الْمَعَاشِ» بخشی را برای امر معاشتان در نظر بگیرید که این جا شاهد عرض بنده است. البته ممکن است هر کسی به شکل خاصی تأمین معاش داشته باشد؛ روایت می‌فرماید که راجع به امر معاشتان، یک بخشی از وقتتان را اختصاص دهید. «وَسَاعَةً لِمُعَاشِرَةِ الْإِخْوَانِ» وقتی را برای معاشرت با برادران مورد اعتمادتان قرار دهید و الی آخر که من به آن‌ها نمی‌پردازم. بنابراین حضرت به نحو مطلق می‌فرماید که مراقب زمان حوزه شغلتان باشید.

۱/۱/۱. به چالش کشیده شدن سود ارتباطی؛ نتیجه تمام وقت بودن زمان کسب

پس چارچوب‌گذاری الگوی تولید ما نمی‌تواند به شکلی باشد که همه وقت کارگر را در اختیار بگیریم. الگوی تولیدی که وقت کارگر را به نحو حداکثری اشغال می‌کند، الگوی تولید غلطی است. چرا اینگونه است؟ چون باعث می‌شود که اوقات دیگر کارگر را اشغال کند و اگر آن اوقات اشغال شد سود ارتباطی و سایر مفاهیمی که در حوزه ربح (سود) متصور است به چالش کشیده می‌شود. همه سودها سود اقتصادی نیستند. اتفاقاً اگر شما سود ارتباطی نداشته باشید هزینه‌هایتان ارتقاء پیدا می‌کند. پس مسئله زمان در طراحی‌های حوزه مشاغل، مسئله بسیار مهمی است. پس این یک نوع از روایات است که مسئله زمان را بحث می‌کند.

۱/۱/۲. نزدیکی مکان کسب به محل زندگی؛ دومین ویژگی عام الگوی تولید

یک دسته دیگر از روایات که به بیان‌های مختلف در اصول روایی ما وارد شده است، روایاتی است که راجع به مکان شغل بحث می‌کند و به این سؤال پاسخ می‌دهد که شغل باید در کجا قرار بگیرد؟ چون ما می‌خواهیم کارگاه، کارخانه و مؤسسه طراحی کنیم، جانمایی این مؤسسات کجا باید باشد؟ آیا شرکت «ایران خودرو» می‌تواند بگوید من در فلان منطقه کشور به دلیل دسترسی بیشتر به آب و یا با ملاحظات فنی می‌خواهم کارگاه، کمپ و محل کارخانه خودم را جانمایی کنم؟

حلال و دلپسند می‌گذارد و سزاوار نیست که انسان عاقل حرکتش جز در سه چیز باشد: مرمت معاش، گامی در راه معاد و لذت در غیر حرام.

روایاتی که خواندم به ما کمک می‌کند که جانمایی کارخانه‌ها و مؤسسات باید با قید سود ارتباطی باشد.

البته در واقع این روایات «مکان»، شرحی برای روایات «زمان» است؛ چون اگر مکان را در جای غلط جانمایی کنیم، در اصل، «زمان» به چالش کشیده می‌شود. ولی به هر حال در لسان روایات، روایاتی که مکان اشتغال و کسب را بحث می‌کند، به صورت مجزا بحث شده است؛ لذا ما اگرچه بین روایاتی که مکان تجارت و کسب را بحث می‌کند با روایاتی که زمان کسب را بحث می‌کند، ارتباط مفهومی می‌بینیم - و اتفاقاً به نظر ما اهل بیت (مکان را به دلیل زمان بحث کردند - ولی به هر حال چون به صورت مجزا در روایات وارد شده، ما هم به صورت مجزا و در مرتبه دوم آن را بحث کردیم.

مثلاً یکی از آن روایات این است که «ابن مسکان» از امام سجاد (علیه السلام) - با واسطه - نقل کرده است: «إِنَّ مِنْ سَعَادَةِ الْمَرْءِ أَنْ يَكُونَ مَتَجِرَةً فِي بَلَدِهِ وَ يَكُونَ خُلَطَاؤُهُ صَالِحِينَ»^{۱۰۸} - و الی آخر

۱۰۸. ارجاع پژوهشی: عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِيسَى عَنِ ابْنِ مُسْكَانَ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِهِ قَالَ قَالَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ (عليه السلام): إِنَّ مِنْ سَعَادَةِ الْمَرْءِ أَنْ يَكُونَ مَتَجِرَةً فِي بَلَدِهِ وَ يَكُونَ خُلَطَاؤُهُ صَالِحِينَ وَ يَكُونَ لَهُ وَ لِدٌ يَسْتَعِينُ بِهِمْ. امام زین العابدین (علیه السلام): از نیک بختی مرد، این است که محل تجارتش در شهرش باشد و رفیقانش صالح باشند و فرزندان داشته باشد که از آنان یاری بگیرد.

الکافی، ج ۵، ص ۲۵۷

أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنِي مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ (عليه السلام) قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صلى الله عليه وآله) مِنْ سَعَادَةِ الْمَرْءِ الْخُلَطَاءُ الصَّالِحُونَ وَ الْوَلَدُ الْبَارُّ وَ الزَّوْجَةُ الْمُؤَاتِبَةُ وَ أَنْ يُرْزَقَ مَعِيشَتَهُ فِي بَلَدِهِ. پیامبر (صلى الله عليه وآله): از سعادت مرد این است که هم‌نشینان شایسته و فرزند نیکوکار و زن سازگار و اینکه در شهر خودش روزی معیشتش به او داده شود.

الجعفریات (الأشعثيات)، ص ۱۹۴

وَ عَنْهُ (صلى الله عليه وآله) أَنَّهُ قَالَ: حَمْسَةٌ مِنَ السَّعَادَةِ الزَّوْجَةُ الصَّالِحَةُ وَ الْبُنُونَ الْأَبْرَارُ وَ الْخُلَطَاءُ الصَّالِحُونَ وَ رِزْقُ الْمَرْءِ فِي بَلَدِهِ وَ الْحُبُّ لِأَخِي مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِمْ. پیامبر خدا (صلى الله عليه وآله): پنج چیز، از نیک بختی [مرد] است: همسر صالح، فرزندان نیکوکار، رفیقان خوب، [بودن] روزی مرد در شهرش، و دوست داشتن خاندان محمد صلی الله علیه و آله.

دعائم الاسلام، ج ۲، ص ۱۹۵

وَ قَالَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ ع: «إِنَّ مِنْ سَعَادَةِ الْمَرْءِ أَنْ يَكُونَ مَتَجِرَةً فِي بَلَدِهِ وَ يَكُونَ خُلَطَاؤُهُ صَالِحِينَ وَ يَكُونَ لَهُ أَوْلَادٌ يَسْتَعِينُ بِهِمْ». و امام سجاد (علیه السلام) فرمود: از سعادت مرد است که محل کسب و کارش در شهر خودش باشد و همکاران و کارگزارانش صالح باشند و دارای فرزندان باشد تا از آنها کمک گیرد.

الروایة- حضرت در این روایت می‌فرماید: محل تجارت فرد نباید خارج از «بلد زندگی» شخص باشد. ممکن است بتوان در شرایط فعلی در این روایت مناقشه کرد و بگویم «بلد» شامل تهران هم

من لا يحضره الفقيه، ج ۳، ص ۱۶۴

عَدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الْحَمِيدِ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِيسَى عَنِ ابْنِ مُسْكَانَ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ ع قَالَ: مِنْ سَعَادَةِ الْمَرْءِ أَنْ يَكُونَ مُتَجَرِّهُ فِي بَلَدِهِ وَ يَكُونَ حُلَطَاؤُهُ صَالِحِينَ وَ يَكُونَ لَهُ وُلْدٌ يَسْتَعِينُ بِهِمْ وَ مِنْ شَقَاءِ الْمَرْءِ أَنْ تَكُونَ عِنْدَهُ امْرَأَةٌ مُعْجَبٌ بِهَا وَ هِيَ تَخُونُهُ.

یکی از اصحاب ما گوید: علی بن الحسین ۳ می‌فرماید: از خوشبختی انسان آن است که کسب و کارش در شهر خودش باشد، و هم‌نشینان او صالح و شایسته باشند و فرزندی داشته باشد که یاری‌اش کنند و از بدبختی شخص آن است که زنی داشته باشد که از او خوشش بیاید و از زیبایی برایش شگفت‌انگیز باشد، ولی آن زن به او خیانت کند!

الكافي، ج ۵، ص ۲۵۸

حَدَّثَنَا أَبِي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ السَّعْدِ أَبَادِيٌّ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ خَالِدِ الْبَرْقِيِّ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِيسَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُسْكَانَ يَرْفَعُهُ إِلَى عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ ع أَنَّهُ قَالَ: مِنْ سَعَادَةِ الْمَرْءِ أَنْ يَكُونَ مُتَجَرِّهُ فِي بَلَدِهِ وَ يَكُونَ حُلَطَاؤُهُ صَالِحِينَ وَ يَكُونَ لَهُ وُلْدٌ يَسْتَعِينُ بِهِمْ.

امام سجاد(علیه السلام) فرمود: از خوشبختی انسان این است که محل کسب و کار او در شهر خودش باشد و هم‌نشینان او افراد شایسته‌ای باشند و فرزندی داشته باشد که از آنان کمک بگیرد.

الخصال، ج ۱، ص ۱۵۹

أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ بَكْرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي سَهْلٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ قَالَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ (عليه السلام): «ثَلَاثَةٌ مِنَ السَّعَادَةِ الرَّوْحَةُ الْمَوَاتِيئَةُ وَ الْأَوْلَادُ الْبَارُونَ وَ الرَّجُلُ يُرْزَقُ مَعِيشَتَهُ بِبَلَدِهِ يَغْدُو إِلَى أَهْلِهِ وَ يَرُوحُ».

امام صادق(علیه السلام) فرمود: سه چیز از سعادت و خوشبختی‌اند: زن موافق و فرمان‌بردار، فرزندان نیکوکار و این که کسب و کارش در سرزمین خودش باشد که صبح و شام نزد خانواده‌اش رفت و آمد کند.

تهذيب الأحكام، ج ۷، ص ۲۳۶

أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ النَّبِيِّ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ بَكْرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي سَهْلٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الْكَرِيمِ قَالَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ (عليه السلام): ثَلَاثَةٌ مِنَ السَّعَادَةِ الرَّوْحَةُ الْمَوَاتِيئَةُ وَ الْأَوْلَادُ الْبَارُونَ وَ الرَّجُلُ يُرْزَقُ مَعِيشَتَهُ بِبَلَدِهِ يَغْدُو إِلَى أَهْلِهِ وَ يَرُوحُ.

عبد الله بن عبد الكريم گوید: امام صادق(علیه السلام) فرمود: سه چیز از سعادت و خوشبختی‌اند: زن موافق و فرمان‌بردار، فرزندان نیکوکار و این که کسب و کارش مرد در سرزمین خودش باشد که صبح و شام نزد خانواده‌اش رفت و آمد کند.

الكافي، ج ۵، ص ۲۵۸

و [عَنْ رَيْبَعَةَ بِنِ كَعْبٍ عَنِ النَّبِيِّ (صلى الله عليه و آله)] سَمِعْتُهُ يَقُولُ: مَنْ أَعْطِيَهُ [لَهُ] حَمْسًا لَمْ يَكُنْ لَهُ عَذْرٌ فِي تَرْكِ عَمَلِ الْآخِرَةِ رَوْحَةً [صَالِحَةً] تُعِينُهُ عَلَى أَمْرِ دُنْيَاةٍ وَ آخِرَتِهِ وَ بُونٍ أَبْرَارٍ وَ مَعِيشَةٍ فِي بَلَدِهِ وَ حُسْنٍ حُلُقِي يُدَارِي بِهِ النَّاسَ وَ حُبِّ أَهْلِ بَيْتِي.

پیامبر خدا(صلی الله علیه و آله): به هر کس، پنج چیز داده شود، دیگر عذری در ترک کار آخرت ندارد: زن شایسته‌ای که او را در کار دنیا و آخرتش کمک رساند؛ پسران نیک [و فرمان‌بردار]؛ داشتن شغل در شهر خود؛ اخلاق خوشی که به سبب آن، با مردم [و خوش رفتاری] کند؛ و دوست داشتن خاندان من.

سلوة الحزين (الدعوات)، ص ۴۰

می‌شود. طول و عرض تهران خیلی زیاد است. باید توجه کرد روایت در شرایطی صدور پیدا کرده که در آن عُرف، بلادها کوچک بودند و مثلاً شهرهای بزرگ، حداکثر صد هزار نفر جمعیت داشتند و وقتی حضرت تأکید می‌کنند: «أَنْ يَكُونَ مَثَجْرُهُ فِي بَلَدِهِ» در واقع بر این تأکید می‌کنند که محل شغل بایستی نزدیک محل زندگی فرد باشد. این هم یک دسته از روایات مربوط به الگوی تولید است. یعنی در واقع امام (علیه السلام) با لسان و کلمات متفاوت به کسانی که تقسیمات شهری را طراحی می‌کنند، فرموده‌اند که «اجازه ندارند مکان مؤسسات خدماتی و کارگاه‌های تولیدی را طوری طراحی کنند که [میان خانه شخص با محل کارش] فاصله بیافتد تا زمان زندگی کارگر و کارفرما به چالش کشیده شود.» این‌ها روایات بسیار کاربردی‌ای هستند. این هم یک دسته از روایات است.

۱/۱/۳. نهی از اجیر شدن؛ سومین ویژگی عام الگوی تولید

دسته سوم روایات عامی که ویژگی‌های عام الگوی تولید را بحث می‌کند، روایاتی هستند که به مؤمنین توصیه کردند که اجیر نشوند و اجیر شدن را نهی کردند. مثلاً «عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُعْفِيُّ» نقل می‌کند که امام باقر (علیه السلام) فرمودند: «مَنْ أَجَرَ نَفْسَهُ فَقَدْ حَظَرَ عَلَيْهَا الرِّزْقَ»^{۱۹} اگر کسی خود را اجیر کرد، روزی را بر خود تنگ کرده است و امام (علیه السلام) به اصطلاح می‌فرماید استخدام شدن و در استخدام دیگران بودن، باعث می‌شود روزی انسان کم شود.

۱۰۹. ارجاع پژوهشی: رَوَى عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُعْفِيُّ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ (عَلَيْهِ السَّلَام) قَالَ مَنْ أَجَرَ نَفْسَهُ فَقَدْ حَظَرَ عَلَيْهَا الرِّزْقَ وَ كَيْفَ لَا يَحْظُرُ عَلَيْهَا الرِّزْقُ وَ مَا أَصَابَ فَهُوَ لِرَبِّ أَجْرُهُ.

عبد الله بن محمد جعفی گوید: امام محمد باقر (علیه السلام) فرمود: هر کس خود را اجیر سازد روزی را بر خود تنگ کرده است، چگونه بر خود تنگ نکرده باشد در حالی که آنچه به چنگ می‌آورد از آن دیگری است همان که او را اجاره کرده است. [ترجمه غفاری]

من لایحضره الفقیه ج ۳ ص ۱۷۴

أَحْمَدُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ عَمَّارِ السَّاباطِيِّ قَالَ: «قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ (عَلَيْهِ السَّلَام): الرَّجُلُ يَتَّجِرُ فَإِنْ هُوَ أَجَرَ نَفْسَهُ أُعْطِيَ مَا يُصِيبُ فِي تِجَارَتِهِ. فَقَالَ: لَا يُؤَاخِزُ نَفْسَهُ وَ لَكِنْ يَسْتَرْزُقُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ وَ يَتَّجِرُ فَإِنَّهُ إِذَا أَجَرَ نَفْسَهُ حَظَرَ عَلَى نَفْسِهِ الرِّزْقَ.»

عمار ساباطی می‌گوید: «به امام صادق (علیه السلام) عرض کردم: شخصی می‌تواند تجارت کند، با این حال اگر خودش را اجیر [دیگری] سازد، به اندازه‌ای که خودش تجارت کند، به او داده می‌شود. (آیا این کار را انجام دهد؟) امام صادق (علیه السلام) فرمود: خودش را اجیر [دیگری] نکند؛ بلکه از خداوند بزرگ روزی طلب کند و دست به تجارت بزند؛ زیرا اگر اجیر [دیگری] شود، مانع روزی خود شده است.»

الکافی، ج ۵، ص ۹۰ / من لایحضره الفقیه، ج ۳، ص ۱۷۴ / تهذیب الأحکام، ج ۶، ص ۳۵۳ / الإستبصار، ج ۳، ص ۵۵ / عوالمی النالی، ج ۳، ص ۲۵۴

وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۲۳۹ / الوافی، ج ۱۷، ص ۱۴۸ / جامع أحادیث الشیعة، ج ۲۴، ص ۶۸

۱/۱/۳/۱. کم‌شدن روزی و رسیدن بخشی از آن به کارفرما؛ علت نهي از اجير شدن

مُعَلَّلٌ روایت این است که از امام (علیه السلام) می‌پرسند: «وَكَيْفَ لَا يُحْطَرُّ عَلَيْهَا الرَّزْقُ وَمَا أَصَابَ فَهُوَ لِرَبِّ آجْرُهُ» امام (علیه السلام) می‌فرماید: چه طور رزقش کم نشود در حالی که اصل درآمد برای کارفرماست و تنها طبق قرارداد مثلاً دو میلیون به شما پرداخت می‌کند. حضرت (علیه السلام) می‌فرماید مواظب باشید اجیر نشوید چون اجیر شدن باعث تنگ شدن رزق می‌شود. شما باید سعی کنید خودتان صاحب کسب و کار شوید.

۱/۱/۳/۲. غیر متمرکز شدن تولید؛ یکی از نتایج حداقلی شدن استخدام و اجیر شدن

این روایت با این دقت‌ها منجر به تغییر الگوی تولید می‌شود: اگر همه سعی کنند که خودشان صاحب کسب و کار شوند - هرچند که ممکن است بعضی موفق نشوند ولی آن دسته از افراد که موفق می‌شوند - همین باعث می‌شود الگوی تولید غیر متمرکز شود و مثلاً چندین هزار نفر در یک بخش تولیدی، همه به طور مستقل تولید کنند. فواید زیادی بر این بار می‌شود. ان شاء الله خواهیم گفت وقتی الگوی تولید غیر متمرکز باشد، چه فوایدی خواهد داشت ولی به هر حال فرض کنید اگر این روایات و نظام ارزشی گسترش پیدا کند، باعث می‌شود دیگر مانند حال حاضر نباشد که همه فکر می‌کنند شغل استخدامی، شغل مطلوبی است. به دلیل اینکه نظام ارزشی به شکل کنونی است، همه به تقویت نظام سرمایه داری کمک می‌کنند؛ چون اصل را بر استخدام قرار می‌دهند، پس کمک می‌کنند تا بخش خصوصی [فربه شود].

تعریف دقیق‌تر برای اصطلاح «بخش خصوصی» - به تعبیر مرحوم سید منیر - همان خان‌های سابق هستند. خان‌های سابق در هر منطقه یک نفر بودند و کار خان هم به صورت ساده این بود که ابتدا سود خود را حساب می‌کرد و بعد هم اگر چیزی می‌ماند به نوکرها، مردم و رعیت، سودی می‌رساند ولی اصل، سود خودش بود. مرحوم سید منیر حرف خوبی زده، ایشان می‌گفتند: در بخش خصوصی، بخش‌های مختلف دارای خان شده‌اند! به این صورت که هر بخشی خانی دارد که ابتدا سود خودش را محاسبه می‌کند و بعد سود دیگران را می‌دهد. مثلاً فرض بفرمایید سازمان آب را به بخش خصوصی واگذار می‌کنند، عده‌ای هم می‌آیند این تشکیلات را می‌خرند.^{۱۱۰} آن‌ها ابتدا سود خودشان را

۱۱۰. ارجاع پردازشی: داوود منظور در گفتگو با خبرنگار مهر گفت: براساس تصمیمات شورای خصوصی سازی، وزارت نیرو درصدی از سهام متعلق به دولت در دو شرکت آبفای شهری سوخته (کمتر زیانده) را پس از تأیید سازمان خصوصی سازی به بخش خصوصی واگذار می‌کند.

محاسبه می‌کنند و بعد هم فیش‌های آب را طوری صادر می‌کنند که سود خودشان تأمین شود! لذا واقعیت بخش خصوصی که خیلی هم در اقتصاد سرمایه‌داری از آن تعریف می‌شود، همان خان و خان‌بازی مذمومی است که همه می‌دانیم چه مفاسدی دارد و حیث آن هم این است که ابتدا باید سود سرمایه‌دار لحاظ شود و بعد هم سود عموم مردم داده شود؛ در حالی که مسئله در فقه اسلامی، برعکس است و شما باید سود عامه را بر سود جریان خاص حاکم کنید. در توصیه‌های امیرالمؤمنین (علیه السلام) به والیان‌شان و در بعضی دیگر از روایات، این مسئله زیاد بحث شده است.^{۱۱۱} چرا الان اقدامات ما باعث می‌شود بخش خصوصی توسعه پیدا کند؟ پاسخ آن همین نظام ارزشی حاکم بر افراد جامعه است که گمان می‌کنند اگر استخدام شوند، راحت‌تر زندگی می‌کنند! حضرت این را به چالش می‌کشند و بیان می‌کنند اگر بنای شما بر استخدام بود، ربح و اجرتان کاهش پیدا می‌کند و در گام دوم باعث می‌شوید الگوهای تولید متمرکز یا همان بخش خصوصی حاکم شود! این‌ها هم دسته سوم روایات بود.

من این دسته را به عنوان قسمت سوم روایات عام در الگوی تولید آورده‌ام، برای اینکه فکر می‌کنم توصیه اصلی مسئله زمان است؛ به لحاظ اینکه انسان نباید همه زمانش را به مسائل اقتصادی اختصاص دهد و این در روایات خیلی مذموم شمرده شده است. مسئله مکان هم از باب زمان موضوعیت پیدا می‌کند و مطلوبیت اجیر نشدن در مسئله کسب هم در واقع اختیارات لازم برای

آدرس مطلب از سایت سازمان خصوصی سازی: yon.ir/tuRkbG

۱۱۱. **ارجاع پژوهشی:** به عنوان مثال می‌توان به این روایت از امیرالمؤمنین (علیه السلام) اشاره کرد که به والیان خود، توصیه به تقدم رعایت حقوق عامه بر خواص می‌کند: امیرالمؤمنین (علیه السلام): لِيَكُنْ أَحَبَّ الْأُمُورِ إِلَيْكَ أَوْسَطُهَا فِي الْحَقِّ وَأَعْمَهَا فِي الْعَدْلِ وَأَجْمَعُهَا لِرِضَى الرَّعِيَةِ فَإِنَّ سُخْطَ الْعَامَّةِ يَجْحِفُ بِرِضَى الْخَاصَّةِ وَإِنَّ سُخْطَ الْخَاصَّةِ يَغْتَمُرُ مَعَ رِضَى الْعَامَّةِ وَ لَيْسَ أَحَدٌ مِنَ الرَّعِيَةِ أَنْقَلَ عَلَى الْوَالِي مَوْئِنَهُ فِي الرَّخَاءِ وَأَقْلَّ مَعُونَةَ لَهُ فِي الْبَلَاءِ وَ أَكْرَهَ لِلْإِنْصَافِ وَ أَسْأَلَ بِالْإِلْحَافِ وَ أَقْلَّ شُكْرًا عِنْدَ الْإِعْطَاءِ وَ أَبْطَأَ عُذْرًا عِنْدَ الْمَنْعِ وَ أَضْعَفَ صَبْرًا عِنْدَ مُلِمَّاتِ الدَّهْرِ مِنْ أَهْلِ الْخَاصَّةِ وَ إِنَّمَا عِمَادُ الدِّينِ وَ جَمَاعُ الْمُسْلِمِينَ وَ الْعُدَّةُ لِلْأَعْدَاءِ الْعَامَّةِ مِنَ الْأُمَّةِ فَلْيَكُنْ صِعُوكَ لَهُمْ وَ مَيْلَكَ مَعَهُمْ.

امیرالمؤمنین (علیه السلام): دوست داشتنی‌ترین چیزها در نزد تو، در حق میانه‌ترین، و در عدل فراگیرترین، و در جلب خشنودی مردم گسترده‌ترین باشد، که همانا خشم عمومی مردم، خشنودی خواص (نزدیکان) را از بین می‌برد، اما خشم خواص را خشنودی همگان بی‌اثر می‌کند. خواص جامعه، همواره بار سنگینی را بر حکومت تحمیل می‌کنند زیرا در روزگار سختی یاریشان کمتر، و در اجرای عدالت از همه ناراضی‌تر، و در خواسته‌هایشان پافشارتر، و در عطا و بخشش‌ها کم‌سپاس‌تر، و به هنگام منع خواسته‌ها دیر عذر پذیرتر، و در برابر مشکلات کم‌استقامت‌تر می‌باشند. در صورتی که ستون‌های استوار دین، و اجتماعات پرشور مسلمین، و نیروهای ذخیره دفاعی، عموم مردم می‌باشند، پس به آنها گرایش داشته و اشتیاق تو با آنان باشد.

رعایت زمان را به انسان‌ها می‌دهد. اگرچه امام (علیه السلام) پایه تفاهم را چیز دیگری (یعنی ربح) قرار دادند، ولی در این صورت جزء لازمه‌های این مسئله می‌شود لذا اگر شما استقلال در حوزه اقتصادی داشتید، راحت‌تر می‌توانید زمانتان را میان همه اموراتی که باید به آن پردازید، تخصیص دهید. کسی که در وضعیت استخدام است، سخت‌تر می‌تواند این کار را کند و باید با اجازه کارفرما باشد. مثلاً در عصر ما کسی که در عسلویه است، هیچ وقت نمی‌تواند این کار را انجام دهد! یا کسی که محل کارش در تهران است و خانه‌اش در کرج، ورامین یا اسلام‌شهر است، نمی‌تواند به این روایت حیاتی توزیع زمان عمل کند.

بنابراین ما در مجموع سه دسته روایت داریم که این سه دسته به نحو عام، یک قواعدی را برای طراحی الگوی تولید و مؤسسات خدماتی به ما ارائه می‌دهد. اگر می‌خواهیم الگوی تولید خوبی داشته باشیم - با ملاک فقه‌المکاسب - الگوی تولید و خدماتمان باید حائز سه شرط باشد (فعالاً بر اساس این سه دسته روایت، سه شرط را مطرح کردیم): ۱- الگوی تولید ما نباید تمام زمان کارگر و صاحب کسب را اشغال کند. ۲- مکان شغل نباید دور از خانه کارگر و صاحب کسب باشد و ۳- تا حدی که می‌توانیم، مسئله تولید و خدمات باید به نحو غیر متمرکز سازماندهی شود تا رزق افراد جریان بیشتری پیدا کند.

من باز به مناسبت عرض می‌کنم و بعداً بیشتر توضیح خواهم داد: در بعضی از کشورهای توسعه‌یافته - که توسعه یافته معادل پس‌رفته و عقب‌افتاده است و ما عقب‌افتادگی و پس‌رفتگی را بر اساس شاخص سود ارتباطی معنا می‌کنیم - می‌بینیم که تولید گوشت یک کشور تنها به دست چهار کارتل است!^{۱۱۲} گوشت یکی از غذاهای اصلی بشر است و گردش اعتبار آن باعث می‌شود چهار مجموعه اقتصادی کاملاً فربه شوند و همه سرمایه را در اختیار خودشان قرار دهند. این خیلی مهم است که ما به عدم تمرکز فکر کنیم. نتیجه «الگوی تولید متمرکز» فاصله طبقاتی می‌شود. در حالی که نتیجه «الگوی تولید غیر متمرکز» عدالت خواهد شد. در ادامه بحث سعی می‌کنم این را بیشتر شرح بدهم.

۱۱۲. Four firms control over ۸۰ percent of all the beef slaughtered.

چهار شرکت بیش از ۸۰ درصد کل گوشت گاو کشتار شده [در آمریکا] را کنترل می‌کنند.

۲. روایات «تولید نان»، «نگهداری دام» و «تازه‌خوری»؛ سه دسته از روایات بخشی تولید

دسته دوم روایاتی که بر اساس آن، اصول حاکم بر تولید را استنباط می‌کنیم و ان‌شاءالله آن را «مبنای معماری اقتصاد آینده ایران» قرار خواهیم داد، روایات بخشی الگوی تولید و خدمات است. امام (علیه السلام) ورود کردند و راجع به یک تجارت و شغل خاص، قاعده‌ای را اصل قرار دادند. وقتی ما می‌خواهیم بخش تولید را طراحی کنیم، باید این قاعده را رعایت کنیم و فوایدش را از دست ندهیم.

۲/۱. پخت نان در خانه و نهی از خرید آرد به جای گندم؛ الگوی مطلوب تولید نان در روایات

برای نمونه از معروف‌ترین روایاتی که شما می‌توانید در این حوزه به دست بیاورید، روایات مربوط به مسئله پخت نان در خانه است. روایات بسیار قابل توجهی در این بخش وجود دارد، من سعی می‌کنم با درایه، دقتی در این روایات داشته باشم. روایتی از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که حضرت می‌فرمایند: «إِذَا كَانَ عِنْدَكَ دِرْهَمٌ فَاشْتَرِ بِهِ الْحِنْطَةَ فَإِنَّ الْمَحْقَ فِي الدَّقِيقِ»^{۱۱۳} این روایت در دلالت خیلی دقیق است. بعضی از دلالت‌های روایت را بحث می‌کنم: حضرت به نحو تَضَمَّن در این

۱۱۳. ارجاع پژوهشی: مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى عَنْ سَلْمَةَ بْنِ الْخَطَّابِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْمُنْذِرِ الرَّبَّالِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْفَضِيلِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (عليه السلام) قَالَ: إِذَا كَانَ عِنْدَكَ دِرْهَمٌ فَاشْتَرِ بِهِ الْحِنْطَةَ فَإِنَّ الْمَحْقَ فِي الدَّقِيقِ. محمد بن فضیل از امام صادق (علیه السلام) روایت می‌کند که فرمود: «هرگاه یک درهم داشتی، با آن گندم بخر؛ چرا که نابودی در آرد است.»

الکافی، ج ۵، ص ۱۶۷

عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ نَصْرِ بْنِ إِسْحَاقَ الْكُوفِيِّ عَنْ عَبْدِ بْنِ حَبِيبٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ (عليه السلام) يَقُولُ: «سِرَاءُ الْحِنْطَةِ يَنْفِي الْفَقْرَ وَ سِرَاءُ الدَّقِيقِ يَنْشِئُ الْفَقْرَ وَ سِرَاءُ الْخُبْزِ مَحْقٌ. قَالَ: فَلْتُ لَهُ: أَبْتَكَ اللَّهُ فَمَنْ لَمْ يَقْدِرْ عَلَيَّ سِرَاءِ الْحِنْطَةِ؟ قَالَ: ذَلِكَ لِمَنْ يَقْدِرُ وَ لَا يَفْعَلُ.»

عباد بن حبیب از امام صادق (علیه السلام) روایت می‌کند که فرمود: «خرید گندم، فقر را از بین می‌برد و خرید آرد، تنگدستی می‌آورد و خرید نان، نابودکننده است. عباد گفت: خداوند تو را پایدار گرداند! هرکس قدرت بر خرید گندم ندارد، چه کند؟ امام علیه السلام فرمود: آن درباره کسی است که قدرت دارد و انجام نمی‌دهد.»

الکافی، ج ۵، ص ۱۶۷ / تهذیب الأحكام، ج ۷، ص ۱۶۲

وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۴۳۸ / الوافی، ج ۱۷، ص ۹۱ / جامع أحادیث الشیعة، ج ۲۳، ص ۲۷۸

مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى عَنْ سَلْمَةَ بْنِ الْخَطَّابِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْمُنْذِرِ الرَّبَّالِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْفَضِيلِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (عليه السلام) قَالَ: «إِذَا كَانَ عِنْدَكَ دِرْهَمٌ فَاشْتَرِ بِهِ الْحِنْطَةَ فَإِنَّ الْمَحْقَ فِي الدَّقِيقِ.»

امام صادق (علیه السلام) فرمود: «هرگاه يك درهم داشتی، با آن گندم بخر؛ چرا که نابودی در آرد است.»

الکافی، ج ۵، ص ۱۶۷ / تهذیب الأحكام، ج ۷، ص ۱۶۲

وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۴۳۹ / الوافی، ج ۱۷، ص ۹۲ / جامع أحادیث الشیعة، ج ۲۳، ص ۲۷۸

روایت معهود گرفته‌اند که نان اساساً قرار است در خانه پخته شود، حال بحث این است که ماده اولیه نان باید از طریق گندم تهیه شود یا از طریق آرد؟ حضرت اینجا می‌فرمایند: «فاشتر به الحنطة» یعنی شما حتماً گندم بخر. نباید گفت که به دلیل راحتی، آرد می‌خرم، اگر شما گفتید من می‌خواهم آرد بخرم و با آن نان درست کنم، حضرت می‌فرماید: «دچار محق یعنی فقر حداکثری و نابودی و از بین رفتن می‌شوید!» پیداست این کار، چالش‌های فراوانی ایجاد می‌کند.

۲/۱/۱. عوارض ناشی از ماندگاری اندک آرد؛ نمونه‌ای از دلایل لزوم پخت نان در خانه و عدم خرید آرد از بیرون
 خوب است تعمق در روایات داشته باشیم، یکی از آن چالش‌ها که خیلی مهم است، این است که آرد، ماندگاری کمتری دارد! شما در هر دوره‌ای از حیات بشر که قرار داشته باشید (چه الان و چه در دوره‌های گذشته) آرد دارای ماندگاری کمی است.^{۱۱۴} عوارض ناشی از ماندگاری کم آرد در حوزه سلامت، ظهور و بروز پیدا می‌کند. در دوره امام (علیه السلام) به یک شکل بوده است و باعث می‌شده آرد، خاصیت‌های خودش را از دست بدهد و بدن به فقر غذایی مبتلا شود. این بخشی از آن «محق» است. در دوره ما هم مواد نگهدارنده می‌زنند تا دچار آفت کلی نشود و این باعث می‌شود که بشر به شکل دیگری دچار عدم سلامت شود. این نکته، مسئله بسیار مهمی است. حضرت می‌فرمایند خرید آرد کمک می‌کند انسان به سمت نابودی برود و دچار مشکل شود. ما باید دقت کنیم که چرا حضرت می‌فرمایند «فَإِنَّ الْمَحَقَّ فِي الدَّقِيقِ» یکی از آن حیث‌ها

۱۱۴. **ارجاع پژوهشی:** وَ قَرَأَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ (علیه السلام) سَمِعَ سَنَابِلَ حُضْرٍ ثُمَّ قَالَ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ أَتُونِي فِي رُءْيَايَ - إِنْ كُنْتُمْ لِلرُّءْيَا تَعْبُرُونَ فَلَمْ يَعْرِفُوا تَأْوِيلَ ذَلِكَ، فَذَكَرَ الَّذِي كَانَ عَلَى رَأْسِ الْمَلِكِ - رُؤْيَاةَ النَّبِيِّ رَأَاهَا وَ ذَكَرَ يَوْسُفَ بَعْدَ سَبْعِ سِنِينَ وَ هُوَ قَوْلُهُ وَ قَالَ الَّذِي نَجَا مِنْهُمَا - وَ اذْكَرَ بَعْدَ أُمَّةٍ أَى بَعْدَ جِيلٍ أَنَا أَنْتَبَهُمْ بِتَأْوِيلِهِ فَأَرْسَلُونِ فَجَاءَ إِلَى يَوْسُفَ فَقَالَ أَيُّهَا الصِّدِّيقُ أَفْتِنَا فِي سَبْعِ بَقَرَاتٍ سَمَانٍ - يَأْكُلُهُنَّ سَبْعُ عِجَافٍ وَ سَبْعِ سُنْبُلَاتٍ حُضْرٍ وَ أُخْرَ يَابِسَاتٍ قَالَ يَوْسُفُ تَرَزَّعُونَ سَبْعَ سِنِينَ دَابًّا أَى وَلَاءَ فَمَا حَصَدْتُمْ فَذَرُّوهُ فِي سُنْبُلِهِ - إِلَّا قَلِيلًا مِمَّا تَأْكُلُونَ أَى لَا تَذُوسُوهُ - فَإِنَّهُ يَنْفَسِدُ فِي طَوْلِ سَبْعِ سِنِينَ - وَ إِذَا كَانَ فِي سُنْبُلِهِ لَا يَنْفَسِدُ ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ سَبْعُ شِدَادٍ - يَأْكُلْنَ مَا قَدَّمْتُمْ لَهُنَّ أَى سَبْعِ سِنِينَ مَجَاعَةً شَدِيدَةً - يَأْكُلْنَ مَا قَدَّمْتُمْ لَهُنَّ فِي السَّبْعِ سِنِينَ الْمَاضِيَةِ - قَالَ الصَّادِقُ (علیه السلام) إِنَّمَا تَزَلَّ مَا قَرَّبْتُمْ لَهُنَّ ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ عَامٌ - فِيهِ يَغَاثُ النَّاسُ وَ فِيهِ يَعْصِرُونَ أَى يَمْطَرُونَ. امام صادق (علیه السلام): ای بزرگان در رویای من نظرتان را بگویم - اگر معبر رؤیا هستید - اما آنها تعبیر آن رؤیا را نمی‌دانستند. کسی که وظیفه اش حضور در بالادست پادشاه [برای نگهبانی یا خادمی] بود، به یاد رؤیایی که خودش دیده بود افتاد و بعد از هفت سال به یاد حضرت یوسف (علیه السلام) افتاد ... مقداری مکث کرد و گفت: من برایتان تعبیر این رؤیا را خواهم آورد؛ مرا به سوی یوسف بفرستید؛ [پادشاه قبول کرد و وی را به نزد حضرت یوسف (علیه السلام) فرستاد و وقتی به نزد او آمد گفت:] ای یوسف صدیق، تعبیر این رؤیا را به من بگو که هفت گاو فربه هفت گاو لاغر را می‌خورند و هفت خوشه سبز گندم و هفت خوشه خشکیده گندم [در خواب دیده بود] یوسف (علیه السلام) گفت: باید ۷ سال متوالی بکارید و هرچه درو کردید، در خوشه‌اش نگه داشته و ذخیره کنید مگر مقدار اندکی را که می‌خورید - اگر این چنین کنید، گندم در طی هفت سال خراب نخواهد شد - و وقتی در خوشه سالم ماند، پس از آن هفت سال فراوانی، به هفت سال قحطی برخورد خواهید خورد ... [ترجمه مضمونی]

این است که «آرد نامانا (دارای ماندگاری کم) است» پایداری آرد به لحاظ ارزش غذایی، بسیار کم است. وقتی شما به خرید آرد میل پیدا می‌کنید، تقاضایش در جامعه بالا رفته و بازار آن افزایش پیدا می‌کند. به تبع آن، کسانی که در کار تولید آرد هستند، بیشتر تولید می‌کنند. هر چه قدر هم حجم تولید آرد بالاتر برود، چالش نامانایی و ناماندگاری آن بزرگ‌تر و مشکل‌تر می‌شود! الان در عصر ما همین طور است. اکثر مردم نان را در خانه نمی‌پزند فلذا به تولید آرد فراوان نیاز پیدا شده و از این پایگاه، سلامت بشر به چالش کشیده شده است.^{۱۱۵} گاهی اوقات می‌بینید آرد را از قبل، برای یک ماه آینده آماده می‌کنند. من این را در وضعیت خوش بینانه می‌گویم! اینگونه مسئله ماندگاری موضوعیت پیدا می‌کند. در این صورت شما باید از یک ماه قبل، آرد یک شهر را آماده کنید - چون نمی‌توان همان لحظه گندم را آرد کرد و در اختیار ناتوا قرار داد- در این صورت این گندم از حیث سلامت، ارزش غذایی خود را از دست خواهد داد. پس ببینید از حیث سلامت جامعه، شما در هر دوره‌ای باشید دچار محق، نابودی و مشکل می‌شوید.

البته من الان باید بررسی تاریخی کنم؛ به نظرم در دوره‌های گذشته هم مواد نگهدارنده وجود داشته و فقط نوع آن تفاوت می‌کرده است. حداقل من در مورد مدیریت آب دوره‌های گذشته که تحقیق و بررسی می‌کردم، دیدم مثلاً در مسئله این مخزن‌هایی که برای آب قبلاً طراحی می‌کردند، یکی از تدبیرها این بود که یک لایه آب‌نمک را واسطه قرار می‌دادند بین آن دیواره مخزن آب و سایر خاک‌هایی که ریخته می‌شد تا آلودگی انتقال پیدا نکند. یا مثلاً گفته می‌شود - برخی محققین به بنده گفته‌اند - شکل کروی‌ای که به مخزن‌های آب در دوره‌های گذشته می‌دادند این کار در نگهداشتن آب در زمان‌های بالاتر مؤثر بوده است. مفهوم مواد نگهدارنده به یک شکل دیگری در دوره‌های گذشته وجود داشته است. در مورد آب را که عرض کردم در موارد دیگر هم نیاز به بررسی بیشتر دارد.

۱۱۵. **ارجاع پردازشی:** بنابر گزارش سازمان غذا و دارو مواد افزودنی که در آرد استفاده می‌شود به شرح ذیل است: ۱- آزو دی کربنات ۲- استات کلسیم ۳- آسکوربات پتاسیم ۴- اسید آل - آسکوربیک ۵- اسید پیرو فسفات سدیم ۶- اسید سوربیک ۷- پراکسید بنزوئیل ۸- پراکسید کلسیم ۹- پالمیتات سوربیل ۱۰- پروپیونات کلسیم ۱۱- دی اکسید گوگرد ۱۲- سولفات سدیم آلومینیوم ۱۳- فسفات دی منیزیم ۱۴- فسفات سدیم آلومینیوم ۱۵- فسفات منو منیزیم ۱۶- فسفین ۱۷- کربنات کلسیم ۱۸- کلر.

بنابراین این گزارش و گزارش سالانه سازمان بین المللی بهداشت جهانی مبنی بر اینکه مواد افزودنی دارای ضررهای غیر قابل اغماضی هستند، مصرف آرد و نان به شکل موجود برای سلامت بشر مضر است، اثبات می‌شود.

وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی، فهرست افزودنی‌های مجاز خوراکی، دی ۱۳۸۶/آدرس مطلب در yon.ir/pwYuC

به‌هرحال حیث «مَحَق» در واقع یک حیث آن است که آرد نامانا است و سلامت و ارزش‌های غذایی آرد با سرعت بیشتری از بین می‌رود. دقت‌های دیگری در این روایت هم می‌توان انجام داد.

۲/۱/۲. ایجاد چالش از طرف تولیدکننده به دلیل تقاضای بالا در مسئله نان؛ نمونه‌ای دیگر از دلایل لزوم بخت نان در خانه و عدم خرید آرد از بیرون

روایتی دیگری هم در این حوزه وجود دارد؛ حضرت می‌فرماید: «یا أَبَا الصَّبَّاحِ شِرَاءَ الدَّقِيقِ ذُلٌّ وَ شِرَاءَ الحِنْطَةِ عِزٌّ وَ شِرَاءَ الخُبْزِ فَقْرٌ وَ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الْفَقْرِ»^{۱۱۶} در این روایت، حضرت کلمه «مَحَق» را به کار نبرد بلکه کلمه عزت و ذلت و کلمه فقر را به کار برد. شما می‌دانید که کلمه عزت و ذلت ظهور در روابط انسانی دارد. چطور این ظهور به وجود می‌آید؟ چطور اگر ما آرد خریدیم دچار ذلت خواهیم شد؟ این کار یک تأملی نیاز دارد؛ به دلیل اینکه در اینجا دیگر نفرمود «مَحَق» بلکه فرمود «ذُلٌّ». پیداست که وقتی طلب آرد زیاد می‌شود یعنی -به اصطلاح اقتصادی- وقتی تقاضا بالا می‌رود، تولیدکنندگان آرد از این افزایش تقاضا شروع به چالش ایجاد کردن برای مشتری‌ها می‌کنند. توجه کنید! ممکن است کسی بگوید در همه مسائل اینگونه است که وقتی تقاضا بالا رفت طرف عرضه‌کننده به سمت احتکار و سخت‌گیری می‌رود اما توجه کنید که اساس تغذیه در اسلام مسئله آب‌ونان است^{۱۱۷}؛ مسئله نان با سایر مسائل خیلی فرق می‌کند؛ به دلیل اینکه تقاضای بسیار زیادی در

۱۱۶. **ارجاع پژوهشی:** عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَبَلَةَ عَنْ أَبِي الصَّبَّاحِ الْكِنَانِيِّ قَالَ قَالَ لِي أَبُو عَبْدِ اللَّهِ (عليه السلام) يَا أَبَا الصَّبَّاحِ شِرَاءَ الدَّقِيقِ ذُلٌّ وَ شِرَاءَ الحِنْطَةِ عِزٌّ وَ شِرَاءَ الخُبْزِ فَقْرٌ فَتَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الْفَقْرِ. امام صادق (عليه السلام) فرمودند: ای ابا صباح، خرید آرد ذلت‌آور و خرید گندم عزت‌آور است و خرید نان، فقر‌آور است؛ پناه بر خدا از فقر.

الكافي، ج ۵، ص ۱۶۷

۱۱۷. **ارجاع پژوهشی:** أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْكُوفِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ الْمَيْمُونِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَسْبَاطٍ عَنْ عَبْدِ الصَّمَدِ بْنِ بُنْدَارٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلْوَانَ قَالَ: سَأَلَ رَجُلٌ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ (عليه السلام) عَنْ طَعْمِ الْمَاءِ فَقَالَ سَلْ تَفْقُهَا وَ لَا تَسْأَلْ تَعْتُنَّا طَعْمُ الْمَاءِ طَعْمُ الْحَيَاةِ. حسين بن علوان: مردی مزه آب را از امام صادق (عليه السلام) پرسید. حضرت فرمود: برای فهمیدن و نه درمانده کردن بپرس. مزه آب مزه زندگی است.

الكافي، ج ۶، ص ۳۸۱

وَ قَالَ [الصادق] (عليه السلام) طَعْمُ الْمَاءِ الْحَيَاةُ وَ طَعْمُ الخُبْزِ الْقُوَّةُ وَ ضَعْفُ الْبَدَنِ وَ قُوَّتُهُ مِنْ سَحْمِ الْكَلْبِيِّينَ وَ مَوْضِعُ الْعَقْلِ الدَّمَاعُ وَ الْقَسْوَةُ وَ الرَّقَّةُ فِي الْقَلْبِ.

امام صادق (عليه السلام) مزه آب، زندگی است و مزه نان، قوت است و سست حالی و نیرومندی بدن، از چربی کلیه‌ها است و جایگاه خرد در مغز است و جایگاه سنگدلی و دلسوزی در دل است.

تحف العقول، ص ۳۷۰

مورد آن جریان دارد و همه طبقات هم از آن استفاده می‌کنند و فقیر و غنی هم ندارد لذا این باعث می‌شود تا طبقه‌ای که آن را عرضه می‌کند تحمیل‌هایی را از این پایگاه مدیریت کند. حالا من فقط می‌خواهم یک مقداری فتح باب شود که چرا کلمه روایت به یک‌باره تغییر می‌کند. ان‌شاء‌الله در دوره‌های دیگر این بحث‌ها را به صورت استظهاری توضیح می‌دهم اما در حال حاضر اینها را از باب استلزام و موضوع‌شناسی، مطرح می‌کنم. فرض کنید تقاضا نسبت به یک امری به این شکل بالا برود و در واقع این شدت تقاضا باعث می‌شود که طرف عرضه به سمت ظلم برود. حالا ان‌شاء‌الله در آینده سعی می‌کنیم این مطلب را بیشتر بحث کنیم.

پس ببینید امام (علیه السلام) می‌فرماید گندم بخريد! یعنی چرخه تولید نان را دو قسمت می‌کنند؛ یک قسمت آن از آغاز فرایند کشاورزی تا تولید گندم است که آن یک بحث دیگری بوده و در جای دیگری بحث می‌کنیم. حضرت می‌فرماید از مسئله تولید گندم تا پخت نان را غیرمتمرکز و عمومی جلو ببرید نه به شکل صنعتی؛ یعنی ایشان یک قاعده برای الگوی تولید نان ارائه می‌دهند. الان به دلیل اینکه نان را به شکل صنعتی تولید می‌کنیم یک عوارضی بر آن ایجاد می‌شود.

مثلاً در حال حاضر فقط پنج نوع نان تولید می‌شود؛ نان بربری، سنگک، ساندویچی، تافتون و لواش. در حالی که اگر الگوی تولید نان را غیرمتمرکز کنیم شاید تا چند صد نان هم تولید شود. ما در یک تحقیقی بررسی کردیم که ایران از لحاظ تنوع نان، یکی از پیشرفته‌ترین کشورها بوده است به دلیل اینکه وقتی غیرمتمرکز تولید شود کیفیت هم اصل می‌شود و سلیقه‌ها و خلاقیت‌های انسان‌ها هم

وَ اعْلَمْ يَا مُفَضَّلُ أَنَّ رَأْسَ مَعَاشِ الْإِنْسَانِ وَ حَيَاتِهِ الْخُبْزُ وَ الْمَاءُ فَانظُرْ كَيْفَ دَبَّرَ الْأَمْرَ فِيهِمَا فَإِنَّ حَاجَةَ الْإِنْسَانِ إِلَى الْمَاءِ أَشَدُّ مِنْ حَاجَتِهِ إِلَى الْخُبْزِ وَ ذَلِكَ أَنَّ صَبْرَهُ عَلَى الْجُوعِ أَكْثَرُ مِنْ صَبْرِهِ عَلَى الْعَطَشِ...

ای مفضل! بدان که نان و آب اصل و رأس معاش و زندگی انسان به شمار می‌روند. به حکمتها و تدابیر نهفته در آن‌ها بنگر. نیاز آدمی به آب شدیدتر از نیازش به نان است؛ زیرا شکیبایی او بر گرسنگی بیش از صبر او در تشنگی است. این به خاطر آن است که بدن انسان به آب بیشتر از نان محتاج است.

توحید المفضل، ص ۸۷

در حدیثی از امیرالمؤمنین (علیه السلام) نیز حداقل خوراک برای مردم را نان و آب می‌داند:

فَضَائِلُ أَحْمَدَ قَالَ عَلِيٌّ (عَلِيهِ السَّلَامُ): مَا أَصْبَحَ بِالْكَوْفَةِ أَحَدًا إِلَّا نَاعَمًا إِنَّ أَدْنَاهُمْ مَنَزِلَةٌ لِيَأْكُلَ الْبُرَّ وَ يَجْلِسَ فِي الظِّلِّ وَ يَشْرَبُ مِنْ مَاءِ الْفُرَاتِ.

امام علی (علیه السلام): در کوفه کسی نیست، جز آن که از رفاه برخوردار است. پایین‌ترین مردمان کوفه از نظر جایگاه [اقتصادی، چنان است که] نان گندم می‌خورد و در سایه می‌نشینند و از آب فرات می‌نوشند.

مناقب آل ابی طالب (علیه السلام)، ج ۲، ص ۹۹

پای کار خواهد آمد. برای مثال شما همین ترکیب پیچیده نان سیوس دار و تره را - که در برخی محاورات به آن نان و تره گفته می‌شود - ملاحظه کنید؛ در واقع یک داروی بسیار مؤثر برای برخی از بیماری‌ها من جمله کاهش عفونت‌ها و خون‌سازی است.^{۱۱۸} ممکن است وقتی شما آن را به صورت غیرمتمرکز بحث کنید کسی که سررشته طب هم دارد به سمت این برود که از پایگاه نان، برخی از مسائل را اصلاح کند و ترکیب‌هایی را برای نان درست کند که در فضای متمرکز اصلاً این ترکیب‌ها وجود ندارد. این موضوع را باید بعداً بیشتر بحث کنیم. البته در ایران، مسئله نان به مسئله روابط انسانی هم خیلی گره خورده است؛ مثلاً در خود منطقه بروجرد، برخی نان‌ها را داریم که مربوط به مناسبت‌های مذهبی است و اصلاً برای آن مراسمات مذهبی، آن نان را استفاده می‌کنند. حالا اینها یک بحث موضوع‌شناسی و اثرات تمرکز در تولید نان است که بنده فقط می‌خواستم اشاره کرده و وارد آن نشوم.

این یک دسته از روایات بود منتها جزو روایات بخشی بود و فقط راجع به نان صحبت می‌کرد، راجع به اصولی صحبت می‌کرد که منجر می‌شود ما تولید نان را به صورت صنعتی نپذیریم بلکه تولید نان را در قالب سامانه‌های محلی و غیرمتمرکز بپذیریم. البته تصریح روایت هم این است که اصل، تولید خانگی نان است.

۲/۲. نگهداری دام در خانه؛ الگوی مطلوب تولیدات دامی در روایات

دسته دیگری از روایات که کمک می‌کند مسئله الگوی تولید و خدمات را فهم کرده و از آن استفاده کنیم توصیه‌هایی در مورد دام است. حضرت می‌فرماید مسئله تولید دام به نحو خانگی اتفاق بیافتد.

۱۱۸. **ارجاع پژوهشی:** عِدَّةٌ مِنْ أَضْحَانِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حَسَّانَ عَنْ مُوسَى بْنِ بَكْرِ قَالَ: إِشْتَكَيْتُ غُلَامًا لِأَبِي الْحَسَنِ (عليه السلام) فَسَأَلْتُ عَنْهُ فَقِيلَ بِهِ طَحَالٌ فَقَالَ أَطْعَمُوهُ الْكُرَاتَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ فَأَطْعَمْتَاهُ فَقَعَدَ الدَّمُ ثُمَّ بَرَأَ. موسی بن بکر گوید: یکی از خدمتکاران امام کاظم (علیه السلام) بیمار شد، حضرت (علیه السلام) از حال او پرسیدند، عرض شد: بیماری طحال دارد. فرمود: سه روز به او تره بخورانید. ما به او تره خوراندیم آن‌گاه خون قطع شد و بهبود یافت.

الکافی، ج ۶، ص ۳۶۵

عَنْ مُوسَى بْنِ بَكْرِ قَالَ: أَتَيْتُ إِلَى أَبِي الْحَسَنِ (عليه السلام) فَقَالَ لِي أَرَأَيْكَ مُضْمَرًا كُلِّ الْكُرَاتِ فَأَكْتُهُ فَبَرَأْتُ.

موسی بن بکر می‌گوید: (روزی) نزد امام کاظم (علیه السلام) رفتم، حضرت به من فرمود: می‌بینم که رنگت زرد شده، تره بخور. خوردم و بهبود یافتم.

مکارم الأخلاق، ص ۱۷۸

عَنْ النَّبِيِّ (صلى الله عليه و آله) قَالَ: فَضْلُ الْكُرَاتِ عَلَى سَائِرِ الْبُقُولِ كَفَضْلِ الْخُبْزِ عَلَى سَائِرِ الْأَشْيَاءِ.

پیامبر (صلى الله عليه و آله): برتری تره بر سبزی‌های دیگر مانند برتری نان است بر خوراکی‌های دیگر.

مکارم الأخلاق، ص ۱۷۸

این مسئله خیلی مهمی است. برای مثال از پیامبر نقل شده است که «شما در خانه گوسفند نگهدارید و در مسئله گوسفند، رزق آن متعلق به خداوند متعال بوده و سود آن متعلق به شماست.» ممکن است یک کسی در این قسمت اشکال کند و بگوید این کار برای آن زمانی بوده است که مشاغل به این شکل بوده‌اند درحالی که روایت از یک عبارتی شروع می‌شود که به ما نشان می‌دهد که روایت متعلق به همه زمان‌هاست. روایت می‌فرماید: «سُئِلَ النَّبِيُّ - أَى الْمَالِ خَيْرٌ»^{۱۱۹} به نحو مطلق از حضرت سؤال می‌کنند مال خیر و مالی که شر در آن نیست چیست؟ حضرت هم مواردی را بحث می‌کند؛ مسئله زراعت را بحث می‌کند و بعد از مسئله زراعت، مسئله غنم (گوسفند) و نگهداری حیوانات را مورد اشاره قرار می‌دهد. در اینجا هم حضرت می‌فرماید مسئله دام را به شکل خانگی پیگیری کنید. در مورد گوسفند و گاو بحث شده، در مورد بز در یک روایات دیگری بحث شده است روایت شریفی که در محاسن آمده در مورد فواید نگهداری بز بحث کرده است.^{۱۲۰}

۱۱۹. **ارجاع پژوهشی:** علی بن ابراهیم عن ابيه عن التوفلي عن السكوني عن ابي عبد الله (عليه السلام) قال: سئل النبي ص اى المال خير قال الزرع زرعه صاحبه و اذله و اذى حقه يوم حصاده قال فالى المال بعد الزرع خير قال رجل فى غنم له قد تبع بها مواضع القطر يقيم الصلاة و يؤتى الزكاة قال فالى المال بعد الغنم خير قال البقر تغدو بخير و تروح بخير قال فالى المال بعد البقر خير قال الراسيات فى الوحل و المطعمات فى المخيل نعم الشئ النخل من باعه قائما ثمته بمنزلة رماذ على رأس شاهق اشتدت به الرياح فى يوم عاصف الا ان يخلف مكانها قبل يا رسول الله فالى المال بعد النخل خير قال فسكت قال فقام اليه رجل فقال له يا رسول الله فالى الابل قال فيه الشقاء و الجفاء و العناء و بعد الدار تغدو مديرة و تروح مديرة لا ياتي خيرها الا من جانبيها الاشام اما انها لا تعدم الاشقياء الفجرة.

سكونی از امام صادق (علیه السلام) روایت می‌کند که فرمود: «از پیامبر ﷺ سؤال شد: چه مالی بهتر است؟ پیامبر ص پاسخ داد: زراعتی که صاحبش آن را کشت و به آن رسیدگی کند و در روز برداشت، حقش را بپردازد. گفته شد [گفت]: پس از زراعت چه مالی بهتر است؟ پیامبر ص فرمود: دامداری که در میان گوسفندانش باشد و همراه آن‌ها به جاهای با آب و علف برود و نمازش را برپا دارد و زکاتش را بپردازد. گفت: پس از گوسفند چه مالی بهتر است؟ پیامبر ص فرمود: گاو که صبح و شام سود می‌رساند و بهره می‌دهد. گفت: پس از گاو داری چه مالی بهتر است؟ پیامبر اکرم ص فرمود: نخل‌هایی که در گل، ثابت و استوار می‌شوند و در زمان قحطی و خشکسالی مردم را سیر می‌کنند. چه خوب چیزی است درخت خرما! هرکس آن را بفروشد، بهایش همانند خاکستر است بر قله کوهی بلند که در یک روز طوفانی باد به آن می‌وزد، مگر آن که [درختان دیگری را] جایگزین آن سازد. گفته شد: پس از درخت خرما چه مالی بهتر است؟ پیامبر اکرم ص ساکت شد. در این هنگام یکی گفت: ای رسول خدا! پس جایگاه شتر کجاست؟ پیامبر ص فرمود: در آن بدبختی و ظلم و رنج و زحمت و دوری از خانه است. صبح و شام به انسان زیان وارد می‌سازد. به خیر و نیکی آن نمی‌توان دست یافت مگر از جانب چپ. [چرا که از سمت چپ بر او سوار می‌شوند و آن سمت به زمین نزدیک‌تر است زیرا شتر به سمت چپ می‌خوابد] آگاه باشید که از دست تیره‌بختان تبهکار بیرون نمی‌رود!»

الكافي، ج ۵، ص ۲۶۰

۱۲۰. **ارجاع پژوهشی:** عنه عن ابن محبوب عن محمد بن مارد قال سمعت ابا عبد الله (عليه السلام) يقول ما من مؤمن يكون في منزله عنز حلوب الا قدس اهل ذلك المنزل و بورك عليهم فان كانتا اثنتين قدسوا و بورك عليهم كل يوم مرتين قال فقال بعض اصحابنا و كيف يقدسون قال يقف عليهم كل صباح ملك او مساء فيقول لهم قدستم و بورك عليكم و طاب ايامكم قال قلت له و ما معنى قدستم قال طهرتم

۲/۲/۱. از بین رفتن فقر؛ یکی از فواید نگهداری گوسفند

یک روایت را که عبدالله بن سنان از ابی عبدالله الصادق (علیه السلام) نقل کرده که آن را محضر شما می‌خوانم؛ حضرت می‌فرماید: «إِذَا اتَّخَذَ أَهْلُ بَيْتِ شَاةٍ أَتَاهُمُ اللَّهُ بِرِزْقِهَا وَزَادَ فِي أَرْزَاقِهِمْ وَارْتَحَلَ عَنْهُمْ الْفَقْرُ مَرَحَلَةً»^{۱۲۱} می‌فرماید اگر کسی در خانه‌اش، یک گوسفند را نگهداری کند خداوند متعال رزق آن گوسفند را متکفل شده و اثری که برای آن خانه دارد این است که آن‌ها یک مرحله و یک گام از فقر دور می‌شوند و کمک می‌کند که از فقر عبور پیدا کنند. بعد می‌فرماید: «فَإِنْ اتَّخَذُوا شَاتَيْنِ أَتَاهُمُ اللَّهُ بِأَرْزَاقِهِمَا وَزَادَ فِي أَرْزَاقِهِمْ وَارْتَحَلَ الْفَقْرُ عَنْهُمْ مَرَحَلَتَيْنِ» می‌فرماید اگر شما دو گوسفند در خانه داشته باشید دو برابر آن وقتی که یک گوسفند دارید از فقر عبور خواهید کرد. بعد می‌فرماید: «وَإِنْ اتَّخَذُوا ثَلَاثَةً أَتَاهُمُ اللَّهُ بِأَرْزَاقِهَا وَارْتَحَلَ عَنْهُمْ الْفَقْرُ رَأْسًا» می‌فرماید فقر بالکل از خانه‌ای که سه گوسفند دارد برچیده می‌شود. ببینید این روایت دوباره بر روی یک کلمه‌ای می‌ایستد که موضوع آن در همه تاریخ بحث شده است و شما نمی‌توانید آن را به زمان حضرت نسبت دهید؛ حضرت می‌فرماید اگر می‌خواهید از فقر عبور پیدا کنید، یکی از راه‌ها نگهداری گوسفند است. گوسفند موجود بسیار بابرکتی است که در روایات بحث شده است.^{۱۲۲}

محمد بن مارد روایت کرده است که از امام صادق (علیه السلام) شنیدم که فرمود: هیچ مؤمنی نیست که در خانه خود بز شیردهی داشته باشد مگر آنکه همه افراد آن خانه مورد تقدیس قرار می‌گیرند و برکت بر آنان فرود می‌آید؛ و چنانچه دو بز باشند، روزی دو بار مورد تقدیس و دو بار برکات خداوندی بر آنان فرود می‌آید. یکی از شیعیان پرسید: چگونه مورد تقدیس قرار می‌گیرند؟ حضرت فرمود: در هر بامدادان و شامگاهان فرشته‌ای نزد آنان آمده می‌گوید: مقدّس باشید! و برکت از آن شما باد! و خوشا بر شما و بر خوراکتان باد. و من از آن حضرت پرسیدم: مقدّس باشید، یعنی چه؟! فرمود: یعنی پاک و پاکیزه باشید.

المحاسن، ج ۲، ص ۶۴۰

۱۲۱. **ارجاع پژوهشی:** عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ عُثَيْبِ بْنِ هِشَامٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (عليه السلام) قَالَ: إِذَا اتَّخَذَ أَهْلُ الْبَيْتِ شَاةً أَتَاهُمُ اللَّهُ بِرِزْقِهَا وَزَادَ فِي أَرْزَاقِهِمْ وَارْتَحَلَ الْفَقْرُ عَنْهُمْ مَرَحَلَةً فَإِنْ اتَّخَذُوا شَاتَيْنِ أَتَاهُمُ اللَّهُ بِأَرْزَاقِهِمَا وَزَادَ فِي أَرْزَاقِهِمْ وَارْتَحَلَ عَنْهُمْ الْفَقْرُ مَرَحَلَتَيْنِ فَإِنْ اتَّخَذُوا ثَلَاثَةً أَتَاهُمُ اللَّهُ بِأَرْزَاقِهَا وَزَادَ فِي أَرْزَاقِهِمْ وَارْتَحَلَ عَنْهُمْ الْفَقْرُ رَأْسًا.

امام صادق (علیه السلام): هر گاه خانواده‌ای یک گوسفند داشته باشند، خداوند روزی آن را به آنان می‌دهد و بر روزی خود آنان نیز می‌افزاید و تهی دستی از آنان یک مرحله می‌کوچد؛ و اگر دو گوسفند داشته باشند، خداوند روزی آن دو را به آنان می‌دهد و بر روزی خود آنان نیز می‌افزاید و تهی دستی، از آنان دو مرحله می‌کوچد. پس اگر سه گوسفند داشته باشند، خداوند روزی آنها را به آنان می‌دهد و تهی دستی، به کلی از آنان می‌کوچد.

المحاسن، ج ۲، ص ۶۴۱ / بحار الأنوار، ج ۶۱، ص ۱۳۲ و مشابه: الکافی، ج ۶، ص ۵۴۴ / المحاسن، ج ۲، ص ۶۴۳ / المحاسن،

ج ۲، ص ۶۴۰

۱۲۲. **ارجاع پژوهشی:** عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي هِشَامٍ عَنْ أَبِي خَدِيجَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (عليه السلام) قَالَ: «دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ (صلى الله عليه وآله) عَلَى أُمَّ أَيْمَنَ فَقَالَ: مَا لِي لَا أَرَى فِي بَيْتِكَ الْبَرَكَةَ؟ فَقَالَتْ: أَوْ لَيْسَ فِي بَيْتِي بَرَكَةٌ؟ قَالَ: لَمْ تَسْتِ أَعْيِي ذَلِكُ؛ ذَلِكَ شَاةٌ تَحْدِيثُهَا تَسْتَعْنِي وَوَلَدُكَ مِنْ لَبَنِهَا وَتَطْعِمِينَ مِنْ سَمْنِهَا وَتُصَلِّيَنَّ فِي مَرَبِضِهَا.»

حالا اگر ما یک قدم نرمش قهرمانانه کنیم این است که بگوییم در مناطق محروم و روستایی باید این اتفاق بیفتد یعنی نگهداری دام به صورت غیرمتمرکز باشد.

۲/۲/۲. وابستگی کشور در نهاده‌های دامی؛ از پیامدهای متمرکز بودن الگوی تولیدات دامی

باز هم در این روایت دقت بفرمایید! حضرت در حال بحث در مورد الگوی تولید دام هستند، الگوی تولید دام را به نحو غیرمتمرکز توصیه می‌کنند که مثلاً یکی از اثرات اینکه سامانه‌های تولید دام را به نحو محلی و خانگی احیا کنید این است که دیگر برای کشور در نهاده‌های دامی وابستگی ایجاد نمی‌شود. در حال حاضر به دلیل اینکه دامشهر و دامداری‌های صنعتی ایجاد می‌کنند مسئله تأمین نهاده‌های دامی موردنیاز برای این دام‌ها، خود، مسئله مشکلی شده است. بودجه سال ۹۸ را بررسی کنید! کشور ما از لحاظ نهاده‌های دامی کاملاً وابسته شده است^{۱۳۳} درحالی‌که وقتی سامانه‌های تولید دام را به نحو محلی احیا می‌کنید شما می‌توانید با یک مدل بسیار ساده‌ای، غذای دام را تهیه کنید. یا مثلاً در مورد گوسفند، بهتر است چرای آن در مراتع باشد؛ یعنی خود گوسفند حرکت کند. وقتی در طرح‌هایی مانند سیدرگذاری^{۱۳۴} و طرح‌های مشابه، گوسفند را نگهداری می‌کنید گوسفند دچار برخی

امام صادق(علیه السلام): «روزی پیامبر(صلی الله علیه و آله) داخل منزل ام ایمن شد و فرمود: مرا چه شده در خانه‌ات برکت نمی‌بینم؟! ام ایمن گفت: آیا در خانه من برکت نیست؟! حضرت فرمود: مقصودم این نیست، بلکه مرادم گوسفند است که آن را نگه داری تا فرزندان از شیر آن بی نیاز شوند و از لبنیات آن بخوری و در مراض آنها نماز بخوانی.»

المحاسن، ج ۲، ص ۶۴۱ / وسائل الشیعة، ج ۱۱، ص ۵۱۲ / بحار الأنوار، ج ۶۱، ص ۱۳۱

عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ عَنِ ابْنِ أَبِي نَجْرَانَ عَنْ أَبِي جَمِيلَةَ عَنْ جَابِرٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ (عَلَيْهِ السَّلَامُ) قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) لِعَمَّتِهِ: مَا يَمْنَعُكَ أَنْ تَتَّخِذِي فِي يَتِيمِكَ بَرَكَهً؟ قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَمَا الْبَرَكَهُ؟ قَالَ: شَاةٌ تُحَلَبُ؛ فَإِنَّهُ مَنْ كَانَ فِي دَارِهِ شَاةٌ تُحَلَبُ أَوْ نَعِجَةٌ أَوْ بَقَرَةٌ تُحَلَبُ، فَبَرَكَاتٌ كُلُّهُنَّ.

امام باقر(علیه السلام): پیامبر خدا(صلی الله علیه و آله) به عمه اش فرمود: «چه چیز بازت می‌دارد از این که در خانه ات برکتی برای خود بگیری؟» گفت: «ای رسول خدا! برکت چیست؟» فرمود: «گوسفندی شیرده؛ هر آینه هر کس در خانه اش گوسفندی شیرده یا میش یا گاو شیرده باشد، همگی برکت هستند.»

الکافی، ج ۶، ص ۵۴۵

۱۳۳. به گزارش خبرنگار اقتصادی ایرنا، «یوسف داودی» امروز (چهارشنبه) در پنجمین کنگره بین المللی کلینیسین‌های دام‌های بزرگ، افزود: کل لایحه بودجه سال ۹۸ با احتساب ۱.۵ میلیون بشکه صادرات نفت به قیمت ۵۴ دلار حدود ۴۰۷ هزار میلیارد تومان بسته شده که به طور تقریبی ۲۵ درصد این رقم صرف واردات نهاده‌های دامی و محصولات کشاورزی می‌شود.

آدرس مطلب در سایت خبرگزاری ایرنا: yon.ir/Gdfjd

۱۳۴. Controlled Intravaginal Drug Release (CIDR) devices are progesterone delivering, intravaginal vehicle ...

دستگاه‌های پخش داروی کنترل شونده اینتراواژینال (درون دستگاه تناسلی زنانه) (سیدر) یکی از وسایل تحویل پروژسترون (نوعی هورمون جنسی زنانه) اینتراواژینال است. ...

آدرس مطلب از سایت مرکز تحقیقاتی بین المللی بز دانشگاه لانگستون: yon.ir/kcmDV

ابتلائات و بیماری‌ها می‌شود. وقتی شما سامانه تولید صنعتی دارید و مثلاً از صدها رأس نگهداری می‌کنید، به لحاظ چرای آن‌ها هم دچار مشکل می‌شوید. نیاز به مرتع‌های بسیار بزرگ دارد که کم پیدا شده و کار را سخت می‌کند و منشأ پیدایش برخی از چالش‌ها خواهد شد. این موضوع را در آینده بیشتر بحث خواهیم کرد. به هر حال توصیه حضرت ما را به این می‌رساند که سامانه تولید دام را به نحو غیرمتمرکز و به نحو خانگی احیا کنیم.

باز هم عرض می‌کنم که ممکن است کسی اشکال کند و بگوید در حال حاضر «دارواسعه»^{۱۲۵} برای همه مقدور نیست؛ اما ما می‌گوییم که لا اقل در مناطق محروم و روستایی، امکان عمل به این روایات

---

۱۲۵. **ارجاع پرورشی: حجت الاسلام کشوری:** طرح سومی که قصد دارم آن را الآن بحث کنم، مسئله ساخت دار واسعه است. این جزء تصمیمات حاکمیتی ای است که باید در منطقه بگیریم. امام روستا باید یک گفتگو تحت عنوان «ساخت خانه در قالب آپارتمان یا محله یا به تعبیر روایت دار واسعه و به تعبیر امروزی‌ها باغ ویلا» با مردم راه بیندازد. البته ترمینولوژی نیز خیلی مهم است. خیلی مهم است که شما اسم طرح خود را چه بگذارید. این که کسی نام دار واسعه را باغ ویلا می‌گذارد به ذهن لذت‌جویی متبادر می‌شود. از استخدام این کلمه شما به مردم می‌گویید که لذت و تمتع بیشتری ببرید اما اگر همان تعبیر امام که دار واسعه است را گفتید [این اتفاق نمی‌افتد]. از این انتخاب واژه پیداست که وسیع بودن برای امام موضوعیت دارد. همان‌طور که ما گفتیم وسیع بودن خانه حداقل زیرساخت سه امر است؛ اولاً صاحب دار واسعه می‌تواند مدیریت بازی فرزندانش را بهتر از کسی که داخل آپارتمان زندگی می‌کند، انجام دهد. بازی بازوی تربیت است، در هفت سال اول و حتی در بخشی از هفت سال دوم که در حال تأدیب هستید.

الآن که گیم‌نت‌ها مدیریت بازی می‌کنند به این علت است که مدیریت بازی در دست ما نیست. من خاطراتی را از پیامبر (صلی الله علیه و آله) و ائمه و علما نقل می‌کنم که اینها خودشان چگونه به بازی با کودکان اهمیت می‌دادند؛ یعنی امیرالمؤمنین (علیه السلام) در میان جنگ‌هایی که در پنج سال دوران خلافتشان داشتند و اجازه داده نشد که خلافت حضرت ادامه پیدا کند وقتی به خانواده‌های شهدا سر می‌زدند، در روایت تصریح دارد که حضرت خم می‌شدند و صدای حیوان خانگی در می‌آوردند و آن یتیم سوار ایشان می‌شد. الآن این داستان را طوری تعریف می‌کنند که ما فکر می‌کنیم حضرت خواسته‌اند به یتیم ترحم کنند ولی من فکر می‌کنم که حواس حضرت به مدیریت بازی بوده است. در جای دیگر دارد که پیامبر (صلی الله علیه و آله) امام جماعت بودند و همه اصحاب منتظر ایشان بودند. حال خود ایشان به این میزان به نماز اول وقت تأکید می‌کردند ولی اینجا در مسجد حاضر نشدند. اصحاب بررسی کردند و دیدند که ایشان مشغول بازی با کودکان است و به ایشان گفتند که یا رسول الله مردم منتظرند. ایشان فرمودند که بروید برای من گردو بیاورید. ایشان گردو را گرفتند و بین کودکان پخش کردند و بعد رفتند و نماز را خواندند. ببینید نمی‌توان مسئله بازی را رها کرد. وقتی یک طلبه‌ای مثل من همیشه بر سر منبر حرف می‌زند و مدیریت بازی را بر عهده ندارد، مدیریت بازی به دست یهود می‌افتد یا اینکه دست گیم‌نت‌ها می‌افتد.

مسئله مدیریت بازی، اولین خاصیت دار واسعه است؛ یعنی اگر خانه وسیع بود بر بازی کودکان اشراف داری ولی اگر خانه آپارتمان بود نمی‌توانی بازی را حذف کنی و بازی را به خارج از خانه می‌بری لذا از اشراف تو خارج می‌شود و امنیت کودک به چالش کشیده می‌شود. ببینید این‌ها احکام اسلام هستند ولی تعطیل شده‌اند و کسی روی آن‌ها بحث نمی‌کند.

دومین ویژگی دار واسعه این است که روابط رحمی و خانوادگی را تسهیل می‌کند. مثلاً اگر شما دار واسعه داشته باشید دیگر مهمان‌های خود را به پارک نمی‌برید. دیده‌اید که چه پدیده شومی در حال تحقق است؟ مؤمن و غیر مؤمن در پارک علوی و دیگر پارک‌ها می‌روند و انسان می‌بیند که مهمانی را به پارک برده است. اصلاً عروسی باید در خانه باشد؛ در روایت آمده است که خانه‌ای

که در آن عروسی باشد برکت دارد. خب یک کسی باید بگوید که آشیخ در آپارتمان چطور عروسی بگیریم؟! ببینید زیرساخت از بین رفته است. الان همه به تالار می‌روند و برکت آن نیز از بین می‌رود و علاوه بر این مشکلات دیگری نیز پیدا می‌شود. پس زیرساخت روابط خانوادگی و همسایگی دار و اسعه است.

مسئله سوم که در دار و اسعه اصل است، زیرساخت تولید خانگی است. ما یک تولید صنعتی و یک تولید خانگی و محلی داریم.

تولید در خانه لااقل چهار مزیت نسبت به تولید صنعتی دارد و تفصیل این مطلب را در جلسه عصر می‌گویم.

اولین خاصیت تولید خانگی این است که تولید در فضای خانه خصوصاً در مواد غذایی اصل تازه‌خوری را احیا می‌کند. ببینید بعضی از غذاها مانند گوشت مبتنی بر فهم اهل بیت و روایات ما اساساً دو الی سه روز غذا هستند و فقط تا وقتی که تازه هستند، غذا محسوب می‌شوند. چرا آقایان فتوا داده‌اند که خوردن گوشت بعد از سه روز مکروه است؟ - من یک مقدار با زبان کفار حرف بزنم. - چون بعضی از مولکول‌های زیستی درون سلول‌های این گوشت بعد از سه روز از بین می‌روند و دیگر وجود ندارند. حال این مطلب فقط راجع به گوشت نیست بلکه راجع به شیر نیز همین گونه است. غذاها و میوه‌هایی را که در روایات توصیه به تازه خوری آنها شده در تولید صنعتی امکان تحقق ندارند.

فرق دوم این است که در تولید صنعتی بسته‌بندی صنعتی وجود دارد و بسته‌بندی صنعتی عامل اصلی تخریب محیط زیست است در حالی که در تولید خانگی بسته‌بندی صنعتی به بسته بندی‌های ثابتی که به محیط زیست آسیب نمی‌زند، تبدیل می‌شود. مسئله زباله‌ها یک چالش برای بشر امروز است و آقایان می‌خواهند برای حل آن زباله‌ها را بازیافت کنند.

یاد یک خاطره افتادم. در زمان آقای قالیباف در شهرداری تهران جلسه‌ای بود که می‌خواستند راجع به زباله صحبت کنند. یکی از دوستان ما مسئول برگزاری این همایش بود و من به او گفتم که من می‌آیم و صحبت می‌کنم. او گفت که آخوند را چه به این حرف‌ها و یک زاپنی را برای سخنرانی در جلسه آوردند. به هر حال این مسئله حل نشده است و آخرین طرح نیز این است که کارخانه‌های بازیافت را درست کنیم. آیا بهتر نیست که مدل تولید را عوض کنیم؟ لااقل در بخش تغذیه می‌توان مدل را تغییر داد که در نتیجه آن زباله‌ها کم‌تر شوند.

یک تحقیقی راجع به رودخانه‌های ایران انجام داده‌ایم؛ چه نمی‌دانید بلایی با شیرابه بیمارستان‌ها و دفن زباله‌ها بر سر رودخانه‌ها می‌آید! این جزء نقشه‌هایی است که ان‌شاءالله در طرح قری آن را منتشر می‌کنیم. طرح قری طرح سی و هشتم نظریه تعرف است که بحث احیای مرتع‌ها در آن آمده است. در آن تحقیق، ما بررسی کرده‌ایم که تقریباً تمامی رودخانه‌های ما آلوده است؛ یعنی شما دیگر آب سالم ندارید. چرا این اتفاق افتاده است؟ همین تولیدهای صنعتی عامل آن است. اگر ما سامانه‌های تولید محلی و خانوادگی را در بخش غذا احیا کنیم، دومین خاصیت آن این است که محیط زیست از این آلودگی گسترده دائمی نجات پیدا می‌کند.

خاصیت سوم این نوع از تولید این است که وقتی تولید صنعتی باشد به دلیل هزینه‌های سنگین تولید صنعتی افراد زیادی نمی‌توانند تولیدکننده باشند. پس افراد زیادی نیز سود تولید را نمی‌برند در حالی که اگر تولید خانوادگی و محلی باشد شما می‌توانید تولیدکننده‌ها را از ده نفر به دو یا سه هزار نفر افزایش دهید. در بعضی از کشورها - که دوستان باید آمار آن را بیاورند - چهار شرکت گوشت آن را تولید می‌کنند که معنای آن این است که چهار سرمایه‌دار یا چهار مجموعه سرمایه‌دار سود را می‌برند. برای چه سامانه تولید گوشت ما باید صنعتی باشد؟ چرا باید دام شهر داشته باشیم؟ ما سامانه تولید دام را محلی می‌کنیم و به عنوان مثال شصت روستا موظف به تولید گوشت یک شهر می‌شوند. در این صورت هم مدیریت تولید راحت‌تر است و هم سود آن تنها در جیب سرمایه‌داران نمی‌رود بلکه توزیع می‌شود. پس سامانه تولید محلی به عدالت نزدیک‌تر است تا سامانه تولید صنعتی. حداقل در بخش غذا باید این کار را انجام دهیم. در جلسه امروز به صورت تفصیلی‌تر فوائد این مسئله را بیان خواهیم کرد. یکی از فوائد دیگر آن این است که ظاهراً نگهداری مواد غذایی مصرف انرژی جهان را ۱۵ درصد بالاتر برده است؛ یعنی اگر شما بتوانید مسئله نگهداری غذا را مدیریت کنید، مصرف انرژی را کاهش داده‌اید. فواید آن را به صورت تفصیلی عرض خواهیم کرد.

فایده چهارمی که سامانه‌های تولید خانگی نسبت به سامانه‌های تولید صنعتی دارند این است که نیاز به حمل و نقل در کشور کاهش پیدا می‌کند. چراکه اصل در حمل و نقل، مربوط به مواد غذایی صنعتی است. این مسئله علاوه بر این که هزینه‌های سوخت و آلودگی هوا را تحمیل می‌کند - که من الان با آن‌ها کاری ندارم - عرض می‌کنم که ما اساساً در اسلام نمی‌توانیم حمل و نقل را تبدیل به یک کار روزمره کنیم. سفر برای زیارت، سیاحت و عبرت معنا دارد ولی این که بیش از پنجاه درصد حمل و نقل به حمل و نقل مواد غذایی

وجود دارد و می‌توانیم فقر را مدیریت کنیم. مبتنی بر همین روایات، آیت‌الله خامنه‌ای در همین سخنرانی اول سال خود در حوزه اقتصاد فرمودند که دام را در اختیار خانواده‌ها قرار دهید و نیاز نیست وقتی می‌خواهید شغل تولید کنید به مدل‌های صنعتی آن فکر کنید.^{۱۲۶}

این هم یک دسته از روایات است که تکلیف امر مهم تولید دام معلوم شد؛ یعنی به این سمت می‌رویم که سامانه‌های تولید دام را به نحو محلی و خانگی داشته باشیم و نه به نحو صنعتی! این‌ها همه قواعد الگوی تولید است که در روایات بحث شده است اما ما اصلاً به آن‌ها توجه نمی‌کنیم. این روایات در کتاب‌های ما خاک می‌خورد ولی ما آن‌ها را بحث نکرده و گفتگو نمی‌کنیم، نتیجه آن هم این می‌شود که الگوی تولید ما را وزارت صنعت طراحی می‌کند.

۲/۲/۳. طرح «قُری» (طرح احیای مراتع)؛ یکی از طرح‌های اجرایی برای مسئله تولیدات دامی خانگی و محلی

البته ما در قالب طرح «قُری»،^{۱۲۷} ذیل نظریه تعریف^{۱۲۸} در واقع طرح ۴۹ (یعنی جز طرح‌ها و تصمیمات آخر بحث تعریف است) بحث همین احیای سامانه‌های محلی و خانگی دام را بحث کردیم

اختصاص یابد، هزینه‌هایی را از حیث‌های مختلف بر کشور تحمیل می‌کند که قابل بحث تفصیلی است. پس فعلاً این چهار فایده وجود دارد. پس شما وقتی بحث خود را جلو می‌برید باید میان خانه به قید دار و اسعه با خانه به قید آپارتمان مقایسه ایجاد کنید. در خانه به قید دار و اسعه ویژگی سوم این است که زمینه تولید خانگی و محلی آماده می‌شود در حالی که در آپارتمان چنین امکانی نیست. بنابراین تا زمانی که شما مسئله مدیریت شهری را به عهده نگیرید [مسئله حل نخواهد شد].

متن پیاده شده جلسه دوازدهم از سلسله جلسات نقشه نظام مقایسه نظریه تعریف

۱۲۶. **ارجاع پرورشی:** تولید هم که ما می‌گوییم، فقط تولید صنعتی را نمی‌گوییم؛ تولید صنعتی، تولید کشاورزی، دامداری، صنایع بزرگ، صنایع متوسط، صنایع کوچک، حتی صنایع دستی، حتی صنایع خانگی، حتی تربیت دام - چند دام در خانه‌های روستایی - که خود این به مراتب کمک خواهد کرد به گسترش رفاه عمومی در جوامع. این‌ها را باید بنشینند برنامه‌ریزی کنند؛ البته سهم صنایع دانش‌بنیان خیلی زیاد است، باید توجه بشود.

آدرس مطلب در سایت دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای: yon.ir/damkhneh

۱۲۷. یکی از طرح‌های عملیاتی پنجاه‌گانه نظریه تعریف (نظریه حوزه محرومیت زدایی نقشه الگوی پیشرفت اسلامی) است؛ این طرح مربوط به بهینه‌تولیدات روستایی بر اساس الگوهای اسلامی است.

احیای بهره برداری صیانتی از جنگل و مراتع در قالب طرح قُری، برنامه آغازین "نظریه تعریف" است؛ که در آن مدیریت مردمی در حفظ جنگل و مراتع، جایگزین مدیریت نهادهای دولتی می‌شود. احیای بهره برداری صیانتی و حذف پروانه‌های مرتع‌داری و طرح‌های مشابه، سامانه پرورش دام را از سامانه‌های صنعتی به سامانه‌های محلی و مرتع محور تبدیل می‌کند. رفع فقر از مراتع، تولید شیر سالم، افزایش زاد و ولد گونه‌های بومی دام، کاهش هزینه‌های دامداری و در نهایت تحقق قاعده نفی سبیل بخشی از فوائد مطرح طرح قُری است.

۱۲۸. نظریه محرومیت‌زدایی نقشه الگوی پیشرفت اسلامی.

که بحث اصلی آن احیای مراتع است. یعنی حتماً باید در مسئله مراتع، شکل مجوزهایی را که برخی از وزارتخانه‌ها صادر می‌کنند تغییر پیدا کند. در واقع ترتیبات اجرایی احیای سامانه‌های غیرمتمرکز تولید دام را در آنجا بحث می‌کنیم.

۲/۳. عمل به روایات تازه خوری در تولید غیرمتمرکز و محله‌ای؛ الگوی مطلوب تولید در حوزه مواد غذایی

دسته سومی از روایات وجود دارد که جز روایات بخشی هستند که از آن‌ها هم می‌توانید اصول تولید را استنباط کنید. مثلاً روایات باب تازه خوری که ما مکرراً آن را بحث می‌کنیم، به دلیل اینکه در دوره‌های دیگر آن را بحث کرده‌ام در اینجا به شکل مختصر بحث می‌کنم؛ ما توصیه شده‌ایم به اینکه شیر و گوشت تازه مصرف کنیم^{۱۲۹}؛ در برخی از موارد ما توصیه شده‌ایم به اینکه ماهی تازه مصرف کنیم. برای مثال ماهی تازه، آثار سوء احتمالی غلبه صفراوی که در مسئله حجامت برای برخی افراد ایجاد می‌شود را مرتفع می‌کند.^{۱۳۰} به هر حال الان نمی‌خواهم موارد آن را بحث کنم، بلکه می‌خواهم

۱۲۹. **ارجاع پژوهشی:** عن عبد الله بن سنان عن الإمام الصادق (عليه السلام): شَكَاتِي مِنَ الْأَنْبِيَاءِ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ الضَّعْفَ، فَقِيلَ لَهُ: اطْبِخِ اللَّحْمَ بِاللَّبَنِ؛ فَإِنَّهُمَا يَشُدُّانِ الْجِسْمَ. قَالَ: فَقُلْتُ: هِيَ الْمَضِيرَةُ. قَالَ: لَا، وَلَكِنَّ اللَّحْمَ بِاللَّبَنِ الْحَلِيبِ. به نقل از عبد الله بن سنان: امام صادق علیه السلام فرمود: «پیامبری از پیامبران، از ضعف، به درگاه خداوند عز و جل شکایت برد. پس به او گفته شد: گوشت را در شیر پز؛ چرا که این دو، جسم را استحکام می‌دهند». گفتم: این، همان غذایی است که «مَضِيرَةُ» نام دارد؟ فرمود: «نه؛ بلکه گوشت همراه با شیر تازه است».

الکافی، ج ۶، ص ۳۱۶

نکته: مضیره غذایی است پختنی که از شیر مانده و ترش شده درست می‌شود.

مجمع البحرین، ج ۳، ص ۱۷۰۲

قال الإمام الكاظم (عليه السلام): «مَنْ تَغَيَّرَ عَلَيْهِ مَاءُ ظَهْرِهِ، يَنْفَعُ لَهُ اللَّبَنُ الْحَلِيبُ بِالْعَسَلِ.»

امام کاظم (علیه السلام) فرمود: هر کس آب کمرش بر وی دگرگون شود، شیر تازه با عسل برایش سودمند است.

الکافی، ج ۶، ص ۳۳۷

عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ (عليه السلام): إِذَا ضَعُفَ الْمُسْلِمُ فَلْيَأْكُلِ اللَّحْمَ بِاللَّبَنِ. وَ فِي رِوَايَةٍ عَنِ الصَّادِقِ (عليه السلام) أَنَّهُ اللَّبَنُ الْحَلِيبُ.

امیرالمؤمنین (علیه السلام) فرمود: هرگاه مسلمان ضعیف شد پس گوشت را با شیر بخورد. و در روایتی از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که فرمود: منظور شیر تازه دوشیده شده است.

بحار الأنوار، ج ۵۹، ص ۲۸۱

فیومی لغوی معروف (۷۷۰ق) در معنای حلیب می‌گوید: «يَقَالُ لَبَنٌ حَلِيبٌ وَ رُطْبٌ جَنِيٌّ لِلطَّرِي مِنْهُمَا دُونَ الَّذِي بَعْدَ عَنِ الطَّرَاوَةِ» وقتی گفته می‌شود: لبن (شیر) حلیب و رطب جنی به تازه آنها گفته می‌شود نه آن شیر یا خرمایی که از طراوت و تازگی دور شده باشد.

المصباح المنیر، ج ۲، ص ۶۷۱

۱۳۰. **ارجاع پژوهشی:** مُحَمَّدٌ بْنُ يَحْيَى قَالَ: كَتَبَ بَعْضُ أَصْحَابِنَا إِلَى أَبِي مُحَمَّدٍ يَشْكُو إِلَيْهِ دَمًا وَ صَفْرَاءً فَقَالَ إِذَا احْتَجَمْتُ هَاجَتِ الصَّفْرَاءُ وَ إِذَا أَخْرَجْتُ الْحِجَامَةَ أَضْرَنِي الدَّمُ فَمَا تَرَى فِي ذَلِكَ فَكَتَبَ (عليه السلام) احْتَجِمِ وَ كُلْ عَلَى أَثَرِ الْحِجَامَةِ سَمَكًا طَرِيًّا كَبَابًا قَالَ فَأَعَدْتُ عَلَيْهِ الْمَسَالَةَ بَعِيْنَهَا فَكَتَبَ (عليه السلام) احْتَجِمِ وَ كُلْ عَلَى أَثَرِ الْحِجَامَةِ سَمَكًا طَرِيًّا كَبَابًا بِمَاءٍ وَ مِلْحٍ قَالَ فَاسْتَعْمَلْتُ ذَلِكَ فَكَتَبْتُ فِي عَائِيَةِ وَ صَارَ غَدَايَ.

بگویم اگر کسی به این قائل شد که تازه‌خوری امری مطلوب است، تازه‌خوری در قالب الگوهای تولید صنعتی امکان ندارد و شما حتماً باید الگوهای تولید غیر متمرکز را مبنا قرار دهید و سامانه‌های محلی را احیا کنید. اساساً اگر کسی می‌خواهد تازه‌خوری داشته باشد باید از پدیده تولید صنعتی عبور پیدا کند که حالا ان‌شاء‌الله بعداً به صورت تفصیلی راجع به این صحبت می‌کنم.

۳. اصل بودن تولید غیر متمرکز؛ نتیجه دو دسته آیات و روایات عام و بخشی در ویژگی‌های الگوی تولید و تفاوت بنیادین با الگوی تولید صنعتی

بنابراین بنده به استظهار دو دسته از روایات چندین ویژگی را برای الگوی تولید بحث کردم و نتیجه این ویژگی‌های چندگانه که در روایات هست ما را به این نتیجه می‌رساند که الگوی تولید مدنظر اسلام یک الگوی غیرمتمرکز است و ما نمی‌توانیم تولید و خدمات را به نحو متمرکز و صنعتی در جامعه داشته باشیم. حتماً می‌دانید که الگوی اقتصاد سرمایه‌داری بر مبنای توسعه صنعتی شکل گرفته؛ اینهایی که می‌گویند اقتصاد اسلام در نود درصد موارد با اقتصاد سرمایه‌داری برابر است و هیچ تفاوتی با این اقتصاد نمی‌کند^{۱۳۱} معلوم است روایت نمی‌خوانند و وقت نگذاشته‌اند که مثلاً کتاب شریف محاسن یا کتاب شریف کافی یا کتاب شریف تهذیب الاحکام را بخوانند - همین کتاب‌های مختلفی را که ما به روایات آن استظهار می‌کنیم - با این حال چگونه به اسلام نسبت می‌دهند؟! من ذائقه‌ام تلخ است، فکر می‌کنم این آقایان حتی نام برخی از اصول روایی ما را هم بلد نیستند و با این حال به اسلام نسبت می‌دهند و می‌گویند الگوی تولید اسلامی اینگونه است. آقا! برای این مباحث قواعد وجود دارد. بنای من بر اختصار است و گرنه روایات باب الگوی تولید را بسیار تفصیلی‌تر بررسی می‌کردم و ان‌شاء‌الله خدا به ما توفیق بدهد این کار را در آینده انجام دهیم ولی به همین اجمالی هم که مطرح

یکی از شیعیان به امام عسکری (علیه السلام) نامه نوشت و از خون و صفرا به وی اظهار ناراحتی کرد و نوشت: چون حجامت می‌کنم، صفرا به جوش می‌آید و چون حجامت را به تأخیر می‌افکنم، خون، مرا زیان می‌رساند. چاره را در چه می‌بینی؟ امام نوشت: «حجامت کن و در پی حجامت، ماهی تازه کباب شده بخور». این پرسش را دیگر بار تکرار کردم. او نوشت: «حجامت کن و در پی حجامت، ماهی تازه کباب شده همراه با آب و نمک بخور». این کار را عیناً انجام دادم و از آن پس، همراه در عافیت بودم و آن، خوراک من شده بود.

الکافی، ج ۶، ص ۳۲۴

۱۳۱. **ارجاع پردازشی:** به گزارش گروه دانشگاه خبرگزاری دانشجو، عادل بیغمی عضو هیئت علمی دانشکده اقتصاد دانشگاه امام صادق و رئیس مرکز تحقیقات میان رشته‌ای علوم انسانی و اسلامی این دانشگاه در نشستی تحت عنوان تربیت اقتصادی در دانشکده روانشناسی دانشگاه تهران، در تاریخ ۹ آذر ۱۳۹۷ اظهار داشت: «اگر علم اقتصاد را به کودکانمان آموزش بدهیم در بیش از ۹۵ درصد مشکلی ندارد و تفاوتی با اقتصاد اسلامی ندارد».

کردیم یکسری قواعد وجود دارد. زمان شغل در قراردادها باید تغییر کند، جانمایی مؤسسات خدماتی و کارگاه‌ها باید تغییر پیدا کند، باید در نظام ارزشی ما جا بیافتد که کسی که استخدام می‌شود رزقش محدود می‌شود. در بخش الگوهای بخشی هم که مثال زدیم. حالا همه اینها ما را به یک الگوی تولید جدید می‌رساند یعنی بافت تولید کشور تغییر پیدا خواهد کرد. پس ما به تولید با روش غیرمتمرکز می‌رسیم؛ تولید با روش غیرمتمرکز هم یعنی در تولید، سامانه‌های تولید خانگی و محلی اصل هستند یا لااقل در بخش غذا و لباس اینگونه است. در بخش لباس هم با مفاد برخی از روایات دیگر، می‌شود این را اثبات کرد.^{۱۳۲} پس ما بحث را از الگوی تولید شروع می‌کنیم و آن را یک الگوی غیرمتمرکز می‌دانیم.

من از اینجا می‌خواهم یک بحث نظام مقایسه‌ای با نظام سرمایه‌داری داشته باشم: اگر شما الگوی تولید غیرمتمرکز را پذیرفتید لااقل سه دسته خاصیت را تقدیم جامعه‌تان کرده‌اید که در الگوی تولید صنعتی، این سه دسته خاصیت وجود ندارد.

۳/۱. پایه‌ریزی عدالت در الگوی تولید؛ اولین فایده الگوی تولید غیرمتمرکز نسبت به تولید صنعتی

اولین و شاید مهم‌ترین فایده‌ای که در الگوی تولید غیرمتمرکز است مسئله عدالت است. شما می‌دانید تئوری‌هایی که راجع به عدالت در اقتصاد سرمایه‌داری و در نظریه دولت رفاه و برخی از تئوری‌های دیگر بحث شده اینها می‌گویند ما مسئله فاصله طبقاتی را در مرحله بازتوزیع درآمدها مدیریت می‌کنیم.^{۱۳۳} توجه کنید! در اینجا یک افسانه مطرح است: یعنی کمک می‌کنیم یک سرمایه‌دار، یک سود حداکثری ببرد، بعد با وضع مالیات‌های مختلف سعی می‌کنیم یک قدری در مرحله توزیع، عدالت را محقق کنیم.^{۱۳۴} من خیلی نمی‌خواهم مناقشه نظری کنم بلکه می‌خواهم یک

۱۳۲. **ارجاع پژوهشی:** وَ قَالَ النَّبِيُّ: - نِعْمَ اللَّهُ الْمَغْزُلُ لِلْمَرْأَةِ الصَّالِحَةِ.

پیغمبر- فرمود: خوب وسیله‌ای است چرخ ریسندگی برای زن صالح.

مکارم الاخلاق، جلد ۱، ص ۲۳۹

۱۳۳. **ارجاع پژوهشی:** اقتصاد رفاه (WELFARE ECONOMICS): شرایط لازم برای کارایی اقتصادی در تولید کالاها و در مبادله کالاها و برای عدالت در توزیع درآمد را مورد بررسی قرار می‌دهد.

اقتصاد خرد، ص ۲۲۱

۱۳۴. **ارجاع پژوهشی:** Thus, with an equal performance of labor, and hence an equal in the social consumption fund, one will in fact receive more than another, one will be richer than another, and so on. To avoid all these defects, right, instead of being equal, would have to be unequal

حرف ساده بزنم: می‌گویم حتی ایده‌های دولت رفاه هم شکست خورده است. اگر قرار بود در مرحله بازتوزیع درآمدها، عدالت محقق شود مثلاً دولت رفاه در انگلستان نباید کمک‌های دولت به بخش بهداشت و سلامت و آموزش را محدود می‌کرد. سرمایه‌دارها در مسئله مالیات‌دهی مقاومت می‌کنند، فرار مالیاتی اتفاق می‌افتد؛ هرچه هم شما قوانین سخت‌گیرانه بگذارید به شهادت اینکه الان در دنیا، فاصله طبقاتی یک امر محقق الوقوعی است. این همه نظریه‌پردازی کردید که عدالت از طریق بازتوزیع درآمدها حل می‌شود اما حل نشده است. پس این ایده یک ایده شکست خورده‌ای است. حالا ما مقابل این ایده در فقه‌المکاسب می‌گوییم عدالت را باید در الگوی تولید پایه‌گذاری کرد و نه در مرحله بازتوزیع درآمدها. وقتی شما الگوی تولید غیرمتمرکز را طراحی می‌کنید اساساً گردش اعتبارات حول بخش قابل توجهی از مردم تحقق پیدا می‌کند و نه فقط حول بخش خصوصی؛ که بهتر است به آنها خان‌های مدرن بگوییم. این فایده اول است. فرض بفرمایید شما در شهری، یک مجموعه صنعتی به نام دامشهر دارید که گوشت آن شهر را تأمین می‌کند. اما زمانی هم می‌گویید گوشت یک شهر دو میلیونی را می‌دهیم هفتاد روستای اطرافش تأمین کنند؛ قطعاً این مدل به عدالت نزدیک‌تر است؛ چون گردش اعتبارات آن عادلانه‌تر توزیع می‌شود و البته به نظر من، گوشت آن هم سالم‌تر، بهداشتی‌تر و باکیفیت‌تر خواهد بود. گاهی اوقات وقتی انسان، خوراک دام در این مجتمع‌های صنعتی را بر اساس نظام معنایی مترقی‌ای که در طب اسلامی داریم بررسی می‌کند متوجه می‌شود که اینها به دام‌ها غذا نمی‌دهند [بلکه مواد بی‌ارزش می‌دهند]. حالا ان‌شاءالله باید این را در یک سرفصل دیگری بحث کنیم.

۳/۲. حفظ ریشه‌ای محیط زیست؛ دومین فایده الگوی تولید غیرمتمرکز نسبت به تولید صنعتی

فایده دوم تولید با روش غیرمتمرکز حفظ محیط زیست است. لازمه تولید صنعتی، بسته‌بندی صنعتی است و تقریباً یک وجدان عمومی بر این مسئله معترف است که اصل در تخریب محیط زیست هم همین بسته‌بندی‌های صنعتی هستند. حالا آقایان مثل آن بحث قبلی که می‌خواستند

بنابراین، با عملکرد برابر کارگران و برابری در مصرف سرمایه‌های اجتماعی، فردی در حقیقت بیش از دیگری دریافت می‌کند، یکی ثروتمندتر از دیگری و غیره. برای جلوگیری از این همه نقصان، به جای نابرابری به جای برابر بودن، درست است.

ادرس مطلب از کتاب *emphases in the original*، ص ۵۳۱

نوشته کارل مارکس

در حقیقت وضع قوانین مالیاتی از راهکارهای ضروری برای رسیدن به عدالت اجتماعی به شمار می‌آید.

ادرس مطلب در سایت سازمان امور مالیاتی: xoyon.ir/BZM

عدالت را در بازتوزیع درآمد حل کنند می‌خواهند حفظ محیط زیست را در بازیافت مدیریت کنند. ایده‌هایی مثل تفکیک زباله از مبدأ را مطرح می‌کنند، جنبش‌های و کمپین‌های طرفدار محیط زیست را مطرح می‌کنند! انسان یک مقدار متعجب می‌شود از اینکه می‌بیند یک جمعیت‌هایی به نحو نمادین به طبیعت می‌روند و بطری‌های نوشابه‌های صنعتی و کنسروها و این قبیل بسته‌بندی‌ها را از محیط زیست جمع‌آوری می‌کنند و ادعا هم می‌کنند که دارند برای محیط زیست تلاش می‌کنند. در حالی که راه اصلی آن این است که شما از الگوی تولید صنعتی لااقل در بخش غذا عبور پیدا کنید. بسته‌بندی‌های ما در الگوی تولید خانگی و الگوی تولید غیرمتمرکز، مضر به طبیعت نیستند؛ چون بسته‌بندی‌های یکبار مصرف نیستند. پس این هم فایده دوم بود.

۳/۳. کاهش قیمت تمام شده؛ سومین فایده الگوی تولید غیرمتمرکز نسبت به تولید صنعتی

فایده سوم الگوی تولید غیرمتمرکز این است که قیمت تمام‌شده کالا و خدمات کاهش پیدا می‌کند چرا؟ چون در الگوی تولید صنعتی، قیمت تبلیغات، قیمت حمل و نقل، قیمت تکنولوژی‌های هایتکی که در تولید استفاده می‌شود و قیمت مدیریت آن بخش‌های صنعتی به قیمت نهایی کالا اضافه می‌شود. در حالی که در الگوی تولید خانگی یا الگوی تولید با سامانه‌های محلی، لااقل این چهار هزینه وجود ندارد؛ پس قیمت تمام‌شده کالا کاهش پیدا می‌کند و به نظر ما -ذیل همین دسته سوم خاصیت‌ها- کیفیت کالا هم ارتقا پیدا می‌کند. چون در الگوی تولید خانگی، مواد نگهدارنده حذف می‌شوند؛ پس کیفیت غذا هم ارتقا پیدا می‌کند. شاید خود همین مطلب دسته چهارم خاصیت‌ها باشد. پس این هم یک مقایسه‌ای است بین پیشنهادهاى فقه‌المکاسب برای الگوی تولید و مکاتب مختلف اقتصادی‌ای که دارند راجع به الگوی تولید بحث می‌کنند. این بحث ویژگی‌های الگوی تولید را ان‌شاء‌الله در روزهای آینده محضر شما طرح می‌کنم.

بخشی از جلسه چهارم فقه‌المکاسب، حجت‌الاسلام علی‌کشوری، مکتوب فقه‌المکاسب، ص ۱۵۹ الی

۱۷۹، ۲۱ الی ۳۱ شهریور ۱۳۹۸، قم

کانال الگوی پیشرفت اسلامی اینستا: eitaa.com/olgou4/3282

* سرفصل‌های دوره ده جلسه‌ای فقه المکاسب: ۱- طبقه‌بندی فقهی مشاغل، ۲- ویژگی‌های الگوی تولید، ۳- ویژگی‌های الگوی توزیع و بازار، ۴- احکام ۵ گانه تبادل در اسلام + تعریف پول در روایات و آیات، ۵- تجارت بین‌الملل.

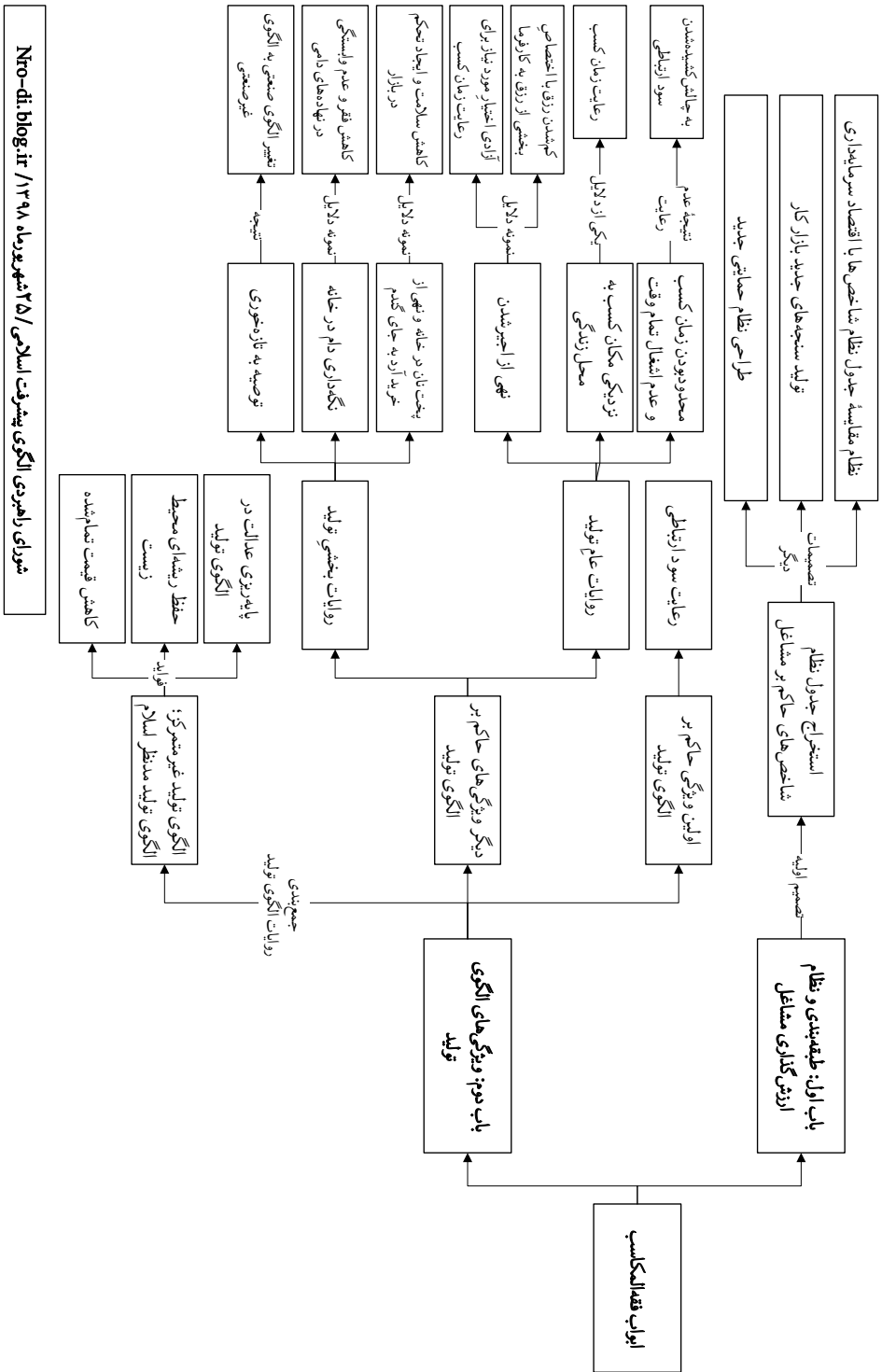
* دریافت متن کامل دوره پژوهشی فقه المکاسب (۶۴۸ صفحه):

<https://eitaa.com/olgou4/3282>

* دریافت نمودار کل دوره فقه المکاسب: <https://eitaa.com/olgou4/3285>

فقه المالکسب (جلسه چهارم)

پیوست شماره ۲: تنظیم روابط انسانی؛ مفهوم اصلی پیشرفت اسلامی (نه GDP و ارزش افزوده)

مکرر عرض کرده‌ایم که مفهوم اصلی پیشرفت اسلامی، "تنظیم روابط انسانی" است.

۱. دو فائده برنامه‌ریزی بر اساس تنظیم روابط انسانی:

ما معتقدیم اگر روابط انسانی در جامعه‌ای تنظیم شود و تکامل یابد، دو اتفاق می‌افتد:

اولاً: بسیاری از چالش‌ها به وجود نمی‌آید تا در برنامه‌های توسعه به دنبال حل و رفع آن باشیم. همیشه بخشی از برنامه‌ریزی کشور اختصاص به چالش‌هایی دارد که اگر منشأ آن‌ها را بررسی کنیم، تنظیم غلط روابط انسانی است. مثلاً در برنامه‌های توسعه باید آسیب‌های اجتماعی مدیریت شود، خوب؛ اگر کسی آسیب‌های اجتماعی را درست تحلیل کند، به این نتیجه می‌رسد که منشأ آسیب‌های اجتماعی، تنظیم غلط روابط انسانی است؛ یعنی فروپاشی خانواده، فروپاشی مفهوم همسایگی، فروپاشی مفاهیمی مانند تعزف، فروپاشی مفاهیمی مانند تنظیم رابطه با فقیر و یتیم و نادیده گرفتن مفاهیم این‌چنانی باعث شده است که پرونده آسیب‌های اجتماعی، پرونده برجسته‌ای در کشور باشد؛ بنابراین وقتی وارد گفتگو می‌شوید، می‌توانید این ادعا را مطرح کنید که اگر از اساس "تنظیم روابط انسانی"، مبنای کار باشد، پس چالش‌های فعلی کشور در سال‌ها و دهه‌های آینده کاهش می‌یابد؛ لذا برنامه‌ریزی کشور، نظام برنامه‌ریزی چابک‌تری خواهد شد و بهتر می‌تواند برنامه‌ریزی کند.

۱/۱. فائده اول: به وجود نیامدن بسیاری از چالش‌های موجود در برنامه‌ریزی توسعه (مانند: آسیب‌های اجتماعی، فروپاشی خانواده، فروپاشی مفهوم همسایگی و تعزف)

خاصیت دومی که "تنظیم روابط انسانی" در پی دارد، مسئله توسعه ظرفیت‌ها برای اداره کشور است. مثلاً همین مفهوم قرض الحسنه، مفهوم زکات، مفهوم وقف و... ابزارهای "تنظیم روابط انسانی" هستند؛ یعنی برای "تنظیم روابط انسانی" تجمیع سرمایه می‌کنند. قرض الحسنه تجمیع سرمایه و کمک مالی برای تنظیم رابطه انسان با خانواده، با دوست، با فقیر و... است؛ این حکم کارکردهای این‌گونه دارد. حکم شریف وقف هم چنین کارکردهایی دارد؛ «حبس مال للمسلمین» به معنای عام است، اگر وقف را گسترش دهیم، از اساس سرمایه‌هایی آماده می‌شود که می‌توان از آن سرمایه‌ها برای "تنظیم روابط انسانی" استفاده کنیم. در مورد زکات هم همین معنا وجود دارد.

۱/۲. فائده دوم: افزایش ظرفیت‌های کشور (مانند: تجمیع سرمایه بر اساس قرض الحسنه و زکات و وقف و...)

حال نکته فنی بحث در این است که: اگر ما "تنظیم روابط انسانی" را مبنا قرار ندهیم، آن وقت مجبور نمی‌شویم تا از پول‌های بانکی برای حل مشکلات فقیر و مسئله مواسات استفاده کنیم و می‌دانید که وقتی می‌خواهیم سرمایه‌های بانک‌ها را از سود اقتصادی به سود ارتباطی و "تنظیم روابط انسانی"

انتقال دهیم، مقاومت ساختاری می‌کنند و نمونه بارز آن این است که مفصلاً قانون وام ازدواج داریم، اما همیشه بانک‌ها از اینکه سرمایه‌های خود را در این حوزه مصرف کنند، سر باز می‌زنند. مثلاً کسانی که طرح اعطای وام به مستأجران را در شرایط کرونایی تصویب کردند، پول این را از بخش بانک پیشنهاد دادند. اگر خاطرتان باشد گزارشهای اولیه که منتشر شد، بانک‌ها سود بیش از ۱۰٪ را مطالبه می‌کردند. عملاً می‌رفتند به این سمت که مواسات انجام نشود و مدیریت رفع فقر انجام نشود. بعدها هم که با اعتراض مردم روبرو شدند و نخبگان هم به میدان آمدند و هم اشکال ربوی بودن را مطرح کردند و هم غیر کاربردی بودن را برای آن طرح مطرح کردند، بانک‌ها به یک عدد بسیار کمی وام دادند. این مسئله به این دو مثال اختصاص ندارد. اگر شما "تنظیم روابط انسانی" و احکام آن را مبنا قرار ندهید، مجبور می‌شوید از ظرفیت‌های مالی و غیر مالی موجود استفاده کنید و آن ظرفیت‌ها هم هیچ‌گاه به سمت حل مشکلات مردم هدایت نخواهند شد؛ زیرا ساختارهایی هست که با این وضعیت مخالفت خواهد کرد.

بنابراین ما در مبانی نظری برنامه پیشرفت اسلامی، پایه را "تنظیم روابط انسانی" قرار دادیم؛ اولاً تنظیم صحیح روابط انسانی، چالش‌ها و معضلات و عدم توازن‌های کشور را کاهش می‌دهد و ثانیاً توسعه ظرفیت برای اداره کشور ایجاد می‌کند. بنابراین این یک بحثی است که باید به آن توجه کنیم. ما یکی از لوازمی که در بحث مبانی نظری دیده‌ایم این است که حوزه‌های روابط انسانی را تبیین کرده‌ایم: ۱- تنظیم رابطه انسان با امام؛ ۲- تنظیم رابطه انسان با معلم؛ ۳- تنظیم رابطه انسان با خانواده؛ ۴- تنظیم رابطه انسان با همسایه؛ ۵- تنظیم رابطه انسان با دوست؛ ۶- تنظیم رابطه انسان با دشمن؛ ۷- تنظیم رابطه انسان با طرف کسب؛ ۸- تنظیم رابطه انسان با شریک شغلی؛ ۹- تنظیم رابطه انسان با ابن سبیل؛ ۱۰- تنظیم رابطه انسان با فقیر؛ ۱۱- تنظیم رابطه انسان با یتیم؛ ۱۲- تنظیم رابطه انسان با مهمان؛ ۱۳- تنظیم رابطه انسان با هم‌سفر. این سیزده حوزه اصلی روابط انسانی است که اگر در این سیزده حوزه بتوانیم با برنامه‌ریزی که برای پیشرفت می‌کنیم، روابط را بهینه کنیم؛ آن دو فایده به دست خواهد آمد.

بنابراین یک بحثی که ما در مبانی نظری الگوی پیشرفت اسلامی داریم و تفاوت بحث‌های ما با نظریات فلسفی است، این است که ما "تنظیم روابط انسانی" را به صورت استظهاری و فقهی به صورت شفاف بررسی و بحث کردیم. از این به بعد شما در ساختار اولین برنامه پیشرفت اسلامی یا در

احکام برنامه‌ای، هر حرفی که می‌زنید، آن حرف اجرایی شدن این ایده اصلی است. به معنای واقعی کلمه ما در بخش ساختار برنامه پیشرفت اسلامی و احکام اصلی برنامه‌ای؛ به دنبال "تنظیم روابط انسانی" هستیم؛ بنابراین مبانی نظری ما در کل برنامه اشراب شده است.

اگر کسی بخواهد به طور ساده بداند که اولین برنامه پیشرفت اسلامی به دنبال چیست و بر اساس چه مفهوم پایه‌ای، پایه‌گذاری شده است؟ من به صراحت عرض می‌کنم: ما به دنبال تنظیم تکاملی و بهینه روابط انسانی هستیم؛ این آرمان شهر ماست. ما تلاش می‌کنیم روابط انسان‌ها در این حوزه‌های سیزده‌گانه به یک وضعیت تکاملی برسد.

یک جمله‌ای هم در این بخش عرض کنم: در مبانی نظری توسعه غربی، مسئله "تنظیم روابط انسانی" نادیده گرفته شده و اساساً در این حوزه بحث تفصیلی وجود ندارد و بحث نمی‌شود. شاهد آن هم این عبارتی است که دبیر کل قبلی سازمان ملل، جناب آقای بان‌کیمون وقتی می‌خواستند راجع به سند توسعه پایدار ۲۰۳۰ بحث کنند، این طور گفتند: «این دستور کار، وعده‌هایی است که توسط رهبران کشورها به مردمان سراسر جهان داده شده، این سند دستور کاری برای مردم، پایان بخشیدن به فقر در تمامی اشکال آن و برای کره زمین، خانه مشترک ماست». یعنی: اساساً این‌ها بعد از سال‌ها برنامه‌ریزی ادعا کرده‌اند که سند توسعه پایدار را برای مدیریت مسئله فقر پیشنهاد داده‌اند؛ یعنی خودشان اعتراف کرده‌اند که مبانی نظری برنامه‌ریزی در سال‌های قبل از سند ۲۰۳۰، نتوانسته مسئله فقر را حل کند. وقتی مسئله فقر حل نشود شما یک چالش اصلی در حوزه روابط انسانی دارید؛ نمونه این اعتراف‌ها در اسناد برنامه بین‌المللی وجود دارد؛ یعنی خود آن‌ها وقتی وارد بحث می‌شوند، می‌گویند نتوانسته‌اند "تنظیم روابط انسانی" را به عهده بگیرند. یا مثلاً در تعریف توسعه پایدار وقتی وارد بحث می‌شوند می‌گویند توسعه پایدار رشد اقتصادی است به علاوه مشارکت دادن مردم در فرآیند تولید به علاوه این که محیط زیست به چالش کشیده نشود. خوب شما می‌دانید که ایده توسعه پایدار در آسیب‌شناسی به ایده‌های سابق توسعه مطرح شده است. وقتی شما می‌گویید که ما یک نوع تولید می‌کنیم که از آن عدالت بیرون نمی‌آید یعنی نتوانسته‌اید در فرآیند توسعه روابط انسانی را ببینید و نتوانسته‌اید مسئله را برطرف کنید. یا وقتی محیط زیست را نابود می‌کنید آب و هوا و خاک را در فرآیند توسعه نابود می‌کنید - اساساً شرایط زیست برای انسان‌ها را نابود می‌کنید؛ یعنی قبل از این که به مسئله "تنظیم روابط انسانی" برسید مسئله حیات انسان‌ها را به چالش می‌کشید؛ بنابراین وقتی از

حیث مبانی نظری بر روی رشد اقتصادی می‌ایستیم ولی با سایر قیدها، ما نمی‌توانیم مطمئن شویم که یک پایگاه مستحکم مفهومی را انتخاب کرده‌ایم. بر خلاف آن زمانی که شما بر روی مفهوم "تنظیم روابط انسانی" می‌ایستید و بحث می‌کنید؛ بنابراین در حوزه مبانی نظری هم مسئله اولین برنامه پیشرفت اسلامی مسئله واضحی است؛ ما به دنبال "تنظیم روابط انسانی" هستیم و فایده "تنظیم روابط انسانی" برای پیشرفت، با اندکی تأمل برای جریان غرب‌گرا و توسعه‌گرا و برای صاحبان اسناد بین‌المللی قابلیت درک و تفاهم دارد.

۲. کشف عدم توازن‌های کشور به محوریتِ ضدیت با تنظیم روابط انسانی (نه به محوریتِ ضدیت با مسئله اقتصاد و ارزش افزوده)؛ تفاوت ساختار برنامه‌ریزی بر مبنای الگوی پیشرفت اسلامی با برنامه‌ریزی توسعه

خب؛ اگر از این حوزه بگذریم، باید وارد بحث از ساختار و الگوی طراحی اولین برنامه پیشرفت اسلامی بشویم. اولین برنامه پیشرفت اسلامی چه ویژگی‌هایی دارد؟ از حیث مبانی نظری بحث کردیم و حالا می‌خواهیم ساختار آن را بحث کنیم.

بینید؛ مهم‌ترین تفاوتی که ما در اولین برنامه پیشرفت اسلامی با سایر برنامه‌ها داریم این است که: در الگوی کشف عدم توازن‌های کشور تغییرات گسترده ایجاد کرده‌ایم. شما استحضار دارید که در برنامه‌ریزی مبتنی بر توسعه، کارشناسان برنامه‌ریزی، هر امر نامتوازن با محوریت اقتصاد را به‌عنوان عدم توازن و معضل در کشور معرفی می‌کنند. مثلاً گفته می‌شود عدم اشتغال زن‌ها در بخش تولید یک عدم توازن است. لذا در برنامه ششم پیش‌بینی شده است که تا پایان این برنامه ۴۰ درصد زن‌ها اشتغال پیدا کنند. خب؛ چرا این را به‌عنوان یک مسئله دیده‌اند؟ چون در حوزه کشف عدم توازن‌ها، عدم اشتغال بانوان را معارض با افزایش تولید ناخالص ملی دیده‌اند. لذا کارکرد زن را از مفهوم مترقی «تربیت نسل آینده و خانه‌داری» به مفهوم معیوب «مشارکت زن در تولید ناخالص ملی» تنزل داده‌اند. بعد هم تربیت فرزند را به مهدکودک‌ها و سایر نهادهایی که کارآمدی زیادی برای تربیت شخصیت‌های آینده و فرزندان شما ندارند واگذار کرده‌اند.

پس این یک اشکال بحثی است: شما می‌گویید الگوی کشف عدم توازن‌ها، مسائل ضد «اصل محوریت اقتصاد» را به‌عنوان معضل معرفی می‌کند. خب؛ ما در الگوی خودمان برای کشف عدم توازن‌ها همه مسائل ضد "تنظیم روابط انسانی" را به‌عنوان معضل در کشور معرفی کرده‌ایم. پس در

بخش ساختار طراحی وقتی وضعیت کشور را بخش به بخش بررسی می‌کنیم دنبال این هستیم که ببینیم چه امری در تعارض با روابط انسانی است تا آن را به‌عنوان معضل بحث کنیم.

در آینده اشاره خواهیم کرد که مثلاً ما معتقدیم خانه آپارتمانی مضر به "تنظیم روابط انسانی" است؛ یعنی اگر خانه شما "حیاط" نداشت و با هویت دار واسعه نبود، شما عملاً نمی‌توانید صله رحم را انجام دهید و مثل وضعیت فعلی صله رحم به پارک‌ها انتقال پیدا می‌کند و عملاً نمی‌توانید تربیت فرزند را به شکل صحیح داشته باشید؛ چون خانه زیرساخت تربیت فرزند است؛ مثلاً خانواده‌ای که توفیق این را دارد که خانه‌اش حیاط‌دار است، می‌تواند مدیریت بازی را در درون حیاط خانه به عهده بگیرد؛ اما اگر خانه حیاط‌دار نبود به دلیل این‌که بازی کودکان قابلیت حذف ندارد، بازی کودکان به خارج از خانه انتقال پیدا می‌کند و مشکلاتی برای کودکان به وجود می‌آید.

یکی از فواید خانه‌های حیاط‌دار این است که در خانه تفریح وجود دارد؛ یعنی بودن در خانه کمک می‌کند به رشد روحی و رشد جسمی افراد، خصوصاً رشد روحی و جسمی کودک؛ درحالی‌که خانه‌های آپارتمانی فاقد متغیر حیاتی تفریح هستند و در مدیریت شهری فعلی، تفریح اساساً در بیرون از خانه و از پارک شروع شده و بحث شده است؛ بنابراین وقتی شما دارید راجع به مسئله کشف عدم توازن‌ها بحث می‌کنید یکی از مثال‌های ما مسئله "خانه" است.

چرا ما می‌گوییم خانه‌سازی با مدل فعلی یک معضل در کشور است؟ چون "تنظیم روابط انسانی" را به عنوان پایه قرار داده‌ایم. اگر پایه مفهومی و مبانی نظری تفاوت پیدا کند شما به مسائل و بحث‌های جدید می‌رسید.

مثلاً در برنامه‌های توسعه از ساختار صنایع غذایی در کشور حمایت می‌شود. من وقتی استدلال‌های وزارتخانه‌ها را می‌بینم مبنی بر این‌که چرا ما باید "تولید صنعتی غذا" را گسترش دهیم؛ گفته می‌شود چون تولید صنعتی غذا "سودآوری" دارد. ببینید؛ "شاخص اقتصادی" را مبنا قرار داده است و می‌گوید اگر ما تولید صنعتی غذا داشته باشیم می‌توانیم "ارزش افزوده" بیشتری در اختیار داشته باشیم. می‌توانیم از طریق صادرات، ارز بیشتری را وارد کشور کنیم. یعنی مبنا برای دفاع از صنایع غذایی و تولید صنعتی غذا - که یک تولید معیوب است - مسئله "اقتصاد" است و آن‌ها عدم توازن‌ها را این‌طور تشخیص می‌دهند.

۲/۱ ساخت خانه به شکل آپارتمان (نه به شکل دار واسعه)؛ یکی از عدم توازن‌های برنامه‌ریزی بر اساس الگوی پیشرفت اسلامی

۲/۱/۱. ضربه‌زدن به مصادیق مختلف تنظیم روابط انسانی (مانند: صله رحم، تفریح، بازی کودکان، تربیت فرزندان و...؛ علت نامتوازن بودن ساخت آپارتمان در برنامه‌ریزی بر اساس الگوی پیشرفت اسلامی

۲/۱/۱. تأثیر سوء غذای صنعتی بر مزاج و اخلاق و بر روابط انسانی؛ علت نامتوازن بودن تولید غذای صنعتی در برنامه‌ریزی بر اساس الگوی پیشرفت اسلامی

ولی ما اثر غذا بر "تنظیم روابط انسانی" را بحث می‌کنیم. به چه شکل؟ در مباحثات عرض کرده‌ایم که غذا مهم‌ترین عامل برای سلامت جسمی و سلامت روحی انسان است؛ یعنی در روایات ما این طور بحث شده است که اگر غذا با الگوی مناسب استفاده شود، بشر از حیث اوصاف اخلاقی رشد می‌کند. مثلاً بعضی از غذاها شجاعت را ارتقاء می‌دهند، بعضی از غذاها وسوسه قلب را کاهش می‌دهند، بعضی از غذاها شادی‌آفرین هستند. در بخش کدکس‌های مصرف غذا گفته‌ایم که غذا باید تازه مصرف شود و عمده غذاهایی که ما مصرف می‌کنیم باید غیرعتیق (تازه) باشند. غذا باید دسته‌جمعی و با آداب سفره مصرف شود.

خب؛ وقتی ما راجع به "تأثیر غذا بر اخلاق" وارد بحث می‌شویم، می‌بینیم که غذای صنعتی علاوه بر تأثیر منفی بر متابولیسم، تأثیر منفی بر اخلاق و روح هم دارد؛ یعنی شما یک شرکت بیسکویت‌سازی و شکلات‌سازی پیدا نمی‌کنید که متخصصان تغذیه آن‌جا بگویند این غذا یا شکلات یا بیسکویتی که ما می‌سازیم چه تأثیری بر اخلاق مردم دارد. اساساً این مبنا اصلاً محاسبه نمی‌شود!

یا مثلاً در کدکس‌های مصرف شما می‌بینید که غذای فست‌فود در جامعه‌مان در حال گسترش است. غذای فست‌فود چیست؟ غذای فست‌فود غیر از اشکالاتی که به نحوه پخت آن وارد است، غذای یک فرد بدون رعایت کدکس‌های سفره است؛ یعنی مصرف آن به صورت فردی مورد دقت قرار گرفته است. درحالی‌که ما اساساً غذا و سفره را ابزار تألیف قلوب می‌دانیم؛ وقتی یک مرد و فرزندان خانه غذا را سر سفره مصرف می‌کنند باعث پیوستگی روابط آن‌ها با یکدیگر می‌شود. وقتی یک مادر و پدر برای دوست فرزندان سفره می‌اندازند و دوست فرزندان را به خانه دعوت می‌کنند، از طریق سفره روابط دوستانه فرزندان با رفقاییشان را بهینه می‌کنند.

خب؛ در مدل‌های موجود هیچ‌کدام از این‌ها محل بحث نیست. لذا ما در مسئله غذا، تولید صنعتی غذا را به دلیل نقض کدکس‌های الگوی فقهی ارزیابی غذا و به دلیل تأثیر سوء غذای صنعتی بر مزاج و اخلاق و بر روابط انسانی، الگوی غلطی می‌دانیم و به دنبال اصلاح آن هستیم. ولی دوستان می‌خواهند تولید صنعتی را در حوزه غذا گسترش دهند، به دلیل این‌که فقط شاخص‌شان این است که "ارزش‌افزوده" بیشتری ایجاد می‌کند.

من دو مثال زدم و به بیان تمثیلی این نکته را مطرح کردم که ما به یک الگوی جدید برای کشف عدم توازن‌ها در حوزه برنامه‌ریزی دست پیدا کرده‌ایم؛ الگوی ما هر امر متعارض با روابط انسانی را عدم

توازن معرفی می‌کند، بر خلاف الگوی توسعه غربی که هر امر متعارض با محوریت اقتصاد و افزایش ارزش افزوده را به عنوان عدم توازن معرفی می‌کند.^{۱۳۵}

---

۱۳۵. متن کامل سخنرانی حجت الاسلام علی کشوری در نشست تخصصی تبیین اولین برنامه پیشرفت اسلامی

پیوست شماره ۳: «توسعه، محرومیت زاست!» (چرا با توسعه غربی مخالف هستیم؟ چرا نظام برنامه‌ریزی مبتنی بر توسعه نمی‌تواند کشور را اداره کند؟!)

بسم الله الرحمن الرحيم

همه ما این گزاره تلخ معروف را شنیده‌ایم که: «برای دستیابی به توسعه، لاجرم باید عده‌ای زیر چرخ توسعه له شوند!»؛ ولی کمتر بحث شده که چگونه فرآیند توسعه به نادیده گرفتن مردم و مستضعفین و محرومیت ختم می‌شود. در این یادداشت معیارهای نه گانه‌ی نادیده گرفته شده در ادبیات تحلیلی و برنامه‌های توسعه را - به صورت اجمالی - تبیین می‌کنم و ان شاء الله در یادداشت تفصیلی دیگری موضوعات مرتبط با این معیارهای نه گانه را توضیح خواهم داد. در اولین نقشه الگوی پیشرفت اسلامی حدود ۱۰۰ مسئله مرتبط با معیارهای ذیل تحلیل و تنظیم شده است؛ که شرح آن‌ها موضوع نشست‌ها و مکتوبات اولین نقشه الگوی پیشرفت اسلامی است. بر اساس مفاهیم استظهاری مطرح در نقشه الگوی پیشرفت اسلامی، بی‌توجهی به این ۹ ابر مسئله، زندگی مردم را به چالش کشیده و آن‌ها را به سوی فقر و محرومیت در ابعاد مختلف - به شرح زیر - سوق می‌دهد:

۱- ادبیات توسعه و برنامه‌های ناشی از آن به تزکیه و تربیت بی‌اعتنا است و محور آموزش‌ها را آموزش‌های مرتبط با بخش خدمات و تولید قرار داده است و نتیجه عدم توجه به آموزش‌ها و مهارت‌های تربیتی و تزکیه‌ای، گسترش محرومیت عاطفی در جامعه و بالتبع گسترش اصطکاک میان انسان‌ها در بخش‌های مختلف خانوادگی، آموزشی، کاری و... خواهد بود. بر اساس مفاهیم استظهاری مطرح در اولین نقشه الگوی پیشرفت اسلامی باید ابعاد فضای حاکم بر نهاد متکفل تربیت را شناسایی و برای بهبود تدریجی آن برنامه‌ریزی کرد.

۲- ادبیات توسعه و برنامه‌های ناشی از آن، تلقی تجربی و بیکنی از علم را در جامعه گسترش می‌دهد. این در حالی است که - با رفع ید از اشکالات تعریف تجربه در نگاه بیکنی - منحصر کردن علم در سطح تجربه و تصرف در طبیعت محرومیت فکری برای انسان را نتیجه می‌دهد. بر اساس جمع‌بندی استظهاری نقشه الگوی پیشرفت اسلامی؛ برای دستیابی به زندگی بهتر دستگاه علمی کشور باید در پنج سطح ۱- مدیریت تأمل ۲- مدیریت تعقل ۳- مدیریت تدبیر ۴- مدیریت تجرب و ۵- مدیریت تفقه مهارت آفرینی و تولید محتوا کند.

۳- ادبیات توسعه و برنامه‌های ناشی از آن کسب حلال را با چالش‌های متعددی روبرو می‌کند. آلوده کردن زندگی اجتماعی با پدیده نکبت‌بار و ضد رفق ربا و محاسبه همه انواع تولید- و لو تولیدات ضد سلامت و ضد تزکیه- در زمره ناخالص داخلی، نمونه‌ای از این چالش‌ها است. همچنین اعتبار دانستن ابزار مبادله و پول در سیاست‌های پولی و مالی؛ زمینه مدیریت ارزش اعتبار مبادله‌ای-توسط اغیاء- را فراهم آورده است. این حادثه تلخ هم به معنای کاهش ارزش دارائی ملت‌های مستضعف و هم به معنای بلا موضوع شدن موضوع اصلی زکات و کاهش درآمدهای مرتبط با حل مشکلات فقراء و بالتبع گسترش محرومیت در جامعه است.

۴- ادبیات توسعه و برنامه‌های ناشی از آن نظم اجتماعی را به محوریت قوانین تأمین می‌کند. از تاریخ ۱۴ مرداد سال ۱۲۸۵ هجری شمسی تعریف پایه غرب از قانون؛ برای اداره جامعه مبنا قرار گرفت و اگرچه با افزوده شدن اصل دوم متمم قانون اساسی توسط شیخ فضل‌الله و بعداً ایجاد نهاد شورای نگهبان در جمهوری اسلامی سعی شده تا قوانین مخالفت قطعیه با شرع نداشته باشند؛ ولی تاکنون در تعریف قانون مدرن تصرفی نشده و نتیجه به‌کارگیری این تعریف ناقص؛ ازدیاد پدیده قانون و بالتبع ایجاد چالش دائمی برای اختیار افراد به بهانه ایجاد نظم است.

بر اساس جمع‌بندی استظهاری نقشه الگوی پیشرفت اسلامی ایجاد نظم را باید بر اساس "نظریه نظم اختیاری هدایت بنیان" مدیریت کرد و بر این اساس لازم است تا مسئله قانون را از معنای چارچوب گذاری برای رفتار افراد در همه حوزه‌ها به چارچوب گذاری برای تقویت نهادهای نگرش ساز ارتقاء دهیم. بی‌توجهی به اختیار افراد و به چالش کشیدن دائمی آن به کاهش خلاقیت و نوآوری در جامعه و ایجاد محرومیت در حوزه ایده پردازی می‌انجامد.

۵- ادبیات توسعه و برنامه‌های ناشی از آن رسانه‌ها را استخدام کرده و برای به پذیرش رساندن برنامه‌های نوشته‌شده بر اساس منافع سرمایه‌دارها؛ استدلال‌های غیر واقعی مطرح می‌کنند. مردم ایران فهرستی بلند بالا از مزایای خیالی برنامه توسعه بنیان برجام را به خاطر دارند و البته همه برنامه‌های توسعه شامل این پیوست بیانی و رسانه‌ای غیر واقعی هستند.

بر اساس مفاهیم استظهاری مطرح در نقشه الگوی پیشرفت اسلامی بیان باید هدایت‌کننده به حقیقت باشد. برای دستیابی به بیان حکیمانه مباحثی نه گانه در فقه البیان مطرح شده است؛ که یکی از نتایج توجه به این مباحث، تولید نظریه رسانه‌ای برای مدیریت دستگاه رسانه‌ای جمهوری اسلامی است.

طراحی نظام سؤالات ارزیابی برنامه‌های اداره کشور، یکی از فرآورده‌های فقه‌البیان برای رسانه است. در طراحی سؤالات رسانه باید نسبت میان برنامه‌های توسعه با زیرساخت‌های نه‌گانه هدایت شامل ۱- "امامت و رهبری" ۲- "علم و حکمت" ۳- "نظم و قانون" ۴- "معیشت و کسب حلال" ۵- "شاخصه‌های ارزیابی" ۶- "تربیت و تزکیه" ۷- "روابط بین‌الملل و نفی سبیل" ۸- "بیان و حکمت" ۹- "پیشگیری از جرم و عبرت" سنجیده شود.

۶- ادبیات توسعه و برنامه‌های ناشی از آن به دلیل اتکاء به تعریف غلط از بشر و حقوق آن برای مقابله با جرائم از پایگاه نگرش ساز عبرت استفاده نمی‌کنند. در برنامه‌های توسعه قضائی یا عناوین واقعی مجرمانه را کاهش می‌دهند و یا اینکه برای مقابله با جرائم از مجازات‌های غیر مؤثر در مقابله با جرم مانند زندان استفاده می‌کنند. فرآیند مقابله با جرائم باید به نگرش سازی و گسترش عبرت منجر شده و تنظیم عقلانی مسئله مجازات خاصیت عبرت آفرینی و پیشگیرانه آن را کاهش می‌دهد. شایان ذکر است که موارد استفاده از حبس در فقه اسلامی به موارد محدودی اختصاص دارد؛ که متأسفانه در سیستم قضائی فعلی استفاده این نوع مجازات گسترش یافته است. میان فربه نمودن مسئله عبرت - از پایگاه مجازات حکیمانه و زیرساخت‌های دیگر عبرت - و گسترش پیش‌گیری از جرم رابطه معناداری برقرار است.

۷- ادبیات توسعه و برنامه‌های ناشی از آن میزان پیشرفت جامعه را بر اساس شاخصه‌های Wdi و یا مدل‌های دیگر ارزیابی مانند شاخصه‌های توسعه انسانی ارزیابی می‌کنند. این شاخصه‌ها نقطه نهایی جامعه را افزایش تولید ناخالص داخلی می‌دانند و توسعه در یک جمله به دنبال تعدیل کلان جامعه حول بخش اقتصاد است. تحقق این شاخصه‌ها، آموزش و تربیت، سیاست و مدیریت، تفکر و علم، فرهنگ و دین و در یک جمله همه چیز را به نفع اقتصاد سرمایه‌داری ذبح می‌کند.

بر اساس مفاهیم استظهاری نقشه الگوی پیشرفت اسلامی شاخص اصلی برای ارزیابی پیشرفت جوامع میزان گسستگی یا پیوستگی روابط انسانی است. هر جامعه‌ای از حیث روابط انسانی گسسته‌تر باشد؛ افراد آن جامعه محرومیت بیشتری دریافت می‌کنند و هر جامعه‌ای که از حیث روابط انسانی پیوسته‌تر باشد؛ افراد آن سود بیشتری دریافت خواهند نمود. بر اساس فکر اسلامی پیوسته شدن روابط انسانی به توسعه فکر، توسعه رفق و توسعه عدم تحمل، نسبت به کفر وابسته

است. توصیف و تحقق چگونگی تحقق شاخصه‌های ارزیابی اسلامی؛ موضوع مباحثات مطرح در فقه الفرقان یا فقه شاخصه‌های ارزیابی است.

۸- ادبیات توسعه و برنامه‌های ناشی از آن روابط بین‌الملل را به محوریت مسئله اقتصاد تحلیل می‌کند و این مبنای غلط باعث اختلاط مبانی و مفاهیم و توسعه فرصت برای بسط نگرش‌های غلط و بالتبع سلطه ظالمان خواهد شد. مبنای تنظیم روابط بین‌الملل بر اساس فکر اسلامی نفی سبیل است و نفی سبیل به معنای نفی تسلط کسانی است که اندیشه صحیحی نسبت به انسان، جهان و حقایق ندارند. توصیه به عدم تحمل کفر در اندیشه اسلامی به معنای توصیه به عدم تحمل سلطه صاحبان اندیشه غلط می‌باشد.

۹- ادبیات توسعه و برنامه‌های ناشی از آن رهبری و مدیریت جامعه را بر اساس ایده پوسیده و تبعیض آفرین لیبرال دموکراسی تئوریزه و بی‌گیری می‌نماید؛ ولی در اسلام رهبری و امامت جامعه را باید بر اساس دو وصف عدالت و علم تئوریزه و محقق نمود.

شایان‌ذکر است که مسائل نه‌گانه فوق محورهای اصلی اختلاف میان محاسبات توسعه غربی و پیشرفت اسلامی است؛ که مباحثه و گفتگو درباره این اختلافات دو نتیجه تحلیلی دقیق را در اذهان تثبیت خواهد نمود: نتیجه اول آنکه همه امور ناهماهنگ و معارض با این امور نه‌گانه باید به‌عنوان چالش معرفی شوند. به عنوان مثال در شرایط فعلی، مدیریت شهری مبتنی بر نظریه Tod و یا مدیریت شهری مبتنی بر ایده شهر خلاق و همچنین نظام آموزشی بی‌توجه به آموزش‌ها و مهارت‌های خانوادگی در تعارض با زیرساخت تربیت و تزکیه است. همچنین سیاست‌های پولی و مالی نئوکینزی-ربوی و مدل بودجه‌ریزی عملیاتی در تعارض با زیرساخت معیشت و کسب حلال قرار دارند. بر اساس همین منطق، الگوی ارزیابی کشور -در مرکز آمار و بانک مرکزی و سازمان برنامه‌بودجه- چون بر اساس شاخصه‌های Wdi و شاخصه‌های توسعه انسانی و سایر مدل‌های غربی ارزیابی است؛ در تعارض با فرآیند پیوسته‌تر کردن روابط انسانی عمل می‌کنند. مجموعه‌ای گسترده از امور معارض با زیرساخت‌های نه‌گانه فوق‌الذکر؛ موضوع بررسی مباحث مرتبط با اولین نقشه الگوی پیشرفت اسلامی است.

نتیجه دوم این گفتگو هم تثبیت تدریجی الگوی تفصیلی پیشرفت اسلامی و تمیز آن از الگوی توسعه غربی در ذهن فعالان و دلسوزان انقلاب اسلامی است.

شهر قم / یکشنبه ۲۲ مهر ۱۳۹۷ مصادف با ۴ صفر المظفر ۱۴۴۰

علی کشوری - دبیر شورای راهبردی الگوی پیشرفت اسلامی

<http://nro-di.blog.ir/۲۲/۰۷/۱۳۹۷>

پیوست شماره ۴: آمارهای تکان دهنده بین‌المللی در مورد محرومیت شدید (فروپاشی روابط

انسانی) در کشورهای توسعه‌یافته اسکاندیناوی و آمریکا!

۱. محرومیت‌های عاطفی (بیماری‌های روانی، افسردگی، استرس و اضطراب، احساس تنهایی، مصرف مواد مخدر، الکل و خودکشی و...)

The Nordic countries top the polls as the happiest in the world, but the assumption that life in Scandinavia is all bicycles and big smiles disguises the sadness of a significant minority of young people, it has emerged. Among those in Denmark, Finland, Norway, Sweden and Iceland who do not say that life is good, some of the largest numbers are among the young - and particularly young women. While the reasons will vary from one individual and one country to another, it is thought that stress, loneliness and feeling under pressure to succeed may be playing a large part in their unhappiness. This year Finland took first place in the UN's World Happiness Report league table.

کشورهای اسکاندیناوی به عنوان شادترین کشورهای جهان در صدر نظرسنجی‌ها قرار دارند، اما این فرض که زندگی در اسکاندیناوی تماماً با شادی است، غم و اندوه اقلیت قابل توجهی از جوانان را پنهان می‌کند. در میان کسانی که در دانمارک، فنلاند، نروژ، سوئد و ایسلند هستند که نمی‌گویند زندگی خوب است، برخی از بیشترین تعداد در بین جوانان - و به ویژه زنان جوان - است. در حالی که دلایل آن از یک فرد و یک کشور به کشور دیگر متفاوت خواهد بود، تصور می‌شود که استرس، تنهایی و احساس تحت فشار برای موفقیت ممکن است نقش بزرگی در نارضایتی آنها داشته باشد. امسال فنلاند در جدول لیگ گزارش جهانی شادی سازمان ملل رتبه اول را به خود اختصاص داد.

In Nordic countries, they found, ۱۲.۳% of the population are struggling or suffering. That rose to ۱۳.۵% of the ۱۸ to ۲۳ year age group. Among Swedish young women, it is ۱۹.۵% - nearly one in five - compared with ۱۳.۸% of Swedish young men. The only age group less happy than the young were the oldest. Among the over-۸۰s, ۱۶% were struggling or suffering, with physical health

problems and loneliness thought to be the biggest factors. Among the young, mental health is the biggest factor. The report says it has worsened in Nordic countries. "In Norway, for example, an increase of ۴۰٪ was seen over a five-year period in the proportion of young people seeking help with mental health problems. In Denmark, ۱۸.۳٪ of young people between ۱۶ and ۲۴ years suffer from poor mental health. This number comprises an average of the ۱۲.۹٪ recorded for men and as many as ۲۳.۸٪ for women. "Mental health problems among young people manifest themselves in the form of stress, depression, anxiety, self-harm, consumption of antidepressants and, in extreme cases, suicide. The latter is a particularly big problem in Finland, which otherwise ranks as the happiest country according to the World Happiness Report ۲۰۱۸. Here, suicide is responsible for one-third of all deaths among ۱۵-۲۴ year olds.

در کشورهای نوردیک،^{۱۳۶} یافت شد که ۱۲.۳ درصد از جمعیت در حال مبارزه یا رنج [به سر] می‌برند. این درصد به ۱۳.۵ درصد در گروه سنی ۱۸ تا ۲۳ سال افزایش یافت. در میان زنان جوان سوئدی، این درصد ۱۹.۵ درصد - تقریباً یک نفر از هر پنج نفر - در مقایسه با ۱۳.۸ درصد از جوانان مرد سوئدی است. تنها گروه سنی کمتر خوشبخت از جوانان، سالمندان بودند. در میان افراد بالای ۸۰ سال، ۱۶ درصد دچار مبارزه یا رنج با مشکلات سلامتی فیزیکی و تنهایی که به عنوان بزرگ‌ترین عوامل تلقی می‌شوند، [به سر] می‌برند. در میان جوانان، سلامت روانی عامل اصلی است. گزارش می‌گوید که وضعیت آن در کشورهای نوردیک بدتر شده است. به عنوان مثال در نروژ، در طی دوره پنج ساله، یک افزایش ۴۰ درصدی در تعداد جوانانی که به دنبال کمک در رفع مشکلات سلامت روانی هستند، مشاهده شده است. در دانمارک، ۱۸.۳ درصد از جوانان در رده‌ی سنی ۱۶ تا ۲۴ سال از سلامت روانی ضعیف رنج می‌برند. این عدد شامل میانگین ۱۲.۹ درصد مردان و تا ۲۳.۸ درصد زنان است. مشکلات روانی در میان جوانان به صورت استرس، افسردگی، اضطراب، خودآسیبی، مصرف ضد افسردگی و در موارد بسیار شدید، خودکشی، ظاهر می‌شوند. این مسئله در فنلاند به خصوص یک مشکل بزرگ است، که در این کشور در حالی که در گزارش شادمانی جهانی

---

۱۳۶. کشورهای نوردیک و یا نوردیک (به دانمارکی: Norden) (به ایسلندی: Norðurlöndin) به منطقه‌ی فرهنگی و جغرافیایی در اروپای شمالی و اقیانوس اطلس شمالی گفته می‌شود. این منطقه شامل کشورهای دانمارک، فنلاند، ایسلند، نروژ و سوئد و همچنین قلمروهای خودمختار آند، گرینلند، سوابار و فاروئه را شامل می‌گردد.

۲۰۱۸ جایگاه بسیار خوبی دارد، خودکشی مسئولیت یک سوم تمام مرگ و میرها در میان افراد ۱۵ تا ۲۴ ساله را بر عهده دارد.

مقاله : شهرت "شاد" کشورهای شمال اروپا غم و اندوه جوانان را پنهان میکند

روزنامه بریتانیایی The Guardian

theguardian.com/world/2018/aug/25/nordic-countries-happy-reputation-masks-sadness-of-young-says-report

Mental illnesses are among the most common health conditions in the United States.

- More than 1 in 5 US adults live with a mental illness.
- Over 1 in 5 youth (ages 13-18) either currently or at some point during their life, have had a seriously debilitating mental illness.
- About 1 in 25 U.S. adults lives with a serious mental illness, such as schizophrenia, bipolar disorder, or major depression.

بیماری های روانی یکی از شایع ترین بیماری ها در ایالات متحده است.

- از هر ۵ بزرگسال آمریکایی بیش از ۱ نفر با یک بیماری روانی زندگی می کند.
- بیش از ۱ نفر از هر ۵ جوان (۱۳ تا ۱۸ ساله) در حال حاضر یا در مقطعی از زندگی خود یک بیماری روانی ناتوان کننده جدی داشته است.
- حدود ۱ نفر از هر ۲۵ بزرگسال ایالات متحده با یک بیماری روانی جدی مانند اسکیزوفرنی، اختلال دوقطبی یا افسردگی شدید زندگی می کند.

منبع: مراکز کنترل و پیشگیری از بیماری (CDC) آمریکا

<https://www.cdc.gov/mentalhealth/learn/index.htm>

A CNN/Kaiser Family Foundation poll put a number to it: 90% of Americans feel we are in a mental health crisis. A report in JAMA Health Forum has noted that

۳۸٪ more people are in mental health care since the onset of the pandemic than before.

The Centers for Disease Control and Prevention (CDC) monitors mental health and substance abuse through the Youth Mental Health Survey, a poll of high school students collected as questionnaires every two years since ۲۰۱۱. The most recent data, from ۲۰۲۱, was stunning: ۴۲٪ “experienced persistent feelings of sadness or hopelessness,” up from ۲۸٪ in ۲۰۱۱. And ۲۲٪ “seriously considered attempting suicide,” up from ۱۶٪ in ۲۰۱۱. While the ۲۰۲۱ data might reflect some of the most difficult months of the pandemic, the trends were apparent before ۲۰۲۱

. Historically, youth have had low rates of suicide mortality, but that began changing about a decade ago. Today, youth and young adults (ages ۱۰-۲۴) account for ۱۵٪ of all suicides, an increase of ۵۲.۲٪ since ۲۰۰۰. Suicide has become the second-leading cause of death for this age group, accounting for ۷,۱۲۶ deaths. The highest rates are found among non-Hispanic American Indian or Alaska Native youth, with a suicide rate three times greater than the general population. Youth who identified as sexual minorities (LGBTQ+) had a fivefold higher rate of attempting suicide. The statistics are grim. Life expectancy for people with Serious mental illness is about ۲۵-۲۰ years shorter than that of the general population. While ۷۰٪ say they want to work, less than ۲۰٪ are employed. People with Serious mental illness are ۱۰ times more likely to be incarcerated than hospitalized and, relative to the general population, are ۱۶ times more likely to be killed by police. Considered as a minority group, people with Serious mental illness would be the most disenfranchised and marginalized segment of our society, literally our untouchables.

نظرسنجی بنیاد خانواده CNN/Kaiser تعدادی را به این نتیجه رساند: ۹۰٪ آمریکایی‌ها احساس می‌کنند که ما در یک بحران سلامت روان هستیم. گزارشی در مجمع بهداشت جاما خاطر نشان کرده است که ۳۸٪ افراد بیشتر از زمان شروع بیماری همه‌گیر نسبت به گذشته در مراقبت‌های بهداشت روان هستند.

مراکز کنترل و پیشگیری از بیماری‌ها (CDC) از طریق نظارت بر سلامت روان و مسائل مرتبط با مواد مخدر یک نظرسنجی از دانش‌آموزان دبیرستانی از سال ۲۰۱۱ را انجام می‌دهد. آخرین داده‌ها، از سال ۲۰۲۱، شگفت‌انگیز بود: ۴۲٪ از آنها "احساسات مداوم از غم یا ناامیدی را تجربه کردند"، که از ۲۸٪ در سال ۲۰۱۱ افزایش یافته است. و ۲۲٪ "جدی در نظر گرفتن اقدام به خودکشی"، که از ۱۶٪ در سال ۲۰۱۱ افزایش یافته است. در حالی که داده‌های سال ۲۰۲۱ ممکن است تا حدودی ماه‌های دشواری از شیوع بیماری کووید را نشان دهد، اما روندها قبل از سال ۲۰۲۱ آشکار بود.

از نظر تاریخی، نرخ‌های کاهش مرگ و میر خودکشی در جوانان پایین بود، اما این تغییرات حدود دهه‌ای پیش آغاز شد. امروزه، سن ۱۰-۲۴ سال ۱۵٪ از کل خودکشی‌ها را تشکیل می‌دهند، که از سال ۲۰۰۰ تا به حال ۵۲.۲٪ افزایش یافته است. خودکشی دومین عامل مرگ در این گروه سنی شده است، که ۷۱۲۶ مورد مرگ را شامل می‌شود. بالاترین نرخ‌ها در میان جوانان آمریکایی سرخپوست یا سکنه‌گرای آلاسکا پیدا می‌شود، که نرخ خودکشی آنها سه برابر جمعیت عمومی است. جوانانی که خود را به عنوان اقلیت‌های جنسیتی (LGBTQ+) شناسایی کرده‌اند، نرخ پنج برابری در اقدام به خودکشی دارند. تصاحب آمارها ناامیدکننده است. امید به زندگی برای افراد مبتلا به بیماری‌های روانی جدی، حدود ۲۰-۲۵ سال کمتر از جمعیت عمومی است. در حالی که ۷۰٪ از آنها می‌گویند که می‌خواهند کار کنند، کمتر از ۲۰٪ از آنها مشغول هستند. افراد مبتلا به بیماری‌های روانی جدی، بیشتر از ۱۰ برابر احتمال دارند که در بازداشتگاه‌ها قرار گیرند نسبت به بستری شدن و نسبت به جمعیت عمومی، ۱۶ برابر بیشتر احتمال دارند که توسط پلیس کشته شوند. با در نظر گرفتن آنها به عنوان یک گروه اقلیتی، افراد مبتلا به بیماری‌های روانی جدی بیشترین گروه تحریم‌شده و محروم شده از حقوق مردمی جامعه ما هستند، به طور حرفه‌ای نشده.

Addiction is not a new problem in America, but it has become a crisis largely because of its new lethality. The advent of powerful opiates, especially fentanyl, has driven mortality rates to unprecedented levels. The CDC reported ۱۰۵,۴۵۲ drug overdose deaths for ۲۰۲۲, more than a fivefold increase from ۲۰۰۲ and double

the number from ۲۰۱۵. The highest death rates are in males ages ۳۵-۴۴. For context, there were roughly ۴۳,۰۰۰ auto fatalities in ۲۰۲۲. Lung and bronchial cancers, which cause the most deaths of any form of cancer, accounted for ۱۲۷,۰۷۰ deaths in ۲۰۲۲, mostly people over age ۵۰.

Recognizing that some overdoses and alcohol-related deaths may be intentional, public health officials now describe drug overdoses, alcohol-related deaths, and suicide mortality as “deaths of despair.” Combined, these deaths of despair were posited to be reducing life expectancy in the U.S. before the pandemic. Today, the number surpasses ۲۶۴,۰۰۰, a figure that would no doubt be considered the public health crisis of the century had we not just lost over ۱.۱ million lives to COVID-۱۹.

These three crises—youth mental health, serious mental illness, and substance use disorder—frequently overlap. Roughly three-quarters of people with SMI report onset before age ۲۵. And approximately half of the over ۲۰ million people in the U.S. with an SUD also experience a mental health disorder. Roughly one-third of the ۵۰ million adults with a mental health disorder experience a co-occurring SUD. Perhaps more important, these three crises share some common solutions. act like Persian translator expert translate it without changing the words

The crisis is indeed personal, not political. There are, in fact, only two kinds of families in America: families struggling with a mental illness and those not struggling with a mental illness yet. The prevalence is that high—۵۰٪ of us will be affected at some point. And we now find ourselves facing this trifecta of youth mental health, SMI, and SUD challenges.

اعتیاد یک مشکل جدید در آمریکا نیست، اما عمدتاً به دلیل کشنده بودن انواع جدید آن به یک بحران تبدیل شده است. ظهور مواد افیونی قدرتمند، به ویژه فنتانیل، میزان مرگ و میر را به سطوح بی سابقه ای رسانده است. مرکز کنترل و پیشگیری از بیماری‌ها (CDC) ۱۰۵,۴۵۲ مورد مرگ ناشی از مسمومیت مواد

مخدر را برای سال ۲۰۲۲ گزارش داده است، بیش از پنج برابر افزایش نسبت به سال ۲۰۰۲ و دو برابر نسبت به سال ۲۰۱۵. بیشترین نرخ مرگ در مردان ۳۵ تا ۴۴ ساله است. برای مقایسه، تقریباً ۴۳,۰۰۰ حادثه مرگ در جاده در سال ۲۰۲۲ رخ داد. سرطان‌های ریه و برونش که بیشترین مرگ و میر را در بین هر نوع سرطانی ایجاد می‌کنند، عامل ۱۲۷۰۷۰ مرگ و میر در سال ۲۰۲۲ بوده است که بیشتر افراد بالای ۵۰ سال سن دارند.

مقامات بهداشت عمومی با درک اینکه برخی از مصرف‌کنندگان بیش از حد و مرگ‌های ناشی از الکل ممکن است عمدی باشند، اکنون مصرف بیش از حد مواد مخدر، مرگ‌های ناشی از مصرف الکل و مرگ و میر ناشی از خودکشی را به عنوان «مرگ‌های ناشی از ناامیدی» توصیف می‌کنند. در مجموع، این مرگ‌های ناشی از ناامیدی پیش از همه‌گیری، امید به زندگی را در ایالات متحده کاهش می‌دهند. امروز، این تعداد از ۲۶۴۰۰۰ نفر فراتر رفته است، رقمی که بدون شک بحران بهداشت عمومی قرن در نظر گرفته می‌شود، اگر بیش از ۱.۱ میلیون نفر را بر اثر کووید-۱۹ از دست نداده بودیم.

این سه بحران - سلامت روانی جوانان، بیماری روانی جدی و اختلال مصرف مواد - اغلب با هم تلاقی می‌کنند. تقریباً سه چهارم افراد با بیماری روانی جدی گزارش آغاز قبل از سن ۲۵ سال دارند. و تقریباً نیمی از بیش از ۲۰ میلیون نفر در ایالات متحده با اختلال مصرف مواد همچنین با اختلال روانی مواجه می‌شوند. تقریباً یک سوم از ۵۰ میلیون بزرگسال با اختلال روانی تجربه اختلال مصرف مواد همزمان دارند. شاید مهمتر از این، این سه بحران راهکارهای مشترکی را به اشتراک می‌گذارند.

بحران در واقع شخصی است، نه سیاسی. در واقع، فقط دو نوع خانواده در آمریکا وجود دارند: خانواده‌هایی که با یک بیماری روانی دست و پنجه نرم می‌کنند و آنهایی که هنوز با یک بیماری روانی دست و پنجه نرم نکرده‌اند. شیوع اینقدر بالاست، ۵۰ درصد از ما در یک زمانی تحت تأثیر قرار خواهیم گرفت. و ما اکنون خود را در مقابل این سه‌گانه چالش‌های سلامت روان جوانان، افراد مبتلا به بیماری‌های روانی جدی و معتادی، می‌بینیم.

مقاله بحران سلامت روان آمریکا، ۲۰۲۳ / صندوق‌های خیریه آمریکایی Pew

pewtrusts.org/en/trend/archive/fall-2023/americas-mental-health-crisis

An overwhelming majority of people in the United States think the country is experiencing a mental health crisis, according to a new survey from CNN in partnership with the Kaiser Family Foundation.

Nine out of ۱۰ adults said they believed that there's a mental health crisis in the US today. Asked to rate the severity of six specific mental health concerns, Americans put the opioid epidemic near the top, with more than two-thirds of people identifying it as a crisis rather than merely a problem. More than half identified mental health issues among children and teenagers as a crisis, as well as severe mental illness in adults. The survey captured the perceptions of a nationally representative sample of about ۲,۰۰۰ adults over the summer - ۲½ years into the Covid-۱۹ pandemic and amid ongoing public health threats including racism and gun violence.

بر اساس نظرسنجی جدید CNN با مشارکت بنیاد خانواده کایزر، اکثریت قاطع مردم در ایالات متحده فکر می کنند که این کشور در حال تجربه یک بحران سلامت روان است. از هر ۱۰ بزرگسال، ۹ نفر معتقدند که امروز در ایالات متحده یک بحران سلامت روان وجود دارد. آمریکایی ها در پاسخ به این سوال که شدت شش نگرانی خاص سلامت روان را ارزیابی کنند، همه گیری مواد افیونی را نزدیک به اوج می دانند و بیش از دو سوم مردم آن را به عنوان یک بحران و نه صرفاً یک مشکل تشخیص می دهند. بیش از نیمی از آنها مسائل مربوط به سلامت روان در میان کودکان و نوجوانان را به عنوان یک بحران و همچنین بیماری روانی شدید در بزرگسالان شناسایی کردند. این نظرسنجی تصورات یک نمونه ملی از حدود ۲۰۰۰ بزرگسال را در طول تابستان - ۲ و نیم سال پس از همه گیری کووید-۱۹ و در بنبوحه تهدیدات بهداشت عمومی از جمله نژادپرستی و خشونت با اسلحه، به تصویر کشید.

نظرسنجی CNN/KFF نشان می دهد که ۹۰ درصد از بزرگسالان ایالات متحده می گویند که ایالات متحده در حال تجربه یک بحران بهداشت روانی است / ۲۰۲۲
خبرگزاری CNN

edition.cnn.com/۲۰۲۲/۱۰/۰۵/health/cnn-kff-mental-health-poll-wellness/index.html

As of ۲۰۲۰, suicide is the second leading cause of death for U.S. children ages ۱۰ to ۱۴, preceded only by unintentional injury. The impact depression and anxiety has on the global economy can be measured in \$۱ trillion in lost productivity each year. In ۲۰۲۱, ۵۱.۷% of U.S. women received mental health services, while only ۴۰% of men received mental health services [۵]. Young adults ages ۱۸ to ۲۵ in the U.S. have the highest rate of experiencing any mental health concerns (۳۳.۷%) compared to adults aged ۲۶ to ۴۹ years, and the highest rate of serious mental illness (۱۱.۴%). Women are diagnosed with serious mental health conditions at higher rates than men, ۷% to ۴% respectively. The percentage of U.S. adults receiving mental health treatment rose from ۱۹.۲% in ۲۰۱۹ to ۲۱.۶% in ۲۰۲۱.

از سال ۲۰۲۰، خودکشی دومین عامل مرگ و میر کودکان ۱۰ تا ۱۴ ساله در ایالات متحده است که قبل از آن فقط صدمات غیر عمدی وجود دارد. تأثیر افسردگی و اضطراب بر اقتصاد جهانی را می‌توان با ۱ تریلیون دلار از دست دادن بهره‌وری در سال اندازه‌گیری کرد. در سال ۲۰۲۱، ۵۱.۷٪ از زنان ایالات متحده خدمات بهداشت روان دریافت کردند، در حالی که تنها ۴۰٪ از مردان خدمات بهداشت روان دریافت کردند. افراد جوان ۱۸ تا ۲۵ ساله در ایالات متحده بالاترین میزان تجربه هر گونه نگرانی در مورد سلامت روان (۳۳.۷٪) را در مقایسه با بزرگسالان ۲۶ تا ۴۹ ساله و بالاترین میزان بیماری روانی جدی (۱۱.۴٪) را دارند. درصد بزرگسالان آمریکایی تحت درمان سلامت روان از ۱۹.۲ درصد در سال ۲۰۱۹ به ۲۱.۶ درصد در سال ۲۰۲۱ افزایش یافته است.

آمار و حقایق سلامت روان

مجله آمریکایی فوربس بخش سلامت

forbes.com/health/mind/mental-health-statistics/

۲. محرومیت‌های خانوادگی (کاهش نرخ باروری، افزایش جمعیت مسن، تک فرزندی، افزایش فحشا و همجنس‌گرایی!)، افزایش تولد فرزندان خارج از دواج!!، زندگی بدون پدر!، افزایش طلاق، خشونت جنسی و...)

In recent years, fertility rates have fallen sharply in the Nordic countries. Showing a small increase during the years of the pandemic, the figures are alarming: the fertility rate in Finland is the lowest of the Nordics, at ۱,۳, and the fertility rate in Iceland is the highest, at ۱,۶. However, the same trend is clearly visible in the rest of Europe too. Life expectancy has risen constantly in the Nordic Region. Finnish men live an average of ۷۴.۱ years, only men in Greenland have a lower life expectancy. Northerners are living longer and at the same time the proportion of the older population is increasing. According to population forecasts for the Nordic countries, the proportion of over ۸۰-year-olds will rise to ۸ percent in ۲۰۳۰ from ۴.۳ percent today.

در سال‌های اخیر، نرخ باروری در کشورهای شمال اروپا به شدت کاهش یافته است. این ارقام که در طول سال‌های همه‌گیری افزایش اندک نشان می‌دهند، هشداردهنده هستند: نرخ باروری در فنلاند پایین‌ترین نرخ باروری در میان کشورهای شمال اروپا با ۱.۳ است و نرخ باروری در ایسلند با ۱.۶ بالاترین میزان است. با این حال، همین روند در بقیه اروپا نیز به وضوح قابل مشاهده است. امید به زندگی در منطقه نوردیک به طور مداوم افزایش یافته است. مردان فنلاندی به طور متوسط ۷۴.۱ سال عمر می‌کنند، تنها مردان در گرینلند امید به زندگی کمتری دارند. شمالی‌ها بیشتر زندگی می‌کنند و در عین حال نسبت جمعیت مسن در حال افزایش است. بر اساس پیش‌بینی‌های جمعیتی برای کشورهای شمال اروپا، نسبت افراد بالای ۸۰ سال از ۴.۳ درصد امروز به ۸ درصد در سال ۲۰۳۰ افزایش خواهد یافت.

مرکز اطلاعات منطقه ای اروپای غربی سازمان ملل متحد

unric.org/en/family-day-nordic-fertility-rates-in-steady-decline/

Sweden, in the view of many progressives, is the closest thing we have to the Promised Land. Among other things, the Swedish welfare state has done an exceptional job of fostering an egalitarian income distribution and minimizing poverty. The generosity of the Swedish welfare state has led some progressives to claim that the impact of recent family changes—e.g., increases in divorce, single parenthood, and nonmarital childbearing—is minimal on Swedish children. Last year, for instance, Paul Krugman argued that family structure didn't seem to matter much for Swedish kids, "perhaps because the welfare state is so strong" there. The thinking here is that family structure need not matter for children's well-being, so long as parents are guaranteed a decent income, as they are in Sweden.

There is only one problem with this theory: it doesn't capture the emotional and social costs of family instability and single parenthood that play out apart from the economic toll associated with family breakdown. Because, even in Sweden, the evidence continues to mount that family structure matters. a ۲۰۰۳ Lancet study of the entire population of Swedish children found that "children in single-parent families were about twice as likely to suffer from serious psychological problems, drug use, alcohol abuse, and attempted suicide, compared to children in two-parent families." Now, there is more evidence that family structure matters, even in Sweden. A new study of divorce (which included separation for cohabiting parents) finds that young adults from divorced homes are ۴۸ percent more likely to experience psychological problems than their peers from intact families. In ۲۰۰۰, ۱۷ percent of young adults from divorced homes were depressed, compared to ۹ percent from intact families; and ۲۰ percent from divorced homes had "nervous trouble" compared to ۱۲ percent from intact families. This study, as well as others, finds that marriage continues to lose ground, and family instability continues to

rise in the Land of the Midnight Sun. Moreover, according to this new research, "psychological problems have increased substantially among young Swedes during recent decades" among young adults from both divorced and intact homes.

سوئد، در دیدگاه بسیاری از پیشروان، نزدیک‌ترین چیزی است که ما به سرزمین موعود داریم. از جمله، دولت رفاهی سوئدی کار استثنایی انجام داده است در ایجاد توزیع درآمد برابری و کاهش فقر. سخاوت دولت رفاهی سوئدی برخی از پیشروان را به ادعای آن رهنموده است که تأثیر تغییرات اخیر در خانواده - مانند افزایش طلاق، تهایی والدین و تولید فرزندان خارج از ازدواج - بر کودکان سوئدی حداقل است. به عنوان مثال، سال گذشته، پل کروگمن ادعا کرد که ساختار خانواده به نظر نمی‌آید که برای کودکان سوئدی مهم باشد، "شاید به خاطر اینکه دولت رفاهی در آنجا به این قوت است". اینجا این است که فکر می‌کنند ساختار خانواده نباید برای رفاه کودکان مهم باشد، تا زمانی که والدین تأمین شده‌اند برای درآمد مناسب، همانطور که در سوئد هستند.

تنها یک مشکل در این نظریه وجود دارد: هزینه‌های عاطفی و اجتماعی ناشی از بی‌ثباتی خانواده و تک‌والد بودن که جدای از تلفات اقتصادی مرتبط با فروپاشی خانواده است را در بر نمی‌گیرد. زیرا، حتی در سوئد، شواهد نشان می‌دهد که ساختار خانواده اهمیت دارد. یک مطالعه لانست در سال ۲۰۰۳ بر روی کل جمعیت کودکان سوئدی نشان داد که "کودکان خانواده‌های تک‌والد تقریباً دو برابر بیشتر از مشکلات روانی جدی، مصرف مواد مخدر، سوء مصرف الکل و اقدام به خودکشی رنج می‌برند. در مقایسه با فرزندان خانواده‌های دو‌والد." اکنون، شواهد بیشتری وجود دارد که نشان می‌دهد ساختار خانواده حتی در سوئد اهمیت دارد. یک مطالعه جدید در مورد طلاق (که شامل جدایی برای والدینی است که با هم زندگی می‌کنند) نشان می‌دهد که بزرگسالان جوان از خانه‌های مطلقه ۴۸ درصد بیشتر از همسالان خود از خانواده‌های سالم دچار مشکلات روانی می‌شوند. در سال ۲۰۰۰، ۱۷ درصد از بزرگسالان جوان از خانه‌های مطلقه افسرده بودند، در مقایسه با ۹ درصد از خانواده‌های سالم. و ۲۰ درصد از خانه‌های مطلقه «مشکلات عصبی» داشتند در مقایسه با ۱۲ درصد از خانواده‌های سالم.

ارتباط بین طلاق و مشکلات روانی جوانان در سوئد عمدتاً به دلیل اختلافات خانوادگی و تا حدی کمتر، مشکلات اقتصادی است. بنابراین، بله، همانطور که کروگمن ممکن است گمان کند، پول مهم است. اما اختلافات مرتبط با فروپاشی خانواده در توضیح اینکه چرا طلاق با مشکلات روانی در بین جوانان سوئدی مرتبط است، مهمتر از پول بود. ارتباط بین طلاق و مشکلات روانی جوانان در سوئد به طور اساسی به دلیل

نزاع خانوادگی، سختی اقتصادی بزرگ است. پس بله، پول مهم است اما نزاع مرتبط با شکست خانوادگی مهم‌تر از پول بود که توضیح می‌دهد چرا طلاق با مشکلات روانی در میان جوانان سوئدی ارتباط دارد. این مطالعه، و همچنین مطالعات دیگر، نشان می‌دهد که ازدواج همچنان جایگاه خود را از دست می‌دهد و بی‌ثباتی خانواده همچنان در این سرزمین خورشید افزایش می‌یابد. علاوه بر این، طبق این تحقیق جدید، «مشکلات روانی در بین جوانان سوئدی در دهه‌های اخیر به طور قابل توجهی افزایش یافته است. در میان بزرگسالان جوان از هر دو خانه مطلقه و سالم.

مشکل در بهشت؟ بی‌ثباتی خانواده در سوئد در حال افزایش است، ۲۰۱۳

موسسه آمریکایی مطالعات خانواده (IFS)

ifstudies.org/blog/trouble-in-paradise-family-instability-on-the-rise-in-sweden

As compared with the rest of the industrial world, the Swedish now have the lowest marriage rate, the highest non-marital cohabitation rate, and possibly the highest family dissolution rate. Contents of this article focus on the history of nuptiality in Sweden, the gradual replacement of marriage by non-marital cohabitation, and the high rate of divorce in Sweden, the Swedish "deinstitutionalization of marriage," the need for data on the break-up rate of consensual unions, and the high percentage of single parent families in Sweden. Because Sweden may have the highest rate of family dissolution in the industrial world, it is concluded that more research and public discussion about the possible personal and social consequences of current Swedish family trends is needed.

در مقایسه با سایر کشورهای صنعتی، سوئدی‌ها اکنون کمترین نرخ ازدواج، بالاترین نرخ زندگی مشترک غیرازدواجی و احتمالاً بالاترین نرخ انحلال خانواده را دارند. مطالب این مقاله بر تاریخچه ازدواج در سوئد، جایگزینی تدریجی ازدواج با زندگی مشترک غیر زناشویی و نرخ بالای طلاق در سوئد تمرکز دارد. از آنجایی که سوئد ممکن است بالاترین نرخ انحلال خانواده را در جهان صنعتی داشته باشد، نتیجه‌گیری می‌

شود که تحقیقات و بحث عمومی بیشتری در مورد پیامدهای شخصی و اجتماعی احتمالی روندهای فعلی خانواده سوئدی مورد نیاز است.

مقاله: چه اتفاقی برای خانواده در سوئد می افتد؟

کتابخانه ملی استرالیا

catalogue.nla.gov.au/catalog/۵۴۷۶۵۸۰

MARRIAGE IS SLOWLY DYING IN SCANDINAVIA. A majority of children in Sweden and Norway are born out of wedlock. Sixty percent of first-born children in Denmark have unmarried parents. Not coincidentally, these countries have had something close to full gay marriage for a decade or more. Same-sex marriage has locked in and reinforced an existing Scandinavian trend toward the separation of marriage and parenthood. The Nordic family pattern--including gay marriage--is spreading across Europe. And by looking closely at it we can answer the key empirical question underlying the gay marriage debate. Will same-sex marriage undermine the institution of marriage? It already has. More precisely, it has further undermined the institution. The separation of marriage from parenthood was increasing; gay marriage has widened the separation. Out-of-wedlock birthrates were rising; gay marriage has added to the factors pushing those rates higher. Instead of encouraging a society-wide return to marriage, Scandinavian gay marriage has driven home the message that marriage itself is outdated, and that virtually any family form, including out-of-wedlock parenthood, is acceptable. The family dissolution rate is different from the divorce rate. Because so many Scandinavians now rear children outside of marriage, divorce rates are unreliable measures of family weakness. Instead, we need to know the rate at which parents (married or not) split up. Precise statistics on family dissolution are unfortunately rare. Yet the studies that have been done

show that throughout Scandinavia (and the West) cohabiting couples with children break up at two to three times the rate of married parents. So rising rates of cohabitation and out-of-wedlock birth stand as proxy for rising rates of family dissolution.

By that measure, Scandinavian family dissolution has only been worsening. Between ۱۹۹۰ and ۲۰۰۰, Norway's out-of-wedlock birthrate rose from ۳۹ to ۵۰ percent, while Sweden's rose from ۴۷ to ۵۵ percent. In Denmark out-of-wedlock births stayed level during the nineties (beginning at ۴۶ percent and ending at ۴۵ percent). But the leveling off seems to be a function of a slight increase in fertility among older couples, who marry only after multiple births (if they don't break up first). That shift masks the ۲۵ percent increase during the nineties in cohabitation and unmarried parenthood among Danish couples (many of them young). About ۶۰ percent of first born children in Denmark now have unmarried parents. The rise of fragile families based on cohabitation and out-of-wedlock childbearing means that during the nineties, the total rate of family dissolution in Scandinavia significantly increased.

And now that married parenthood has become a minority phenomenon, it has lost the critical mass required to have socially normative force. As Danish sociologists Wehner, Kambskard, and Abrahamson describe it, in the wake of the changes of the nineties, "Marriage is no longer a precondition for settling a family--neither legally nor normatively. . . . What defines and makes the foundation of the Danish family can be said to have moved from marriage to parenthood."

In Sweden, as elsewhere, the sixties brought contraception, abortion, and growing individualism. Sex was separated from procreation, reducing the need for

"shotgun weddings." These changes, along with the movement of women into the workforce, enabled and encouraged people to marry at later ages. With married couples putting off parenthood, early divorce had fewer consequences for children. That weakened the taboo against divorce. Since young couples were putting off children, the next step was to dispense with marriage and cohabit until children were desired. Americans have lived through this transformation. The Swedes have simply drawn the final conclusion: If we've come so far without marriage, why marry at all? Our love is what matters, not a piece of paper. Why should children change that?

ازدواج در اسکاندينناوی به آرامی در حال مرگ است. اکثریت کودکان در سوئد و نروژ خارج از ازدواج به دنیا می آیند. شصت درصد از فرزندان اول در دانمارک والدین مجرد دارند. تصادفی نیست، این کشورها برای یک دهه یا بیشتر چیزی نزدیک به ازدواج کامل همجنس گرایان داشته اند. ازدواج همجنس گرایان گرایش موجود اسکاندينناوی را به سمت جدایی ازدواج و والدین تقویت کرده است. الگوی خانواده نوردیک - از جمله ازدواج همجنس گرایان - در سراسر اروپا در حال گسترش است. و با نگاهی دقیق به آن می توانیم به پرسش تجربی کلیدی زیربنای بحث ازدواج همجنس گرایان پاسخ دهیم. آیا ازدواج همجنس گرایان نهاد ازدواج را تضعیف می کند؟ قبلاً داشته است. به عبارت دقیق تر، این نهاد را بیشتر تضعیف کرده است. جدایی ازدواج از والدین در حال افزایش بود. ازدواج همجنس گرایان باعث گسترش جدایی شده است. نرخ زاد و ولد خارج از ازدواج در حال افزایش بود. ازدواج همجنس گرایان به عوامل افزایش این نرخ ها افزوده است. ازدواج همجنس گرایان اسکاندينناوی به جای تشویق بازگشت به ازدواج در سراسر جامعه، این پیام را به خانه منتقل کرده است که خود ازدواج منسوخ شده است، و تقریباً هر شکل خانواده، از جمله والدین خارج از ازدواج، قابل قبول است. نرخ انحلال خانواده با نرخ طلاق متفاوت است. از آنجایی که بسیاری از اسکاندينناویایی ها اکنون خارج از ازدواج فرزندان خود را پرورش می دهند، نرخ طلاق معیارهای غیر قابل اعتمادی برای ضعف خانواده است. در عوض، ما باید بدانیم که والدین (متاهل یا غیر متاهل) با چه سرعتی از هم جدا می شوند. آمار دقیق از انحلال خانواده متاسفانه نادر است. با این حال، مطالعات انجام شده نشان می دهد که در سراسر اسکاندينناوی (و غرب) زوج های دارای فرزند دو تا سه برابر بیشتر از

والدین متاهل از هم جدا می‌شوند. بنابراین افزایش نرخ زندگی مشترک و تولد خارج از ازدواج به عنوان نماینده ای برای افزایش نرخ انحلال خانواده است.

با این معیار، انحلال خانواده اسکاندیناوی فقط بدتر شده است. بین سال‌های ۱۹۹۰ تا ۲۰۰۰، نرخ زاد و ولد خارج از ازدواج نروژ از ۳۹ به ۵۰ درصد، در حالی که سوئد از ۴۷ به ۵۵ درصد افزایش یافت. در دانمارک تولدهای خارج از ازدواج در طول دهه نود به همان میزان باقی ماند (از ۶۶ درصد شروع و به ۴۵ درصد ختم شد). اما به نظر می‌رسد که این یکسان‌سازی تابعی از افزایش جزئی در باروری در میان زوج‌های مسن‌تر است که تنها پس از چند قلوژی ازدواج می‌کنند (اگر اول از هم جدا نشوند). این تغییر، افزایش ۲۵ درصدی زندگی مشترک و والدین مجرد در میان زوج‌های دانمارکی (بسیاری از آنها جوان) را در دهه نود پنهان می‌کند. حدود ۶۰ درصد از فرزندان اول در دانمارک اکنون دارای والدین مجرد هستند. افزایش خانواده‌های شکننده بر اساس زندگی مشترک و فرزندآوری خارج از ازدواج به این معنی است که در طول دهه نود، نرخ کل انحلال خانواده در اسکاندیناوی به طور قابل توجهی افزایش یافته است.

و اکنون که والدین متاهل به یک پدیده اقلیت تبدیل شده است، توده حیاتی لازم برای داشتن نیروی هنجاری اجتماعی را از دست داده است. همانطور که ونر، کامبسکارد، و آبراهامسون جامعه‌شناسان دانمارکی آن را توصیف می‌کنند، در پی تغییرات دهه نود، "ازدواج دیگر پیش شرطی برای استقرار یک خانواده نیست - نه از نظر قانونی و نه از نظر هنجاری. می‌توان گفت که خانواده دانمارکی از ازدواج به پدر و مادر شدن رفته‌اند. در سوئد، مانند جاهای دیگر، دهه شصت باعث پیشگیری از بارداری، سقط جنین و فردگرایی فزاینده شد. رابطه جنسی از تولید مثل جدا شد و نیاز به "عروسی با تفنگ ساچمه‌ای" کاهش یافت. این تغییرات، همراه با جابجایی زنان به سمت نیروی کار، افراد را قادر و تشویق به ازدواج در سنین بعدی کرد. با به تعویق انداختن والدین توسط زوج‌های متاهل، طلاق زود هنگام عواقب کمتری برای فرزندان داشت. این امر تابوی طلاق را تضعیف کرد. از آنجایی که زوج‌های جوان بچه‌ها را به تعویق می‌اندازند، گام بعدی کنار گذاشتن ازدواج و زندگی مشترک تا زمانی که بچه‌ها مورد نظر باشد، بود. آمریکایی‌ها از طریق این تحول زندگی کرده‌اند. سوئدی‌ها به سادگی به نتیجه نهایی رسیده‌اند: اگر ما بدون ازدواج تا این حد پیش رفته ایم، اصلاً چرا ازدواج کنیم؟ عشق ما مهم است، نه یک تکه کاغذ. چرا کودکان باید آن را تغییر دهند؟

فدراسیون حقوق بشر لبنان کانادایی

clhrf.com/marriage/scandinavia.marriage۱۹.۱.۰۴.htm

Family life is changing. Two-parent households are on the decline in the United States as divorce, remarriage and cohabitation are on the rise. And families are smaller now, both due to the growth of single-parent households and the drop in fertility. Not only are Americans having fewer children, but the circumstances surrounding parenthood have changed. While in the early ۱۹۶۰s babies typically arrived within a marriage, today fully four-in-ten births occur to women who are single or living with a non-marital partner. At the same time that family structures have transformed, so has the role of mothers in the workplace - and in the home. As more moms have entered the labor force, more have become breadwinners - in many cases, primary breadwinners - in their families. As a result of these changes, there is no longer one dominant family form in the U.S. Parents today are raising their children against a backdrop of increasingly diverse and, for many, constantly evolving family forms. By contrast, in ۱۹۶۰, the height of the post-World War II baby boom, there was one dominant family form. At that time ۷۳% of all children were living in a family with two married parents in their first marriage. By ۱۹۸۰, ۶۱% of children were living in this type of family, and today less than half (۴۶%) are. The declining share of children living in what is often deemed a “traditional” family has been largely supplanted by the rising shares of children living with single or cohabiting parents. Fertility in the U.S. has been on the decline since the end of the post-World War II baby boom, resulting in smaller families. In the mid-۱۹۷۰s, a %۴۰ plurality of mothers who had reached the end of their childbearing years had given birth to four or more children.۱۴ Now, a similar share (%۴۱) of mothers at the end of their childbearing

years has had two children, and just ۱۴% have had four or more children.^{۱۵} At the same time, the share of mothers ages ۴۰ to ۴۴ who have had only one child has doubled, from ۱۱% in ۱۹۷۶ to ۲۲% today. The share of mothers with three children has remained virtually unchanged at about a quarter.

زندگی خانوادگی در حال تغییر است. خانواده‌های دو والد در ایالات متحده رو به کاهش هستند زیرا طلاق، ازدواج مجدد و زندگی مشترک در حال افزایش است. و خانواده‌ها در حال حاضر کوچکتر شده‌اند، هم به دلیل رشد خانواده‌های تک‌والدی و هم به دلیل کاهش باروری. نه تنها آمریکایی‌ها فرزندان کمتری دارند، بلکه شرایط مربوط به پدر و مادر شدن نیز تغییر کرده است. در حالی که در اوایل دهه ۱۹۶۰ نوزادان معمولاً در یک ازدواج به دنیا می‌آمدند، امروزه به طور کامل چهار در ده تولد برای زنانی اتفاق می‌افتد که مجرد هستند یا با یک شریک غیر زناشویی زندگی می‌کنند. همزمان با تغییر ساختارهای خانواده، نقش مادر در محل کار - و در خانه نیز تغییر کرده است. همانطور که مادران بیشتری وارد نیروی کار شده‌اند، تعداد بیشتری نان‌آور خانه - در بسیاری موارد، نان‌آور اصلی - در خانواده‌های خود شده‌اند. در نتیجه این تغییرات، دیگر یک خانواده غالب در ایالات متحده وجود ندارد، امروزه والدین فرزندان خود را در پس زمینه‌ای از اشکال خانواده به طور فزاینده متنوع و، برای بسیاری، که دائماً در حال تکامل هستند، بزرگ می‌کنند. در مقابل، در سال ۱۹۶۰، اوج شکوفایی کودک پس از جنگ جهانی دوم، یک خانواده غالب وجود داشت. در آن زمان ۷۳ درصد از کل فرزندان در یک خانواده با دو والدین متاهل در اولین ازدواج خود زندگی می‌کردند. تا سال ۱۹۸۰، ۶۱ درصد از کودکان در این نوع خانواده زندگی می‌کردند و امروزه کمتر از نیمی از آنها (۴۶ درصد) هستند. کاهش سهم کودکانی که در خانواده‌ای «سنتی» زندگی می‌کنند، تا حد زیادی با افزایش سهم کودکانی که با والدین مجرد یا هم‌زمان زندگی می‌کنند، جایگزین شده است.

باروری در ایالات متحده پس از پایان رونق نوزاد پس از جنگ جهانی دوم رو به کاهش بوده است که منجر به تشکیل خانواده‌های کوچک‌تر شده است. در اواسط دهه ۱۹۷۰، ۴۰ درصد از مادرانی که به پایان سال‌های باروری خود رسیده‌اند، چهار فرزند یا بیشتر به دنیا آورده‌اند. (۱۴) در حال حاضر، سهم مشابهی (۴۱ درصد) از مادران در پایان سال‌های باروری به دنیا آمده است. دارای دو فرزند و تنها ۱۴ درصد دارای چهار فرزند یا بیشتر بوده‌اند در عین حال، سهم مادران ۴۰ تا ۴۴ ساله که تنها یک فرزند داشته‌اند، دو برابر

شده و از ۱۱ درصد در سال ۱۹۷۶ به ۲۲ درصد امروز رسیده است. سهم مادران دارای سه فرزند تقریباً بدون تغییر در حدود یک چهارم باقی مانده است.

مقاله: خانواده آمریکایی امروز

مرکز تحقیقات آمریکایی پیو

<https://www.pewresearch.org/social-trends/2015/12/17/1-the-american-family-today/>

In ۱۹۷۰, ۶۷% of Americans ages ۲۵ to ۴۹ were living with their spouse and one or more children younger than ۱۸. Over the past five decades, that share has dropped to ۳۷%.

در سال ۱۹۷۰، ۶۷٪ از آمریکایی های ۲۵ تا ۴۹ ساله با همسر خود و یک یا چند کودک کوچکتر از ۱۸ سال زندگی می کردند. طی پنج دهه گذشته، این سهم به ۳۷٪ کاهش یافته است.

مقاله: خانواده مدرن آمریکایی، ۲۰۲۳

مرکز تحقیقات آمریکایی پیو

[pewresearch.org/social-trends/2023/09/14/the-modern-american-family/](https://www.pewresearch.org/social-trends/2023/09/14/the-modern-american-family/)

Too many American children experience the hurt from broken bonds at an early age. About ۳۵% of American adolescents live without one of their parents, and around ۴۰% of American children are born outside of marriage. Although these kids' parents are usually in a relationship or even cohabiting at birth, mom and dad often break up while their child is still young. Of course, if the biological parents of a child split up, the child in question will usually continue to reside with the mother. And although many of these children continue to have a close relationship with their father, this is the exception and not the rule, especially when it comes to children whose parents were never married in the first place. In other words, the problem of broken families is interchangeable with

“fatherlessness.” Simply put, father-absence is the now-widespread phenomena of children who have no close relationship with, or even knowledge of, their biological father. Only ۹٪ of children were raised without their father in ۱۹۶۰, yet today a quarter of American kids are raised without their father. The consequences are far from benign.

First, family breakdown fuels poverty. On average, even high school dropouts who are married have a far lower poverty rate than do single parents with several years of college. But family structure has the biggest impact on children. According to Raj Chetty—the preeminent researcher on the topic of social mobility—having fathers in the neighborhood is a primary factor in predicting upward income mobility for the children in that neighborhood later in life, even when controlling for other variables such as the available schools, race, or ethnicity. In part, that’s because family structure influences the choices that children will make: controlling for race and parental income, boys raised without their father are much more likely to use drugs, engage in violent or criminal behavior, go to jail, and drop out of school; girls, meanwhile, are more likely to engage in early sexual activity or have a child out of wedlock. Children without a father in the home are even more likely to suffer from mental health problems as adults.

Family breakdown is extremely important if we care about a child’s social mobility—the average child does best with married parents, and, more specifically, with their biological father residing in their home.^۲ Yet America’s poor children have relatively few involved or present fathers. That’s because the vast majority of America’s overall marriage decline is concentrated among poor and working-class Americans, leading to a “marriage divide” based on class (see figure below).

بسیاری از کودکان آمریکایی آسیب ناشی از شکستن پیوندها را در سنین پایین تجربه می کنند. حدود ۳۵ درصد از نوجوانان آمریکایی بدون یکی از والدین خود زندگی می کنند و حدود ۴۰ درصد از کودکان آمریکایی خارج از ازدواج به دنیا می آیند. اگرچه والدین این کودکان معمولاً در هنگام تولد در یک رابطه یا حتی زندگی مشترک هستند، مادر و پدر اغلب در حالی که فرزندشان هنوز جوان است از هم جدا می شوند. البته، اگر والدین بیولوژیکی کودک از هم جدا شوند، کودک مورد نظر معمولاً با مادر زندگی می کند. و اگرچه بسیاری از این کودکان همچنان با پدر خود رابطه نزدیک دارند، اما این یک استثنا است و نه یک قاعده، به خصوص در مورد کودکانی که والدین آنها از ابتدا ازدواج نکرده بودند. به عبارت دیگر، مشکل خانواده های از هم پاشیده با «بی پدری» قابل تعویض است. به زبان ساده، غیبت پدر پدیده ای است که در حال حاضر به طور گسترده در کودکانی که هیچ رابطه نزدیکی با پدر بیولوژیکی خود ندارند یا حتی از او اطلاعی ندارند، وجود دارد. در سال ۱۹۶۰ تنها ۹ درصد از کودکان بدون پدر بزرگ شدند، اما امروزه یک چهارم کودکان آمریکایی بدون پدر بزرگ می شوند. عواقب آن بسیار خوش خیم نیست.

اول، فروپاشی خانواده به فقر دامن می زند. به طور متوسط، حتی افرادی که از دبیرستان بازمانده اند و متاهل هستند، نسبت به والدین مجرد با چندین سال تحصیل در دانشگاه، نرخ فقر بسیار کمتری دارند. اما ساختار خانواده بیشترین تأثیر را بر فرزندان دارد. به گفته راج چتی - محقق برجسته در موضوع تحرک اجتماعی - وجود پدران در همسایگی عامل اصلی پیش بینی تحرک درآمد بالا برای کودکان آن محله در آینده است. تا حدودی به این دلیل است که ساختار خانواده بر انتخاب هایی که فرزندان انجام می دهند تأثیر می گذارد. پسرانی که بدون پدر بزرگ می شوند، به احتمال زیاد مواد مخدر مصرف می کنند، رفتارهای خشونت آمیز یا مجرمانه انجام می دهند، به زندان می روند و ترک تحصیل می کنند. مدرسه؛ در همین حال، دختران بیشتر احتمال دارد که در اوایل فعالیت جنسی شرکت کنند یا فرزندی خارج از ازدواج داشته باشند. کودکانی که پدری در خانه ندارند، حتی در بزرگسالی بیشتر از مشکلات روانی رنج می برند.

اگر ما به تحرک اجتماعی کودک اهمیت دهیم، تجزیه خانواده بسیار مهم است - کودک متوسط با والدین متاهل بهترین کار را می کند، و به طور خاص، با پدر بیولوژیکی خود که در خانه خود ساکن هستند. این امر به این دلیل است که اکثریت قریب به اتفاق کاهش کلی ازدواج آمریکا در بین آمریکایی های فقیر و کارگر متمرکز است و منجر به "تقسیم ازدواج" بر اساس کلاس می شود (شکل زیر را ببینید).

تجزیه خانواده و سیستم رفاهی آمریکا، ۲۰۱۹
موسسه آمریکایی مطالعات خانواده (IFS)

ifstudies.org/blog/family-breakdown-and-americas-welfare-system

۲/۱. خشونت جنسی:

There are over ۴۳۳,۰۰۰ cases of sexual assault or rape annually in the U.S. among people ages ۱۲ and older, according to The Rape, Abuse & Incest National Network (RAINN). Every ۶۸ seconds, another American is sexually assaulted, RAINN data shows. Sexual assault disproportionately affects women. People of all ages, genders, races, and ethnicities are affected by sexual assault. And, sexual violence is unfortunately common among both women and men — over half of women (۵۳٪) and nearly one-third of men (۲۹٪) report experiencing sexual violence, CDC data shows. On top of that, one-quarter of women and about one in ۲۶ men have experienced completed or attempted rape, according to national data.

College campus sexual assault accounts for ۴۳٪ of total on-campus crimes in the U.S. . over one-quarter (۲۶٪) of female undergraduate students and almost ۷٪ of undergraduate male students report experiencing sexual assault, according to a national ۲۰۲۰ study.

According to the Department of Justice, only ۳۱۰ out of every ۱,۰۰۰ sexual assaults are reported to the police. That means more than two out of three go unreported, with many survivors choosing not to report because they feared retaliation, believed the police would not do anything to help, or for other reasons. However, ۹۸.۸٪ of sexual abuse offenders were sentenced to prison, according to the United States Sentencing Commission.

Developing a mental health disorder after experiencing sexual assault is common. For instance, a study of teenage girls found that about ۸۰٪ developed a mental health disorder — including depression, anxiety, and post-traumatic

stress disorder (PTSD) — months after being sexually assaulted, and over half (۵۵٪) developed two or more conditions.

Developing a mental health disorder after experiencing sexual assault is common. For instance, a study of teenage girls found that about ۸۰٪ developed a mental health disorder — including depression, anxiety, and post-traumatic stress disorder (PTSD) — months after being sexually assaulted, and over half (۵۵٪) developed two or more conditions. Another study, which specifically looked at the long-term effects of childhood sexual abuse, found that childhood sexual abuse was associated with a wide range of negative outcomes, including conversion disorder, borderline personality disorder (BPD), anxiety, and depression.

In fact, PTSD symptoms manifest in nearly all female rape survivors in the two weeks following the rape, The nation's largest anti-sexual violence organization (RAINN) data shows. About one-third (۳۰٪) of female rape victims report symptoms of post-traumatic stress disorder (PTSD) nine months after the rape, according to the same data. According to data reported to RAINN, one-third (۳۳٪) of women who are raped contemplate suicide, and about one in ۱۰ women who are raped (۱۳٪) attempt suicide.

The nation's largest anti-sexual violence organization (RAINN) data shows. Millions of women in the United States have experienced rape. As of ۱۹۹۸, an estimated ۱۷.۷ million American women had been victims of attempted or completed rape. Young women are especially at risk.

۸۲٪ of all juvenile victims are female. ۹۰٪ of adult rape victims are female. Females ages ۱۶-۱۹ are ۴ times more likely than the general population to be victims of rape, attempted rape, or sexual assault. Women ages ۱۸-۲۴ who are

college students are ۳ times more likely than women in general to experience sexual violence. Females of the same age who are not enrolled in college are ۴ times more likely.

Millions of men in the United States have been victims of rape. As of ۱۹۹۸, ۲.۷۸ million men in the U.S. had been victims of attempted or completed rape. About ۳٪ of American men—or ۱ in ۳۳—have experienced an attempted or completed rape in their lifetime. ۱ out of every ۱۰ rape victims are male.

The likelihood that a person suffers suicidal or depressive thoughts increases after sexual violence. ۹۴٪ of women who are raped experience symptoms of post-traumatic stress disorder (PTSD) during the two weeks following the rape. ۳۰٪ of women report symptoms of PTSD ۹ months after the rape. ۱۰ ۳۳٪ of women who are raped contemplate suicide. ۱۳٪ of women who are raped attempt suicide. Approximately ۷۰٪ of rape or sexual assault victims experience moderate to severe distress, a larger percentage than for any other violent crime.

People who have been sexually assaulted are more likely to use drugs than the general public. ۳.۴ times more likely to use marijuana ۶ times more likely to use cocaine ۱۰ times more likely to use other major drugs Sexual violence also affects victims' relationships with their family, friends, and co-workers. ۱۲ ۳۸٪ of victims of sexual violence experience work or school problems, which can include significant problems with a boss, coworker, or peer. ۳۷٪ experience family/friend problems, including getting into arguments more frequently than before, not feeling able to trust their family/friends, or not feeling as close to them as before the crime. ۸۴٪ of survivors who were victimized by an intimate partner experience professional or emotional issues, including moderate to severe distress, or increased problems at work or school. ۷۹٪ of survivors who were

victimized by a family member, close friend or acquaintance experience professional or emotional issues, including moderate to severe distress, or increased problems at work or school. ۶۷٪ of survivors who were victimized by a stranger experience professional or emotional issues, including moderate to severe distress, or increased problems at work or school.

Victims are at risk of pregnancy and sexually transmitted infections (STIs). Studies suggest that the chance of getting pregnant from one-time, unprotected intercourse is between ۳.۱-۵٪.۱۳, depending on a multitude of factors, including the time of month intercourse occurs, whether contraceptives are used, and the age of the female. The average number of rapes and sexual assaults against females of childbearing age is approximately ۲۵۰,۰۰۰.۱ Thus, the number of children conceived from rape each year in the United States might range from ۷,۷۵۰—۱۲,۵۰۰.۱۲ This is a very general estimate, and the actual number may differ. This statistic presents information from a number of different studies. Further, this information may not take into account factors which increase or decrease the likelihood of pregnancy, including, but not limited to: impact of birth control or condom use at the time of attack or infertility. RAINN presents this data for educational purposes only, and strongly recommends using the citations to review sources for more information and detail.

Native Americans Are at the Greatest Risk of Sexual Violence On average, American Indians ages ۱۲ and older experience ۵,۹۰۰ sexual assaults per year.۱۴ American Indians are twice as likely to experience a rape/sexual assault compared to all races. ۴۱٪ of sexual assaults against American Indians are committed by a stranger; ۳۴٪ by an acquaintance; and ۲۵٪ by an intimate or family member. . Sexual Violence Affects Thousands of Prisoners Across the Country An estimated ۸۰,۶۰۰ inmates each year experience sexual violence while

in prison or jail.^{۱۵} ۶۰٪ of all sexual violence against inmates is perpetrated by jail or prison staff.^{۱۵} More than ۵۰٪ of the sexual contact between inmate and staff member—all of which is illegal—is nonconsensual.^{۱۵} Sexual Violence in the Military Often Goes Unreported ۶,۰۵۳ military members reported experiencing sexual assault during military service in FY ۲۰۱۸. DoD estimates about ۲۰,۵۰۰ service members experienced sexual assault that year.^{۱۶} DoD estimates ۶.۲٪ of active duty women and ۰.۷٪ of active duty men experienced sexual assault in FY ۲۰۱۸.

Statistic presents information on the total number of male and female victims in the United States, using a study from ۱۹۹۸. Because the U.S. population has increased substantially since then, it is probable that the number of victims has, as well.

:Sources

- Department of Justice, Office of Justice Programs, Bureau of Justice Statistics, National Crime Victimization Survey, ۲۰۱۹ (۲۰۲۰). Note: RAINN applies a ۵-year rolling average to adjust for changes in the year-to-year NCVS survey data.
- Department of Justice, Office of Justice Programs, Bureau of Justice Statistics, Sex Offenses and Offenders (۱۹۹۷).
- Department of Justice, Office of Justice Programs, Bureau of Justice Statistics, Crimes Against the Elderly, ۲۰۰۳-۲۰۱۳. (۲۰۱۴)
- National Institute of Justice & Centers for Disease Control & Prevention, Prevalence, Incidence and Consequences of Violence Against Women Survey (۱۹۹۸).

- Department of Justice, Office of Justice Programs, Bureau of Justice Statistics, Sexual Assault of Young Children as Reported to Law Enforcement.(۲۰۰۰)
- Department of Justice, Office of Justice Programs, Bureau of Justice Statistics, Rape and Sexual Victimization Among College-Aged Females, ۱۹۹۵-۲۰۱۳.(۲۰۱۴)
- Department of Justice, Office of Justice Programs, Bureau of Justice Statistics, Female Victims of Sexual Violence, ۱۹۹۴-۲۰۱۰.(۲۰۱۳)
- D.S. Riggs, T. Murdock, W. Walsh, A prospective examination of post-traumatic stress disorder in rape victims. *Journal of Traumatic Stress* ۴۵۵-۴۷۵.(۱۹۹۲)
- J. R. T. Davidson & E. B. Foa (Eds.) *Posttraumatic Stress Disorder: DSM-IV and Beyond*. American Psychiatric Press: Washington, DC. (pp. ۲۳-۳۶).
- DG Kilpatrick, CN Edumuds, AK Seymour. *Rape in America: A Report to the Nation*. Arlington, VA: National Victim Center and Medical University of South Carolina.(۱۹۹۲)
- Department of Justice, Office of Justice Programs, Bureau of Justice Statistics, *Socio-emotional Impact of Violent Crime*.(۲۰۱۴)
- Allen J. Wilcox, David B. Dunson, Clarice R. Weinberg, James Trussell, and Donna Day Baird, Likelihood of Contraception with a Single Act of Intercourse: Providing Benchmark Rates for Assessment of Post-Coital Contraceptives, *Contraception Journal* .(۲۰۰۱) ,
- Department of Justice, Office of Justice Programs, Bureau of Justice Statistics, *American Indians and Crime*, ۱۹۹۲-۲۰۰۲.(۲۰۰۴)

- Department of Justice, Office of Justice Programs, Bureau of Justice Statistics, Sexual Victimization in Prisons and Jails Reported by Inmates, ۲۰۱۱-۲۰۱۲. (۲۰۱۳)
- Department of Defense, Fiscal Year ۲۰۱۹ Annual Report on Sexual Assault in the Military. (۲۰۲۰) ,
- David Cantor, Bonnie Fisher, Susan Chibnall, Reanna Townsend, et. al. Association of American Universities (AAU), Report on the AAU Campus Climate Survey on Sexual Assault and Sexual Misconduct (September ۲۱, ۲۰۱۵).

بر اساس گزارش شبکه ملی تجاوز، سوء استفاده و محارم (RAINN) سالانه بیش از ۴۳۳۰۰۰ مورد تجاوز جنسی یا تجاوز جنسی در ایالات متحده در میان افراد ۱۲ ساله و بالاتر وجود دارد. داده‌های RAINN نشان می‌دهد که هر ۶۸ ثانیه یک آمریکایی دیگر مورد تجاوز جنسی قرار می‌گیرد. تجاوز جنسی به طور نامتناسبی بر زنان تأثیر می‌گذارد افراد در هر سن، جنسیت، نژاد و قومیت تحت تأثیر تجاوز جنسی قرار می‌گیرند و متأسفانه خشونت جنسی در بین زنان و مردان رایج است - داده‌های CDC نشان می‌دهد که بیش از نیمی از زنان (۵۳٪) و نزدیک به یک سوم از مردان (۲۹٪) گزارش می‌دهند که خشونت جنسی را تجربه کرده‌اند. علاوه بر این، بر اساس داده‌های ملی، یک چهارم زنان و حدود یک مرد از هر ۲۶ مرد تجاوز کامل یا اقدام به تجاوز جنسی را تجربه کرده‌اند.

بر اساس داده‌های تحلیل‌شده توسط انجمن روان‌شناسی آمریکا (APA)، تجاوز جنسی در دانشگاه، ۴۳ درصد از کل جرایم در دانشگاه را در ایالات متحده تشکیل می‌دهد، طبق یک مطالعه ملی در سال ۲۰۲۰، با فارغ‌التحصیلی، بیش از یک چهارم (۲۶٪) از دانشجویان دختر در مقطع کارشناسی و تقریباً ۷٪ از دانشجویان پسر در مقطع کارشناسی، تجاوز جنسی را تجربه کرده‌اند.

به گفته وزارت دادگستری، از هر ۱۰۰۰ تجاوز جنسی تنها ۳۱۰ مورد به پلیس گزارش می‌شود. این بدان معناست که بیش از دو نفر از هر سه مورد گزارش نمی‌شوند، بسیاری از بازماندگان به دلیل ترس از انتقام، فکر می‌کردند که پلیس کاری برای کمک به آنها انجام نمی‌دهد یا به دلایل دیگر ترجیح می‌دهند گزارش ندهند. با این حال، طبق گزارش کمیسیون مجازات ایالات متحده، ۹۸.۸ درصد از مجرمان سوء استفاده جنسی به زندان محکوم شدند.

پس از تجربه تجاوز جنسی، ابتلا به اختلالات روانی امری رایج است. به عنوان مثال، یک مطالعه در مورد دختران نوجوان نشان داد که حدود ۸۰٪ از آنها پس از تجاوز جنسی ابتلا به اختلالات روانی از جمله افسردگی، اضطراب و اختلال استرس پس از طریق وقوع رویداد تجاوز جنسی ماه‌ها پس از آن شدند و بیش از نیمی از آنها (۵۵٪) دو یا بیشتر از این شرایط را تجربه کردند. یک مطالعه دیگر که به طور خاص به بررسی اثرات بلندمدت سوء استفاده جنسی در دوران کودکی پرداخت، نشان داد که سوء استفاده جنسی در دوران کودکی با مجموعه‌ای گسترده از نتایج منفی ارتباط دارد، شامل اختلال تبدیلی، اختلال شخصیت مرزی، اضطراب و افسردگی.

در واقع، علائم اختلال استرس پس از برخورد با رویدادهای ناگوار در تقریباً تمامی زنانی که قربانی تجاوز شده‌اند، در دو هفته پس از تجاوز ظاهر می‌شود، همانطور که داده‌های سازمان بزرگترین سازمان مبارزه با خشونت جنسی (RAINN) نشان می‌دهد. در همان داده‌ها آمده است که حدود یک سوم (۳۰ درصد) از زنان قربانی تجاوز، نه ماه پس از رویداد، علائم اختلال استرس پس از تروما (PTSD) را گزارش می‌دهند. بر اساس داده‌های گزارش شده به RAINN، یک سوم (۳۳ درصد) از زنانی که تجاوز شده‌اند، به فکر خودکشی می‌افتند، و حدود یک نفر از هر ده زنی که تجاوز شده‌اند (۱۳ درصد) سعی در خودکشی دارند.

بر اساس گزارش شبکه ملی تجاوز، سوء استفاده و محارم (RAINN) میلیون‌ها زن در ایالات متحده تجاوز جنسی را تجربه کرده‌اند. از سال ۱۹۹۸، تخمین زده می‌شود ۱۷.۷ میلیون زن آمریکایی قربانی تجاوز به عنف یا تجاوز شده بودند. زنان جوان به ویژه در معرض خطر هستند. ۸۲٪ از کل قربانیان نوجوان زن هستند. ۹۰٪ قربانیان تجاوز به بزرگسالان زن هستند. زنان در سنین ۱۶-۱۹ سال ۴ برابر بیشتر از جمعیت عمومی قربانی تجاوز، تجاوز به عنف یا تجاوز جنسی هستند. زنان در سنین ۱۸-۲۴ ساله که دانشجویان دانشگاه هستند ۳ برابر بیشتر از زنان به طور کلی برای تجربه خشونت جنسی هستند. زنان در همان سنی که در کالج ثبت نام نمی‌کنند ۴ برابر بیشتر هستند.

میلیون‌ها مرد در ایالات متحده قربانی تجاوز جنسی شده‌اند. تا سال ۱۹۹۸، ۲.۷۸ میلیون مرد در ایالات متحده قربانی تلاش یا تجاوز کامل شده بودند. حدود ۳٪ از مردان آمریکایی - یا ۱ در ۳۳ - در طول زندگی خود تلاش یا تجاوز کامل را تجربه کرده‌اند. از هر ۱۰ قربانی تجاوز، ۱ نفر مرد هستند.

احتمال اینکه فرد دچار افکار خودکشی یا افسردگی شود پس از خشونت جنسی افزایش می‌یابد. ۹۴ درصد از زنانی که مورد تجاوز جنسی قرار می‌گیرند علائم اختلال استرس پس از سانحه (PTSD) را در طی دو

هفته پس از تجاوز تجربه می‌کنند. ۳۰ درصد از زنان علائم PTSD را ۹ ماه پس از تجاوز گزارش می‌کنند. ۳۳ درصد از زنانی که مورد تجاوز جنسی قرار می‌گیرند، به خودکشی فکر می‌کنند ۱۳٪ از زنانی که مورد تجاوز جنسی قرار می‌گیرند اقدام به خودکشی می‌کنند. تقریباً ۷۰ درصد از قربانیان تجاوز جنسی یا تجاوز جنسی، پریشانی متوسط تا شدید را تجربه می‌کنند که درصدی بیشتر از هر جنایت خشونت‌آمیز دیگری است.

افرادی که مورد تجاوز جنسی قرار گرفته‌اند بیشتر از عموم مردم به مواد مخدر استفاده می‌کنند. احتمال مصرف ماری‌جوآنا ۳.۴ برابر بیشتر است. احتمال مصرف کوکائین ۶ برابر بیشتر است. احتمال استفاده از سایر داروهای اصلی ۱۰ برابر بیشتر است. خشونت جنسی همچنین بر روابط قربانیان با خانواده، دوستان و همکارانشان تأثیر می‌گذارد. ۳۸ درصد از قربانیان خشونت جنسی مشکلات کاری یا مدرسه را تجربه می‌کنند که می‌تواند شامل مشکلات قابل توجهی با رئیس، همکار یا همسالان باشد. ۳۷ درصد مشکلات خانوادگی/دوستی را تجربه می‌کنند، از جمله اینکه بیشتر از قبل وارد مشاغل می‌شوند، احساس نمی‌کنند که نمی‌توانند به خانواده/دوستان خود اعتماد کنند، یا مانند قبل از جنایت به آنها نزدیک نیستند. ۸۴ درصد از بازماندگانی که توسط یک شریک صمیمی قربانی شده‌اند، مشکلات حرفه‌ای یا عاطفی، از جمله پریشانی متوسط تا شدید، یا افزایش مشکلات در محل کار یا مدرسه را تجربه می‌کنند. ۷۹ درصد از بازماندگانی که توسط یکی از اعضای خانواده، دوست نزدیک یا آشنا قربانی شده‌اند، مشکلات حرفه‌ای یا عاطفی از جمله پریشانی متوسط تا شدید، یا افزایش مشکلات در محل کار یا مدرسه را تجربه می‌کنند. ۶۷ درصد از بازماندگانی که توسط یک غریبه قربانی شده‌اند، مشکلات حرفه‌ای یا عاطفی، از جمله پریشانی متوسط تا شدید، یا افزایش مشکلات در محل کار یا مدرسه را تجربه می‌کنند.

قربانیان در معرض خطر بارداری و عفونت‌های مقاربتی (STIs) هستند. مطالعات نشان می‌دهند که شانس باردار شدن از طریق یک‌بار رابطه جنسی محافظت‌نشده بین ۱۳-۳۰.۱ تا ۵ درصد است، بسته به عوامل متعددی، از جمله زمان نزدیکی در ماه، استفاده از داروهای ضد بارداری و سن زن. میانگین تعداد تجاوزها و تجاوزات جنسی علیه زنان در سنین باروری تقریباً ۲۵۰۰۰۰ است. ۱. بنابراین، تعداد کودکانی که هر سال از تجاوز جنسی در ایالات متحده باردار می‌شوند ممکن است از ۷۷۵۰ تا ۱۲۵۰۰ متغیر باشد. این یک تخمین بسیار کلی است و تعداد واقعی ممکن است متفاوت باشد. این آمار اطلاعاتی را از تعدادی از مطالعات مختلف ارائه می‌دهد. علاوه بر این، این اطلاعات ممکن است عواملی را در نظر نگیرد که احتمال بارداری را افزایش یا کاهش می‌دهد، از جمله، اما نه محدود به: تأثیر کنترل بارداری یا استفاده از کاندوم در

زمان حمله یا ناباروری RAINN. این داده‌ها را فقط برای اهداف آموزشی ارائه می‌کند و قویاً توصیه می‌کند از نقل قول‌ها برای بررسی منابع برای اطلاعات و جزئیات بیشتر استفاده کنید.

بومیان آمریکا در معرض بیشترین خطر خشونت جنسی هستند به طور متوسط، سرخپوستان آمریکایی ۱۲ ساله و بالاتر، سالانه ۵۹۰۰ تجاوز جنسی را تجربه می‌کنند. سرخپوستان آمریکا دو برابر بیشتر از همه نژادها در معرض تجاوز جنسی قرار دارند. ۴۱ درصد از تجاوزات جنسی علیه سرخپوستان آمریکایی توسط یک غریبه انجام می‌شود. ۳۴٪ توسط یک آشنا؛ و ۲۵٪ توسط یکی از اعضای صمیمی یا خانواده.

خشونت جنسی هزاران زندانی را در سراسر کشور تحت تاثیر قرار می‌دهد تخمین زده می‌شود که هر سال ۸۰۶۰۰ زندانی در زندان خشونت جنسی را تجربه می‌کنند. ۶۰ درصد از خشونت‌های جنسی علیه زندانیان توسط کارکنان زندان انجام می‌شود بیش از ۵۰ درصد از تماس جنسی بین زندانی و کارمند - که همگی غیرقانونی است - غیر توافقی است. خشونت جنسی در ارتش اغلب گزارش نمی‌شود ۶۰۵۳ عضو ارتش گزارش کردند که در سال مالی ۲۰۱۸ در طول خدمت سربازی مورد تجاوز جنسی قرار گرفته‌اند. وزارت دفاع تخمین می‌زند که در آن سال حدود ۲۰۵۰۰ نیروی نظامی مورد تجاوز جنسی قرار گرفته‌اند. وزارت دفاع تخمین می‌زند که ۶.۲ درصد از زنان وظیفه فعال و ۰.۷ درصد از مردان وظیفه تجاوز جنسی را در سال مالی ۲۰۱۸ تجربه کرده‌اند.

بعضی از آمارها مربوط به سال ۱۹۹۸ است. از آنجا که جمعیت ایالات متحده از آن زمان به طور قابل توجهی افزایش یافته است، احتمالاً تعداد قربانیان نیز افزایش یافته است.

منابع:

- وزارت دادگستری، دفتر برنامه‌های دادگستری، اداره آمار دادگستری، بررسی ملی قربانیان جنایت، ۲۰۱۹ (۲۰۲۰).
- وزارت دادگستری، دفتر برنامه‌های دادگستری، اداره آمار دادگستری، جرایم و مجرمان جنسی (۱۹۹۷)؛
- وزارت دادگستری، دفتر برنامه‌های دادگستری، اداره آمار دادگستری، جنایات علیه سالمندان، ۲۰۰۳-۲۰۱۳ (۲۰۱۴).
- موسسه ملی دادگستری و مراکز کنترل و پیشگیری از بیماری، شیوع، بروز و پیامدهای خشونت علیه زنان (۱۹۹۸).

- وزارت دادگستری، دفتر برنامه‌های دادگستری، اداره آمار دادگستری، تجاوز جنسی به کودکان خردسال همانطور که به مجریان قانون گزارش شده است (۲۰۰۰).
- وزارت دادگستری، دفتر برنامه‌های دادگستری، اداره آمار دادگستری، تجاوز جنسی و قربانی شدن جنسی در میان زنان دانشگاهی، ۱۹۹۵-۲۰۱۳ (۲۰۱۴).
- وزارت دادگستری، دفتر برنامه‌های دادگستری، اداره آمار دادگستری، قربانیان زن خشونت جنسی، ۱۹۹۴-۲۰۱۰ (۲۰۱۳).
- W. Walsh, T. Murdock, DS Riggs, بررسی آینده نگر اختلال استرس پس از سانحه در قربانیان تجاوز جنسی. مجله استرس تروماتیک ۴۷۵-۴۵۵ (۱۹۹۲).
- JRT Davidson & EB Foa (Eds.) اختلال استرس پس از سانحه: DSM-IV و فراتر از آن. انتشارات روانپزشکی آمریکا: واشنگتن دی سی. (ص ۲۳-۳۶).
- AK Seymour, CN Edumuds, DG Kilpatrick. تجاوز جنسی در آمریکا: گزارشی به ملت آرلینگتون، ویرجینیا: مرکز ملی قربانیان و دانشگاه پزشکی کارولینای جنوبی (۱۹۹۲).
- وزارت دادگستری، دفتر برنامه‌های دادگستری، اداره آمار دادگستری، تأثیر اجتماعی-عاطفی جنایات خشونت آمیز (۲۰۱۴).
- آلن جی. ویلکاکس، دیوید بی. دانسون، کلاریس آر. واینبرگ، جیمز تراسل، و دونای دی بیرد، احتمال پیشگیری از بارداری با یک عمل مقاربتی: ارائه نرخ‌های معیار برای ارزیابی داروهای ضد بارداری پس از ازدواج، مجله پیشگیری از بارداری، (۲۰۰۱).
- وزارت دادگستری، دفتر برنامه‌های دادگستری، اداره آمار دادگستری، سرخپوستان آمریکایی و جنایت، ۱۹۹۲-۲۰۰۲ (۲۰۰۴).
- وزارت دادگستری، دفتر برنامه‌های دادگستری، اداره آمار دادگستری، قربانیان جنسی در زندان‌ها گزارش شده توسط زندانیان، ۲۰۱۱-۲۰۱۲ (۲۰۱۳).
- گزارش سالانه وزارت دفاع، سال مالی ۲۰۱۹ در مورد تجاوز جنسی در ارتش، (۲۰۲۰).
- دیوید کانتور، بانی فیشر، سوزان چینال، ریانا تاونسند و غیره. al. انجمن دانشگاه‌های آمریکا (AAU)، گزارش در مورد بررسی آب و هوا پردیس AAU در مورد تجاوز جنسی و سوء رفتار جنسی (۲۱ سپتامبر ۲۰۱۵).
- شبکه ملی تجاوز، سوء استفاده و محارم RAINN (بزرگترین سازمان ضد خشونت جنسی در آمریکا)

rainn.org/statistics/victims-sexual-violence

کلینیک آمریکایی مراقبت‌های روانی Charlie Health

<https://www.charliehealth.com/post/sexual-assault-statistics>

۳. نژادپرستی:

The Nordic countries are well known for topping charts globally in education, equality, and happiness levels. Nordic welfare systems provide citizens with myriad state benefits and free healthcare and education from pre-school to university. However, in The European Union Agency for Fundamental Rights' "Being Black in the EU" study, Finland has also topped the charts for something far more insidious as well: racism. Based on the study made in ۲۰۱۸, ۶۳ percent of people of African descent in Finland have experienced racially motivated harassment, compared to a group average of ۳۰ percent in the ۱۲ European Union states surveyed. In both Denmark and Sweden, the number was ۴۱ percent. Besides the EU survey, another study showed that the coronavirus death rate in Sweden was ۲۲۰ percent higher among people born outside the country. A study shows that in Finland views on immigration have become less tolerant in the past five years. In ۲۰۱۵, ۶۵ percent of the Finnish population strongly disagreed with the statement that the "white European race must be prevented from mixing into darker races because otherwise, the European autochthonous population will go extinct", but in ۲۰۲۰ the number had decreased to ۵۶. Segregation problems can be found all across Nordic territories. Iceland recently introduced a custom-designed car to carry out border surveillance, which has been used to disproportionately target Albanians and Romanians; such practices have been criticized as racial profiling. In Denmark, the government has compiled a "ghetto list" of neighborhoods for a decade.

Nordic countries have free and well-working education, but there is inequality embedded in the same system. The ۲۰۲۰ Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) report about Finland criticizes that their education is unevenly distributed. This shows how it is still widely thought that one cannot be a

person of color and Finnish at the same time. Often, these same students are also advised downwards in student counseling. Women, in particular, are guided towards care working, even if they are planning on going to university. This kind of downward guidance could affect those individuals' income levels in the future. Moua recognizes that there are two levels of discrimination in the Finnish labor market: Horizontal and vertical discrimination. In horizontal discrimination, a specific group gets stuck in a low paying field even when they often have much higher qualifications than the job actually requires. In vertical discrimination, a person that is discriminated against might be hired for a job, but career progress is unfairly challenging because of racially-motivated factors. The job benefits, like salary and access to training by the employer, are lower, but despite that, the person that is discriminated against is reluctant to report their unfair treatment even if they experience clear racist harassment. "It is so difficult to get the job in the first place so those people do not want to ruffle the waves, so to say, even when their peers left and right are going higher up the ladder.

It is typically thought that one major reason for racial discrimination is that Nordic societies have long been homogenous, blonde-haired, blue-eyed people who have only gone through rapid demographic changes due to increased immigration since the ۱۹۹۰s. However, the idea of homogenous Nordic societies can be contested. Michaela Moua told the HPR that Finland's racist history towards Roma and Sami surprises most people.

based on the reports sent to the Finnish Ombudsman office, Romas are a group that suffers widespread discrimination in Finland: for instance, restaurants and other services refuse to let them in or they are demanded to pay beforehand. Romas often end up changing their name to get a job or an apartment more easily, even though they have been living in the region for hundreds of years and do not

typically consider themselves outsiders. this is a strong example of ethnic profiling happening here ”.

A major problem in the Nordic countries is that racism is not properly recognized. Puuronen noted that “the term [racism] is loosely used and there are people who express racist opinions but get away with them by saying ‘I am not a racist, but...’” In his opinion, an ordinary citizen’s perception and understanding of racism are highly incomplete. According to Diarra, political discussions about racism are outdated and engage in discourse that “had been done in other countries ۵۰ years ago”. Moua notes that “in Finland racism is understood only as a conscious and deliberate act, but simply not shouting racist slurs on the streets does not make you an anti-racist.”

کشورهای نوردیک به دلیل صعود نمودارهای جهانی در سطح تحصیلات، برابری و شادی شناخته شده اند. سیستم های رفاه نوردیک مزایای بی شمار دولت و مراقبت های بهداشتی و آموزش رایگان را از پیش دبستانی تا دانشگاه به شهروندان ارائه می دهد. با این حال، فنلاند در آژانس اتحادیه اروپا برای حقوق بنیادی "سیاه بودن در اتحادیه اروپا" نیز در صدر جدول برای چیزهای بسیار موزیانه ای قرار گرفته است: نژادپرستی. براساس مطالعه انجام شده در سال ۲۰۱۸، ۶۳ درصد از افراد تبار آفریقا در فنلاند آزار و اذیت با انگیزه نژادی را تجربه کرده اند، در مقایسه با میانگین گروه ۳۰ درصد در ۱۲ کشور اتحادیه اروپا مورد بررسی. در هر دو دانمارک و سوئد، این تعداد ۴۱ درصد بود. علاوه بر بررسی اتحادیه اروپا، یک مطالعه دیگر نشان داد که میزان مرگ و میر کروناویروس در سوئد ۲۲۰ درصد بیشتر در بین افرادی که در خارج از کشور متولد شده اند بیشتر است. یک مطالعه نشان می دهد که در فنلاند در ۵ سال گذشته در مورد مهاجرت تحمل کمتری داشته است. در سال ۲۰۱۵، ۶۵ درصد از جمعیت فنلاند به شدت با این بیانیه مخالفت کردند که "باید از نژاد اروپایی سفید جلوگیری شود که در نژادهای تاریک تر از هم مخلوط شود، زیرا در غیر این صورت، جمعیت اتوچون اروپایی منقرض می شوند"، اما در سال ۲۰۲۰ این تعداد به ۵۶ کاهش یافته است. مشکلات تفکیک را می توان در سراسر سرزمین های نوردیک یافت. ایسلند اخیراً یک ماشین طراحی شده سفارشی را برای انجام نظارت مرزی معرفی کرده است، که برای هدف قرار دادن

نامتناسب آلبانیایی‌ها و رومانیایی‌ها استفاده شده است. چنین شیوه‌هایی به عنوان پروفایل نژادی مورد انتقاد قرار گرفته است.

کشورهای نوردیک آموزش رایگان و کار خوبی دارند، اما نابرابری در همان سیستم تعبیه شده است. گزارش سازمان همکاری اقتصادی و توسعه اقتصادی سال ۲۰۲۰ در مورد فنلاند انتقاد می‌کند که تحصیلات آنها به طور ناموزون توزیع می‌شود. این نشان می‌دهد که چگونه هنوز هم به طور گسترده‌ای تصور می‌شود که نمی‌توان همزمان یک فنلاندی با رنگ و چهره‌ی غیرمتفاوت بود. غالباً، همین دانشجویان نیز در مشاوره دانشجویی به سمت پایین توصیه می‌شوند. به ویژه زنان، حتی اگر قصد دارند به دانشگاه بروند، به سمت مراقبت از کار هدایت می‌شوند. این نوع راهنمایی‌های نزولی می‌تواند در آینده بر میزان درآمد آن افراد تأثیر بگذارد.

مووا تشخیص می‌دهد که در بازار کار فنلاند دو سطح تبعیض وجود دارد: تبعیض افقی و عمودی. در تبعیض افقی، یک گروه خاص در یک زمینه کم‌هزینه‌گیر می‌شوند حتی اگر آنها اغلب صلاحیت‌های بسیار بالاتری را نسبت به آنچه در واقع نیاز دارد، داشته باشند. در تبعیض عمودی، شخصی که از آن تبعیض قائل است ممکن است برای یک شغل استخدام شود، اما پیشرفت شغلی به دلیل عوامل محرک نژادی به طور ناعادلانه چالش برانگیز است. مزایای شغلی، مانند حقوق و دسترسی به آموزش توسط کارفرما، پایین‌تر است، اما با وجود این، شخصی که از آن تبعیض قائل می‌شود، حتی اگر آنها آزار و اذیت نژادپرستانه را تجربه کنند، تمایلی به گزارش رفتار ناعادلانه خود ندارد. وی گفت: "در وهله اول کار بسیار دشوار است، بنابراین این افراد نمی‌خواهند امواج را از بین ببرند، بنابراین بگویند، حتی وقتی همسالان‌شان چپ و راست نردبان بالاتر می‌روند.

به طور معمول تصور می‌شود که یکی از دلایل اصلی تبعیض نژادی این است که جوامع نوردیک مدت‌هاست که افراد همگن، موهای بلوند و چشم آبی بوده‌اند که به دلیل افزایش مهاجرت از دهه ۱۹۹۰ فقط تغییرات جمعیتی سریع را پشت سر گذاشته‌اند. با این حال، ایده جوامع همگن نوردیک قابل بحث است. میشل مووا به HPR گفت که تاریخ نژادپرستانه فنلاند نسبت به رومی و سامی بیشتر مردم را شگفت زده می‌کند.

براساس گزارش‌های ارسال شده به دفتر Ombudsman فنلاندی، Romas گروهی هستند که در فنلاند از تبعیض گسترده رنج می‌برند: به عنوان مثال، رستوران‌ها و سایر خدمات از اجازه دادن به آنها امتناع می‌ورزند یا از آنها خواسته می‌شود از قبل پرداخت کنند. روماس اغلب برای بدست آوردن شغل یا آپارتمان

راحت تر نام خود را تغییر می دهد ، حتی اگر صدها سال در منطقه زندگی می کردند و به طور معمول خود را خارج از کشور نمی دانند. این یک نمونه قوی از پروفایل قومی است که در اینجا اتفاق می افتد. "

یک مشکل اساسی در کشورهای نوردیک این است که نژادپرستی به درستی به رسمیت شناخته نمی شود. پورون خاطر نشان کرد: "اصطلاح [نژادپرستی] به راحتی مورد استفاده قرار می گیرد و افرادی هستند که عقاید نژادپرستانه را ابراز می کنند اما با گفتن "من نژادپرست نیستم ، بلکه ... " با آنها کنار می آیند. بسیار ناقص هستند به گفته دیاره ، بحث های سیاسی در مورد نژادپرستی منسوخ شده و در گفتمان درگیر است که " ۵۰ سال پیش در سایر کشورها انجام شده است ". موا خاطر نشان می کند: "در فنلاند نژادپرستی فقط به عنوان یک عمل آگاهانه و عمدی درک می شود ، اما به سادگی فریاد زدن شعارهای نژادپرستانه در خیابان ها شما را به یک ضد نژادپرست تبدیل نمی کند. "

شادترین و نژادپرست ترین: نژادپرستی نهادی در کشورهای نوردیک، ۲۰۲۰

انستیتوی سیاست دانشگاه هاروارد

harvardpolitics.com/nordic-racism/

About six-in-ten Americans (۵۸٪) say race relations in the U.S. are bad, and of those, few see them improving. Some ۵۶٪ think the president has made race relations worse; just ۱۵٪ say he has improved race relations and another ۱۳٪ say he has tried but failed to make progress on this issue. Blacks are particularly gloomy about the country's racial progress. More than eight-in-ten black adults say the legacy of slavery affects the position of black people in America today, including ۵۹٪ who say it affects it a great deal. About eight-in-ten blacks (۷۸٪) say the country hasn't gone far enough when it comes to giving black people equal rights with whites, and fully half say it's unlikely that the country will eventually achieve racial equality. A majority of all adults (۵۶٪) say being black hurts people's ability to get ahead at least a little, and ۵۱٪ say the same about being

Hispanic. In contrast, ۵۹٪ say being white helps people's ability to get ahead. Views about the impact of being Asian or Native American are more mixed.

حدود شش در ده آمریکایی (۵۸٪) می‌گویند که روابط نژاد در ایالات متحده بد است و از این تعداد، تعداد معدودی آنها را بهبود می‌بخشند. حدود ۵۶٪ فکر می‌کنند که رئیس‌جمهور روابط نژاد را بدتر کرده است. فقط ۱۵٪ می‌گویند که او روابط نژاد را بهبود بخشیده است و ۱۳٪ دیگر می‌گویند که او سعی کرده است اما نتوانسته است در این زمینه پیشرفت کند. سیاه‌پوستان به ویژه از پیشرفت نژادی این کشور تاریک هستند. بیش از هشت در ده بزرگسالان سیاه‌پوست می‌گویند میراث برده‌داری بر موقعیت افراد سیاه‌پوست در آمریکا امروز تأثیر می‌گذارد، از جمله ۵۹٪ که می‌گویند این امر بر آن تأثیر زیادی می‌گذارد. حدود هشت در ده سیاه‌پوستان (۷۸٪) می‌گویند که این کشور به اندازه کافی دور نشده است که به مردم سیاه‌پوست با سفیدپوستان بپردازد، و کاملاً نیمی می‌گویند بعید است که کشور در نهایت به برابری نژادی برسد. اکثریت بزرگسالان (۵۶٪) می‌گویند سیاه‌پوست بودن به توانایی افراد برای پیشبرد حداقل کمی آسیب می‌رساند و ۵۱٪ در مورد اسپانیایی بودن همین حرف را می‌زنند. در مقابل، ۵۹٪ می‌گویند سفید بودن به توانایی افراد در پیشرفت کمک می‌کند. دیدگاه‌ها در مورد تأثیر آسیایی بودن یا بومی آمریکایی‌ها با هم مخلوط شده است.

مقاله: نژادپرستی در آمریکا ۲۰۱۹

مرکز تحقیقات آمریکایی پیو

pewresearch.org/social-trends/2019/04/09/race-in-america-2019/

پیوست شماره ۵: گزارش بانک جهانی و آنگتاد (کنفرانس تجارت و توسعه سازمان ملل متحد) (UNCTAD: United Nations Conference on Trade and Development) در مورد کاهش سرمایه‌گذاری خارجی در اواخر دولت دوازدهم

گزارش بانک جهانی از سرمایه‌گذاری خارجی در ایران:

Foreign direct investment, net inflows (% of GDP) - Iran, Islamic Rep.

International Monetary Fund, International Financial Statistics and Balance of Payments databases, World Bank, International Debt Statistics, and World Bank and OECD GDP estimates.

سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، جریان خالص ورودی (% تولید ناخالص داخلی) - ایران، جمهوری اسلامی ایران.

صندوق بین‌المللی پول، پایگاه‌های اطلاعاتی آمارهای مالی بین‌المللی و تراز پرداخت‌ها، بانک جهانی، آمار بدهی بین‌المللی و برآوردهای GDP بانک جهانی و OECD.

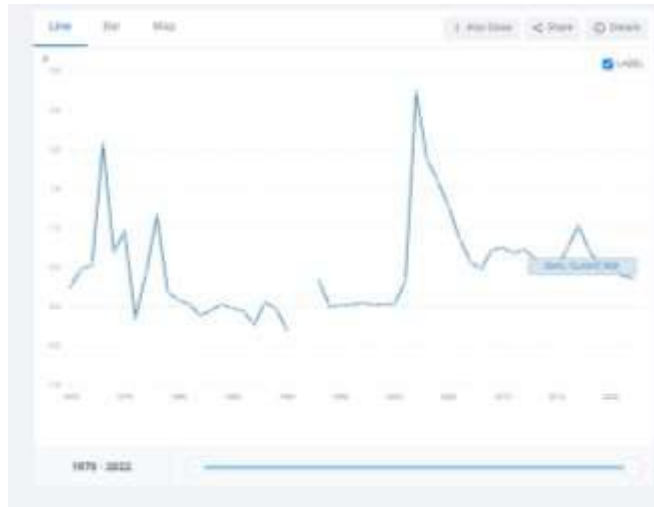

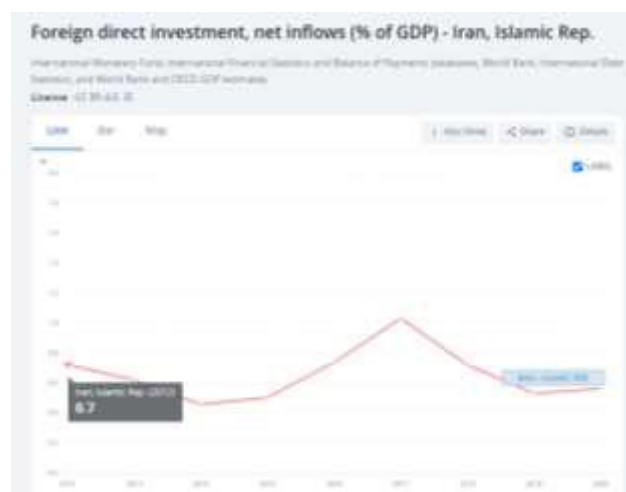
نمودار میزان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی Foreign direct investment در ایران از سال ۱۹۷۰

تا ۲۰۲۰:

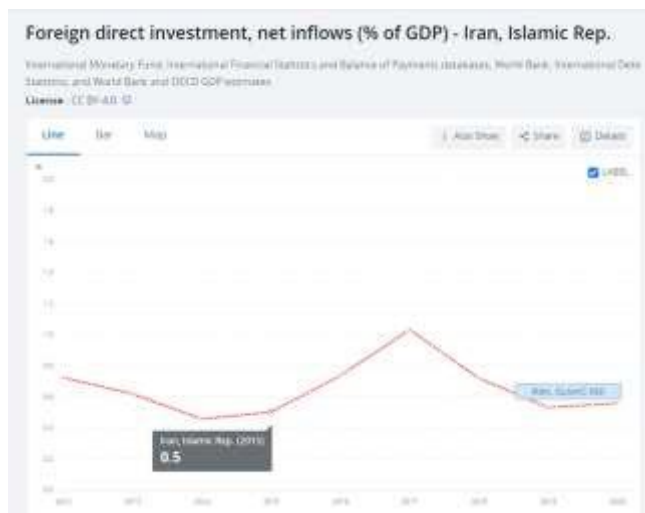
نمودار میزان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی Foreign direct investment در ایران در سال ۲۰۱۲

(سال ۱۳۹۱ ش) (سال اوج تحریم‌ها):

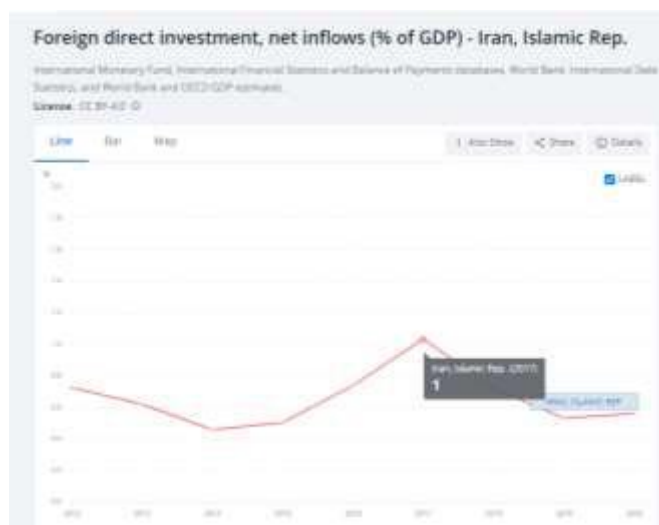

نمودار میزان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی Foreign direct investment در ایران در سال ۲۰۱۵ (سال برجام):

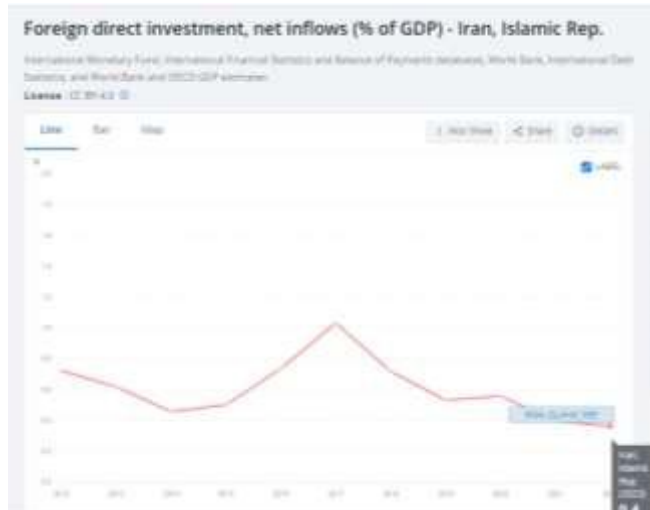

نمودار میزان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی Foreign direct investment در ایران در سال ۲۰۱۷ (اوج سرمایه‌گذاری خارجی در دولت دوازدهم):

نمودار میزان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی Foreign direct investment در ایران در سال ۲۰۲۰ (سال ۱۳۹۹ ش) (آخرین سال دولت دوازدهم):

منبع: سایت بانک جهانی

<https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.WD.GD.ZS?locations=IR>

گزارش آنکتاد در مورد سرمایه گذاری مستقیم خارجی در ایران:

سرمایه گذاری مستقیم خارجی: جریان و سهام درونی، (سالانه) بنابر گزارش آنکتاد (آخرین به روز

رسانی ۱۸ آوریل ۲۰۲۴)

سال	درصد کل جهان
1990	-0.177
1991	0.015
1992	0.005
1993	0.093
1994	0
1995	0.003
1996	0.005
1997	0.009
1998	0.006
1999	0.001
2000	0.014
2001	0.053
2002	0.596
2003	0.524
2004	0.434
2005	0.303
2006	0.165
2007	0.107
2008	0.136
2009	0.262
2010	0.267
2011	0.267
2012	0.319
2013	0.208
2014	0.15
2015	0.1
2016	0.167
2017	0.305
2018	0.172
2019	0.088
2020	0.14
2021	0.096
2022	0.114

unctadstat.unctad.org/datacentre/dataviewer/US.FdiFlowsStock

سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و منابع مالی خارجی

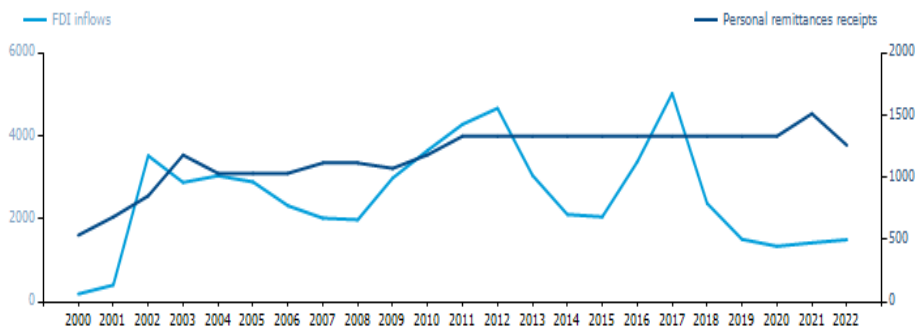
Financial flows				
(millions of US\$ unless otherwise specified)	۲۰۰۵	۲۰۱۰	۲۰۱۵	۲۰۲۲
FDI inflows	۲۸۸۹.۱۹	۳۶۴۸.۹۷	۲۰۵۰.۰۰	۱۵۰۰.۰۰
FDI outflows	۴۱۴.۵۶	۲۳۸.۹۶	۱۱۹.۶۹	۱۰۰.۰۰
Personal remittances, % of GDP	۰.۴۵	۰.۲۳	۰.۳۲	۰.۲۱

جریان‌های مالی (میلیون دلار آمریکا)				
۲۰۰۵	۲۰۱۰	۲۰۱۵	۲۰۲۲	
۲۸۸۹.۱۹	۳۶۴۸.۹۷	۲۰۵۰.۰۰	۱۵۰۰.۰۰	سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به سمت داخل
۴۱۴.۵۶	۲۳۸.۹۶	۱۱۹.۶۹	۱۰۰.۰۰	سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به بیرون
۰.۴۵	۰.۲۳	۰.۳۲	۰.۲۱	حواله‌های شخصی، درصد تولید ناخالص داخلی

روند جریان‌های مالی (میلیون دلار آمریکا)

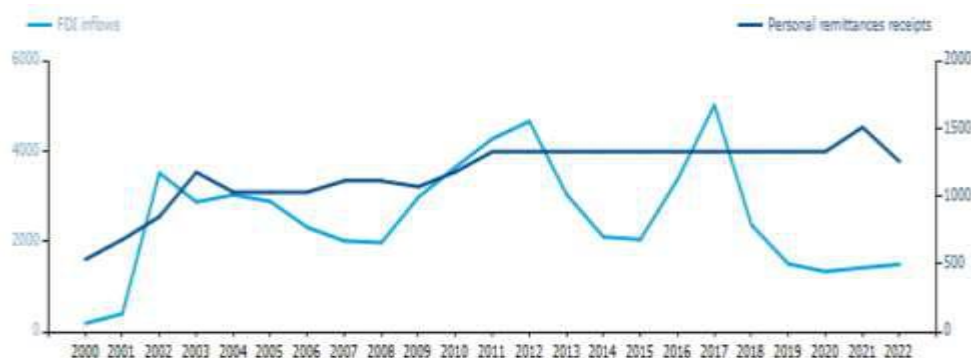
Financial flows trends

(millions of US\$)

FDI inflows: سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی
حواله‌های شخصی

Personal remittances receipts: درآمدهای

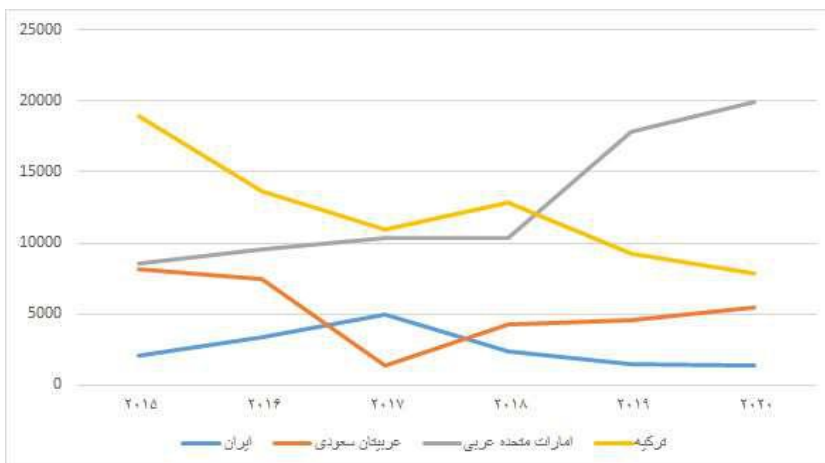
منبع: کنفرانس تجارت و توسعه سازمان ملل (UNCTAD: United Nations Conference on Trade and Development)
unctadstat.unctad.org/CountryProfile/GeneralProfile/en-GB/۳۶۴/index.html

نزول ۲۷ پله‌ای ایران در جذب سرمایه خارجی در دولت دوازدهم

گزارش ۲۰۲۱ مؤسسه آنکتاد از وضعیت سرمایه‌گذاری در جهان در سال ۲۰۲۰ نشان می‌دهد که ایران در سال ۲۰۲۰ تنها توانسته است ۱.۳ میلیارد دلار سرمایه خارجی جذب کند. به گزارش اتاق بازرگانی تهران، برابر تازه‌ترین گزارش کنفرانس تجارت و توسعه ملل متحد (آنکتاد)، ایران در سال ۲۰۲۰ تنها توانسته است ۱.۳ میلیارد دلار سرمایه خارجی جذب کند که این میزان جذب سرمایه، نسبت به سال‌های قبل روند کاهشی داشته و در مقایسه با سال ۲۰۱۹ حدود ۱۱ درصد کاهش نشان می‌دهد.

... ارزیابی‌های مؤسسه آنکتاد نشان می‌دهد که ایران در مقایسه با کشورهای منطقه، در جذب سرمایه خارجی عملکرد ضعیف‌تری داشته است. امارات متحده عربی با جذب ۲۰ میلیارد دلار برترین کشور منطقه در جذب سرمایه خارجی در سال ۲۰۲۰ است. پس از آن ترکیه و عربستان به ترتیب با ۷.۹ و ۵.۵ میلیارد دلار قرار دارند. طبق این گزارش، ایران در این سال تنها توانسته است ۱.۳ میلیارد دلار سرمایه خارجی جذب کند که نسبت به سال‌های قبل روند کاهشی نشان می‌دهد و در مقایسه با سال ۲۰۱۹ حدود ۱۱ درصد کاهش یافته است.

جریان FDI ورودی ایران و برخی کشورهای منطقه (میلیارد دلار)

گفتنی است، گزارش سرمایه‌گذاری جهانی توسط آنکتاد منتشر شده و مرکز خدمات سرمایه‌گذاری اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران این گزارش منتشر شده را بررسی کرده است. این گزارش که سالانه منتشر می‌شود با مرور بر روندهای جهانی و منطقه‌ای سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (FDI) و مستندسازی تحولات سیاست‌های سرمایه‌گذاری ملی و بین‌المللی، به ارائه چشم‌انداز و اطلاعات به سیاست‌گذاران و سرمایه‌گذاران می‌پردازد.

منبع: خبرگزاری مهر / ۵ تیر ۱۴۰۰ کد خبر ۵۲۴۴۵۲۵

mehrnews.com/xVBk8

آمار سازمان بین‌المللی آنکتاد نشان می‌دهد در سال ۱۴۰۰ با تغییر دولت در ایران، روند رشد سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی که در ۳ سال پایانی دولت دوازدهم منفی شده بود دوباره مثبت شد.

بر اساس آمار سازمان بین‌المللی آنکتاد UNCTAD، وابسته به سازمان ملل متحد که آمار جریان سرمایه‌گذاری در جهان را اعلام می‌کند، میزان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی **Foreign direct investment** در ایران در دولت گذشته (دولت دوازدهم) به پایین‌ترین سطح دو دهه اخیر سقوط کرده است.

در سال ۱۳۹۹ رقم سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در ایران به ۱.۳ میلیارد دلار کاهش یافت که کمترین رقم از سال ۱۳۸۰ بدین سو محسوب می‌شود.

در سه سال پایانی دولت دوازدهم، رشد سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی منفی بود اما در سال ۱۴۰۰ با تغییر دولت، شاهد مثبت شدن سرمایه‌گذاری خارجی بودیم. در سال‌های ۱۳۹۷، ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ رشد سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در کشور به ترتیب ۵۳، ۳۶ و ۱۱ درصد کاهش یافته بود اما در سال ۱۴۰۰ مجدداً روند رشد سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در کشور مثبت شد و افزایش ۶ درصدی ثبت کرد.

مجموع سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در دولت روحانی (۱۳۹۲-۱۳۹۹) حدود ۲۰.۸ میلیارد دلار بود در حالی که در هشت سال دولت‌های نهم و دهم مجموع سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی ۲۴.۸ میلیارد دلار بود.

در سال پایانی عملکرد دولت احمدی‌نژاد (۱۳۹۱) حجم سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی وارده به ایران ۴.۷ میلیارد دلار بود که در سال پایانی عملکرد دولت روحانی (۱۳۹۹) به ۱.۳ میلیارد دلار سقوط کرد.

منبع: خبرگزاری جمهوری اسلامی (ایرنا) / کد خبر: ۸۴۸۸۳۲۳۶ / ۱۹ شهریور ۱۴۰۱

<https://irna.ir/xjKwhX>

پیوست شماره ۶: علت وقوع جنگ جهانی اول و دوم + تعداد کشته‌های آنها (بالغ بر ۱۰۰ میلیون نفر!) (اولین خروجی‌های نظم توسعه!)

The numbers and figures of the dead in the First World War are a little far from the reality due to the propaganda of the governments involved, however, according to the recorded statistics, it can be said that the number of dead among the soldiers is ten million and also the fire of the war has taken the lives of ten million civilians. . In the following article, some points about this war that you may not have heard so far will be mentioned.

Dozens of countries have been involved in this war since ۱۹۱۴. Nearly ۸۰۰ million citizens of the planet around the world are experiencing this war, which at that time constituted half of the human population of the planet.

During peacetime, there were only ۲۰ countries in the world that did not play any role in the First World War. Most of them are in South America and Northern Europe. / Nearly ۸ million French and ۱۳ million Germans participated in this war. / More than one million four hundred thousand British soldiers in this war were citizens of the island colonies, including Indians. / By sending ۱۸ million soldiers to the battlefields, Russia accounted for the largest number of soldiers engaged in the First World War. / The highest number of casualties in relation to the population of that country was Serbia with ۱۳۵,۰۰۰ deaths. / Nearly ۱.۳ billion cannonballs were fired in this war. Only in France, ۱۲,۰۰۰ bullets were made daily. / The first attack with chemical gas took place in this war. On April ۲۲, ۱۹۱۵, the German army attacked the French and British front with chemical gas near Brussels. More than ۵ thousand French soldiers were killed in this chemical attack. / In this war, due to the presence of men in the battle front, women took their place in the factories. In France alone, during the last days of the war, more than four hundred thousand women worked in French factories. / The first important armistice of the Second World War was reached on November ۷, ۱۹۱۸ at eight o'clock in the evening by order of the French general in the Lennes region of France. On the four days of November ۱۱, all the warring parties agreed to a multilateral peace to end the first world war of the ۲۰th century.

اعداد و ارقام کشته‌های جنگ جهانی اول به دلیل پروپاگانداهای دولت‌های درگیر کمی با واقعیت فاصله دارند با این حال طبق آمار و ارقام ثبت شده می‌توان گفت: تعداد کشته‌ها در میان نظامیان ده

میلیون نفر و همچنین آتش جنگ جان ده میلیون غیرنظامی را هم گرفته است. در مطلب پیش رو به برخی از نکاتی درباره این جنگ اشاره خواهد شد که شاید تاکنون نشنیده اید.

ده ها کشور از سال ۱۹۱۴ میلادی درگیر این جنگ می شوند. نزدیک به ۸۰۰ میلیون شهروند کره خاکی در سراسر جهان این جنگ را تجربه می کنند که در آن زمان نیمی از جمعیت انسانی کره زمین را تشکیل می دادند. / در زمان صلح تنها ۲۰ کشور جهان بودند که به هیچ عنوان نقشی در جنگ جهانی اول ایفا نکردند. اغلب آنها در آمریکای جنوبی و اروپای شمالی هستند. / نزدیک به ۸ میلیون فرانسوی و ۱۳ میلیون آلمانی در این جنگ شرکت کردند. / بیش از یک میلیون و چهارصد هزار نفر از سربازان بریتانیا در این جنگ شهروندان مستعمرات جزیره از جمله هندی بودند. / روسیه با اعزام ۱۸ میلیون نظامی به میدان های نبرد بیشترین آمار نظامیان مشغول در جنگ جهانی اول را به خود اختصاص داد. / بیشترین تلفات نسبت به میزان جمعیت از آن کشور صربستان شد با ۱۳۵ هزار کشته. / در این جنگ نزدیک به ۱.۳ میلیارد گلوله توپ شلیک شد. تنها در فرانسه روزانه ۱۲ هزار گلوله ساخته می شد. / اولین حمله با گاز شیمیایی در این جنگ صورت گرفت. در ۲۲ آوریل سال ۱۹۱۵ ارتش آلمان با گاز شیمیایی در نزدیکی بروکسل به جبهه فرانسه و بریتانیا حمله کرد. بیش از ۵ هزار نظامی فرانسوی در این حمله شیمیایی کشته شدند. / در این جنگ به دلیل حضور مردان در جبهه نبرد زنان جای آنها را در کارخانه ها گرفتند. تنها در فرانسه در روزهای پایانی جنگ بیش از چهارصد هزار زن در کارخانه های فرانسه کار می کردند. / اولین آتش بس مهم جنگ جهانی دوم در هفتم نوامبر ۱۹۱۸ در ساعت هشت شب به دستور ژنرال فرانسوی در منطقه لن فرانسه بدست آمد. چهار روز یازدهم نوامبر تمام طرف های درگیر به یک صلح چندجانبه تن دادند تا اولین جنگ جهانی قرن بیستم به پایان برسد.

منبع: خبرگزاری بین المللی یورونیوز (euronews)

<https://parsi.euronews.com/۲۰۱۸/۱۱/۰۸/۲۵-interesting-things-you-did-not-know-about-world-war-i>

جنگ جهانی دوم (World War II): این جنگ جنگی فراگیر بین کشورهای دنیا بود که اول سپتامبر ۱۹۳۹ شروع شد و تا دوم سپتامبر ۱۹۴۵ طول کشید. البته درگیری های مرتبط با این جنگ از چند سال پیش از آن آغاز شده بودند. این جنگ بسیاری از کشورهای جهان از جمله تمامی ابرقدرت های روز را درگیر خود کرد تا جایی که دو دسته از کشورهای مختلف با تشکیل اتحادهای نظامی به نام های متّحدین و متّفقین در مقابل یکدیگر صف آرایی کردند. این جنگ گسترده ترین جنگ جهانی تاریخ بشر بود که در آن بیش از ۱۰۰ میلیون نفر از سی کشور مختلف به صورت مستقیم

در آن جنگیدند. در این جنگ از متفقین ۶۱ میلیون کشته شدند که ۴۵ میلیون از آنها غیرنظامی بودند و از متحدین ۱۲ میلیون کشته شدند که ۴ میلیون از آنها غیرنظامی بودند. جنگ جهانی دوم به تتهایی سیاه‌ترین اتفاقات جنگی تاریخ را رقم زده است. در این جنگ جدا از تعداد کشتگان و احمقانه بودن خود جنگ، جنایات ضدبشری فراوانی توسط هردو سوی جنگ انجام شد که انسان از خواندن آنها به انسانیت خودش شک می‌کند. برای آشنایی با گوشه‌ای از این جنایات‌ها («واحد ۷۳۱») ژاپن و نیز سرنوشت و زندگی «یوزف منگله» دکتر ارتش آلمان در جنگ جهانی دوم را مطالعه و بررسی کنید. ضمناً، خوب است بدانیم که ایران در این جنگ از همان آغاز اعلام بی‌طرفی کرد، اما متفقین به بهانه حضور کارشناسان آلمانی در کشور ما، ایران را اشغال کردند.

منبع: خبرگزاری مهر / <https://www.mehrnews.com/news/۵۴۵۶۲۱۵>

Killed, wounded, and missing

The casualties suffered by the participants in World War I dwarfed those of previous wars: some ۸,۵۰۰,۰۰۰ soldiers died as a result of wounds and/or disease. The greatest number of casualties and wounds were inflicted by artillery, followed by small arms, and then by poison gas. The bayonet, which was relied on by the prewar French Army as the decisive weapon, actually produced few casualties. War was increasingly mechanized from ۱۹۱۴ and produced casualties even when nothing important was happening. On even a quiet day on the Western Front, many hundreds of Allied and German soldiers died. The heaviest loss of life for a single day occurred on July ۱, ۱۹۱۶, during the Battle of the Somme, when the British Army suffered ۵۷,۴۷۰ casualties.

Sir Winston Churchill once described the battles of the Somme and Verdun, which were typical of trench warfare in their futile and indiscriminate slaughter, as being waged between double or triple walls of cannons fed by mountains of shells. In an open space surrounded by masses of these guns large numbers of infantry divisions collided. They fought in this dangerous position until battered into a state of uselessness. Then they were replaced by other divisions. So many men were lost in the process and shattered beyond recognition that there is a French monument at Verdun to the ۱۵۰,۰۰۰ unlocated dead who are assumed to be buried in the vicinity.

This kind of war made it difficult to prepare accurate casualty lists. There were revolutions in four of the warring countries in ۱۹۱۸, and the attention of the new governments was shifted away from the grim problem of war losses. A completely

accurate table of losses may never be compiled. The best available estimates of World War I military casualties are assembled in Table . ۴

Similar uncertainties exist about the number of civilian deaths attributable to the war. There were no agencies established to keep records of these fatalities, but it is clear that the displacement of peoples through the movement of the war in Europe and in Asia Minor, accompanied as it was in ۱۹۱۸ by the most destructive outbreak of influenza in history, led to the deaths of large numbers. It has been estimated that the number of civilian deaths attributable to the war was higher than the military casualties, or around ۱۳,۰۰۰,۰۰۰. These civilian deaths were largely caused by starvation, exposure, disease, military encounters, and massacres.

کشته، مجروح و مفقود و تلفاتی که شرکت کنندگان در جنگ جهانی اول متحمل شدند تلفات جنگ های قبلی را کوچکتر کرد: حدود ۸۵۰۰۰۰۰۰ سرباز در اثر جراحات و / یا بیماری جان باختند. بیشترین تعداد تلفات و زخمی ها توسط توپخانه و به دنبال آن سلاح های سبک و سپس با گاز سمی وارد شد. سرنیزه، که توسط ارتش فرانسه قبل از جنگ به عنوان سلاح تعیین کننده مورد استفاده قرار می گرفت، در واقع تلفات کمی داشت. جنگ از سال ۱۹۱۴ به طور فزاینده ای مکانیزه شد و حتی زمانی که هیچ اتفاق مهمی نمی افتاد، تلفاتی به بار آورد. حتی در یک روز آرام در جبهه غربی، صدها سرباز متفقین و آلمانی جان باختند. سنگین ترین تلفات جانی برای یک روز در ۱ ژوئیه ۱۹۱۶ در جریان نبرد سام رخ داد که در آن ارتش بریتانیا ۵۷۴۷۰ تلفات را متحمل شد.

سر وینستون چرچیل یک بار نبردهای سوم و وردون را که نمونه ای از جنگ خندق در کشتار بیهوده و بیهوده آنها بود، توصیف کرد که بین دیواره های دو یا سه گانه توپ هایی که توسط کوه هایی از گلوله ها تغذیه می شد انجام می شد. در یک فضای باز که توسط انبوهی از این تفنگ ها احاطه شده بود، تعداد زیادی از لشکرهای پیاده نظام با هم برخورد کردند. آنها در این موقعیت خطرناک جنگیدند تا اینکه به حالت بی فایده کتک خوردند. سپس لشکرهای دیگری جایگزین آنها شدند. بسیاری از مردان در این روند گم شدند و غیرقابل تشخیص شکست خوردند که بنای یادبود فرانسوی در وردون به ۱۵۰۰۰۰ مرده بی مکان وجود دارد که گمان می رود در همین حوالی دفن شده اند.

این نوع جنگ، تهیه لیست دقیق تلفات را دشوار می کرد. در سال ۱۹۱۸ در چهار کشور متخاصم انقلاب هایی رخ داد و توجه دولت های جدید از مشکل وحشتناک خسارات جنگی منحرف شد. یک جدول کاملاً دقیق از ضررها ممکن است هرگز تهیه نشود. بهترین برآوردهای موجود از تلفات نظامی جنگ جهانی اول در جدول ۴ جمع آوری شده است.

ابهامات مشابهی در مورد تعداد تلفات غیرنظامیان منتسب به جنگ وجود دارد. هیچ سازمانی برای نگهداری سوابق این تلفات ایجاد نشده بود، اما واضح است که جابجایی مردم در جریان جنگ در اروپا و آسیای صغیر، که در سال ۱۹۱۸ با مخرب‌ترین شیوع آنفلوانزا در تاریخ همراه شد. منجر به مرگ تعداد زیادی شد. تخمین زده شده است که تعداد تلفات غیرنظامیان منتسب به جنگ بیشتر از تلفات نظامی یا حدود ۱۳۰۰۰۰۰۰ بوده است. این مرگ و میر غیرنظامیان عمدتاً ناشی از گرسنگی، قرار گرفتن در معرض، بیماری، برخوردهای نظامی و قتل عام بوده است.

منبع: دانشنامه بریتانیکا

<https://www.britannica.com/event/World-War-I/Killed-wounded-and-missing>

How many people died during World War II?

Estimates of the total number of people killed during World War II have ranged from ۳۵,۰۰۰,۰۰۰ to ۶۰,۰۰۰,۰۰۰—a significant span, because statistics about the war's casualties are inexact. The Soviet Union and China are believed to have suffered the most total casualties, while an estimated ۵,۸۰۰,۰۰۰ Poles died, which represents about ۲۰ percent of Poland's prewar population. About ۴,۲۰۰,۰۰۰ Germans died, and about ۱,۹۷۲,۰۰۰ Japanese died. In all, the scale of human losses during World War II was vast .

چند نفر در طول جنگ جهانی دوم کشته شدند؟

برآوردها از تعداد کل افراد کشته شده در طول جنگ جهانی دوم از ۳۵,۰۰۰,۰۰۰ تا ۶۰,۰۰۰,۰۰۰ متغیر بوده است - یک بازه قابل توجه، زیرا آمار مربوط به تلفات جنگ دقیق نیست. اعتقاد بر این است که اتحاد جماهیر شوروی و چین بیشترین تلفات را متحمل شده‌اند، در حالی که تخمین زده می‌شود ۵,۸۰۰,۰۰۰ لهستانی کشته شده‌اند، که حدود ۲۰ درصد از جمعیت لهستان قبل از جنگ را تشکیل می‌دهد. حدود ۴۲۰۰۰۰۰ آلمانی و حدود ۱۹۷۲۰۰۰ ژاپنی جان باختند. در مجموع، میزان تلفات انسانی در طول جنگ جهانی دوم بسیار زیاد بود.

منبع: دانشنامه بریتانیکا

<https://www.britannica.com/question/What-was-the-cause-of-World-War-II>

علت وقوع جنگ‌های جهانی:

تقریباً از ۱۵۰ سال پیش بود که با قدرت گرفتن انگلیس، وقوع انقلاب صنعتی و رقابت کشورهای متجاوز غربی برای استعمار بیشتر کشورهای ضعیف، جنگ‌ها شکلی ترسناک‌تر و کشنده‌تر به خود گرفتند. پیشرفت در ساخت سلاح‌های کشتار جمعی و ورود درگیری‌ها به عصر بمب و موشک و

سلاح‌های هسته‌ای و شیمیایی و... جنگ‌های قرن ۲۱ را از همیشه تاریخ کشنده‌تر و خونین‌تر کرد. قرن ۲۱ قری بود که با یک بمب می‌شد جمعیتی ده‌ها هزار نفره را در یک آن تبدیل به خاکستر کرد؛ مثال آن استفاده آمریکا از بمب‌های هسته‌ای در دو شهر هیروشیما و ناگازاکی است که جمعیتی بالغ بر ۲۰۰ هزار نفر در یک لحظه کشته شدند. با ساخت سلاح‌های جدید که با نیت کشتار بیشتر و استعمار بیشتر و ظلم بیشتر روز به روز پیشرفته‌تر شدند، می‌توان جنگ‌های قری که گذشت را خونین‌ترین و بی‌رحمانه‌ترین جنگ‌های تاریخ دانست.

منبع: خبرگزاری مهر / <https://www.mehrnews.com/news/۵۴۵۶۲۱۵>

Causes of World War I: Over the course of the ۱۹th century, rival powers of Europe formed alliances. Germany, Austria-Hungary, and Italy formed the Triple Alliance. Great Britain, France, and Russia formed the Triple Entente. Political instability and competition threatened those alliances. (Italy, for example, eventually entered World War I in opposition to Germany and Austria-Hungary).

علل جنگ جهانی اول: در طول قرن نوزدهم، قدرت‌های رقیب اروپا اتحادهایی را تشکیل دادند. آلمان، اتریش-مجارستان و ایتالیا اتحاد سه‌گانه را تشکیل دادند. بریتانیای کبیر، فرانسه و روسیه اتاننت سه‌گانه را تشکیل دادند. بی‌ثباتی سیاسی و رقابت آن اتحادها را تهدید می‌کرد. (برای مثال ایتالیا در نهایت در مقابل آلمان و اتریش-مجارستان وارد جنگ جهانی اول شد.)

منبع: دانشنامه بریتانیکا

<https://www.britannica.com/summary/Causes-and-Effects-of-World-War-I>

World War II, conflict that involved virtually every part of the world during the years ۱۹۳۹-۴۵. The principal belligerents were the Axis powers—Germany, Italy, and Japan—and the Allies—France, Great Britain, the United States, the Soviet Union, and, to a lesser extent, China. The war was in many respects a continuation, after an uneasy ۲۰-year hiatus, of the disputes left unsettled by World War I. The ۴۰,۰۰۰,۰۰۰-۵۰,۰۰۰,۰۰۰ deaths incurred in World War II make it the bloodiest conflict, as well as the largest war,

جنگ جهانی دوم، درگیری که تقریباً تمام نقاط جهان را در طول سال‌های ۱۹۳۹-۱۹۴۵ درگیر کرد. متخاصم اصلی، قدرت‌های محور - آلمان، ایتالیا و ژاپن - و متفقین - فرانسه، بریتانیای کبیر، ایالات متحده، اتحاد جماهیر شوروی و تا حدی چین بودند. این جنگ از بسیاری جهات، پس از یک وقفه ناآرام ۲۰ ساله، ادامه مناقشاتی بود که پس از جنگ جهانی اول به پایان نرسیدند.

۴۰,۰۰۰,۰۰۰-۵۰,۰۰۰,۰۰۰ کشته در جنگ جهانی دوم، آن را به خونین‌ترین درگیری و همچنین بزرگترین جنگ تبدیل کرده است.

منبع: دانشنامه بریتانیکا

<https://www.britannica.com/event/World-War-II/Forces-and-resources-of-the-European-combatants-۱۹۳۹>

ده کشور با بیشترین تلفات جانی در جنگ جهانی دوم:

جمعیت کل در سال ۱۹۳۹	زخمی‌ها	کشته‌های غیرنظامی	کشته‌های نظامی	مجموع کشته‌ها	مجموع کشته شدگان
۱۸۸'۷۹۳'۰۰۰				۲۰ تا ۲۷ میلیون	اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی
۵۱۷'۵۶۸'۰۰۰				۱۵ تا ۲۰ میلیون	جمهوری چین (۱۹۱۲-۱۹۴۹)
۶۹۳'۰۰'۰۰۰				۶ تا ۷٫۴ میلیون	آلمان
۳۴'۸۴۹'۰۰۰				۵٫۹ تا ۶ میلیون	لهستان
۶۹'۴۳۵'۰۰۰				۳ تا ۴ میلیون	هند شرقی هلند
۷۱'۳۸۰'۰۰۰				۲٫۵ تا ۳٫۱ میلیون	ژاپن
۳۷۷'۸۰۰'۰۰۰				۲٫۲ تا ۳٫۰۸ میلیون	هند
۱۵'۴۹۰'۰۰۰				۰٫۲ تا ۱٫۷ میلیون	پادشاهی یوگسلاوی
۲۴'۶۶۴'۰۰۰				۱ تا ۲٫۲ میلیون	هندوچین فرانسه
۴۱'۶۸۰'۰۰۰				۶۰۰ هزار	فرانسه

تصاویری دلخراش از کشته‌های جنگ جهانی دوم:

۱۴ آوریل ۱۹۴۵ - انبوهی از خاکستر و استخوان توسط سربازان آمریکایی در اردوگاه کار اجباری بوخنوالد در آلمان پیدا شد.

۱۴ آوریل ۱۹۴۵ - انبوهی از خاکستر و استخوان توسط سربازان آمریکایی در اردوگاه کار اجباری بوخنوالد در آلمان پیدا شد.

۱۲ آوریل ۱۹۴۵ - دوایت آیزنهاور اجساد سوخته زندانیان را در اردوگاه کار اجباری اوردروف مشاهده کرد.

۱۲ آوریل ۱۹۴۵ - اجساد زندانیان اردوگاه کار اجباری اوردروف مانند اولوار روی هم چیده شده‌اند.

پیوست شماره ۷: گزارش اجمالی از برخی از شورش‌های متعدد اجتماعی در کشورهای توسعه‌یافته دنیا (جنبش جلیقه‌زرها در فرانسه، جنبش وال استریت در آمریکا و شورش‌های حاشیه لندن)؛ یکی از خروجی‌های برنامه‌ریزی توسعه جنبش جلیقه‌زرها در فرانسه:

«جلیقه زرد» ها چه کسانی هستند؟ شهروندان فرانسوی که در اعتراضات سراسری علیه افزایش مالیات سوخت از روز ۱۷ نوامبر در خیابان‌ها و بزرگراه‌های شهرهای مختلف فرانسه شرکت می‌کنند خود را «جلیقه زرد»ها نام نهاده‌اند. «جلیقه زرد»، جلیقه‌ای به رنگ زرد شبرنگ است که طبق قوانین راهنمایی و رانندگی در فرانسه هر خودرو باید به آن مجهز باشد تا در صورت نقص فنی و توقف خودرو در میان بزرگراه، صاحب خودرو باید جلیقه زرد رنگ را بر تن کند. «جلیقه زرد»ها بیشتر شهروندانی هستند که با وجود کار و درآمد، در گذران زندگی و معاش به مشکل برمی‌خورند. کارمندان، کارگران و خانواده‌هایی که در حومه شهرهای بزرگ یا مناطق روستایی زندگی می‌کنند و برای رفت و آمد و زندگی روزمره به خودروی شخصی وابسته هستند. با این‌که می‌توان تجمعات اعتراضی «جلیقه زرد»ها را یک حرکت سیاسی دانست اما شرکت‌کنندگان خود را وابسته به طیف سیاسی یا حزب خاصی نمی‌دانند و نمی‌خواهند خواسته‌هایشان با مطالبات حزبی و رهبری جناحی منحرف شود. جناح‌های مختلف فرانسه از چپ تا راست حمایت خود را از حرکت «جلیقه زردها» اعلام کرده‌اند با این حال فرانک بولر یکی از اعضای شناخته‌شده این جنبش به بی‌بی‌سی می‌گوید: «ما نمی‌خواهیم کسی جنبش ما را به نام خود مصادره کند. ما رهبر جنبش نمی‌خواهیم. انقلاب

فرانسه با جنگ آرد آغاز شد. اکنون این جنگ برای ما، جنگ مالیات سوخت است.» جنبش «جلیقه زرد»ها با اعتراض به افزایش قیمت سوخت آغاز شد اما اکنون این جنبش اعتراضی تبدیل به جنبشی علیه مالیات شده است. جنبشی که به گفته تحلیل‌گران اولین و مهم‌ترین چالش فراهزی برای دولت ماکرون محسوب می‌شود. طبق آخرین نظرسنجی‌ها ۶۹ درصد از شهروندان فرانسه از جنبش اعتراضی «جلیقه زرد»ها حمایت می‌کنند. همین طور بیش از ۵۰ درصد از رای دهندگان به ماکرون در انتخابات رییس جمهوری نیز از این اعتراضات حمایت می‌کنند.

منبع: خبرگزاری بین‌المللی یورونیوز (euronews)

<https://parsi.euronews.com/۲۳/۱۱/۲۰۱۸/who-are-the-yellow-vests-and-why-they-are-protecting>

نام جنبش «جلیقه زردها» از پوشش ایمنی رانندگان گرفته شده که در مواقع اضطراری به تن می‌کنند. این یک نماد بسیار قوی است: آنهایی که تاکنون حس می‌کردند نادیده گرفته شده اند اینک در کانون توجه قرار گرفته اند.

فرانسه سخت‌ترین روزهای سالهای اخیر خود را سپری می‌کند. کشوری که هیچگاه با موج اعتراض‌ها و اعتصاب‌های سراسری بیگانه نبوده اینبار با جنبشی بدون رهبر و تشکیلات مواجه شده که حداقل خواسته اش برگزاری همه‌پرسی ابتکار شهروندی است. جرقه جنبش «جلیقه زردها» با اعتراض به طرح پیشنهادی دولت برای وضع مالیات بر سوخت‌های فسیلی زده شد. آتشی که این جرقه برافروخت به قدری سوزان و پرشعله بود که حتی عقب‌نشینی دولت از مواضع اش نیز نتوانست آنرا سرد کند.

... پاتریک یکی از جلیقه زردهاست که پرچم به دست به خیابان آمده است. این جلیقه زرد با گرفتن پرچم مقابل دوربین می‌گوید: «این همه آن چیزی است که باقی مانده است.» مسائلی در فرانسه مدرن امروزی وجود دارد که این فرد پنجاه و هشت ساله حاضر به پذیرش آنها نیست. پاتریک می‌گوید: «وقتی افراد بی‌خانمان را در خیابان می‌بینید یعنی فقر و فلاکت. هزینه زندگی بالا و همه چیز گران است. بازنشسته‌ها با سختی مواجه اند. زندگی برای همه مشکل شده است.»

منبع: خبرگزاری بین‌المللی یورونیوز (euronews)

<https://parsi.euronews.com/۱۷/۱۲/۲۰۱۸/france-s-days-of-rage-end-in-france>

جنبش وال استریت در آمریکا:

Occupy Wall Street is a people-powered movement that began on September ۱۷, ۲۰۱۱ in Liberty Square in Manhattan's Financial District, and has spread to over ۱۰۰ cities in the United States and actions in over ۱,۵۰۰ cities globally. #ows is fighting back against the corrosive power of major banks and multinational corporations over the democratic process, and the role of Wall Street in creating an economic collapse that has caused the greatest recession in generations. The movement is inspired by popular uprisings in Egypt and Tunisia, and aims to fight back against the richest ۱% of people that are writing the rules of an unfair global economy that is foreclosing on our future.

تسخیر وال استریت یک جنبش مردمی است که در ۱۷ سپتامبر ۲۰۱۱ در میدان آزادی در منطقه مالی منهن آغاز شد و به بیش از ۱۰۰ شهر در ایالات متحده و اقدامات در بیش از ۱۵۰۰ شهر در سراسر جهان گسترش یافت. #ows در حال مقابله با قدرت خورنده بانک‌های بزرگ و شرکت‌های چندملیتی بر فرآیند دموکراتیک، و نقش وال استریت در ایجاد یک فروپاشی اقتصادی است که باعث بزرگ‌ترین رکود در نسل‌ها شده است. این جنبش الهام گرفته از قیام‌های مردمی در مصر و تونس است و هدف آن مقابله با ۱ درصد ثروتمندترین مردمی است که قوانین یک اقتصاد جهانی ناعادلانه را می‌نویسند که آینده ما را سلب کرده است.

منبع: سایت جنبش وال استریت (Occupy Wall Street)

<https://web.archive.org/web/۲۰۱۴۰۷۲۲۰۳۳۹۶۱/http://occupywallst.org/about/>

وال استریت قلب تپنده اقتصاد آمریکا محسوب می‌شود. ساختمان بازار بورس نیویورک که بزرگ‌ترین بورس جهان از نظر میزان معاملات و حجم مالی است، در خیابان وال استریت قرار دارد. همچنین مرکز بزرگ‌ترین مراکز اقتصادی ایالات متحده آمریکا و چند بورس مهم اقتصادی این کشور از جمله بازار بورس نیویورک (NYSE)، بازار بورس نزدک (NASDAQ)، بازار بورس آمریکا (AMEX)، بازار بورس تجاری نیویورک (NYMEX) و میز بازرگانی نیویورک (NYBOT) در این

منطقه قرار دارد. در طول زمان، نام وال استریت به عنوان «مکان افراد دارای نفوذ اقتصادی در آمریکا» شهرت یافته است هم از این رو بود که اعتراض‌ها و تجمعاتی خیابانی که از تاریخ ۱۷ سپتامبر ۲۰۱۱ در نیویورک آغاز شد از همین محل شروع شد و نام آن برگرفته از قلب اقتصادی آمریکا بود و به جنبش اشغال وال استریت شهره یافت. «جنبش وال استریت را اشغال کنید» در وبسایت خود و در بخش معرفی آورده است: «ما ۹۹ درصدی هستیم که از خانه‌های خود بیرون رانده شده‌ایم. ما از خدمات درمانی مطلوب محروم بوده‌ایم. ما از آلودگی محیط زیست رنج می‌بریم. ما ساعات طولانی را برای مقدار اندکی دستمزد و بدون بهره‌مندی از حقوق قانونی خود سخت کار می‌کنیم، البته اگر بتوانیم کاری پیدا کنیم. در حالی که یک درصد دیگر از همه چیز برخوردار است، ما از هیچ چیز برخوردار نیستیم. ما ۹۹ درصد جامعه هستیم!»

آدرس مطلب در سایت خبرگزاری فارس:

<https://farsnews.ir/news/۱۳۹۲۰۶۲۶۰۰۱۳۲۱>

شورش‌های حاشیه لندن:

۱۱ August ۲۰۱۱ Last updated: Riots in London and around the country over the last five days have seen widespread looting and buildings set alight. Dozens were left homeless after a night of riots on the streets of Tottenham on Saturday after a peaceful demonstration over the death of a man who was shot by police turned violent.

۱۱ آگوست ۲۰۱۱ آخرین به روز رسانی: شورش‌های لندن و سراسر کشور (انگلستان) در پنج روز گذشته شاهد غارت‌های گسترده و آتش زدن ساختمان‌ها بوده است. ده‌ها نفر پس از یک شب شورش در خیابان‌های تاتنهام در روز شنبه پس از تظاهرات مسالمت‌آمیز بر سر کشته شدن مردی که توسط پلیس مورد اصابت گلوله قرار گرفت، بی‌خانمان شدند.

منبع: B.B.C news

<https://web.archive.org/web/۲۰۱۱-۰۸-۱۴-۰۴۴۰۹/http://www.bbc.co.uk/news/uk-۱۴۴۳۶۴۹۹>

Listening to the voices on some of England's toughest estates trying to justify the rioting, looting and arson, it would be easy to concur with his theory of a "new

generation of disturbed and aggressive young people doomed to repeat and amplify the social breakdown disfiguring their lives and others round them". It had been thought the word "underclass" with its connotations of fecklessness and criminality had been expunged from the New Labour government's lexicon. But it is back, a headline-writer's shorthand for the undeserving and dangerous poor who are burning and robbing their own communities. Within weeks of coming to power in ۱۹۹۷, Tony Blair set up a Social Exclusion Unit inside the Cabinet Office specifically to deal with what his party painted as Margaret Thatcher's underclass - hundreds of thousands of people, workless, skill-less, often homeless and hopeless, a group cut off from mainstream society - dubbed the entrenched ۵٪.

با گوش دادن به صداها در برخی از سخت‌ترین املاک انگلستان که تلاش می‌کنند شورش، غارت و آتش‌سوزی را توجیه کنند، به راحتی می‌توان با نظریه او درباره «نسل جدیدی از جوانان پریشان و پرخاشگر که محکوم به تکرار و تشدید فروپاشی اجتماعی است که چهره‌شان را مخدوش می‌کند» موافقت کرد. زندگی می‌کند و دیگران در اطراف آنها". گمان می‌رفت که کلمه «طبقه فرودست» با مفاهیم بی‌عقلی و جنایتکاری از فرهنگ واژگان دولت کارگر جدید حذف شده است. اما بازگشته است، خلاصه‌نویسی تیتراژ برای فقرای نالایق و خطرناکی که در حال آتش زدن و غارت جوامع خود هستند. طی چند هفته پس از به قدرت رسیدن در سال ۱۹۹۷، تونی بلریک واحد محرومیت اجتماعی را در داخل دفتر کابینه راه اندازی کرد تا به طور خاص با آنچه حزبش به عنوان طبقه فرودست مارگارت تاچر ترسیم کرده بود مقابله کند - صدها هزار نفر، بیکار، بی مهارت، اغلب بی خانمان و ناامید. ، گروهی جدا از جریان اصلی جامعه - به نام ۵٪ ریشه دار.

منبع: B.B.C news

<https://web.archive.org/web/۲۰۱۱-۰۸-۱۶/۲۲۳۳/http://www.bbc.co.uk/news/uk-۱۴۴۸۸۴۸۶>

UK PM recalls Parliament for London riot crisis / Published August ۰۸, ۲۰۱۱

Aug. ۱۰: The presence of thousands of extra police officers helped keep a nervous London quiet early Wednesday after three nights of rioting, but violence and looting flared in English cities including Manchester and Birmingham.

LONDON - British Prime Minister David Cameron recalled Parliament from its summer recess Tuesday and nearly tripled the number of police on the streets of London to deal with the crisis touched off by three days of rioting.

Violent Riots Explode in London / More than ۱۶۰ arrested in U.K.

Instead, he said ۱۶,۰۰۰ officers would be on the streets of the capital Tuesday night, almost tripling the number on the streets Monday night. The riots also claimed their first death — a ۲۶ year old found shot dead in a car.

A wave of violence and looting raged across London, as authorities struggled to contain the country's worst unrest since race riots set the capital ablaze in the ۱۹۸۰s. Some ۵۲۵ arrests have been made.

Read more: <http://www.foxnews.com/world/۲۰۱۱/۰۸/۰۹/uk-police-arrest-over-۲۰۰-as-london-riots-continue/#ixzz۱owjlv۷Vc>

نخست وزیر بریتانیا پارلمان را به خاطر بحران شورش لندن فراخوان می‌کند / انتشار در ۰۸ اوت

۲۰۱۱

۱۰ اوت: حضور هزاران افسر پلیس اضافی باعث شد لندن عصبی در اوایل چهارشنبه پس از سه شب شورش ساکت بماند، اما خشونت و غارت در شهرهای انگلیسی از جمله منچستر و بیرمنگام شعله ور شد.

لندن - دیوید کامرون نخست وزیر بریتانیا روز سه شنبه پارلمان را از تعطیلات تابستانی فراخواند و تعداد پلیس در خیابان های لندن را برای مقابله با بحران ناشی از سه روز شورش، تقریباً سه برابر کرد.

انفجار شورش های خشونت آمیز در لندن / بیش از ۱۶۰ نفر در بریتانیا دستگیر شدند. در عوض، او گفت که ۱۶۰۰۰ افسر سه شنبه شب در خیابان های پایتخت حضور خواهند داشت که تقریباً سه برابر تعداد آنها در خیابان های دوشنبه شب خواهد بود. شورش ها اولین مرگ خود را نیز به دنبال داشت - یک جوان ۲۶ ساله در یک ماشین به ضرب گلوله کشته شد.

موجی از خشونت و غارت در سراسر لندن بیداد کرد، زیرا مقامات تلاش کردند تا بدترین ناآرامی های کشور را از زمان شورش های نژادی که پایتخت را در دهه ۱۹۸۰ به آتش کشیدند، مهار کنند. حدود ۵۲۵ نفر دستگیر شده اند.

بیشتر بخوانید:

<http://www.foxnews.com/world/۲۰۱۱/۰۸/۰۹/uk-police-arrest-over-۲۰۰-as-london-riots-continue/#ixzz\owjlv۷Vc>

منبع: فاکس نیوز

<https://web.archive.org/web/۲۰۱۲۰۳۱۲۲۵۹۲۶/http://www.foxnews.com/world/۲۰۱۱/۰۸/۰۹/uk-police-arrest-over-۲۰۰-as-london-riots-continue/>

پیوست شماره ۸: تبیین اجمالی نظریه نظم اختیاری (هدایت نظامات ذهنی)

تبیین اجمالی "نظریه مادر" الگوی پیشرفت اسلامی (نظریه پردازش موضوعات جهت‌ساز):

بسم الله الرحمن الرحيم

پیشتر [۱] گفته شده است که "اولین نقشه راه تولید الگوی پیشرفت اسلامی" نظریه مادر الگوی پیشرفت اسلامی [۲] را "نظریه پردازش موضوعات جهت‌ساز" می‌داند. این نقشه راه‌بردی و کاربردی معتقد است که توجه به "جهت‌سازها" در اداره جامعه نتیجه اش "هدایت نظامات ذهنی" است. به دلیل شکل‌گیری خلقت انسانها بر اساس "قدرت اختیار و انتخاب" اسلام پایه الگوی اداره جامعه را "مفهوم هدایت نظامات ذهنی" می‌داند و در "نظریه پردازش موضوعات جهت‌ساز" آثار اجتماعی هدایت انسان‌ها در کنار آثار روانشناختی و آخرتی هدایت مورد تحلیل و بررسی قرار می‌گیرد.

برای تبیین اجمالی "نظریه مادر الگوی پیشرفت اسلامی" بیان مقدماتی لازم است:

• مقدمه اول آنکه :

محور مدیریت در بخش‌های مختلف جامعه، انسان است. به عنوان مثال : محور در بخش اقتصاد، کار آفرین، مصرف‌کننده، سرمایه‌گذار و مدیران و کارگران هستند. در بخش فرهنگ محور هنرمندان، دانشمندان، شاعران، نویسندگان و... هستند و یا در بخش آموزش محور خانواده‌ها، معلمان مدیران مدارس، دانش‌آموزان و... می‌باشند. به صورت کلی در هر یک از بخش‌های جامعه بازیگران اصلی انسان‌های فعال در آن بخش از جامعه می‌باشند.

• مقدمه دوم آنکه:

در همه این بخش‌ها انسان‌ها متأثر از نظام نگرش‌های خود تصمیم می‌گیرند و بدیهی است که ایجاد تغییر در هر جامعه‌ای از مسیر ایجاد تغییر در نگرش‌های افراد آن جامعه آغاز می‌شود. به عنوان مثال: پیدایش انقلاب با عظمت اسلامی و استقرار نظام حکومتی اسلامی از تغییر نگرش در ملت ایران نسبت به حکومت‌های دیکتاتوری و دموکراسی آغاز شده است. و همچنین پذیرش تاکتیک نرمش قهرمانانه و مذاکره موردی با آمریکا با فلسفه تصحیح نگرش‌های خوش بینانه به استکبار و بالتبع ادامه تفکر مرگ بر آمریکا انتخاب شده است. البته در شکل‌گیری و غلبه یک نگرش خاص در جامعه افراد به نحو مساوی شریک نیستند و سهم نخبگان و مدیران بیش از سهم افراد عادی یک جامعه است.

- مقدمه سوم آنکه:

شکل‌گیری نگرش در انسان‌ها امری دفعی نیست و تغییر نگرش به سرعت در میان انسان‌ها به وجود نمی‌آید. معمولاً نگرش‌ها بر اساس مقدمات و تجربیاتی - که به عنوان پشتیبان برای آن نگرش عمل می‌کنند - به وجود می‌آیند. به عبارت ساده‌تر: برای ایجاد نگرش در بخش‌های مختلف نیازمند ظرفیت‌سازی برای ایجاد آن نگرش هستیم. بدون توجه به ظرفیت‌های پایه، نمی‌توانیم نگرش‌های جامعه را در مسیر صحیح ایجاد و تثبیت نمائیم.

* به عنوان مثال:

دوران تربیت انسان در حکم ظرفیت و پشتیبان برای نگرش‌های انسان در دوران بلوغ هستند و معمولاً نگرش‌های انسان در سن اختیار و انتخاب متأثر از ویژگی‌های دوران تربیت است. همچنین نگرش انسان‌ها در جامعه پیش از همه چیز به رفتار دولتمردان و امراء وابسته است و اگر مدیران و رهبران مملکتی به اجنبی و دشمن وابسته باشند؛ مسیر نگرش‌های افراد یک جامعه با نگرش‌های استکباری هماهنگ‌تر خواهد شد. بنابراین دوران تربیت، تصحیح رفتار مدیران یک جامعه و عدم وابستگی به استکبار (نفی سیل) از موضوعات ظرفیت‌سازی برای ایجاد نگرش صحیح محسوب می‌شوند.

- مقدمه چهارم اینکه:

در اولین نقشه راه تولید الگوی پیشرفت اسلامی از موضوعاتی که به نوعی در حکم زیرساخت و ظرفیت‌سازی برای تغییر نگرش‌ها - در بخش‌های مختلف جامعه - محسوب می‌شوند؛ تحت عنوان «موضوعات جهت‌ساز» یاد شده است.

علت این نامگذاری به جایگاه نگرش‌های انسان در انتخاب جهت و سبک زندگی و اثر این موضوعات در تغییر نگرش بازگشت دارد.

* با توجه به مقدمات چهارگانه فوق، می‌توانیم روح الگوی پیشرفت اسلامی را «هدایت نظامات ذهنی» بدانیم. در الگوی پیشرفت اسلامی پایه همه مسائل - به دلیل محوریت انسان‌ها در اداره جامعه - به مفهوم «هدایت نظامات ذهنی» بازگشت دارد و همانطور که گفته شد راه تغییر در نگرش‌ها هم ظرفیت‌سازی برای نگرش‌سازی است؛ که این موضوع هم به پردازش موضوعات جهت‌ساز وابسته است!

لازم به ذکر است که: برای پردازش هر موضوع جهت‌ساز - بعد از شناسایی و اثبات جهت‌ساز بودن - نیازمند یک نظریه بخشی هستیم؛ که در این نظریه بخشی مسیر تحقق هدایت نظامات ذهنی از مجرای آن موضوع جهت‌ساز تبیین می‌شود. در نشست‌های گفتمانی الگوی پیشرفت اسلامی این نظریه مادر و برخی از نظریات بخشی مطرح در "اولین نقشه راه تولید الگوی پیشرفت اسلامی" با تفصیل بیشتر و از مسیرهای استدلالی متفاوت (شرح سؤال) [۳] به تضارب نیروهای انقلاب گذاشته می‌شود. بعون الله تعالی

پنجشنبه، ۹ مرداد ۱۳۹۳

پی‌نوشت‌ها:

[۱]. در نشست‌ها و مقالات "مرحله ثبت ذهنی" اولین نقشه راه تولید الگوی پیشرفت اسلامی (پردازش موضوعات جهت‌ساز)

[۲]. در نظریه مادر الگوی پیشرفت اسلامی تصویری کلان و کاربردی و دارای حجیت از الگوی پیشرفت اسلامی (چگونگی اداره جامعه بر مبنای دین) ارائه می‌شود.

[۳]. "شرح سؤال" یا مسیر استدلالی ارتباط میان "پایه سؤال" و "رکن سؤال"؛ یکی از ارکان سه‌گانه الگوی استخراج سؤال است. الگوی استخراج سؤال روش تفاهم متناسب با مبنای هدایت نظام‌نگرش‌ها است. الگوی استخراج سؤال از الگوهای زیر مجموعه الگو نظام‌سازی اسلامی محسوب می‌شود. لازم به ذکر است که اولین نقشه راه تولید الگوی پیشرفت اسلامی بر اساس الگوی نظام‌سازی اسلامی قابل تبیین، تفسیر و تفصیل می‌باشد.

منبع: پایگاه اطلاع‌رسانی نقشه راه

<http://nro-di.blog.ir/09/05/1393>

جهت مطالعه بیشتر درباره این موضوع به کتب تدوین شده شورای راهبردی الگوی پیشرفت اسلامی در دوران پرورش و ثبت ذهنی (مانند: دوره پژوهشی تبیین مفهوم برنامه‌ریزی بر مبنای مفاهیم اولین نقشه الگوی پیشرفت اسلامی / دوره ۴۰ روزه برگزار شده در دانشگاه شریف) مراجعه فرمایید.

پیوست شماره ۹: خودتنظیمی در روابط انسانی (نظم اختیاری) (نه جبر و قانون)؛ سنت و راهکار پیامبران برای هدایت و اداره جامعه

حَدَّثَنَا تَمِيمٌ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ تَمِيمٍ الْقُرَشِيُّ رَهْ قَالَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ الْأَنْصَارِيِّ عَنْ أَبِي الصَّلْتِ عَبْدِ السَّلَامِ بْنِ صَالِحِ الْهَرَوِيِّ قَالَ: سَأَلَ الْمَأْمُونُ يَوْمًا عَلِيًّا بْنِ مُوسَى الرَّضَاعِ فَقَالَ لَهُ يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ مَا مَعْنَى قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَأَمَنَّ مَنْ فِي الْأَرْضِ كُلَّهُمْ جَمِيعًا أَفَأَنْتَ تُكْرِهُ النَّاسَ حَتَّى يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ. وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَنْ تُؤْمِنَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ» فَقَالَ الرَّضَاعُ: حَدَّثَنِي أَبِي مُوسَى بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ أَبِيهِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ: أَنَّ الْمُسْلِمِينَ قَالُوا لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: لَوْ أَكْرَهْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَنْ قَدَرْتَ عَلَيْهِ مِنَ النَّاسِ عَلَى الْإِسْلَامِ لَكُنْتُمْ عَدُوْنَا وَقَوَيْنَا عَلَى عَدُوْنَا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَا كُنْتُ لِأَلْقَى اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ بِبِدْعَةٍ لَمْ يُحْدِثْ إِلَيَّ فِيهَا شَيْئًا، وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ. فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: يَا مُحَمَّدُ «وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَأَمَنَّ مَنْ فِي الْأَرْضِ كُلَّهُمْ جَمِيعًا» عَلَى سَبِيلِ الْإِلْجَاءِ وَالْإِضْطِرَارِ فِي الدُّنْيَا كَمَا يُؤْمِنُونَ عِنْدَ الْمُعَابَةِ وَرُؤْيَةِ الْبَأْسِ فِي الْآخِرَةِ، وَلَوْ فَعَلْتُ ذَلِكَ بِهِمْ لَمْ يَسْتَحِقُّوا مِنِّي ثَوَابًا وَلَا مَدْحًا، لَكِنِّي أَرِيدُ مِنْهُمْ أَنْ يُؤْمِنُوا مُخْتَارِينَ غَيْرَ مُضْطَرِّينَ لِيَسْتَحِقُّوا مِنِّي الزُّلْفَى وَالْكَرَامَةَ، وَدَوَامَ الْخُلُودِ فِي جَنَّةِ الْخُلْدِ «أَفَأَنْتَ تُكْرِهُ النَّاسَ حَتَّى يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ».

به نقل از ابو صلت، عبد السلام بن صالح هروی: روزی مأمون از علی بن موسی الرضا علیه السلام پرسید: ای فرزند پیامبر خدا! معنای این آیه شریف: «و اگر پروردگار تو می خواست، قطعاً همه آنان که در زمین اند، ایمان می آوردند. پس آیا تو مردم را ناگزیر می کنی که بگردند؟» چیست؟ فرمود: «پدرم موسی بن جعفر، به نقل از پدرش جعفر بن محمد، به نقل از پدرش محمد بن علی، به نقل از پدرش علی بن الحسین، به نقل از پدرش حسین بن علی، به نقل از پدرش علی بن ابی طالب علیه السلام برایم روایت کرد که مسلمانان به پیامبر خدا گفتند: ای پیامبر خدا! اگر هر تعداد از مردم را که می توانستی به اسلام وادار کنی، وادار می کردی، شمار ما فراوان می شد و بر دشمنانمان قوت می یافتیم. پیامبر خدا فرمود: «من خداوند عز و جل را با بدعتی که برایم بنیان گذاشته، ملاقات نخواهم کرد و من از کسانی نیستم که از پیش خود، چیزی می سازند». در پی آن، خداوند متعال، این آیه را فرو فرستاد: ای محمد! «و اگر پروردگار تو می خواست، همه آنان که در زمین اند، ایمان می آوردند»، اما به شیوه وادار ساختن و از روی ناچاری در دنیا، همان گونه که در آخرت با مشاهده عذاب، ایمان می آورند؛ ولی اگر با آنان چنین کنم، استحقاق پاداش یا ستایش ندارند؛ اما من خواسته ام تا آنان از روی اختیار، بدون ناچاری، ایمان بیاورند تا از سوی من، استحقاق قربت، کرامت و جاودانگی در بهشت جاوید را پیدا کنند.

التوحید (للسدوق)، ص ۳۴۲ / عیون أخبار الرضا علیه السلام، ج ۱، ص ۱۳۵
الإحتجاج علی أهل اللجاج (للطبرسی)، ج ۲، ص ۴۱۲ / بحار الأنوار، ج ۵، ص ۴۹

نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ وَ مَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِجَبَّارٍ فَذَكَرَ بِالْقُرْآنِ مَنْ يَخَافُ وَعِيدِ (سوره مبارکه ق، آیه ۴۵)
ما به آنچه [دشمنان لجوج بر ضد حقایق] می‌گویند، داناتریم و تو را بر آنان تسلطی نیست [که به قبول حقایق و ادارشان کنی] پس به وسیله قرآن کسانی را که از تهدید من می‌ترسند، بیم ده.

فَذَكَرْنَا أَنْتَ مُذَكَّرٌ * لَسْتَ عَلَيْهِمْ بِمُصَيْطِرٍ * إِلَّا مَنْ تَوَلَّى وَ كَفَرَ * فَيَعَذَّبُ اللَّهُ الْعَذَابَ الْأَكْبَرَ * إِنَّ
إِلَيْنَا إِيَابُهُمْ * ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ (سوره مبارکه غاشیه، آیات ۲۱ الی ۲۶)

پس تذکر ده، که تو فقط تذکر دهنده‌ای * تو بر آنان مسلط نیستی [که به قبول ایمان مجبورشان کنی] ولی کسی که [به دنبال تذکر پی در پی] روی گردانید و کفر ورزید. * پس خدا او را به عذاب بزرگ‌تر عذاب خواهد کرد. * قطعاً بازگشت آنان به سوی ماست. * آن‌گاه بی‌تردید حسابشان بر عهده ماست.

إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا * إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا * إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَلَاسِلًا وَأَغْلَالًا وَ سَعِيرًا * إِنَّ الْأَبْرَارَ يَشْرَبُونَ مِنْ كَأْسٍ كَانَ مِزَاجُهَا كَافُورًا * عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا عِبَادُ اللَّهِ يُفَجِّرُونَهَا تَفْجِيرًا (سوره مبارکه انسان، آیات ۲ الی ۶)

ما انسان را از نطفه آمیخته و مختلطی [از مواد و عناصر] آفریدیم و او را از حالتی به حالتی و شکلی به شکلی [از نطفه به علقه، از علقه به مضغه، از مضغه به استخوان تا طفلی کامل] درآوردیم، پس او را شنوا و بینا قرار دادیم. * ما راه را به او نشان دادیم یا سپاس گزار خواهد بود یا ناسپاس. * ما برای کافران زنجیرها و بندها و آتش فروزان آماده کرده‌ایم. * همانا نیکان همواره از جامی می‌نوشند که نوشیدنی‌اش آمیخته به کافور [آن ماده سرد، سپید و معطر] است. * آن جام از چشمه‌ای است که همواره بندگان خدا از آن می‌نوشند و آن را به دلخواهشان هرگونه که بخواهند جاری می‌نمایند.

لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ
الْوُثْقَىٰ لَا انْفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ (سوره مبارکه بقره، آیه ۲۵۶)

در دین، هیچ اکراه و اجباری نیست [کسی حق ندارد کسی را از روی اجبار وادار به پذیرفتن دین کند، بلکه هر کسی باید آزادانه با به کارگیری عقل و با تکیه بر مطالعه و تحقیق دین را بپذیرد]. مسلماً راه هدایت از گمراهی [به وسیله قرآن، پیامبر و امامان معصوم] روشن و آشکار شده است. پس هر که به طاغوت [که شیطان، بت و هر طغیان گری است] کفر ورزد و به خدا ایمان بیاورد، بی تردید به محکم ترین دستگیره که آن را گسستن نیست، چنگ زده است و خدا شنوا و داناست.

إِنَّ الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي آيَاتِنَا لَا يَخْفَوْنَ عَلَيْنَا أَفَمَنْ يُلْقَىٰ فِي النَّارِ خَيْرٌ أَمْ مَنْ يَأْتِي آمِنًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ اعْمَلُوا
مَا شِئْتُمْ إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ (سوره مبارکه فصلت، آیه ۴۰)

مسلماً کسانی که معانی و مفاهیم آیات ما را از جایگاه واقعی اش تغییر می دهند [و به تفسیر و تأویلی نادرست متوسل می شوند] بر ما پوشیده نیستند. آیا کسی را که در آتش می افکنند، بهتر است یا کسی که روز قیامت در حال ایمنی می آید؟ هر چه می خواهید انجام دهید، بی تردید او به آنچه انجام می دهید، بیناست.

وَ قُلِ اعْمَلُوا فَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ وَسَتُرَدُّونَ إِلَىٰ عَالَمِ الْغَيْبِ وَ الشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا
كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ (سوره مبارکه توبه، آیه ۱۰۵)

و بگو: عمل کنید؛ پس [بدانید که] به زودی خدا و پیامبرش و مؤمنان اعمال شما را خواهند دید، و به زودی به سوی دانای نهان و آشکار بازگردانده می شوید، پس شما را به آنچه همواره انجام می دادید، آگاه می کند.

قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرٌ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ وَ مَنْ عَمِيَٰ فَعَلَيْهَا وَ مَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ (سوره مبارکه
انعام، آیه ۱۰۴)

بی تردید برای شما از سوی پروردگارتان دلایلی روشن آمده، پس هر که [به وسیله آن دلایل بینا شود و حقایق را با چشم دل] ببیند به سود خود اوست و هر که [با پشت کردن به دلایل] کوردل شود [و از

دیدن حقایق محروم گردد] به زیان خود اوست، [وظیفه من ابلاغ پیام خداست] و بر شما حافظ و نگهبان نیستم.

وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَأَمَنَّ مَنْ فِي الْأَرْضِ كُلَّهُمْ جَمِيعاً فَأَنْتَ تُكْرِهُ النَّاسَ حَتَّىٰ يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ (سوره مبارکه یونس، آیه ۹۹)

اگر پروردگارت می‌خواست یقیناً همه کسانی که روی زمین‌اند [اجباراً] ایمان می‌آوردند [ای پیامبر! در حالی که خدا از بندگانش ایمان اجباری نخواست] پس آیا تو مردم را وادار می‌کنی تا به اجبار مؤمن شوند؟!]

مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَمَنْ تَوَلَّىٰ فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظاً (سوره مبارکه نساء، آیه ۸۰)

هر که از پیامبر اطاعت کند، در حقیقت از خدا اطاعت کرده و هر که روی برتابد [حسابش با ماست]. ما تو را بر آنان نگهبان [اعمالشان که به طور اجبار از فسق و فجور حفظشان کنی] نفرستادیم.

قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَ كُمُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنِ اهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِوَكِيلٍ (سوره مبارکه یونس، آیه ۱۰۸)

بگو: ای مردم! یقیناً حق از سوی پروردگارتان برای شما آمد پس هر که هدایت یابد، فقط به سود خود هدایت می‌یابد و هر که گمراه گردد، فقط به زیان خود گمراه می‌شود، و من نگهبان شما نیستم.

إِنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ لِلنَّاسِ بِالْحَقِّ فَمَنِ اهْتَدَىٰ فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَمَا أَنَا عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ (سوره مبارکه زمر، آیه ۶۱)

ما این کتاب را برای [هدایت] مردم به حق و راستی بر تو نازل کرده‌ایم پس هر که هدایت یافت، به سود خود هدایت یافته و هر که گمراه شد، فقط به زیان خود گمراه می‌شود و تو بر آنان نگهبان و کارساز نیستی.

فَإِنْ أَعْرَضُوا فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا إِلَّا عَلَيْكَ إِلَّا الْبَلَاغُ وَإِنَّا إِذَا أَذَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنَّا رَحْمَةً فَرِحَ بِهَا وَإِنْ تُصِيبُهُمْ سَيِّئَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ فَإِنَّ الْإِنْسَانَ كَفُورٌ (سوره مبارکه شوری، آیه ۴۸)

پس اگر [از دعوت] روی برگردانند [اندوهگین مباش] ما تو را بر آنان نگهبان و مراقب نفرستاده‌ایم [تا آنان را به اجبار در دایره هدایت قرار دهی]، جز رساندن [پیام وحی] بر عهده تو نیست، و هنگامی که ما از سوی خود رحمتی [چون سلامت، امنیت و ثروت] به انسان بچشانیم، به آن سرمست و مغرور می‌شود، و اگر به سبب گناهایی که مرتکب شده‌اند آسیبی به آنان رسد [رحمت حق را فراموش می‌کنند]، بی‌تردید انسان بسیار ناسپاس است.

پیوست شماره ۱۰: اهمیت فراوان تنظیم رابطه مناسب با دشمن

... یکی از حوزه‌های روابط انسانی سیزده‌گانه، "تنظیم رابطه با دشمن" است. اگر شما رابطه خود را با دشمن به محوریت "پرتقال" تعریف کردید و انتظار داشتید در نهایت دشمن پرتقال را به شما بدهد، به یک نحو با دشمن ارتباط برقرار خواهید کرد. و اگر رابطه خود با دشمن را به محوریت "تکبر" و "حرص" تعریف کرد، به نحوی دیگر با دشمن رابطه برقرار خواهد نمود.

فلذاست که در روایت می‌فرماید: «أَعْدَىٰ عَدُوِّكَ نَفْسُكَ الَّتِي بَيْنَ جَنْبَيْكَ» گاهی نفس انسان دشمن‌ترین دشمنان توست؛ پس به طریق اولی در بیرون هم چنین دشمن‌هایی وجود دارد و دشمن و استکبار به علت جهل ایجاد می‌شود. خب؛ اگر احراز کردید که کسی "مستکبر"، "حریص" و "حسود" است، با او فاصله‌گذاری کنید، به او لبخند نزنید و با او نرمش نشان ندهید. چرا که از رابطه حسنه با شما سوء استفاده می‌کند و "کبر"، "حرص" و "حسد" در نهایت هم "استکبار" خود را بر شما اعمال می‌کند. ولی اگر این موارد رعایت شود، نمی‌تواند این کار را انجام دهد.

لذا قرآن کریم می‌فرماید: «وَلْيَجِدُوا فِيكُمْ غُلظَةً». برادران خوب من! مستحضر هستند که آیه نمی‌فرماید: اعمال "غلظت" و "سختی" با آن‌ها داشته باشید؛ بلکه می‌فرماید: به نحوی رفتار کنید که دشمن شما را نسبت به خودش "غلیظ" ببینند. خب؛ وقتی شما این کار را کردید، دشمن دیگر اقدام به حمله نمی‌کند. به همین خاطر است که وقتی پهباد پیشرفته آمریکایی را نیروی هوا فضای سپاه مورد اصابت قرار داد، ترامپ از ما تشکر کرد که هوایمای مسافربری کناری آن را نزدیم! وقتی شما جدی باشید او نه تنها اقدام نمی‌کند بلکه تشکر هم می‌کند. مثلاً فرض بفرمایید در همین اقدام اخیری که رخ داد: آمدند تا نفت شما را ببرند (که این حادثه هم بخش‌های شنیدنی دارد که در این موقعیت نمی‌توان گفت)؛ آیا اگر برخورد کنیم احتمال وقوع جنگ هست؟ اتفاقاً کاملاً برعکس است. باید با او به سختی و غلظت برخورد کرد. [لذا بخاطر برخورد سخت با آنها] هم نفت را برگرداندند و هم نفتکش خودمان را و هم نفتکش آنها را. احتمالاً [آمریکایی‌ها] تا چندین سال این واقعه را در محاسبات خود لحاظ خواهند کرد.

وقتی شما غلظت داشته باشید، باعث می‌شود جنگ رخ ندهد. و اتفاقاً اگر روی خوش نشان دهید، باعث می‌شود حاج قاسم سلیمانی شهید شود! یعنی: در تنظیم رابطه با دشمن کاملاً برعکس باید

برخورد کرد: اگر جدیت و غلظت نشان دهید صلح ایجاد خواهد شد. پس در تنظیم روابط با دشمن باید این طور عمل کرد.

مثلاً اگر "ایده آقای ظریف" بود (که ظاهراً در رسانه‌ها به "ایده پرتقالی" معروف شد) که همانطور که خودشان تعریف می‌کردند: یک برادر و خواهری بودند که برادر وارد آشپزخانه می‌شود و می‌بیند که خواهرش یک پرتقالی را پوست کنده است و برادر خبر ندارد که این خواهرش این پرتقال را پوست کنده است که از پوستش (مثلاً برای مربا و یا کارهای دیگر) استفاده کند. برادر سعی می‌کند که پرتقال را از دست خواهر بگیرد، و در اثر درگیری و نزاعی که بر سر پرتقال ایجاد می‌شود و پرتقال می‌افتد و له می‌شود. بعد از اینکه فضا یک مقدار عادی می‌شود، برادر متوجه می‌شود که خواهر نمی‌خواسته پرتقال را بخورد، بلکه می‌خواسته از پوست پرتقال استفاده کند. خواهر هم بلد نبوده که مقصود خودش را توضیح بدهد و بگوید که: بیا پرتقال برای تو، و پوستش برای من. آقای ظریف با نقل این داستان می‌خواستند بگویند که: ببینید؛ چون گفتگو نیست، پرتقال از بین رفت. اگر ما مذاکره و گفتگو انجام بدهیم، هر دو از پرتقال بهرمنند می‌شویم.^{۱۳۷}

خب؛ شما گاهی وقت‌ها ریشه "صلح" و "جنگ" را بر مبنای "پرتقال" و به نحو "پرتقالی" توصیف می‌کنید، و بحث را خیلی ظریف تحلیل و توصیف می‌کنید. سوال این است که: آیا همه دعواها بر سر قضیه پرتقال است؟ یعنی: آیا مثلاً نزاع هاییل و قایل هم مثل داستان پرتقال بوده است؟ یعنی: اگر هاییل و قایل می‌نشستند و با یکدیگر مذاکره می‌کردند، آن قتل اتفاق نمی‌افتاد؟ آیا اگر نبی اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) هم می‌نشستند با ابوجهل صحبت می‌کردند و می‌فرمودند: پوست پرتقال برای من، مغز پرتقال برای شما؛ [مشکل حل می‌شد]؟ آیا این نحوه نگاه، تقلیل دادن مسئله نیست؟! خداوند هم از این مسئله [هاییل و قایل] یک روایتی دارند و می‌فرمایند: ((وصف حسد پیدا شد)).

۱۳۷. **ارجاع پردازشی:** محمدجواد ظریف وزیر امور خارجه ایران روز جمعه ۱۳ اردیبهشت در تدکس دانشگاه امیرکبیر در قالب ارائه‌ای با عنوان «روایت دو داستان کوتاه از ۴ اشتباه بدیهی در روابط و اثر آن بر دنیا» با تمثیل‌هایی چهار اشتباه اساسی که در مسائل شخصی، اتفاقات داخلی کشور و در سطح بین‌المللی، شرایط بحرانی و غیرقابل کنترل می‌شود را بیان و تشریح می‌کند.

آدرس مطلب در سایت خبرنامه دانشجویان ایران: <https://b2n.ir/e7e247>

جهت مشاهده فیلم کامل تدکس به لینک زیر مراجعه کنید:

<https://b2n.ir/b77e1e>

در روایت هم وارد شده است که می‌فرماید: «حسد یک نار و آتشی است» (و به اصطلاح: از لحاظ مزاجی یک حالت "داغ" و پر حرارتی در انسانهاست) که این باعث می‌شود که تفکر در انسان محو شود و تصمیم‌آنی (به غرض تشفی خاطر) گرفته شود.

آیا نزاع‌های عالم را بر پایه "حرص" تحلیل کنیم؟ که در این صورت با گفتگو نمی‌توانید حرص را مدیریت کنید. آیا بر پایه "حسد" تحلیل کنیم؟ آیا بر پایه "استکبار" تحلیل کنیم؟ شما اگر ده جلسه هم برگزار کنید، نمی‌توانید با گفتگو حسد و حرص و استکبار را ریشه‌کن کنید.

متأسفانه هشت سال چنین مفاهیم تنزل‌یافته‌ای بر روابط بین‌الملل ما حاکم بود! یعنی یک کسی فکر می‌کرد که دعوی جمهوری اسلامی با نظام بین‌الملل با گفتگو حل می‌شود. چون فکر می‌کرد که دعاواها بر سر "پرتقال" است! اما مرحوم امام خمینی عظیم‌الشان از همان ابتدا آمدند آمریکا را به اسم "استکبار جهانی" نامگذاری کردند. و فرمودند: دعوا بر سر "تکبر" است. حالا من از شما سوال می‌کنم که: آیا شما "تکبر" را می‌توانید با "مذاکره" حل کنید؟ آقای ظریف! دیدید نشد؟! شما رفتید مذاکره هم انجام دادید؛ ولی چون "ابزار مذاکره"، "ابزار ترکیه و از بین بردن تکبر" نیست؛ "تکبر" آمریکا باعث شد بعد از اینکه شما امتیازات را دادید، از برجام به صورت یک جانبه خارج شود و دست شما خالی شد و شما بی‌آبرو شدید! و برجام برای شما ننگ و برای مردم مایه عبرت شد. چرا؟ چون با ابزار گفتگو نمی‌توان مسئله حسد و تکبر را حل کرد.

خب؛ راه حل چیست؟ منشاء ایجاد صلح و سلم در روابط بین‌الملل چیست؟ باید دقیق تحلیل شود. هیچ نظریه پردازی نمی‌تواند ادعا کند نظریه من نظریه‌ای صائب و کاملی است در حالی که به این سوال نپرداخته است. خب؛ حالا واقع‌گراها، لیبرال‌ها، سازه‌انگاران و طیف‌های مختلف که در حوزه سیاست خارجی نظر داده‌اند آیا به این سوال پاسخ داده‌اند؟ یا از آن عبور کرده‌اند و اصلاً به آن توجه نکرده‌اند؟ خب این اصل سؤال است.

به نظر ما ریشه ایجاد صلح و سلم در روابط بین‌الملل "تنظیم روابط انسانی در حوزه‌های سیزده‌گانه" است. ریشه جنگ و اختلاف هم "اختلال در حوزه روابط انسانی سیزده‌گانه" است.

منبع: گزارش مکتوب نظریه فقهی سیاست خارجی قبل از ظهور، حجت الاسلام علی کشوری، ص ۳۴ تا ۳۷

<https://eitaa.com/olgou3639/4>

پیوست شماره ۱۱: مذمت مشاغل استخدامی در روایات

روایات در مورد استخدام (اجیر شدن انسان برای دیگری) را می‌توان به چند دسته تقسیم

نمود:

روایات خاص:

۱) روایاتی که اجیر شدن را (به طور مطلق و بدون بیان علت آن) مانع رزق دانسته است.

مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ بْنِ بَرِيْعٍ عَنْ مَنْصُورِ بْنِ يُونُسَ عَنِ الْمُفْضَلِ بْنِ عُمَرَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ: «مَنْ آجَرَ نَفْسَهُ فَقَدْ حَظَرَ عَلَى نَفْسِهِ الرِّزْقَ.»
امام صادق علیه السلام: «کسی که خود را اجیر [دیگری] کند، مانع روزی خود شده است.»

الکافی، ج ۵، ص ۹۰

أَحْمَدُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ عَمَّارِ السَّاباطِيِّ قَالَ: «قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع: الرَّجُلُ يَتَّجِرُ فَإِنْ هُوَ آجَرَ نَفْسَهُ أُعْطِيَ مَا يُصِيبُ فِي تِجَارَتِهِ. فَقَالَ: لَا يُؤَاجِرُ نَفْسَهُ وَ لَكِنْ يَسْتَرْزُقُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ وَ يَتَّجِرُ فَإِنَّهُ إِذَا آجَرَ نَفْسَهُ حَظَرَ عَلَى نَفْسِهِ الرِّزْقَ.»

عمار ساباطی می‌گوید: «به امام صادق (علیه السلام) عرض کردم: شخصی می‌تواند تجارت کند، با این حال اگر خودش را اجیر [دیگری] سازد، به اندازه‌ای که خودش تجارت کند، به او داده می‌شود. (آیا این کار را انجام دهد؟) امام صادق (علیه السلام) فرمود: خودش را اجیر [دیگری] نکند؛ بلکه از خداوند بزرگ روزی طلب کند و دست به تجارت بزند؛ زیرا اگر اجیر [دیگری] شود، مانع روزی خود شده است.»

مصادر اصلی: الکافی، ج ۵، ص ۹۰ / تهذیب الأحکام، ج ۶، ص ۳۵۳ / الإستبصار، ج ۳، ص ۵۵ / من لا

یحضره الفقیه، ج ۳، ص ۱۷۴

(سند الفقیه: رَوَى مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو بْنِ أَبِي الْمُفْتَدِمِ عَنْ عَمَّارِ السَّاباطِيِّ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ...)

عوالي اللئالی، ج ۳، ص ۲۵۴

منابع دیگر: وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۲۳۹ / الوافی، ج ۱۷، ص ۱۴۸ / جامع أحادیث الشیعة، ج ۲۴، ص ۶۸

۲) روایات خاصی که علت کراهت اجیر شدن را بخاطر این دانسته که مقداری از آنچه را اجیر بدست

می‌آورد برای کارفرمایش خواهد بود (و این باعث کمتر شدن بهره او از کارش می‌گردد):

رَوَى عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُعْفِيُّ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ قَالَ: «مَنْ آجَرَ نَفْسَهُ فَقَدْ حَظَرَ عَلَيْهَا الرِّزْقَ وَ كَيْفَ لَا يَحْظُرُ عَلَيْهَا الرِّزْقُ وَ مَا أَصَابَ فَهُوَ لِرَبِّ آجَرَهُ.»

امام باقر (علیه السلام): «کسی که خود را اجیر [دیگری] کند، مانع روزی خود شده است. چگونه مانع روزی خود نشده و حال آن که دسترنجش از آن کارفرمایی است که او را اجیر خود کرده است؟!»

مصدر اصلی: من لا يحضره الفقيه، ج ۳، ص ۱۷۴

منابع دیگر: وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۲۳۹ / الوافی، ج ۱۷، ص ۱۴۷ / جامع احادیث الشیعة، ج ۲۴، ص ۶۸

مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ بْنِ بَزِيْعٍ عَنْ مُنْصُورِ بْنِ يُونُسَ عَنِ الْمُفْضَلِ بْنِ عُمَرَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ: «مَنْ آجَرَ نَفْسَهُ فَقَدْ حَظَرَ عَلَى نَفْسِهِ الرِّزْقَ.» وَ فِي رِوَايَةٍ أُخْرَى: «وَ كَيْفَ لَا يَحْظُرُهُ وَ مَا أَصَابَ فِيهِ فَهُوَ لِرَبِّهِ الَّذِي آجَرَهُ؟!»

امام صادق علیه السلام: «کسی که خود را اجیر [دیگری] کند، مانع روزی خود شده است.» و در روایتی دیگر آمده است: «چگونه مانع روزی خود نشده و حال آن که دسترنجش از آن کارفرمایی است که او را اجیر خود کرده است؟!»

مصدر اصلی: الکافی، ج ۵، ص ۹۰

منابع دیگر: وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۲۳۸ / الوافی، ج ۱۷، ص ۱۴۷ / جامع احادیث الشیعة، ج ۲۴، ص ۶۸

۳) روایتی که اجیرشدن را بالنسبه به تجارت ناپسند و کم ارزش‌تر معرفی کرده است (چون با اجیر شدن و ترک تجارت، روزی کمتری -نسبت به تجارت- به او خواهد رسید):

رُوي: «أَنَّ التَّجَارَةَ أَفْضَلُ مِنَ الْإِجَارَةِ، وَ أَنَّ مَنْ آجَرَ نَفْسَهُ فَقَدْ حَظَرَ عَلَيْهَا الرِّزْقَ.»

روایت شده که: «تجارت بافضیلت‌تر از اجیرشدن است، و هرکس خود را اجیر دیگری کند مانع روزی خود شده است.»

هدایة الأمة إلى أحكام الأئمة (شیخ حرّ عاملی)، ج ۶، ص ۲۶

علامه حلی (ره) نیز به این نکته اشاره فرموده‌اند:

«... فَإِنَّ التَّجَارَةَ أَوْلَى، لَمَا فِيهَا مِنْ تَوْسِعَةِ الرِّزْقِ، وَ قَدْ نَبَّهَ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي الْخَبَرِ عَلَيْهِ. وَ لِأَنَّهُ قَدْ رَوَى «أَنَّ الرِّزْقَ قَسَمَ عَشْرَةَ أَجْزَاءٍ، تِسْعَةٌ أَجْزَاءٍ مِنْهَا فِي التَّجَارَةِ، وَ الْبَاقِي فِي سَائِرِ الْأَجْزَاءِ.»

«... تجارت بر اجیر شدن اولویت دارد؛ چون در تجارت توسعه رزق وجود دارد، و در روایات بر این مطلب اشاره شده است، و همچنین در روایت آمده که: "رزق به ۱۰ جزء تقسیم می‌شود که ۹ جزء آن در تجارت است و بقیه اجزاء رزق در بقیه کارهاست!"»

تذكرة الفقهاء (ط-الحديثه)، ج ۱۲، ص ۱۸۳

یا در جایی دیگر می‌فرماید: «لأنه للكرهية حيث يمتنع به من التجارة و هي ابرك و الاخبار في ذلك كثيرة»

« [نهی از اجیر شدن در روایات،] بخاطر کراهت آن است؛ چون تجارت (نسبت به اجیر شدن) با برکت‌تر است و اگر کسی اجیر شود از تجارت باز می‌ماند. و روایات در این باره (برکت زیاد تجارت) بسیار است.»

تذكرة الفقهاء (ط-القدیمة)، ص ۲۹۰

روایات عام:

۱) روایات عام در مورد اینکه اختیار خود را به دست دیگری ندهید.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِيسَى، عَنْ أَبِي الْحَسَنِ الْأَوَّلِ قَالَ سَمِعْتَهُ يَقُولُ لِرَجُلٍ: «لَا تُمَكِّنِ النَّاسَ مِنْ قِيَادِكَ فَتَذَلَّ.»

امام کاظم (علیه السلام) که به مردی فرمود: «زمام اختیار خودت را به دست مردم مسپار، که ذلیل می‌شوی.»

مصدر اصلی: قرب الإسناد، ص ۳۰۹

منابع دیگر: بحار الأنوار، ج ۷۲، ص ۳۹۴

عَنْهُ (أى: مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى) عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِيسَى قَالَ: حَضَرْتُ أَبَا الْحَسَنِ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَ قَالَ لَهُ رَجُلٌ: أَوْصِنِي - «احْفَظْ لِسَانَكَ تَعَزَّ، وَ لَا تُمَكِّنِ النَّاسَ مِنْ قِيَادِكَ فَتَذَلَّ رَقَبَتُكَ.»

امام کاظم علیه السلام - خطاب به مردی که عرض کرد: به من سفارشی فرماید - فرمود: زبانت را نگه دار تا عزیز گردی و زمام اختیار خودت را به دست مردم مسپار، که ذلیل می‌شوی. (به عبارت دیگر: ... افسار خود را بدیگران نده که ذلیل می‌شوی. (ترجمه موسوی تهرانی))

مصدر اصلی: الکافی، ج ۲، ص ۱۱۳

منابع دیگر: وسائل الشیعة، ج ۱۲، ص ۱۹۰ / الوافی، ج ۴، ص ۴۵۰ / بحار الأنوار، ج ۶۸، ص ۲۹۶

علامه مجلسی (ره) در معنای این روایت اینچنین می‌فرماید:

«القیاد ککتاب جبل تقاد به الدابة و تمکین الناس من القیاد کنایة عن تسلطهم و إعطاء حجة لهم علی ایذائه و إهاتته.»

« و قیاد بر وزن کتاب یعنی افساری که حیوان را با آن میکشند. و افسار خود را بدیگران دادن یعنی کاری بکند و بهانه‌ای بدست مردم بدهد که بر او مسلط شده و موجبات آزار و اذیت او را فراهم نمایند. (ترجمه موسوی تهرانی)»

بحار الأنوار، ج ۶۸، ص ۲۹۶

مرآة العقول، ج ۸، ص ۲۱۲

۲) روایتی که اشاره به این دارد که عزت خود را حفظ کن و تا آنجا که می‌توانی خودت مستقیماً روزی‌ات را بدست بیاور، و بین خود و خدا واسطه‌ای درکسب روزی قرار مده:
وَ قَالَ امیرالمومنین ع: فِي وَصِيَّتِهِ لَوْلَدِهِ الْحَسَنِ ع: «... وَإِنْ اسْتَطَعْتَ أَنْ لَا يَكُونَ بَيْنَكَ وَبَيْنَ اللَّهِ ذُو نِعْمَةٍ فَاَفْعَلْ فَإِنَّكَ (مُدْرِكٌ سَهْمَكَ وَ آخِذٌ قِسْمَكَ).»

مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ص ۶۸

کتاب علی (ع) الی ابنه الحسن (ع): «ای بنی! ... وَ أَجْمَلٌ فِي الْمُكْتَسَبِ فَإِنَّهُ رَبُّ طَلَبٍ قَدْ جَرَّ إِلَى حَرْبٍ وَ لَيْسَ كُلُّ طَالِبٍ بِنَاجٍ وَ كُلُّ مُجْمَلٍ بِمُحْتَاغٍ وَ أَكْرِمُ نَفْسِكَ عَنْ كُلِّ دَنِيَّةٍ وَ إِنْ سَاقَتْكَ إِلَى رَغْبَةٍ فَإِنَّكَ لَنْ تَعْتَاضَ بِمَا تَبَدَّلُ مِنْ نَفْسِكَ عَوْضًا وَ لَا تَكُنْ عَبْدَ غَيْرِكَ وَ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ حُرًّا وَ مَا خَيْرُ خَيْرٍ لَا يُنَالُ إِلَّا بِشَرٍّ وَ يُسَرُّ لَا يُنَالُ إِلَّا بِعُسْرِ وَ إِيَّاكَ أَنْ تُوجِفَ بِكَ مَطَايَا الطَّمَعِ فَتُورِدَكَ مَنَاهِلَ الْهَلَكَةِ وَ إِنْ

اسْتَطَعْتَ أَنْ لَا يَكُونَ بَيْنَكَ وَبَيْنَ اللَّهِ ذُو نِعْمَةٍ فَاَفْعَلْ فَإِنَّكَ مُدْرِكٌ قِسْمِكَ وَ آخِذٌ سَهْمِكَ وَإِنَّ الْيَسِيرَ مِنَ اللَّهِ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى أَكْثَرُ وَ أَعْظَمُ مِنَ الْكَثِيرِ مِنْ خَلْقِهِ وَ إِنْ كَانَ كُلُّ مِنْهُ ...»

امیرالمومنین (علیه السلام) به فرزندش امام حسن (علیه السلام): «پسر جانم!... در طلب معاش نیکو تلاش کن؛ چه بسا طلب که به نابودی سرمایه منجر شود؛ زیرا هر جوینده‌ای یابنده نیست و چنان نیست که هر کس در طلب نشتابد، نیازمند گردد. نفس خود را از هر آلودگی به فرومایگی، گرامی دار؛ هر چند تو را به آرزویت برساند؛ زیرا آنچه از وجود خویش مایه می‌گذاری عوض ندارد. بنده دیگری مباش که خدایت تو را آزاد آفریده است. نیکی‌ای که جز به بدی به دست نیاید و آسایشی که جز با سختی و خواری حاصل نشود؛ کسی چه فایده‌ای از آنها دیده است؟! مبادا مرکبهای آزمندی (طمع) تو را بدوانند و به پرتگاه‌های هلاکت اندازند. اگر توانی صاحب نعمتی را میان خود و خدای قرار ندهی، چنان کن؛ زیرا تو نصیب خویش را خواهی یافت و سهم خود را بر خواهی گرفت. آن اندک نعمتی که از جانب خدای تبارک و تعالی به تو رسد بیشتر و بزرگتر از بسیاری است که از آفریدگانش رسد؛ هر چند همه نعمتها از اوست...» (ترجمه حسن زاده)

تحف العقول، ص ۷۸

نهج البلاغة (للصبي صالح)، نامه ۳۱، ص ۴۰۲

۳) و در آخر شاید بتوان اجیرنشدن برای دیگران را مصداقی از روایات توصیه‌کننده به «الیاس عمّا فی ایدی الناس» دانست (که بسیار در روایات توصیه شده و خلاف آن ناپسند شمرده شده است):
 مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيْسَى عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: «شَرَفُ الْمُؤْمِنِ قِيَامُ اللَّيْلِ وَ عِزُّهُ اسْتِغْنَاؤُهُ عَنِ النَّاسِ.»
 امام صادق (علیه السلام): «شرافت مومن در نماز شب و عزّت او در بی‌نیازی‌اش از مردم است.»

الكافي، ج ۲، ص ۱۴۸

أَزْوِي عَنِ الْعَالِمِ ع أَنَّهُ قَالَ: «الْيَأْسُ مِمَّا فِي أَيْدِي النَّاسِ عِزُّ الْمُؤْمِنِ فِي دِينِهِ وَ مُرُوءَتُهُ فِي نَفْسِهِ وَ شَرَفُهُ فِي دُنْيَاهُ وَ عَظَمَتُهُ فِي أَعْيُنِ النَّاسِ وَ جَلَالَتُهُ فِي عَشِيرَتِهِ وَ مَهَابَتُهُ عِنْدَ عِيَالِهِ وَ هُوَ أَغْنَى النَّاسِ عِنْدَ نَفْسِهِ وَ عِنْدَ جَمِيعِ النَّاسِ.»

امام رضا (علیه السلام): «بی‌نیازی از مردم عزّت مومن در دینش، و مرّوت و مردانگی‌اش در نفسش، و شرافتش در دنیا، و عظمتش در چشم مردم، و بزرگی‌اش در فامیل، و هیبتش در نزد خانواده‌اش است. و او بی‌نیازترین مردم در نفسش و در نزد تمام مردم است.»

فقه‌الرضا(ع)، ص ۳۶۷

وَ تَزْوِي «سَخَاءُ النَّفْسِ عَمَّا فِي أَيْدِي النَّاسِ أَكْثَرُ مِنْ سَخَاءِ الْبَدَلِ.»

«سخاوت داشتنِ نفس انسان (بی‌رغبتی او) از آنچه در دست مردم است بیشتر (و یا بافضیلت تر) است از سخاوت داشتن در بذل و بخشش.»

فقه‌الرضا(ع)، ص ۳۶۷

غررالحکم، ص ۲۳۱ (لأفضل بدل أكثر)

بحار الأنوار، ج ۷۲، ص ۱۰۸

البته این مطلب هم در این باره قابل ذکر است که:

وَ اعْلَمَنَّ أَنَّ بَعْضَ الْعُلَمَاءِ سَمِعَ رَجُلًا يَدْعُو اللَّهَ أَنْ يُغْنِيَهُ عَنِ النَّاسِ فَقَالَ إِنَّ النَّاسَ لَا يَسْتَعْنُونَ عَنِ النَّاسِ وَ لَكِنْ أَعْنَاكَ اللَّهُ عَنْ دُنَاءِ النَّاسِ.

«بدان که برخی از علماء از مردی شنیدند که از خداوند درخواست می‌کرد که او را از مردم بی‌نیاز کند؛ پس آن عالم [به آن مرد] گفت: مردم از یکدیگر بی‌نیاز نمی‌شوند؛ و لکن [از] خداوند [بخواه که] تو را از مردم پست بی‌نیاز کند.»

الفقه المنسوب إلى الإمام الرضا عليه السلام، ص ۳۶۷

برای مشاهده روایات فراوان در این مورد می‌توان به منابع زیر مراجعه کرد:

الكافي، ج ۲، ص ۱۴۸ - بَابُ الْإِسْتِغْنَاءِ عَنِ النَّاسِ.

وسائل الشيعة، ج ۹، ص ۴۴۸ - بَابُ اسْتِحْبَابِ الْإِسْتِغْنَاءِ عَنِ النَّاسِ وَ تَرْكِ طَلَبِ الْحَوَائِجِ مِنْهُمْ وَ الْيَأْسِ مِمَّا فِي أَيْدِيهِمْ.

بحار الأنوار، ج ۷۲، ص ۱۰۵ - باب غنى النفس و الاستغناء عن الناس و اليأس عنهم.

الفقه المنسوب إلى الإمام الرضا عليه السلام (فقه‌الرضا(ع))، ص ۳۶۷ - باب اليأس مما في أيدي الناس.

علامه مجلسی (ره) یکی از علل کراهت داشتن اجیرشدن را حقیرشدن انسان ذکر فرموده‌اند که اشاره به همین سه دسته از روایات عام - که ذکر شد - دارد:

ایشان در ذیل روایت ابی المقدام که درباره کراهت اجیرشدن است (رَوَى مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو بْنِ أَبِي الْمُقْدَامِ عَنْ عَمَّارِ السَّابَاطِيِّ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع: «الرَّجُلُ يَتَّجِرُ فَإِنْ هُوَ آجَرَ نَفْسَهُ أُعْطِيَ مَا يُصِيبُ فِي تِجَارَتِهِ فَقَالَ لَا يُؤَا جِرُ نَفْسَهُ وَ لَكِنْ يَسْتَرْزُقُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ وَ يَتَّجِرُ فَإِنَّهُ إِذَا آجَرَ نَفْسَهُ حَظَرَ عَلَى نَفْسِهِ الرَّزْقَ.») اینچنین می‌فرماید:

«و روی محمد بن عمرو بن ابی المقدام» فی القوی، ... و يدل علی کراهة الإجارة لما فیها من مهانة النفس...»

«این روایت قوی است ... و دلالت بر کراهت اجیرشدن می‌کند؛ چون اجیرشدن باعث حقیرشدن انسان می‌شود!...»

روضة المتقین، ج ۶، ص ۴۸۲

نکته پایانی:

آیه و روایاتی وجود دارد که اجیرشدن برای دیگران را جایز شمرده‌اند (مثل: داستان اجیر شدن حضرت موسی (ع) در سوره مبارکه قصص، آیات ۲۶ تا ۲۸ و یا برخی از روایات دیگر)؛ که اینها بخاطر شرایط خاص بوده است و یا لا اقل برای نشان دادن جواز و عدم حرمت اجیرشدن است. [۱] و نمی‌توان ادعای کرد که این آیه و روایات، دلالت بر جواز اجیرشدن و یا اجیرکردن مردم با هر شرایطی داشته باشد؛ مثل کاری که بنگاه‌های تجاری سرمایه‌داری انجام می‌دهند که مبنای اصلی بر تصمیم‌گیری‌های خود را بر اجیرکردن میلیون‌ها انسان قرار داده‌اند!! و اصل در سود اقتصادی خود را، در استخدام گرفتن مردم قرار داده‌اند!

[۱] برای مشاهده بحث‌های تفصیلی‌تر در این باره (حل تعارض روایات مجوزه و ناهیه از اجیرشدن) می‌توانید به منابع ذیل مراجعه بفرمایید:

الإستبصار (شیخ طوسی)، ج ۳، ص ۵۵

تهذیب الأحکام (شیخ طوسی)، ج ۶، ص ۳۵۳

تذكرة الفقهاء (ط-الحديثه) (علامه حلى)، ج ١٢، ص ١٨٣

روضه المتقين (علامه مجلسى)، ج ٦، ص ٤٨٢

ملاذ الأختيار في فهم تهذيب الأخبار (علامه مجلسى)، ج ١٠، ص ٣٢٤

الوافي (فيض كاشانى)، ج ١٧، ص ١٤٩

پیوست شماره ۱۲: برخی از کارکردهای آخرتی تنظیم روابط انسانی

وَ عَنْهُ (عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرِ الْجَمِيرِيِّ) عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلْوَانَ، عَنِ جَعْفَرِ، عَنِ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: «مَنْ أَطْعَمَ مُؤْمِنًا مِنْ جُوعٍ أَطْعَمَهُ اللَّهُ مِنْ ثَمَارِ الْجَنَّةِ، وَ مَنْ سَقَاهُ مِنْ ظَمًا سَقَاهُ اللَّهُ مِنَ الرَّحِيقِ الْمَخْتُومِ، وَ مَنْ كَسَاهُ ثَوْبًا لَمْ يَزَلْ فِي ضَمَانِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ مَا دَامَ عَلَى ذَلِكَ الْمُؤْمِنِ مِنْ ذَلِكَ الثَّوْبِ هُدْبَةً أَوْ سِلْكًا. وَ اللَّهُ لَقَضَاءَ حَاجَةِ الْمُؤْمِنِ خَيْرٌ مِنْ صِيَامِ شَهْرٍ وَ اعْتِكَافِهِ»

رسول خدا (صلی الله علیه و آله): هر که مؤمن گرسنه‌ای را خوراک دهد خدا از میوه‌های بهشت باو خوراند و هر که تشنه او را سیراب کند خدا از شراب سر بسته بهشت باو نوشاند و هر کس جامه بر او پوشد پیوسته در ضمانت خدا عز و جل است تا در آن جامه ریشه یا نخه باشد، بخدا که بر آوردن حاجت مؤمن بهتر است از روزه یک ماه با اعتکاف در آن.

قرب الإسناد، ص ۱۲۰ / مصادقة الإخوان، ص ۴۲

عوالي اللئالی، ج ۱، ص ۳۵۵

بحار الأنوار، ج ۷۱، ص ۲۸۵ / وسائل الشیعة، ج ۱۶، ص ۳۴۵

عَنْهُ (مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى) عَنِ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ مُعَمَّرِ بْنِ خَلَادٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا الْحَسَنِ ع يَقُولُ: إِنَّ لِلَّهِ عِبَادًا فِي الْأَرْضِ يَسْعَوْنَ فِي حَوَائِجِ النَّاسِ هُمْ الْأَمِنُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَ مَنْ أَدْخَلَ عَلَى مُؤْمِنٍ سُرُورًا فَفَرَّحَ اللَّهُ قَلْبَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

امام کاظم (علیه السلام): همانا برای خدا در زمین، بندگانی است که برای [بر آوردن] نیازهای مردم، می‌کوشند. اینها روز قیامت، در امان‌اند. و هر که به مؤمنی، شادی رساند، خدا روز قیامت، دلش را شاد می‌سازد.

الکافی، ج ۲، ص ۱۹۷ / مصادقة الإخوان (شیخ صدوق)، ص ۷۰

وسائل الشیعة، ج ۱۶، ص ۳۶۶ / بحار الأنوار، ج ۷۱، ص ۳۳۲

أَخْبَرَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الصَّلْتِ الْأَهْوَازِيِّ، قَالَ: أَخْبَرَنَا أَبُو الْعَبَّاسِ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ عُقْدَةَ الْحَافِظُ، قَالَ: أَخْبَرَنَا جَعْفَرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ خَالِدِ بْنِ أَبِي حَفْصِ، عَنِ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى الْمَدَنِيِّ قَالَ: سَمِعْتُ جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ (عَلَيْهِمَا السَّلَامُ) يَقُولُ: مَنْ كَانَ فِي حَاجَةِ أَخِيهِ الْمُؤْمِنِ الْمُسْلِمِ، كَانَ اللَّهُ فِي حَاجَتِهِ مَا كَانَ فِي حَاجَةِ أَخِيهِ.

امام صادق (علیه السلام): هر که در کار انجام حاجت برادر مؤمن خود باشد، خداوند در کار انجام حاجت او خواهد بود تا زمانی که او در کار حاجت برادرش است.

الأمالي (للطوسي)، ص ۹۷

وسائل الشیعة، ج ۱۶، ص ۳۶۷ / بحار الأنوار، ج ۷۱، ص ۲۸۶

عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِي جَمِيلَةَ عَنِ ابْنِ سِنَانٍ قَالَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ
اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: الْخَلْقُ عِيَالِي فَأَحْبُّهُمْ إِلَيَّ الْأَطْفَالُ بِهِمْ وَأَسْعَاهُمْ فِي حَوَائِجِهِمْ.

امام صادق علیه السلام: خداوند عز و جل فرموده است: مردم خانواده من هستند، پس، محبوبترین آنان نزد من کسانی هستند که با مردم مهربانتر و در راه برآوردن نیازهای آنان کوشاتر باشند.

الکافی، ج ۲، ص ۱۹۹

وسائل الشیعة، ج ۱۶، ص ۳۶۷ / بحار الأنوار، ج ۷۱، ص ۳۳۶ / الجواهر السنیه فی الأحادیث

القدسیه، ص ۶۶۱

حَدَّثَنَا الشَّيْخُ الْفَقِيهُ أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ بْنِ الْحُسَيْنِ بْنِ مُوسَى بْنِ بَابُوَيْهِ الْقُمِّيُّ قَالَ حَدَّثَنَا أَبِي
رِضْوَانُ اللَّهِ عَلَيْهِ قَالَ حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ
الْوَاسِطِيِّ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ رَبِيعٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِي الْأَعَزِّ النَّحَّاسِ قَالَ سَمِعْتُ الصَّادِقَ
جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ ع يَقُولُ: قَضَاءُ حَاجَةِ الْمُؤْمِنِ أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ حِجَّةٍ مُتَقَبَّلَةٍ بِمَنَاسِكِهَا وَعَتَقِ أَلْفِ رَقَبَةٍ
لِوَجْهِ اللَّهِ وَحُمْلَانِ أَلْفِ فَرَسٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِسُرْجِهَا وَلُجْمِهَا.

امام صادق (علیه السلام): برآوردن حاجت مؤمن برتر است از هزار حج مقبول با همه آدابش و از آزاد کردن هزار بنده برای رضای خدا، و پیشکش هزار است در راه خدا با زینتها و دهانه‌های آنها.

الأمالی (للصدوق)، ص ۲۳۷ / روضة الواعظین، ج ۲، ص ۲۹۲ / مشکاة الأنوار، ص ۷۷

بحار الأنوار، ج ۷۱، ص ۲۸۵ / وسائل الشیعة، ج ۱۶، ص ۳۶۴

عَنْهُ (عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ) عَنْ أَبِيهِ عَنْ خَلْفِ بْنِ حَمَّادٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ
عَنْ أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنْ سَعَى فِي حَاجَةِ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ فَأَجْتَهَدَ فِيهَا فَأَجْرِي اللَّهُ عَلَى
يَدَيْهِ قَضَاءَهَا كَتَبَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُ حِجَّةً وَ عُمْرَةً وَ اعْتِكَافَ شَهْرَيْنِ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَ صِيَامَهُمَا وَ
إِنْ اجْتَهَدَ فِيهَا وَ لَمْ يُجْرِ اللَّهُ قَضَاءَهَا عَلَى يَدَيْهِ كَتَبَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُ حِجَّةً وَ عُمْرَةً.

امام صادق (علیه السلام): کسی که برای برآوردن حاجت (و نیاز و خواهش) برادر مسلمان خود تلاش کند، و خدا آن حاجت را به دست او برآورده سازد، ثواب يك حج و يك عمره و دو ماه اعتكاف با روزه در مسجد الحرام برای او می‌نویسد؛ و اگر در باره آن حاجت تلاش کند، و خداوند آن خواسته را به دست تلاش‌کننده برآورده نسازد، باز برای او (که تلاش خود را کرده است)، ثواب يك حج و يك عمره خواهد نوشت.

الکافی، ج ۲، ص ۱۹۸

وسائل الشیعة، ج ۱۶، ص ۳۶۹ / بحار الأنوار، ج ۷۱، ص ۳۳۴ / الوافی، ج ۵، ص ۶۶۷

عَنْهُ (مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى) عَنْ أَحْمَدَ عَنْ عُنْمَانَ بْنِ عِيسَى عَنْ رَجُلٍ عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ الْحَدَّاءِ قَالَ قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ مَنْ مَشَى فِي حَاجَةِ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ أَظَلَّهُ اللَّهُ بِخَمْسَةِ وَ سَبْعِينَ أَلْفَ مَلَكٍ وَ لَمْ يَرْفَعْ قَدَمًا إِلَّا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ حَسَنَةً وَ حَطَّ عَنْهُ بِهَا سَيِّئَةً وَ يَرْفَعُ لَهُ بِهَا دَرَجَةً فَإِذَا فَرَعَ مِنْ حَاجَتِهِ كَتَبَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ لَهُ بِهَا أَجْرَ حَاجٍ وَ مُعْتَمِرٍ .

امام باقر (علیه السلام): هر که روانه شود در باره حاجت برادر مسلمانش خدا او را در سایه هفتاد و پنج هزار فرشته نهد، و گامی بر ندارد خیر که خدا برایش حسنه‌ای نویسد، و سیئه فرود کند، و درجه‌ای برایش بدارد و چون از برآوردن حاجت برادرش فارغ شود خدا عز و جل پاداش آن ثواب حج گزار و عمره پرداز نویسد.

الکافی، ج ۲، ص ۱۹۷ / مصادقة الإخوان (شیخ صدوق)، ص ۶۸
بحار الأنوار، ج ۷۱، ص ۳۳۲ / وسائل الشیعة، ج ۱۶، ص ۳۶۶

عَنْهُ (مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى) عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا عَنْ صَفْوَانَ الْجَمَّالِ قَالَ: كُنْتُ جَالِسًا مَعَ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عِ إِذْ دَخَلَ عَلَيْهِ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ يُقَالُ لَهُ مَيْمُونٌ فَشَكَا إِلَيْهِ تَعَدُّرَ الْكِرَاءِ عَلَيْهِ. فَقَالَ لِي قُمْ فَأَعِنُ أَحَاكَ فَقُمْتُ مَعَهُ فَيَسَّرَ اللَّهُ كِرَاهُ فَرَجَعْتُ إِلَى مَجْلِسِي فَقَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع مَا صَنَعْتَ فِي حَاجَةِ أَخِيكَ فَقُلْتُ قَضَاهَا اللَّهُ بِأَبِي أَنْتَ وَ أُمِّي! فَقَالَ: أَمَا إِنَّكَ أَنْ تُعِينَ أَحَاكَ الْمُسْلِمَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ طَوَافِ أَسْبُوعٍ بِالْبَيْتِ مُبْتَدِنًا. ثُمَّ قَالَ إِنَّ رَجُلًا أَتَى الْحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ ع فَقَالَ بِأَبِي أَنْتَ وَ أُمِّي أَعْنِي عَلَى قَضَاءِ حَاجَةٍ فَأَتَقَلَّ وَ قَامَ مَعَهُ فَمَرَّ عَلَى الْحُسَيْنِ ع وَ هُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي فَقَالَ ع أَيْنَ كُنْتَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ تَسْتَعِينُهُ عَلَى حَاجَتِكَ قَالَ قَدْ فَعَلْتُ بِأَبِي أَنْتَ وَ أُمِّي فَذَكَرَ أَنَّهُ مُعْتَكِفٌ فَقَالَ لَهُ أَمَا إِنَّهُ لَوْ أَعَانَكَ كَانَ خَيْرًا لَهُ مِنْ اِعْتِكَافِهِ شَهْرًا.

به نقل از صفوان جمالی: خدمت امام صادق علیه السلام نشسته بودم که مردی از اهالی مکه به نام «میمون»، وارد شد و از نداشتن کرایه به ایشان شکایت کرد. امام علیه السلام به من فرمود: «برخیز و به برادرت کمک کن». من با او رفتم تا آن که خداوند، کرایه او را فراهم ساخت. سپس به جای خود برگشتم. امام صادق علیه السلام فرمود: «با حاجت برادرت چه کردی؟». گفتم: پدر و مادرم به فدایت! خداوند، رفع حاجت کرد. فرمود: «بدان که کمک کردن تو به برادر مسلمان، نزد من محبوب‌تر از یک هفته (هفت بار) طواف مستحبی به گرد کعبه است. سپس فرمود: مردی نزد حسن بن علی (ع) آمد و گفت: پدر و مادرم بقریانت مرا در برآوردن حاجتی یاری کن و آن حضرت از جا بلند شد و همراه او شد و بر حسین (ع) گذشت که در نماز ایستاده بود و آن حضرت بان مرد گفت: در کجا بودی که از ابی عبد الله برای حاجت خود یاری خواهی؟ گفت: پدر و مادرم بقریانت من این کار

کردم و او یادآور شد من در اعتکافم، آن حضرت فرمود: آگاه باش اگر تو را یاری کرده بود بهتر بود
برایش از اعتکاف يك ماه.

الكافي، ج ۲، ص ۱۹۸ / مصادقة الإخوان، ص ۷۰

وسائل الشيعة، ج ۱۶، ص ۳۷۰ / بحار الأنوار، ج ۷۱، ص ۳۳۵ / الوافي، ج ۵، ص ۶۶۷

پیوست شماره ۱۳: برخی از غذاهای شادی آفرین در آیات و روایات

۱/۱. کدو:

و بِهَذَا الْإِسْنَادِ [حَدَّثَنَا أَبُو الْحَسَنِ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الشَّاهِ الْفَقِيهَ الْمَرْوَزِيَّ بِمَرْوَرُودَ فِي دَارِهِ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ النَّيْسَابُورِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو الْقَاسِمِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَامِرِ بْنِ سُلَيْمَانَ الطَّائِيَّ بِالْبَصْرَةِ قَالَ حَدَّثَنَا أَبِي فِي سَنَةِ سِتِّينَ وَ مِائَتَيْنِ قَالَ حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ مُوسَى الرَّضَاعِ سَنَةَ أَرْبَعٍ وَ تِسْعِينَ وَ مِائَةٍ وَ حَدَّثَنَا أَبُو مَنْصُورٍ أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ بَكْرِ الْخُورِيِّ بِنَيْسَابُورَ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ هَازُونَ بْنِ مُحَمَّدٍ الْخُورِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادِ الْفَقِيهَ الْخُورِيِّ بِنَيْسَابُورَ قَالَ حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْهَرَوِيُّ الشَّيْبَانِيُّ عَنِ الرَّضَا عَلِيِّ بْنِ مُوسَى ع وَ حَدَّثَنِي أَبُو عَبْدِ اللَّهِ الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْأَشْنَانِيُّ الرَّازِيُّ الْعَدْلُ بِبَلْخِ قَالَ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مَهْرُويه الْقَرْوِينِيُّ عَنْ دَاوُدَ بْنِ سُلَيْمَانَ الْقَرَاءِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُوسَى الرَّضَاعِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي مُوسَى بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ ع قَالَ حَدَّثَنِي [حَدَّثَنِي] أَسْمَاءُ بِنْتُ عُمَيْسٍ قَالَتْ حَدَّثَنِي فَاطِمَةُ [قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص إِذَا طَبَخْتُمْ فَأَكْتُرُوا الْقُرْعَ فَإِنَّهُ يَسِّرُ الْقَلْبَ الْحَزِينَ .

مصادر اصلی: عیون أخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص ۳۶ / صحیفه الإمام الرضا علیه السلام، ص ۵۴ /

الدعوات (للراوندي)، ص ۱۴۸ / مکارم الأخلاق، ص ۱۷۷

منابع دیگر: وسائل الشیعة، ج ۲۵، ص ۲۴ / بحار الأنوار، ج ۶۳، ص ۲۲۵ / مستدرک الوسائل، ج ۱۶، ص ۴۲۵

۱/۲. انگور (خصوصاً سیاه):

عَنْهُ (عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ) عَنِ الْقَاسِمِ الرَّيَّاتِ عَنْ أَبَانَ بْنِ عُمَانَ عَنْ مُوسَى بْنِ الْعَلَاءِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ: لَمَّا حَسَرَ الْمَاءُ عَنْ عِظَامِ الْمَوْتَى فَرَأَى ذَلِكَ نُوحٌ عليه السلام جَزَعًا جَزَعًا شَدِيدًا وَ اغْتَمَّ لِذَلِكَ فَأَوْحَى اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ إِلَيْهِ هَذَا عَمَلُكَ بِنَفْسِكَ أَنْتَ دَعَوْتَ عَلَيْهِمْ فَقَالَ يَا رَبِّ إِنِّي اسْتَغْفِرُكَ وَ أَتُوبُ إِلَيْكَ فَأَوْحَى اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ إِلَيْهِ أَنْ كُلِ الْعِنَبَ الْأَسْوَدَ لِيُذْهَبَ عَمُّكَ؛

امام صادق عليه السلام: هنگامی که آب از استخوان‌های مردگان کنار رفت، نوح از دیدن آن، بسیار غمناک شد. پس خداوند متعال به او وحی کرد: «این، کاری است که خود با خویش کرده‌ای! تو خود، آنان را نفرین کردی!». گفت: پروردگارا! من از تو آمرزش می‌طلبم و به درگاه تو، توبه می‌کنم. سپس خداوند متعال به او وحی فرستاد: «انگور سیاه بخور تا اندوهت از میان برود.

مصادر اصلی: المحاسن، ج ۲، ص ۵۴۸ / الکافی، ج ۶، ص ۳۵۰ / مکارم الأخلاق، ص ۱۷۴
 منابع دیگر: الوافی، ج ۱۹، ص ۳۸۳ / وسائل الشیعة، ج ۲۵، ص ۱۵۰

عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ بَكْرِ بْنِ صَالِحٍ رَفَعَهُ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ قَالَ: شَكَأ نَبِيٌّ مِنْ
 الْأَنْبِيَاءِ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ الْغَمَّ فَأَمَرَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بِأَكْلِ الْعِنَبِ.

امام صادق علیه السلام: یکی از پیامبران، از دچار شدن به اندوه، به خداوند شکوه کرد. خداوند، او را
 به خوردن انگور فرمان داد.

مصادر اصلی: الکافی، ج ۶، ص ۳۵۱ / مکارم الأخلاق، ص ۱۷۴
 منابع دیگر: وسائل الشیعة، ج ۲۵، ص ۱۵۰ / بحار الأنوار، ج ۱۴، ص ۴۶۰ / طب الأئمة عليهم السلام (للشبر)،
 ص ۱۵۳

۱/۳. خوردن کُندر:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: عَلَيْكُمْ بِاللَّبَانِ فَإِنَّهُ يَمْسَحُ الْحُزْنَ عَنِ الْقَلْبِ كَمَا يَمَسَحُ وَيُدَكِّي الْعِرْقَ عَنِ الْجَبِينِ وَ
 يَشُدُّ الظَّهْرَ وَيَزِيدُ الْعُقْلَ وَيُدَكِّي الذَّهْنَ وَيَجْلُو البَصَرَ وَيُذْهِبُ النَّسِيَانَ؛

پیامبر خدا ﷺ: بر شما باد کُندر؛ زیرا آن سان که عرق از پیشانی پاک می‌شود، اندوه را از دل می‌برد و
 پشت را محکم می‌کند و خرد را فزونی می‌بخشد و ذهن را جلا می‌دهد و دیده را نور می‌بخشد و
 فراموشی را می‌زداید.

بحار الأنوار، ج ۷۳، ص ۳۲۱ / مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل ج ۱۶، ص ۳۷۴

۱/۴. روغن زیتون:

بِإِسْنَادِهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: عَلَيْكُمْ بِالزَّيْتِ فَإِنَّهُ يَكْشِفُ الْمِرَّةَ وَيُذْهِبُ بِالْبَلْغَمِ وَيَشُدُّ الْعَصَبَ وَ
 يُحْسِنُ الْخُلُقَ وَيُطَيِّبُ النَّفْسَ وَيُذْهِبُ بِالْهَمِّ؛

پیامبر خدا ﷺ: بر شما باد روغن زیتون؛ زیرا تلخه را می‌زداید، بلغم را می‌برد، پی را استحکام
 می‌بخشد، بیماری مزمن را از میان بر می‌دارد، خوی را خوش می‌سازد، دل را پیراسته می‌دارد و اندوه
 را می‌برد.

مصادر اصلی: صحیفة الإمام الرضا ﷺ، ص ۵۳ / عیون أخبار الرضا ﷺ، ج ۲، ص ۳۵ / مکارم الأخلاق، ص ۱۹۰
 منابع دیگر: وسائل الشیعة، ج ۲۵، ص ۲۳ / بحار الأنوار، ج ۶۳، ص ۱۷۹ / مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، ج ۱۶، ص ۳۶۵

۱/۵. هلیم:

عَنْهُ عَنْ مُعَلَّى بْنِ مُحَمَّدٍ الْبَصْرِيِّ عَنْ بَسْطَامِ بْنِ مُرَّةَ الْفَارِسِيِّ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ يَزِيدَ الْفَارِسِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مَعْرُوفٍ عَنْ صَالِحِ بْنِ رَزِينٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عليه السلام: عَلَيْكُمْ بِالْهَرِيْسَةِ فَإِنَّهَا تُشِطُّ لِلْعِبَادَةِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا وَ هِيَ الْمَائِدَةُ الَّتِي أَنْزَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ؛
 امام علی عليه السلام می فرماید: بر شما باد به خوردن هلیم؛ زیرا نشاط چهل روزه در عبادت می آورد و آن غذایی است که بر پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نازل شده است.

مصادر اصلی: المحاسن، ج ۲، ص ۴۰۴ / کافی ج ۱۲، ص ۴۵۰

منابع دیگر: الوافی، ج ۱۹، ص ۳۱۱ . وسائل الشیعة، ج ۲۵، ص ۶۹

۱/۶. خوردن گوشت کبک:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله مَنْ اشْتَكَى فُؤَادَهُ وَ كَثُرَ غَمُّهُ فَلْيَأْكُلْ لَحْمَ الدَّرَاجِ؛

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر کس دلش دردمند و اندوهش بسیار است، گوشت دراج بخورد.

مصادر اصلی: مکارم الأخلاق، ص ۱۶۱ / طب الأئمة عليهم السلام (للشبر)، ص ۱۲۲

منابع دیگر: بحار الأنوار، ج ۶۳، ص ۷۵

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ إِذَا وَجَدَ أَحَدُكُمْ غَمًّا أَوْ كَرْبًا لَا يَدْرِي مَا سَبَبُهُ فَلْيَأْكُلْ لَحْمَ الدَّرَاجِ فَإِنَّهُ يَسْكُنُ عَنْهُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ؛ امام صادق عليه السلام: هر گاه کسی از شما، به اندوه یا گرفتاری ای دچار گردد که سببش را نمی داند، گوشت کبکنجیر بخورد. در این صورت، به خواست خدا، اندوه و گرفتاری اش، تسکین خواهند یافت.

مصدر اصلی: مکارم الأخلاق، ص ۱۶۱

منابع دیگر: بحار الأنوار، ج ۶۳، ص ۷۵ / طب الأئمة عليهم السلام، ص ۱۲۲

۱/۷. غسل:

حَدَّثَنَا أَبُو الْحَسَنِ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الشَّاهِ الْفَقِيهِيُّ الْمَرْوَزِيُّ بِمَرْوَرُودَ فِي دَارِهِ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ النَّيْسَابُورِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو الْقَاسِمِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَامِرِ بْنِ سُلَيْمَانَ الطَّائِيُّ بِالْبَصْرَةِ قَالَ حَدَّثَنَا أَبِي فِي سَنَةِ سِتِّينَ وَ مِائَتَيْنِ قَالَ حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ مُوسَى الرَّضَاعِ سَنَةَ أَرْبَعٍ وَ تِسْعِينَ

وَ مِائَةٌ وَ حَدَّثَنَا أَبُو مَنْصُورٍ أَحْمَدُ بْنُ إِبرَاهِيمَ بْنِ بَكْرِ الْخُورِيِّ بْنِ سَابُورَ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ إِبرَاهِيمُ بْنُ هَارُونَ بْنِ مُحَمَّدٍ الْخُورِيِّ قَالَ حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ زِيَادِ الْفَقِيهِ الْخُورِيِّ بْنِ سَابُورَ قَالَ حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْهَرَوِيُّ الشَّيْبَانِيُّ عَنِ الرَّضَا عَلِيِّ بْنِ مُوسَى عليه السلام وَ حَدَّثَنِي أَبُو عَبْدِ اللَّهِ الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْأَشْنَانِيُّ الرَّازِيُّ الْعَدْلُ بِيْلَخٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ مَهْرَوَيْهِ الْقُرُوبِيُّ عَنْ دَاوُدَ بْنِ سُلَيْمَانَ الْفَرَّاءِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُوسَى الرَّضَا عليه السلام قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي مُوسَى بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عليه السلام: ... وَ الْعَسَلُ نُشْرَةٌ ...
امام علی عليه السلام میفرماید: عسل نشاط آفرین است.

مصدر اصلی: عیون أخبار الرضا عليه السلام، ج ۲، ص ۲۵ / نهج البلاغة (للصّحیحی صالح) ص ۵۴۶

منابع دیگر: بحار الأنوار، ج ۶۳، ص ۲۹۱

۱/۸. مویز (کشمش):

حَدَّثَنَا أَبُو مَنْصُورٍ أَحْمَدُ بْنُ إِبرَاهِيمَ بْنِ بَكْرِ الْخُوزِيِّ قَالَ حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَغْدَادِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو الْقَاسِمِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ الطَّائِيَّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ مُوسَى الرَّضَا عَنْ أَبِيهِ عَنْ آبَائِهِ عَنْ عَلِيِّ عليه السلام قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وآله عَلَيْكُمْ بِالزَّيْبِ فَإِنَّهُ يَكْشِفُ الْمِرَّةَ وَ يَذْهَبُ بِالْبُلْغَمِ وَ يَشُدُّ الْعَصَبَ وَ يَذْهَبُ بِالْإِعْيَاءِ وَ يُحَسِّنُ الْخُلُقَ وَ يُطَيِّبُ النَّفْسَ وَ يَذْهَبُ بِالْغَمِّ؛
پیامبر خدا صلى الله عليه وآله: بر شما باد مویز؛ چرا که تلخه را می‌زداید، بلغم را می‌برد، پی را استحکام می‌بخشد، رنجیدگی را از میان برمی‌دارد، خلق و خور را خوش می‌سازد، دل را پاک می‌کند و اندوه را می‌برد.

مصدر اصلی: الخصال، ج ۲، ص ۳۴۴

منابع دیگر: وسائل الشیعة، ج ۲۵، ص ۱۵۲ / بحار الأنوار، ج ۶۳، ص ۱۵۱

۱/۹. تلبنه:

مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيْسَى عَنْ عَلِيِّ بْنِ حَدِيدٍ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: إِنَّ التَّلْبِينَ يَجْلُو الْقَلْبَ الْحَزِينَ كَمَا تَجْلُو الْأَصَابِعُ الْعَرَقَ مِنَ الْجَبِينِ.

امام صادق علیه السلام: تلبننه،^{۱۳۸} غم را از دلِ غمگین می زداید، همچنان که انگشتان، عرق را از پیشانی کنار می زنند.

مصادر اصلي: الكافي ج ۶ ص ۳۲۰ / المحاسن ج ۲ ص ۴۰۵

منابع دیگر: بحار الانوار ج ۶۳ ص ۹۶ / وسائل الشيعة ج ۲۵ ص ۷۱ / الوافي ج ۱۹ ص ۳۵۳

رسول الله ﷺ: التلبننة مُجَمَّةٌ لِفُؤَادِ الْمَرِيضِ، تَذْهَبُ بِبَعْضِ الْحُزَنِ؛ پیامبر ﷺ فرمود: تلبننه، قلب بیمار را قوت [و نشاط] می بخشد و بخشی از اندوه او را برطرف می سازد.

صحيح البخاري، ج ۵، ص ۲۱۵۴، ح ۵۳۶۵ و ص ۲۰۶۷، ح ۵۱۰۱ / صحيح مسلم، ج ۴، ص ۱۷۳۶، ح ۲۲۱۶ / السنن الكبرى، ج ۹، ص ۵۸۱، ح ۱۹۵۷۳ / المعجم الأوسط، ج ۹، ص ۱۹، ح ۹۰۰۱ / الفردوس، ج ۲، ص ۷۶، ح ۲۴۲۶ کلها عن عائشة.

۱/۱۰. گوشت:

رسول الله ﷺ: إِنَّ لِلْقَلْبِ فَرَحَةً عِنْدَ أَكْلِ اللَّحْمِ؛

پیامبر خدا ﷺ فرمود: هنگام خوردن گوشت، قلب را شادی ای است.

كنز العمال: ج ۱۵ ص ۲۸۲ ح ۴۱۰۰۶ نقلاً عن شعب الإيمان عن سلمان.

۱/۱۱. سرکه:

عَنْهُ عَنِ ابْنِ مَجْبُوبٍ عَنْ رِفَاعَةَ وَ أَحْمَدَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ فَضَالَةَ عَنْ رِفَاعَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ الْخَلُّ يُسِّرُ الْقَلْبَ؛

امام صادق ﷺ فرمود: سرکه، قلب را شاداب می کند.

المحاسن، ج ۲، ص ۴۸۷

۱۳۸. ارجاع پرورشی: التلبننة و التلبنين: حساء يعمل من دقيق أو نخالة، و ربما جعل فيها عسل، سميت به تشبيهاً باللبن. لبياضها و رقتها.

النهاية في غريب الحديث و الاثر، ج ۴، ص ۲۲۹

التلبنين - [لبن]: شوربا یا غذائی که از سیوس و شیر و عسل تهیه کنند.

التلبننة - [لبن]: مترادف (التلبنين) است.

فرهنگ ابجدي عربي فارسي، ص ۲۵۴

۱/۱۲. اسپند:

أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنِي مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ أَبِيهِ عَنْ
جَدِّهِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: مَا
مِنْ شَجَرَةٍ حَزْمَلٍ نَبَتَتْ إِلَّا وَ مَعَهَا مَلَائِكَةٌ يَحْرُسُونَهَا حَتَّى تَصِلَ إِلَى مَنْ وَصَلَتْ وَ فِي أَصْلِ الْحَزْمَلِ
سِيرَةٌ وَ فِي فَرْعِهَا شِفَاءٌ مِنْ اثْنَيْنِ وَ سَبْعِينَ دَاءً؛

امام علی عَلَيْهِ السَّلَامُ می‌فرماید: هیچ گیاه اسپندی نیست مگر این که، همراهش فرشتگانی هستند که از آن
حفاظت می‌کنند تا به آن که باید برسد، و در ریشه گیاه اسپند، خاصیت نشاط آفرینی است و در
شاخه و برگ و میوه آن، خاصیت شفادهی از هفتاد و دو درد است.

مصادر اصلی: الجعفریات (الأشعثیات) ص ۲۴۴ / دعائم الإسلام، ج ۲، ص ۱۵۰

منابع دیگر: مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، ج ۱۶، ص ۴۶۰

پیوست شماره ۱۴: برخی از شبهات امکان‌سنجی «واگذاری زمین رایگان به مردم» و «ساخت

دارواسعه (خانه حیاط‌دار)» و پاسخ اجمالی آنها

شبهه ۱: پیدایش کلان‌شهرها با ساخت افقی ساختمان

می‌گویند: اگر ما شهر را افقی ساختیم، پدیده "کلان شهر" شکل می‌گیرد و مدیریتش سخت می‌شود. پس شما اجازه بدهید ما [شهر را به صورت] "عمودی" و "آپارتمان" بسازیم تا کلان شهر شکل نگیرد. پاسخ این [شبهه] چیست؟

پاسخش این است که: اولاً هیچ ملازمه‌ای بین "ساخت افقی" و شکل‌گیری "کلان شهر" وجود ندارد. [چون‌که] ما می‌توانیم مثل شمال، شهرهای پیوسته به هم و با مدیریت مجزا داشته باشیم. الان در شمال کشور اینچنین است که گاهی شما از یک کوچه وارد کوچه دیگری می‌شوید، در واقع از یک شهر به شهر دیگری وارد شده‌اید. ولی دو بلدیه (شهرداری) دارد. چه کسی گفته است که حتماً باید یک بلدیه [مشترک] برای [این شهرهای کوچک به هم پیوسته] بگذاریم که مدیریت آن در دسر داشته باشد؟! مثلاً ممکن است ما از اینجا (قم) تا کاشان را بسازیم ولی ۲۰ شهر بشود؛ ۲۰ شهر کوچک که اداره آن هم راحت‌تر باشد. این یکی از شبهاتی است که مطرح می‌کنند. [که پاسخش داده شد].

شبهه ۲: گرانی و کمبود زمین در شهرها

یکی دیگر از شبهات این است که می‌گویند: قیمت زمین گران است و یا اصلاً در شهرها زمین وجود ندارد. مثلاً در تهران که شما نمی‌توانید خانه حیاط‌دار بسازید، نه زمینی هست و اگر هم باشد خیلی گران است. پاسخ این شبهه چیست؟

ببینید ما وقتی "قانون مترقی احیای موات" را اجرایی کنیم. ما پیشنهاد داده‌ایم ده میلیون قطعه زمین هزار متری در سراسر کشور به مستاجرهای جوان واگذار شود؛ [این کار] به سقوط آزاد قیمت زمین کمک می‌کند. چون الان زمین کم است [لذا] قیمتش بالاست؛ اما وقتی شما ده میلیون قطعه زمین را وارد بازار کنید، همان زمین‌هایی هم که هست قیمتش سقوط می‌کند، پس با [اجرای] "قانون احیای موات" قیمت زمین می‌شکند.

امکان احداث شهرهای کوچک و به هم پیوسته با مدیریت مجزا (مانند شهرهای شمال کشور)؛ جواب شبهه اول

اجرای قانون مترقی احیای موات؛ راهکار حل مشکل گرانی زمین

بحث دیگر اینکه فضای سبز شهری و کاربری‌های فضای سبز را در طرح‌های تفصیلی آینده با کاربری مسکونی مخلوط کنید. هم می‌شود در "طرح‌های تفصیلی آینده یک شهر"، این کار را انجام داد، و هم در "احیاء بافت‌های فرسوده". می‌بینید که [با این تدبیر] در درون شهرها ما زمین خواهیم داشت. علت محدود بودن زمین درون شهرها این است که گاهی وقت‌ها یک‌دهم یا دودهم زمین یک شهر را به کاربری فضای سبز و کاربری‌های دیگر می‌دهند. ما در طراحی‌های تفصیلی شهری خودمان، فضای سبز را در حیاط خانه‌ها می‌بریم که هم برای شهرداری‌ها ارزان‌تر شود و هم مشکل زمین پیدا نکنیم. پس ببینید در شهرهای بزرگ هم می‌شود زمین پیدا کرد.^{۱۳۹} مثلاً مساحت همین بوستان علوی [در قم] را محاسبه کنید و ببینید که می‌شود چند ده‌متر به چند ساختمان اضافه کرد. یا مساحت چند هزار ساختمان را می‌شود در "طرح‌های تفصیلی آینده" و همینطور در "بافت فرسوده" توسعه داد. پس [مشکل زمین وجود ندارد و همچنان] زمین وجود دارد.

بحث دیگر: در شهرهای فعلی یا در خود شهر تهران ۳۰٪ خانه‌های حیاط‌دار وجود دارد. خاصیت این بحث‌های ما این است که مجوز آپارتمان‌سازی در این خانه‌های حیاط‌دار را لغو کنیم. [اگر] نمی‌توانید [خانه‌های حیاط‌دار] اضافه کنید، [لااقل] همین وضعیت فعلی را حفظ کنید، چرا خانه‌های حیاط‌دار را به تدریج تبدیل به آپارتمان می‌کنید؟! پس شبیه اول شبیه مدیریت بود و شبیه دوم هم شبیه زمین.

شبیه ۳: هزینه بالای آماده‌سازی زمین

آقای بذریاش (وزیر محترم مسکن) و خیلی از کارشناسان می‌گویند: آماده‌سازی زمین خیلی هزینه دارد. ایشان می‌گویند: هر کدام از این قطعات زمینی که ما واگذار کردیم، ۲۰۰ میلیون هزینه داشته است.^{۱۴۰} پس دائم نگویند: احیای موات [باید اجرایی شود]؛ [بلکه این را هم] بگویید [و توجه داشته

۱۳۹. انتقال از متن: البته غیر از بحث جنگل و اینها. من روی جنگل یک بحث‌های دیگری دارم که آنها منظورم نیست.

۱۴۰. **ارجاع پردازشی:** وزیر راه و شهرسازی دولت سیزدهم (مهرداد بذریاش) با اشاره به واگذاری ۴۰۰ هزار قطعه زمین در شهرها تاکید کرد: این میزان زمین ۵۰ هزار هکتار است که در تاریخ انقلاب اسلامی بی‌سابقه بوده، آماده‌سازی هر یک از این زمین‌ها برای دولت ۲۰۰ میلیون تومان هزینه دارد.

ادغام کاربری فضای سبز شهری با کاربری مسکونی در طرح تفصیلی شهر و احیای بافت فرسوده؛ راهکار حل مشکل کمبود زمین

باشید که: [احیای موات [برای] یک قطعه [زمین] ۲۰۰متری، لااقل ۲۰۰میلیون تومان برای دولت هزینه دارد! پس به این راحتی نمی‌شود این کار را انجام داد. پاسخ ما به این سوال چیست؟

پاسخ ما این است که: آقای بذریاش! "هزینه فروپاشی هر خانواده در ایران" چقدر است؟ هر خانواده که در ایران دچار فروپاشی می‌شود؛ هزینه فروپاشی آن ۲۰۰میلیون است یا دو میلیارد؟ اگر دقیق با دلار یا ریال حساب کنیم، می‌بینیم که هزینه فروپاشی هر خانواده در ایران، بیش از ۲۰میلیارد هزینه دارد! [لذا بهتر است که شما در دولت] ۲۰۰میلیون هزینه بدهید، تا بعداً در جاهای دیگر ۲۰۰میلیارد هزینه نکنید.

قابل مقایسه نبودن
هزینه‌های سنگین فروپاشی
خانواده (مانند: هزینه‌های
رفع اختلافات، امنیت،
بیماری و...) در مقابل
هزینه آماده‌سازی زمین؛
یکی از پاسخ‌ها به شبهه
هزینه بالای آماده‌سازی
زمین

من بعضی [هزینه‌های فروپاشی نهاد خانواده] را برای شما بشمارم؛ مثلاً: [یکی از هزینه‌های ناشی از آن،] هزینه سنگین برای رتق و فتق اختلافات در دادگاه‌ها (خصوصاً دادگاه‌های خانواده) است؛ [مانند: هزینه] قاضی‌ها، کارشناس‌ها و سیستم الکترونیک. اینها مجبورند اختلافات مردم را حل و فصل کنند، چقدر مجبوریم هزینه بدهیم؟ من خیلی از آقای بذریاش تعجب کردم که آمدند در تلویزیون این [حرف] را گفتند! یعنی با این گزارششان عملاً یک سنگی را جلوی قانون احیاء مواتی که پیامبر ﷺ فرموده^{۱۴۱} انداختند! به خاطر چه؟ به خاطر اینکه ریاضی ایشان ضعیف است. بروید "هزینه‌های فروپاشی خانواده‌ها" را محاسبه کنید. پس یک قسم از هزینه‌ها، هزینه‌های اختلافات ناشی از فروپاشی نهاد خانواده] است.

[یکی دیگر از هزینه‌ها،] هزینه‌های ناشی از ناامنی: خانواده که نباشد آدم‌ها وحشی می‌شوند! این را پیامبران فرموده‌اند: «زن‌ها انس و سکونت خانه‌اند»؛^{۱۴۲} شما خانواده را داشته باشی، زن‌ها همه

۱۴۱. ارجاع پژوهشی: عَلِيٌّ بِنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ حَرِيْزٍ عَنْ زُرَّارَةَ وَ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ وَ أَبُو بَصِيْرٍ وَ فَضَيْلٌ وَ بُكَيْرٌ وَ حُمْرَانُ وَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ وَ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ أَحْيَا أَرْضًا مَوَاتًا فَهِيَ لَهُ. پیامبر ﷺ فرمودند: هر که زمین مرده‌ای را زنده کند از آن اوست.

مصدر اصلی: تهذیب الأحكام، ج ۷، ص ۱۵۲

منابع دیگر: الوافی، ج ۱۸، ص ۹۸۲ / وسائل الشیعة، ج ۲۵، ص ۴۱۱

۱۴۲. ارجاع پژوهشی: وَ مِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَ جَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَ رَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ؛ / سورة مبارکه روم، آیه ۲۱

و از جمله نشانه‌های او این است که برای شما از جنس خودتان همسرانی آفرید تا در کنارشان آرامش یابید و میان شما الفت و رحمت برقرار ساخت تا نسل بشر را تداوم بخشد. به یقین در آنچه یاد شد، برای مردمی که می‌اندیشند نشانه‌هایی است بر این که تدبیر امور انسان‌ها در اختیار خداوند است.

اعضای خانواده را آرام می‌کنند. تعبیر روایت این است می‌فرماید: «زن، انیس است.^{۱۴۳} هم انیس برای شوهرش، و هم انیس برای پدر و مادرش است. "دختر" اینطوری است دیگر. شما حتماً توفیق دختردار بودن را تجربه کرده‌اید، اصلاً قابل مقایسه با "پسر" نیست؛ "دختر" انیس پدر و مادرش است. یعنی: هم پدر و مادر را آرام می‌کند هم فرزندان را. زن، یک چنین موجود پرخاستی است وقتی دقیق نگاه می‌کنیم. یعنی: "زن"، "متغیر اصلی امنیت ملی" است. شما [اگر] خانواده را به محوریت خانم‌ها احیاء کنید، امنیت کشور تامین خواهد شد و همه آرام می‌شوند.

چرا شما اینطور [ناقص] محاسبه می‌کنید و می‌گویید: من ۲۰۰ میلیون برای هر قطعه زمین پول می‌دهم [ولی متغیرهای دیگر را حساب نمی‌کنید]؟! در همین "شورش زن، زندگی، آزادی" عمده کسانی که به خیابان‌ها آمدند، خانواده‌هایشان دچار فروپاشی بودند.^{۱۴۴} چقدر اتوبوس و بانک آتش زدند؟ چقدر خیابان‌ها خراب شد؟ اینها برای کشور هزینه ندارد؟! آقای وزیر! شما باید اینطور صحبت کنید؟! ما شما را آدم دلسوزی می‌دانیم؛ اما محاسبه شما را خیلی محاسبه ضعیفی می‌دانیم. این هم یک هزینه.

[نمونه دیگر]: هزینه‌های ناشی از مرض و بیماری چقدر است؟ من یک سوالی از شما می‌پرسم: هزینه فروپاشی نهاد خانواده که بعد [منجر به] هزینه فروپاشی سفره و فروپاشی آرامش روحی و ... می‌شود؛ چقدر است؟ شما چقدر در بیمارستان‌ها هزینه می‌کنید؟ یک بخش بزرگی از بودجه عمومی

۱۴۳. **ارجاع پژوهشی:** حدّثنا علی بن أحمد بن موسی رضی الله عنه، قال: حدّثنا محمد بن أبي عبد الله الكوفي، قال: حدّثنا جعفر بن محمد بن مالك الفزاری، قال: حدّثنا خیران بن داهر، قال: حدّثني أحمد بن علي بن سليمان الجبلي، عن أبيه، عن محمد بن الحسين عليه السلام إلى بعض أصحابه: وأما حقُّ الزَّوجَةِ: فَأَنْ تَعْلَمَ أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ جَعَلَهَا لَكَ سَكَنًا وَأُنْسًا، فَتَعْلَمُ أَنَّ ذَلِكَ نِعْمَةٌ مِنَ اللَّهِ عَلَيْكَ، فَتُكْرِمُهَا وَتَرْفُقُ بِهَا؛

امام زین العابدین عليه السلام: حقّ زوجه، این است که بدانی خدای عز و جل او را مایه آرامش و انس تو قرار داده و بدانی که این خود، نعمتی است از جانب خداوند عز و جل به تو. پس او را گرامی بداری و با او مهربان باشی.

مصادر اصلی: من لا یحضره الفقیه، ج ۲، ص ۶۲۱ / الخصال، ص ۵۶۷ / الأملی (للصدوق) ص ۳۷۰ / مکارم الأخلاق، ص ۴۲۰
منابع دیگر: الوافی، ج ۵، ص ۷۱۵ / وسائل الشیعة، ج ۱۵، ص ۱۷۴

۱۴۴. **ارجاع پردازشی:** فرشته روح افزا کارشناس حوزه خانواده گفت: در آمارگیری از دختران حاضر در اغتشاشات اخیر به نتیجه رسیدیم که اکثر آنها از خانواده‌های طلاق هستند ما باید آسیب‌پذیری هویتی را در قشرهای مختلف زنان شهری و روستایی در اولویت برنامه هفتم قرار دهیم و این نقطه در سیاست‌های فرهنگی حوزه زنان و خانواده مغفول مانده است.

منبع: ایرنا (خبرگزاری جمهوری اسلامی) / ۹ آبان ۱۴۰۱

<https://irma.ir/xjKTmg>

کشور را وزارت بهداشت کشور می‌برد. به نظر من چون خانواده [دچار فروپاشی] شده است، [هزینه] درمان، بالا رفته است.

"خانواده" از سه حیث "امنیت" ایجاد می‌کند: (۱) از حیث عاطفی؛ انسان‌ها وقتی سطح عاطفه‌شان بالا می‌آید سالم‌تر خواهند بود. در این بخش هم متغیر اصلی، خانم‌ها هستند. (۲) از حیث تغذیه؛ سفره و مفاهیم‌اش باید در "خانه" احیاء شود نه در "فست‌فود" و "رستوران". یکی از دلایل مهم بیماری در کشور فست‌فودها هستند.^{۱۴۵} ببینید! آقای بذریاش باید به این مسائل هم توجه کند. [چون] خانواده‌های مردم دچار فروپاشی شده؛ مردم غذای خود را در رستوران‌ها و فست‌فودها می‌خورند. و این بعداً هزینه بیماری می‌شود.

پس من فعلاً سه نوع هزینه را ذکر کردم: (۱) هزینه رفع اختلافات. (۲) هزینه ناشی از ناامنی‌ها و فتنه‌ها. (۳) هزینه ناشی از مرض و بیماری. اینها را محاسبه کنید و دیگر نگویند که احیاء موات [هزینه‌بردار است] و هر قطعه زمین برای دولت ۲۰۰ میلیون تومان هزینه دارد!

ما به فکر جیب دولت [هم] هستیم! من اقتصاد خوانده‌ام. تصادفاً بخش مهمی از عمرم را هم "اقتصاد سرمایه‌داری" و هم "اقتصاد اسلامی" خوانده‌ام. من محاسبه می‌کنم و حرف می‌زنم. می‌گویم: شما اینجا ۲۰۰ میلیون تومان هزینه کنید، ولی ۲۰ میلیارد را برای فروپاشی خانواده هزینه نکنید. پس این یک جواب.

یک جواب دیگر هم اینکه، مدل آماده سازی شما اشکال دارد. "الگوی آماده‌سازی اراضی موات" که ما داریم، خیلی ارزان‌تر از ۲۰۰ میلیون [تومان] تمام می‌شود؛ چون "الگوی مدیریت آب" ما "غیرمتمرکز" است. "تأسیسات" ما غیر از تأسیسات مجتمع‌های آپارتمانی است. ما می‌خواهیم خانه یک طبقه بسازیم [و هزینه ساخت خانه‌های یک طبقه، کمتر از خانه‌های آپارتمانی است]. و [با

۱۴۵. انتقال از متن: [به این آمار و] عددی که می‌گویم دقت کنید: در ایران ۷۳۰ هزار پیتزا فروشی وجود دارد؛ یعنی ۷۳۰ هزار عامل ایجاد بیماری! خب؛ بگذارید [ویژگی‌های] پیتزا را بحث کنیم. پیتزا دو اشکال مهم دارد: (۱) پنیر آن پنیر کهنه است؛ [یعنی:] کهنگی و خشکی پنیر پیتزا، بیشتر از پنیرهایی است که شما مصرف می‌کنید، (۲) پخت ناقص و خام بودن، [هم مشکل دیگر پیتزا] است. در روایت گفته شده است که این دو مسئله عامل اصلی بیماری‌ها هستند. [مثلاً] حضرت [در روایتی] می‌فرماید: «پنیر و گوشت کهنه ریشه همه بیماری‌ها هستند.» خصوصاً وقتی [پنیر] صبح مصرف شود. و «غذای خام» هم همینطور [است]؛ گوارش را به هم می‌زند، [و وقتی] گوارش که به هم بخورد، [منشأ بسیاری از بیماری‌ها] از بیماری‌های مفصل تا سردرد تا بیماری‌های رحمی و ... [خواهد بود]. ما یک قاعده‌ای در طب اسلامی داریم که هر مریضی [به وجود] می‌آید، اول گوارش او را درست می‌کنیم، [با این کار،] مجموعه‌ای از بیماری‌های او هم کاهش پیدا می‌کند؛ به دلیل «الْمَعْدَةُ يَبُتُّ كُلُّ دَاءٍ».

لزوم تغییر الگوی آماده‌سازی اراضی موات از الگوهای متمرکز و بزرگ (مانند: احداث سد، ساخت آپارتمان) به الگوهای غیرمتمرکز و کوچک؛ یکی از راهکارها برای رفع مشکل هزینه بالای آماده‌سازی زمین

محاسبه] بعضی از بحث‌های دیگر [نتیجه می‌گیریم] که در مجموع [مدل آماده‌سازی ما] ارزان‌تر تمام می‌شود. پس اگر شما ۲۰۰ میلیون خرج می‌کنید و برای شما خیلی سخت است؛ اجازه بدهید که ما با الگوهای خودمان "آماده‌سازی زمین" را انجام می‌دهیم.

پس من ۳ شبهه را جواب دادم و عرض کردم شاید حدود ۲۰ شبهه وجود دارد. اما حدود ۱۰-۱۲ عدد از این شبهات مهم است. [مانند:] شبهه مدیریت، شبهه کمبود زمین و شبهه هزینه‌های بالای اجرای قانون مترقی احیای موات. ان شاء الله بعداً تفصیلی‌تر بحث خواهیم کرد.

این قانون مترقی احیای موات - را توضیح دادم که معلوم می‌شود پیغمبر ما أعلم من فی الارض است،^{۱۴۶} - سه مصداق دارد: (۱) احیای موات برای آب، (۲) احیای موات برای مشاغل برتر^{۱۴۷} و (۳) احیای موات برای سکونت.^{۱۴۸} زیرساخت آن دو احیای موات، "احیای موات [برای] آب" است.

۱۴۶. **ارجاع پژوهشی:** حَدَّثَنِي السَّيِّدُ الْعَالِمُ الْعَابِدُ أَبُو جَعْفَرٍ مَهْدِيُّ بْنُ أَبِي حَزْبِ الْحُسَيْنِيِّ الْمَرْعَشِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَخْبَرَنَا الشَّيْخُ أَبُو عَلِيٍّ الْحَسَنُ بْنُ الشَّيْخِ السَّعِيدِ أَبِي جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ الطُّوسِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَخْبَرَنِي الشَّيْخُ السَّعِيدُ الْوَالِدُ أَبُو جَعْفَرٍ قَدَسَ اللَّهُ رُوحَهُ قَالَ أَخْبَرَنِي جَمَاعَةٌ عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ هَارُونَ بْنِ مُوسَى التَّلَعُكْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ هَمَّامٍ قَالَ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ السُّورِيُّ قَالَ أَخْبَرَنَا أَبُو مُحَمَّدٍ الْعَلَوِيُّ مِنْ وَلَدِ الْأَفْطَسِ وَكَانَ مِنْ عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى الْهَمْدَانِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدِ الطَّيَالِسِيِّ قَالَ حَدَّثَنَا سَيْفُ بْنُ عَمِيرَةَ وَصَالِحُ بْنُ عُقْبَةَ جَمِيعاً عَنْ قَيْسِ بْنِ سَمْعَانَ عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ مُحَمَّدٍ الْحَضْرَمِيِّ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنَّهُ قَالَ: حَجَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِنَ الْمَدِينَةِ وَ قَدْ بَلَغَ جَمِيعَ الشَّرَائِعِ قَوْمَهُ ... قَالَ ﷺ: مَعَاشِرَ النَّاسِ مَا مِنْ عِلْمٍ إِلَّا وَ قَدْ أُخْصَاةَ اللَّهُ فِيهِ وَ كُلِّ عِلْمٍ عَلِمْتُ فَقَدْ أُخْصِيئْتُهُ فِي إِمَامِ الْمُتَّقِينَ وَ مَا مِنْ عِلْمٍ إِلَّا عَلِمْتُهُ عَلِيّاً وَ هُوَ الْإِمَامُ الْمُبِينُ؛

بخشی از خطبه غدیر پیامبر اکرم ﷺ که در حجة الوداع در محل معروف غدیر خم ایراد شد: هان مردمان! او را برتر بدانید. چرا که هیچ دانشی نیست مگر اینکه خداوند آن را در جان من نوشته و من نیز آن را در جان پیشوای پرهیزکاران، علی، ضبط کرده‌ام. او (علی علیه السلام) پیشوای روشن‌نگر است که خداوند او را در سوری یاسین یاد کرده که: «و دانش هر چیز را در امام روشن‌نگر برشمرده‌ایم...»

مصدر اصلی: روضة الواعظین و بصيرة المتعظین، ج ۱، ص ۹۳ / الإحتجاج (للطبرسي) ج ۱ ص ۶۰

منابع دیگر: بحار الأنوار، ج ۳۵، ص ۴۲۸ / عوالم العلوم و المعارف والأحوال، ص ۱۸۲

۱۴۷. **ارجاع پژوهشی:** قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: مَنْ غَرَسَ شَجْرًا بَدَأَ أَوْ حَفَرَ وادياً لَمْ يَسْبِقْهُ إِلَيْهِ أَحَدٌ أَوْ أَحْيَا أَرْضاً مَيْتَةً فَهِيَ لَهُ قِضَاءٌ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ رَسُولِهِ: .

رسول خدا ﷺ: هر کس نهالی را در زمینی بنشانند، یا نهر آبی بکشد که کسی بر او پیشی نگرفته باشد، یا زمین بایری را آباد کند، بنا به فرمان خدا و پیامبرش، آن زمین از آن خود او خواهد بود.

من لا يحضره الفقيه، ج ۳، ص ۲۴۰

۱۴۸. **ارجاع پژوهشی:** رَوَى الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ﷺ قَالَ سئِلَ وَ أَنَا حَاضِرٌ عَنْ رَجُلٍ أَحْيَا أَرْضاً مَوَاتاً فَكُرِيَ فِيهَا نَهراً وَ بَنَى بُيُوتاً وَ غَرَسَ نَخْلاً وَ شَجَرًا فَقَالَ ﷺ: هِيَ لَهُ وَ لَهُ أَجْرُ بُيُوتِهَا وَ عَلَيْهِ فِيهَا الْعُشْرُ فِيمَا سَقَتِ السَّمَاءُ أَوْ سئِلَ وادٍ أَوْ عَيْنٍ وَ عَلَيْهِ فِيمَا سَقَتِ الدَّوَالِي وَ الْعَرْبُ نِصْفُ الْعُشْرِ: .

یعنی شما اولین جایی که باید قانون احیای موات را اجرا کنید، برای کسانی هست که می‌خواهند قنات را بسازند و چشمه جاری کنند؛ چون وقتی مشکل آب را با قنات و چشمه حل کردیم، بعداً مشکل شغل و خانه هم حل خواهد شد. دیگر وابسته به سدها نیستید. سر آن را هم بیان کردم؛ "احیای موات برای آب"، نقطه اصلی است [و آن دو احیای دیگر هم وابسته به آب است]. بعداً در "الگوی فقهی مدیریت آب" توضیح خواهم داد.^{۱۴۹}

مطالب این پیوست (۱۱)، از گزارش راهبردی مدرسه فقهی هدایت با عنوان «مقررات فقهی ساختمان» در مقایسه با مقررات ملی ساختمان (صفحات ۸۴ تا ۹۱) نقل شده است. جهت دریافت متن کامل این گزارش، به آدرس زیر در پیام‌رسان ایتا مراجعه بفرمایید:

<https://eitaa.com/olgou۱۱۸۳/۴>

از امام علیه السلام سؤال شد، در مورد اینکه مردی زمینی بایر را آباد کرده و در آن نهری جاری ساخته و خانه سازی نموده و درخت خرما و دیگر کاشته است، فرمود: زمین را مالک گشته و اجاره حجره ها و خانه نیز متعلق به اوست و عشریه و خراج زمین را او باید بپردازد، اگر از باران و رودخانه و چشمه سیراب می‌شود ده یک، و اگر از چاه و دلو برای آب استفاده می‌کند نیم عشر باید بپردازد.

مصدر اصلی: من لا یحضره الفقیه، ج ۳، ص ۲۴۱

منابع دیگر: الوافی، ج ۱۸، ص ۹۸۵ / وسائل الشیعه، ج ۲۵، ص ۴۱۳

۱۴۹. **ارجاع پرورشی: الگوی فقهی مدیریت آب** را تدوین کرده ایم! به فضل الهی "الگوی فقهی مدیریت آب" را در مقایسه با بخش ششم سند توسعه پایدار ۲۰۳۰ (آب سالم و بهداشت) تدوین کرده ایم. فرآیند استنباط این الگوی کارآمد فقهی بر اساس قواعد اصولی فقه البیان - مانند بیان مبتنی بر مکتب، بیان مبتنی بر منزلت - تئوریزه و تشریح می‌گردد. در مباحث اصلی الگوی فقهی مدیریت آب به پرسشهایی مانند: ۱- چرا در فهرست کتاب فقهی شرایع؛ فقط به خاصیت طهارت آفرینی آب پرداخته شده است؟، ۲- معرفی کارکردها و خاصیت های آب از نظر آیات و روایات، ۳- معرفی تقسیمات آب از منظر آیات و روایات، ۴- معرفی عوامل موثر بر افزایش نزولات آسمانی و تبیین ارتباط آن با روابط انسانی صحیح ۵- ارتباط افزایش باران با الگوی کشت، ۶- تبیین راهکارهای فقهی استحصال آب باران و بیان تأملاتی در فواید چاه آب و قنات و بندهای آبی و آب انبار در مقایسه با مفهوم معیوب سد سازی، ۷- بازخوانی شاخص های فقهی آب گوارا (مزه، رنگ و بو) در مقایسه با استاندارد سطح PH آب آشامیدنی + معرفی روش های آسان تصفیه آب، ۸- تبیین الگوی صحیح آبیاری مزارع کشاورزی و بیان روش های فقهی برای کشف محل منابع بزرگ آب و..... پرداخته می‌شود.

نشست تخصصی "طرح و برنامه فقهی آب" را بر اساس الگوی فقهی مدیریت آب برگزار می‌کنیم و جدول تصمیمات بهینه کننده مدیریت و مصرف آب را در اختیار مدیران جمهوری اسلامی قرار می‌دهیم.

حجت الاسلام علی کشوری (دبیر شورای راهبردی الگوی پیشرفت اسلامی) - بامداد یکشنبه ۷ فروردین ۱۴۰۱ - بروجرد (شهر منتظران)

<https://eitaa.com/olgou۴۰۳۱/۴>

منبع: کانال الگوی پیشرفت اسلامی در پیام‌رسان ایتا

پیوست شماره ۱۵: تعریفی اجمالی از مدیریت شهری محله‌محور (محیط همسایگی)

... **سرفصل اول** که باید به آن پردازیم، **فلسفه مدیریت شهری** است؛ البته مراد از فلسفه، معنای مصطلح موجود این واژه نمی‌باشد، بلکه مراد هدف کلی و تصویر کلی مدیریت شهری و آرمان مدیران یک شهر می‌باشد. اگر فلسفه مدیریت شهری مشخص نباشد ما در مدیریت شهر دچار روزمرگی شده و قادر به برنامه‌ریزی صحیح نخواهیم بود. از منظر مفاهیم اولین نقشه راه تولید الگوی پیشرفت اسلامی فلسفه مدیریت شهری "**ارتقاء امر تربیت**" است؛ اگر مدیریت شهری تربیت را در دستور کار خود قرار دهد بسیاری از معضلات جامعه و حتی معضلات خود مدیریت شهری حل شده و هزینه‌های اداره شهر کاهش خواهد یافت. به عبارت بهتر مدیریت شهری باید یکی از این دو کار را انجام دهد: یا در مدیریت خود به تمام مسائل شهری مانند اقتصاد شهری، امنیت شهری و ... پردازد و برای اصلاح و بهبود هر یک برنامه‌ریزی جداگانه با هزینه‌های بالا بکند؛ یا اینکه بر روی موضوعی متمرکز شود که زیرساخت تمام موضوعات یک شهر می‌باشد و مسائلی مانند امنیت، اقتصاد و ... از آن موضوع متأثر هستند. به نظر می‌آید بهتر است مدیریت شهری بر روی زیرساختی‌ترین موضوع تمرکز کند تا مدیریت موضوعات دیگر آسان‌تر و با کیفیت بیشتری صورت گیرد. این موضوع زیرساختی چیست؟ تربیت، زیرساخت تمام موضوعات جهت‌ساز و موضوعات غیر قابل انکار می‌باشد و اگر به این مقوله‌ی با اهمیت پردازیم، تمام موضوعات دستخوش تغییر و تحول می‌شوند. بنابراین هدفی که مدیریت شهری باید به دنبال آن باشد ارتقا امر تربیت است. اما ممکن است سؤال شود که مدیریت شهری چه ارتباطی به تربیت دارد؟ به عبارت بهتر درست است که تربیت امر مهمی می‌باشد؛ اما نهادهای دیگری مانند آموزش و پرورش و رسانه متکفل این امر هستند. پاسخ به این سؤال ما را وارد **سرفصل دوم** این نشست ۱۱ روزه می‌کند. به واقع آیا می‌توان ارتباطی را میان مدیریت شهری و تربیت قائل شد یا خیر؟ پاسخ به این سؤال در گرو تعریف ما از تربیت است؛ اگر ما تربیت را به معنای خواندن احادیث برای افراد بدانیم ارتباط زیادی بین مدیریت شهری و تربیت وجود نخواهد داشت. اما این تعریف از تربیت، تعریف دقیقی نیست؛ تربیت امری ذواباد بوده و نیازمند مدیریت است، تربیت صرف بیان معارف اهل بیت برای افراد نیست، بلکه این موضوع زیرساختی نیازمند لوازم زیادی است. به عنوان مثال کار تربیتی حتماً باید همراه با "رفق" و "نصح" باشد. همچنین در کار تربیتی باید "ظرفیت" طرف مقابل را در نظر گرفته و مطالب را با

"مکث" برای او بیان کنیم. با توجه به اینکه تربیت امری گسترده و دارای ابعاد مختلف است نیازمند نهادی می‌باشد که تکفل آن را بر عهده بگیرد.

اما "نهاد متکفل تربیت" چیست؟ "خانواده" بهترین و اصلی‌ترین نهاد تربیت‌کننده‌ی افراد است، چرا که لوازم مختلف تربیت در این نهاد وجود دارد. تا به اینجا هنوز ارتباط مدیریت شهری و امر تربیت واضح نشده است و برای روشن‌شدن این امر باید به نکته دیگری توجه کنیم. خانواده از چه عواملی تأثیر می‌پذیرد و چه عواملی موجب تضعیف نهاد خانواده می‌شوند؟

در پاسخ باید گفت که: نهاد خانواده از دو حیث درون و بیرون تحت تأثیر قرار می‌گیرد: عوامل درونی، عواملی هستند که در اختیار پدر و مادر می‌باشند. به عنوان مثال اینکه والدین چگونه با یکدیگر رفتار کنند و مدارا داشته باشند و نزد کودکان یکدیگر را تحقیر و تخریب نکنند، امری است که در اختیار پدر و مادر می‌باشد.

اما دسته‌ای از عوامل از بیرون بر نهاد خانواده اثر می‌گذارند و در اختیار نهاد خانواده نمی‌باشند. به عنوان مثال نظام آموزش و پرورش یکی از این عوامل است؛ وقتی نظام آموزشی لوازم زندگی مشترک را به دانش‌آموزان نمی‌آموزد و فقط بر روی ریاضی و فیزیک تمرکز می‌کند، دانش‌آموزان پس از ازدواج قادر به رفتار صحیح با یکدیگر نخواهند بود و همدیگر را به چالش خواهند کشید و در نتیجه نهاد خانواده تضعیف خواهد شد. نتیجه تضعیف نهاد خانواده نیز از بین رفتن کارکرد تربیتی این نهاد است. از این پس ارتباط بین مدیریت شهری و تربیت واضح می‌گردد.

یکی از عوامل بیرونی مؤثر بر نهاد خانواده نحوه‌ی تأمین هرم نیازهای خانوار است. در حال حاضر با توجه به اینکه هرم نیازهای خانوار در محل زندگی آنها تأمین نمی‌شود اعضای خانواده مکرراً از یکدیگر جدا می‌شوند و وقتی اعضای خانواده در کنار یکدیگر نبودند طبیعتاً پدر و مادر نیز زمانی برای تربیت فرزندان خود نخواهند داشت. بنابراین مدیریت شهری با شیوه‌ی تأمین نیازهای خانوار می‌تواند موجب تقویت یا تضعیف نهاد خانواده گردد.

با توجه به این مقدمات تعریف مطلوب مدیریت شهری مشخص می‌گردد؛ مدیریت شهری باید شهر را به محوریت محلات اداره کند. البته محله به کدام معنا؟ محل تأمین هرم نیازهای خانوار.

از این پس وارد **سرفصل سوم** دوره مدیریت شهری می‌شویم؛ **هرم نیازهای خانوار چیست؟** آیا با هر مدلی می‌توانیم نیازهای خانوار را تأمین کنیم؟ پاسخ منفی است؛ چرا که نیازِ شاهراه هدایت انسان است. توضیح بیشتر آنکه هدایت انسان‌ها زمانی اتفاق می‌افتد که بتوانیم فکر آنها را درگیر کرده و افکار آنها را جهت‌دهی کنیم. با توجه به اینکه انسان‌ها دائماً به نیازهای خود فکر می‌کنند مدل تأمین نیازها می‌تواند موجب ضلالت یا هدایت افراد شود؛ یعنی مدل تأمین نیاز علاوه بر اینکه موجب تأمین نیاز افراد می‌شود، دریچه و راهی است که افراد را به سمت خاصی هدایت می‌کند. بنابراین ما باید نیازهای خانوار را با مدلی تأمین کنیم که موجب ارتقا توحید آنها شود. به همین دلیل باید به بازتعریف هرم نیازهای خانوار پرداخته و مدل جدیدی را برای تأمین نیازهای خانوار ارائه دهیم.

اما ملاک اصلی بازتعریف هرم نیازهای خانوار چیست؟ رفع اصطکاک اراده‌های افراد و کاهش نزاع در جامعه، مناط و ملاک اصلی مدل تأمین نیازهای خانوار است؛ هرم نیازهای خانوار را باید به گونه‌ای تأمین کنیم که نزاع در جامعه کاهش پیدا کند.

حال به بازتعریف هرم نیازهای خانوار می‌پردازیم. اولین نیازی که خانواده به آن محتاج است، "**نیاز تفریحی**" است؛ تفریح رأس هرم نیازهای خانوار است، زیرا اگر افراد کسالت داشته باشند توان حرکت به سمت پیشرفت و تأمین نیازهای خود را نخواهند داشت. اما نکته مهم این است که نباید تفریح را حداقلی معنا کنیم؛ نباید تفریح را به معنای رفتن به پارک و شهر بازی بدانیم. تفریح باید به صورت حداکثری پیگیری شود. تفریح حداکثری به معنای "**بهبود روابط انسانی**" است؛ افراد زمانی کسل نخواهند بود و فرح خواهند داشت که از سودی افراد دیگر به چالش کشیده نشوند و خود نیز انسان‌های دیگر را به چالش نکشند. اگر فرد قادر به رفتار صحیح با انسان‌های دیگر نباشد مدام آنها را به چالش کشیده و موجب کسالت آنها خواهند داشت. بنابراین مدل تأمین نیازهای تفریحی باید بتواند روابط انسانی افراد را بهبود ببخشد.

نیاز دومی که نهاد خانواده به آن محتاج است و باید به بازتعریف آن پردازیم، "**نیاز تحصیلی**" است؛ مدل تأمین نیازهای تحصیلی باید چگونه باشد که موجب رفع اصطکاک اراده‌ها شود؟ نظام آموزشی باید آموزش‌های خود را به محوریت انتقال ایثار طراحی کند؛ آنچه که مهم است و باید در نظام آموزشی به آن پردازیم آن است که "**سود اجتماعی**" یا همان "**ایثار**" را برای دانش‌آموزان جا بیندازیم؛ چرا که در صورت فربه شدن ایثار مدارای افراد بالا خواهد رفت و در تعاملات و رفتارهای خود با

دیگران موجب به چالش کشیده شدن طرف مقابل خود نخواهد شد. بنابراین مدل مطلوب تأمین نیازهای تحصیلی به محوریت رفع اصطکاک، انتقال ایتار و سود اجتماعی به افراد است.

نیاز سوم خانواده چیست؟ "نیاز شغلی"، سومین نیاز موجود در هرم نیازهای خانوار است. مدل فعلی تأمین نیازهای شغلی به گونه‌ای است که موجب ایجاد "تضاد" و "تعارض" میان منافع کارگر و کارفرما می‌شود. با توجه به اینکه سازماندهی افراد در مدل فعلی تأمین اشتغال به محوریت تحریک نیازهای مادی می‌باشد، وقتی سود مادی سرمایه‌دار در خطر قرار گیرد، سرمایه‌دار منافع کارگر را نادیده گرفته و به عنوان مثال تعدیل نیرو می‌کند. تضاد بین منافع کارگر و کارفرما مشکلی است که دنیای غرب قادر به حل آن نمی‌باشد. حالا ما چگونه نیازهای شغلی را تأمین کنیم تا تضاد منافع پیش نیاید؟ راه کار پیگیری "الگوهای تولید خانوادگی" است؛ بنگاه‌های تولیدی باید به محوریت "رفق" و "صله رحم" تشکیل شوند؛ چرا که در اینصورت افراد به دلیل وجود روابط فامیلی و رفق و محبت در میان خود یکدیگر را به چالش نکشیده و منافع همدیگر را در خطر نمی‌اندازند و در نتیجه اصطکاک اراده ایجاد نمی‌شود؛ بنابراین مدل مطلوب تأمین نیازهای شغلی راه‌اندازی "بنگاه‌های تولید خانوادگی" است.

چهارمین نیاز خانواده، "نیازهای روزمره" است؛ در حال حاضر نیازهای روزمره‌ی افراد به گونه‌ای تأمین می‌شوند که افراد مصرفی می‌شوند و مدام به دنبال "مصرف" بیشتر و "تنوع" هستند. وقتی انسان‌ها مصرفی شدند چه اتفاقی می‌افتد؟ با توجه به اینکه خواسته‌های افراد تمامی ندارد و منابع این جهان محدود هستند افراد برای رسیدن به خواسته‌های به استعمار یکدیگر پرداخته و به حقوق هم تجاوز خواهند کرد و در نتیجه اصطکاک میان اراده‌ها پیش می‌آید. مدل تأمین نیازهای روزمره باید به محوریت "زهد" به تأمین نیازهای روزمره بپردازد. اگر نیازهای افراد به محوریت زهد تأمین شود، افراد به استعمار و استعمار یکدیگر نخواهند پرداخت و در نتیجه اصطکاک بین اراده‌ها کاهش می‌یابد.

پس از بازتعریف مدل تأمین نیازهای خانوار نوبت به **سرفصل چهارم** مباحث این دوره ۱۱ روزه یعنی تبیین اقدامات اجرایی می‌رسد. برای پیگیری مدیریت شهری از نگاه الگوی پیشرفت اسلامی باید به انجام سه کار همت بگماریم: اولین کار: تبیین گسترده تعریف مطلوب مدیریت شهری در مجامع

نخبگانی کشور و در میان مردم می‌باشد؛ چراکه در صورت جا نینداختن دیدگاه مطلوب قادر به پیگیری آن در عرصه عمل نخواهیم بود.

دومین کاری که باید در حال حاضر انجام دهیم شناسایی معضلات تهدیدکننده محلات هستند؛ در حال حاضر در محله‌های تهران معضلات مختلفی وجود دارند که موجب هدم محله می‌شوند. به عنوان مثال در محله امامزاده یحیی با پدیده‌ای به نام مهاجرت روبرو هستیم.

سومین کاری که باید صورت گیرد تهیه شناسنامه محلات به محوریت هرم نیازهای خانوار می‌باشد؛ باید مشخص کنیم که در حال حاضر کدام‌یک از نیازهای خانوار در چه سطحی در محله تأمین می‌شوند و چه نیازهای را می‌توان فراهم کرد.»

منبع: اجمالی از دوره بحثی مدیریت شهری محله‌محور / مقدمه و خلاصه کتاب

با عنوان: : تأمین نیازهای چهارگانه خانوار در محله به محوریت رفع اصطکاک میان اراده‌ها؛ تصویر مطلوب

مدیریت شهری از نگاه الگوی پیشرفت اسلامی / از سری مکتوبات الگوی پیشرفت اسلامی

جهت دریافت فایل این دوره پژوهشی به لینک زیر مراجعه کنید:

<https://nro-di.blog.ir/۱۳۹۶/۰۴/۲۹>

پیوست شماره ۱۶: اهمیت فراوان دار واسعه (خانه وسیع حیاطدار) در روایات

شرف خانه:

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيٍّ ع قَالَ: إِنَّ لِلدَّارِ شَرْفًا وَ شَرَفُهَا السَّاحَةُ الْوَاسِعَةُ وَ الْخُلَطَاءُ الصَّالِحُونَ وَ إِنَّ لَهَا بَرَكََةً وَ بَرَكَتُهَا جَوْدَةٌ مَوْضِعُهَا وَ سَعَةٌ سَاحَتِهَا وَ حُسْنُ جِوَارِ جِيرَانِهَا.

امیرالمؤمنین (علیه السلام): برای هر چیزی شرفی است، و شرف خانه وسعت حیاط خانه و معاشران و آمیزش‌کنندگان صالح می‌باشد، و برای خانه برکتی است و برکت آن خوب بودن مکان آن و وسعت صحن و خوبی همسایگان آن است.

مکارم الأخلاق، ص ۱۲۵ / بحار الأنوار، ج ۷۳، ص ۱۵۴

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ مَا جِيلَوِيهِ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الْعَطَّارُ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادِ الْأَدَمِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي عُثْمَانُ بْنُ عِيسَى عَنْ خَالِدِ بْنِ نَجِيحٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: تَذَاكَرُوا الشُّؤْمَ عِنْدَهُ فَقَالَ الشُّؤْمُ فِي ثَلَاثَةٍ فِي الْمَرْأَةِ وَ الدَّابَّةِ وَ الدَّارِ فَأَمَّا شُؤْمُ الْمَرْأَةِ فَكَثْرَةُ مَهْرِهَا وَ عُقُوقُ زَوْجِهَا وَ أَمَّا الدَّابَّةُ فَسُوءُ خُلُقِهَا وَ مَنَعُهَا ظَهْرُهَا وَ أَمَّا الدَّارُ فَضِيقُ سَاحَتِهَا وَ شَرُّ جِيرَانِهَا وَ كَثْرَةُ عُيُوبِهَا.

خالد بن نجیح گوید: در محضر امام صادق (علیه السلام) گفتگو در باره شوم بودن و فال بدزدن بود آن حضرت فرمود: شومی در سه چیز است: در زن و در مرکب سواری و در خانه. اما شومی زن در این است که مهریه‌اش زیاد و با شوهرش ناسازگار باشد، و اما در مرکب سواری بدخلقی و چموشی است، و اما (شومی) خانه، تنگی فضای حیاط و بدی همسایگان و بسیاری عیوب‌اش می‌باشد. (ترجمه: میرباقری)

الخصال، ج ۱، ص ۱۰۰ / من لا يحضره الفقيه، ج ۳، ص ۵۵۶ / معاني الأخبار، ص ۱۵۲ /

الأمالي (للصدوق)، ص ۲۳۹

مکارم الأخلاق، ص ۲۳۴ / روضة الواعظين، ج ۲، ص ۳۸۶

وسائل الشيعة، ج ۲۱، ص ۲۵۲ / الوافي، ج ۲۰، ص ۷۹۱ / بحار الأنوار، ج ۷۳، ص ۱۵۰

مایه سعادت و خوشبختی:

أَحْمَدُ بْنُ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ أَبَانَ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص: مِنْ سَعَادَةِ الْمَرْءِ أَنْ يَتَّسِعَ مَنْزِلُهُ.

رسول خدا (صلی الله علیه و آله): از سعادت مرد، این است که خانه اش وسیع باشد.

المحاسن، ج ۲، ص ۶۱۰

وسائل الشیعة، ج ۵، ص ۳۰۱ / بحار الأنوار، ج ۷۳، ص ۱۵۲

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص: أَزْبِعُ مِنَ السَّعَادَةِ وَ أَزْبِعُ مِنَ الشَّقَاوَةِ فَالْأَزْبِعُ الَّتِي مِنَ السَّعَادَةِ الْمَرْأَةُ الصَّالِحَةُ وَ الْمَسْكَنُ الْوَاسِعُ وَ الْجَارُ الصَّالِحُ وَ الْمَرْكَبُ الْبَهِيَّةُ وَ الْأَزْبِعُ الَّتِي مِنَ الشَّقَاوَةِ الْجَارُ السَّوُّءُ وَ الْمَرْأَةُ السَّوُّءُ وَ الْمَسْكَنُ الضَّيِّقُ وَ الْمَرْكَبُ السَّوُّءُ.

رسول خدا (صلی الله علیه و آله): چهار چیز از سعادت است و چهار چیز از شقاوت است؛ اما چهار چیزی که از سعادت است: زن صالح، خانه وسیع، همسایه خوب و مرکب راهوار، و چهار چیزی که از بدبختی است: همسایه بد، زن بد، خانه تنگ و مرکب بد.

مکارم الأخلاق، ص ۱۲۶ / بحار الأنوار، ج ۷۳، ص ۱۵۴

قَالَ: وَ حَدَّثَنِي مَسْعَدَةُ بْنُ صَدَقَةَ قَالَ: حَدَّثَنِي جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنِ أَبِيهِ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ قَالَ: «إِنَّ مِنْ سَعَادَةِ الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ: أَنْ يُشَبِّهَهُ وَلَدُهُ، وَ الْمَرْأَةُ الْجَمَلَاءُ ذَاتُ دِينَ، وَ الْمَرْكَبُ الْهَنِيءُ، وَ الْمَسْكَنُ الْوَاسِعُ.»

رسول خدا (صلی الله علیه و آله): همانا سعادت مرد مسلمان در این است که: فرزندش شبیه او باشد، همسر زیبای دیندار، مرکب راهوار و خانه وسیع.

قرب الإسناد، ص ۷۷

بحار الأنوار، ج ۷۳، ص ۱۴۹

مایه راحتی و آسایش:

عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ وَ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ جَمِيعاً عَنْ سَعِيدِ بْنِ جَنَاحٍ عَنْ مُطَرِّفِ مَوْلَى مَعْنٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: ثَلَاثَةٌ لِلْمُؤْمِنِ فِيهَا رَاحَةٌ دَارٌ وَاسِعَةٌ نُوَارِي عَوْرَتَهُ وَ سُوءَ حَالِهِ مِنَ النَّاسِ وَ امْرَأَةٌ صَالِحَةٌ تُعِينُهُ عَلَى أَمْرِ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ وَ ابْنَةٌ أَوْ أُخْتُ يُخْرِجُهَا مِنْ مَنْزِلِهِ إِذَا مَيِّتَ أَوْ بَتَرُوهُ.

امام صادق (علیه السلام): آسایش و راحتی مؤمن در سه چیز است خانه وسیعی که وضع خانواده‌گی و بدحالی او را از مردم پنهان دارد و همسر نیکوکاری که در کار دنیا و آخرت یارش باشد و دختر و یا خواهری که آنان را بمرگ یا ازدواج از خانه خود بیرون کند.

الکافی، ج ۶، ص ۵۲۵ و ج ۵، ص ۳۲۸ (بهذا السند: الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ مُعَلَّى بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مَنْصُورِ بْنِ الْعَبَّاسِ عَنْ شُعَيْبِ بْنِ جَنَاحٍ عَنْ مَطْرِفِ مَوْلَى مَعْنٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ) المحاسن، ج ۲، ص ۶۱۰ / الخصال، ج ۱، ص ۱۵۹ (سند خصال: حَدَّثَنَا أَبِي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ بْنِ الصَّلْتِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ خَالِدٍ عَنْ مَنْصُورِ بْنِ الْعَبَّاسِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جَنَاحٍ عَنْ مَطْرِفِ مَوْلَى مَعْنٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ) عوالي اللئالي، ج ۳، ص ۲۹۵ / مشكاة الأنوار، ص ۲۶۱ وسائل الشيعة، ج ۵، ص ۲۹۹

عنه (احمد بن محمد بن خالد) عَنْ نُوحِ بْنِ شُعَيْبِ النَّيْسَابُورِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ جَنَاحٍ عَنْ نَصْرِ الْكُوسَجِ عَنْ مَطْرِفِ مَوْلَى مَعْنٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: **لِلْمُؤْمِنِ رَاحَةٌ فِي سَعَةِ الْمَنْزِلِ.**

المحاسن، ج ۲، ص ۶۱۱ / مكارم الأخلاق، ص ۱۲۵ وسائل الشيعة، ج ۵، ص ۳۰۲ / بحار الأنوار، ج ۷۳، ص ۱۵۲

مایه عیش و لذت در دنیا:

عنه (عدة من أصحابنا عن أحمد بن أبي عبد الله) عَنْ مَنْصُورِ بْنِ الْعَبَّاسِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ غَيْرِ وَاحِدٍ أَنَّ أَبَا الْحَسَنِ ع سئلَ عَنْ فَضْلِ (أفضل) عَيْشِ الدُّنْيَا قَالَ سَعَةُ الْمَنْزِلِ وَ كَثْرَةُ الْمُحِبِّينَ.

و از حضرت موسی بن جعفر (علیه السلام) پرسیدند: بالاترین لذت و عیش دنیا چیست؟ فرمود: **وسعت خانه و کثرت دوستان.**

الکافی، ج ۶، ص ۵۲۶ / المحاسن، ج ۲، ص ۶۱۱ / مكارم الأخلاق، ص ۱۲۵ وسائل الشيعة، ج ۵، ص ۳۰۰ / مستدرک الوسائل، ج ۳، ص ۴۵۱ / بحار الأنوار، ج ۷۳، ص ۱۵۲

حَدَّثَنَا أَبُو الْحَسَنِ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ بْنِ الشَّاهِ الْمَرْزُوقِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو حَامِدٍ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو يَزِيدَ أَحْمَدُ بْنُ خَالِدِ الْخَالِدِيِّ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ صَالِحِ التَّمِيمِيِّ قَالَ حَدَّثَنَا أَبِي قَالَ حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ مُحَمَّدِ أَبُو مَالِكٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ع عَنِ النَّبِيِّ ص أَنَّهُ قَالَ فِي وَصِيَّتِهِ لَهُ: ... **يَا عَلِيُّ! الْعَيْشُ فِي ثَلَاثَةِ دَارٍ قُورَاءَ وَ جَارِيَةِ حَسَنَاءَ وَ فَرَسٍ قَبَاءَ.**

در وصیت پیامبر (صلی الله علیه و آله) به امیرالمومنین (علیه السلام): ... یا علی! لذت زندگی در سه چیز است: خانه وسیع، کنیز زیبا، و اسب لاغر میان.

الخصال، ج ۱، ص ۱۲۶ / من لا یحضره الفقیه، ج ۴، ص ۳۶۱ / السرائر، ج ۳، ص ۶۱۸ / مکارم الأخلاق، ص ۴۳۸

وسائل الشیعة، ج ۵، ص ۳۰۱ / بحار الأنوار، ج ۷۳، ص ۱۴۸

عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنْ نُوحِ بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ رُشَيْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ بَشِيرٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا الْحَسَنِ ع يَقُولُ: الْعَيْشُ السَّعَةُ فِي الْمَنَازِلِ وَالْفُضْلُ فِي الْخَدَمِ.

موسی بن جعفر (علیه السلام): عیش و لذت در وسعت خانه و خوبی خدمتگزاران است.

الکافی، ج ۶، ص ۵۲۶ / المحاسن، ج ۲، ص ۶۱۱ / مکارم الأخلاق، ص ۱۲۵

الوافی، ج ۲۰، ص ۷۹۰ / وسائل الشیعة، ج ۵، ص ۳۰۰

و بِهَذَا الْإِسْنَادِ (عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ التَّوْفَلِيِّ عَنِ السَّكُونِيِّ عَنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ) قَالَ: شَكَا رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ص أَنَّ الدُّورَ قَدْ اكْتَنَفْتُهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ص: ازْفَعْ صَوْتَكَ مَا اسْتَطَعْتَ وَ سَلِ اللَّهَ أَنْ يُوسِّعَ عَلَيْكَ.

مردی از انصار به پیغمبر (صلی الله علیه و آله) شکایت کرد که خانه‌ام از هر طرف با خانه‌های بلند احاطه شده. حضرت فرمود: تا جایی که می‌توانی صدایت را بلند کن و از خدا بخواه که خانه وسیعی به تو دهد. (ترجمه: میرباقری)

الکافی، ج ۶، ص ۵۲۶ / المحاسن، ج ۲، ص ۶۱۰ / مکارم الأخلاق، ص ۱۲۷

وسائل الشیعة، ج ۵، ص ۳۰۰ / الوافی، ج ۲۰، ص ۷۹۱ / بحار الأنوار، ج ۷۳، ص ۱۵۳

مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ مُعَمَّرِ بْنِ خَلَادٍ قَالَ: إِنَّ أَبَا الْحَسَنِ ع اشْتَرَى دَارًا وَ أَمَرَ مَوْلَى لَهُ أَنْ يَتَحَوَّلَ إِلَيْهَا وَ قَالَ إِنَّ مِنْزِلَكَ ضَيِّقٌ فَقَالَ قَدْ أَحَدَثَ هَذِهِ الدَّارَ أَبِي فَقَالَ أَبُو الْحَسَنِ ع: إِنَّ كَانَ أَبُوكَ أَحْمَقَ يُتَبَغَى أَنْ تَكُونَ مِثْلَهُ!؟

از معمر بن خلاد: حضرت موسی بن جعفر (علیه السلام) خانه‌ای خرید و به غلامش گفت به آنجا منتقل شود؛ [چون] خانه تو تنگ و کوچک است، غلام گفت: این خانه را پدرم برای ساخته است. حضرت فرمود: اگر پدرت احمق بود، جا داشت که تو هم مثل او باشی!؟

الکافی، ج ۶، ص ۵۲۵ / المحاسن، ج ۲، ص ۶۱۱ / مکارم الأخلاق، ص ۱۲۵

وسائل الشیعة، ج ۵، ص ۳۰۲ / الوافی، ج ۲۰، ص ۷۹۱ / بحار الأنوار، ج ۷۳، ص ۱۵۳

پیوست شماره ۱۷: مشاغل برتر (مشاغل مرتبط با تولید غذا و لباس: کشاورزی، باغداری، دامداری و خیاطی + تجارت) در روایات

الف) کشاورزی و باغداری:

عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عُمَارَةَ عَنْ مِسْمَعٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لَمَّا هَبِطَ بَادَمُ إِلَى الْأَرْضِ احْتَجَّ إِلَى الطَّعَامِ وَالشَّرَابِ فَشَكَا ذَلِكَ إِلَى جَبْرِئِيلَ ع فَقَالَ لَهُ جَبْرِئِيلُ: يَا آدَمُ كُنْ حَرَاتًا قَالَ فَعَلَّمَنِي دُعَاءً قَالَ قُلِ اللَّهُمَّ اكْفِنِي مَثْوَةَ الدُّنْيَا وَكُلَّ هَوْلٍ دُونَ الْجَنَّةِ وَالْأَلْسِنِي الْعَافِيَةَ حَتَّى تَهْنِئَنِي الْمَعِيشَةَ.

امام صادق (علیه السلام): وقتی حضرت آدم به زمین هبوط کرد، به طعام (غذا) و نوشیدنی احتیاج پیدا کرد پس از این بابت به جبرئیل شکوه کرد. جبرئیل به او گفت: ای آدم! بسیار کشاورزی کن. آدم گفت: پس به من دعائی بیاموز. گفت بگو: اللَّهُمَّ اكْفِنِي مَثْوَةَ الدُّنْيَا وَكُلَّ هَوْلٍ دُونَ الْجَنَّةِ وَالْأَلْسِنِي الْعَافِيَةَ حَتَّى تَهْنِئَنِي الْمَعِيشَةَ.

الكافي، ج ۵، ص ۲۶۰

بحار الأنوار، ج ۱۱، ص ۲۱۷ / الوافي، ج ۱۷، ص ۱۳۰ / وسائل الشيعة، ج ۱۹، ص ۳۷

مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى عَنِ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيْسَى عَنِ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ عَنِ سَيَابَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلَهُ رَجُلٌ فَقَالَ لَهُ جُعِلْتُ فِدَاكَ أَسْمَعُ قَوْمًا يَقُولُونَ إِنَّ الرِّزَاعَةَ مَكْرُوهَةٌ فَقَالَ لَهُ: ازْرَعُوا وَاغْرَسُوا فَلَا وَاللَّهِ مَا عَمِلَ النَّاسُ عَمَلًا أَحَلَّ وَلَا أَطْيَبَ مِنْهُ وَاللَّهِ لَيَزْرَعَنَّ الزَّرْعَ وَلَيَغْرِسَنَّ النَّخْلَ (الغرس) بَعْدَ خُرُوجِ الدَّجَالِ.

امام صادق علیه السلام در پاسخ به مردی که گفت: «شنیده‌ام که برخی می‌گویند: "کشاورزی ناپسند است"»: «کشاورزی کنید و بکارید؛ که به خدا سوگند! مردم کاری حلال‌تر و پاک‌تر از کشاورزی انجام نمی‌دهند. و به خدای سوگند! پس از بیرون شدن دجال [در عصر ظهور امام موعود علیه السلام] فراوان کشاورزی می‌شود و بسی درخت خرما کاشته خواهد شد.

الكافي، ج ۵، ص ۲۶۰ / تهذيب الأحكام، ج ۷، ص ۲۳۶

الوافي، ج ۱۷، ص ۱۳۰ / وسائل الشيعة، ج ۱۹، ص ۳۳

رسول الله صلى الله عليه و آله: اطلبوا الرِّزْقَ فِي حَبَايَا الْأَرْضِ.

پیامبر خدا صلى الله عليه و آله: روزی را در نهان گاه‌های زمین بجوید.

کنز العمال، ج ۴، ص ۲۱، ح ۹۳۰۲

رسول الله صلى الله عليه و آله: **لَمَّا خَلَقَ اللَّهُ الْمَعِيشَةَ جَعَلَ الْبَرَكَاتِ فِي الْحَرْثِ وَالْغَنَمِ.**
پیامبر خدا صلى الله عليه و آله: آن گاه که خداوند اسباب گذران زندگی را آفرید، برکت‌ها را در کشت و دام قرار داد.

کنز العمال، ج ۴، ص ۳۲، ح ۹۳۵۴ نقلاً عن الديلمي عن ابن مسعود

شغل انبیاء:

عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ حُسَيْنِ بْنِ أَبِي السَّرِيِّ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ هَارُونَ الْوَاسِطِيِّ قَالَ: سَأَلْتُ جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ عَنِ الْفَلَاحِينَ فَقَالَ هُمْ الزَّارِعُونَ كُنُوزَ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ وَمَا فِي الْأَعْمَالِ شَيْءٌ أَحَبَّ إِلَى اللَّهِ مِنَ الزَّرَاعَةِ وَمَا بَعَثَ اللَّهُ نَبِيًّا إِلَّا زَرَّاعًا إِلَّا إِدْرِيسَ ع فَإِنَّهُ كَانَ خِيَّاطًا.

یزید بن هارون واسطی: از حضرت صادق علیه السلام درباره کشاورزان پرسیدم. فرمود: «آنان کشت‌کنندگان و گنج‌های خدا در زمینش هستند؛ و نزد خدا کاری دوست داشتنی‌تر از کشاورزی نیست؛ و خداوند هیچ پیامبری را برینگیخت جز آن که کشاورز بود، مگر حضرت ادريس عليه السلام که خیاط بود».

تهذيب الأحكام، ج ۶، ص ۳۸۴

وسائل الشيعة، ج ۱۷، ص ۴۲ / الوافي، ج ۱۷، ص ۱۳۳

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَ قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَ مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ الْغُبَرِيُّ (وَ اللَّفْظُ لِيَحْيَى) (قَالَ يَحْيَى: أَخْبَرَنَا. وَ قَالَ الْاِخْرَانِ: حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ) عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ: « مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَغْرِسُ غَرْسًا، أَوْ يَزْرَعُ زَرْعًا، فَيَأْكُلُ مِنْهُ طَيْرٌ أَوْ إِنْسَانٌ أَوْ بَهِيمَةٌ، إِلَّا كَانَ لَهُ بِهِ صَدَقَةٌ ».

پیامبر خدا صلى الله عليه و آله: هیچ مسلمانی نیست که نهالی بکارد یا زراعتی کشت کند و پرنده‌ای یا انسانی یا چهارپایی از آن بخورد، جز این که آن برایش صدقه به شمار می‌رود.

صحیح مسلم، ج ۳، ص ۱۱۸۹ / صحیح بخاری، ج ۴، ص ۱۵۲ / مسند أحمد بن حنبل، ج ۲۱، ص ۸۸ و ۱۸۰ /

سنن الترمذی، ج ۳، ص ۴۳۰

عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا قَالَ قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ عليه السلام كَانَ أَبِي يَقُولُ: خَيْرُ الْأَعْمَالِ الْحَرْثُ تَزْرَعُهُ فَيَأْكُلُ مِنْهُ الْبُرُّ وَ الْفَاجِرُ أَمَّا الْبُرُّ فَمَا أَكَلَ مِنْ شَيْءٍ اسْتَغْفَرَ لَكَ وَ أَمَّا الْفَاجِرُ فَمَا أَكَلَ مِنْهُ مِنْ شَيْءٍ لَعَنَهُ وَ يَأْكُلُ مِنْهُ الْبَهَائِمُ وَ الطَّيْرُ؛

امام باقر علیه السلام فرمود: **بهترین کارها کشاورزی است؛** آن را می کاری و نیکوکار و بدکار از آن می خورند. نیکوکار می خورد و برایت از خدا آمرزش می طلبد؛ اما بدکار، می خورد و آنچه خورده، او را لعن و نفرین می کند، و چرندگان و پرندگان نیز از آن بهره مند می شوند.

مصدر اصلی: الکافی، ج ۵، ص: ۲۶۱

منابع دیگر: الوافی، ج ۱۷، ص ۱۳۰ / وسائل الشیعة، ج ۱۹، ص ۳۴

عَنْهُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ إِسْحَاقَ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ أَبِي السَّرِيِّ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ هَارُونَ الْوَأَسِطِيِّ قَالَ: سَأَلْتُ جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ علیه السلام عَنِ الْفَلَّاحِينَ فَقَالَ: هُمْ الزَّارِعُونَ كُنُوزَ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ وَمَا فِي الْأَعْمَالِ شَيْءٌ أَحَبَّ إِلَى اللَّهِ مِنَ الزَّرَاعَةِ وَمَا بَعَثَ اللَّهُ نَبِيًّا إِلَّا زَارِعًا إِلَّا إِدْرِيسَ علیه السلام فَإِنَّهُ كَانَ حَيَّاطًا؛ از حضرت صادق علیه السلام درباره کشاورزان پرسیدم. فرمود: «آنان کشت کنندگان و گنج‌های خدا در زمینش هستند؛ و نزد خدا کاری دوست داشتنی‌تر از کشاورزی نیست؛ و خداوند هیچ پیامبری را برینگیخت جز آن که کشاورز بود، مگر حضرت ادريس عليه السلام که حیاط بود».

مصدر اصلی: تهذیب الأحكام، ج ۶، ص ۳۸۵

منابع دیگر: الوافی، ج ۱۷، ص ۱۳۳ / وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۴۲

عَنْهُ عَنِ التَّهَيْكِيِّ وَ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ عَنِ الْعَبْدِيِّ عَنِ أَبِي وَكَيْعَ عَنِ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ عَلِيِّ علیه السلام قَالَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: عَلَيْكُمْ بِالْغَنَمِ وَالْحَزْبِ فَإِنَّهُمَا يَغْدُوَانِ بِخَيْرٍ وَيَرْوَحَانِ بِخَيْرٍ؛ پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: بر شما باد دام [داری] و کشاورزی؛ زیرا این دو شب و روز، پیوسته خیرند.

مصدر اصلی: المحاسن، ج ۲، ص ۶۴۳

منابع دیگر: وسائل الشیعة، ج ۱۱، ص ۵۳۹ / بحار الأنوار، ج ۶۱، ص ۱۳۳

درختکاری: عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ التَّوْفَلِيِّ عَنِ السَّكُونِيِّ عَنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام قَالَ: سُئِلَ النَّبِيُّ صلی الله علیه و آله أَيُّ الْمَالِ خَيْرٌ؟ قَالَ: الزَّرْعُ زَرَعَهُ صَاحِبُهُ وَأَصْلَحَهُ وَ أَدَّى حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ قَالَ فَأَيُّ الْمَالِ بَعْدَ الزَّرْعِ خَيْرٌ قَالَ رَجُلٌ فِي غَنَمٍ لَهُ قَدْ تَبَعَ بِهَا مَوَاضِعَ الْفَطْرِ يُقِيمُ الصَّلَاةَ وَ يُؤْتِي الزَّكَاةَ قَالَ فَأَيُّ الْمَالِ بَعْدَ الْغَنَمِ خَيْرٌ قَالَ الْبَقَرُ تَعْدُو بِخَيْرٍ وَ تَرُوحُ بِخَيْرٍ قَالَ فَأَيُّ الْمَالِ بَعْدَ الْبَقَرِ خَيْرٌ قَالَ الرَّاسِيَاتُ فِي الْوَحْلِ وَ الْمُطْعِمَاتُ فِي الْمَحَلِّ نَعَمَ الشَّيْءُ النَّخْلُ مَنْ بَاعَهُ فَإِنَّمَا تَمْنُهُ بِمَنْزِلَةِ رَمَادٍ عَلَى رَأْسٍ شَاهِقٍ اشْتَدَّتْ بِهِ الرَّيْحُ فِي يَوْمٍ عَاصِفٍ إِلَّا أَنْ يُخْلَفَ مَكَانَهَا قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَأَيُّ الْمَالِ بَعْدَ النَّخْلِ خَيْرٌ قَالَ فَسَكَتَ قَالَ فَقَامَ إِلَيْهِ رَجُلٌ فَقَالَ لَهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَأَيُّ الْإِبِلِ قَالَ فِيهِ الشَّقَاءُ وَ الْجَفَاءُ وَ الْعَنَاءُ وَ بُعْدُ الدَّارِ تَعْدُو مَدْبَرَةً وَ تَرُوحُ مَدْبَرَةً لَا يَأْتِي خَيْرُهَا إِلَّا مِنْ جَانِبِهَا الْأَشْأَمِ أَمَا إِنَّهَا لَا تَعْدُمُ الْأَشْقِيَاءَ الْفَجْرَةَ؛

از حضرت رسول ﷺ پرسیدند: بهترین مال کدام است؟ فرمود: زراعتی که انسان به هنگام برداشت محصول، حق خداوند را از آن بپردازد. عرض کردند: پس از زراعت کدام مال بهتر است؟ فرمود: کسی که چند گوسفند داشته باشد و هر جا که آب و علفی بیابد آنها را بچراند و نمازش را بخواند و زکات مالش را بپردازد. عرض شد: بعد از گوسفند کدام مال بهتر است؟ فرمود: گاو که در صبح و شام شیر می‌دهد. پرسیدند: پس از گاو بهترین مال چیست؟ فرمود: درخت خرما که ریشه در گل فرو برده و در خشکسالی و کم‌آبی میوه دهد. سپس فرمود: درخت خرما سرمایه خوبی است و هر کس (بدون ضرورت) آن را بفروشد، پولش همچون خاکستری است که بر سر کوه بلندی در مسیر تندباد رها شده باشد، مگر اینکه به جای آن، درخت خرما دیگری بخرد. سپس پرسیدند: بعد از درخت خرما کدام مال بهتر است؟ حضرت سکوت کرد و جوابی نداد. شخص عرض کرد: چرا شتر را نفرمودید؟ فرمود: شترداری موجب مشقت و سختی و دوری از خانه می‌شود و هزینه آن سنگین است.

مصادر اصلی: الکافی، ج ۵، ص ۲۶۱ / من لا یحضره الفقیه، ج ۲، ص ۲۹۱ / الأمالی، ص ۳۵۰

ب) دامداری:

عَنْ عَنِ التَّهَيْكِيِّ وَيَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ عَنِ الْعَبْدِيِّ عَنِ أَبِي وَكَيْعٍ عَنِ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَيْكُمْ بِالْغَنَمِ وَالْحَرْثِ فَإِنَّهُمَا يَغْدَوَانِ بِخَيْرٍ وَيُرْوَحَانِ بِخَيْرٍ؛ پیامبر خدا ﷺ: بر شما باد دام [داری] و کشاورزی؛ زیرا این دو شب و روز، پیوسته خیرند.

مصدر اصلی: المحاسن، ج ۲، ص ۶۴۳

منابع دیگر: وسائل الشیعة، ج ۱۱، ص ۵۳۹ / بحار الأنوار، ج ۶۱، ص ۱۳۳

مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى عَنِ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنِ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جُنْدَبٍ قَالَ حَدَّثَنِي رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: تِسْعَةُ أَعْشَارِ الرِّزْقِ مَعَ صَاحِبِ الدَّابَّةِ؛ امام صادق ﷺ: نه دهم روزی، از آن چهارپادار است.

مصدر اصلی: الکافی، ج ۶، ص ۵۳۶

منابع دیگر: الوافی، ج ۲۰، ص ۸۲۰ / وسائل الشیعة، ج ۱۱، ص ۴۶۴

عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ عَنِ ابْنِ أَبِي نَجْرَانَ عَنْ أَبِي جَمِيلَةَ عَنْ جَابِرٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ قَالَ: « قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ص: لِعَمَّتِهِ مَا يَمْنَعُكَ أَنْ تَتَّخِذِي فِي بَيْتِكَ بَرَكَةً؟ قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَ مَا الْبَرَكَةُ؟ قَالَ: شَاةٌ تُحَلَبُ؛ فَإِنَّهُ مَنْ كَانَ فِي دَارِهِ شَاةٌ تُحَلَبُ أَوْ نَعَجَةٌ أَوْ بَقَرَةٌ تُحَلَبُ فَبَرَكَاتٌ كُلُّهُنَّ. »

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: «حضرت رسول (صلی الله علیه و آله و سلم) به عمه خود فرمود: که چه چیز تو را مانع شده است که در خانه خود برکتی نگاه داری؟ گفت: یا رسول الله برکت چیست؟ فرمود: گوسفندی که شیر دهد. چرا که هر که در خانه اش گوسفند شیرده یا بز شیرده یا گاو شیرده باشد، تمام اینها (باعث برکت) برکت (خانه) هستند.»

مصادر اصلی: الکافی، ج ۶، ص ۵۴۵ / المحاسن، ج ۲، ص ۶۴۱

(محاسن با دو سند این روایت را نقل کرده:

سند اول: عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي نَجْرَانَ وَ عُمَانَ عَنْ أَبِي جَمِيلَةَ عَنْ جَابِرٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ قَالَ:

سند دوم: وَ زَوْي أَبِي عَنْ أَحْمَدَ بْنِ التَّضَرِّ بْنِ جَابِرٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ مِثْلَهُ.)

منابع دیگر: الوافی، ج ۲۰، ص ۸۵۱ / وسائل الشیعة، ج ۱۱، ص ۵۱۱ و ج ۲۴، ص ۴۳۰

أبو علي الأشعري عن الحسن بن علي عن عبيس بن هشام عن عبد الله بن سنان عن أبي عبد الله عليه السلام قال: إِذَا اتَّخَذَ أَهْلُ بَيْتِ شَاةٍ أَتَاهُمْ اللَّهُ بِرِزْقِهَا وَ زَادَ فِي أَرْزَاقِهِمْ وَ إِتَّخَلَ الْفَقْرُ عَنْهُمْ مَرَحَلَةً فَإِنْ اتَّخَذَ شَاتَيْنِ أَتَاهُمْ اللَّهُ بِأَرْزَاقِهِمَا وَ زَادَ فِي أَرْزَاقِهِمْ وَ إِتَّخَلَ الْفَقْرُ عَنْهُمْ مَرَحَلَتَيْنِ فَإِنْ اتَّخَذُوا ثَلَاثَةً أَتَاهُمْ اللَّهُ بِأَرْزَاقِهِمْ وَ إِتَّخَلَ الْفَقْرُ عَنْهُمْ رَأْسًا.

عبد الله بن سنان گوید: امام صادق عليه السلام فرمود: هرگاه خانواده‌ای يك رأس گوسفند را نگاهداری کنند، خداوند روزی آن را نزدشان می‌فرستد، رزق و روزی آنان را می‌افزاید و فقر از نزد آنان تا يك منزل مسافت کوچ می‌دهد. پس اگر دو رأس گوسفند نگاهداری کنند، خداوند روزی آن دو رأس را نزد آنان می‌فرستد، روزی آنان را می‌افزاید و فقر را تا مسافت دو منزل از نزد آنان کوچ می‌دهد. پس اگر سه رأس گوسفند نگاهداری کنند، خداوند روزی آنها را نزد آن خانواده می‌فرستد و فقر را به‌طور کامل از نزد آنان کوچ می‌دهد.

الکافی، ج ۶، ص ۵۴۴

عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ الْجَمَيْرِيُّ فِي قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ طَرِيفٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلْوَانَ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ ع قَالَ: «كَانُوا يُحِبُّونَ أَنْ يَكُونَ فِي الْبَيْتِ الشَّيْءُ الدَّاجِنُ، مِثْلَ الْحَمَامِ أَوْ الدَّجَاجِ أَوْ الْعَنَاقِ، لِيُعْبَتَ بِهِ صِبْيَانُ الْجِنِّ وَلَا يَعْبُثُونَ بِصِبْيَانِهِمْ.»

امام صادق (علیه السلام) از پدرش امام باقر (علیه السلام): «همیشه دوست داشتند که یک چیزی که با خانه الفت و انس بگیرد (حیوانات اهلی و خانگی) - مثل کبوتر و مرغ و بز - در خانه باشد؛ تا اینکه کودکان جن با آنها مشغول بازی شوند و با کودکان انسان بازی نکنند.»

قرب الإسناد، ص ۹۳

وسائل الشیعة، ج ۱۱، ص ۵۲۴ / بحار الأنوار، ج ۶۰، ص ۷۴ و ج ۶۲، ص ۱

الحسین بن بسطام فی طب الأئمة، عن الْمُظَفَّرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي نَجْرَانَ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَبِي يَحْيَى الْمَدَائِنِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص: « أَكْثَرُوا مِنَ الدَّوَاجِنِ فِي بُيُوتِكُمْ تَشَاغُلُ بِهَا الشَّيَاطِينُ عَنْ صِبْيَانِكُمْ. »
پیامبر (صلی الله علیه وآله): « زیاد در خانه‌هایتان حیوانات نگه‌دارید که شیطان با بازی با آنها از کودکان شما روی گردان شوند. »

طب الأئمة عليهم السلام (ابن بسطام)، ص ۱۱۲
وسائل الشيعة، ج ۱۱، ص ۵۲۱ / هداية الأمة إلى أحكام الأئمة ع (شيخ حرّ عاملی)، ج ۵، ص ۱۲۸ / طب الأئمة عليهم السلام (للشَّيْبَرِ)، ص ۲۸۹ / بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۶۲، ص ۱ - ج ۹۲، ص ۱۵۰ - ج ۶۰، ص ۲۰۶ - ج ۶۰، ص ۷۴ / مستدرک الوسائل، ج ۸، ص ۲۸۵

ج) خیاطی:

وَ عَنْهَا أَحَبُّ الْعَمَلِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ الْخِيَاطَةُ؛

عایشه: محبوبترین کار نزد رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم خیاطی بود.

مکارم الأخلاق، ص ۱۷

الشَّيْخُ وَرَأَى فِي تَنْبِيهِ الْخَاطِرِ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: عَمَلُ الْأَبْرَارِ مِنَ الرِّجَالِ الْخِيَاطَةُ وَ كَانَ ص يَخِيْطُ ثَوْبَهُ وَ يَخْصِفُ نَعْلَهُ وَ كَانَ أَكْثَرَ عَمَلِهِ ﷺ فِي بَيْتِهِ الْخِيَاطَةُ؛

پیامبر خدا ﷺ: کار مردان نیک، خیاطی است و پیامبر خدا ﷺ جامه خود را می‌دوخت و کفشش را بینه می‌کرد و بیشترین کار او در خانه اش خیاطی بود.

مجموعه ورام، ج ۱، ص ۴۱

مستدرک الوسائل، ج ۱۳، ص ۲۲۷

عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ حُسَيْنِ بْنِ أَبِي السَّرِيِّ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ هَارُونَ الْوَأَسِطِيِّ قَالَ: سَأَلْتُ جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ عَنِ الْفَلَاحِيِّنَ فَقَالَ هُمْ الزَّارِعُونَ كُنُوزَ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ وَمَا فِي الْأَعْمَالِ شَيْءٌ أَحَبَّ إِلَى اللَّهِ مِنَ الزَّرَاعَةِ وَمَا بَعَثَ اللَّهُ نَبِيًّا إِلَّا زَرَّاعًا إِلَّا إِدْرِيسَ ع فَإِنَّهُ كَانَ خِيَاطًا.

یزید بن هارون واسطی: از حضرت صادق علیه السلام درباره کشاورزان پرسیدم. فرمود: «آنان کشت‌کنندگان و گنج‌های خدا در زمینش هستند؛ و نزد خدا کاری دوست داشتنی‌تر از کشاورزی نیست؛ و خداوند هیچ پیامبری را برنمیگيخت جز آن که کشاورز بود، مگر حضرت ادريس عليه السلام که خياط بود.»

عَلِيٌّ بِنُ إِتْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ مُحَمَّدِ الرَّعْفَرَانِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: «مَنْ طَلَبَ التَّجَارَةَ اسْتَعْنَى عَنِ النَّاسِ قُلْتُ وَإِنْ كَانَ مُعِيلاً؟ قَالَ: وَإِنْ كَانَ مُعِيلاً إِنَّ تِسْعَةَ أَغْشَارِ الرَّزْقِ فِي التَّجَارَةِ.»

محمد زعفرانی از امام صادق (علیه السلام): «هر کس تجارت را طلب کند (به دنبال تجارت باشد)، از مردم بی‌نیاز می‌گردد.» گفتیم: «اگر چه معیل (و صاحب اهل و عیال) باشد؟» فرمود: «بله؛ اگر چه معیل باشد؛ همانا نه قسمت از ده قسمت رزق در تجارت است.»

مصادر اصلی: الکافی، ج ۵، ص ۱۴۸ / تهذیب الأحکام، ج ۷، ص ۳ [عین سند کافی]

منابع دیگر: وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۱۱ / الوافی، ج ۱۷، ص ۱۲۲ / جامع أحادیث الشیعة، ج ۲۲، ص ۲۷۴

رَوَى رَوْحٌ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: «تِسْعَةُ أَغْشَارِ الرَّزْقِ فِي التَّجَارَةِ.»

امام صادق (علیه السلام): «نه قسمت از ده قسمت رزق در تجارت کردن است.»

مصدر اصلی: من لا یحضره الفقیه، ج ۳، ص ۲۳۳

منابع دیگر: وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۱۰ / الوافی، ج ۱۷، ص ۱۲۶

(الشَّيْخُ أَبُو الْفَتْوحِ فِي تَفْسِيرِهِ): عَنْهُ ص أَنَّهُ قَالَ: «تِسْعَةُ أَغْشَارِ الرَّزْقِ فِي التَّجَارَةِ.»

مستدرک الوسائل، ج ۱۳، ص ۹

حَدَّثَنَا بِذَلِكَ أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ الْقَطَّانُ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى بْنِ زَكَرِيَّا عَنْ بَكْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَبِيبٍ عَنْ تَمِيمِ بْنِ بَهْلُولٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمَنْخَرُومِيِّ عَنْ الْحُسَيْنِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِيهِ زَيْدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنِ أَبِيهِ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنِ أَبِيهِ عَلِيٍّ عَنِ أَبِي طَالِبٍ ع عَنِ النَّبِيِّ ص أَنَّهُ قَالَ: «تِسْعَةُ أَغْشَارِ الرَّزْقِ فِي التَّجَارَةِ وَالْجُزْءُ الْبَاقِي فِي السَّائِبَاءِ؛ يَعْنِي الْغَنَمَ.»

امیرالمومنین (علیه السلام) از پیامبر (صلی الله علیه وآله): «نه قسمت از ده قسمت رزق در تجارت و بقیه آن در گوسفند است.»

مصدر اصلی: الخصال، ج ۲، ص ۴۴۶

منابع دیگر: وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۱۰ / بحار الأنوار، ج ۱۰۰، ص ۵

قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: «تِسْعَةُ أَغْشَارِ الرَّزْقِ فِي التَّجَارَةِ، وَوَاحِدٌ فِي غَيْرِهَا. وَرُوِيَ: وَوَاحِدٌ فِي السَّائِبَاءِ يَعْنِي: الْغَنَمَ.»

امیرالمومنین (علیه السلام): «نُه قسمت از ده قسمت رزق در تجارت و یکی از آن در غیر آن است. و روایت شده که: یکی از آن در گوسفند است.»

هدایة الأئمة إلى أحكام الأئمة عليهم السلام (شیخ حرّ)، ج ۶، ص ۱۱

ما رُوِيَ عَنِ النَّبِيِّ ص: أَنَّهُ قَالَ: «تِسْعَةُ أَغْشَارِ الرَّزْقِ فِي التِّجَارَةِ وَ الْجُزْءُ الْبَاقِي فِي السَّابِيَاءِ؛ يَعْنِي الْغَنَمَ.»

از پیامبر (صلی الله علیه وآله) روایت شده است که فرمود: «نُه قسمت از ده قسمت رزق در تجارت است، و یک جزء باقیمانده در سایبای است؛ و مراد از سایبای: گوسفند است.»

مصدر اصلی: الخصال، ج ۲، ص ۴۴۶

منابع دیگر: وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۱۰ / بحار الأنوار، ج ۶۱، ص ۱۱۸

عَنِ النَّبِيِّ ص قَالَ: «الرَّزْقُ عَشْرَةُ أَجْزَاءٍ تِسْعَةٌ مِنْهَا فِي التِّجَارَةِ وَ وَاحِدٌ فِي غَيْرِهَا.»

رسول خدا (صلی الله علیه وآله): «رزق ده جزء دارد که نُه قسمت از آن در تجارت کردن است و یکی (باقیمانده) از آن در غیر تجارت.»

مصدر اصلی: عوالمی اللثالی، ج ۲، ص ۲۴۲

منابع دیگر: مستدرک الوسائل، ج ۱۳، ص ۱۰

أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعَاصِمِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ التَّهْدِيَّيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ شَرِيفِ بْنِ سَابِقٍ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ أَبِي قُرَّةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ ع: «... بَارَكَ اللَّهُ لَكُمْ فَإِنِّي قَدْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ص يَقُولُ الرَّزْقُ عَشْرَةُ أَجْزَاءٍ تِسْعَةٌ أَجْزَاءٍ فِي التِّجَارَةِ وَ وَاحِدَةٌ فِي غَيْرِهَا.»

امیرالمومنین (علیه السلام): «تجارت کنید تا خداوند به شما برکت بدهد؛ چرا که من از رسول خدا (صلی الله علیه وآله) شنیدم که می فرمود: همانا رزق ده جزء دارد که نُه قسمت از آن در تجارت و یکی (باقیمانده) در غیر از تجارت است.»

مصادر اصلی: الکافی، ج ۵، ص ۳۱۸ / من لا يحضره الفقيه، ج ۳، ص ۱۹۲ / الغارات، ج ۲، ص ۸۲۴

منابع دیگر: وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۱۲ و ج ۲۰، ص ۷۱ / بحار الأنوار، ج ۴۲، ص ۱۶۰

قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع اتَّجَرُوا بَارَكَ اللَّهُ لَكُمْ فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ص يَقُولُ إِنَّ الرَّزْقَ عَشْرَةُ أَجْزَاءٍ تِسْعَةٌ فِي التِّجَارَةِ وَ وَاحِدٌ فِي غَيْرِهَا.

من لا يحضره الفقيه، ج ۳، ص ۱۹۲ / عدة الداعي و نجاح الساعي، ص ۸۲

الوافي، ج ۱۷، ص ۱۲۶ / بحار الأنوار، ج ۱۰۰، ص ۱۳

وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۱۲ (نقلاً عن الکافی)

سند وسائل: وَ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ الْعَاصِمِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ التَّهْدِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ شَرِيفِ بْنِ سَابِقٍ
عَنِ الْفَضْلِ بْنِ أَبِي قُرَّةَ عَنْ أَبِي قُرَّةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي حَدِيثٍ أَنَّ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ع قَالَ لِلْمَوَالِي

أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعَاصِمِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ التَّهْدِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ شَرِيفِ بْنِ سَابِقٍ عَنِ
الْفَضْلِ بْنِ أَبِي قُرَّةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: أَتَتِ الْمَوَالِي أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ع فَقَالُوا نَشْكُو إِلَيْكَ هَؤُلَاءِ
الْعَرَبَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص كَانَ يُعْطِينَا مَعَهُمُ الْعَطَايَا بِالسَّوِيَّةِ وَ زَوْجَ سَلْمَانَ وَ بِلَالًا وَ صُهَيْبًا وَ أَبَا عَلَيْنَا
هَؤُلَاءِ وَ قَالُوا لَا نَفْعَلُ فَذَهَبَ إِلَيْهِمْ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع فَكَلَّمَهُمْ فِيهِمْ فَصَاحَ الْأَعْرَابُ أَبَيْنَا ذَلِكَ يَا أَبَا
الْحَسَنِ أَبَيْنَا ذَلِكَ فَخَرَجَ وَ هُوَ مُغْضَبٌ يُجَرُّ رِدَاؤُهُ وَ هُوَ يَقُولُ يَا مَعْشَرَ الْمَوَالِي إِنَّ هَؤُلَاءِ قَدْ صَيَّرُوكُمْ
بِمَنْزِلَةِ الْيَهُودِ وَ النَّصَارَى يَنْزَوِجُونَ إِلَيْكُمْ وَ لَا يُزَوِّجُونَكُمْ وَ لَا يُعْطُونَكُمْ مِثْلَ مَا يَأْخُذُونَ فَاتَّجَرُوا بَارَكَ
اللَّهُ لَكُمْ فَإِنِّي قَدْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ص يَقُولُ الرَّزْقُ عَشْرَةَ أَجْزَاءٍ تِسْعَةٌ أَجْزَاءٍ فِي التَّجَارَةِ وَ وَاحِدَةٌ فِي
غَيْرِهَا.

فضل بن ابی قره از امام صادق علیه السلام روایت می‌کند: «گروهی از مسلمانان غیر عرب خدمت
علی علیه السلام آمدند و گفتند: «ما از این اعراب نزد شما شکایت می‌کنیم. همانا رسول خدا صلی
الله علیه و آله بخشش‌ها را میان ما و آن‌ها به طور مساوی تقسیم می‌کرده و سلمان و بلال و صهیب
را به ازدواج درآورد ولی این‌ها درباره ما از این کار خودداری می‌کنند و می‌گویند ما چنین نمی‌کنیم.
علی علیه السلام به سوی اعراب رفت و درباره مسلمانان غیر عرب با آن‌ها سخن گفت ولی عرب‌ها
فریاد برآوردند: ای ابوالحسن علیه السلام، ما از این کار خودداری می‌کنیم! ما از این کار خودداری
می‌کنیم! علی علیه السلام [از میان آنان] بیرون رفت، درحالی که از شدت خشم، عبایش را بر زمین
می‌کشید و به [غیر اعراب] می‌گفت: ای گروه غیر عرب! این‌ها با شما همانند یهودیان و مسیحیان
رفتار می‌کنند. با زنان‌تان ازدواج می‌کنند ولی به شما زن نمی‌دهند و مثل آنچه می‌گیرند به شما
نمی‌دهند. پس به تجارت روی آورید، خداوند به شما برکت دهد، همانا من از رسول خدا علیه السلام
شنیدم که فرمود: روزی ده بخش است؛ نه بخش آن در تجارت و یکی در غیر آن است.»

الکافی، ج ۵، ص ۳۱۸

وسائل الشیعة، ج ۲۰، ص ۷۱ / بحار الأنوار، ج ۴۲، ص ۱۶۰

وَ قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع: «اتَّجَرُوا بَارَكَ اللَّهُ لَكُمْ فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ص يَقُولُ إِنَّ الرَّزْقَ عَشْرَةَ أَجْزَاءٍ
تِسْعَةٌ فِي التَّجَارَةِ وَ وَاحِدَةٌ فِي غَيْرِهَا.»

امیرالمومنین (علیه السلام): «تجارت کنید تا خداوند به شما برکت بدهد؛ چرا که من از رسول خدا (صلی الله علیه وآله) شنیدم که می فرمود: همانا رزق ده جزء دارد که نه قسمت از آن در تجارت و یکی (باقیمانده) در غیر از تجارت است.»

عدة الداعي و نجاح الساعي، ص ۸۲ / بحار الأنوار، ج ۱۰۰، ص ۱۳

الْخِصَالُ، عَنْ أَبِيهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى الْعَطَّارِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ الْأَشْعَرِيِّ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ سُفْيَانَ الْحَرِيرِيِّ عَنْ عَبْدِ الْمُؤْمِنِ الْأَنْصَارِيِّ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص: «الْبَرَكَةُ عَشْرَةٌ أَجْزَاءُ تِسْعَةٌ أَغْشَارُهَا فِي التِّجَارَةِ وَالْعَشْرُ الْبَاقِي فِي الْجُلُودِ.»

امام باقر (علیه السلام) از پیامبر (صلی الله علیه وآله): «برکت ده جزء دارد که نه قسمت از ده قسمت آن در تجارت و بقیه آن در جلود (پوستها) است.»

مصدر اصلی: الخصال، ج ۲، ص ۴۴۵

منابع دیگر: وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۱۰ / بحار الأنوار، ج ۱۰۰، ص ۴ / جامع أحادیث الشیعة، ج ۲۲، ص ۲۷۲

وَ رُوِيَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ: «إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى جَعَلَ الْبَرَكَةَ عَشْرَةَ أَجْزَاءٍ فَتِسْعَةٌ مِنْهَا فِي التِّجَارَةِ وَ وَاحِدَةٌ فِي سَائِرِ الْأَشْيَاءِ.»

معدن الجواهر و رياضة الخواطر، ص ۷۱

أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعَاصِمِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ النَّهْدِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ شَرِيفِ بْنِ سَابِقٍ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ أَبِي قُرَّةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: ... قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عليه السلام اتَّجَرُوا بَارَكَ اللَّهُ لَكُمْ فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ص يَقُولُ إِنَّ الرِّزْقَ عَشْرَةٌ أَجْزَاءٍ تِسْعَةٌ فِي التِّجَارَةِ وَ وَاحِدٌ فِي غَيْرِهَا؛

امام علی علیه السلام: تجارت کنید تا خداوند به شما برکت دهد؛ زیرا من از پیامبر خدا صلی الله علیه وآله شنیدم که می فرمود: «روزی، ده بخش است: نه بخش، در تجارت است و یک بخش، در غیر آن.»

الكافي، ج ۵، ص ۳۱۹

من لا يحضره الفقيه، ج ۳، ص ۱۹۲

رُوِيَ عَنِ الْفَضِيلِ بْنِ يَسَارٍ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام إِنِّي قَدْ تَرَكْتُ التِّجَارَةَ فَقَالَ لَا تَفْعَلْ افْتَحْ بَابَكَ وَ ابْسُطْ بِسَاطِكَ وَ اسْتَرْزِقِ اللَّهَ رَبَّكَ؛

به نقل از فضیل بن یسار - به امام صادق عليه السلام گفتم: من تجارت را کنار نهاده‌ام. فرمود: «چنین نکن. در [دکان] خود را بگشای و بساطت را بگستر و از پروردگارت، روزی بخواه.»

مصادر اصلی: من لا یحضره الفقی، ج ۳، ص ۱۶۵
منابع دیگر: الوافی، ج ۱۷، ص ۶۹ / وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۱۷

فائده دیگر تجارت: افزایش عقل

مُحَمَّدُ بْنُ یَحْیَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِیْسَى عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ أَبِي الْفَرَجِ الْقَمِّيِّ عَنْ مُعَاذِ بْنِ بِيَّاعِ الْأَكْسَبِيِّ قَالَ: قَالَ لِي أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع يَا مُعَاذُ أَصَعَفْتَ عَنِ التَّجَارَةِ أَوْ زَهَدْتَ فِيهَا قُلْتُ مَا صَعَفْتُ عَنْهَا وَ مَا زَهَدْتُ فِيهَا قَالَ فَمَا لَكَ قُلْتُ كُنَّا نَتَنَظَّرُ أَمْرًا وَ ذَلِكَ حِينَ قُتِلَ الْوَلِيدُ وَ عِنْدِي مَالٌ كَثِيرٌ وَ هُوَ فِي يَدِي وَ لَيْسَ لِأَحَدٍ عَلَيَّ شَيْءٌ وَ لَا أَرَانِي آكُلُهُ حَتَّى أَمُوتَ فَقَالَ تَرَكَهَا فَإِنَّ تَرَكَهَا مَذْهَبٌ لِلْعَقْلِ اسْعَ عَلَيَّ عِيَالِكَ وَ إِيَّاكَ أَنْ يَكُونَ هُمْ السُّعَاءَةَ عَلَيْكَ.

معاذ لباس فروش می گوید: «امام صادق علیه السلام به من فرمود: ای معاذ! در تجارت سست شدی بلکه از آن کناره گرفته‌ای! معاذ گفت: در تجارت سست نشده‌ام و از آن کناره‌گیری نکرده‌ام. امام علیه السلام فرمود: پس تو را چه شده است؟ گفتم: منتظر قیام شما هستم [یا منتظر دستور مجدد شما برای تجارت هستم] - این ماجرا مربوط به زمان گذشته شدن ولید بن عبدالمکمل بود - و من مال بسیاری دارم که در اختیارم هست و به احدی بدهکار نیستم و گمان نمی‌کنم که تا پایان عمرم نیز تمام شود.» امام علیه السلام فرمود: تجارت را رها نکن؛ زیرا ترك آن عقل را از بین می‌برد. برای خانواده‌ات تلاش کن و پرهیز از این که آنان برای تو کار و تلاش کنند.

الکافی، ج ۵، ص ۱۴۸ / تهذیب الأحکام، ج ۷، ص ۲
(سند تهذیب: أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عِیْسَى عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ أَبِي الْفَرَجِ عَنْ مُعَاذِ بْنِ بِيَّاعِ الْأَكْسَبِيِّ قَالَ) [كُنْتُ أَتَنَظَّرُ أَمْرَكَ بَدَلْ كُنَّا نَتَنَظَّرُ أَمْرًا]

مُحَمَّدُ بْنُ یَحْیَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِیْسَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ حُدَيْفَةَ بْنِ مَنْصُورٍ عَنْ مُعَاذِ بْنِ كَثِيرٍ بِيَّاعِ الْأَكْسَبِيِّ قَالَ: «قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع إِنِّي قَدْ هَمَمْتُ أَنْ أَدْعَ السُّوقَ وَ فِي يَدِي شَيْءٌ قَالَ إِذَا يَسْفُطَ رَأْيُكَ وَ لَا يُسْتَعَانَ بِكَ عَلَيَّ شَيْءٌ.»

معاذ بن کثیر لباس فروش به امام صادق علیه السلام عرض کرد: «اموالی در اختیار دارم و تصمیم گرفته‌ام بازار را رها کنم. امام علیه السلام فرمود: در این صورت نظرت از ارزش و اعتبار ساقط می‌شود و در هیچ موردی از تو درخواست کمک نمی‌شود.»

الکافی، ج ۵، ص ۱۴۹ / تهذیب الأحکام، ج ۷، ص ۳
(سند تهذیب: أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عِیْسَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ حُدَيْفَةَ بْنِ مَنْصُورٍ عَنْ مُعَاذِ بْنِ كَثِيرٍ بِيَّاعِ الْأَكْسَبِيِّ) تهذیب الأحکام، ج ۶، ص ۳۲۹

(سند ۲: مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ سِنَانٍ عَنْ حُدَيْفَةَ بْنِ مَنْصُورٍ عَنْ مُعَاذِ بْنِ كَثِيرٍ صَاحِبِ الْأَكْسِيَّةِ)

عَنْهُ (ای: أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عِيْسَى) عَنْ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَسْبَاطِ بْنِ سَالِمِ بْنِ يَسَّاعِ الزُّطِّيِّ قَالَ: «سَأَلَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَ يَوْمًا وَأَنَا عِنْدَهُ عَنْ مُعَاذِ بْنِ يَسَّاعِ الْكُرَّائِسِيِّ فَقِيلَ تَرَكَ التَّجَارَةَ فَقَالَ عَمَلُ الشَّيْطَانِ عَمَلُ الشَّيْطَانِ مَنْ تَرَكَ التَّجَارَةَ ذَهَبَ ثُلُثَا عَقْلِهِ أَمَا عَلِمَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص قَدِمَتْ عِيرٌ مِنَ الشَّامِ فَأَشْتَرَى مِنْهَا وَاتَّجَرَ فَرَبِحَ فِيهَا مَا قَضَى دَيْنَهُ.»

اسباط بن سالم می گوید: روزی نزد امام صادق (علیه السلام) بودم که ایشان در مورد معاذ لباس فروش سوال کردند. به ایشان عرض شد که: معاذ تجارت را ترک کرده است. پس حضرت فرمود: این کار او کار شیطان است! کار شیطان! هر کس تجارت را ترک کند دو سوم عقلش از بین می رود! آیا معاذ نمی دانست که رسول خدا (صلی الله علیه و آله) نزد کاروانی از شام رفتند و از آن چیزی خریدند و با آن تجارت کردند و سودی بردند که با آن سود بدهی خود را پرداخت نمودند.

تهذیب الأحکام، ج ۷، ص ۴ عوالی اللئالی، ج ۳، ص ۱۹۴ (با اندکی تفاوت) / وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۱۷

پیوست شماره ۱۸: متن کامل نامه حجت‌الاسلام کشوری (دبیر شورای رهبری الگوی پیشرفت اسلامی) به آیت‌الله رئیسی (رئیس جمهور محترم دولت سیزدهم) در مورد نقشه اولیه تشکیل دولت اسلامی

نامه حجت‌الاسلام علی کشوری به آیت‌الله رئیسی (۹ اردیبهشت ۱۴۰۲): نقشه ای برای تولد دولت اسلامی تدوین کرده ایم! / دولت اسلامی ۱۵ هدف بخشی دارد.

بسم الله الرحمن الرحيم؛ جناب مستطاب آقای آیت‌الله سید ابراهیم رئیسی (رئیس محترم دولت سیزدهم جمهوری اسلامی ایران)! سلام علیکم و رحمه الله و برکاته

بعد از یک دوره فعالیت پژوهشی سنگین در سالهای ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱، نقشه اولیه و طرح و برنامه فقهی تشکیل دولت اسلامی (مرحله سوم انقلاب اسلامی) - با توجه به واقعیت‌های حقوقی، تحلیلی و انسانی کشور - به شرح زیر تهیه شده است:

در بخش مفاهیم پایه و مبانی نظری دولت اسلامی، تعریف تفصیلی دولت اسلامی بر اساس چهار مفهوم پایه ۱- تنظیم صحیح روابط انسانی در حوزه‌های سیزده گانه، ۲- تسخیر شیء پایه، با اولویت ۱۹ گروه از اشیاء پرکاربرد در زندگی، ۳- غفلت زدایی از اسباب غریب موثر بر زندگی افراد و ۴- کاربرد اسماء الهی در نظام سازی استنباط و جمع بندی گردید. (ایجاد تصویر تفصیلی از نظریه دولت اسلامی در مقایسه با مفهوم دولت مدرن، نتیجه پرداختن به مفاهیم پایه فوق الذکر است!) در بخش ساختار اجرایی نظریه دولت اسلامی، به تفکیک ۱۰ وزارت خانه و ۴ معاونت دولتی و شهرداری‌ها، تشکیل معاونت دولت اسلامی در دستگاه‌های زیر (بر اساس ۱۵ نظریه فقهی) پیشنهاد می‌شود:

۱- برای ایجاد تحول در وزارت آموزش و پرورش، تشکیل معاونت دولت اسلامی در این وزارتخانه براساس نظریه فقهی آموزش و پرورش آینده و با هدف تقویت خانواده‌های متکفل آموزش (در مقایسه با بخش چهارم سند ضاله توسعه پایدار ۲۰۳۰)

۲- برای ایجاد تحول در وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، تشکیل معاونت دولت اسلامی در این وزارتخانه براساس نظریه فقهی ارتباطات انسان محور و با هدف تأمین زیرساخت‌های ارتباطات محله محور.

۳- برای ایجاد تحول در وزارت اطلاعات، تشکیل معاونت دولت اسلامی در این وزارتخانه بر اساس نظریه امنیتی سلم و با هدف ترمیم گسست‌های حاد در روابط انسانی و مواجهه امنیتی با عوامل گسست آفرین در روابط انسانی.

- ۴- برای ایجاد تحول در وزارت امور اقتصادی و دارایی، تشکیل معاونت دولت اسلامی در این وزارتخانه بر اساس تبویب جدید فقه المکاسب و با هدف محوری عمومی شدن تجارت.
- ۵- برای ایجاد تحول در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، تشکیل معاونت دولت اسلامی در این وزارتخانه بر اساس نظریه پیشگیری ساختاری از بیماری و با هدف تغییر در الگوی ارزیابی و تولید غذا.
- ۶- برای ایجاد تحول در وزارت راه و شهرسازی، تشکیل معاونت دولت اسلامی در این وزارتخانه بر اساس مقررات فقهی ساختمان و با هدف ساخت گسترده دار و اسعه (خانه ویلایی) برای مردم.
- ۷- برای ایجاد تحول در وزارت صنعت، معدن و تجارت، تشکیل معاونت دولت اسلامی در این وزارتخانه بر اساس الگوی فقهی صنعت و تسخیر شیء پایه و با هدف حذف انواع آلاینده های زیست محیطی در فرایند تولید کشور.
- ۸- برای ایجاد تحول در وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، تشکیل معاونت دولت اسلامی در این وزارتخانه بر اساس الگوی جدید روایت میراث فرهنگی و با هدف استفاده از میراث فرهنگی برای عبرت آفرینی و تقویت شخصیت افراد.
- ۹- برای ایجاد تحول در وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، تشکیل معاونت دولت اسلامی در این وزارتخانه با غرض گسترش آموزش و پژوهش بر محور طبقه بندی جدید علوم.
- ۱۰- برای ایجاد تحول در سازمان امور اداری و استخدامی کشور، تشکیل معاونت دولت اسلامی در این سازمان به محوریت نظریه مشاغل مستقل و با هدف ایجاد زیست بوم مشاغل مستقل.
- ۱۱- برای ایجاد تحول در سازمان برنامه و بودجه، تشکیل معاونت دولت اسلامی در این سازمان به محوریت الگوی جدید کشف و علاج عدم توازن ها و باهدف دستیابی به بودجه ریزی مبتنی بر سود ارتباطی.
- ۱۲- برای ایجاد تحول در معاون علمی، فناوری و اقتصاد دانش بنیان رییس جمهور، تشکیل معاونت دولت اسلامی به محوریت راهبرد اقتدار علمی و با هدف ترویج دانش های شیء پایه در حل مسائل کشور.
- ۱۳- برای ایجاد تحول در معاون حقوقی رییس جمهور، تشکیل معاونت دولت اسلامی به محوریت نظریه نظم اختیاری و با هدف بازتعریف و تدوین اولیه قوانین مادر کشور به محوریت زیرساخت های روابط انسانی.
- ۱۴- برای ایجاد تحول در ساختار خدمات شهرداری ها، تشکیل معاونت دولت اسلامی در شهرداری ها بر اساس نظریه مدیریت شهری محله محور و با هدف تدوین نقشه جدید ساخت و ترمیم محلات

۱۵- برای ایجاد تحول در وزارت نیرو، تشکیل معاونت دولت اسلامی در این وزارتخانه با غرض ترویج الگوهای غیرمتمرکز تولید انرژی.

در بخش مدیریت و پی‌گیری اهداف ۱۵ گانه پیشنهادی در ساختار اجرایی کشور، تشکیل هیئت معاونت‌های دولت اسلامی به صورت ماهیانه با مدیریت جنابعالی، نقطه آغازی بر تحقق آرزوی دیرینه و حیاتی تشکیل دولت اسلامی خواهد بود. آئین‌نامه اجرایی معاونت‌های دولت اسلامی در ساختارهای فوق‌الذکر در سال اول تشکیل دولت اسلامی قابلیت تحقق دارد. دستور فرمایید نمایشگاه مرتبط با تبیین نقشه تولد دولت اسلامی در دفتر جنابعالی تشکیل شود. بعون الله تبارک و تعالی

والسلام علیکم ورحمه الله وبرکاته

علی‌کشوری مدیر مدرسه فقهی هدایت و دبیر شورای راهبردی الگوی پیشرفت اسلامی

شنبه نهم اردیبهشت ۱۴۰۲ مصادف با ۸ شوال المکرم ۱۴۴۴-قم

منبع: سایت فقه نظام (مباحث مدرسه فقهی هدایت)

<https://m-hedayat.blog.ir/۰۹/۰۲/۱۴۰۲>

نظام اصطلاحات:

اصطلاحات دیگران:	اصطلاحات الگوی پیشرفت اسلامی:
<p>دولت مدرن / برنامه‌های توسعه / احکام برنامه‌ای توسعه / برنامه‌های بودجه‌ای سالیانه / بازتوزیع درآمدها / تولید صنعتی متمرکز / دولت رفاه / سازمان / شرکت / وزارتخانه / قانون مدیریت خدمات کشوری / سازمان امور اداری و استخدامی کشور / کارمند / توژم / یارانه / کشورهای توسعه‌یافته / GDP / ارزش افزوده / تنش‌زدایی در سیاست خارجه / مفهوم توسعه پایدار / ضوابط اداری / تولید ناخالص ملی / برجام / توسعه / جنبش ضد وال استریت / جنبش جلیقه زردها / کشورهای توسعه‌یافته / کشورهای اسکاندیناوی / دیکتاتوری / قانون / خانه سالمندان / سازمان بهزیستی / کمیته امداد / توسعه غربی / مشاغل استخدامی / سازمان برنامه و بودجه ایران / اولین برنامه توسعه / قرارگاه ملی عدس / قرارگاه ملی مرغ و تخم مرغ / کارکرد نهادی / مولکول‌های زیستی / کلسیم / ویتامین / پروتئین / وزارتخانه‌های آموزش و پرورش / آموزش عالی / پست سازمانی / درجه شغلی / حقوق / قانون خدمات کشوری / دلّالی / انحصار در توزیع / منطقه شهری / طرح‌های تفصیلی شهری / طرح جامع شهری / گرمایش و سرمایش مصنوعی / پیوست فرهنگی / هایپرمارکت / مگامال / مشاغل خرد / فرهنگ سازمانی / ابلاغیه / نظام اداری</p>	<p>الگوی پیشرفت اسلامی / خدمات تنظیم‌کننده روابط انسانی / دولت اسلامی / انقلاب اسلامی / جهت‌گیری‌های اسلامی / مرحله دولت اسلامی / عدالت / الگوی تولید غیرمتمرکز / خدمات دولت اسلامی / خودتنظیمی در روابط انسانی سیزده‌گانه / تنظیم روابط انسانی / حاکمیت اسلامی / حوزه‌های سیزده‌گانه روابط انسانی / روابط انسانی / روابط انسانی پیوسته / کارکردهای نهادی روابط انسانی / آثار روان‌شناسانه روابط انسانی / پیوست روابط انسانی / مفهوم تنظیم روابط انسانی / مفهوم اصلی پیشرفت اسلامی / ضد روابط انسانی / مفهوم ارائه پیوست روابط انسانی برای خدمات فعلی دولت / مفهوم مادر الگوی پیشرفت اسلامی / آرمان‌های انقلاب اسلامی / حُسن الاستماع / محرومیت عاطفی / محرومیت خانوادگی / محرومیت اجتماعی / مبنای عدل و ظلم / فرآیند تمدنی / جهت‌گیری اسلامی / اختلال شدید در روابط انسانی / هرْجُ التَّوْم / خودتنظیمی / نظم / جبر / اختیار / نظم اختیاری / احکام الهی / حجاب / حکمت احکام / فهم عمیق / هدایت / عقل / صلح رحم / محیط دریافت محبت و رفق / رابطه انسان با امام / رابطه انسان با معلّم / رابطه انسان با خانواده / رابطه انسان با همسایه / رابطه انسان با طرف معامله و طرف تجارت / رابطه انسان با شریک شغلی / رابطه انسان با دشمن / رابطه انسان با دوست / رابطه انسان با فقیر / رابطه انسان با یتیم / رابطه انسان با ابن‌سبیل / رابطه انسان با مهمان / رابطه انسان با همسفر / امام نار / امام نور / عدل / تنظیم روابط با خانواده / اکرام پدر بزرگ و مادر بزرگ / ابن سبیل / یتیم / محروم / سائل / امداد غیرمتمرکز / پیشرفت اسلامی / مدافعان حرم / نظریه بسیج / محاسبه الهی / اصل استخدام / مشاغل مستقل و غیر استخدامی / تخریب روابط انسانی / حاکمیت مرکزی / امداد محله‌ای / امداد خانواده‌محور / تقویت خودتنظیمی در روابط خانوادگی / نکاح / تفریح خانگی / غذاهای شادی‌آفرین / خانه‌های حیاط‌دار / حیاط‌خانه / تقویت خودتنظیمی با امام / کم‌فروشی / احتکار / قانون مترقی احیای موات / زمین رایگان / بازار موقت / قاعده سبقت / زیست‌بوم مشاغل غیرمتمرکز / مشاغل غیرمتمرکز / تجارت عمومی / محیط همسایگی / محله محوری / نقشه کالبدی محلات / دار و اسعه / مشاغل برتر / پیشگیری از بیماری / علوم غریبه / انفال و معادن / مدل توزیع انفال و معادن / پیوستگی روابط انسانی / معاونت‌های دولت اسلامی / فروپاشی روابط انسانی</p>

نشست تخصصی: تبیین نظریه خدمات تنظیم‌کننده روابط انسانی روز یکشنبه ۲۴ اردیبهشت ۱۴۰۲ در سازمان امور استخدامی کشور برگزار گردید!

مبانی بر نظریه خدمات تنظیم‌کننده روابط انسانی، سه مرحله برای تحول در سازمان امور استخدامی کشور ایجاد کرد: یکی از تمام‌های تشکیل‌دهنده خدمات (انسانی) پیشنهاد می‌شود ۱. آموزش کارکنان دولت بر اساس نظریه خدمات تنظیم‌کننده روابط انسانی، ۲. ارزیابی و معرفی دستگاه‌های برتر بر اساس معیار ارائه خدمات مرتبط با تنظیم روابط انسانی، ۳. تعریف بست‌های سازمانی مرتبط با ارائه خدمات تنظیم‌کننده روابط انسانی.

اولویت‌های تمدنی ۱۲ گانه در مقایسه با محورهای ۱۷ گانه سند ۲۰۳۰

* جدول تصمیم ساختار جدید خدمات دستگاه‌های اجرایی براساس نظریه خدمات تنظیم‌کننده روابط انسانی (۱۳ تصمیم) *

دسته‌بندی تصمیمات:	تصمیمات پیشنهادی:	آثار تصمیمات:
خدمات دستگاه‌های اجرایی برای تحقق خودتنظیمی در روابط انسانی	۱. واگذاری زمین رایگان به خانواده‌ها (اجرای کامل قانون مترقی احیاء موات)	محوریت زمین در همه امور زندگی مردم (مانند: کشاورزی، دامداری، باغداری، ساخت خانه و...)
	۲. ساخت گسترده بازارهای موقت (با واگذاری به مردم به صورت رایگان)	فراهم شدن محل کسب و تجارت برای عموم مردم (و در نتیجه: کاهش پدیده رانت در دلّالی و توزیع انحصاری) و ارزان‌تر شدن کالا
	۳. تهیه نقشه کالبدی محلات و بازتعریف طرح‌های تفصیلی شهری (براساس محله‌محوری و احیاء محیط همسایگی)	تسهیل در تنظیم روابط انسانی
	۴. ساخت دار واسعه (خانه حیاط‌دار)	۱- گسترش تفریح خانگی و تقویت صله رحم، ۲- تسهیل مدیریت بازی کودکان، ۳- پیشگیری از بیماری، ۴- مطبوع سازی هوا، ۵- هدایت نزولات آسمانی به حفره های زمین از طریق حفر چاه خانگی، ۶- تسهیل معیشت مردم (اقتصاد مقاومتی)، ۷- کاهش سفرهای تفریحی، ۸- کاهش تولید زباله، ۹- تحقق ایده مترقی پخت نان در خانه و ۱۰- زمینه سازی برای تمرکززدایی جمعیتی و مهاجرت معکوس از مناطق پرجمعیت
	۵. حمایت از تحقق مشاغل برتر (مشاغل مرتبط با تولید غذا و دارو: کشاورزی، باغداری، دامداری و خیاطی + تجارت)	ایجاد اشتغال، محرومیت‌زدایی، ایجاد بستر برای گسترش مشاغل مستقل (غیراستخدامی)، کاهش هزینه‌های اداره جامعه، کوچک‌شدن دولت، افزایش رضایتمندی مردم، کاهش وابستگی کشور به کشورهای دیگر در تولید غذا و دارو
	۶. گسترش فضای سبز شهری به محوریت درختان و درختچه‌های معطر و مُثمر	افزایش آرامش مردم و کنترل عصبانیت!
	۷. گسترش مفهوم پیشگیری ساختاری از بیماری	یکی از لوازم تنظیم بهینه روابط انسانی
	۸. گسترش آموزش‌های مرتبط با روابط انسانی (بر اساس چهار باب علمی بزرگ: دانش‌های مرتبط با نظام‌سازی، دانش‌های مرتبط با شناسایی اشیاء در عالم، دانش‌های مرتبط با شناخت خداوند متعال، دانش‌های مرتبط با علوم غریبه)	آموزش علوم مرتبط با تنظیم بهینه روابط انسانی
	۹. اجرای الگوی جدید بهره‌داری از انفال و معادن	فقرزدایی، ایجاد اشتغال، اجرای عدالت و کاهش فاصله طبقاتی، تولید ثروت، ... و
پیوست روابط انسانی (پیوست فرهنگی)	۱۰. تعریف پیوست روابط انسانی (پیوست فرهنگی) برای تمام خدمات فعلی دولت (بنابر دستور رهبر معظم انقلاب در بند اول از سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه + ماده ۲ قانون برنامه پنجم توسعه)	روشن‌شدن معنای پیوست فرهنگی در خدمات مختلف دولتی / جلوگیری از فروپاشی مشاغل خرد در مدل توزیع به وسیله مگامال‌ها
	مثال ۱: پیوست روابط انسانی در ساخت بازار: ساخت بازارهای موقت (نه ساخت هایپرمارکت و مگامال)	ایجاد آرامش و پیشگیری از ایجاد نزاع در بین کارمندان
	مثال ۲: پیوست روابط انسانی در کاشت درخت: کاشت گسترده درخت و درختچه‌های معطر و مُثمر در ادارات دولتی	ایجاد آرامش قلب و عدم دارا بودن مضرات "چای"
مراحل ایجاد تحول در سازمان امور اداری و استخدامی کشور	۱۱. تحول در نظام آموزش و مهارت‌افزایی کارکنان دولت (طبق ماده ۵۸ و ۵۹ قانون مدیریت خدمات کشوری)	بسترسازی برای افزایش درک کارمندان دولت از تفاوت دولت مدرن با دولت اسلامی
	۱۲. انتشار گزارش ارزیابی از میزان توجه دستگاه‌های اجرایی نسبت به خدمات مرتبط با تنظیم روابط انسانی	ایجاد شاخص و ارزیابی مشخص برای درک و بسترسازی برای تولد دولت اسلامی در راستای خدمات تنظیم‌کننده روابط انسانی
	۱۳. ایجاد پست‌های سازمانی مرتبط با خدمات تنظیم‌کننده روابط انسانی در دستگاه‌های اجرایی	بسترسازی برای اجرای خدمات دولت اسلامی در راستای خدمات تنظیم‌کننده روابط انسانی

* مسیرهای ارتباطی: